

له چاپکراوه کانی کۆری زانیاری عیراق
«دهستهی کورد»

یادی مەردان

بەرگی دووهم

شیخە نەقشەندی یەکانی هەرمان و

هەندی له موریدو مەنسووبە دیارەکانیان

مەلا عەبدولکەرمی مدرس

ئەندامی کارای کۆری زانیاری عیراق - دەستهی کورد
داینساره

چاپخانەی کۆری زانیاری عیراق

بەغدا - ۱۹۸۳

www.ck12.org

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين • والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله
وصحبه اجمعين ، واتباعه باحسان الى يوم الدين •

پاش ئه وهی به یارمه تیی خودای میهره بان یادنامه ی تاقانه ی پوژگار
حه زره تی مه ولانا خالیدی نه قشبه ندیم نووسی^(۱) ، ئه مه وی باسی یه که مین
خه لیفه ی ناوداریشی بنووسم که حه زره تی شیخ عوثمان سیراجو ددینی
ته ویله یی یه له گه ل باسی هه ندی له کورو کوره زا به شان و شکو کانی و هه ندی
له موریدو مه نسووبه ناوداره کانیان بوئه وهی دل و دهر وونی پو له کانی
نیشتمان به یادیان پووناک بکه مه وه •

ئهم باسه م کردوو به دوو به شه وه ، به شی یه که می به ناوونیشانی
(شیخه نه قشبه ندی یه کانی هه ورامان) و به شی دووه میشی به ناوونیشانی
(هه ندی له موریدو مه نسووبه دیاره کانی شیخه نه قشبه ندی یه کانی هه ورامان) •

(۱) ئهم کتیبه به ناوی (یادی مهردان • بهرگی یه که م • مه ولانا خالیدی
نه قشبه ندی) له سالێ ۱۹۷۹ دا له چاپخانه ی کوری زانیاری کورد له
بهغدا ، به ۶۵۶ لاپه ره له چاپ درا •

بہشتی یہ کہم

شیخہ زقشبہ ندی یہ کافی ہمہ ورامان

یادی شیخ عثمان سراجوردین

له دایک بوونی شیخ عثمان و پشتو بنه چهی

شیخ عثمان سالی ۱۱۹۵ هیجرت له دئی (ته ویله) له قهزای هه له بجهی ئیستا له دایک بووه. ئەم ذاته به پئی ده سنووسییکی شیخ موحه ممه د به هائوددینی کوری (۲)، کوری خالد ئاغای کوری عه بدوللا ئاغای کوری سه یید موحه ممه دی کوری سه یید ده رویشی کوری سه یید موشریفی کوری سه یید جومعهی کوری سه یید ظاهر ناویکه .

سه یید ظاهری ناوبراو له سه ییده کانی (نعیم) و له نه وهی حه زره تی حوسه ینی کوری حه زره تی عه لی به و له مه لبه ندی خو یه وه که له ده وروپشتی به غدا بووه، له تاو سه ییده کانی چیا ی حیم رین دا، پرووی کردووه ته هه ورامانو له دئی ته ویله دامه زراوه و نه وهی لی بووه ته وه . ئەمانه له ته ویله زۆر به قه درو حورمهت بوون و پاش چهند پشتیک به ناوی (ئاغه) وه ناسراون .

دایکی شیخ عثمان ناوی (حله یمه) و کچی (فهقی ئەبووبه کری)

(۲) شیخ به هائوددین له پشتی نامه یه که بو شیخ عومه ر ضیا ئوددینی برای نووسیوه، وای نووسیوه: الی عمر ابن عثمان ابن خالد ابن عبدالله ابن السید محمد ابن السید درویش ابن السید مشرف ابن السید جمعه ابن السید ظاهر .

تەوئىلەيى بە كە بە (فەقى ھەي بە كر) ناسراو ھو ئەچىتەو ھە سەر (فەقى ئەحمەدى غەزايى بە غدايى) • ئەم فەقى ئەحمەدەش ھەر بە منالى بە غداي بە جى ھىشتوو ھو بو خويندن رووى كر دوو ھە كوردستانو لە گەلى مز گە وتدا خويندوو بە تا سەرەنجام لە تەوئىلە سە قامگىر بوو ھو ژنى ھىناو ھە • لە بەر ئەو ھى كە پياويكى زۆر چاكو لە خواترس بوو ھو گەلى جار خوى ون كر دوو ھو پاش ماو ھەيك ھاتوو ھە تەو ھە ، لە تەوئىلە مەشھور بوو بە (فەقى ئەحمەدى غەزايى) بە و باو ھە پرە كەوا لە (رجال الغيب) ھو لە ماو ھە كانى ون بوو نيا بو غەزا ئەچى لە ناو سوپاي موسولماناندا •

بو پشتگىرى ناوونىشانى ئەم فەقى ئەحمەد ھە ، سەيىد ھە بدولصە مەدى توودارى كە يە كىك بوو لە مریدانى شىخ شەھابو دىنى كاكو زە كە رىا ، لە كىبى (نور الانوار) دا كە لە سالى ۱۰۹۹ ھىجرەتدا بە فارسى دايناو ھە ، لە (قاموس الانساب) ھى شىخ رەضا موعىنو دىنى كاكو زە كرىايى بەو ھە ئە گىرئىتەو ھە ئەلى : «فەقى ئەحمەد ناويكى كور تەبەنە كە پىيان ئەوت (گرده) و بە ھە رەبى قسەي ئە كر ، ھاتە قوتا بخانە كەي ئىمە • خوى لە سەيىدە كانى بە غدا ئەدا يە قەلەم و ئەيوت لە نەو ھى شىخ ھە بدولرە ئووفى كورپى شىخ نىعمە توللاي وەلىم • ماو ھەيك ما يەو ھو پاشان چوو بو تەوئىلەي ھە ورامان • پاش ماو ھەيك ناوبانگى دەر كر بە (غەزايى) • ئىتر نازانم ژنى ھىنا يا نە ؟ » • پاشان ئەلى : «منىش ئەلىم بو م دەر كەوت كە ژنى ھىناو ھو وەچەي لى كە وتوو ھە تەو ھو ھەر لەوئىش مردوو ھە • وە لە سەفەرى حىجازما كوئىمەو ھە لەو ھە كە ئاخو راستى ئە كر ديا نە ؟ وە زانىم كورپى شىخ مو ھە ممەدى كورپى شىخ ھە بدولئە ھەدى كورپى ھە بدولواچىدى كورپى مە ھموودى كورپى ھە بدولصە مەدى كورپى ھە لى كورپى ھە بدولرە ئووفى كورپى شاھ نىعمە توللاي وەلى كورپى شىخ زە كە رىا كە مالو دىنى كاكو زە كرىايى بە ،

که واته سه ییدی حه سه نی به» (۳) • من خۆیشم دیومه له پشتی کتیبکی خوالی خۆش بوو مامۆستا مه لا به هائو ددینی ئیمامی خانه قای بیاره به خه تی مامۆستا مه لا به هائو ددین خۆی نه سه بی شیخ عوثمان سیراجو ددین نوو سرا بوو هه ر به م جو ره که له پیشه وه با سمان کردو ، له داوینیشیه وه نوو سیووی : «کتبت هذا النسب من خط شيخنا عمر ضياء الدين قدس سره» واته : ئەم نه سه به م له بهر خه تی شیخی خۆمان عومه ر ضیاءو ددین (قدس سره) نوو سیو ته وه •

وا به پیتی ئەم سه رچاوانه ده ر که وت که شیخ عوثمان سیراجو ددین له لاینی باو کیه وه له سه ییده کانی نعیم و له نه وه ی حه زره تی حوسه یین و ، له لاینی دایکیه وه له سه ییده کانی شاذیلی و له نه وه ی حه زره تی حه سه نه ، چونکه شیخه کانی کاکوزه که ریا له نه وه ی نه بولحه سه نی شاذیلین • نه وه ش بزانی که نه شیخ عوثمان خۆی و نه کوره کانی له ناو خه لکدا باسی سه ییدی ه تی خۆیانیان نه کردو وه هه ر به ته سه و و ف و ته ر یقه ته وه خه ر یاک بوون •

خویندنی شیخ عوثمان سیراجو ددین

ئەم ذاته به پیتی داب و نه ریتی سه رده می خۆی هه ر له منالی یه وه ، پاش فام کردنه وه ، تراوه ته بهر خویندن و قورئانی پیروزی ته واو کردو وه و چه ند ورده کتیبکی خویندو وه و نه جا بووه به فه قی و هه ندی کتیبی نه حوو سه رف و شه رعی خویندو وه و بو خویندن زیاد له دتی ته ویله ، که له وئ تراوه ته بهر خویندن ، چوو ته بیاره و خه رپانی و خورمالیش •

(۳) چمکی میژووی هه ورامان و مه ریوان ، چه ند لاپه ره یه که له کتیبی (نور الانوار)ی سه یید عه بدولصه مه دی تووداری ، موحه ممه دی مه لا که ریم وه ری گیراوه ته سه ر کوردی ، به غدا ، ۱۹۷۰ ، ل ۳۱ . نه سه له فارسی یه که ی ئەم کتیبه ش له کتیبخانه که مانا هه یه •

له فهقی به تیدا زۆریش به خواپه رستی به وه خه ریک بووه و نوێژی سونهت و شه و نوێژی هه میشه کردووه و هر له منالی به وه سیمای صالحانی گرتووه • ئاره زووی له سوّفی به تی و سولووک بووه و له سه ر ئه م ئاره زووه له ده و روبه ری ته مه نی بیست و پینج سالی دا چووه بو به غدا و له مه دره سه ی مزگه وتی حه زره تی غه و ث (شیخ عه بدولقادی گه یلانی) دامه زراوه ، ده رزی عیلم و شه رعی خویندووه و خه ریکی ذیکرو فیکرو خواپه رستی یش بووه ، تا پاشان هر له به غدا به خزمه تی مه ولانا خالی دی نه قشبه ندی گه یشتووه و ته ریه تی له سه ر ده ستیدا وه رگرتووه • له و کاته دا ، له رووی فهقی به تی به وه ، له پله ی خویندنی (سیوطی) و (فنا ری) دا بووه •

له خوالی خو شبوو شیخ عه لائوددینی عو ثمانیم بیستووه ئه یفه رموو : خویندنی با پیرم له ماده ی سیوطی تی نه په ریوه • هه روا لیم بیستووه ئه یفه رموو : دانه یه ک کتیبی (فرائض) م دیوه به خه تی با پیرم نوو سرا بووه • له جه نابی سه یید طاهیری هاشمی کوری سه یید قه یده ری سه یید و دده و له ی خه لکی ده و له تا و ایشم بیستووه که شیخ عو ثمان له و کاته دا که له مه دره سه ی حه زره تی غه و ث خویندوویه تی شه رحی له (رسالة الشاه صدیق الیه راتی فی شرح الکلام القدسی) کردووه که حه زره تی غه و ث داینا وه ، ئه و شه رحه که به ده ستوو سی شیخ عو ثمان خو یه تی ، له کتیبخانه که ی ئه و دایه و شیخ عو ثمان له دا وینی ئه و شه رحه وه نوو سیویه : « کتبه عثمان بن خالد الطویلی الاصل فی مدرسه الشیخ عبدالقادر الکیلانی قدس الله سره العزیز فی سنة الف و مئین و ست و عشرین من الهجرة فی رجب سنة ۱۲۲۶ » • من خویشم نوسخه یه ک ریساله ی وه وضع و ئیستیعاره ی ده ستوو سی شیخ عو ثمانم دیوه لای شیخ توفیقی کوری شیخ عه بدولر حمانی خه لکی (پشته) ی ناوچه ی (تاوه گۆزی) له قه زای هه له بجه ، به لام له بیرم نه ماوه له چ سالی کدا نوو سیویه ته وه •

شیخ عثمان سیراجوددین که له مه دره سهی هزاره تی غه و ث فه قی بووه ، دوو هاوړی بووه که نه و انیش هر له وی خویندوویانه ، یه کینکیان مه لا نه حمه د ناویکی خه لکی دئی (کو له ساره) له ناوچه ی (بیله واری سر به شارستانی سنه و ، نه ویشیان فه قی یه کی شیعه که خوی به سوئی پیشان داوه و پی یان وتوه (فاضلی خه لخالئی) • مه لا نه حمه د له نه نجاما بووه به خه لیفه ی مه ولانا خالیدو دهستی کردووه به ئیرشاد • فاضلی خه لخالئی بش له م باره وه شتیکی ده سگیر بووه و پاشان گه راوه ته وه بو ئیران و له تاران نیشته جی بووه •

بو ته ئکیدئی هم قسه یه حاجی موحه ممه دی سمیرانیی^(۴) خه لیفه ی شیخ موحه ممه د به هائوددینی کوری شیخ عثمان له کتیبی (بارقات)^(۵) دا نووسیویه : له جه نابی سه یید موحیی ددینی که لجنیم بیست فه رموی جاریکیان له گه ل خیزانی ره ضاقولی خانی نه رده لان له سنه وه چوم بو تاران ، چه ند پوژی له تاران ماینه وه ، له و ماوه یه دا خیزانی ره ضاقولی خان سه ری له زانایه کی گه وره دا که ناوی فاضلی خه لخالئی بوو • له کاتی سه ردانه که دا فاضلی خه لخالئی پرسی : له ولاتی ئیوه کی به خواناسی

(۴) سمیران : دئی یه که له نزیکئی سنه •

(۵) بارقات : کتیبیکه به فارسی حاجی موحه ممه دی جافی سمیرانیی کوری روسته م به گی میراخوړباشی دایناوه که یه کیک بووه له موریدانی شیخ عثمان سیراجوددین و خه لیفه ی شیخ موحه ممه د به هائوددینی کوری بووه و له دئی سمیرانیی نزیکئی سنه دانیشتووه • هم کتیبه سه رانسه ری باسی که راماتی شیخ عثمان سیراجوددین و شیخ موحه ممه د به هائوددینی کوری ه تی • له سه ر نه رکئی حاجی مه حموود چه له بی له نه وه ی عه بدولقادر ده بیاغی هه ولیری له چاپخانه ی نه حاجی به غدا له چاپ دراوه له گه ل کتیبی (نظم المحاسن فی حسن شمائل حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم) که شیعه به فارسی و هر نه و دایناوه • هم دوو کتیبه پیکه وه ۱۷۹ لاپه ره یان گرتووه ته وه و سالی له چاپدانیان له سه ر نه نووسراوه •

به ناو و بانگه ؟ وه لاميان دايه وه له كوردستان پياويكي گوره ههيه مه شهووره به شيخ عثمان سيرا جوددين و بويان باس كرد . جا فاضلي خه لخالي وتي : وا ديته بيرم كه من هاوړي ئه و ذاته بووم له مزگه وتي شيخ عه بدولقادري گه يلاني له به غداو له يهك حوجره دا له گه ل ئه وو مه لا ئه حمه دي كو له ساره يي پيكه وه ئه مانخويندو هه ر له و سه ردمه دا نيشانه ي پيروزي به ناوچاويه وه دياربوو و ئيمه يش به پياويكي خاوه ن هيممه تمان ئه هاته پيش چاو .

تەريقەت وەرگر تني شيخ عثمان له سه ر دهستي مه ولانا خاليدا له به غدا

شيخ عثمان سيرا جوددين خوي گيراويه ته وه فه رموويه تي كه مه ولانا ته شريفى هاته به غداو له ته كيه ي حه زره تي غه وئ جيگر بوو ، چوومه خزمه تي و دهستم ماچ كردو به خيره اتتم لي كرد . ئه ويش ناسيميه وه ، چونكه پيشتر كه له خورمال و بياره ئه مخويند به خزمه تي گه يشتبووم و ، ئه ويش له كاتي لاويدا چه ند جاري هاتبوو بو ته ويله . ئيتر گه لي جار له ته كيه ئه چوومه خزمه تي و به چاوپيكه وتني دلشاد ئه بووم ، ئه ويش زور دلخوشي مني ئه دايه وه و به ميهره باني به وه ته ماشاي ئه كردم .

پاش چه ند روژيك جاريكي تر چوومه وه لاي و نيازي دلي خووم عه رز كردو تكام لي كرد كه ئادابي ته ريقه تم فيربكا . ئه ويش به لوتفه وه تكاكي قوبوول كردم و ئادابي ته ريقه تي ته قشبه نديي فير كردم و نيشاني دام چون ويردو ذيكري خووم به جي بينم . به م جووره له په ريشاني رزگاري كردم . منيش له م شوينه دا ئه ليم به پيي ئه وه كه سالي ۱۲۲۶ ي هيجره ت ده سنیشان كراوه كه مه ولانا له و ساله دا له هيندوستانه وه گه راوه ته وه بو

سوله یمانی و هاتوو ته به غداو له ته کیهی حه زره تی غه و ت نیشه جی بووه ،
 ده رنه که وئی که شیخ عو ثمانیش هه ر له و ساله دا بووه به مریدی مه ولانا و
 نه بی کاتیش ناخری سال بووبی و ته مه نی شیخ عو ثمان له و کاته دا (۳۱) سالان
 بووبی •

گه رانه وهی شیخ عو ثمان بو سوله یمانی له خزمه تی مه ولانا دا

مه ولانا له دوادوایی سالی ۱۲۲۶ یا سه ره تای سالی ۱۲۲۷ دا له به غداوه
 گه راره ته وه بو سوله یمانی ، چونکه سه فه ره که ی بو به غداو مانه وه ی نه و
 ماوه یه ی له وئی به فه رمانی شاه عه بدو لالی دیله و بی مورشیدی بووه •

مه ولانا که دیته وه بو سوله یمانی له هه مان مز گه وتی خویدا دائه نیشی
 که کاتی خو ی ماموستا بووه تیا یاو ده رزی به فه قیکانی و توه ته وه که مز گه وتی
 عه بدو لره حمان پاشای بابانه و ئیستا به مز گه وتی شیخ بابه عه لی به ناو و بانگه •
 مه ولانا له م مز گه و ته دا ده ست نه کا به ری نموونی موسولمانان به پیی داب و
 نه ریتی ته ر یقه تی نه قشبه ندی • شیخ عو ثمانیش له م سه فه ره دا له خزمه تیا
 گه راره ته وه بو سوله یمانی و ده ستی کردووه به سولو وک کردن و به جی هینانی
 ئادابی ته ر یقه ت و مه ولانایش زور چاودیری کردووه • شیخ عو ثمان خو ی
 فه رموویه تی نه و ماوه یه که له سوله یمانی بووم له عاله می ذیکرو رابیطه دا
 زور شتی سه یرم چاوپیی نه که وت و عه رزی مه ولانا م نه کرد ، نه ویش به لوتفی
 خو ی ری نموونی نه کردم تا نه و ده و رانه م تی په راند • به کور تی شیخ عو ثمان
 سیرا جو د دین له و ماوه یه دا وه کو موریدی کی به سوز خه ریکی خوا په رستی و
 سولو وک نه بی و که م و زور کاتی خو ی زایه نا کاو به هه موو جو ری به ئادابی
 ته سه و فه وه خه ریک نه بی و دوو سالی ۱۲۲۷ و ۱۲۲۸ به م جو ره به سه ره نه با تا

ئەگاتە پایەھى خەلافەت و مەولانا ئىجازەھى خەلافەتتى ئەداتتى • شىيخ عوثمان
يەكەمىن كەسە كە مەولانا ئىجازەھى خەلافەتتى داوہتتى •

ئىبراھىم فەصیح حەيدەرى لە كىتەبى (المجد التالد ، فى مناقب مولانا
خالد) دا ئەللى : «لەناو ئەھلى بەغدادا شىيخ عوبەيدوللاى حەيدەرى كە موفتىي
بەغدا بووہو ، لەناو خەلكى شىمالى عىراقىشدا شىيخ عوثمانى تەوئىلەيى
يەكەم خەلىفەھى مەولانا بوون» • بەلام من ھىشتا بۆم ساغ نەبوہتەوہ ئاخو
شىيخ عوثمان سىراجوددىن كە لە ئاخىرى سالى ۱۲۲۸دا ئىجازەھى خەلافەتتى
لە مەولانا وەرگرتووہ ، ھەر لە سولەيمانى لىي وەرگرتووہ ، يا لە بەغدا ،
پاش ئەوہى مەولانا بۆ يەكەمىن جار كوچى بۆ ئەوئى كردووہ ، چونكە بەپىي
ئەوہى لە شىيخ عوثمان سىراجوددىن خوئەوہ گىرراوہتەوہ ، مەعلوومە لە
تەمەنى ۳۳ سالاندا ئىجازەھى خەلافەتتى وەرگرتووہ ، وەك مەشھوريشە
لە ۱۱۹۵دا لەدايك بووہو ، بەمپىيە ۳۳ سالى يەكەي رىكەوتتى ۱۲۲۸ ئەكاو ،
مەولانا لە سالى ۱۲۲۸دا بۆ يەكەمجار لە سولەيمانى يەوہ كوچى كردووہ بۆ
بەغداو شىيخ عوثمانىشى لەگەل رۆشتووہ •

گەرآنەوہى دىسانەوہى شىيخ عوثمان بۆ سولەيمانى لە خزمەتتى مەولانادا

مەولانا ، وەك لە بەرگى يەكەمى ئەم كىتەبەدا باسماز كرد ، تا سالى
۱۲۳۰ لە بەغدا ئەمىنئەتتەوہ ، پاشان لەسەر تكاى مەحمود پاشاى بابان
ئەگەرئەتتەوہ بۆ سولەيمانى و پاشا خانەقاى گەرەھى بۆ دروست ئەكا كە ھەر
لەو كاتەوہ بە خانەقاى مەولانا ناووبانگى دەر كردووہو مال و مولكىكى
زۆرى لەسەر وەقف ئەكاو زانايانو ئەھلى تەرىقەت لە ھەموولايەكەوہ
رەوى تىئەكەن • شىيخ عوثمانىش كە لەم وەختەدا خەلىفەھىكى بە پایەو

مه قام بووه ، له خزمه تی مه ولانا دا ئە گه رپته وه بو سوله یمانی و ، مه حموود پاشا رپزیککی زور له میش ئە گری و زور جار له مز گه وتی تایبه تی ناو مالی خویا پیش نوژی پی ئە کا . شیخ عثمان هه روا لای مه ولانیش زور به رپز بووه و مه ولانا فه رمانی داوه تی که خه تمی تایبه تی دامه زرینی و ئیواران و به یانان خه تم بکا و ته وه ججوه له مریده کان بکا . هه روا فه رمانی به موریده کانیشی داوه که له هه لقه ی خه تمی شیخ عثمان دا دانیسن . له ماوه یه دا که سانی پایه بلندی وه ک سه یید ئیسماعیلی داغستانی و مه لا عه بدولحه کیمی کاشغهری و شیخ موحه ممه دی هه له بجه یی و که سانی تر له سه ر دهستی شیخ عثمان دا سولو و کیان کردووه و ته ربی به تی سو فیانه یان وه رگرتووه ، مه ولانا ته نها چاودیری به کی گشتیی کردوون .

گه رانه وه ی شیخ عثمان بو هه ورامان

پاش گه رانه وه ی مه ولانا بو سوله یمانی به ماوه ی چند سالیك ، پیاوخر اپان و فیتنه گیران ئازاوه یه کی بو ئە ئینه وه و ئە ویش - وه ک له به رگی یه که می ئە م کتیبه دا به درپزی لپی دواین - له ۱۲۳۶ ی هه جره تا بو جاری دووه م سوله یمانی به جی دیلی و له رپگای قه ره داغه وه به ره و به غدا ئە که وپته ری . هه ندی له مه نسو و به کانیشی له گه لی ئە رۆن بو به غدا و هه ندیکیان له خانه قادا ئە مینه وه و هه ندیکیشیان بلاوه ی لی ئە که ن . شیخ عثمان سیرا جود دینیش که خه لیفه ی فه رمانی ئیرشاد کردن پی درا و بووه ، ئە گه رپته وه بو هه ورامان و له ته ویله نیشه جی ئە بیته وه و ، جار و باریش له بیاره دانیشه وه . هاوینانیش جار جار چووه بو سه رچاوه ی ئاوی دی (که یمنه) و هه ندی سالیس چووه بو سه رچاوه ی (حه وش و به ورانی) له هه ورامانی ئە و دیو (هه ورامانی به شی ئیران) و له هه رکوی بووبی به ئیرشادی

موسولمانان و پئی نموونی یانه وه خه ریک بو وه زانایان و طالیبانی سولووک
له هه موو لایه که وه پروویان تی کردو وه •

نشیمه نی شیخ عثمان سیراجو ددین له دئی ته ویله خانووی بنه ماله ی
خویان بو وه ، ئیرشادیشی له مزگه وتی دئی ته ویله کردو وه • له بیاره ش
له و خانوانه دا دانیشتوو وه که نه که ونه پشت خانه قاوه و به خانووی حه مه که ریمی
شیخ ره شید ناسراون و ئیستا هیی نه وه ی شیخ ره شیدن •

له و ماوه یه دا که شیخ عثمان له هه ورامان بو وه مه ولانا له به غدا
بو وه تا چوو وه بۆ شام (۱۲۳۶ – ۱۲۳۸) ، شیخ عثمان گه لی سه فه ری
بۆ ده ورو به ری هه ورامان کردو وه • یه کئی له م سه فه رانه ی بۆ سنه بو وه •
له م سه فه ره دا ماوه یه ک له سنه ماوه ته وه و له وی ئیرشادی کردو وه و گه لی
مه لا و پیای مونسب ته ریه تیان له سه ر ده ستیا و هر گرتوو وه وه ک شیخ
شو کرو لای سنه یی و مه لا موحه ممه د باقر که پاشان به شیخ موحه ممه د باقر
ناوی ده ر کردو وه •

وه ک بۆم ده ر که وتوو وه هه ر له م ماوه یه دا شیخ عثمان چه ند جار یکیش
به خزمه تی مه ولانا گه یشتوو ته وه • جار یک له به غدا و دوو جار له هه ورامان
که مه ولانا له به غدا وه بۆ هاوینه خۆری چوو وه بۆ کو یستانه کانی هه ورامان •

ده وری شیخ عثمان سیراجو ددین پاش گۆچ گردنی مه ولانا بۆ شام

هه ر وه ک چۆن پاش گۆچ گردنی مه ولانا له سوله یمانی یه وه بۆ به غدا ،
شیخ عثمان سیراجو ددین له هه ورامان به ئیرشاد کردنه وه خه ریک بو وه ،
هه روا پاش گۆچ گردنیشی له به غدا وه بۆ شام له ئیرشاد گردنی خۆیدا
به رده وام بو وه • له ناوچه ی هه ورامان و باباندا مه ولانا خه لیفه یه کی له شیخ

عوثمان شایانتر و لی هاتووتری نه بووه ، له بهر نه وه له هه موولایه که وه خه لک
روویان تی کردوووه هه میشه خانه قای ته ویله پربوووه له موریدو مه نسووب که
له زور لای کوردستان و ولاتانی ئیسلامه وه هاتوون .

به م جوره شیخ عثمان له ۱۲۳۶ه وه که مه ولانا به یه کجاری کوچی کردوووه
بو به غدا و تا ۱۲۸۳ که خوی کوچی دوایی کردوووه - دوو سالی نه بی که
هاتوووه بو سوله یمانی - له هه ورامان (ته ویله و بیاره) خه ریکی ئیرشاد بووه .

هاتنی شیخ عثمان بو خانه قای مه ولانا له سوله یمانی

به تگای نه حمده پاشای بابان بو ماوه یهک

له بهرگی یه که می نه م کتیبه دا باسمان کرد که وا پاش کوچ کردنی
مه ولانا بو به غدا ، به فرمانی مه ولانا خوی ، شیخ عه بدوللای هیراتی له سهر
خانه قای مه ولانا دانیشتوووه بو ئیرشادو شیخ مه حمود صاحبی برای
مه ولانایشی له گه ل بووه . نه م باره به م جوره ماوه ته وه تا مه ولانا له ۱۲۴۲دا
فه وتی کردوووه و شیخ عه بدوللای هیراتی به وه سیه تی مه ولانا چوووه بو
شام تا له جیگه ی نه ودا دانیشی و ته نها شیخ مه حمود صاحب له سهر خانه قا
ماوه ته وه . نه میش پاش ماوه ییک سوله یمانی به جی هیشتوووه و چوووه بو
شام و شیخ نه حمده ی هه ولیری یان له شامه وه ناردوه ته وه بو سوله یمانی
بو سهر خانه قا . ئیتر وه زعه که به م جوره دریره ی کیشاوه و موریدو مه نسووبی
نه قشبه ندی هه موو تیکرا له خانه قادا پیکه وه خه تمیان کردوووه تا کاتی که
شیخ لوطفوللا ناوو مه لا عثمانی بالخی که له موریدانی شیخ عثمان بوون
نه رۆن بو هه ورامان بو سه رلیدانی شیخ . پاش گه رانه وه یان ئیتر شیخ
نه حمده ی هه ولیری ریگیان نادا له ناو خانه قای مه ولانا دا خه تم بکن ،
نه وانیش نه رۆن له مزگه وتی مه لا عثمانی بالخی خه تم نه کهن و نادابی

تەرىقەت بەجى دىنن • شىيخ ئەحمەدى ھەولپىرى ئەمەش بە بەر بەرە كانى
دائەنى بۆ خۆى و ئەچى لاي ئەحمەد پاشاي كورى سولەيمان پاشان بابان
شكاتيان لى ئەكا • ئەحمەد پاشا لەم بارەوہ نامەيەك بۆ شىيخ عوتمان
سیراجوددين ئەنوسى بۆ تەوئلە • شىيخ زۆر بە ناسكى وەلامى نامەكەى
ئەداتەوہ • كە ئەحمەد پاشا نامەكە ئەخوئىتتەوہ ، زۆر شادمان ئەبى و
خۆشەويستى شىيخ عوتمان ئەچىتتە دليەوہو ئارەزووى دىتتە سەر ئەوہ
بىرى بەدوايا لە ھەورامانەوہ بىھىنى بۆ سولەيمانى و لەسەر خانەقا دىنى •

پاش ئەمە زۆرى پى ناچى سولەيمان پاشاي باوكى ئەحمەد پاشا كۆچى
دوايى ئەكاو ئەحمەد پاشاي كورى لەجىيى دائەنىشى (۱) • ئەمجار ئەحمەد
پاشا لەسەر ئارەزووہكەى خۆى بەدوايى شىيخ عوتماندا ئەپىرى و لە سالى
۱۲۵۴دا لە ھەورامانەوہ ئەبىھىنى بۆ سولەيمانى و لەسەر خانەقاي دائەنى
بۆ ئىرشاد كردنى موسولمانان • كە شىيخ ئەحمەدى ھەولپىرى ئەمە ئەبىنى و
تى ئەگا خەلكى سولەيمانىش ھەر وەك ئەحمەد پاشا ئارەزوويان لەوہيە
شىيخ عوتمان بەسەر خانەقاوہ بى ، بى دەنگ ھەموو كاروبارى خانەقا ئەداتە
دەستى شىيخ عوتمان •

پاش دامەزرانى شىيخ عوتمان لەسەر خانەقا خەلكىكى لە جاران زۆرتر
پرووى تى ئەكەنو وەختە بلىين دەورى ئىرشادى مەولانا لە خانەقادا تازە
ئەبىتتەوہ • عەبدوللا پاشاي مامى ئەحمەد پاشايش شىيخ ئەحمەدى ھەولپىرى

(۱) سولەيمان پاشا لە سالى ۱۲۵۴ى ھىجرەتدا كۆچى دوايى كردوہ •
نالى لە لاواندەوہى سولەيمان پاشاو پىرۆزبایى لى كردنى ئەحمەد پاشاي
كورىدا قەسىدەيەكى ھەيە بەم بەيتە دەست پى ئەكا :

تا فەلەك دەورەى نەدا – سەد كەوكەبى ئاوانەبوو –
كەوكەبەى مېھرى موبارەك طەلەعتى پەيدا نەبوو

شىيخ مەرووفى نۆدىش ھەر لەم سالەدا كۆچى دوايى كردوہ •

ئه باته زهر دياواي قهره داغ و خانه قايه كي له وئ بو ئه كاته وه دهستي تيا ئه كا به ئيرشاد .

له و ماويه دا كه شيخ عثمان له خانه قا بووه جار جاريش سهر له هه ورامان ئه داته وه و ماويه كه له و ناوانه ئه ميئي و يه كي له خه ليفه كاني له جيئي خوي له خانه قا به جيئي ئه هيلئي . جاري له و جارانه مه لا حاميدي (٧) كوري مه لا عه لبي بيساراني له جيئي خوي دائه نئي كه پياويكي زاناو هوشيارو شاره زاي ئوسوولي دين و ته ريقه ت و مه لايه كي باش بووه و بو كاروباري دنياي خانه قايش هه روا لي هاتوو بووه . ئه و كاته ريكه وتي فه رمانره وايبي عه بدوللا پشاي باباني كردوو وه سهرده مي ئه حمه د پاشا نه بوه . له م وه خته دا شيخ ئه حمه دي هه وليري و شيخ فه تاحي كوري حه مه خاني براي مه ولانا كه له پياو ما قوولاني بنه ماله ي مه ولانا بووه ، به بيانوي ئه وه وه كه گوايه شيخ عثمان گه لي جار خانه قا به جيئي ئه هيلئي و ئه رواته وه بو هه ورامانو خه ليفه يه كي خوي له جيئي خوي دائه نئي و ره و ايش ني به تا خه ليفه ي مه ولانا وه ستابي كه سي تر سهر په رشتي كاروباري ديني و دنيايي خانه قا بكاو ، به ره زامه ندي عه بدوللا پشاي ، داوا له مه لا حاميد ئه كه ن خانه قا به جيئي بيئي و ئه لين ئه بي شيخ ئه حمه د به سهر خانه قا وه بي . شيخ فه تاحيش پي ئه لي ئيمرو ته نها دوو كه س له جيئي مه ولانا دا به كاري ئيرشاد دين شيخ طاهاي شه مزيني و شيخ عثماني ته ويئه ، به لام شيخ عثمان زوو ئيجازه ي خه لافه ت ئه داو ئه مه ناشي . بوئموونه بيستوو مه ئيجازه ي خه لافه تي به دوو مندالي قهره داغي داوه .

مه لا حاميديش له وه لام ي شيخ فه تاحا ئه لي : من له جه نابي شيخ

(٧) ئه م مه لا حاميده خوي نووسيويه له سهر ئاموژگاري شيخ موحه ممه د صادقي مازي بني ، له ده وروبه ري . ١٢٥٠ ي هيجره تدا ، هاتوو بو خزمه تي شيخ عثمان . پشانيش باسي ئه مه ئه كه ين .

عوثمانم بیستووہ فرموویہ تی ئەوہندی لی ئەزانم کہ حەزرەتی مەولانا
 خالید (قدس سره) لە چ حالیکە ئیجازە ی داوہ بە من • ئەگەر بەھۆی
 بەرە کاتی ئەوہووہ پۆژی صەد کەس بگەنە ئەو حالەتە ، من ئیجازەیان
 ئەدەمێ چونکە عومریکی زۆرم لەم پێگادا لە خزمەتی مەولانا
 بەسەر بردووہ • من ئەیشزانم کہ مەبەستت لەو دوو منالە شیخ عەبدوڵلا
 شیخ موحمەدی کورانی شیخ عەبدوڵلەطیفی قەرەداغی یە (کە دوو گەنجی
 خویندن تەواو کردوو ی لەخواترس و طەریقەت وەرگرتوو بوون) • من خۆم
 لەوی بووم کہ شیخ عوثمان ئیجازە ی دانێ • نامە ی بۆ شیخ ئەحمەدی
 ھەولیری ش نووسی و بۆی نووسی واما بە باش زانی ئەم دوو کورە
 ئیجازە بدەین و بیان تیرینەووہ بۆ خزمەتتان تا بەپیی فرمانی ئیوہ
 بجووڵینەووہ • حەز ئەکەم ئیوہیش بۆ بەرە کەت ئیجازەیان بدەنێ تا
 سەرکەوتوو و خاوہن بەرە کەت بن • لەوکاتەیشەووہ کہ گەراوہ تەووہ بۆ
 قەرەداغ مل پێچی یان لە فرمانی شیخ ئەحمەد نە کردووہو ، ھەر بەھۆی
 ئەوہووہ کہ خەلک ئەو دوو کورەیان خۆش ئەوی و باوہریان پێیان ھەییە ،
 حەق وایە شیخ ئەحمەدیش زۆرتر چاودیری یان بکا ، نەک بین بە مایە ی
 دل ئیشانی ئەویش و جەنایشتان • ئیتر پاش ئەمچەند قسە یە مەلا حامید
 خانەقا بەجی دیلی و ئەگەر تەووہ بۆ بیارە بۆ خزمەتی شیخ عوثمان و
 رووداوہ کە ی بۆ ئەگەر تەووہ • شیخیش حالی ئەبێ کہ دەور گۆراوہ و
 دەوری حوکمداری ئەحمەد پاشا نەماووہ ، مانەوہ ی لە سولەیمانێ ئەبێ بە
 مایە ی پەریشانی و دل ئازاری و ، ئەمەیش لە گەل ناسکی ئادابی طەریقەت
 ناگونجی و ، پریار ئەدا لە بیارە بمینیتەووہ ھەر لەوی خەریکی ئیرشاد
 بی • ھەر وایش ئەکا و ئیتر تا ئەورۆژە ی کوچی دوایی ئەکا بە ئیرشاد کردن و
 ری نموونی موسولمانان و خزمەت کردنیانەووہ خەریک ئەبێ و طالیبانی زۆری
 طەریقەت لە ھەموو لایە کەووہ لێی گرد ئەبنەووہ بە بەرە کەتی ئەو گەلی پیاوی
 خاوہن پایە پێ ئەگەن •

ناوی هندی له خلیفه کانی شیخ عثمان سیراجوددین

به داخه وه ناگاداری به کی باشمان له باره ی دهوری ئیرشادو ناوو میژووی ژیانی خلیفه کانی شیخ عثمان سیراجوددینه وه به دهسته وه نی به ، بویه به ناچاری به وه نده دهس به ردار نه بین که ناوی نه وانه یان بنووسین ناویان له به رده ستمانایه :

- ۱ - شیخ عهلی ته ویله یی •
- ۲ - شیخ عهلی سه رگه تی •
- ۳ - شیخ عه بدولکه ریمی سه رگه تی •
- ۴ - مه لا حامیدی مه لا عهلی بیسارانی (کاتبی شیخ) •
- ۵ - مه لا موحه ممه دی هانه دنی (هانه دنی لای سه رگه تی) •
- ۶ - شیخ موحه ممه دی کوری شیخ وهیسی به رزنجه یی •
- ۷ - شیخ حوسه ینی هه ورامی •
- ۸ - سه یید حامیدی هه ورامی •
- ۹ - مه لا سه دروددینی روواری •
- ۱۰ - سه یید قوطبوددینی که لجینی •
- ۱۱ - سه یید موحه ممه د نه مینی کوری سه یید قوطبوددینی که لجینی •
- ۱۲ - شیخ ئیسماعیلی هه جیجی •
- ۱۳ - حاجی مه لا نه حمه دی تۆشه یی کوری مه لا عه بدولرهمانی تۆشه یی موفتی سوله یمانی •
- ۱۴ - مه لا موحه ممه د نه مینی تۆشه یی •
- ۱۵ - مه لا مه حموودی دشه یی باوکی مه لا عه بدوللای موفتی سنه •
- ۱۶ - سه یید شه هابوددینی طالشنی دانیشتووی دشه •
- ۱۷ - مه لا ئیبراهیمی جوانرۆیی •
- ۱۸ - مه لا سه نی جوانرۆیی •

۱۹- مهلا فهتحوئلای کوری مهلا شهریفی جوانرۆیی که له رێژاوی لای زههاو بووه •

۲۰- سهیید قانوونی خانه گایی •

۲۱- سهیید عهبدولحه کیمی خانه گایی •

۲۲- سهیید بایه زیدی خانه گایی •

۲۳- سهیید عهبدولپرهمانی خانه گایی •

۲۴- سهیید شا که ره می تاوه گۆزی •

۲۵- سهیید عهبدولپرهمیمی تاوه گۆزی (مهولهوی) •

۲۶- شیخ یه عقووب به گی کوری عهبدوئلای به گی شهره فبه یانی •

۲۷- شیخ موحه ممه ده کورده •

۲۸- سهیید عهبدولقادری مه شهوور به خهلیفه قادر •

۲۹- مهلا عهبدوئلای چۆری •

۳۰- شیخ حه مه صادق وهزیری دانیشتووی سهولآوا •

۳۱- سهیید قاسمی نگلی •

۳۲- شیخ حوسهینی باقلاوایی •

۳۳- مهلا موصله فای که لاتی •

۳۴- شیخ حه مه صادقی مازی بن •

۳۵- مهلا قاسمی پایگه لانی •

۳۶- مهلا موسای پایگه لانی •

۳۷- مهلا حه یدهری نه وێهه نگلی •

۳۸- مهلا عهبدولکه ریمی نه وێهه نگلی •

۳۹- شیخ شوکر وئلای سنهیی •

۴۰- شیخ موحه ممه د باقری سنهیی •

۴۱- مهلا مه حموودی سنهیی •

- ۴۲- شیخ موحه ممدی سمیرانی
- ۴۳- مهلا موصطه فای شیعی
- ۴۴- شیخ موصطه فای سه قزی
- ۴۵- سه یید عه بدولکه ریمی موکریانی مه شهوور به سه یید زهینه ل
- ۴۶- مهلا موحه ممدی هه وشاری
- ۴۷- مهلا یوسفی پالاوایی مه شهوور به شیخی بورهان
- ۴۸- مهلا موحه ممدی بانه یی
- ۴۹- شیخ فه تاحی شلیری که له بالیکه دهر ئیرشادی کردووه
- ۵۰- مهلا عه بدولکه ریمی هه له بجه یی
- ۵۱- شیخ سوله یمانی چناره یی
- ۵۲- شیخ ئیسماعیلی سو له یی به رزنجه یی
- ۵۳- شیخ موحه ممدی قهره داغی له نه وهی شیخ حه سه نی
گله زهرده و دانیشتووی دئی چه می سمور
- ۵۴- شیخ عه بدوللای قوطب کوری شیخ له طیفی قهره داغی
- ۵۵- شیخ موحه ممدی برای شیخ عه بدوللای قوطب
- ۵۶- شیخ عه بدولر حمانی ئینولخه یاطی قهره داغی
- ۵۷- سه یید موحه ممدی نه مینی زه وئیمه ریی قهره داغی
- ۵۸- شیخ موصطه فای کوری شیخ حه مه عه لیبی نه وتیبی قهره داغی
- ۵۹- شیخ عه بدولر حمانی کوری موحه ممدی به گی مه ولان به گ
که زوو موریدی شیخ عه بدوللای قوطب بووه و له خزمه تی
شیخ عوثمان سیراجو ددیندا ته واوی کردووه
- ۶۰- مهلا عوثمانی باله خی
- ۶۱- مهلا عوثمانی کوری حاجی ئیسماعیلی کانی که وه یی
- ۶۲- مهلا موحه ممدی کوری مهلا خدری سوله یمانه یی

- ۶۳- شیخ حوسهینی کوری ئەورەحمان بەگی خەزنەدار
- ۶۴- شیخ حەمەصالحی کوری ئەورەحمان بەگی خەزنەدار
- ۶۵- مەلا عومەری جەلمۆردی
- ۶۶- شیخ حەسەنی کەرکوکێ
- ۶۷- شیخ جەوادێ کەرکوکێ
- ۶۸- مەلا عومەری عومەرگومبەدی
- ۶۹- مەلا ئیبراھیمی کۆیسنجقی
- ۷۰- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی
- ۷۱- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی ئیرشادی کردوو
- ۷۲- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی بلباس
- ۷۳- مەلا ئەحمەدی شاوری
- ۷۴- مەلا وەیسێ
- ۷۵- مەلا شیخ نەببێ ماویلی
- ۷۶- مەلا طاھای بالەکی
- ۷۷- مەلا مەحموودی رەواندزی
- ۷۸- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی ئیرشادی کردوو
- ۷۹- مەلا عەلیی یتوواتەیی
- ۸۰- شیخ عەلیی بالیسانی
- ۸۱- مەلا ئەبووبەکری ھەولێری
- ۸۲- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی ئیرشادی کردوو
- ۸۳- سەید حوسەین ئەفەندی ئەستەموولی
- ۸۴- عەلی ئەفەندی حاکمزادە ئینطاکی
- ۸۵- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی سەرت
- ۸۶- مەلا موخەممەد ئەمینی کۆیسنجقی دیار بەکری

ئەم خەلیفانەى شىيخ عوتمان سىراجوددىن ئەوانەن كە مەلا حامىدى
 مەلا عەلىي يىسارانىي كاتىبى شىيخ لە كىتەبى (رياض المشتاقين) دا^(۸) ناوى
 نووسىون ، كە زياتر ئىجازە نامەى خەلافەتەش ھەر ئەم ئەينووسى يەوہ .
 بەلام من باوہرەم واىە مەلا حامىد تەنھا ناوى ئەوانەى لەو كىتەبەدا نووسىوہ
 كە لە كاتى دانانى كىتەبە كەدا خەلیفە بوون ، ئەگىنا شىيخ عوتمان گەلى
 خەلیفەى تىشى بووہ . بونموونە من خۆم خەلافەت نامەى شىيخ عەبدولھادىي
 تالشىم دىوہ كەچى ناویشى لە (رياض المشتاقين) دا نى يە . ھەر وا شىيخ
 خىزرى باوكى شىيخ جواد لە گەرەكى ئىمام قاسمى كەركوك خەلیفەى
 شىيخ بووہ . مەلا عومەرى كورى مەلا عەبدوللای كورى مەلا ئىبراھىمى
 عومەر گومبەتى^(۹) و شىيخ عەبدولكەرىمى دەگاشىخانى لای پيارەو شىيخ

(۸) مەلا حامىد ئەم كىتەبەى بۆ باسى مەولانا خالىدو شىيخ عوتمان
 سىراجوددىن و شىيخ موحمەد بەھائوددىن و براكانى داناوہ . ھىشتا
 لە چاپنە دراوہ . دانە يەكى لە كىتەبخانەى شىيخ موحمەد ئەمىنى
 كاكە شىيخ (كاردۆخى) دا ھە يە وینە يە كىشى بە فۆتۆكۆپى لای منە .
 كىتەبە كە ۴۳۰ لاپەرە يە .

(۹) ئەم مەلا عومەرە كورى مەلا عەبدوللای كورى مەلا ئىبراھىم و برازای مەلا
 ئەحمەدى عومەر گومبەتى يە كە بە فاضلى دەربەندى بە ناووبانگ بووہ و
 لە گەل موفتىي زەھاوى موناظەرەدى توندى بووہ . لە قەبى دەربەندىي
 لە سەرئەوہ ھەلگرتووہ كە وەختى خۆى لە ناودەربەندى كرماشانەوہ
 كۆچيان كردووہ و لە كوردستانى عىراق نىشتەجى بوون . مەلا ئەحمەدى
 فاضلى دەربەندىي مامى لە گەل موفتىي زەھاوى پىكەوہ لای مەلا
 عەبدولرەھمانى رۆژبەيانى خويندوو يانەو ئىجازەيان لەو وەرگرتووہ .
 ئىجازەى رىوايەتى صەحىحەنى بوخارى و موسلىم و عىلمەكانى تىرى لە
 مەلا يەحىياى مزوورى يىش وەرگرتووہ . ئەمەش سوورەتى ئىجازە نامە كەى:

« بسم الله الرحمن الرحيم .

الحمد لله رب العالمين . والصلوة والسلام على سيد المرسلين
 محمد وآله وصحبه اجمعين . اما بعد ، فانى اجزت ولدي القلبى الملا
 احمد ابن الحاج ابراهيم العمرگندى بان يروى عنى صحيحى البخارى

=

عەلیی بیارەیی و خەلیفە حەمە مرادی باوکی شیخ حەمە ئەمینی سەرگەتی و شیخ
 عەبدوڵلای دەیمە یەوی و حاجی عیوە ضی پاوەیی و مەلا عەبدوڵباقی پاوەیی و
 شیخ سولەیمانی کەیمەیی ش هەر و خەلیفە شیخ عثمان بوون و ناویشیان
 لە کتێبە کەمی مەلا حامیددا نی یە ، جا یا پاش دانانی (ریاض المشتاقین) ئەمانە
 بوون بە خەلیفە ، یا لە کتێبکی تریدا ناوی ئووسیون و بەرچاوی ئیمە
 نە کە و توووە ♦

شیخ عثمان سیراجووددین گەلی مەنسووبی خاوەن پایەشی بوو
 کە نە بوون بە خەلیفە وەک :

- ۱ - شیخ شەریفی پەنجەیی ♦
- ۲ - شیخ عەلیی کوری شیخ سەعدوڵلا ♦
- ۳ - سەید هیدایەت ♦
- ۴ - شیخ حەمە سەعید ♦
- ۵ - ئەحمەد پرسی ♦
- ۶ - شیخ عەبدوڵلای مرادووسی شەمیرانی ♦
- ۷ - شیخ حەمە سەعیدی هەلەبجەیی ♦
- ۸ - مەلا ئەحمەدی رەواندزی ♦
- ۹ - مەلا صالحی سنەیی ♦
- ۱۰ - شیخ موخەممەدی فیراقی ♦

ومسلم و باقی کتب الحدیث وكذلك كتب الفقه علی سائر العلوم ، کما
 اجازنی مشایخی الاعلام . وانا الحقیر یحیی بن خالد الکردی المزوری عفا
 الله تعالی عنهما . سنة ۱۲۴۵ الف ومئین وخمس واربعین هجرية .
 (توکل یحیی علی ربه) « . [ئەم رستەیی دوایی یە نەخشی مۆرە کە یەتی] .
 ئەم مەلا عومەرە مامی مەلا عومەری عومەرگومبەتیی خەتیب و پیش نوێزی
 مزگەوتی ئیمام قاسمی کەرکووکە کە تا ئەم چەند سالی دوایی یە ماوو .

- ۱۱- مهلا مهحموودی تهویلهیی
- ۱۲- شیخ حوسهینی پشتکیوی (۱۰)
- ۱۳- شیخ ئەحمەدی زه‌هاوی
- ۱۴- شیخ موحه‌مه‌دی هاروونی
- ۱۵- ئەحمەد پاشای بابان
- ۱۶- ئەحمەد به‌گی وه‌له‌د به‌گ
- ۱۷- مهلا داوودی دشهیی
- ۱۸- شیخ عومه‌ری خه‌لیفه (۱۱)
- ۱۹- مهلا ئەحمەدی کانی هه‌مزه
- ۲۰- مهلا مهحموودی ولووبه
- ۲۱- ره‌ضاقولی خانی حاکی سنه
- ۲۲- شیخ موحه‌مه‌دی که‌مانگر
- ۲۳- سه‌یید موحه‌مه‌دی خانه‌گایی
- ۲۴- ئاغا فه‌تاحی میرزا فه‌ره‌جوللای وه‌زیر
- ۲۵- موحه‌مه‌د به‌گی ئەحمەد به‌گ
- ۲۶- عه‌لی ئەفه‌ندیی موفتیی ئینطاکی به
- ۲۷- عه‌زیز به‌گی حوسه‌ین به‌گ
- ۲۸- مهلا مه‌عرووفی مه‌نده‌لاوی
- ۲۹- فه‌قی مه‌حموودی سابوونچی

(۱۰) ئەم شیخ حوسه‌ینه که خه‌لکی پشتکیوی هۆرین و شیخان بووه ، باوکی حاجی شیخ عارفی قزل‌ه‌باته . وه‌ختی خۆی له ناوچه‌ی هۆرین و شیخان دانیشتون ، پاشان شیخ عومه‌ر ضیائوددین ناردوووه بو هه‌رگینه‌ی لای پینجوتین و له‌وی کۆچی دوایی کردوووه .

(۱۱) ئەم شیخ عومه‌ره له مه‌ردۆخه‌یی به‌کانی قه‌ره‌داغه‌و به شیخ هۆمه‌ر به‌ناووبانگ بووه .

۳۰ - حەمەصادق خانى حاكىمى جوانرۆ •

۳۱ - ئەحمەد قارەمان •

۳۲ - مىرزا ئەكبەرى سەنەبى •

۳۳ - مەلا صالحى سەنەبى •

دارايى و بارى گوزەرانى شىخ عوتمان سىراجوددىن

وہك به به لگه و نیشانهدا دەرئەكەوى شىخ عوتمان سىراجوددىن زۆر
لە دىناو پىئوهند بە دىناوہ دور بووہ و ، لە گەل ئەو تەمەنە درىژەدا كە
راى بواردووہ كە ۸۸ سال بووہ نەمىستووہ مەراقى دىناو دارايى پىكەوہنانى
بووبى • لە دواسالەكانى ژيانا لەو باخچەيەدا كە ئەكەوتتە داوئنى دىي
تەويئەوہو بە ميرات لە باوكيەوہ بوى ماوتەوہ خانەقاىەكى سادەى
دروست كرددووہ • پاش وەفاتى خوئشى شىخ موخەمەد بەهائوددىنى كورى
چەند هۆدەى يەكقات و دووقاتى بەدەوريدا دروست كرددووہ • لەوہ بەولاوہ
نەمىستووہ لە تەويئە مولك و مالىكى بووبى • بەلئى لە چەمى هانەگەرمەلە
لە ژوور دىي بيارەوہ دوو باخى بووہ ، يەكەم باخى (لارووہ) كە ئىستا
وەققەو هىي خانەقاى بيارەيەو ، دووہەم باخى (سۆسى) كە بە ميرات
كەوتووہتە دەستى شىخ مەرووفى كورى و ميراتگرانى ئەوئش فرۆشتوويانە
بە هانەگەرمەلەيى • لە بيارەئش باخى (ملەگاي چنار) و (باخى قادر ئاغاي)
بووہ • باخى ملەگاي چنارى وەقف كرددووہ و ئىستائش هەروا وەققە • باخى
قادر ئاغائش بە ميرات كەوتووہتە دەستى حاجى شىخ عەبدولرەحمانى
كورى و لەوئشەوہ بو شىخ تاجوددىنى كورى ماوتەوہو ئەوئش فرۆشتووئە
بە شىخ نەجموددىن •

شىخ عوتمان سىراجوددىن زۆر قانئع و زاهيدو دەست لە دىنا

داشۆردوو بووه • تەنانەت ئەلین کە کەرەستەى چایى لاینانى وهك قۆرى و سه ماوهرو پیاڵه و ژیرپیاڵهى دیوه توورپه بووه و به هه ورامى یانه و توویه «لاش بهردى • ئینه ئەسبابو فیرعه و نیا» واته : لای بهرن ، ئەم شتانه کەل و پەلى فیرعه و نن ، واته ئەبن به هۆى فیزو دهمارو خوا له پیرچوونه وه و دنیا په رستى •

ههروهها بیستوو مه بینا له سه ر دۆستایه تى ناوبه ینى شیخ عوثمان سیراجو ددین و شیخ عه بدولپه حمانى تالە بانى مه شهوور به (خالىص) ، شیخ عوثمان ، شیخ عومه رى کورپى ئە تیرى بۆ ته کیهى تالە بانى له کەرکوک که له وى له گەل شیخ عه لى کورپى شیخ عه بدولپه حماندا پیکه وه بخوینن • پاش ماوه یهك شیخ عوثمان چاوى به دهرویشیکى شیخ عه بدولپه حمان ئە که وى که له کەرکوک که وه گه راوه ته وه پرسیارى لى ئە کا : عومه رى کورم چۆن بوو ؟ ئە ویش ئە لى : زۆر چاک بوو ، به یانى و ئیواره له مالى شیخه وه به سینی خواردنى چاک بۆ ئە وو شیخ عه لى کورپى شیخ دى • که شیخ عوثمان ئە مه ئە بیسى په له پهل نامه یهك بۆ شیخ عه بدولپه حمان ئە تیرى تکای لى ئە کا زوو به زوو عومه رى کورپى بۆ بتیریته وه باله قه ناعه ت کردنو قنیات کردن به تووه په قهى هه ورامان نه که وى •

به کورتى ، خانه دانى شیخ عوثمانى ته ویلله وهختى خۆى له سه ر چوار بناغه دامه زراوه : یه کهم — شوین که وتنى شه رع و لانه دان له ریبازى ئابین • دووه هم — لانه دان له رینگای زوه دو قه ناعه ت و نه که وتنه دوای رابواردنو ئاره زوو بازى • سیه هم — تیکه ل نه بوون به وکه سانه ی که خاوه نى دنیان چ به ئیداره و چ به دارایی • چواره م — فه رامۆشى نه کردن له خزمه تى دلدا •

سه فہرہ گانی شیخ عثمان سیراجو دین

وہ کوو لہ کتیبی (بارقات) ی شیخ موحہ ممہدی سمیرانی و (ریاض
المشتاقین) ی مہ لہ حامیدی کاتبی شیخہ وہ دہرئہ کہوئی و لہ پیانوانی
باوہرپی کر اویشہ وہ بیسراوہ ، شیخ عوسمان سیراجو دین لہ سہر دہمی
خہ لیفہ یی و لہ سہر دہمی ئیرشادی سہر بہ خویدا چہ ند سہ فہری کردو وہ :

یہ کہم - کاتی کہ مہ ولانا لہ بہ غدا بووہ و شیخ عثمان لہ ہہ ورامان ،
شیخ سہ فہری کی سنہ ی کردو وہ و ماوہ یہ ک لہوئی ماوہ تہ وہ ئیرشادی کردو وہ •
دووہم - سہ فہری بو بہ غدا بو خزمہ تی مہ ولانا بہ ہوی شکاتی
حاجی سہ یید موحہ ممہد ناوی خہ لیفہ ی مہ ولانا وہ لہ وہ کہ شیخ عثمان
ئیبازہ ی خہ لافہ تی بہ مہ لہ حمہ دی کو لہ سارہ یی داوہ و گوا یہ مہ لہ حمہ د
شایانی خہ لافہ تی نہ یہ •

سیہم - سہ فہری بو سنہ بو ناست کردنہ وہ و دل دانہ وہ ی حاجی
سہ یید موحہ ممہد ، بہ پیی فہرمانی مہ ولانا •

چارہم - سہ فہری بو کو یسنجق ، کاتی کہ دانیش تووی خانہ قای
مہ ولانا بووہ لہ سولہ یمانی ، لہ سہر دہمی ئہ حمہ د پاشای باباندا ، بو
چاوپیی کہوتنی والی کہ لہوئی بووہ ، بہ داوای ئہ حمہ د پاشا •

پینجہم - سہ فہری لہ ہہ ورامانہ وہ بو سولہ یمانی پاش تیکچوونی
بابانہ کان بو چاوپیی کہوتنی موحہ ممہد مونیب پاشای مو تہ صہ ریفی سولہ یمانی •

شہ شہم - سہ فہری بو رہ وانسہر بو چاوپیی کہوتنی موحہ ممہد صادق
خانی ئہر دہ لانی کہ فہرمانرہ وای ئہ و ناوہ بووہ •

حہوتہم - سہ فہری بو دہ گاشیخانی مہریوان بو لای ئہ مانوللا خانی
دووہم کہ مہ شہوور بووہ بہ غولام شا خان بو تکای ئہ وہ کہ سوپا

نه هينيتته سهر حهسن سولطاني ههورامي ، بهلام نه مانوللا خان تكاكهي ناگري و شيخ به دلگراني نه گه ريتته وه • نه م نه مانوللا خانه پاشان له گه ل مه لا نه حمه دي شيخولئيسلامدا دي بو بياره بو زياره تي شيخ و بو دلدانه وهي له سهر دلگير بووني ، بهلام شيخ موبالاتيكي نه وتوي پي ناکاو به پيچه وانه وه قه درو حورمه تيكي زوري شيخولئيسلام نه گري •

خيزان و مناله کاني شيخ عثمان سیراجوددين

شيخ عثمان سیراجوددين پاش نه وهي بووه به خهليفه ي مهولانا ، له ته مه ني ۳۳ ساليدا يه که م ژني هيناوه • حاجي شيخ موحه ممه دي سميراني له کتبي (بارقات) دا نووسيو يه شيخ له سهره تاي مالداري يه وه تا کوجي دوايي کردووه ۱۸ ژني هيناوه • ئيمه ليره دا نه وه نده ي که بومان ساغ بوويتته وه ناوي نه م حهره مانه ي نه نووسين • ههروه ها ناوي هه موو کوپو کچه کانشي نه نووسين و هه رکه سي هه له يه ک يا ناته واوي يه کي تيا به دي نه کا سوپاسي نه که ين نه گه ر ناگادارمان بکاو هه له که مان بو راستو ، ناته واوي يه که مان بو پر بکاته وه •

خيزاني يه که مي خاتوو تلخاني کچي عه بدوللا به گي شه ره فبه ياني و خوشکي يه عقووب به گ بووه که يه کيکه له خهليفه کاني •

خيزاني دووهه مي خاتوو په ريخاني کچي زه که ريا ناوي ته وي له ي يه • له م ژنه کورپک و سي کچي بووه • کورپه که ناوي عه بدولحه کيم بووه و پيش بالغ بوون مردووه • کچه کانش عايشه و عاصمه و فاطمه بوون •

خيزاني سيهه مي نووري جان له سه بيده کاني به له بزاني نه و به ري سيروان بووه • نه وه ي من بيزانم له م ژنه ي کورپکي بووه ناوي مه عرووف بووه و گه وره بووه و ژني هيناوه و کورپکيشي بووه ناوي شيخ قادر بووه ، به لام

هەر له سهردهمی ژيانی شیخ خویدا مردووو له قهبرستانی دئی تهوئله که به قهبرستانی (بابا سهرههنگ) به ناووبانگه ئیژراوه • نهوهی شیخ قادر ئیستا له بیاره ههن •

خیزانی چوارهمی خاتوو خورشیده که له بهگزادهکانی ماوهتی چوارتایه • لهم خیزانهی شیخ موحه ممهده بههائووددین و شیخ عومه ر ضیائووددین و چه ند کچیکیشی بووه •

خیزانی پینجهمی وا مه شهووره برزای مهولانا بووه • لهم خیزانهی شیخ عه بدولرهمان و کچیکیشی توحفه ناوی بووه •

خیزانی شهشهمی نوور شهرهف خانمی کچی موحه ممهده ئاغایه که له ئاغهواتی پزدهره • لهم خیزانهی کوریکیشی بووه ناوی شیخ ئهحمده بووه •

خیزانی ههوتهمی جانی خانمه که له بهگزادهکانی سنهیه • برایهکی بووه ناوی میرزا عه بدولعهظیم بووه ، حاجی شیخ موحه ممهدهی سمیرانی له (بارقات) دا باسی ئه کا •

له بارهی خیزانهکانی تریهوه هیچ مهعلووماتیکم دهسگیر نه بووه •

ناوی کورهکانیشی ئهمانه ن له گه ل سالی هاتنه دنیاو کوچ کردنی ئهوانه یاندا بیزانم :

- ۱ - عه بدولجه کیم •
- ۲ - مه عرووف (۱۲۵۱ - ۱۲۷۷) •
- ۳ - موحه ممهده بههائووددین (۱۲۵۲ - ۱۲۹۸) •
- ۴ - عه بدولرهمان ئه بولوهفا (۱۲۵۳ - ۱۲۸۵) •
- ۵ - عومه ر ضیائووددین (۱۲۵۵ - ۱۳۱۸) •
- ۶ - ئهحمده شه مسووددین (۱۲۶۶ - ۱۳۰۷) •

پاشان به دریژی باسی ئەم کورانه ئەکەین •

له باره‌ی کچه کانیشیهوه ، پاش لیکۆلینهوه و پرسیار له گه‌لی کەسی
شاره‌زا له‌م بنه‌ماله‌یه‌و له‌ خه‌لکی ته‌ویله ، ناوی شازده له‌ کچه‌کانی شیخیم
بۆ ساغ بووه‌وه ، وا لیره‌دا ئەیاننووسم :

۱ — عایشه ، شووی به‌ مه‌لا نه‌ذیری ته‌ویله‌یی کردووه •

۲ — فاطمه ، شووی به‌ وه‌ستا هۆمه‌ری ته‌ویله‌یی و پاش ئەو شووی
به‌ وه‌ستا عوثمان کردووه •

۳ — خه‌دیجه ، شووی به‌ شیخ عه‌لیی سه‌رگه‌تی کردووه •

۴ — لالی ، شووی به‌ شیخ عه‌بدولکه‌ریمی سه‌رگه‌تی کردووه •

۵ — عه‌مه‌ری ، شووی به‌ شیخ موحه‌مه‌دی کوری شیخ عه‌بدوللای
خه‌ریانی و ، پاش ئەو شووی به‌ سه‌یید موحه‌مه‌دی که‌لجینی کردووه •
ئەم کچه له‌ ژنه به‌له‌بزانی به‌که‌ی شیخه •

۶ — شه‌سیه ، شووی به‌ مه‌لا موحه‌مه‌دی دزاوه‌ری کردووه •

۷ — ئامینه ، شووی به‌ سه‌یید عه‌بدولکه‌ریمی زه‌نبیل کردووه •

۸ — ئەمنه ، شووی به‌ سه‌یید شه‌هابی طالشی کردووه •

۹ — عه‌ذراء ، شووی به‌ سه‌یید نه‌جموودینی هه‌مرۆله‌یی کردووه •

۱۰ — توحفه ، شووی به‌ شیخ موحه‌مه‌دی قه‌ره‌داغیی به‌رزنجه‌یی

کردووه •

۱۱ — زوبه‌یده ، شووی به‌ شیخ مه‌حموودی مه‌ردۆخه‌یی کردووه •

۱۲ — خورشید ، شووی به‌ شیخ موحه‌مه‌دی شیخ وه‌یسی

به‌رزنجه‌یی کردووه که له‌ نه‌وه‌ی شیخ هه‌سه‌نی گله‌زه‌رده بووه •

۱۳- رایبعه ، شووی به شیخ عه بدولپرهمانی کوری شیخ عه بدوللای
خهرپانی کردووہ •

۱۴- قه تحی ، شووی به یه کئی له شیخه کانی خهرپانی کردووہ •

۱۵- عاصمه ، شووی به مهلا قاسمی دزاوهری کردووہ •

۱۶- ئەمینہ ، شووی به رهشید پاشای کوری موفتی زههاوی کردووہ

له بهغدا (۱۲) • کچیکی تریشی بووه شووی به شیخ فهتاحی کوری شیخ
ئهمهدی ههولیری کردووہ که له جوانرۆ دانیشتووہ •

(۱۲) ئەم کچهی شیخ له ۲۱ی رهجهبی ۱۳۲۱ی هيجرهتدا کوچی دوايی
کردووہ له گورستانی حهیبی عهجهمی نیژراوه له بهغدا . ئەم ئافرته
به پارهی خووی مزگهوتی حهیبی عهجهمی تازه کردوهتهوه . ئەم چهند
بهیتەیش له کتلی قهبرهکەى هه لکه نراوه :

هو الباقی

ان القلوب كلها حزينة
لفقد ذات عفة فطينة
سيدة قد أدركت حتفها
وكل نفس بالردى رهينة
عفوك يا رحمن ، يا ربنا
عن أمة بالله مستعينة
في طاعة المولى ومرضاته
قد أرخصت حياتها الثمينة
وللحبیب عمرت مسجدا
قواعد التقوى به رصينة
ثم قضت وجاورت قبره
فحبذا الجوار والدفينة
وجاءنى النداء أن أرخوا
« الى الجنان ارتحلت أمينة »

هذا قبر المرحومة أمينة خانم قرينة رشيد الزهاوي ، توفيت فى ۲۱
رجب . الفاتحة .

وهك زانيومه شيخ عثمان سیراجوددين ههشت برایشی بووه ناوی
حهوتیان بهمجورهیه : موصطهفا ، قاسم ، نهحمهد ، مهعرووف ، حوسهین ،
عهبدوآلا ، مهحموودو ، ناوی ههشته میانم دهسگیر نهبووه .

کوچی دواایی شیخ عثمان سیراجوددين

پاش کوچی دووهه می مهولانا له سوله یمانی یهوه بو بهغدا که
لهویشهوه به یه کجاری کوچ نه کا بو شام ، شیخ عثمان سیراجوددينیش ،
وهك پیشتر باسمان کرد ، نه گهریتهوه بو ههورامانو ، جگه له دوو سالیك
له ۱۲۵۴هوه که له سوله یمانی دانیشتووه ، ههر له ههورامان نه بی له بیارهو
تهویله و زیاتریش له بیاره نه بی ، تا له دهووروبه ری ۱۲۷۲دا بو یه گجاری
نه چیتهوه بو تهویله و خانه قای تهویله دروست نه کاو له وی نیشه جی نه بی .
له دوا ساله کانی ژیانیا کاروباری ری نموونی کردنی موسولمانان
زیاتر نه داته دهستی کورپه گه وره کانی : شیخ موحه ممد به هائوددين و
شیخ عهبدو لرحمان نه بولو هفا . خوئی لهو سالانه دا نه خوش و گرفتاری
ئیفلیجی بووه . مه شهووره نه وه نده بورده بارو به سه بر بووه کهس لهو
ماوهی نه خوشی یه دا هاواری لی نه یستووه و تا کوچی دواایی کردووه
لهوپه ری ره زامه ندیدا بووه .

سه ره نجام له شهوی سی شه ممه ی ۱۳ی شه شه لانی ۱۲۸۳دا له ته مهنی
۸۸ سالیدا کوچی دواایی نه کاو له ناو باخچه ی مولکی خویدا له داوینی دئی
تهویله وه ، نزیك بهو خانه قایه که خوئی دروستی کردبوو به خاک نه سپیری .
پاش وه فاتی به ماوه یه کی کهم گه وره ترینی کورپه کانی و جیگیری که شیخ
موحه ممد به هائوددين بووه خانه قا که گه وره نه کاو له ناو باخچه که دا چهنده
هووده یهك نه کاته وه به جوری که نارامگای شیخ بکه ویتته ناو یه کی لهو

هۆدانه وه که که وتوووه ته باشووری خانه قاوه و نووساوه به دیواره که یه وه •
نسأل الله تعالى ان يتغمدهم وايانا بنور رحمته ، ویشملنا بسوابغ کرمه
ونعمته ، بمنه وفضله ، آمین •

لاواندنه وهی شیخ عثمان سیراجوددین له لایهن هندی له شاعیرانی سه رده مه وه

به کوچی دواویی شیخ عثمان سیراجوددین په ریشانی که وتوووه ته
ناو به شیکی زۆر له موسولمانانی کوردستانه وه ، به تاییه تی نه ناو خه لیفه و
موریدو مه نسووبه کانی و ته نها به وه که میک سه بووری یان هاتوووه ته وه که
شیخ له پاش خۆی کورانی وه کوو شیخ موحه ممه د به هائوددین و شیخ
عه بدولر حمان نه بولو ه فاو شیخ عومه ر ضیائوددینی به جی هیشتبوو که دوانی
پیشوویان به فه رمووده ی خۆی ئیجازه ی خه لافه تیان درابووویه •

که ای که س له نه دیانی نه و سه رده مه ی ناوچه که بو لاواندنه وه ی شیخ
عثمان سیراجوددین شیعیان داناوه • ئیمه به داخه وه پیمان نه کرا هه موو
نه و شیعیان به بلاوبکه ی نه وه ، بویه ته نها دوو پارچه یان لی هه لئه بژیرین که
قه سیده یه کی فارسی مه لا حامیدی کاتب و خه لیفه ی شیخ و نه ویشیان
قه سیده یه کی عه ره بی مه وه لوه ی یه •

نه مه قه سیده فارسی یه که ی مه لا حامید :

بسم الله الرحمن الرحيم

امشب که جهان یکسر پر ناله و فریاد است
عالم همه در هم شد تا باز چه غم زاده است

آشوب قیامت خاست یا زمزمهء توحید
 که حضرت شیخ ما در حلقهء ارشاد است
 نه آن و نه این باشد کان پادشه معنی
 آهنگ سفر فرمود ، عزمش عدم آباد است
 فریاد مریدانش ، غوغای شهیدانش
 از درد فراق او در خاطر ناشاد است
 (الحق) که وجود او چون سد سکندر بود
 قرنی است که در اسلام این رخنه نیفتاده است
 زین پیش که نطق من دعوی فصاحت داشت
 در راه ثنای او بی راحله و زاد است
 حیرت زده ام اما در دفتر اوصافش
 از فکر که وصاف است این قطعه مرا یاد است
 سهل است اگر گویم سردفتر ابرار است
 جهل است اگر خوانم سر حلقهء اوتاد است
 افراد همه چاکر ، او بر همه گی سرور
 اقطاب همه شاگرد ، او بر همه استاد است
 صدیق صفت صادق ، فاروق نمط عاشق
 عثمان دوم باشد این رتبه خداداد است
 فرزند علی خوانش زیرا که به عهد خود
 کس باب ولایت را این مرتبه نگشاده است
 یارب تو ببخش او را در حضرت قدس خویش
 آن مقعد صدقی کو مخصوص به امجاد است

هم نيك و بد مارا جمله به طفيل او
می بخش و عنایت کن زان روی که معتاداست

نصف شب سه شنبه ، ثالث عشر شوال
این واقعهء عظمی ، وین هائله رخ داده است

در فکر شدم کاندرا تاریخ چه بنویسم
ناگاه خرد گفتم (قطب ره ارشاد است) (۱۳)

تاریخ ظهورش نیز چون (مظهر گل) (۱۴) باشد
پس سن شریف او هشت از پی هشتاد است

رسم است پسر دانه مرآة پدر باشد
فضلی که پدر دارد تفصیل در اولاد است

اولاد گرامش را یارب تو حمایت کن
در ظل عنایت تا آن روزی که میعاد است

اسرار ولایت را در جمله مضاعف ساز
همچون بر يك جبهه که هفتصد افتاده است

نه مهیش قه سیده عه ره بی به که ی مه وه وی :

ألا ترى الى التي بنهييتي
ومتهجتي من غمة البليّة

لو نزلت منها على الثوابت
أو السما لانتثرت وانشقت

-
- (۱۳) به حسابی حرفه کانی نه بجهد نه کاته ۱۲۸۳ .
 - (۱۴) به حسابی حرفه کانی نه بجهد نه کاته ۱۱۹۵ .

هل لي بدارِ الهجرِ من بدارِ
فدارِ نى لستُ بدارِ مُقلتي
طورٌ تهي ام قبّة القطبِ لها
انوارٌ بارىءِ الورى تجلّتِ
بل بانَ بونٌ بيّنهُ وبينها
اذ دكّ ذى ، وهذِهِ استقرّتِ
أم فلكِ الأعظمِ دائرٌ على
قطبِهِ بالفوائضِ اليوميّةِ
لكنّه كما ترى مختلفٌ
وذى عليها الأممُ اجتمعتِ
ان لم تكن مشبّهًا بها السما
فليستِ السماءُ ذاتِ السّعةِ
لاحتُ كمشكاةٍ بها مصباحٌ
وذلكَ المصباحُ فى زُجاجةِ
نعم ، بها سراجُ دينِ المصطفى
ضياءُ أهلِ الشرعِ والطريقةِ
أعظيمٌ بها فائتها سماءُ
ذاتُ سراجِ نيرِ ذى بهجةِ
فما انطفى وما انتفى كانَ كما
كان لدى ذوى الصّفا والفِطنةِ
فيستضي ناجِ بِداجِ ساجِ
داجِ مُناجِ ربّه لُضوءةِ

ما انبغى ذا الشخص * والتشخص *
ولا أتى لما سوى الولاية
فمن رآه * استيقنته * نفسه *
ولو ترى ظاهره * ذا نكرة *
من غيره * بسرّه * قوافل *
جلوة * ذات * صفات * حلت *
تمكينه * جلوة * بحث * الذات *
تلوينه * ظهور * شأن * الصفة *
ظاهره * شرع * وورع * أكمل *
باطنه * حقيقة * الحقيقة *
ان سهل الأمر * على حافظه *
فاح شذا أسرار * الخفية *
ولو ترى أخلاقه * العظيمة *
سبحانك اللهم * رب العزة *
فالجهل * من شيمته * الجحود *
وانما التصديق * للمعرفة *
لا غرور * في أن * لم ير الخفاش *
لمحة يوح * وحدة * شعشت *
فاض على السوى * على السواء *
انوارها ، والنقص * في القابلية *
نيل جري ، يا أهل مصر * فاشربوا *
فالفرق * في الفرق * اختلفت *

فَرَقَّتِ الشَّرْذِمَةُ النَاجِيَةَ
قَلُوبَهَا ، وَفِرْقَةَ " فَرَقَّتِ

كَمْ مِنْ قَرِيٍّ قَرَاهُ قَدْ أَشْبَعَهَا
كَمْ بِلَدَةٍ جَاءَتْ بِسُوءِ جَاعَةٍ

يَا عَجِبًا لِسَالِكِ مُسَلِّكِ
لِنَفْسِهِ لِأَنْفُسِ الْبَرِيَّةِ

أَخَذَ مَا جَاءَ بِهِ رَسُولُنَا
وَأَتَهَى عَمَّا نَهَى بِقُوَّةِ

أَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ جَدًّا ، وَنَهَى
عَنْ كُلِّ مَنكَرٍ وَكُلِّ بِدْعَةٍ

هُدَى بِهِ اللَّهُ تَعَالَى مَنْ يَشَاءُ
وَقَدْ غَوَى ذُو فَتْرَةٍ فِي الْفِطْرَةِ

مَنْ ذَا الَّذِي صَحِبَهُ وَلَمْ يَكُنْ
مُتَّصِفًا بِفَرِحَةٍ أَوْ حَسْرَةٍ

يَا فَرِحَةً لِحَاكِمِ مُسْتَحْضِرِ
يَا حَسْرَةً لِقَاعِدِ دِي حَسْرَةٍ

مَطِيعُهُ مُطِيعُ رَبِّ الْعَالَمِ
عَاصِيهِ عَاصِيهِ بَغَيْرِ شُبُهَةٍ

مُرِيدُهُ مُرِيدُهُ ذُو شَرَفِ
مُرِيدُهُ مُرِيدُهُ ذُو نَكْبَةٍ

إِذْ تَمَّ فَقْرُهُ بِخَيْرٍ وَخَلَا
مِنْ نَفْسِهِ وَخِلْطَةِ الْكَيْفِيَّةِ

تَحْرَكْتُ أَمْوَاجُ بَحْرِ الْأَحَدِ
اضْطَرَبْتُ تَرْتَفَعُ التَّطَمَّتِ

فَانْفَجَرَتْ مِياهُهُ فَقَدْ جَرَتْ
بِكُلِّ عَبْرٍ وَبِكُلِّ شِرْعَةٍ

فَسَقَتْ الزَّرْعَ إِلَى أَنْ اسْتَوَى
وَبَعْدَما اضْطَرَبْتُ وَسَقَتْ

« هَذَا اضْطرابُ بَحْرِ الْوَاحِدِ » (١٥)

بِذَا بَدَأَ تَأْرِيفُ عَامِ الْهِجْرَةِ

★ ★ ★

تَقَدَّسَ اللهُ تَعَالَى سِرُّهُ

أَوْلَاهُ مَوْلَاهُ تَمَامَ النِّعْمَةِ

لَقَدْ أَصَابَ قَلْبَنَا مَصِيبَةٌ

اللسنُ كُلٌّ فِي أَدَاءٍ كَلَّتِ

سَهْلَ الْأَمْرِ إِنْ مَضَى وَبَعْدَهُ

فَمَرْحَبًا بِسَائِرِ الْمَضْرُوقَةِ

فَصَبْرًا أَفْرَغَ رَبَّنَا تَفَضُّلاً

وَفَزَعًا ثَبَّطَ ، وَقَلْبًا ثَبَّتِ

إِنْ غَرَبَ الشَّمْسُ ، بَدَأَ بَدْرُ الدَّشْجِيِّ

مِنْ شَمْسِنَا أَنْوَارِهِ اسْتَفَادَتْ

أَوْصَافُهُ فِي ذَلِكَ السَّجْنِجَلِ

حَمْدًا لَهُ بَعِينِهِ انْعَكَسَتْ

(١٥) به حسابی حورووی نه بجهد نه کاته ۱۲۸۳ که سالی کوچی دوايی شیخه .

فَجَرَّ عَلَى الْفَجْرِ الَّذِي طَلوعُهُ*
 أَضْحَى لَنَا مُزِيحَ كُلِّ ظُلْمَةٍ
 وَأَصْبَحْتَ هِجْرَتَهُ جَبْرَةً
 لِكسْرَةٍ مِنْ كَثْرَةِ الْمُصِيبَةِ
 وَآلِهِ الْأَنْجَابِ وَالْأَصْحَابِ
 خَيْرِ الْمَلَا ذَوِي الْعُلَا وَالْعِثْرَةِ
 نَهْرَ صَلَاةٍ وَسَلَامٍ جَارِيًا
 مِنْ عَيْنِ رَحْمَةٍ إِلَى أَنْ تَمَّتْ

نامه کانی شیخ عثمان سیراجوددین

ذاتیکی وه کوو شیخ عثمان سیراجوددین که مهرجهعی موسولمانانی دهوروپشت بووه له ههموو تاقمو پیشهیهکو ، مورشیدی موریدو مه نسوویکی زوری دوورو نزیك بووهو ، گهلئی کهس ئیشیان تیی کهوتوووهو په نایان بردوووته لای و گهلئی کهسی تریش سکالای خوئیانیان پی گه یاندوووه ، ئه بی له ماوهی له په نجا سال زیاتر ئیرشادکردن و ری نموونی کردنی موسولمانانا هه زاران نامه ی بو چاک کردنی ناوبهینی خه لک ، بو ئاموژگاری کردنیان ، بو به دهنگه وه چوونی دادو هاواریان ، بو راپه راندنی گهلئی جووره کاروباری دین و دنیا یان نووسی بی •

پیاوانی له چه شنی شیخ عثمان سیراجوددین ، هه میشه که ساتیک بوون نامه یان هه لگرتوون یا له بهریان نووسیونه ته وه • به لام له گه ل ئه وه شدا هه موو نامه یه کیان هه لئه گیراوه و نه پاریزراوه • ئه م جووره نامانه بایه خیکی زوریان بو تیگه یشتنی مه یدانی هه لسوورانی خاوه نه کانیان ، جووری

بیر کرده و هیان ، بۆ ده سنیشان کردنی گپ و گرفتیی ئایینی و دنیایی سه رده میان هه یه • ئیمه وایره دا ئه و ئه ندازه نامانه ی شیخ عثمان سیرا جود دین ئه نووسینه وه که ده سگیرمان بوونو ، تکامان له خوینده وارانئیی خوشه و یستیش ئه وه یه ئه گه ر نامه ی تری له م بابه ته یان لا بی ، وینه یمان بۆ بگرنه وه ، به لکو له هه لیکه ترا بتوانین بلاویان بکه ینه وه و ، هه رچون بی کورد واته نی ئه م چه ند نامه یه ی شیخ به گویره ی «مشتی نمونه ی خهرواریکه» سه ریکه ی بابه تی سه رانه ری نامه کانیمان بۆ روون ئه کاته وه •

نامه ی یه که م

بۆ کاک ئه حمه دی شیخی نووسیوه

بسمه سبحانه و تعالی • بعد از تعرض بعرض نخبات تحیات ، عرضه عرصه جلال حلال اشکال غامضة النتائج حافیه المناهج علوم حقیقی ، و فتاح معاهد قواعد عسیره المدارک عویصه المسالك معارف تحقیقی ، الذی وفق بصرف همته نحو بیان المعانی بیدیع منطقه و فصیح کلامه ، و فاز بیدل جهده و طاقته بتمهید اصول الدین و بسط فروع و احکامه ، ذی الميل الطبیعی بالتأیید الالهی الی ریاضة نفسه الرضیة لا کتساب الکمالات الصوریة و المعنویة - میدارد که اگرچه ذره را هوای مهر انور نه درخور است ، و مثال خیال در عرصه مدیح آن سرور مانند پشه در گذر باد صرصر است ،

همین بس گرچه بس کاسد قماشیم

که در سلك خریدارانش باشیم

درین ولا ، که حامل عریضه شوق و ولا ، مخدوم خجسته مآثر ، دوست حقیقی ملا عبدالقادر ، از انجا که پرتو شمع رخسار آن سرخیل اخیار ،

جاذب قلوب هر پروانه دل‌فگراست ، رشتهء طاقت و اصطبار را بر سکونت
دیار مألوف گسسته‌است ، و شیشهء ناموس و نامرا در شوق و غرام
پایبوسی خدام آن مفخر انام شکسته • یقین که ان شاء الله الرحمن مضمون
اینکه

چو خورشید تابان دهد فیض نور
نه نزدیک محروم ماند ، نه دور

ظهور خواهد کرد ، این بی‌ادبی و گستاخی بنا بر اشاره و امر جناب مخدوم
مشارالیه واقع شد ، والا

چه یارا سهارا که فرخنده مه‌را
سفارش بخورشید انور نویسد

همین رفعت قدر او بس که خود را
دران حضرت از ذره کمتر نویسد

ظل مکارم و صالی بر فرق اکارم و اعالی ممدود باد • (والتحیة معادة
ودائمة الی ابد الآباد) •

عثمان الخالدی المجدی
النقشبندی

نامه‌ی دووهم

بۆ سه‌یید عه‌بدولرّه‌حیمی تاوه‌گۆزی (مه‌وله‌وی) نووسیوه

قوهء بصارت و قرهء بصیرت، باعتدال صورت و حسن و زینت سریرت و
برکت علانیه در خلوت و جلوت مجبور و مسرور ، و چشم بینش از همه
گردی ، و دانشش از همه دردی دور باد •

وبعد ، در همه کار تأمل کن تحمل ، (اتبع سیلا سویا لا السبیل ،
 واصبر کما صبر اولوالعزم من الرسل) ، که حق تعالی تآنی را مستحسن دید،
 ازان جهت آسمان و زمین را به شش روز آفرید ، والا خود جناب بی چند
 و چون (اذا قضی امرنا فانما یقول له کن فیکون) ، (آناء اللیل واطراف النهار)
 آگاهند • آنانکه رضای خالق را طمع دارند ، مخلوق را اگر به دقت نظر
 تماشا کنی سربسر ، نه در مدحشان ثواب پیدا ، و نه در ذمشان عقاب
 هویدا است • از قول و فعلت اگر حق خوشنوداست ، خوشنودی خلق
 همه نابوداست ، و الا هرکسی هرچه گوید راست ، و عاجزی از راستی
 نه سزااست •

هرکس بهر دوری ، و در هر عصر و بهر طوری ، فقیرا قدحی گوید،
 دلت ره پریشانی نپوید • اگر راست است از عیب خودم خبردارم کن ،
 و اگر دروغ است درختی از بستان من نکنند که غیبان من از فیض ظلم
 صابون هستند ، سیاهی معصیت شسته نشود مگر به آب غیبت • و علی
 الخصوص ای دلدار من

خلق در اوضاع و اندر کار من
 هرکسی از ظن خود شد یار من
 چشم بیرون بر قیاس خود گشاد
 وز درون من نجست اسرار من

سرایلان به سرایلم خوانند ، و کدخدایان کدخدایم دانند ، و مدرسان
 در اهل تدریسم شمرند ، و ملبسان در زمرهء تلبیسم گمان برند ، و بیگانه
 بیگانه ، و خویشانم خویش • آری بهر نوعم دانی ، گویم آری •

گر گزندت رسد ز خلق مرنج
 که نه راحت رسد ز خلق نه رنج

بهر پرده که بینی پردکی او است
قضا جنبان هر دل بردکی او است

(لاتنکر الباطل فی طوره ، فانه بعض ظهوراته ، و شأن من شؤونه ،
و حیثیه من حیثیاته) • ظرفرا گذاشته ، بین آنچه در ظرف است ، که

آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است :

با دوستان مروت ، با دشمنان مدارا

عامل به این مضمون که دری است در صدف مکنون ، اسپ طربرا
بدواند ، و خودرا به منزل برساند •

چنان با نیک و بد (عرفی) بسر بر کز پس از مردن
مسلمات بزمزم شوید و هندو بسوزاند

والسلام (۱۶) •

عثمان النقشبندی

نامه‌ی سیّهم

بۆ حاجی موحهمهدی سمیرانی نویسیوه

بسمه سبحانه و تعالی • منظور انظار علیه خدام طریقّه انیقّه
نقشبندیّه ، مخلص حقیقی و معتقد علی التحقیق ، الحاج شیخ محمد موفق
و مؤید باد • نوشته‌ی مهر سرشته‌ات رسید • عبارات ادب آمیز و اشارات

(۱۶) به نیشانه‌ی ئەو پارچه شیعرانه‌دا که مهوله‌وی بۆ شیخ عثمان
سیراجوددینی نویسیون ، دیاره که ئەمیش نامه‌ی زۆری بۆ ئەو
نویسیوه ، به‌لام به‌داخه‌وه تائیتا هیچ‌کام له‌و نامانه‌م ده‌سگیر نه‌بوه
که هەر به‌وه‌لامه‌کانی مهوله‌ویدا دیاره زۆریان پر بوون له‌ سوۆزه‌ستی
ناسک . له‌ باسی مهوله‌ویدا گه‌رانه‌وه‌یه‌کمان بۆ باسی ئەم نامانه‌ی ئەبی •

شورانگیزت مزه بمذاق اشتیاق چشانید • از استسقای ماء الحیات معنی تقاضا شده بود ، این دلالت بر علو استعداد دارد که ماهی وار در قعر دریا (هل من مزید) گویان ، ولذت وصالرا جویانند ، باین ترانه ترنم باید کرد :

نه حسنش غایتی دارد ، نه سعدی را سخن پایان
بمیرد تشنه مستسقی و دریا همچنان باقی

وفی الحقیقه گرمی طلب نشانهء وصول به مطلوب است • گر نخواستندی داد ندادندی خواست • شوق حضور درویشانرا که اظهار کرده بودی اگر میسر شود نعمتی است علی حده که الفت ظاهر ممدّ نسبت باطن است • واگر متعسراست باز گر در یمنی ، چو با منی ، پیش منی • هر وقت موانع دفع شدند و شوق ملاقات فقرا غلبه کرد ، البته ترا بی خواست میآورند ، والا نیاز و رابطه قلبی کافی است • در قرب تفاوت نکند بعد مسافت ، که مدار کار این طایفه بر سفر در وطن است و گم شدن رابطه دلالت بر قصور طالب نمیکند ، بلکه چون قرب مطلوب حقیقی دست میدهد رابطه نیز غیراست •

حاصل اندر وصل چون افتاد مرد
گشت دلاله به پیش مرد سرد

حق تعالی مرا و ترا از من و تویی برهاند و به خود برساند • الدعای

عثمان
الخالدی المجددی النقشبندی

نامه‌ی چواره‌م

دیشان بو حاجی موحه‌مهدی سمیرانی نویسیوه

بسمه سبحانه و تعالی • برادر طریق ارشد ، فرزندی الحاج محمد موفق و مؤید باد • ارادت نامچهء ایشان با هوای درویشان شرف وصول یافتند

و پذیرای خاطر فقیر گردیدند. امید که در حقیقت نیز مقبول، و مایه سعادت و حسن خاتمه گردند. • حق تعالی سستی طاعترا به شوق و ذوق روحانی مبدل، و از آمیزش هوای نفسانی صاف فرماید، و وسعت در روزی جسدی و روحی اندازد، و خاطررا از وسوسهء دین که عین نقص و شین است بپردازد. • آمین. • وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين. • الدعاء

عثمان

الخالدي المجددي النقشبندی

نامه‌ی پینجم

بؤ موریدانی ناحیه‌ی جوانرؤی نووسیوه

بعد از حمد و صلوات، حقیر عثمان خالدي مجددي نقشبندی عفی عنه و قدس الله اسرار ساداته، خلفا و مریدان و منسوبان طریقهء علیه را عموماً، و اهل جوانرود را خصوصاً نصیحت میکند که سادات طریقهء علیه اگرچه محبت شیخ مقتدارا رکن اعظم سلوک دانسته‌اند، لکن هشیار باشید این به آن معنی نیست که به طریق افراط و تفریط مبالغه در مدح شیخ خود بکنید، و مشایخ سائر طریقه‌ها را نفی یا نقص ثابت نمایید. • این خود عین تعصب و تعنت است. • خدا و رسول و مشایخ طریق وصول ازین رویهء ردیه بیزارند، و دل حقیر ازین شیوهء ناستوده در آزار است. •

بدانید و آگاه باشید که طریق وصول الی الله همه حق و ثابتند، و در بین همه طریقهء علیه نقشبند و قادریه و کبرویه و سهروردیه و چشتیه ممتازند، و این طریقهء که ما برانیم یعنی طریقهء مجددیه ازین پنج طریق ممزوج است. • پس هر که نفی یکی ازینها کرد، چنان است که نفی همه کرده باشد، و آن کس خود را به این نفی کردن از طریقه بیرون آورده باشد، قرین شقاوت ابدی است. •

خصوص طریقهء علیہ حضرت غوث اعظم رضی اللہ عنہ نفی کردن
یا به کسانی خود را به آن حضرت نسبت میدهند به سوء معامله رفتار نمودن،
(العیاذ باللہ) ، چه شأمتی دارد • حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ
حضرت غوث را رضی اللہ عنہ در طریقهء وصول واسطهء فی الكل فرموده است
که هیچ احدی بی وساطت او در راه سلوک بهره ور نخواهد شد پس با
منسوبان حضرتش فرضاً اگر کسی به هوس خود را نسبت به او داده باشد ،
طوری باید معامله بکنید که گدائی با پادشاهی ، مبادا نسبت نقص به
منتسبین آن حضرت دهید که (العیاذ باللہ) به نقص حضرتش منجر شود •
ازین ورطه لرزان و ترسان باید بود •

میشنوم از چند نفری از نااهلان آن طرف نسبت به درویشان جناب
معدن الایمان و منبع الاحسان و مطلع العرفان شیخ عبدالرحمن دام مجده
بی ادبی واقع شده • آگاه باشید که اگر این نوع حرکت واقع شود به توبه
و استغفار و ندامت و انکسار آنرا تدارک کنید • من خود را خاک قدم ادنی
درویشی از درویشان آن آستان دانسته و میدانم • شما اگر خود را مرید
و متعلق حقیر حساب میکنید ، باید که چنین باشید •

با مریدان رو به سوی کعبه چون آریم چون
رو به سوی خانهء خمّار دارد پیر ما

و اگر معامله طوری دگر میکنید ، البته مرید نفس خودید • چه لازم
که نسبت خود را به حقیر بدهید که بی فائده است •

ترسم نرسی به کعبه ای اعرابی
کاین ره که تو میروی به ترکستان است

و امر به معروف و نهی از منکر هم شرایطی دارد که در غالب علمای
این روزگار آن شرائط مفقود است ، چه جای عوام (کالأنعام) که نصیحت را

از فضیحت امتیاز نمیدهند ، و هوای نفس را از محبت شرع تفاوت
نمی‌اندازند • و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم •

عثمان
الخالدی المجددی النقشبندی

نامه‌ی ششم

بۆ مه‌لا عومهری عومهر گونبه‌تیی نووسیوه

بسمه سبحانه و تعالی • فرزند معنوی عزیز الوجود ملا عمر ، دیده‌
دلش به نور معرفت منور باد • محبت نامچه که نوشته بودی ، و شربت
عذب ارادترا با ماء معین اخلاص آغشته بودی ، در مذاق فقیر گوارا
و پسند • و فقرات انکسار آمیز ، و عبارات تواضع آویزش باعث مزید میل
خاطر مستمند به جانب آن ارجمند آمد • حق تعالی سرمایه اعتقاد
و اخلاص ترا موفور ، و از نقص و نکس دور ، و تجارت اعمال حسنه را
(لن تبور) فرماید •

توصیه به آن عزیز و سائر دوستان اینکه نفسی را بی یاد حق
نگذرانند ، و این معامله را باعث سود سودای خویشان دانند ، و گاهی این
حقیر بی‌بضاعت (را) به دعای حسن خاتمه یاد کنند • (والسلام علی من اتبع
الهدی) •

عثمان
الخالدی المجددی النقشبندی

له پشتی نامه‌کیش نووسراوه :

فرزند معنوی محب خالص ملا عمر است • بدوح •

نامه‌ی جهوتهم

به مہبہستی روون گردنہوہی ٹامانچہ گانی تہریقہ تی نہ تشبہندی
بؤ ہموو زانایان و گہورہ پیماوان و موسوٹمانانی سہردہمی نووسیوہ

الحمد لله ، و سلام علی عبادہ الذین اصطفی • وبعد ، بر علمای اعلام
و سادات کرام و حکام ذوی الاحشام ، و عامہء خاص و عام اہل اسلام را ،
بعد از سلام عرض و اعلام میشود کہ بنای این طریقہء مبارکہء نقشبندیہ
مجددیہ را (قدس اللہ اسرار سادتها العلیہ) بر اتباع سنن سنیہء مصطفویہ ،
علی مصدرها السلام والتحیۃ نہادہاند ، و مبتدعات و مخترعات را بہ ہیچ
(وجہ من الوجوہ) دران بارگاہ رفیع بار ندادہ • و ازین است کہ سالکان این
طریقہ ہرگز زبان شطحات و ترہات نگشادہاند • لہذا حقیر بہ ترجمان
مشایخ طریقہء علیہ قدس اللہ اسرارہم مخلصان و مریدان و معتقدان را
توصیہ میکند کہ زنہار صد زنہار از جادہء شریعہء شریفہ سر موی انحراف
رواندارند ، و اتباع سنت سنیہ را عین سعادت خود دانند • و خلاف آنرا
محض شقاوت شمارند

محال است سعدی کہ راہ صفا

توان رفت جز در پی مصطفی

(صلی اللہ تعالی علیہ و علی آلہ واصحابہ المتبعین لسننتہ، المتأدین بآدابہ) •

(وتخصیصا بعد التعمیم) جناب عالم ربانی ، صرف گوہر معارف
و معانی ، اختر برج سیادت ، کوکب سمای سعادت ، سالک طریق مستقیم ،
مولوی عبدالرحیم را توصیہ و امر و اشارہ میکنیم کہ من بعد از امر بہ
معروف و نہی از منکر ، و ادای اذکار معمولہء این خانوادہء شریفہ
و توجہات و ختمات مضایقہ نکند ، و ہر مریدی کہ داخل طریقہ میشود اورا
اصول و فروع دین بیاموزاند ، و ارکان و شرائط ایمان و اسلام و نماز

و روزه و سائر واجبات شرعیه را به وی تصحیح کند • بلکه سائر خلفای
 منتسبین این خاندان را نیز به همین امر مأمورند • من بعد مخلصین این خاندان
 قول و فعل جناب مولوی را قول و فعل مرا دانند و از امر حسابی شرعی او
 تجاوز کردن نتوانند ، و نیز او را به تدریس علوم شرعیه و خواندن قرآن
 و دلایل و غیرها اجازه دادیم (ان شاء الله تعالی) • اوقات خود را به طاعت
 و عبادت و عبودیت و زهد و تقوی معمور دارد ، و عالمی را به نور تدریس
 و ارشاد عباد منور نماید (اللهم اجعله للمتقین اماما • و صلی الله علی سیدنا
 محمد و آله و صحبه و سلم) •

والسلام علی من اتبع الهدی •

عثمان

الخالدی المجددی النقشبندی

چهند نامه‌یه کی مهولانا خالیدی نه قشبه‌ندی

بو شیخ عثمان سیراجوددین

فرزند عزیز فقیه عثمان • وقت فرصت مغتنم است • باید که عمر لاطائل
 صرف نشود ، بلکه تماما به مرضی حق جل و علا صرف گردد • نماز
 پنج‌گانه به جمعیت و جماعت و تعدیل ارکان باید که ادا نمود و نماز
 تهجد را از دست ندهند ، و استغفار سحررا رایگان نگذارند ، و بر خواب
 خرگوشی محظوظ و به حظوظ عاجله مغتر نگردند ، و تذکر موت و احوال
 آخرت را نصب العین دارند • بالجمله از دنیا معرض باشند ، و به آخرت
 مقبل • به قدر ضرورت به دنیا پردازند ، و سائر اوقات به اشتغال امر
 آخرت معمور دارند • حاصل کلام آنکه دل باید از گرفتاری ماسوی آزاد
 باشد ، و ظاهر به احکام شرعیه متحلی و منزه • مصراع : کار این است و غیر
 ازین همه هیچ • والسلام •

خالد

★ ★ ★

برادر طریقه فقیه عثمان • ارباب دنیا و اصحاب غنا به بلای عظیم گرفتارند و به ابتلای بزرگ مبتلی‌اند • اگر دنیا مبعوضهء حق است سبحانه و تعالی هر آینه جمیع نجاسات را در نظرشان مزیت گردانیده و مزین ساخته‌اند ، در رنگ آنکه نحاسی را زرانده سازند و زهری را شکر آلوده • مع ذلك عقل دور اندیش را بر شناعت آن واقف ساخته و بر قباحت آن نامرضی فرموده • لهذا علمای دین فرموده‌اند که اگر شخصی وصیت کرد که مال مرا به ا عقل زمانه بدهند به زهاد باید داد که از دنیا بی‌رغبتند ، و آن بی‌رغبتی از کمال عقل است ، و کمال عقل نشانهء رحمت و شاهد عقل به تبعیت از نقل و فرمایش رسل میباشد (علیهم الصلاة والسلام) •

خالد

برادر طریقه فقیه عثمان (سلمکم الله عما لایلیق بحالکم • الدنيا سجن المؤمن) • دنیا زندان مؤمن است ، مناسب حال زندانی درد و الم و اندوه و مصیبت است • از تلون احوال دل‌تنگ نباشند ، و از عدم حصول آمال دلگیر نگردند (فان مع العسر یسرا ، ان مع العسر یسرا) • با یک تنگی دو فراخی مقرون فرموده‌است • همانا که فراخی دنیا و فراخی آخرت خواسته • مصرع : با کریمان کارها دشوار نیست • والسلام •

خالد

برادر طریقه فقیه عثمان (سلمکم الله عما لایلیق بجنابکم) • درد و محن و بلیات دنیویه مر دوستان را کفایت است • مر ذلت ایشان را به تضرع و زاری و به التجاء و انکسار عفو و عافیت را از جناب اقدس او تعالی باید طلبید تا زمانی که اثر اجابت مفهوم شود و تسکین فتن حاصل و معلوم گردد • و هرچند دوستان و خیراندیشان در همین کاراند ، اما صاحب معامله

احق به این کار است • دارو خوردن و پرهیز نمودن کار صاحب مرض است •
دیگران پیش از اعوان او نیستند • در ازالهء مرض حقیقت معامله آن است
که هرچه از محبوب حقیقی برسد با گشادگی جبین و فراخی سینه آنرا به
منت قبول باید کرد ، بلکه به آن متلذذ باید گشت • رسوائی و بی ناموسی
که مراد محبوب است نزد اهل محبت بهتر از ناموس است و نیک نامی که مراد
نفس او است •

اگر این معنی در محب حاصل نگردد ، در محبت ناقص است بلکه
کاذب • بیت :

گر طمع خواهد ز من سلطان دین
خاک بر فرق قناعت برگزین
والسلام •

خالد

مخدوما ، مکرما ، شفقت آثارا ، فقیه عثمان ! وقت کار گذشته
و میرود • هر آنی که میگذرد قدری از عمر را کم می نماید ، و اجل مسمی را
قریب میسازد • و امروز اگر تنبه حاصل نشد ، فردا غیر از حسرت و ندامت
نقد وقت نخواهد بود • اهتمام باید فرمود که در این چند روز حیات را بر
وفق شریعت غرا مصروف نموده تا نجات متصور شود • و این وقت وقت
عمل است • در وقت عمل عیش کردن زراعت خود به سبزی خوردن و از ثمره
بازداشتن است • والسلام •

خالد

برادر طریقه فقیه عثمان به تایید روحانیت پیران بزرگوار مؤید باشند •
بارها دوستان حقیقی را به محبت نامجات یاد مینمایند ، به جمعیت ظاهر و باطن
باشند •

وصیت عظیم همین است که به جاروب کلمهء توحید ساحت سینه را
از تعلق ماسوی پردازند ، و بنیاد هستی موهوم را به تکرار کلمهء طیبه
براندازند • بزرگان فرموده اند :

هرچه غیر از حق که آن مقصود تست
تیغ (لا) برکش که آن معبود تست

به طهورات متنوعه و الوان انوار متکثره قانع نباید شد که محبوب
حقیقی دارای الوان و انوار نیست •

بس بی رنگ است یار دلخواه ای دل
قانع نشوی به رنگ ناگاه ای دل

دگر چه نویسد ؟ (خیر الکلام ما قل و دل) • (والسلام ختام
الکلام) (۱۷) •

خالد

وهسیه ته کانی شیخ عثمان سیراجوددین بو موریدو مه نسووبه کانی

الحمد لله رب العالمین • والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله
وصحبه اجمعین • أما بعد فقد قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : الدین

(۱۷) ئەم نامە دوایی یە لە باسی (نامە کانی مه ولانا) یشدا لە بەرگی یە که می ئەم
کتیبەدا بلاو کراو ته وه ، بەلام نامە کانی تر بو یە که مجار بلاوئه کرینه وه
چونکه لە کاتی لە چاپدانی بەرگی یە که می ئەم کتیبەدا دەسگیرم
نەبوو بوون •

النصيحة • پس مسكين عثمان الخالدي المجددي النقشبندی عفا الله عنه و قدس سر ساداته و أسلافه و أوفر بره و بر اتباعه و اخلافه ، عامهء عام و خاص خلفا و مریدان خودرا به چند فقره از وصایای مشفقانه وصیت میکند تا که سعادت مندانا سرمایه باشد •

وهسیه تی یه گم

اینکه معلوم ایشان باد که بنای هر طریق از طرق موصله ، بر اتباع سنت سنیه و اجتناب از بدع سیئه غیر مرضیه است • خصوصا این طریقهء علیہء مجددیه که ما خادم آنیم و فی الواقع اقرب و اوثق است و احسن سائر طرق است ، سراسر اتباع شریعت و اختیار سنت است •

حضرت امام ربانی ، مجدد الف ثانی ، شیخ احمد فاروقی سرهندی که امام الطریقه است (رضی الله عنه) ، میفرماید که طریقت و حقیقت خادمان شریعتند ، زیرا که غرض از سلوک طریقه آن است که سالک را اخلاص کامل و اعتقاد صحیح در ایمانیات و معاملات پیدا شود که (ألا لله الدين الخالص) تا که حقیقت شریعت که متخلق شدن به اخلاق حسنه است صورت بندد ، و ایمانرا از تردید و تقلید پاک و اعمالرا از شوب ریا و عجب صاف گردد •

پس طالبان طریق اول باید که ارکان و شرایط ایمان و اسلام خودرا درست کنند ، پس ازان بأذکار و اوراد معمولهء طریقه مشغول گردند که بدون ایمان و اسلام هر عملی که کرده شود غیر مقبول است و دور از معاملهء ارباب وصول •

متقی را بود چهار نشان
حفظ احکام شرع اول دان

ثانیا هرچه دسترس باشد
بر فقیران و بی‌کسان باشد
عهدرا با وفا کند پیوند
هر بلا آیدش بود خرسند

از ابو عبدالله خفیف شیرازی پرسیدند که تصوف چیست ؟ جواب
گفت (قدس سره) که : هرچه در سر داری بنهی ، و هرچه در دست داری
بدهی ، و هرچه سر سرت آید نجهی •

وصیه‌تی دووهم

اینکه بزرگان این خاندان عالی نشان که رابطه‌را آکد الآداب گفته‌اند
صحیح و مسلم است ، و سرّ این معما این است چونکه درین طریقهء مبارکه
جذب بر سلوک مقدم افتاده‌است ، غالباً حصول این نعمت کبری به تصرف
شیخ مقتداست ، و تصرف شیخ به ربط و علاقه محبت بین الجانین است
که به وسیلهء حب لله و فی‌الله سعادت صورت ضمنیت مرید و جای کردن
در دل پیر دست دهد • و این سعادت ضمنیت باعث جذب و کشش دل مرید
به طرف حقیقت جامعہ وی میگردد • از این است که گفته‌اند : (جذبة من
جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین) • لکن دراین معامله سرّی هست که
مزلة الاقدام است • باید سالك راه هشیار باشد تا که از تمثّل شیطان لعین
و اغوای آن محفوظ ماند • اگرچه بزرگان گفته‌اند که شیطان متمثل
صورت ولی کامل مکمل نمیتواند شد • بیت :

هلال کچ به ابروی کچ دلبر نمی‌ماند
اگر ماند شبی ماند ، شبی دیگر نمی‌ماند

لکن این خصیصه مخصوص به صورت خاصهء همان ولی است (کما

هو المعلوم عند اهلها) و الا یحتمل که خود را در صورت آن ولی به ادنی تغییر متمثل سازد ، و آن مرید بیچاره را در ضلالت اندازد ، چنانکه ما بارها این معامله را امتحان کرده ایم ، پس باید که مرید صاحب رابطه قول و فعل و امر رابطه را اگرچه از صورت کامل مکمل باشد ، به میزان شریعت بسنجد ، والا بعد از چند بار تجربه و امتحان قبول باید کرد . اما کامل مکمل درین عصر که شر الا عصاراست ، بسیار نادر الوجود است .

سوال : اگر کس دعوی کمال و تکمیل کرد ، مرید بیچاره به چه علامتی باید که صدق و کذب ویرا امتیاز دهد ، یا آن مدعی چگونه میداند که به صواب رفته یا بر خطا ؟

جواب : رتبه کمال و تکمیل را بزرگان طریقهء مجددیه قدس الله اسرارهم در ولایت کبری که محل فنای نفس است قرار داده اند . چون سعادت مندی به این مرتبه رسید ، علاقهء وی با شیطان لعین بریده میشود ، و علم به فنای نفس هر کسی را که صاحب کشف صحیح است میسر میشود که بالمعاینه میداند و میبیند (کما لایخفی علی اهلہ) . ولی صاحب کشف صحیح درین زمانه حکم عنقا پیدا کرده است . پس باید که مراجعه به وجدان کند چه صاحب فنای نفس متخلق به اخلاق شرعیه میشود که واصل رتبهء حق الیقین است .

پس اگر در خود میل خلاف شرع را نمی بیند (علی مصدرها الصلوة والسلام والتحیة) ، و در اتیان به احکام شرعیه تکلیف ندارد بلکه معامله بر عکس شده است که کردن طاعت در نزد وی آسان شده و ترکش را دشوار می آید ، و ایمان و اسلام جزء طبیعت وی شده ، صاحب این مقام شگرف است و ایضا این امتیاز هم مشکل است کم کسی را این عقل داده باشند که احوال و اطوارش بر وی مشتبه نگردد . (ربنا لا توآخذنا ان نسینا أو أخطأنا) .

چون حالت وی بر وی مشتبه شد بر طالب بیچاره چگونه مشتبه نمیشود؟
پس علاج غیر از التجا به حق سبحانه امری دیگر نیست که (اللهم أرنا الحق
حقا وارزقنا اتباعه ، وأرنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه) •

بلی سعادت‌مندی که ویرا شرف ضمانت کبری که عبارت از ضمانت
حضرت رسول اکرم است صلی الله علیه وسلم دست داده باشد ، اگر آن
سعادت‌مند عزیز دگررا در ضمن خود بگیرد ، آن عزیز هرچند به فنای نفس
نرسیده است ، حکم آن سعادت‌مند دارد که شیطان به صورت وی متمثل
تواند شد • چه این وقت رویه سعادت‌مند چونکه مظهر حقیقت محمدیه است ،
حکم صاحب آن حقیقت که حضرت رسول اکرم است صلی الله علیه وسلم
پیدا کرده است ، و کسی که در ضمن وی است حکم اصحاب کرام دارد
(رضوان الله عنهم اجمعین) • (ذلك فضل الله يؤتیه من یشاء والله ذو الفضل
العظیم) •

این فقیر مسکین به حکم (و أما بنعمة ربك فحدث) میگوید که در
تأریخ سنهء هزار و دوصد و هفتاد و دو همین وامندهء سرافکندهءرا به
این سعادت عظمی مشرف ساختند وقتی که در بین حضرت غوث الثقلین و امام
الطریقه خواجه بهاء‌الدین نقشبند رضی الله تعالی عنهما نسبت به حقیر پر
تقصیر صورت مشاجره واقع شد که هریکی از آن دو بزرگوار این بندهءرا
به طرف خود میکشیدند ، و بندهء شرمندهء دران میان خودرا (کالمیت بین
یدی الغاسل) بی‌علاقه و بی‌اختیار ساختم که ناگاه حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم تشریف آوردند و بندهءرا ازان میان دست ایشان بیرون
کشیده و برداشت و فرمود که عثمان‌را به هیچ یکی از شما نمیدهم ، و برای
خود میخوام •

لاجرم حقیر نیز فرزندان نامی و خلف الصدقان گرامی خودرا محمد

و عبدالرحمن در ضمن گرفته‌ام • پس طریق احتیاط این است که مریدین این خاندان هر که صحبت این فقیر را یافته‌است رابطه‌ی حقیر بکنند ، والا رابطه‌ی این دو فرزندان خلف الصدق حکم رابطه‌ی حقیر دارد • امید است که شیطان لعین به این صورتها متمثل نتواند شد ، (فاله خیر حافظا و هو أرحم الراحمین) •

سوال : تو سابقا نوشته‌ای (ای) که فائده رابطه حصول محبت است ، و محبت موجب سعادت ضمانیت ، و ضمانیت باعث جذبه‌است • پس مریدان صاحب جذبه هم این ضمانیت را دارند •

جواب : آن ضمانیت که سابقا دست میدهد صورت ضمانیت است که به حکم (اندراج النهایة فی البدایة) مخصوص این خاندان است ، و این ضمانیت حقیقت ضمانیت است (و شتان مابینهما) • زین حسن تا آن حسن فرقی است ژرف •

و هسیه‌تی سیّهم

اینکه در این خاندان عالی شان که جذبه بر سلوک مقدم افتاده‌است ، صورت جذبه حقیقیه‌است ، زیرا که جذبه حقیقیه جذبه روحی است که در نهایت سلوک کاملانرا دست میدهد ، و این صورت جذبه جذبه قلبی است که از اختلاط نور و ظلمت پیدا میشود ، پس از دخل نفس و شیطان دور نیست •

لهذا باید خلفای حقیر مریدان خود را به تأکید اکید نصیحت نمایند که مادامی اختیار داشته باشند از نعره و صیحه و حرکات اعضا اجتناب نمایند و میل نفس خود را دران دخل ندهند خصوصا در حالت نماز که اگر ادنی اختیاری دران داشته باشند مبطل نماز است • و اگر بنا به غلبه احوال روی دهد حکم سعال و عطاس دارد که کثیر آنها مبطل نماز است ، و بر قلیش

عفو است چنانکه در کتب فقه مبین است • حضرت مولانای ما قدس سره مجذوبانرا از الفاظ نامشروع گفتن به تاکید منع میفرمودند ، بلکه زجر و تاکید میکردند ، زیرا که غالباً آن اطوار از میل نفسانی و وسوسهء شیطانی پاک نیست و نیز خو گرفتن باعث سدّ عروج لطیفهء قلب میگردد •

چونکه در این طریقهء علیه اندراج نهایت در بدایت دست میدهد چنانکه حضرت امام الطریقه بهاءالدین نقشبند قدس سره فرموده است که ما نهایترا در بدایت درج میکنیم ، لاجرم در بدایت حال واحوالی که شبیه به مقامات اهل کمال است ، غالباً مریدانرا دست میدهد ، مثل شهود وحدت در کثرت و توحید وجودی و کشف کونی و کشف قبوری و غیرها • و فی الحقیقه این حالات از انعکاس دل پیراست که در مرید به علت صورت ضمنیت که از اثر رابطه حاصل شده است ظهور میکند •

پس باید که آن مرید این حالاترا از خود نداند ، و از انعکاس مقامات پیر شناسد ، و این حالت نیز مزلة الاقدام است که از شائبه وهم و ظن و دخل نفس و شیطان پاک نیست • پس همه وقت مستنفر باید بود ، و دلرا به این نمایشات متعلق نباید ساخت ، والا سد و مانع راه عروج میشوند •

(فائدة • و فی الحدیث : لما اهبط [علیه ما یتحق] قال فبعزتک و عظمتک انی لافارق ابن آدم حتی یفارق روحه جسده • قال الرب عز و جل و عزتی و عظمتی لا احجب التوبة عن عبدی حتی یفرغ بها - کتاب الهادی للمهتدی) •

بزرگان طریقت گفته اند (تلك خیالات تربی بها اطفال الطریقة) • اصل مطلب از سلوک طریقه ظاهر و باطنرا به اخلاق باطنه و ظاهرهء شریعت متخلق گردانیدن است ، و بس طالب هوا و هوس نباید بود ، و سعی باید کرد که دل همیشه منور به نور حضور باشد ، و خطرء حبی و عملی و ماسوی

از ساحت سینه دور گردد تا که حب و بغض و عطاء و منع همگی صرف برای خدا باشد سبحانه و تعالی ، که (من احب لله و أبغض لله و أعطى لله و منع لله ، فقد استكمل ایمانه) •

وهسیه تی پینچهم

اینکه برزگان طریقت وجود را شرك اکبر گفته اند (وجودك ذنب لایقاس به ذنب آخر) •

بیت

دم بی حق زدن عین گناه است
به خود مشغول گشتن کفر راه است
ترا هر دم کشد پندار هستی
سوی ظلمت سرای خودپرستی
خودی کفر است ، از وی توبه کن زود
که جز حق در حقیقت نیست معبود

پس طالب حق باید که همه آن در صدد آن باشد که خود را از هیچ فردی از افراد عالم بهتر نداند ، بلکه خود را بر خمرخوارگان فجار تفضیل ندهد ، نه به این معنی که (العیاذ بالله) خمر خوردن بد نیست ، بلکه بدین معنی که خاتمهء کار مجهول است •

ای بسا رندان شرابخوار ، بلکه کافران دار البوار در آخر کار دست انابت را به ذیل ندامت و استغفار زده ، در سلك ابرار منسلك میشوند • و ای بسا زاهدان مرتاض و عابدان ممتاز در بوادی خذلان و حرمان افتاده و در تیه ضلال منهك میگردند •

از سبب سوزیش من سودائیم
وز سبب سازیش سوفسطائیم
ساعتی کافر کند صدیق را
ساعتی زاهد کند زندیق را
چشم باز و گوش باز و این ذکا
حیرتم در چشم بندی خدا

(نجانا الله تعالى و سائر المسلمین من هذا الخطب العظیم ، بحق من
ورد فی شأنه العظیم : حریص علیکم بالمتؤمنین رءوف رحیم ، علیه افضل
صلاة و تسلیم) •

علت ابلیس (انا خیر) بداست
این مرض در نفس هر مخلوق هست

(و ما ابریء نفسی ان النفس لأمارة بالسوء الا ما رحم ربی) •

(فصل فی غیر المتن) • شیخ أبو عبد الله الخفیف قدس الله تعالى سره
الغزیز که از اعظم مشایخ شیراز است گفته که با شیخ ابوالخیر مالکی که
صاحب وقت و حال خویش بود ، در مکه صحبت میداشتیم • شبی ویرا
گفتم : (ایها الشیخ) سوآل دارم • گفت : بگوی • گفتم : (متی یصفو
العیش مع الله ؟ قال : اذا رفعت المخالفة) • من از جواب وی متعجب ماندم •
چون بامداد شد آنرا به مشایخ گفتم • ایشان هم از قولش تعجب بسیار
کردند و گفتند میخواهیم که از خودش بشنویم • بر وی جمع شدند
و پرسیدند • در جوابشان چنین گفت : (ما یجری باللیل ، لا یدکر بالنهار)
و به قول شب خویش اقرار نکرد •

(و فی تفحات الانس للجامی) : بدانکه (رحمك الله تعالى) قول (رفعت
المخالفة) از اصطلاح (همه او است) خبر میدهد که اعتقاد کثیر از مشایخ است،

و بسی از محققین بر این رفته‌اند همانا کسی را چشم بصیرت به حقیقت فعل حضرت (فعال لما یزید) باز کرده باشند و به آن وقوف یافته باشد که او است سلطان هرچه خواهد آن کند • دگر زبان خود را به عیب و نقصان کسی ملوث نگرداند ، و به تعبیر خلائق مشغول نمیشود ، و همراه را از فاعل حقیقی مبیند • شیخ عرفی شیرازی گفته است :

چنان با نیک و بد سر کن که بعد از مردنت (عرفی)
مسلمانت به زمزم شوید و هندو بسوزاند

عین القضاة همدانی قدس سره در کتاب (زبدة الحدائق) خود این را به طیّ داده است • در این صورت روندهء راه را باید به مفاد (قل کل من عند الله) چشم از خلائق ببندد ، و دلش نیز به فعل فاعل حقیقی نگران بود ، و دائما از نماز و روزه و طاعات و حسنات خود لرزان باشد • (معصية اورثتك ذلا وافتقارا خیر من طاعة اورثتك عتوا واستكبارا) مبادا به اسفل السافلین بعد و حرمان گرفتار گردد • هر کرا در تیه حرمان پای در گل ماند ، ماند •
(ایات) :

ای آنکه ز اسرار قدر عالم به هم حیران کنی
جن و بشر در وحشتند کین چیست با ایشان کنی

حبری بری از صومعه در دیر گبران افگنی
گبری کشی از بتکده ، سر حلقهء مردان کنی
کس را چه یارا کز عتو چون و چرا پرسد ز تو
فرمانروای مطلقى خود هرچه خواهی آن کنی

صاحب کتاب (کشف المحجوب) و هو علی ابن عثمان ابن ابی علی
الجلابی الغزنوی قدس سره ، گوید : لقمان سرخسی که آزاد کردهء رب العالمین

جل جلاله و از عقلای مجانین بود ، روزی به نزد پیر ابوالفضل سرخسی که
مرشد شیخ ابو سعید ابوالخیر است قدس سره - آمد . جزوی در دست
پیر دید . گفت یا ابو الفضل در این جزو چه میخواهی ؟ گفتش : همان
که تو در ترك آن خواستی . پس لقمان گفت این خلاف چراست ، یعنی که
بایست که مخالفه در طریقه نبودی ، و راه همه به خدا یکی بودی

بی رنگی است و بی صفتی وصف عاشقان
ای شیوه کم طلب ز اسیران رنگ و بوی

پیر گفت خلافتی تو میبینی و از من میرسی که چه میخواهی ز مستی
هشیار شو و از هشیاری بیدار تا بدانی که من و تو چه میطلبیم . (تفحات
جامی قدس سره) .

وهسیه تی شه شه م

اینکه فقیر در حالت حیات به طوع و اختیار خودم بلکه به اشارات غیبی
و باطنی پسران ارجمند و خلفان سعادت مند خود محمد و عبدالرحمن را چنانکه
سابقا معلوم شده که سعادت ضمنیت حقیرا دریافته اند ، نایب و خلیفه
خویش ، و بر سجادهء ارشاد متمکن ساخته ام ، و گردن امیدواری ایشانرا در
بین جمیع خلفا و مریدان خود به این نوید افراخته . تمامی خلفا و مریدان
بلکه کل متعلقین و منسوبین من این دو فرزند سعادت مندرا (کنفس واحده)
نایب و خلف الصدق من دانند ، و از امر و نهی ایشان به هیچ وجه تجاوز
نکنند . حال که حقیر مستمند در حال حیاتم و بعد از ممات من نیز رشتهء
علاقه و انقیاد ایشانرا قلادهء گردن خویش نمایند ، و مراعات ادب ایشانرا
مایهء سعادت خود دانند . مبادا . مبادا کسی در میانهء ایشان به رسم نامی
و سخن چینی به درآید که (نعوذ بالله سبحانه) باعث ضلالت وی گردد ،
و بی امر و رضای ایشان در عزل و نصب خلفا و رد و قبول مریدان دخل

نکنند که امر و نهی ایشان در این فقرات امر و نهی مناست ، و اخلاص و محبت و ادب و حرمت گرفتن ایشان عائد به من میگردد .

(فصل سوی الوصایا) • بسمه سبحانه • در کتاب (کیمیای سعادت) به رکن مهلکات در اصل سوم بیان آفت زبان نوشته‌اند که یکی در پیش عمر ابن عبدالعزیز نامی کرد • وی گفت نگاه کنیم اگر دروغ گفتی اهل این آیتی (ان جاءکم فاسق نبأ فتینوا) و اگر راست گفتی از اهل این آیتی (همّازٍ مشاءٍ بنمیم) و اگر خواهی توبه کن تا عفو کنم • گفت یا امیر المؤمنین توبه کردم •

یکی حکیمی را گفت فلان کس ترا چنین بد گفته‌است • وی را گفت به زیارت دیر آمدی و سه خیانت را بکردی : برادری را بر دل من ناخوش کردی ، و دل فارغ مرا مشغول گردانیدی ، و خویشان را به نزدیک من فاسق و متهم ساختی •

آنچه گفتم زیرکان را خود بس‌است
بانگ دو کردم اگر در ده کس‌است

(و ما علی الرسول الا البلاغ المبین • وصلى الله على سيدنا محمد وآله و صحبه اجمعين) •

وهسیهتی جهوتهم

اینکه حکمت بالغه حق سبحانه در ارسال رسل (علی نبینا و علیهم الصلاة والسلام) این‌است که عباد الله در غایت تدنس‌اند ، و حق سبحانه و تعالی بالنهایه در کمال تقدس • پس برزخی ذوالجهتین در کاراست که به وسیله آن فیض اقدس از حضرت مقدس عز اسمه به بندگان عاید گردد • و چون بعد از حضرت خاتم الرسل صلوات الله و سلامه علیه و علیهم

وعلی کل آل ، باب نبوت مسدود شده است ، پس اولیاء الله این امت مرحومه به نیابت و خلافت آن سرور دنیا و دین صلی الله علیه وسلم قرنا بعد قرن این مهم را سرانجام میدهند . و به وجود مسعود ایشانان تا ظهور حضرت مهدی موعود رضی الله عنه باب افاضه و استفاضه مفتوح است . و چون کامل مکمل که به نهاية النهایه عروج رسیده و باز به رجوع قهقری به غایت تنزل کرده و مرجوع گردیده بود ، و مجانست و مناسبت با سائر آدمیان و عوام الناس حاصل کرده باشند ، مانند اکسیر نسبی نادر و کم یاب است و حال اینکه بی مناسبت و مجانست افاده و استفاده غیر میسر است ، پس به اقتضای وقت این حقیر (تبعاً لقطب العارفین و غوث السالکین الكامل الواصل الی الحقیقة والنازل السافل الی الخلیقة ، اعنی حضرة قطب الطريقة) مولانای ما قدس سره العزیز کسانى را که بعد از حصول جذب و فنای آن در این طریقه و وثیقه به حکم (اندراج النهایة فی البدایه) حکم برزخیه پیدا کرده اند و مشابهتی به واصل کامل مرجوع باقی بالله حاصل نموده هرچند که تکمیل ندارند ، لکن غالباً اوها را رخصت و اجازه داده ام که طالبانرا تلقین آداب طریقه نمایند ، چونکه افاده اوها در حق عوام از افاده متوسطان که از عالم نفس و آفاق گذشته اند و هنوز به فنای حقیقی نرسیده اند به حکم اینکه مجانست اوها بیشتر است بلکه از کاملان غیر مرجوع و واصلان و فانیان که هنوز رتبه تنزل نیافته اند مفیدتر .

پس اجازه یافته گان این درجه باید که به این اجازه مغرور نشوند و خود را کامل و واصل گمان نبرند ، و به مظنه کمال محبوس اسفل السافلین بعد و وبال نمایند . بیت :

علت بدتر ز پندار کمال
نیست اندر جان تو ای ذو دلال

از این است که صاحب مثنوی علیه الرحمة میگوید :

خواجه پندارد که مرد واصل است
حاصل خواجه به جز پندار نیست

لاجرم

مراد ما نصیحت بود و گفتیم
حوالت با خدا کردیم و رفتیم

وهسیه تی هه شسته م

اینکه نصیحت میگویم و امانت میدهم مریدان خود را عموماً و خلفا و مآذونان خود را خصوصاً چنانکه لازم و شرط طریق است • باید که در حق برادران و رفیقان خویش يك دل و يك جهت باشند ، و زبان را به غیبت و نکوهش و ذم یکدیگر ملوث نسازند ، و هیچ یکی خود را از آن دگر فاضل و خوبتر گمان نبرند •

حضرت امام ربانی که مجدد الف ثانی است (قدس سره) میفرماید معرفت خدای سبحانه و تعالی بر انکس حرام که خود را از کافر فرنگ بهتر داند چه جای از برادران دین و طریق ، و این فقیر که خوشه چین احسان ایشان خود را از (هر) فردی از افراد عالم کمتر و بدتر میدانم ، بلکه معاصی جمیع عباد را به خود نسبت میدهم • پس تابعین من میباید که تتبع من کنند و از زلات مردم چشم پيوشند و همیشه به نقص خویشان ناظر باشند ، و کار عباد را به معبود حقیقی جل سلطانه واگذارند ، زیرا با وجود آگاهی از حضرت خالق علام الغیوب سبحانه و تعالی ، بر مخلوق وی طعنه زدن از جسارت ، و به فعل او عز شانه راضی نبودن است • مصرع : کار خدارا به خدا واگذار •

فائده : حضرت خواجه نقشبند قدس سره در این مبحث بیانی فرموده‌اند
که حقیقت آن راجع به این آیات است (لراقم الحروف) :

آن بود آزاد مرد اندر جهان
چون برنجاند وی را جاهلان
ظاهر و باطن ازو زان فعل خام
هم نرنجد ، هم نگیرد انتقام
وز جوانمردیت گویم یاددار
مستحق رنج را زحمت مدار
که جوان مردان معنی آگهند
مستحق زخم را مرهم نهند
چیست میدان فتوت ای جوان
نیک خویی بودنت با دشمنان
چون به دل مکروه میداری کسی
مال خود را بذل کن وی را بسی
ور ترا طبع از کسی با نفرت است
با ویت تکلیف حسن صحبت است
زین خصائل چون شدی صاحب سلاح
با فتوت باشی اهل فلاح

وهسیه‌تی نوهم

اینکه این فقیر حقیر که مرکز دائرهء عجز و تقصیرم ، به تأکید اکید
منتظرم که دائما مرا به دعای عافیت دنیوی و عفو غفران اخروی یاددارید ،

و هرگز از دعای خیر ماثوره‌ام معاف نگذارید (بلی بلی حسنات الأبرار ، سیئات المقربین) •

به هوش باش که هنگام باد استغنا
هزار خرمن طاعت به نیم جو نخرند

البته نمیگویید که فلانی محتاج به دعوات ماها نمیشد •

نزد هر پیره‌زنی رفتی رسول
که دعا کن تا شود احمد قبول

علاوه بر این حقیر خیلی خودرا از مذنبان و عاصیان روی زمین بدتر میدانم ، و از همه کس به دعای خیر محتاجترم ، چه در نامهء اعمال خود عملی‌را که شایستهء قبول بارگاه بود گمان نمیبرم •

رباعی از شاه نقشبند قدس سره :

گر طاعت خود نقش کنم بر نانی
وان نان بنهم پیش سگی بر خوانی
وان سگ سالی گرسنه در کهدانی
از عار بر ان نان ننهد دندان‌ی

معنی این‌را شامل حال خود می‌بینم ، پس دائم از دعای خیرم خودهارا غافل نکنید که (دعاء الغائب للغائب مستجاب) •

(فصل فی تتمه هذه المعرفة) • حضرت خواجه بهاء‌الدین محمد بخاری نقشبندی رضی الله تعالی عنه میفرماید (بیت) :

تا تو ز هستی خود زیر و زیر نگردی
در نیستی مطلق مرغی به پر نگردی

و أيضا در این مقام از معارف آن حضرت است (نور الله تعالى روحه) که فرموده‌اند: درویشی چیست؟ خاککی بیخته، آبکی بران ریخته، نه کف پارا ازان دردی، و نه پشت پارا ازان گردی •

و أيضا: درویشی چیست؟ بیرون بی رنگ، و درون بی جنگ • بیت:

تا در این خرقه‌ایم ما از کس

هم نرنجیم، هم نرنجانیم

و فرموده: از یکی از اکابر دین سوال کردم که درویشی چیست؟

گفتند: زبونی •

عزیزی گفت: واقف باش! کارها را خود میکند، و بارها بر سر تو

می‌اندازد •

و من لطائفه:

جز صحبت عاشقان و مستان مپسند

دل در هوس قوم فرومایه مبند

هر طائفه‌ات به جانب خویش کشد

جغدت سوی ویرانه و طوطی سوی قند

(انتهی کلامه رضی الله عنه) •

و این فقیر راقم الحروف (علیه الرحمة و مغفرة الرب الرؤوف) گوید:

ندانم از آثار صحابه است رضی الله عنهم یا از انفاس مشایخ کرام (وجودك

ذنب لایقاس به ذنب) • مصرع: بردند شکستگان ازین میدان گوی •

یحیی ابن معاذ رازی علیه الرحمة میگوید: (انكسار العاصين احب

الی من صولة المطيعين) • آری

سگ به ز سگی باشد کو پیش سگی کوش
جان را محلی بیند ، دل را قدری داند

(والمخلصون فی خطر عظیم) •

وہسیہ تی دہہم

أتمنی علی الزمان محالاً
أن تری مقلتای طلعة حرّ

اینکه جمله فرزندان و خلفا و مریدان و مجین و مخلصین را اعلام
میدارد که این وصایای مرا سرسری و لایعنی خیال نکنند و به صدق تمام
آویزه گوش هوش خود نمایند ، و پس پشت نگذارند ، بلکه مایه سعادت
و نجات دارین خود شمارند •

نصیحتی کنت بشنو بهانه مگیر
هرآنچه ناصح مشفق بگویدت بپذیر

(و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم الرسل ، و علی آله و اصحابه هادی
السبل ، و علی اهل بیتہ و ذریتہ جزء و کل • والسلام علی من اتبع الهدی ،
و التزم متابعة المصطفی ، علیه و علی آله الصلوات والتسلیمات اتمها
و اکملها) •

چوارینہ یہ کہو تاکہ بہیتیگی شیخ عثمان سیراجوددین

چوارینہ کہ

هرجا کہ من و یار بہ ہم باز رسیدیم
از بیم بداندیش لب خویش گزیدیم

بی واسطهء گوش و زبان از طرف دل
بسیار سخن بود که گفتیم و شنیدیم

تاکه بهیته که

با دوست کنج فقر بهشت است و بوستان
بی دوست خاک بر سر جاه و توانگری

له وهسیه تی هه شته می وهسیه ته کانشیدا پارچه شیعیکی هه شت بهیتی
هه بوو • له هه موو نه مانه وه وا دهر نه که وی شیخ عثمان سیراجو ددین
شیعی له مه زیاتریشی بوو بی و فه و تابیی •

یادی شیخ موصی محمد بهائوددینی کوری شیخ عثمان سیراوردین

گورته‌ی میژووی ژیانی شیخ موصی محمد بهائوددین

شیخ موصی محمد بهائوددین ، وهك پیشتر باسماں کرد ، کوری سیئه‌می شیخ عثمان سیراورددینه • له ۱۲۵۲ی هیجره‌تدا له دئی ته‌ویله له‌دایک بووه • دایکی ناوی خاتو خورشیده‌و له به‌گزاده‌کانی ماوه‌ته له ناوچه‌ی سوله‌یمانی • مه‌لا حامیدی کاتبی شیخی باوکی ، میژووی له‌دایک‌بوونی له‌م پارچه شیعه‌دا باس‌کردووہ :

غوٹ آفاق شیخ عثمان که
قطب عصر و پناه دوران‌است
آنکه بر گرد خوان نعمت او
گردن آن سپهر گردان‌است
عالم و هرچه هست در عالم
همه چون قالبند و او جان‌است
گلی از باغ دولتش بشکفت
زینت هر گل و گلستان‌است

شد مسمی باسم خیر رسل
آن محمد که جان جانان است

هشت ماه ربیع آخر کرد
جلوه آن مه که نور ایمان است

هاتفی گفت بهر تأریخش :

« این گل گلستان احسان است » (۱)

نهم ذاته له جهوت سالاندا لای مهلا مهحموودی دشهیی دهستی کردووه
به خویندنی قورئانی پیروژو کتیبه ورده سهرهتایی بهکانیشی بهپیی دابو
نهریتی نهو رۆژه هر لای نهو خویندووه • پاشان لای مهلا حامیدی کاتب
دهستی کردووه به خویندنی کتیبه سهرهتایی بهکانی سهرفو نهحوو ، پیش
نهوهی بگاته پازده سالان لهسهر دهستی باوکیا تهریقتهتی نهقشبهندی
وهرگرتوووه و زور به گهرمی و دلسۆزی بهوه خهریک بووهو له ماوهیهکی
کهمدا پی گهیشتوووه ، جا باوکی فهرمانی داوهتی که دهستبکا به پیگه یاندنی
موریدهکانی خانهقاو لهم مهیدانهدا وهک یارمهتی دهری باوکی لی هاتوووه •
تهنانهت فهرمانی پهروهرده کردنی شیخ عهبدولپرهمان و شیخ عومهرو شیخ
نهحمهدی برایشی پی دراوه ، سهرهپای نهوه که شیخی باوکیان خویشی فیری
طهریقتهتی کردوون و تهوهججوهی لی کردوون •

شیخ عثمان سیراجوددین له وهسیهتی شهشه میدا به مهنسووبو
موریدهکانی خوئی راگه یاندوووه کهوا شیخ موحه ممد بههائوددین و شیخ
عهبدولپرهمان نهبولوهفا خهلیفه و جی نشینی نهون و داوای لی کردوون که
نادابی تهریقتهت لهم دوو کورپی وهربگرن • بهم جووره پاش وهفاتی شیخ
عثمان سیراجوددین نهم دوو کورپی بهجووته له تهویله دهستنهکن به

(۱) به حسابی حهرفهکانی نهبجهد نهکاته ۱۲۵۲ •

پری نمودنی کردنی موسولمانان و شیخ عابدولرحمان نه بولوه فا له خزمه تی
کاکیا نه بی تا ماوه یه ک و پاشان ته ویله به جی دیلی و نه گوژیته وه بو گولپ
وه ک پاشان له باسی خویدا دینه وه سه ری و ، ئیتر شیخ موحه ممهد
به هائوددین نه بی به جیگری باوکی له خانه قای ته ویله داو هه موو موریدو
مه نسووبه کانی باوکی به پیری ته ریفه تی نه قشبه ندیی په سه ند نه کن •

له زه مانئ شیخ موحه ممهد به هائوددیندا خانه قای ته ویله هه میشه
پر بووه له پیای خاوه ن دل و زانست و که سانی رۆح په روهر • خانه قای
ته ویله له و سه رده مه دا هه رگیز که سانی پایه بلندی وه ک مه لا حامیدی کاتب و
مه وله وی و حاجی مه لا نه حمه دی نو دشه یی و مه لا عه لیبی تالشی و شیخ
عه بدولرحمانی قهره داغی و حاجی شیخ نه مینی خالی لی نه پراوه • له شیخ
موحه ممهدی خالم بیستوو نه یوت له باپیرم بیستوو نه یفه رموو و
ریکه وتوو له شه ویکا هفتا خه لیفه له حه لقه ی خه تمی خانه قای سه رده می
شیخ موحه ممهد به هائوددیندا بوون ، جگه له ده یان موریدو مه نسووبی تر
که نه مانه خه ریکی پیگه یاندن و په روهرده کردنیان بوون •

شیخ موحه ممهد به هائوددین ، سه ره پای پیگه یاندنی نه و مه نسووبانه ی
باوکی که له کاتی وه فات کردنی نه ودا هیشتا سولووکیان ته واو نه کردبوو و
نه بوو بوون به خه لیفه و ، سه ره پای خه ریک بوونی له گه ل خه لیفه کانی باوکی
که پاش نه و نه میان به پیری خویان په سه ند کردوو ، بوخویشی چه ند
خه لیفه ی تازه ی پی گه یاندوو • یه کئی له مانه شیخ عابدولرحمانی قهره داغی
باوکی ماموستا شیخ عومه ری (ابن القره داغی) ی ماموستامانه که یه کئی بووه
له زاهیدان و زانایانی سه رده می خوی • یه کیکئی تریشیان حاجی شیخ نه مینی
خاله که نه ویش عومریکی دریزی له خوا په رستی و خزمه ت کردنی موسولمانانا
سه رف کردوو هه میشه خوی له دنیا و ده ولت دوور راگرتوو •

شیخ موحه ممد به هائوددین سه فیری جه جیشی کردووہ • له م سه فیره یدا شیخ عومر ضیائوددین و شیخ نه حمه دی برای و مه لا نه حمه دی تودشه ییشی له گه ل بووه ، به لام براکانی له به غداوه گه پراونه ته وه • له به غدا میوانی مالی موفتیی زه هاوی بوون • پاش حه جه که سه ریان له میسریش داوه •

شیخ موحه ممد به هائوددین له سالی ۱۲۸۴ ی هیجره تدا چوارده وری نارامگای باوکی نه کا به خانوو و گومه زیك به سه ر نارامگا که وه دروست نه کاو خانه قاکه یش گه وره نه کا که وهختی خوی باوکی دروستی کردبوو • مه لا حامیدی کاتب به بونه ی دروست کردنی نه م گومه زو خانوانه و گه وره کردنی خانه قاوه قه سیده یه ک دائه نی ، وا لیره دا نه ینوو سینه وه :

این همایون بارگه کز کاخ کسری بر تراست
کسر باشد گر نویسم همچو قصر قیصر است
آن بنا گیرم که بود از خشتهای سیم و زر
این همه چون قبه های جنت از یک گوهر است
خاک آن گر مشک و عنبر بود ، آبش صاف و خوش
خاک این خاک بهشت و آب آب کوثر است
گر در و دیوار آن مرآت روی خلق بود
در در و دیوار این مشهود روی داور است
از سماع چنگ و نی ، جوش و خروش آن سرا
غلغل این قبه از عکس سروش آن سراسر است
کوه طور از یک تجلی (صار دکا) خرد گشت
مانده بر پا بی فتور و بی قصور ، این نادر است

این عجب‌تر چون در و دیوار جنب این بنا
سربسر گویا مغنی بذله‌گو خنیاگراست
سنگها با یکدیگر اهلند چون مو مؤتلف
نه درشت و سخت رو مانند سنگ مرمر است
شمس گردون بر سر این قبه نیکو شمس‌ه‌ایست
شمسه زرین برو بستن بسی نادر خوراست
از برای خاک‌روبی هست در این بارگاه
غبطه در بین فریدون و جم و اسکندر است
حاجیا برگرد و طوفی کن به گرد او اگر
در سویدای دلت سودای حج اکبر است
تا نکوبی حلقه‌ء این کعبه با دست ادب
کعبتین تخته نزد سعیت اندر شش‌در است
حیرتی دارم عجب در سنگ و چوب و آب و گل
این همه اسرار قیومی عجب چون مضمراست
چه عجب که مرقد قطب زمان است این زمین
آنکه فیض و فضل و جود و لطف حق را مظهر است
شیخ عالم آن سراج ملک و دین که سیرتش
بی‌گمان میزان شرع حضرت پیغمبر است
چشم پاکش در زمین و روحش اندر لامکان
آن زمان را شد ضمین و این زمین را لنگراست
گرچه عثمان است نامش ، گر بگویم هم رواست
گاهی صدیق و گهی فاروق و گاهی حیدراست

ترسم از اندیشه‌های کج و گرنه گفتمی
حلقهء توحید اگر جنبد سخن بالاتراست

جان پاکش صاف‌تر شد از مزاج آب و گل
گرچه ربطی هست چون مشتق دلیل مصدر است

نی چه گویم جسم پاکش عین جان افتاد صاف
چون عرض رفت از میان باقی که ماند جوهر است

بلکه روح و جسم او در نور مطلق محو شد
این سخن کی درخور اندیشهء دانشور است

شد به جد و جهد فرزندی ولی عهدش تمام
آنکه او مجموعهء فضل و هنر را دفتر است

خوب صورت ، نیک سیرت ، پاک طینت ، صاف دل
تازه و پاکیزه خود فرخندهء فرخ فراست

شمع جمع اولیا و نور چشم اصفیا
زمرهء اهل صفارا رهنما و رهبر است

شیخ امجد ، ارشد اسعد محمد ذوالکرم
بوالبها کو نائب الارشاد شیخ اکبر است

ظاهرش همرنگ ، باطن با شریعت متحد
مختصر مرآت شرع حضرت پیغمبر است

این بنای خیرا یا رب حمایت کن به لطف
حق آنکه انبیا و اولیایا سردر است

هم به لطف خویش بانی را دوام عمر بخش
آنکه مر دیباچهء فضل و هنر را زیور است

طائفان و عاكفان را لطف كن لاسيما
(حامد) بيچاره را كه بس ذليل و مضطراست
گفت بر سال و بر اتمام بنای این مكان
هاتفی « بابا بيا ، باب سعادت این درست » (۲)

رووداویك له نیوان شیخ موحه ممد به هائوددین و فهراد میرزای مامی ناصروددین شای قاجاردا

له شیخ بابار سوولی کوری شیخ عارفی دؤلاشی مهربوانم بیست وتی
بیستوومه له سالی ۱۲۸۶ی هیجره تدا فهراد میرزای مامی ناصروددین شای
قاجار به له شکر یکی زوره وه دی بۆ سهر هه ورامان تا به گزاده کانی هه ورامان
رام بکا بۆ دهوله تی ئیران . به گزاده ی هه ورامانی لوهوون و هه ورامانی
ئه و دیویش ترسیان لی ئه نیشی و په نا ئه به نه بهر شیخ موحه ممد به هائوددین
که پروا بو لای فهراد میرزا که له دتی (هه جمنه) ئه بی تکای لی بکا
دهس بهرداریان بی و پی بلی هه رچیمان لی داوا ئه کا بۆی ئه که یین به ومه رجه ی
به له شکره وه نه یه ته سه رمان ، چونکه توانای بهر گه گرتنمان نی یه و
میله ته که ییش فه قیرو هه ژاره .

شیخیش ئه پروا و له ریدا له (ده گاشیخان) دائه به زی ئه لی با بهر له وه ی
پروم چاوم پی بکه وی نامه یه کی بۆ بنووسم بزانه ئه لی چی ویری له گه ل
هه ورامان و هه ورامی چۆنه ؟ نامه یه کی بۆ ئه نووسی له نامه که یا ئاموژگاری
ئه کا که دهس بهرداری له شکر ناردنه سهر هه ورامان بی با خوینی
موسولمانان به ناحق نه رژی . که نامه که ئه گاته دهستی فهراد میرزا زور

(۲) به حسابی حه رفه کانی ئه بجه د ئه کاته ۱۲۸۴ .

توورپه ئه بئى و وه لامى شيخ ئه نووسيته وه و دهس به پروويه وه ئه نئى و له
سه رته تاي نامه كه يشيه وه ئه م به يته ئه نووسئى :

ما شيخ و زاهد نمى شناسيم
يا جام باده ، يا روى ساقى

كه وه لامه كه ي فهرهاد ميرزا به شيخ ئه گا ، ئه مئيش دوو كه ليمه ي ترى
بو ئه نووسئى و ئه م به يته له سه رته تاي نامه كه يه وه ئه نووسئى :

ما مير و سلطان نمى شناسيم
يا عدل و احسان ، يا قهر باقى

ئيتتر له ده گاشيخان وه ئه گه رپته وه بو هه ورامان بو شوئنى خوئى •

مه سه له كه يش دريژه ئه كيشئى و سه ره نجام ئه كيشيته وه بو جه نك
له نيوان له شكري فهرهاد ميرزاو عه شائري هه وراماندا • هه ورامى يه كان
(شه بي خوون) ئه دهن به سه ر سوپاي فهرهاد ميرزادا ئه يانشكين و ناچارى
هه لاتنيان ئه كهن ، ته نانه ت فهرهاد ميرزا خوئى به زه حمه ت له مله ي
(بلچه سوور) وه له سه ر هه ژك به سه ر به فردا رايان كيشاوه تا له ده ست
تفه نگچي هه ورامى رزگاربان كردو وه • فهرهاد ميرزا خوئى باسى ئه م
روودا وه ي له (منشات) ه كه يدا نووسيو وه نووسيو يشيه :

فليسَ الفرارُ اليومَ عاراً على الفتى
اذا كان معلوماً شجاعاً أمسِه

مه لا حاميدى كاتبي شيخيش له م باره وه قه سیده يه كى داناوه خوا يار بئى
له باسى مه لا حاميد خوئيدا ئه ينووسينه وه •

شيخ موحه ممه د به هائوددين چوار ژنى هئناوه • يه كه م : طه ييه ي كچى

- شیخ عه بدولر حمانی دایشتووی دئی (بی به لنگه) له قهزای هه له بجه. (۳)
- شیخ عه لی حوسامو ددینی (۴) کوری شیخ له م ژنه یه تی .

(۳) ئەم شیخ عه بدولر حمانه له سه ییده کانی (چۆر) ه له مهریوان و له نه وهی مه لا نه بوو به کری موصه نیفه که نه چیتته وه سه ر پیر خدری شاهۆ . باوک و باپیری وه ختی خۆی له بهر هندی ئاژاوهی ناوخویان کوچیان کردوو وه هاتوونه ته شاره زوور .

(۴) ئەم ذاته له ۱۲۷۸ی هیجره تدا له ته ویلله له دایک بووه . مه لا حامیدی کاتب به بۆنه ی له دایک بوونیه وه ئەم پارچه شیعره ی وتوو ه :

نجم هدی شیخ محمد که هست
 نور سعادت ز رخس منجلی
 آنکه دلش مخزن اسرار غیب
 تازه کن عهد (الست) و (بلی)
 بیست و چهارم ز صفر نیم شب
 خنده زد از باغ وجودش گلی
 شد به فلک نهرهء (زال الحزن)
 صحن زمین شد ز صفا ممتلی
 خواست پی ترجمهء نام و سال
 نکتهء موزون و خوش و صیقلی
 آن گهر درج صفا و شرف
 وان صدف سر خفی و جلی
 من ز خرد خواستم این نکته گفت :
 « کاب گل باغ محمد علی »

ئەم کوریه تاقانه ی دایکی بووه . یه کج له و ژنانه ی شیریان داوه تی (رئیحانه) ناوی دایکی باوکم بووه که له و سه رده مه دا مالیان له دئی (ته کیه) ی نزیکه ی خورمال بووه و مالی شیخ موحه ممه د به هائو ددینیش له و سه رده مه دا له خورمال بووه . به م پی به شیخ عه لی حوسامو ددین ئەبی به مامی شیریم .

شیخ عه لی حوسامو ددین له ژبانی باوکیا قورئانی پیروزی خه تم کردوو وه پاشان دهستی کردوو به خویندنی ورده کتیبه کانی نه حوو سه رفو هه ر له سه ره تای هه رزه کاریدا ته ریفه تی له سه ر دهستی باوکیا

=

دوووم : خاتو مه له کچی موصطه فا سانی هه ورامیی په زاوی • له م
ژنه ی سنی کوری بووه : صادق و (۵) مهظه رو جه عفر •

سیهه م : کچی سه ییدیکی خه لکی دئی (چاولکان) له سه ییده کانی
عه بدال صه مه دی • له م ژنه یشی کوریکی بووه هه ر به ناوی به هائوددین
به لام به (کاکه شیخ) مه شهوور بووه •

چوارهم : ژیککی ته ویله یی بووه ، بۆم ساغ نه بووه ته وه ناوی چی بووه و
کچی کئی بووه (۶) •

وه رگرتوووه • پاش وه فاتی باوکی له جیی نه و دانراوه له خانه قای
ته ویله و شیخ عومه ر ضیائوددینی مامیشی ته ویله ی به جی هیشتوووه و
هاتوووه ته بیاره و شیخ نه حمه دی مامیشی هاتوووه ته نه حمه دئاوای لای زه لم •

شیخ عه لی حوساموددین بانخ و باخات و زهوی وزاریکی زوری له
باوکیه وه بۆ به جی ماوه وه ک باخه کانی خواری ژووری چه می ته ویله و
زهوی وزاری پشت جوگی (ده لین) و جوگی (سه رگه ته جو) و
(وه له دسینان) ی لای خورمال و ، زهوی وزاری (هانه نه وتی) له چه می
بیاره و هه روا له گوپ و خورمال و ، له هه ورامانی نه و دیویش له دهوری
(نوین) و (کراویه دۆل) • به م جووره پایه ی کومه لایه تی به رزبووه و له ناو
موریدو مه نسووبه کانیشیا گه وره و به ریز بووه •

شیخ عه لی حوساموددین زۆر خووشی رابواردوووه و هزی زۆر له
ئاوه دان کردنه وه بووه • له هه موو نه و مو لکانه یدا خانووبه ره ی چاک و
جوانی دروست کردوووه و له هه ورامانی نه و دیو (کراویه دۆل) ی کردوووه به
هه واری هاوینانی و خانووی خووشی تیا کردوه ته وه و له م دیویش له
باخه کۆن و خورمال باخی گه وره ی ناشتوووه و خانووبه ره ی چاکی بسۆ
زستانانی دروست کردوووه ، سه ره رای خانووبه ره ی له ته ویله و له هانه
نه وتی و له ته په که لی شاره زوورو له داوینی چه می زه لم و له دئی گوپ،
به تایه تی خانه قای باخه کۆنی زۆر جوان و خوشه •

نه م ذاته له به هاری سالی ۱۳۵۸ دا له باخه کۆن کوچی دواایی کردوووه
هه ر له وییش له ژووریکدا به خاک سپیراوه •

(۵) نه م شیخ صادق نه یوت ده هه زار شیعی مه وله وی و سه یدی و نیظامی و
شاعیرانی ترم له به ره •

(۶) له سه یید موحه مه دی کوری سه یید فه تحه ی ته ویله ییم بیستوووه که

مولک و دارایی شیخ موحه ممد بهائوددین

شیخ موحه ممد بهائوددین له شوینیکی وادا ژیاوه که مهیدانی خاوهن مولکی و دارایی پیکه وهنانی تیا نه وهنده نی به ، چونکه دئی ته ویله شوینیکی سهخت و بی زهوی وزاره • به لئی له وانیه چه ند پارچه باخ و زهوی به کی که می دست که وتبی ، جا به میرات بو خوی و براو خوشکه کانی هاتیته وهو نه ویش له ناو چه ند میراتگری تیرینه و میینه دا شتیکی لی پی برایی ، یا له ماوهی ژیانی خویا وهک مورشیدیک و خانه دایک کرییتی •

به لام پاش گه پانه وهی له سه فوری حه ج له ۱۲۹۱ دا به هوی نه وه وه که تاپو کردنی زهوی وزار له ده ولته تی عوسمانیدا داهات و جی به جی کردنی نه و قانونه گه یشته شاره زووریش ، شیخ موحه ممد بهائوددین و عوثمان پاشای جاف نه ندازه یه ک زهوی یان له سه رووی جوگی ده لینه وه له سه ر خویان تاپو (۷) کرد • نه و زهوی یانه ییش نه که وتنه زهوی کشتو کالیی خوار

شیخ موحه ممد بهائوددین شکوفه ناوی کچی میرزا عه بدولعه ظیمی ژن برای باوکیشی ماره کردووه و پاش مردنی نه م شکوفه یه خورشیدی خوشکیشی ماره کردووه ، به لام له هیچیان منالی نه بوه •

(۷) نه م مه سه له ی تاپو کردنی زهوی وزاری شاره زووره له ناو مه لاکانی نه م ولاته دا بوو به مهیدانی لیکولینه وه و لی دوان • گه لیکیان پی پی رازی نه بوون و به ناشه رع یان دانا له سه ر نه وه که وا شاره زوور نه که ویته بهر (سواد العراق) که به دریزی نیوان (عبادان) و (حدیثه الموصل) وه به پانی نیوان (قادیسیه = کوفه) و (حلوان) ه که (زه هاوی ئیستایه • نه م خاکی (سواد العراق) ه که سوپای ئیسلام له سه رده می حه زره تی عومه را داگری کرد ، دابه ش کرا به سه ر نه ندامانی نه و سوپایه دا ، پاشان حه زره تی عومه به داوای پی به خشین (استیهاب) و به کرین لپی وهر گرتنه وه و وه قفی کرد له سه ر موسولمانان به وه قفی عام و خه راجی دیاری له سه ر دانان و به ئیجاره ی نه براوه دایه وه به و ره عیه ت و جووتیارانه ی تیا نه ژیان • که واته به گویره ی شهرع حه رامه دهستی

ئەم رەعیەت و جووتیارانە لەو زەوی و زارە ھەلبەگێری و تاپۆ ناگری لەسەر
کەس .

گەلیکیشیان بەلایانەو و ابو و دروست و رەوایە چونکە بەلای ئەمانەو ،
بەپیتی بیرو رای ئیمامی ئەعظم ئەبووحەنیفە ، ئەم وەقفکردنەى حەزرەتى
عومەر ئیسپات نەبوو ، کەواتە ولاتی (سواد العراق) ئەگری بە پینج
بەشەو ، چوار بەشی بۆ ئەندامانی سوپای ئیسلامەو بە شەرع بوو
بە هێی خۆیان و کرین و فرۆشتنی دروستە . ئەو بەشەکەشی کە
کەوتوو تە دەستی فەرمانرەوای موسولمانان لە رینگە یەکی شەرعی یەو ،
بۆ فەرمانرەوای موسولمانان دروستە چۆنی پێ باش بێ بۆ سوودی
موسولمانان و تەصەروفی تیا بکا ، بيفروشی ، بیبەخشی ، بەگری بکا
یا ھەرچی یەکی تری لێ بکا .

ھەر و دەولەتی ئیسلام ئەتوانی بیدا بە ھەرکەسی کە بە باشی بزانی
بیداتی ، بە مولکی یەت کە لە عورفی شەرعدا پیتی ئەوتری (اقطاع
التملیک) یا بە (اقطاع الارفاق والانتفاع) کە واتە زەوی یە کە خۆی ھەر
ھیی دەولەتی ئیسلام بێ ، بەلام بەرھەم و بەروبوو کە ی تیکەل و ھاوبەشی
بێ لەنیوان دەولەتی ئیسلام و ئەو کەساندا کە وەریان گرتوو . ئەم
تەصەروفەیش کە ئەمرۆ ئەگری یە کیکە لەم دوو جۆرەو کەواتە دروستە .

لەسەر فەرزو بۆچوونی ئەویش کە دەولەتی ئیسلام لە سەردەمی
حەزرەتی عومەردا ئەم ولاتەى وەقفکردبێ لەسەر موسولمانان ، خۆ
بەھۆی داگیرکرانی ولاتە کەووە لەلایەن لەشکری کافرانەو کە تاتارەکانن ،
وەقفە کە بەتال بوەتەو . جا پاشان کە کەوتەو دەست دەولەتی ئیسلام ،
بوو بە مولکی و ئەتوانی ھەر جۆرە تەصەروفیکی رەوای تیا بکا . دیسان
ئەوانەى کە رازی نەبوون بە تاپۆ و بەلایانەو رەوا نەبوو ،
تی ھەلئەچوونەو و ئەیانوت گریمان وایشە کە ئیو ئەلین ، بەلام خۆ
تەسەرفی دەولەتی ئیسلامیش کاتیک رەوایە کە بەپیتی سوودی
موسولمانان بێ ، کەچی ئەم (اقطاع الارفاق والانتفاع) پارە یەکی ئەوئەندە
کەمی لەبەر بەردا دائەنری کە سوودی موسولمانان بفرۆتی و مامەلە کە ی
پێ بەتال بیئەو .

لەم پروو وە مامۆستا مەلا عەبدوللای عەبابەیلێ نامیلکە یەکی نووسیو
ھەموو ئەو تاپۆیانەى تیا بە بەتال داناو کە لە شارەزوورا کراون چونکە
تەصەروف لە بەیتولمالی موسولماناندا ئەبێ بەگوێرەى قازانجی

موسوآلمانان بی و ، نامیلکه که ی پیشکه شی مه لای گه وره ی بیاره مامۆستا مه لاقادری کانی که وه یی کردوو ، ئه ویش له پشتی نامیلکه که یه وه بۆی نووسیوه : ئه وه ی که تۆ نووسیوته عهینی سه وابه ، به لام کردنه وه ی ئه م ده رگایه له م رۆژه دا ئه بی به هۆی هه راو ئازاوه له ناو خه لکدا .

به هه رحال مه سه له ی تا پۆ دوورو خالی نی یه له گومان و ، دوور که وتنه وه له شتی وا گه لی با شتره و خۆ له گونا ه پاراستن به وه ئه بی که بنیاده م نزیک ی شتی وا نه که وی .

هه ر له بهر یه که نه که وتنی قسه ی مه لایانی سه رده م بووه له باره ی تا پۆوه شیخ عومه ر ضیا ئو ددین پاش ئه وه ی جۆگه ی به شاره تی له شاره زوور بۆ خۆی تا پۆ کردوو ، داویه ته وه و په یمانیشی داوه تا ماوه نانی تا پۆ نه خوا و مامۆستا مه لاقادری مه لای گه وره ی بیاره ییش بووه به هاو په یمانی له م په یمانه داو که سیان نانی ده غلی به رو بووی زه ویی تا پۆیان نه خوار دووه و ، تۆوی گه نمیک ی حه لآلیان په یدا کردوو و بۆ خۆیان دایان چاندوو و تا ماون له بهری ئه و تۆوه یان خوار دووه .

هه ر له م باره وه له جیی خۆیا یه تی ئه وه ییش بگیر مه وه که وا کاتی شیخ عه لی حوسامو ددین له پشتی باخی مه شهوور به باخه کۆنه وه پارچه یه که له کیه که ی دابریوه و کردوو یه به مزگه وت و مه لای گه وره ی بیاره به دیده نی چوو بۆ باخه کۆن ، که چوو ته ناو ئه و مزگه وت وه و زانیویه تی شیخ چۆنی دروست کردوو ، پیتی وتوو : به راستی له م ولاتی ئیمه دا ئه م مزگه وته ی تۆ مزگه وتی شه رعی یه ، چونکه به شیوه ی (احیاء الموات) واته ئاوه دان کردنه وه ی ویرانه دروست کراوه و بۆ به جی هینانی ئادابی ئیعتیکاف زۆر مونسبه ، چونکه مزگه وته کانی تری (سواد العراق) له زه ویی وه قفدا دروست کراون و هه رچه ند دروسته به گویره ی پتویست مزگه وت له زه ویی وه قفدا دروست بکری ، به لام به هه رحال وه که مزگه وتیک نین له زه ویی ویرانه دا کرابیته وه و پایه ی ئه و مزگه وتانه یان نی یه .

من له باره ی هۆی تا پۆ کردنه وه له (سواد العراق) داو به تایبه تی له باره ی زه ویی تا پۆ کردنی ذاتیک ی وه که شیخ موحه ممه د به ها ئو ددینه وه له مامۆستا مه لا به های پیش نویره ی ئه و سه رده مه ی بیاره م پرسی که پیاویکی چاک و مه لایه کی مونسب بوو ، له وه لامدا وتی :

یه که م — مه سه له که خیلانی یه و به لای ئیمام ئه بوو حه نیفه وه وه قفه که ی

دئی بیاره و پشت جو گه ی دهلین که ئیستا به مولکی (پشت جو) مه شهووره، هه روا چهند جو گه و چهند پارچه زهوی له دهووروبه ری خورمال وهك جو گه ی (سه رگه ته جو) و (وه له دسینان) و زهوی (تازه دی) و (چه قه لئاوا) که ئیستا مه شهووره به (ته کیه) • له دیوی ئیرانیش چهند پارچه مولکی به ناوی وه قه وه له سه ر خانه قای ته ویله ده سگیر بوو •

کوچی دواایی شیخ موحه ممد به هائوددین

شیخ موحه ممد به هائوددین ، پاش پازده سال ئیرشادو ری نموونی کردنی موسولمانان به ری شهریعت و طهریقه تدا ، له به ره به یانی رۆژی جومعه ی پینجی ره بیعوله وه لی سالی ۱۲۹۸ ی هیجره تدا له دئی گوپ کوچی دواایی کردوو و لاشه که ی پاش شتن و کفن کردن براوه ته وه ته ویله و له پشت ئارامگای شیخی باوکیه وه به خاک سپیراوه •

حه زره تی عومهر ئیسپات نه بوه و کرین و فرۆشتنی زهوی وزاری (سواد العراق) دروسته •

دووهم – هه ر به لای نه بوو حه نیفه وه وایه هه ر مولکیکی ئیسلام که کافر ی شه رکه ر بیگری ، کاتی که له شکری ئیسلام سه ندیه وه له کافر وه قه که ی نامینی و نه بی به مولکی ده ولته ی ئیسلام و هه موو ته سه روفیکی ره وای تیا دروسته •

سیهه م – له و سه رده مده دا دنیا ئازاوه و بی قانونی بووه و شیخ موحه ممد به هائوددینیش قه ره بالفیکی زوری به ده ورا بووه نه بوو نانیان بداتی و ، نه و جووتیارانه یشی ده رنه کردوو که له زهوی وزاره تاپۆ کراوه کاندای بوون و زهوی وزاره که ی به ده سه ته وه هیشتوونه ته وه و تۆوی داونه تی دایچینن و پاشان نه وان به ئینسافی خۆیان چ مولکانه یه کیان داوه تی لئی وه رگرتوون و نه م مامه له یه بو زهوی وزار کینه کانیش زور به سوود بووه •

نامه گانی شیخ موحه ممد به هائوددین

شیخ موحه ممد به هائوددین له خودی خویدا مرویه کی زاناو هوشیارو بنووس بووه • به گویره ی نهو شوین و پایه ئایینی و کومه لایه تی به یش که بوویه تی دیاره نامه ی بو گه لی له زانایان و گوره پیاوانی سه رده می خوئی نووسیوه و ، به پیی پایه و شوینی نامه بو بیرراوه کان و بایه خی بابه تی نامه کان له باره ی شیوه و بابه ته وه رازاندوو نیه ته وه • به داخه وه ئیمه ته نها چند نامه یه کمان له و نامه ده سگیر بوو که وا لیره دا بلاویان نه که ینه وه و ئومیده وارین هه رکه س نامه ی له م بابه ته ی لا ده سگیر بیی و ینه یمان بداتی ، به لکو ئه مه خواجه له هه لیکه ترا بو مان هه لکه وی بلاویان بکه ینه وه •

نامه ی یه که م

بو طه ه ماسیب میرزای موئه ییدودده و ته ی

حوکه مداری ئارده لانی نووسیوه

بسم الله الرحمن الرحيم

لطف و کرم حضرت حق سبحانه و تعالی زیاده ازین شامل حال مبدء و مآل نواب مستطاب والا دام مجده الاعلی باد ، و دروازه فیض و فتوح خودرا بر جسم و قلب و روح حضرت او پیش از پیش مفتوح گرداناد که حدیث صحیح است (لاتسبوا الائمة ، وادعوا لهم بالصلاح فان صلاحهم لکم فلاح) •

بلی در عالم صورت جهانی پادشاه عادل حکم قلب صنوبری دارد که درین نشاء امکانی صلاح و فساد قوه روحانی و جسمانی به صلاح و فساد آن منوط است که (ان فی جسد ابن آدم مضغه اذا صلحت صلح الجسد کله ، و اذا فسدت فسد الجسد کله ، الا و هی القلب) •

چون اوقاتی که نواب والا دام مجده الاعلی به قدوم معدلت لزوم خاک
غمناک کردستانرا مفرح نموده ، و غنچه‌های دل سودا منزل رعایا و برایای آن
سامانرا به نسیم برکت شمیم شکفته بودند ، حقیر حاضر نبودم که به
تهنیت نامچهء مبادرت نمایم ، و زبان خامه‌را به ترحیب و دعا بگشایم ، و چون
به کلبهء درویشانه رسیدم باز نظر ملاحظه اینکه (بیت) :

تواضع ز گردن فرازان نکواست
گدا گر تواضع کند خوی او است

چند روزی موقوف ماند ، تا اینکه از اتفاقات حسنه جناب برادر والا
گهر خیر الحاج حاج محمد سمیرانی به زیارت آمده بودند ، تقریر کرد که
نواب والا را با طایفهء درویشان آشنائی هست به حدی که مرا توصیه فرمود
که هر وقت عازم زیارت شدی به نواب والا عرض کن تا تهنیت نامچهء
بنویسد . حقیر این اظهار مرحمت از آن طرف قرین الشرفرا بهانهء عرضه
نگاری ساخته به رسم منزل مبارکی پرداختم .

حق سبحانه و تعالی وجود با کرم و عدل و مودت را مسعود و موجب
انتظام امور معاش و معاد این حدود بفرماید ، و برادر طریقت حاجی سابق
الذکر از جملهء صلحا و مستحق حمایت و رعایت نواب والا است به همه
جهت نگران شفقت و مرحمت است ، از تفقد احوال او که پریشانی و اختلال
به هم رسانیده مرحمترا دریغ مفرمائید ، و دروازهء کرم و عدلرا به روی
او بگشایید . چه خوش گفته‌است آنکه این گوهرهارا به الماس بیان
سفته‌است :

شاه باشد شبان و خلق همه
رَمه و گرگ آن رَمه ظلمه

چون شبان سازکار گرگ بود
رمه را آفت بزرگ بود

(و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم • و صلی الله علی خیر
خلقه محمد و آله و صحبه و سلم) •

محمد بن عثمان النقشبندی

نامه‌ی دووهام

بؤ شیخ عوبه‌یدوللای شه‌مزینی نووسیوه

له وه‌لامی نامه‌ی سهرخووشی کردنیا له شیخ به بؤنه‌ی کوچی دوایمی باوکیه‌وه

گنجور گنجینه‌ی اسرار اله ، سلاله‌ی سادات علا ، ثمر شجره‌ی طوبای
آل طه ، خورشید فلك اصفیا ، محبوب انبیا ، مرغوب اولیا ، جوهر فرد
معدن حضرت سید طه ، قطب الاقطاب ، شیخ الشیوخ والشاب ، قدوة
المحققین و زبدة العارفین ، حضرت خواجه عبیدالله شمزینی (ادام الله نعمه
بقائه و جوده ، و لا حرمانا من فیوضه و برکته ، مادامت الارض و السماء)
به اظهار عرض اخلاصمندی درویشانه ، و استفاضه‌ی فیوضات آزان آستان
راستان شاهانه ، چهره‌ی آرای جمال سیمای مدعی گردید ، در حالتیکه علاقه‌ی
ابنای زمان را گسسته ، و با خیال آن یوسف زندان ، چون پیر کنعان با دل
بریان و دیده‌ی گریان در کنج کلبه‌ی الاحزان خود نشسته ، غریق موج بی‌کران ،
و حریق نار جان‌گدازان ، از فراق قطب زمان و غوث دوران بودم ، گلدسته‌ی
چمن و داد و مرحمت ، نورسته‌ی گلشن اتحاد و محبت ، اعنی بیاض عبهر
عنبرین شمامه ، و سواد مشکبار مشکین ختامه ، که گویا شمیمی از عطر
و بوی روضه‌ی رضوان ، و نسیمی از روائح گلزار جنان داشت ، به سروقت
این تنگ درویشان ، به عنوان تسلی و رفع عزا نگاشته ، قلم معجز بیان شده
بود ، عز ورود و شرف وصول بخشید •

این پیک نامور که رسید از دیار دوست
آورد حرز جان ز خط مشکبار دوست
خوش میدهد خبر ز جلال و جمال یار
خوش میکند حکایت عز و وقار دوست
جان دادمش به مزده و خجالت همیبرم
زین نقد کم عیار که کردم تثار دوست

از ملاحظهء حروف و معانی که هر يك از ان درج از لالی شاهوار
معانی ، بلکه برجی از کواکب ثواقب اسرار نهانی بودند ، روشنی دیده
نمین و تسلی خاطر غمین پیدا و از اقطار امطار ابر مکرمت که متضمن رشحات
ماء الحیات آرام و سکوت بود ، گلهای شادی و بهجت از گلبن زمین
افسرده خاطر محنت منزلت آغاز حضرت و نصرت ، و کآته بهاری تازه و آب
رفته به جوی باز آمد .

خار غمی که خاطر ما خسته کرده بود
عیسی دمی خدا بفرستاد و برگرفت

از عدم شرفیابی حضور باهر النور که مقرون به معاذیر شرعی و محاذیر
ملکیه بود ، پارهء عذر خواهی ، و از آنکه هرچه بر روی خاکی است عاقبت
اسمش از جریدهء هستی پالاست ، شمه اتباهی فرموده بودند . آری اگر
بنیاد آباد همین کون و فساد محل وثوق و اعتبار نزد کبریائی (جل شأنه)
وزن و قدری داشتی ، روح پر فتوح خورشید فلك اصطفاء معجز بیان
(و ما ينطق عن الهوى) ، شهباز بلند پرواز آشیان (قاب قوسین أو أدنی) ،
سرمه سائی (ما زاغ البصر و ما طغی) ، محرم اسرار (فأوحى الی عبده ما أوحى) ،
پیراستهء خلعت گرانبهای (و لسوف يعطيك ربك فترضى) ، جوهر فرد معدن
یکتا خواجهء هردو سرا (محمد المصطفى علیه التحية والثنا) ، که خلاصهء

موجودات و باعث تکوین مکونات اند از این دار فنا به عالم بقا با وجود مخیری دعوت نمیفرمودند ، و داغ فراق و حسرت را بر سینه جن و انس نمی نهادند .

با وجود این امثال بوالهوسان که غریق لجهء عصیانیم ، چه یارا که دم از چون و چرا بزنییم ، و چگونه زبید که يك ذره از در مقاله و صورت آیهء (يفعل الله ما يشاء) گردن نهیم (الحكم لله) .

و جواهر زواهر نصایحی که از کان غیبی و معدن لاریبی دلالتی داشتند، تعویذ جان و مروحهء جان ساختیم . امیداست که همیشه کشتزار تشنهء خاطر فاتر این تنگ درویشانرا به امطار توجهات باطنی که وظیفهء مشارب پیران طریقهء انیقه است سرسبز و شاداب فرمایند ، و ازان چشمهء زلالهء معرفت و محبت قطرهء از ماء الحیوان در کام همین تشنه لب بی مراد بریزانند و بچشانند ، که از بزرگان اندك طلبیدن دون همتی است . (و صلی الله علی سیدنا محمد و آله خیر الوری ، والسلام علی من اتبع الهدی) (۸) .

امضاء

محمد بهاءالدین العثماني

(۸) ئەمەیش نامە کە ی شیخ عوبەیدوللای شەمزینی کە شیخ موحەممەد بەهائووددین بە نامە کە ی سەرەووە وەلامی داووەتەووە :

خەمەت ذی بڕەکت ، سەرو جویبار عرفان و محبەت ، و سەرەووە بڕشەدەء سەمای ایقان و معرفت ، در صەد ف عالم ربانی ، گوهر گرانبەهای مەعدن اسرار نەهانی ، محیی شریعت مبین ، پیرو سنن حضرت سید المرسلین ، علیە التحیة و علی آله اجمعیان الی یوم الدین ، اعنی بڕگزیدەء سەریر خلافت و زینبەدەء مسند عزت نیابت ، شیخ محمد الملقب ببەهائالدین ، ادام الله نەعمتە بقاءه علی فرق الملة والمسلمین .

اولا بڕ نشر روائح فوائح بعضی اسرار بە عنوان اداء فاتحە خوانی و اظهار اخلاصمندی زحمت میدەد . () (نمیدانند از شدائد فراق آن سوختهء تجلای سیمای محبەت چە نویسم ، و از مرارت جانگدازی

هجران آن شهید غمزه و ناز محبوب حقیقت که سایهء هما آسایش
سایبان امن ملت بود چه گویم .

هرچه گویم عشق ازان برتر بود
خود بیان این کند اظهر بود

همانا او گلی بود که از گلشن جنان به دنیا آمده از روی اشتیاق
رضوان برد ، و یا طائر همایون فرخندهء قدسی بود که ازین تنگنای قفس
جسمانی به تنگ آمده ، عروج آشیان اصلی روحانی را میل فرموده به
محبوب حقیقی که فحوای (و الیه المرجع والمصیر) اشارتی به آن دارد ،
پیوستند . (انا لله وانا الیه راجعون) .

(فحبذا) پیری چنان که با چنین عزت و وقار بر دلدار خود برود ،
و جوانی چنین پیرا به رهنمون و امامت ملت احمدی بعد از خود گذارد .
آری ، اگر نه آن بودی که وفات بزرگان دین به صورت صوری مایهء
تخریب و فساد دین و دنیا و باعث فتور و قصور شریعت حضرت سید
المرسلین اند ، هیچ جای تأسف و الم نبودند ، چه رستن جوهر فروشان
ازین حجاب و قید جسمانی ، پیوستن به ذات بحت و اتصال به جان
جانی است . پس چه نعمتی ازین نعمت بالاتر ، و کدام شرف و منزلتی
ازین شریفتر و محبوبتر است که جان به وصال جانان رسیده ،
و دوست در خلوت خانهء خاص خود (به) دوست خود راه یافته ، معنی
قرب و اتصال بهم رساند (فأفوز فوزا عظیما) .

ترسم که یار با ما ناآشنا بماند
تا دامن قیامت این غم به ما بماند

اما به ملاحظهء گرفتاری و بیچاره گئی واپس ماندگان حسیض عجز
و تقصیر ، که از ماء الحیوان محبت هنوز قطرهء نچشیده ، و از روح
و راحت بادهء معرفت باری پیمانهء نپیموده ، و بیم است که بی وجود
آن مقربان بارگاه هویت درین دار فانی همچنان تشنه لب و ناکام با کمال
خجلت و انفعال از حضرت ذی الجلال شرمنده و سرافکنده به عرصهء
عرصات درایند ، و به عذاب الیم درمانند . (فیا خجلتا علی ما عملنا ،
و یا حسرتا علی ما فرطنا . ربنا لاتوآخذنا ان نسینا او اخطأنا . ربنا
اتم لنا و اغفر لنا انک علی کل شیء قذیر . و صلی الله علی سیدنا
محمد سید المرسلین) .

جای تأسف و قابل اظهار فزع اکبرند ، و سبب اینکه طفرانویس ازل

شبیعی شیخ موحه ممد به هائوددین

شیخ موحه ممد به هائوددین شاعیر و بنووسی چاک بووه • به لام ،
به داخه وه به رهه مه کانی نه وه نده یان نه ماونه ته وه • له په خشاندا نه وه دوو
نامه یه ی بیشتر پیشانم دان نمونه یه کی ئاشکران • له شیعیرشدا پاش

در نشأة اولی رقم عدم و فنا بر جرائد وجود عموم عالم ملکوت و ناسوت
و جبروت کشیده ، و ندای (کل شیء هالک الا وجهه) به گوش هوش
عالم و عالمیان رسانیده اند ، و ابدی صفت ذات او است جل و علا ،
جز تمسک به عروة الوثقی شکر و ثبات و رضایت به فعل فاعل مختار
جهت هر موجودات چاره و علاجی نه ، و برای امثال ما ضعیفان عاصی
واجب است که انواع این گونه مصائب را نعمتی شگرف ملاحظه نماییم
که ایلام دوست اگرچه در صورت ظاهر با نیش است ، اما در معنی
همه نوش باید تصور نمود . از قول خواجگان است (من لم يتلذذ بضرب
مولاه ، فلیس بصادق فی دعواه) .

می تلخ است جور گل عذاران
که هرچندش خوری باشد گواران
هر آتش کان بیفروزد بت سیم
خلیلان را بود باغ براهیم

وبعد ، خاصه جهت زیارت ضریح جنت آسای آن مخزن اسرار نهانی
که فی الواقع نمونه از روضه رضوانی ، و شمیمی از عطر و بوی گلزار
جانی دارد ، و ادای رواسم فاتحه خوانی ، واجب بود به نفس خود در
جناح عجله بیایم ، و اقتباسی از ان مشکاة عرفانی بنمایم ، اما به اعتبار
این که حرکت امثال ما ننگ درویشان بی نشان را به خاک عثمانی خالی
از ذکر و فکری نمیدانند ، ازین سعادت عظمی به صورت ظاهر محروم
ماندم ، و در این صورت معذورم نه مسئول (ان شاء الله تعالی) .

من بعد به استمداد همت پیران دین ، همت مسیحی به کاربرده ، به
احیای قلوب مرده دلان و نوازش زنده دلان پرداخته ، یک دقیقه تساهل
نفرمایند . امید است که روز بروز امطار امطار فیوضات ربانی بر
کشتزار خاطر آن یوسف پیر کنعانی در فیضان و جاری باشد (بمنه و
احسانه) .

امضاء

عبیدالله

ههول دایکی زۆر ته‌ن‌ها ئەم سێ پارچە‌یه‌م دەس‌گیر بوو • ئومێدم وایه
ئەوانه‌ی په‌خشان و شیعی ئەو ذاته‌یان لایه له‌وه زیاتر لای خۆیان را‌گیری
نه‌که‌ن و بیخه‌نه‌روو •

پارچه شیعی یه‌که‌م

تا به‌ آن بالا دل ما آشنا گردیده‌است
رشته‌ء مهرش دلم‌را از جهان بیریده‌است
دل که تیغ ابروی خون‌ریز آن جلاد دید
مرغ سان در خون خود شادی‌کنان رقصیده‌است
تن به رقص آمد ز شادی ، جان همی‌پرد ز شوق
گویا این شاه‌خوبان نام من پرسیده‌است
چرخ دولابی یقین گردد به کامم بعد ازین
چون به نام من زبان دل‌ستان گردیده‌است
پای پیک یار من فرسود از رفتار من
این قدر عاشق به روی دیده‌اش مالیده‌است
رحم بر من آیدش باز آن نگار نازنین
گویا آه و فغان و ناله‌ام بشنیده‌است
با حریفان آشنا و با رفیقان سرخوش‌است
از من مسکین عجب دارم که چون رنجیده‌است
شیوه‌ء مهر و وفا معدوم باشد (بوالبها)
گر کسی دعوی کند از یار ما دزدیده‌است

پارچه شیعی دووهم

از صفا و بهجت دوران کسی دل شاد نیست
غیر آن کو رسته از خود در جهان آزاد نیست

در نخستین گام ترک سر بیاید کرد زانک
صیدرا آزادگی از دام آن صیاد نیست

جلوهء بنمای ای سر خیل خوبان تا شود
تازه آن عهدی که عهد لیلی اش در یاد نیست

روی زیبا ، قد رعنا ، چشم شهلائی تو بس
حاجت عاشق به گل یا نرگس و شمشاد نیست

ای دل از من این نصیحت گوش کن گر صادقی
شیوهء عشاق کویش شکوه از بیداد نیست

(بوالبها) گر زانکه خواهی کشف راز عشق را
از (سراج الدین) طلب چون وی کسی استاد نیست

کوه حلم و بحر عرفان شیخ عثمان آنکه شد
عرش رحمانی دلش زین خوبتر بنیاد پیست

پارچه شیعی سیّهم

جلوه کنان ماه من صبح گر آید به بام
مهر ز شرم رخس روی نهد سوی شام

باد ترا ای صبا نقد دل و جان فدا
باری اگر آری از جانب یارم پیام

یار چنین نازنین ، مهر رخ و مه جبین
در همه آفاق نیست باد جهانش به کام
گل خوی خجالت بریخت سرو ز رفتار ماند
کرد چو شمشاد من سوی گلستان خرام
باد صبا میوزد از طرف کوی دوست
پس تو هم ای (بوالبها) رو ، همه تن شو مشام

یاری حاجی شیخ عبدالرہمان تہبولوہ فای کوری شیخ عثمان سیراوردین

لہدایک بوونو و خویندنی شیخ عبدالرہمان تہبولوہ فا

تہم ذاتہ لہ ناو چوار کورہ ئیرشاد کہرہ کہی شیخ عثمان سیراجو ددیندا
کوری دووہہ میانہ ، لہ وہرزی بہہار ، لہ پینجی موحہ پرہمی ۱۲۵۳ی
ھیجرہ تدا لہدایک بووہ و دایکی وا مہشہوورہ برازای مہولانا بووہ • مہلا
حامیدی کاتبی شیخی باوکی بہ بوئہی لہدایک بوونیہوہ تہم پارچہ شیعرہی
وتوہہ :

تعالی آن خداوندی کہ تصویر کمال او
برون از حیطہء تحریر فکر است و خیال او
بود یک کاسہ فردوس نعیم از خوان احساسش
بود یک پایہ عرش اعظم از تخت جلال او
بہار عیش خرم پنجم ماہ محرم بود
کہ از نو غنچہء بشکفت از باغ نوال او
گل گلزار عثمانی ، نسیم باغ رضوانی
زہی آیینہء حسن خداوندی جمال او

چو نامش عبدرحمان گشت شد این نکتہ معلوم
کہ هست از عین رحمت شخص قدوسی مثال او

ز سیمایش چو خور نور سعادت میشود لامع
 تو بر خیز و سلامت ختم کن یا رب مآل او
 به فکر اندر فرو رفتم ، شنیدم هاتفی گفتا
 « جمال باغ معنیها » (۱) پی تاریخ سال او

ٺم ذاته قورٺان و ورده کتیبه سه ره تایی به کانی به منالی له خانه قای
 خو یاندا له گهل شیخ موحه ممد به هائوددینی برای لای مهلا مه حموودی
 دشه یی خویندوووه و عیلمه کانشی لای مهلا حامیدی کاتب و مهلا کانی تری
 خانه قا خویندوووه و ته ریه تیشی له سهر دهستی باوکیا وهر گرتوووه و ئیجازهی
 خه لافه تی له ووه در او ه تی • وهك له مه یدانی ته ریه تدا به وه سیه تی باوکی
 بووه به مورشید له مه لایه تیشدا پایه یه کی به رزو بلندی بووه •

خیزان و منالی شیخ عبدالرحمان نه بولوه فا

ٺم ذاته وهك زانراوه ته نها یهك ژنی هیناوه • ٺم ژنه یش (خاتو
 له یلی) ی خوشکی کاکه عبداللّو ئاموزای ٺحمده پرسی به • له م ژنه تاقه
 کوریاک و چهند کچی بووه ، کوره که ی شیخ تاجوددینه که پاشان بووه به
 شیخی طه ریه تو له هه ولیر نیشته جی بووه و ، له کچه کانشی ته نها ناوی
 خاتو خورشیدیانم بو دهر که وتوووه که شووی کردوووه به مهلا صالحی کوری
 مه لاعو ثمانی کانی که وه یی •

سه فهره کانی شیخ عبدالرحمان نه بولوه فا

ٺم ذاته وهك هه ریهك له گوره پیاوانی وهك خو ی گه لی سه فهری
 کردوووه و ئیمه یش لیره دا باسی دوو له و سه فهرانه ی ٺه که ین چونکه به هو ی
 مه به ست لی یانه وه له سه فهره کانی تری بایه خدار ترن •

(۱) به حسابی حه رفه کانی ٺه بجهد ٺه کاته ۱۲۵۳ •

سه فەری یە کەم لە ساڵی ۱۲۷۱ دا بۆ سنە لە سەر داوای زانایان و گەورە
پیاوانی ئەو شارە بۆ لای ئەمانوڵلا خانی والی کە مەشهور بوو بە غولام
شا خان بۆ ئامۆژگاری کردن و پەشیمان کردنەوهی لەو نیازەیی لە کەلەیا
بوو کە بانگ کردنی خەلکی شارە کە بوو بۆ بوون بە شیعه •

ئەمانوڵلا خان ویستووێه حاجی کەریم خان ناویکی موحتهیدی شیعه
لە هەمەدانەوه یێنی بۆ سنە و خەلکی شارە کە بانگ کا لە سەر دەستی ئەودا
بین بە شیعه • خەلکە کەش ئەمەیان بەلاوه قورس و ناپەسەند ئەبێ و پەنا
ئەبەنە بەر شیخ عثمان سیراجووددین چاره یەکیان بۆ بدۆزیتەوه • ئەویش
شیخ عەبدولرەحمان ئەبولوفا و حاجی مەلا ئەحمەدی نۆدشەیی و سەبید
عەبدولرەحیمی مەولەوی و گەلی مەلای گەورەیی تر ئەتیری بۆ سنە بۆ لای
ئەمانوڵلا خان • ئەمانە کە ئەگەنە بەرەوه قەرەباغیکی گەورە لە مەلا و پیاو
ماقوول و بازرگان و کاسبکاری سنە تا دوو سەعاتە رێی بە پیریانەوه دین و بە
قەدر و حورمەتەوه ئەیانبەنە ناو شار ، بەلام کە چاویان بە ئەمانوڵلا خان
ئەکەوی لە گەلی ناگەنە ئەنجام و ئەو لە ئارەزووی خۆی دەس هەلناگری •
لە گەل ئەوهیشدا ئاواتە کە ی هەر بۆ ناچیتە سەر و ئیرادەیی خوا وائەبێ
موحتههیدە هەمەدانی یە کە بۆ رێک ناکەوی یێتە سنە و ئەمیش کەسیکی
ئەوهوی دەس ناکەوی یارمەتی بەدا بۆ هینانەدی نیازە کە ی و عومری
ئەمانەتیش مۆلەتی نادا ئەمری ••

سه فەری دوو هەمی ئەوهیە کە کوردستانی بەجێ هیشتوووه و بە یە کجاری
چوو بۆ بەغدا •

پیشتر گیرامانەوه کە شیخ عثمان سیراجووددین وەسیهتی کردوووه و
وەسیهت نامە کە یشمان نووسی بەوه کە پاش وەفاتی خۆی شیخ موحەممەد
بەهائووددین و شیخ عەبدولرەحمان ئەبولوفا پیکهوه ئیرشاد و رێ نموونی

موسولمانان بکهن بۆ رپی شہریعت و طہریقت • بہ پپی ئەم وەسیہ تہ شیخ
 عہدولرحمان ئەبولوہ فا لە سەرہ تادا تا چہند مانگی لە خزمەتی کاکیا
 ئەمینتہ وە • پاشان بہ ہوی ئەو وە کہ ہندی قسہی لە چہند کہسیکە وە
 بہرگویی ئە کہ ویتہ وە گواہی ئەیہ وی مونا فہ سہ و بہر بہرہ کا پی کاکی بسکا لە
 ئیرشاد داو ، لە بہر ئەو کہ شتی وای لە دلدا نہ بوہ و نہشی ویتوہ دلی کاکی
 گہردی لی بنیشی ، خانوویہک لە دپی (گولپ) دروست ئە کا بۆ خوی و
 ئە گویزیتہ وە بۆ ئەوی • بہ لام لەوی یش نامینتہ وە و پاش چہند مانگی
 گولپیش بہ جی دیلی و لە گہل شیخ موحمەدی قەرہ داغی و مہلا فہ تحو للاً (۲)
 ناویکدا بہرہ و بەغدا ئە کہ ویتہ رپی و بہیہ گجاری لەوی لە بارہ گای حہرزہتی
 غوٹدا سہ قامگیر ئە بی • پاش دامہ زرانیشی لە بەغدا خیزانہ کیشی ئەہینی
 بۆ لای خوی و ، ئەنجا لەویوہ ئەچی بۆ سہ فہری حہج و (۳) زیارہتی مہدینہی
 مونہ و وەرہیش ئە کاو لەویوہ ئە گہریتہ وە بۆ بەغدا و ئیتر دەست ئە کا بہ
 طاعت و عیادہت و رپی نموونی کردنی موسولمانان و خەلکیکی زوری لی
 خر ئە بیتہ وە تہ نانہت والیی بہغدا چہند جار چوہ بۆ زیارہتی و ، ئە گہر مہرگ
 مۆلہتی بدایہ رپی و شوینکی گہورہی لە بەغدا دەسگیر ئە بوہ خزمەتیکی
 زوری موسولمانانی ئە کرد •

(۲) وازانم ئەم مہلا فہ تحو للاً بہ مہلا فہ تحو للاً رپیژاوی بہ کہ ئیجازہی
 مہلایہتی لای مہولہوی وەرگرتوہ و یہ کیك بوہ لە مہنسووبہ کانی
 خانہدانی شیخ عثمان سیراجو ددین •

(۳) بہ بۆچوونی من شیخ عہدولرحمان ئەبولوہ فا ، زیاد لەوہ کہ ویتوویہتی
 واجبی حہج بہ جی بہینی ، ویتوویشیہ لە حیجاز چاوی بہ ہندی
 لە گہورہ پیوانی ہیندستان بکہوی و لە ریگی ئەوانہ وە بروا بۆ ئەوی
 بۆ ئیرشاد ، چونکہ لە ژیانی باوکیشیدا ئەم ئارہزوہی لە دلدا بوہ و
 باوکی رپی نہ داوہ • ئیتر نازانم ئەم چاوی کہوتنہی بۆ رپی کہوتوہ لەم
 سہ فہرہیدا یانہ •

کوچی دواپی حاجی شیخ عہدولرحمان ٹہبولوہفا

حاجی شیخ عہدولرحمان ٹہبولوہفا پاش گہرانہوہی لہ سہفہری
حہج بۆ بہغدا ، بہ ماوہیہکی کہم ، نہخۆش ٹہکہوئی و لہ سالی ۱۲۸۵ی
ہیجرہتدا کوچی دواپی ٹہکاو لہ قہبرستانی غزالی ٹہنیژری ، بہلام پاشان
گوئزراوہتہوہ (۴) بۆ قہبرستانی حہزرہتی غہوٹ و لہبہری پۆژاواہوہ
بہجوڑی کہ قہبر نہکہوتوہتہ پیشدہمیہوہ ، ٹہنیژری • لای پۆژاواہی
قہبرہکہشیہوہ قہبری مہلا یہحیای مزووری و شیخ ہیدایہتی ہہولیری یہ کہ
یہکیک بووہ لہ خہلیفہکانی مہولانا • قہبری شیخ رہزای تالہبانیش لہ
نزیکی قہبری حاجی شیخ عہدولرحمانہوہیہ •

نامہیہکی حاجی شیخ عہدولرحمان ٹہبولوہفا

بۆ موحمہد پاشای جاف

ٹہگیرنہوہ کہ حاجی شیخ عہدولرحمان ٹہبولوہفا ہہورامانی
بہجیہیشتوہوہ چوہ بۆ بہغدا ، بہ رپی گہرمیانا پۆیشتوہ • گواہیہ

(۴) وہکوو بیستوومہ حاجی شیخ عہدولرحمان وہسیہتی کردوہ کہ لہ
قہبرستانہکہی پال ٹارامگای حہزرہتی غہوٹدا بنیژری ، بہلام پاش
کوچی دواپی کردنی وہسیہتہکہی جی بہجی نہکراوہو لہ قہبرستانی
غزالیدا نیژراوہ • مہشہوورہ شہو حہزرہتی غہوٹ دیتہ خہوی نہقیبی
ٹہو سہردہمہو فہرمانی ٹہداتی کہ تابووتی جہنازہکہی حاجی شیخ
عہدولرحمان بگوئزریتہوہ بۆ قہبرستانی لای ٹارامگای خۆی • نہقیب
کہ خہبہری ٹہبیٹہوہ گوئی بہ خہوہکہی ناداو ٹہنوئتہوہ • دیسانہوہ
حہزرہتی غہوٹ دیتہوہ خہوی و ہہر بہمجوڑہ تا سی جار • لہ جاری
سیٹہما حہزرہتی غہوٹ زۆر بہسامہوہ دیتہ خہوی و عاساکہی لی
راست ٹہکاتہوہو ہہرہشہی لی ٹہکا • ٹہمجارہیان نہقیب زۆر بہترسہوہ
خہبہری ٹہبیٹہوہو بریاری گواستہوہی تابووتہکہ ٹہداو بۆ سبہینن
دہری ٹہہینن و لہ قہبرستانی لای ٹارامگاکہی حہزرہتی غہوٹدا ٹہنیژنہوہ •

ئەبوو لە پۈی لا بداتە مائی موحەممەد پاشای جاف ، بەلام لای نەداوہ •
 موحەممەد پاشایش بەرگوئی کہ وتووہ یا خوئی خھیائی کردووہ کہوا حاجی
 شیخ عەبدولرحمان بە دل عاجزی یووہ لە ھەورامان ھەلکە تراوہ ، لەبەرئووہ
 نامہی پۈ نووسیووہ و ناردووہ بە شوینیا پروا پۈ مائی ئەو • حاجی شیخ
 عەبدولرحمانیش عوزری ھیناوہ تەووہ کہ پینگاکەم وانەبوو بتوانم لابدەم و
 لەبەر عاجزی یش ھەورامانم بەجی نەھیشتووہ و ، نامە کہی بە مەلا فەتحو لادا
 ئەتیری پۈ پاشا و تیا ئەنووسی پۈی کہ ئەوی پاسباردووہ ھەموو شتیکی
 پۈ روون بکاتەووہ : ئەمەیش ئەو نامە یە :

آنچه از من گم شده گر از سلیمان گم شدی
 بر سلیمان هم پری هم اهرمن بگریستی

(اللهم اجعلنی من اولیائك الذین اذا أصابتم مصیبة قالوا انا لله وانا
 الیه راجعون) • قرنی است کہ چین رخنە در اسلام نیفتادە ، و مدتی است
 کہ گردش روزگار گلھای داغرا بە این رنگینی بر دلھای فراغ تھادە ،
 و دست بیداد ستمرا بە این گونه تظلم بە این زودیھا بر اهل عالم
 نگشانداست :

یا رب بنای عالم ازین پس خراب باد
 افلاکرا درنگ و زمینرا شتاب باد

حق سبحانە چنانچە بە حسب ظاہر شخصی مقدس حضرت ایشانرا
 قدس سرە از نظر ما بی بصیرتان دور و مستور ساختە ، مارا از فیوض روح
 پرفتوح حضرتش نور اللہ ضریحە محروم و مہجور نسازد (انہ علی کل شیء
 قدير) •

مکتوب سرکار امیر از منزل (تیلەکو) عبور کردە بە فقیر رسید ،

و اگر موانع قدریه نمیبود بی‌اظهار آن طرف خود شرف ملاقات را رغبت
مینمود •

جناب فضائل مآب کمالات اکتساب ملا فتح‌الله سفارش کرده میخواستم
که از طرف فقیر سفیر خدمت شود ، و بدلا عنی از هر مقوله حکایت نماید ،
و چنانکه باید دریچه روایات صحیحه را بگشاید تا خاطر شریف از تفکر
حرکت فقیر آسوده گردد و خیالت به تردد از تأمل در سفرم آلوده نگردد

من نه به اختیار خود میروم از قفای او
او به کمند عنبرین میکشدم کشان کشان

حال جناب طریقت مآب شیخ محمدرضا در هر باب وکیل ساخته که مطالب
به تفصیل معروض نماید • سعادت مقرون و دولت روز افزون باد •
والسلام •

عبدالرحمن

به شیخی دیوانی شیعی

حاجی شیخ عبدالوهره حمان نه بولوه فا

حاجی شیخ عبدالوهره حمان نه دیبئی ناسک و شاعیریکی پایه بلندی
چهرخی خوی بووه • دیوانیکی شیعی به فارسی ههیه ، بیستوومه لای
کوره کانی شیخ صادقی برازایه تی که جاران له دئی (گولپ) دائه نیشن •
به شیکیسی له که شکو له کهی حاجی مه حمودی یاروهیس له دئی (ته پی
سه فا) ی شاره زوورو به شیکی کهی له که شکو له کهی مه حمود پاشای جافدا
نوو سراوه ته وه که ئیستا له کتیخانه کهی خوالی خوش بوو هسه ن به گی
عهلی به گی کوره زایدایه تی • هه روا سه یید طاهیری هاشمی دهوله تاوایش

بۆی نووسیووم که لای ئەویش هەیه ، بەلام بارو دۆخی رۆژگار مەیدانی
 ئەدا وینەیه کیم بۆ بنیری . من خۆم گەلیکیم دەسگیر بووبوو، بەلام ئەویش
 لە بارو کۆچدا لە شوێنیکهوه بۆ شوێنیکه که بەشیکه فهوتا . ئیستا ئەو
 ئەندازهیهی لە بەردهستمایه لێرهدا ئەینوو سمهوهو به هیوام ئەگر له
 هەلیکی ترا ئەوی کهیشیم دەس کهوت هەمووی بەجاری بلاوبکه مهوه^(۵) . سەد
 حەیف و داخ که شیعی کوردیمان دەسگیر نەبوه ، جا نازانم بە کوردی
 شیعی نەوتوووه ، یا وتووێهتی و دەستی ئیمه نەکهوتوووه .

وا لە سەرەتای ئەم بەشە دیوانه کهیدا ئەم پرسیارو وهلامه به شیعره
 ئەنووسینهوه که له ئیوان ئەوو شیخ موحەممەد بهائوددینی کاکیا رووی داوه:

پرسیاری حاجی شیخ عبدالرحمان ئەبولوهفا

سعادت خلعت خاص است بر بالای درویشان
 زهی خلعت ، زهی کسوت ، زهی کالای درویشان
 به جز اندر متاع اتباع حضرت خاتم
 نشد مصروف نقد همت مولای درویشان
 عجب بی نقش و بی رنگند ، خوش خوی و خوش آهنگند
 تو گویی در بشر شد جلوه گر مولای درویشان
 ازان ترسم اگر گوید به جای نازک انجامد
 که از درک است بیرون رتبهء اعلاى درویشان

(۵) له کاتی له چاپدانا بۆم ریکهوت ئەم ئەندازه شیعرانهی لێرهدا
 بلاو کراونه تهوه ، له گەل نوسخه‌ی دۆستی خوشه‌و‌یستم شیخ ئەمینی
 نه‌قشبه‌ندی به‌راوردو هه‌له‌کانی له رووی ئەو نوسخه‌یه راست‌بکه‌مه‌وه .

(وفا) از (بوالبها) پرس ، این حدیث نازک او داند
عبارت از چه باشد طرهء لیالی درویشان

وهلامی شیخ موحهممد بهائوددین

بود مرآت وحدت جبههء اجلای درویشان
بود رمز از یکی همچون الف بالای درویشان
زمین ساکن ز عکس قوهء پر نور ایشان است
فلک برپا بود از همت والای درویشان
کمال قدرشان از عرش بالاتر بود ، اما
نگنجد در عبارت رتبهء اعلاى درویشان
بساط دهر گویی باغ جنت گشته از بهجت
چنان پر گشته است از نعمت والای درویشان
به نزد (بوالبها) هست از تجلیهای آثارش
عبارت جعد و زلف طرهء لیالی درویشان
(وفا) گفتی عبارت از چه باشد طرهء لیلی
ز من بشنو که هستم چاکر و لالای درویشان

نهمهش نهو بهشه قه سیدانهی دیوانه کهی که دهسگیرمان بوون :

بسم الله الرحمن الرحيم

- ۱ -

(۱)

نمیدانم چه افتاد این دل شوریدهء مارا
جنون او تفاوت می نداند شهر و صحرا را

بسی محنت کشید این دل ز حق خدمتش روزی
کنم او را فدا مه طلعت خورشید سیما را

اگر يك ره ملامت گر رخ نیکوی تو بیند
روا دارد به حسن یوسف آن عشق زلیخارا
ببخشد مردهء صد ساله را جان شربت لعلت
چ خوش احیا نمودی جان من نام مسیحارا
(وفا) از پرتو آن خوی و روی آتشین باشد
که دل چون شعله غرق سوختن خواهد سراپارا

(۲)

برده چشم نیم مستت آنچنان از جا مرا
می تراود همچو مینا می ز هر اعضا مرا
همچو ماهی گرچه در بحر سکوتم غرق لیک
طوطی آسا نام جانان میکند گویا مرا
پیش ازین من ناصحا هم طرز و طوری داشتم
حسن بالا دست او کرد این چنین رسوا مرا
در بیابان جنون با هر خسی خوش الفتی است
زانکه بویی بر دماغ آید ازین صحرا مرا
باغبان بهر خدا روزی دو با من صبر کن
چون (وفا) باشد به هر گل الفتی تنها مرا

(۳)

کرده رسوا شور اشک چشم خون پالا مرا
برده چون خاشاک از جا سیل این دریا مرا
جزو جزوم را جدا با تست دیگر نسبتی
همچونی آواز ازان آید ز هر اعضا مرا
همچو زلف سنبلت با عین جمعیت گرفت
در شب هجران پریشانی ز سر تا پا مرا
از گل زخم دل شوریده چندان خون چکید
گلستانی گشت خرم دامن صحرا مرا
وحشت از شهرم ز شور بانگ طفلان نیست لیک
بی سکونم سر به صحرا داده این سودامرا

(۴)

در غزل طرز خوش آیین یاد می آید مرا
قصهء فرهاد و شیرین یاد می آید مرا
طره را دیدم پریشان بر بناگوشش کجا
بعد ازین ریحان و نسرين یاد می آید مرا
برگ گل در گلستان بینم دلم خون میشود
کان حنای پای رنگین یاد می آید مرا
در شب یلدای هجران چون پریشان دل شوم
پیچ و تاب زلف پر چین یاد می آید مرا

جلوهء سرو چمان را چون بینم در چمن
آن خرام ناز و تمکین یاد می آید مرا
چون صراحی را همی گیرم به بزم می کشان
گردن صاف بلورین یاد می آید مرا
گریهء چشم (وفا) را در فراق روی یار
چون بینم ماه و پروین یاد می آید مرا

(۵)

حسن روی خوش قدان تا کرد سودائی مرا
ماهی آسا ساخت سیل اشک دریائی مرا
بی سکون از عشق این شهری غزالان گشته ام
دل ز فرط بی قراری کرد صحرائی مرا
آن چنان با بی قراری خاطرم الفت گرفت
ناشکیم وحشت افزاید شکیبائی مرا
من به صحرا آشنا ؛ با شهر ازان بیگانه ام
حسن بی همتات شیرین کرده تنهائی مرا
ره نورد و کوچه گردم در به در از بوی تو
چون (وفا) خوش مینماید نام هر جائی مرا

(۶)

اشکبارم ، بی قرارم ، هر کجا یابی مرا
گشته بی تابی انیس وقت بی خوابی مرا

بی‌ثباتم در کنار خویشتن پرورده‌است
گویی از طفلی به جای دایه بی‌تابی مرا
یوسف مصر وفایم ، من عجب نبود اگر
در چه هجران فگند این چرخ دولابی مرا
خون ازانم بر لب آمد در سخن گفتن ز دل
شد مصور شکل آن لبهای عنابی مرا
ناز پرورد غم و دردم بین کز خار و خس
در فگنده بستر و بالین سنجابی مرا
کوچه‌گرد و دربه‌در سودای عشقت کرده‌است
چون گدای هرزه‌را ای شوخ هر بابی مرا
چون (وفا) از دولت خواری مرا خوش عزتی‌است
کنج گلخن ساختند ایوان و مهتابی مرا

(۷)

کلیم آسا چو افگندی عصای خودنمایی‌را
فرو برد آن عصا یکسر جبال آشنایی‌را
پس از چندین وفا این بی‌وفایی کی روا باشد
یقین دارم که نپسندد خدا این بی‌وفایی‌را
چو دانستی نداری طاقت غوغای مشتاقان
نباستی در افگندن بساط دل‌ربایی‌را
مرا در خاطر افتاده‌است کز مهر تو رخ تابم
که جورت کرد شیرین تلخیء درد جدایی‌را

(وفا) رسم وفا با بی وفایان تا به کی زین پس
بیاموزیم روزی چند طرز بی وفایی را

(۸)

بنده طرز نگاه نازنینانیم ما
بستهء تار کمند زلف خوبانیم ما
می نخواهد زخم تار جان به آهنگ سرود
هر دم از مضراب مژگان ناله سنجانیم ما
صورت احوال مارا حاجت تحریر نیست
چون سر زلفت سیه روز و پریشانیم ما
دل دمی صد بار از جا رفتنش بی وجه نیست
خسته و مجروح کاوشهای مژگانیم ما
هر شب از سوز تب و تاب فراق چون (وفا)
شمع و ش تا صبحدم سوزان و گریانیم ما

(۹)

ازان شد جعد گیسویت کمند گردن دلها
براسایند تا دلها ز بیم بعد منزلها
سزای مصلحت بینان نبود این آتش عشقت
زدند این قرعهء دولت ازل بر نام غافلها
ز بیم موج و گرداب و شب تاریک عاشق را
چه باک از پرتو رویت برافروزد مشاعلها

فرو رفتیم در دریای ناپیدا کرانی ما
کسی کو غرقه شد در وی ندارد میل ساحلها

شگفت از کارهای محتسب دارم چرا امشب
به ساز عشق بازی کرده گرم آهنگ محفلها

عجب در «من یزید» عشق عاشق از چه رو گفته است :
« که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها »

(وفا) عین صفای می شده است و باز میگوید
« الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها »

- ب -

(۱۰)

فلک بنهاده بازم تازه داغی بر جگر امشب
دهم داد و فغان و آه و داد بی اثر امشب

ز جان سیرم به درد هجر یار و تشنه مرگم
اجل یک دم فراغت ده مرا زین درد سر امشب

چنین از دل جرس و ش ناله جان سوز می آید
مگر کرده است دلبر باز آهنگ سفر امشب

سرود بزم ما آه و فغان بی اثر باشد

به جای مجرم عود است دود بی شرر امشب

به فردا داده جانان مر وفارا وعده وصلش

ولیک از طالع بد می نخواهد شد سحر امشب

(۱۱)

اسیر حلقهء زنجیر کوی فرقتم امشب
عزیز تخت دارالملک مصر غربتم امشب
به یاد لطف روی و غنچهء تنگ دهان تو
نشسته تا کمر در گل ز اشک حسرتم امشب
به جان و دل غمش هر لحظه سودای دگر دارد
غرامت خوردهء جنس متاع الفتم امشب
چو آید در خیال ایام وصل از فرط محرومی
به خود درمانده مانند نگاه حیرتم امشب
ز دستان زلیخای فلک چون ماه کنعانی
(وفا) من هم گریبان چاک دست تهمت امشب

— ت —

(۱۲)

دیده سوی غیر روی دوست بگشودن خطاست
جز خیالش ره به دل دادن کمال ابتلاست
آبیاری ریاض جان به آگاهی شود
باز برگه باغ دل نسیان یاد ماسوی است
درس وحشت راز هستی میدهد وضع حجاب
ساز اسباب بقایش غوطه در بحر فناست
جامهء جان بی وصال قامت دلجوی تو
بر تن چون گاه جانا کوه اندوه و بلاست

بیخودی در عالم آغوش (۶) وصلت ره دهد
گاه از خود رفتنش پیک وصال کهرباست
سوی حق در خاکساری میتوان ره یافتن
نیستی در شهر ما تحصیل نقد مدعاست
بادبان کشتیء جان صحبت اهل دل است
ذکر حق مر بحر هستی را به جای ناخداست
چاک دل را پرشتهء مریم رفو نتوان نمود
مرهم داغ (وفا) موقوف وصل (بوالبها) است

(۱۳)

بازم از نو (۷) ای حریفان شور دیگر در سراسر است
سینه ام گویی ز سوز آتش دل مجمر است
در خیال ابروی همچون هلال مهوشم
دامن و جیبم ز اشک دیدگان پر اختر است
اینکه بر پای خیال یار بارم روز و شب
اشک پندارند مردم ، لیک لعل و گوهر است
بر گلستان وفا باد صبا گر بگذرد
بر قدمش کوه و صحرا پر ز مشک از فراست
نخل امید وفای دوست در باغ امل
گرچه خوش قامت بود اما نهال بی بر است
نیست موزون نسبت قدش به شمشاد چمن
عاشقان را نزهت خاطر جمال دلبر است

(۶) از عالم اندر بزم - ن . (۷) امشب - ن .

نیست مارا ای حریفان میل با سرو و چمن
آری آری سرو ناز باغ جان سیمین برآست

طرهء سنبل پریشان در گلستان از صبا
درهم و پیچیده هم چون پیچ و تاب خاطرآست

ایکه در وهمی ز اعجاز خلیل ما بین
سنبل زلفش پریشان بر رخ چون آذراست

بانگ قمری ، نالهء بلبل تو گویی در چمن
نعرهء دیوانگان کوی شیخ اکبرآست

شیخ عثمان کوه تمکین ، محرم اسرار حق
آنکه گردون ولایت را چو مهر انوراست

وهم کی بر کنگر کاخ کمالش میرسد
زانکه اول پایه اش از کاخ کیوان برتراست

شاه اورنگ بقا ، قیوم عالم آنکه او
خاندان خواجهء مشکل گشارا زیوراست

ماه برج مکرمت ، خورشید اوج معرفت
وارث عثمان هفان ، نایب پیغمبرآست

جامع علم لدنی ، ناشر احکام دین
شمع جمع اهل ملت ، راه دان و رهبرآست

شیعه و سنی به عهدش متفق با یکدیگر
جمله میگویند عثمان را شرف بر حیدراست

گر به سلك خاكروبان منسلک گردد (وفا)^(۸)
عار و ننگش ز افسر خاقان و تاج قیصر است
بختیارا آن شهنشاهی تو در ملك وجود
چون قضا امر تو فرمان قدر را مظهر است^(۹)
شهریار کشور عدلی تو ، این مسکین زار
زاستانت دادخواه از ظلم نفس کافر است
بندهء چون من ز لطف چون تو شاه دادگر
گر ز بیداد و ستم یابد نجاتی در خور است
تا ز خورشید عطای حق بود روشن جهان
تا ز ابر مکرمت صحن چمن سبز و تراست
باد خورشید وجود و ابر جودت پایدار
این دعا آسایش اهل جهان را مصدر است

(۱۴)

بازم امشب ای حریفان شور دیگر در سراسر است
در دماغم بوی عود آید مگر دل مجمر است
در سرم سودای آن قامت قیامت جوش زد
در دماغم این چنین سودا و شور محشر است
ایکه در وهمی ز اعجاز خلیل ما بین
سنبل زلف پریشان بر رخ چون آذر است
گوشواره عقد پروین و بناگوشش شفق
ای عجب در روز روشن را درخشان اختر است

(۸) شد بوالوفا - ن . (۹) مضمراست - ن .

چيست تدبير اى رفیقان یار ناپروای من
 شمع هر جمع و ولی پروانه بی بال و پراست
 خار ناهموار در گلزار و بلبل بر کنار
 این عجب تر دیدهء امید عاشق بر دراست
 کارهای باژگون است اى (وفا) اندر جهان
 بیش در کم ، عیش در غم ، نوش در سم مضمراست

(۱۵)

ابروی تو محراب دل اهل نیازاست
 پیشانیت اى مهر جبین مهر نمازاست (۱۰)
 عقل از سر (۱۱) سودات به جان آمد و دل (۱۲) نیز
 جان ز (۱۳) آتش هجران تو در سوز و گدازاست
 چون خار به جز شعله خریدار ندارم (۱۴)
 این هم اثر گرمی آن عشوه و نازاست
 در ملك جفا والى درد و الم من
 اندوه و غم و غصه مرا محرم رازاست
 آشفته و سودازده در کوه (۱۵) و بیابان
 (القصه) که کار من دیوانه به سازاست
 پرسیدم از آشفتهگیء زلفش و گفتا
 کوتاه کن این قصه سر رشته درازاست (۱۶)

-
• (۱۱) دل از کف - ن	• (۱۰) نیازاست - ن
• (۱۳) تن در - ن	• (۱۲) جان - ن
• (۱۵) شهر - ن	• (۱۴) ندیدم - ن
	• (۱۶) که سرشتهء رازاست - ن

فریاد ز بیداد بتان رسم وفا نیست
زین (۱۷) طول شکایت غرضم عرض نیازاست

(۱۶)

عمریست که دل را سر زلف تو مقام است
دیریست که بی دانه چنین بستهء دام است
بی دوست گشایش نبود در چمن دهر
جان بی رخ جانانه به عشاق حرام است
دل دست ز دامان جنون باز ندارد
دیوانه ز ناکامی خود طرفه به کام است
بی شربت وصل تو رود زندگی از دست
باز آی که کار من بیمار تمام است
پابست (وفا) نیست دل غم زده جانا
از دانهء خال تو در افتادهء دام است

(۱۷)

بازم دل سودازده اندر هیچان است
آتشکدهء سینه ز نو شعله زان است
در بادیهء هجر تو همواره جرس و ش
در دل هوس ناله و فریاد و فغان است
ره سوی غمت داد تمنای وصال
سودی که ز سودای تو کردیم زیان است

(۱۷) این - ن .

گاهی رسدم پیک تو از سوزن مژگان
پیوسته نگه دوخته بر ره نگران است
ضعف از غم آلام فراق تو به حدی است
پیوسته دل خسته (وفا) در غشیان است

(۱۸)

ز دست غصه چه گویم که حال دل چون است
مثال مردم چشمم نشسته در خون است
نبود طالب لیلی به جز که مجنونی
ترا که بسته به هر تاری صد چو مجنون است
چو تیر عشق تو جا کرده است در جگرم
عجب مدار سرشکم اگر جگر گون است
مپرس محتسب از حالت من و بگذر
خمار من نه ز تاثیر خمر گلگون است
ز اشتیاق تو خون دلم ز دیده رود
بلی ز سر رود آن می ز ساغر افزون است
به هیچ رام نگردد دل رمیده من
برو به کار خود ای واعظ این چه افسون است
مزن ز روی جفا طعنه بر (وفا) زاهد
چو چنگ نالهء دل ز اختیار بیرون است

(۱۹)

ای شهسوار حسن دل و جان فدای تست
آفاق جمله زیر سم باد پای تست
چیزی سر عنان سمندت کشیده دار
آهسته رو ، هزار دل اندر قفای تست
يك جلوهء نمودی و دل بردی دیگرک (۱۸)
بخرام نیز جان عزیزم برای (۱۹) تست
دل مرغ پر شکستهء سودای عشق تو
جان صید پای بستهء مهر و وفای تست
عشق تو با وجود من افتاد سازگار
کو در ازل سرشتهء آب و هوای تست
جانا (وفا) ز راه وفای تو خاک شد
اما هنوز در طلب يك لقای تست

(۲۰)

از فراق تو چنان دیدهء خون بار گریست
که دل سنگ به حال دل من زار گریست
اشک سرخ شفق از دامن گردون بچکید
بر سیه روزی من بسکه شب تار گریست
شب هجران توام مرگ بیالین آمد
تا سحر بهر من خستهء بیمار گریست

(۱۹) فدای - ن .

(۱۸) بردیم بناز - ن .

بر سر مزرع بختم چو گذر کرد سحاب
خشك لب دید ، دلش خون شد و بسیار گریست

عقد دندان تو در خاطر زارم بگذشت
دیده من همه شب گوهر شهوار گریست

تیر مزگان ترا دید چو دل باز نمود
زخم خمیازه بر خنده سو فار گریست

خطه مصر محبت به وفا معمور است
زانکه نیلی است به هر گوشه که یکبار گریست

(۲۱)

حسرتا فریاد و آه و ناله را تأثیر نیست
آه کاب دیده ما بیدلان دل گیر نیست

نه همین دل مبتلا گشته است در دام بلا
کیست کو پابند آن گیسوی چون زنجیر نیست

درخور درد دل ما نیست قانون شفا
چون علم زد شعله دیگر قابل تدبیر نیست

مهلتی ای باغبان کامد بهار و گل رسید
کشتن ما بلبلان را آفت از تاخیر نیست

آنکه میپرسید از بی تابی ما چون (وفا)
حالتی داریم جانا درخور تقریر نیست

(۲۲)

با حریفان سخنی دوش ز هجران میرفت
اشک خون از مژه چون جوی ز دامان میرفت
رفت ازان نو گل خندان به اشارت سخنی
اشکم از دیده گریان چو بهاران میرفت
جمعی آشفته بدیدم ز میانشان سخنی
از سر زلف خم اندر خم جانان میرفت
شام گیسوی ترا دید مگر باد صبا
که سحر بی‌خبر از خویش پریشان میرفت
سخت جان تو (وفا) در دم جان‌سوز وداع
چون نمردی عجبا کز بر تو جان میرفت

- د -

(۲۳)

به غیر دام محبت دلم اسیر مباد
به غیر آب مودت گلم خمیر مباد
مباد غیر می عشق در پیالهء من
به غیر آه و فغان همدم صغیر مباد
به مهر مهر نشان باد حقهء دل من
به جز هوای بتان هیچ در ضمیر مباد
عجب خوش‌است مذاقم ز ذوق محنت عشق
مریض عشق آلهی دواپذیر مباد

فلک چو دید به کف تیغ کین او گفتا
به خون ناحق کس این چنین دلیر مباد
اگر نشتن قصر آرزو کند خسرو
به جوی عشق جز از خون به جای شیر مباد
دل (وفا) اگر از جور یار شکوه کند
به فیض صیقلی عشق مستتیر مباد

(۲۴)

زان روز که شور توام ای مه به سر افتاد
هوش و خرد و صبر و قرارم به در افتاد
چون باد صبا بوی ازان ناههء مشکین
آورد بسی خون عزیزان هدر افتاد
تا دل به خیال خط و خال تو سپردم
عقل و دل و دین و ورعم در بدر افتاد
چون چشم سیاه و لب میگون تو دیدم
خوبان جهانم همگی از نظر افتاد
حور و پری این شیوه ندارند که اول
این قرعه و اقبال به نام بشر افتاد
سرو سهی از رشک قدت ماند ز رفتار
از حسرت آن روی کلف در قمر افتاد
دانست (وفا) دادن جان سود ندارد
جان دید چو در کوی تو بر یکدیگر افتاد

(۲۵)

دل آهنگ حریم کوی آن گل پیرهن دارد
بلی پیویسته بلبل میل دل سوی چمن دارد
توان فهمید بر دل باز شست تازه پر خورده
ازین خونابهء خوش کز گلی زخم کهن دارد
شکنج و پیچ و تاب چین ز عقد زلف مشکینش
به هر تاری دوصد تا تار و صد مشک ختن دارد
ز درد بی وفاییها (وفا) آسوده نتوان شد
که بیم از اضطراب دل ز خوبان در کهن دارد

(۲۶)

بی روی تو ای دوست کجا صبر توان کرد
وین آتش عشقت به ته سینه نهان کرد
مشتاق وصال تو به مرگش نرسد دست
ورنه ز فراق نتوان صبر به جان کرد
گر چشم تو خون دل من خورد چه باشد
ترکی است که اندر بیچگی خوی چنان کرد
چون منکر مهر من و حسن تو ترا دید
شرمنده شد از گفت خود و مهر دهان کرد
گویند (وفا) توبه کن از عشق و آدب باش (۲۰)
من توبه کنم لیک عبث دل نتوان کرد

(۲۰) کن - ن .

(۲۷)

بکش خنجر بکش دیوانهء خود را که دل باشد
رها کن جان ما زین فتنه خون او بجل باشد
فدای دست برد آن کمان ابروی سرمستم
که تیر غمزه اش در جان عاشق متصل باشد
سرم بادا فدای پای جانبازی که چون فرهاد
کند در کار شیرین جان شیرین و خجل باشد
صفا دارد به کام دل شدن در صحن گلزاری
که ساقی و می و معشوقهء پیمان گسل باشد
اگر شیرین تر از شکر نبذ زهر غم عشقش
(وفا) از همت مردانهء خود منفعل باشد

(۲۸)

دل از بی داد یار نازنینم زار مینالد
چو طنبور دو تار از چنگ روز تار مینالد
به سر شور غریب از خط گرد آن زنج دارم
ازان شورش دلم چون کبک در کهسار مینالد
مرنج از نالهء زار دل من در دل شبها
پرستاران نمیرنجند اگر بیمار مینالد
ز شور آن لب شیرین عجب نبود اگر جانم
چو جان کوهکن در بیستون نی وار مینالد

نه دیوانه ، نه رنجورم ، ولی در ناله معذورم
که دل همچون جرس از شوق آن رفتار مینالد
نفس چون میزنم از ضعف صد جا بگسلد بندش
ز جذب شوق تست ار هر دمی صد بار مینالد

(وفا) در کلبهء احزان مثال پیر کنعانی
ز بهر یوسف گم گشتهء خود زار مینالد

(۲۹)

هلا ای نو گرفتاران که یار غمگسار آمد
نهال آرزو بر حسب خواه دل به بار آمد
نماند از کاوش مژگان دلی تشکفتهء باقی
بهار ما دل افکاران عجائب سازگار آمد
چنان خوش بو ازین شهری غزالان شد ز نو عالم
چو صحرای ختن هر سر زمینی مشکبار آمد
فضای سینهء مارا ندانی از چه مشکین است
لگد کوب رم آهوی صحرای تنار آمد
(وفا) هر گل زمینی را کند گل گون ز خون دل
به هر جا بگذرد یکدم تو گویی نوبهار آمد

(۳۰)

طفل دل باز ای حریفان بی قراری میکند
بهر جانان ناله و فریاد و زاری میکند
هر کجا سروی به طرف جویباری دید دل
سیل اشک از دیده بر یاد تو جاری میکند

باغبان در بر رخ ما نو گرفتاران میند
ابر چشم ما چمن را آبیاری میکند
دور باش غمزه مارا از پرستش مانع است
ناز چشمان ترا بیمار داری میکند
آن جراحی کز تغافل کرد بر جان (وفا)
در مصاف جنگ کی شمشیر ناری میکند

(۳۱)

دل من به جز تو کسی در جهان نمیخواهد
چه جای ملک جهان ، نقد جان نمیخواهد
به برق عشق دلی داده ام که چون باران
به فرق باردش ار تیر امان نمیخواهد
چو دود سینهء عاشق ز چرخ میگدزد
بیان عشق زبان و فغان نمیخواهد
به زیر کوه بلا این تن چو کاهم چند
اجل کجا است که تیر این کمان نمیخواهد
قسم به مهر و وفایت که بی تو در عالم
(وفا) صفا نکند ، این و آن نمیخواهد

(۳۲)

به زلفش داده ام دل را قراری تا چه پیش آید
مرا با بی قراریهاست کاری تا چه پیش آید

وفای بی حسابم را تلافی گر کنی زبید
 اگر داری جفای بی شماری تا چه پیش آید
 به زلف جلوه فرمای ادا فهمش کند ایما
 که بر بندد به هر تاری شکاری تا چه پیش آید
 فراپوشیدن اندوه هجران مشکل است اما
 به سر خواهیم بردن روزگاری تا چه پیش آید
 خورد گر غمزهء چشم سیه مستش به دل والی
 به نرد عشق کی بازی قماری تا چه پیش آید
 به جهد خود میسر نیست وصل او (وفا) خود را
 فروبندم به فتراک سواری تا چه پیش آید (۲۱)

(۳۳)

به جان هر گه ز جانان ناوک بی داد می آید
 ز هر عضو فغان و ناله و فریاد می آید

(۲۱) حاجی شیخ عهبدولر هحمان نهم پارچه شیعه‌ی به‌ر ابر بهم پارچه
 شیعه‌ی خواره‌وه‌ی نهمانوللا خان‌ی والی وتووه :

پی آرام دل دادم قراری تا چه پیش آید
 که دست آرم سر زلف نگاری تا چه پیش آید
 دل خود رهن دادن در بهای دانهء خالی
 به نرد عشق میبازم قماری تا چه پیش آید
 بر اینم چون وصالت نیست ممکن بر من بیدل
 به یادت بگذرانم روزگاری تا چه پیش آید
 به عالم غیر ازین کامی نخواهم گر به دست افتد
 کناری با تو از مردم کناری تا چه پیش آید
 نبستم طرفی از زهد و برینم زین سپس (والی)
 کنم جهدی که باید کرد کاری تا چه پیش آید

نباشد دام گلشن باعث بی‌تابی بلبل
ولیکن وحشت از بی‌رحمی صیاد می‌آید
ز درد کوه کاهت در دلم ای خسرو خوبان
خیال شور شیرین و غم فرهاد می‌آید
ز وحشت دل به جان آمد ، دریغا ، حسرتا ، دردا
که بهر کشتن ما دیر آن جلاد می‌آید
به هر گلشن (وفا) چون غنچهء نشکفته می‌بینم
دل نگشودهء خونین خویشم یاد می‌آید

(۳۴)

صبحی که مهم از طرف بام برآید
از شرم رخس مهر مگر شام برآید
گر بوسه زند بر (حجر الاسود) خالش
حاجی به ره کعبه ز احرام برآید
با بخت بد خویش و دل سخت تو جانا
دانم که محال است مرا کام برآید
شوقم به وصال تو چنان است مپندار
تسکین دل از نامه و پیغام برآید
از طور تجلی گذر ار عاشق نوری
موسی وشت آنگه به (وفا) نام برآید

(۳۵)

گر از تظلمت از چاک سینه آه برآید
به صدر هم ز تف آه دادخواه برآید
کسی به خلوت وصلت توان رسید که هر دم
به هر قدم به غم نو ز عرض راه برآید
به زلف چهره میپوشان که تا عیان همه کس را
تفاوت مه و روی تو ز اشتباه برآید
چگونه بر صف مژگان دلم زند که ندارد
تحملی که تواند به یک سپاه برآید
کسی ز فقر و فنا دم زند (وفا) که به کلی
ز ننگ افسر نام و ز عار جاه برآید

(۳۶)

بر نیاید کامم از وصل دلارامم هنوز
زارزوی شهد آن لب زهر آشامم هنوز
تا به بزم پختگان عشق او جایم دهند
ساقیا رطل گرانم ده که من خامم هنوز
روز اول ساقی باقی به من جامی بداد
سالها بر من گذشت و مست آن جامم هنوز
زخم ناسورم به مرهم به نگردد ای طبیب
خسته مژگان آن کافور اندامم هنوز
گفتم اندر دام زلفش بلکه آرامی بود
ماندم اندر دام سخت و نیست آرامم هنوز

گفت نام نيك خواهی در گذر از نام و ننگ
دین و دل را باد دادم لیک بدنامم هنوز
با (وفا)ی خسته گفתי جان بده کامت دهم
در وفایت جان بدادم لیک ناکامم هنوز

— س —

(۳۷)

بازم اندر جگر افتاد شراری که می‌رس
تازه شد داغ من از لاله عذاری که می‌رس
گشته دل باز لگد کوب سواری که مگوی
کرده هم غارت جان دیده خماری که می‌رس
تا به آن ناز و نزاکت به سفر شد چو جرس
من ز دل میشنوم ناله زاری که می‌رس
دل که آینه صفت صاف بد از هر صفتی
از غمش راه بدو یافت غباری که می‌رس
چون به تیرم زد و بر پاش فتادم گفتم
کردی امروز عجب طرفه شکاری که می‌رس
سرم از زمزمه مهر بتان خالی بود
پر شد از شورش سودای نگاری که می‌رس
ناصرحا ترك جفا کن که (وفا) صید تو نیست
شد دلش بسته افتراک سواری که می‌رس

(۳۸)

باز آی و تن خستهء مارا تو روان باش
بر جان و دلم مرهم ناسور نهان باش
جامی بده از بادهء خمخانهء عشقش
برهم شکن معرکهء نام و نشان باش
ای دل تو چرا فاش کنی قصهء عشقش
گو مخزن مهرش به همان مهر و نشان باش
در خرقه مکش جام و میوشان تو صراحی
در بزم درا صبحی کو عیب عیان باش
با بانگ نی و چنگ (وفا) رو به خرابات
از نام و نشان درگذر و زمزمه خوان باش

(۳۹)

خطی ز روی وفا بر حروف نسیان کش
به جستجوی اسیران سری به زندان کش
ز چنگ غصهء هجران دلم به جان آمد
بیخس بر من و دستی به تیر مژگان کش
ز آه و ناله مرا منع کی توان کردن
کسی به چنگ نگوید که ناله پنهان کش

به بخت ما که زمانه بهانه جوی افتاد
چو غنچه بادهء گلگون ته گریبان کش

عزیز مصر صفائی تو از (وفا) بشنو
سری به کلبهء احزان پیر کنعان کش

(۴۰)

مرا رها نکند هرگز آن چه ذقش
که داد بوسه ستانم ز غنچهء دهنش
لباس حسن قبائی است چست بر قد او
چو جامه ایست لطافت بریده بر بدنش
به گلستان چو خرامی تثار پات کند
گل و بنفشه و ریحان و سنبل سمنش
سوی چمن بخرامی دمی اگر تو به ناز
بری تو جلوهء سرو و صفای نسترش
معطراست دماغم به بوی یوسف مصری
مگر نسیم بیاورد بوی پیره نس
بدین خرام گذارت چو بر مزار افتد
عجب نباشد اگر مرده بر درد کفنش

(وفا) تو دست به زلفش چه میزنی ، بگذر
هزار جان و دل آنجا است زیر هر شکنش

(۴۱)

باز دل شد هدف ناوڪ دل دوز فراق
شد برافروخته باز آتش جان سوز فراق
رفت با اشك روان خواب و شكیائی و صبر
ماند درد و الم و شوق غم آموز فراق
بس نبود این همه در دل الم و غصهء عشق
گشت افروخته اندر جگرم سوز فراق
روزم از هجر سیاه است چو شام زلفش
شب دیجور بود در نظرم شام فراق
شكوه كم كن تو (وفا) رونق كاشانهء دل
برد این مشعلهء نائره افروز فراق

— م —

(۴۲)

چو گل را در چمن با آن لطافت صبحدم دیدم
به یاد آن كف پای تو اش بر دیده مالیدم
دوامی و ثبات سرخیء رنگ حنارا نیست (۲۲)
برای رنگ دست و پات خون خویش بخشیدم
به رنم ناصحان در بیستون سینه چون فرهاد
به ناخن شكل شیرینی برای خود تراشیدم

(۲۲) نه - ن .

چو آن صیادرا دیدم کمر بسته به قتل (۲۳) من
 چو مرغ نیم بسمل ساعتی از ذوق رقصیدم
 پیرسیدم ز رنگ سرخ گرد آن زنج گفتا
 که خون کشتگانم از لب خونین تراویدم
 خوشم آمد از آن الفت میان زلف و بالایش
 به قد خود سیه روزی ز سر تا پای پیچیدم
 قبای (۲۴) سرخ در بر کردن و با ناز رقصیدن (۲۵)
 صفا دارد (وفا) من هم (۲۶) به خون خویش غلطیدم

(۴۳)

حریف تند خوی رو به کس ننموده‌ای دارم
 که از بی‌داد جورش چشم خون آلوده‌ای دارم
 چو گل زان جامهء جانرا گریبان چاک میخوام
 پر از خون غنچه‌وش جانا دل نگشوده‌ای دارم
 من دیوانه‌را جز ناله و فریاد همدم نیست
 به کنج بی‌کسی از غم دل فرسوده‌ای دارم
 طیبیا رو که داغم را ز مرهم عار می‌آید
 که زخم بر لب پیکان جانان سوده‌ای دارم
 (وفا) نازم خرابات محبت‌را که اندر وی
 دلی آزاده از غم ، خاطری آسوده‌ای دارم

(۲۳) قصه - ن .
 (۲۴) لباس - ن .
 (۲۵) خندیدن - ن .
 (۲۶) صفای (بوالوفا) دارد - ن .

(٤٤)

تو خود جان منی جانا ، به جان خویش نستیزم
اگر میل جفا داری به جان تو که نگریزم
ز روی مهوش چشم خوش لعل می آلودت
به دل آتش ، به جان شورش ، به دیده اشک میریزم
به رخسار چو ماهت کاش دیدی تا که دانستی
چه پروینها که شبها بر سر بالین میریزم
نظر موقوف کردم عمرها بر دانهء خالت
که شاید يك دمی در دام گیسویت در آویزم
تو ای شکر لب شیرین شمایل با صفا خوش باش
که من اندر جفا فرهادم و در عشق پرویزم
چو آن حسن و ملاحترا (وفا) دیدم به دل گفتم
یقین دانم کزان لبها به شورشها در آویزم

(٤٥)

چیست جانی که بدان طالب دیدار تو باشم
نیست نقدی دگرم تا که خریدار تو باشم
با چنین حال که از ذره فرومایه ترم
هرگز این وهم نبردم که طلبکار تو باشم
گرچه دانم که سزاوار وصال تو نیم ، لیک
تا دم مرگ درین راه هوادار تو باشم

گرچه دیوانه شدم عاقل فرزانهء عشقم
گرچه ویرانه شدم مخزن اسرار تو باشم
کو چنان بخت دمی با تو من خسته نشیند
یا چنین طالع میمون که سزاوار تو باشم
به جز آنم هوسی نیست که قربان تو گردم
غیر ازینم هنری نیست که غمخوار تو باشم
آن نیم من به جفا از سر کوی تو گریزم
در (وفا)ی تو بمیرم که وفادار تو باشم

(۴۶)

تا رفته ز کف دامن اقبال وصالم
پیوسته قرین غم و اندوه و ملالم
تصویر نهال قد سیمین تو گویی
موئی است برون آمده از چشم خیالم
وصف تو به میزان بیانی که نسجد
با آن چه توان گفت ؟ زبان بسته و لالم
سر داد ز بس فکر در اندیشهء زلفت
بی تاب و سیه بخت و پریشان شده حالم
گر داده (وفا) نسبت روی تو به خورشید
کاهیده ازین غصه ز بس همچو ملالم

(٤٧)

از نگاه چشم مخمور تو مست افتاده‌ایم
سایه‌وش بر خاک درگاه تو پست افتاده‌ایم
تا ابد مارا ز هشیاری نباشد بهره
در ازل از بادهء حسن تو مست افتاده‌ایم
بی‌دلانرا این طپیدن هر زمان بی‌وجه نیست
ماهی آسا ما ازین سودا به شصت افتاده‌ایم
نیست مارا راه رفتن یا امید زیستن
صیدوش در دام مهرت پای پست افتاده‌ایم
سیل اشک ما خرابات (وفا) معمور ساخت
وین عجب ما در درستی زین شکست افتاده‌ایم

(٤٨)

آمد و شد تا به بازار محبت کرده‌ایم
نقد جانرا صرف در سودای محنت کرده‌ایم
در میان اهل حرمت گرچه گم‌نامیم ، لیک
در فن آوارگی چون چند شهرت کرده‌ایم
شمع‌وش مارا نظر زان می‌نیفتد در قدم
دیرگاهی با نگاهت مشق حیرت کرده‌ایم
آشنائی تا به آن ابرو کمان مارا فتاد
خویشرا آماج‌گاه تیر محنت کرده‌ایم

فاصحا کم گو ملامت ، با سلامت در گذر
عمرها ما خویشتنهارا ملامت کرده ایم
تا رسد چون گرد گاهی دست ما بر دامن
جان و تن را وقف بر خاک مذلت کرده ایم
در طریق پاکبازی در جفای روزگار
چون (وفا) اندر وفا خود را علامت کرده ایم

(۴۹)

تا سوی درت روی به راه آمده ایم
با اشک نیاز عذرخواه آمده ایم
از بهر شفاعتت به رسم هدیه
با بار گناه و کوه گاه آمده ایم

(۵۰)

ما نگاه چشم آن خود کامهارا بنده ایم
کبر و ناز و خشم چسپان جامه هارا بنده ایم
کی شود گل در چمن هرگز پسند طبع ما
آتشین رنگ گل رویء شمارا بنده ایم
سرو دارد جلوهء اما نه چندان دل فریب
ما خرام آن بت زرین قبارا بنده ایم
تا که از عزت میان چشم جایش داده ای
سرمهء فرخندهء طور لقارا بنده ایم

لاف با ما کی تواند زد کسی از طرز شعر
شهدریزیهای اشعار (وفا) را بنده‌ایم

(۵۱)

دمی تو جلوه کن و موی عنبری بشکن
کلاه گوشه‌ء شاهي و سروری بشکن
گهی به سحر بینداز شور در عالم
گهی به معجزه بازار سامری بشکن
نقاب دور کن از روی خویش حور صفت
به جلوه‌ء که کنی رونق پری بشکن
گهی به زلف درازت بگو کمند بساز
گهی به طره که اشکنج دلبری بشکن
سحرگهی تو خرامان دمی به گوشه‌ء ایام
برا و حرمت خورشید خاوری بشکن
چو ماه چارده يك شب نقاب روی بکش
رواج زهره بیر ، قدر مشتری بشکن
چو عندلیب چمن شد نوای سنج (وفا)
نوای او به همین لهجه‌ء دری (۲۷) بشکن

(۵۲)

به ناز سوی رقیبان چنین گذار مکن
زیاد ازین دل مارا تو بی‌قرار مکن

(۲۷) لهجه‌آوری - ن .

دل از جفای تو خون گشت و جان به حلق رسید
ستم به کشتهء خود حین احتضار مکن
بسم حکایت دل با رقیب بدخو گو
فسانهء غم ما نزد هر شرار مکن
مرو به سوی رقیب و نصیحتش مشنو
به جان تو همه مکر است ، اعتبار مکن
ترحمی ز وفا بر (وفا)ت کن ، یعنی (۲۸)
دلش به جور و جفا ، جان من ، فگار مکن

(۵۳)

گفتم که چیست مونس جان حزین من ؟
گفتا خیال چهرهء گل آتشین من
گفتم که از کجا به کف آرم سراغ دل ؟
گفتا ز چین زلف و خط عنبرین من
گفتم به ساغر طربم زهر غم که ریخت ؟
گفتا هوای لعل لب شکرین من
گفتم که فیض چاک گریبان صبح چیست ؟
گفتا فروغ طلعت مهر جبین من
گفتم که گشت کام روا در طریق عشق ؟
گفت آنکه کرد بخت سعیدش قرین من
گفتم که نیست بی تو سر زیستن مرا
گفتا چه شد فدای سر نازنین من

گفتم جفای چرخ فزون یا (وفا)ی ما ؟
گفتا که فوج دل ز یسار و یمین من

— ی —

(۵۴)

خود نهان و شور و غوغا در جهان افکنده‌ای
آتش سودا به جان انس و جان افکنده‌ای
نه بشر آگاه گشت از سر عشقت نه ملک
گرچه نامی بر زبان (۲۹) این و آن افکنده‌ای
ابرواست آن (۳۰) بر رخ زیبات ، یا قوس قضا (۳۱)
یا به قصد عاشقان زه در کمان افکنده‌ای
سر به خاک آستانت می‌نهم با صد طرب
گرچه سرهارا بسی در آستان افکنده‌ای
از کمر وا کن کمر بند این گره‌را بر گشا
عالمی‌را زان میان اندر گمان افکنده‌ای
شد سراسر مشکلات (۳۲) نقطهء موهوم حل
در میان ما حدیثی در (۳۳) دهان افکنده‌ای
دیگران نادیده تعریفی به تخمین کرده‌اند
لیک از هیبت وفارا از زبان افکنده‌ای

(۲۹) غیر نامی در دهان — ن .
(۳۰) این — ن .
(۳۱) قوس و قزح — ن .
(۳۲) نقطه نقطه — ن .
(۳۳) از — ن .

حسرت از این است نادیده مصور نیست نقش
وانکه دیدت چون (وفا) کلک از میان افکنده‌ای

زان سر زلف و خم ابرو هزاران داستان
در میان دوستان و دشمنان افکنده‌ای
گنبد گردون پر از جوش و خروش است ای عجب
زین تقاضا (بوالوفا) را در فغان افکنده‌ای

(۵۵)

از غم هجر به جان آمدم ، ای جان ، مددی !
گل‌رخان ، مغ‌بچه‌گان ، باده‌فروشان ، مددی !

جذبه‌ء عشق حرم میکشدم با غوغا
خضر توفیق ، رفیقی ! شه مردان ، مددی !

خالی از سجده‌ء روی تو نیابم سر موی
پیچ و تاب خم گیسوی پریشان ، مددی !

چو قنادیل حرم از تو مظاهر روشن
چشم مینا ، نظری ! دیده‌ء گریان ، مددی !

تشنه‌ء فیض تو و رو به ره آورد توام
عقل کل ، ماه چگل ، چشمه‌ء حیوان ، مددی !

سخت بگرفت دلم ساقی‌ء خوش لهجه کجااست
می‌خوران ، باده‌کشان ، محرم مستان ، مددی !

به جنون دل کشدم چارهء زنجیر کنید
 حلقهء سلسلهء طرهء پیچان ، مددی !
 درد ناکامی و ورد طربش کشت مرا
 بی‌دلان ، شیفته‌گان ، سوخته جانان ، مددی !
 آه اگر بنده نوازی نکند حضرت غوث
 مخزن معرفت حضرت یزدان ، مددی !
 از مقیمان درت چشم عنایت دارم
 ماه جان ، شمس جهان ، قبلهء پاکان ، مددی !
 دل به دریای معلائی تو در یوزه گراست
 شاه خوبان ، نظری ! قلزم عمّان ، مددی !
 منم آن کور که در خاک درت افتادم
 ید موسای نبی ، حکمت لقمان ، مددی !
 دل و جان باد فدای همه سکان درت
 بوالوفا ، شیر خدا ، مظهر رحمان ، مددی !
 زیب گردن دهم از طوق (وفا)ی سگ کوت
 زینتی بهتر ازین نیست ، حریفان ، مددی !

(۵۶)

ای مه برج نیکوی ، وی در درج دلبری
 چون تو بشر ندیده‌ام : ملکی تو و یا پری
 صیت کمال حسن تو روی زمین چنان گرفت
 میسزدت اگر زنی کوس شهی و سروری

صبحگهی به صومعه جاوه‌کنان اگر روی
از کف پارسا تو دل سهل به عشوه میبری
میگذری و در قفا لشکر جان و دل ولی
عجب کجا گذاردت تا پس و پیش بنگری
میروی و نمیروود از بر من خیال تو
از نظر ار چه غائبی ، در دل و جان مصوری
سکهء نقد دولتم داغ غلامی تو شد
عار بود دگر مرا پادشهی و مهتری
چون تو به تیغ دلبری شد دل و جان مسخرت
گشت مسالم (وفا) مملکت قلندری

(۵۷)

یارم اندر دل وطن دارد همی
سینه‌را رشك ختن دارد همی
دل هوای دلبر پیمان گسل
با می مینا شکن دارد همی
عمرها بر گردن از زلفت دلم
غل و زنجیر و رسن دارد همی
کهر زلفش گر ره دینم زند
شمع رویش مؤتمن دارد همی
از لب و از روی و زلف سرکشش
خون بهای صد چو من دارد همی

با لب لعلش نهانی (بوالوفا)
عمرها شد يك سخن دارد همی

(۵۸)

آن تبسم که تو داری و تکلم که تو دانی
نمک سینهء مجروحی و داغ دل و جانی
عالمی واله و حیران تو دیده برهند
که تو کی رخ بنمایی و تو در پرده نهانی
من ازان روز که روی و لب و چشم تو بدیدم
طمع از عقل بریدم ، دل و جان نیز تو دانی
تو خدارا دمکی نزد منی خستهء مهجور
بنشین تا کمکی آتش شوقم بنشانی
يك دم ای مایهء جان جلوه کنان گر بخرامی
بنشانند دل و جان به قدم تو جهانی
نه من دل شده رسوای هوای توام و بس
تو نمک پاش کباب دل مجموع جهانی
به وفایت که (وفا) را نبود هیچ تفاوت
به صفایش طلبی یا به جنایش تو برانی

(۵۹)

ایکه بیرون ز زمانی و مبرا ز مکانی
هم منزله ز خیالی و مقدس ز نشانی

همه کس را تو شناسی" و ترا کس شناسد
وین عجب عین عیانی" و پس پرده نهانی
هر گروهی به زبانی ز تو دارند نشانی
تو نه اینی" و نه آنی ، نه چنین و نه چنانی
نه ز عرشی ، نه ز فرشی ، نه ز فوقی ، نه ز تحتی
همه عالم به تو مشغول و تو بیرون ز میانی
پس (وفا) از تو شاید به جز این نکته که گوید
گرچه در فهم نگنجی ، همه دم در جولانی

(۶۰)

به سحر چشم فتان از دل و جانم چه میخواهی
به شصت ناز چندین ناله سنجانم چه میخواهی
ز اشک سرخ چشمم چشمهء خاری چه میخواهی
به درمانم نمیکوشی ، ز گریانم چه میخواهی
ز خوبان این قدرها ای دل آزارم چه میجوئی
لگد کوب رم شهر غزالانم چه میخواهی
بنازم باز در آغاز قتلی" و نمیدانم
پس از قتل (وفا) ای جان جانانم چه میخواهی

یاری شیخ عومر ضیاءالدینی کوری شیخ عثمان سیراجوددین

له دایک بوونو و پیگه یشتن و ئیرشادگردنی شیخ عومر ضیاءالدین

ئهم ذاته له ریزی چوار کوره گوره مورشیده که شیخ عثمان سیراجوددیندا کوری سیئه میانو برای باوک و دایکی شیخ موحه ممد به هائوددینه • له شهوی دووشه ممه ی ۲۶ جو ماده لئوولای ۱۲۵۵ دا له دئی بیاره له دایک بووه و له شهوی دووشه ممه ی ۲۲ شه ووالی ۱۳۱۸ دا کوچی دواایی کردووه و له ژووریکا له نزیك خانه قاوه له بیاره به خاک سپیراوه (۱) • مهلا حامیدی کاتبی باوکی به بۆنه ی له دایک بوونیه وه ئهم چهند به یتهی وتووه :

(۱) گه لی له زانایان و ئه دیبانی سهردهم پارچه شیعی جوانیان بۆ لاواندنه وه ی داناوه • یه کیک له وانه (باکی) یه که یه کیک بووه له مه نسووبه دلسۆزه کانی و ههستی خۆی به بۆنه ی کوچی دواایی شیخی مورشیده وه له م پارچه شیعه دا ده بریوه :

ای مسلمانان مگر این روز روز محشر است
خلق را بی لذت می شور مستی در سراسر است
این چه آتش بود کاندرا جان مشتاقان فتاد
جمله دلهارا کباب و سینه ها چون مجمر است
این چه تیری بود کامد بر دل مجروح ما
ای دریغا این مگر تیر فراق دلبر است
من نگویم شیخ اکبر رفت بیرون از جهان
این قدر دانم جهان مانند حشر اصفر است

قطب حق ، مرکز پرگار شرف
آنکه دین زواست قوی بنیادش

شیخ عثمان شه اورنگ بقا
یارب این ملک مبارک بادش

خنده زد نو گلی از باغ دلش
لطف حق کرد ز نو دلشادش

بیست و شش بود ز جمادی الأولى
شب دوشنبه که ایزد دادش

چونکه دین از شرفش یافت رواج
لاجرم نام (عمر) بنهادش

هم دران وقت که کردیم نثار
جان و دل بهر مبارک بادش

خانقاه و مدرسه پر ناله و فریاد شد
آه سرد حسرت و سوز دل و چشم تراست
لفظ (نایب) [۶۳] بود عمرش راست چون عمر منوب
ای بسا اسرار حق کاندلر وفاتش مضمراست
(نائب پیغمبر) [۱۳۱۸] آمد بهر تاریخ وفات
راست فرمود آنکه گفتا نائب پیغمبراست
روی ما و پای اولاد کرامش بعد ازین
هریکی در برج معنی همچو شمس انوراست
(شیخ نجم‌الدین) که شد قطب زمانرا جانشین
حسن اوصافش ز وهم فکرت ما برتراست
دم مزین (باکی) ، برو بر حالت خود گریه کن
همچو تو سرگشته‌ءرا آه و حسرت درخوراست

بهر تاریخ بگفتیم « که ما
ز خدا میطلبیم اسعاش » (۲)

نهم ذاته که گیشتووه ته ته نه نی فام کردنه وه لای مه لا مه حمودی
دشه ییی باوکی مه لا عه بدوللای دشه ییی موفتیی سنه و مامؤستای مز گه زتی
دارولئیحسان دهستی کردووه به خویندن که مامؤستای هه موو مناله کانی
شیخ عوثمان سیراجوددین بووه • هه روا لای مه لا حامیدی کاتبیش
خویندوووه و پاشان که گه وره بووه به نهمری باوکی چوووه بو که رکوک بو
مالی شیخ عه بدولر حمانی خالصی تاله بانی که شیخی ئیرشاد بووه له
که رکوک و له وی له گه ل شیخ عالی کوری شیخ عه بدولر حمان ماوه یه ک
له مز گه وتی (بلاخ) لای سه یید موحه ممه دی بلاخ خویندوووه تی و پاشان
گه راره ته وه بو هه ورامان وه ک له یادی باوکیدا رابوورد (۳) •

پاش گه رانه وهی بو هه ورامان لای خوینان له بیاره لای مه لا کانی نه وی
به رده وام بووه له خویندندا و له خزمه تی باوکیشیدا ته ریه تی و هر گرتوووه
به فرمانی باوکی له خزمه تی شیخ موحه ممه د به هائوددینی برا گه وره ییدا
خهریکی سولووکی ئادابی ته ریه تی بووه و پاشان ئیجازه ی خه لافه تی و
ئیرشادی ، هه ر به فرمانی باوکی ، لی و هر گرتوووه •

نهمه ش وینه ی نه و ئیجازه نامه یه که شیخ موحه ممه د به هائوددین بو
شیخ عومه ر ضیائوددینی برای نووسیوه :

بسمه سبحانه و تعالی

الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب ، وهدى المؤمنين بارسال رسوله
الكريم اليهم على طريق الحق والصواب • وصلى الله على سيدنا ومولانا

(۲) به حسابی حه رفه کانی نه بجه د نه کاته ۱۲۵۵ •

(۳) بگه ریره وه سه ر لاپه ره ی نه م کتیه •

حبیبه و خیر خلقه محمد و آل و صحبه الذین هم نجوم الهدی لأولی الألباب •
 اما بعد ، گزارش می‌رود از آنجا که فقیر بی بضاعت ، با وجود عجز
 و تقصیر ، حسب الأمر و اجازه حضرت والد ماجد قدس سره ، مجاز
 و مأذون مطلق در طریقه‌ء علیهء نقشبندیه بوده و هستم ، و به امر ظاهری
 و باطنیء مشایخان کرام و اولیای عظام قدس الله اسرارهم بر سجادهء ارشاد
 نشسته‌ام • طالبان این نعمت عظمی و غواصان بحر توفیق از عشق این جواهر
 نفیسه کبری که وصول به درجهء حق‌الیقین است ، دست توسل به ذیل
 این خادم درویشان زده و میزنند ، و با هر یک به قدر استعداد خود معاملهء
 ظاهری و باطنی معمول شده و میشود ، لاسیما برادر والا گهر ، در دریای
 ارادت ، مصباح زجاجهء سعادت ، مرکز دائرهء صداقت ، کوّه بصیرت ،
 و قوهء بصر ، عزیز الوجود خجسته سیر شیخ عمر حفظه الله الملك الاکبر است ،
 که در عصر حضرت والد ماجد قدس سره مدت مدید بر سلوک استقامت
 داشته و تهذیب اخلاق نموده ، و استعدادا بر امثال و اقران خود بر مثال
 تفاوت شمس و سائر کواکب غالب گردیده ، و الحمد لله شرف نعمت بقای
 بعد از فنا یافته ، و مراتب و مقامات علیه را طی نموده ، و به خلعت اجازهء
 حضرت ایشان و سائر مشایخان قدس سرهم بهره‌یاب گردیده •

علی هذا نظر رأفت و شفقت حضرت پیر در حق وی بمنه کامل ،
 و نسبت اخوتش با فقیر به سه جهت حاصل است • یکی نسبی ، و یکی
 حسبی ، و یکی عهدی • فقیر نیز از کمال ادب و ارادت و صدق رضای
 خاطر عزیزش همواره مسرور بوده • اگرچه قبول خاطر بزرگان زودتر شده
 بود ، باز هم به نیابت مشایخان کرام قدس الله اسرارهم ، محض اتمام داب
 سعادت آن عزیز را از قبول نمودن مریدان و تعلیم طالبان و تبلیغ احکام
 شریعت و طریقت مجاز و مفوض نمودیم که بر وفق شریعت غرای حضرت
 سید الانام علیه و علی آله الف صلاة و سلام و آداب طریقت مشایخان

قدس الله اسرارهم به تربیت طالبان اوقاترا صرف نماید ، و طالبانرا از خلفا و مرید و محسوب و منسوب از صغار و کبار و ادنی و اعلی نیز وظیفهء عین است که حسن ادب و اطاعت اوامر و نواهی و قبول نصایح مشفقانه آن عزیزرا آویزهء گوش هوش داشته صحبت و شرف خدمتش غنیمت وقت خود شمردند ، و از عجز در بخش خاطرش پرهیزند ، چنانچه از زهر قاتل پرهیزند که رد و قبولش رد و قبول حضرت حقیر و حضرت پیر دستگیر و سائر مشایخ عظام و اولیای کرام است •

ز يك شاخيم اگر شیرين اگر تلخ
ز يك بزميم اگر هشیار اگر مست

(ذلك فضل الله يؤتیه من یشاء ، والله ذو الفضل العظیم • اللهم اجعله للمتقين اماما ، ولا حول ولا قوة الا بالله العالی العظیم • وصلى الله على سيدنا محمد و آله وصحبه اجمعين • و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين •

ه ذی القعدة ۱۲۹۴ هـ

[جیگهی مؤری]

محمد العثماني النقشبندی

فقیر در درون دل شیخ عمر سلمه الله در دنیا و عقبی قبول نمودم ، بل در میان جان جای داده ایم • همین نوشته سندا است • حق سبحانه و تعالی قبول فرماید •

[ئیمزای]

محمد العثماني

ژنو منالی شیخ عومەر ضیائو ددین

ئەو هی بووم ساغ بوو و تەو و شیخ عومەر ضیائو ددین دوازده ژنی
 هیناوه • یه کهم : کچی شیخ رهشیدی بیارهیی بووه که خهلیفه ی باوکی
 بووه • دووههم : ناوی خاتو فاطمه و کچی میران ئاغای تهوئلهیی و ئاموزای
 خۆی بووه • سیههم : ناوی سهلما خانو کچی مهحموود بهگی صاحبقرانی
 سولهیمانیهیی بووه • چوارهم : شه که ره خانمی کچی کوئخا موصله فای
 ئەمینداری دارایی شیخ بووه که خه لکی (ژاوهرو) بووه • پینجههم : ژنی
 بووه له سهییده کانی سومه یدهع له نزیکه خانقه ی • شه شههم : ژنیکی
 که یمنه یی بووه که پاش مردنی میرده که ی هیناویه تی • هه وتههم : باجی
 عیصمهت ناو که له ئاغه زاده کانی سنه بووه • هه شتههم : ژنیکی له سهییده کانی
 دیوانده ره ، و ابزانم ناوی صفیه بووه • نووههم : فاطمه خانمی پوورزای
 شیخ حه سه نی قهره چینوار • دهههم : عالیه خانمی کچی میرزا عه بدوللای
 (سه وللوا) کوری شیخ موحه ممه د صادقی وه زیری • یازدهههم : خاتو
 ئافتاوی کچی موصله فای خانمی قوبادی • دوازدهههم : ژنیکی که تا سهر
 له گه لی نه ژیاوه و ته لاقی داوه •

شیخ عومەر ضیائو ددین تو کوریشی بووه • یه کهم شیخ موحیی ددین
 که کوره گهره ی بووه و له کچه که ی شیخ رهشیدی بیاره یی به • له
 ده وروبهری ۱۲۷۸ ی هیجره تدا له دایک بووه و له ده وروبهری ۱۳۴۲ دا
 مردوو • دووههم : شیخ عه لائو ددین که له خاتو فاطمه ی کچی میران ئاغای
 تهوئله یی به و پاشان به درێژی باسی ئە که ین • سیههم : شیخ نه جمو ددین که
 له سهلما خانمی کچی مهحموود بهگی صاحبقرانه و پاشان به درێژی باسی
 ئە که ین • چوارهم : نیظامو ددین که له ده وروبهری ۱۲۹۹ دا له بیاره
 له دایک بووه و له ده وروبهری ۱۳۵۰ دا له دینی (ریژاو) له نزیکه (زه هاو)

کوچی دوايي کردووو له قهبرستاني نه بوودوجانهی نه صحابهی ناوداری پیغه مبر له ریژاو بیژراوه • نه م کورهی له ژنه سه ییده سومه ییده عی به که یه تی •

پینجه م : سه عدوددین که له ۱۲۹۴ دا له بیاره له دایک بوووو کوریکي زور هه لکه وتوو بوووو ، له ۱۳۱۵ دا هه ر له بیاره کوچی دوايي کردووو باوکی به مردنی زور دلگران بوووو پارچه شیعیکی بو لاواندنه وهی داناوه • بوم ساغ نه بوته وه نه م کوریه له کام خیزانی شیخی باوکیه تی ، به لام بیستوو مه له ژیکي تریه تی غیری نه و دوانزه ژنه ی باسم کردنو ، له سه ییده کانی خانه گای لای پاوه بووو •

شه شه م : شیخ نه نومر که له ۱۳۰۰ دا له خانه قی له دایک بوووو له ده ورو به ری ۱۳۶۰ دا له دئی (گومه) له و به ری سیروان کوچی دوايي کردووو • چه وته م : شیخ جه میل که له ۱۳۰۸ دا له بیاره له دایک بوووو له (قادر که ره م) کوچی دوايي کردووو • نه م ذاته سه فهری زوری کردووو سه فهریکي نه سه موو لیشی بووو ، له وئی به ناوی پووست نشینی خانه قای بیاویله وه مه عاشیکي بو براوه ته وه و ماوه یه ک له بیاویله دانیشتووو •

هه شته م : شیخ کامل که له ۱۳۱۵ دا له بیاره له دایک بوووو پاش کوچی دوايي باوکی ماوه یه ک له بیاویله دانیشتووو و پاشان چووو بو ناو خیلی باوه جانی و کچی موحه ممه د به گی مه شهوور به نه میر نه سه دی هیناوه و له دئی (بانی پاریاو) دانیشتووو و پاشان ژنه که ی مردووو و خویشی گه پراوه ته وه بو هه ورامانو له و یوه چووو بو ناوچه ی تالش له باکووری ئیرانو له ۱۳۹۶ دا له وئی کوچی دوايي کردووو • نه م سی کوری شه شه م و چه وته م و هه شته مه ی شیخ عومه ر ضیا ئوددین له فاطمه خانی خوشکه زای شیخ حه سه نی قه ره چیوارن •

نوهه م : شیخ تایب که له ۱۳۱۶ دا له بیاره له دایک بوووو له ۱۳۸۳ دا له

تاران له ژیر عه مه لیا تا کوچی دوا یی کردووه • ئەم کورە ی شیخ له ژنه سه ییده دیواندەرە یی یه که یه تی و له سه ره تادا له بهینی بیاره و (شاوه یس و باوه یس) ی شاره زوور ئە ژیا و پاشان کوچی کرد بو خانە قی و له وی له سه ر خانە قاکە ی خۆیان دانیشت •

شیخ عومەر ضیا ئو ددین چه ند کچیشی بووه یه کیکیان (عه دله) ناو بووه که له دایکی شیخ عه لائو ددین بووه و شووی کردووه به حاجی شیخ موصطه فای جوانرۆ یی که پاشان له سه قز دانیشتووه و به سه قزی مه شهوور بووه و له پیشا موریدی شیخ عثمان سیراجو ددین بووه و پاشان بووه به خه لیفه ی • یه کیکی تریان ناوی فاطمه بووه که شووی کردووه به مه لا قادری موده ررسی بیاره و کورە کانی مه لا هه موو له من • یه کیکی تریان ناوی ئە نی یه بووه که شووی کردووه به کاکه شیخی کوری شیخ موحه ممه د به هائو ددین • یه کیکی تریان ناوی عه طی یه بووه که له فاطمه خانی خوشکه زای شیخ حه سه نی قه ره چیواره و شووی کردووه به شیخ عارفی کوری شیخ فه تاحی کوری حه مه خانی برای مه ولانا خالیدو پاش مردنی ئە م شووه ی شووی کردووه ته وه به سه یید عه بدو لقادری کوری حاجی سه یید حه سه نی چۆری •

ئە مه ئە و ئە ندازه یه بوو له خیزان و کور و کچی شیخ عومەر ضیا ئو ددین که بۆم ساغ بوه ته وه • له شیخ عه لائو ددینم بیستووه ئە یوت باو کم نزیکه ی چل منال و مناله زای خۆی به دهستی خۆی به خاک سپاردووه •

خانە قاکانی شیخ عومەر ضیا ئو ددین

شیخ عومەر ضیا ئو ددین گه لی خانە قای له و ناوچانه دا دروست کردووه که موریدو مه نسووبی تیا یاندا بووه •

خانه قای به که می له شاری خانه قین دروست کردووه له شوینیکی خو شدا •
ئه م خانه قایه له سالی ۱۳۰۱ دا دروست کراوه و بیریکی ئاوی له حه وشه که یدا
بو هه لکه نراوه و چند حو جره یشی له پالدا دروست کراوه له گه ل چایخانه یه لک و
خانویه ک بو موته وه للی که وه قعی سه ر خانه قاکه کراون •

شیخ ضیا ئوددین که ئه م خانه قایه ی دروست کردووه ، خه لیفه عه بدی
باپیری عه بدولعه زیز خولوو صیی له سه ر داناوه ، ئادابی طه ریفه تی تیا نیشانی
خه لک بدا و خه تم و ته ه لیله یان پی بکا • پاش ئه ویش حاجی مه لا موحه ممه دی
جوانرۆیی له سه ر دانیشتوووه و له م سالانه ی دوا یشدا شیخ تایی کوری
شیخی له سه ر بوو تا کوچی دوا یی کرد •

له سالی ۱۳۰۳ یشدا خانه قایه کی له قزرا بات (قزلرباط = السعدیه)
دروست کردو شیخ عارفی کوری شیخ حوسه ینی کوری شیخ موحه ممه دی
هۆرینی له سه ر دانا • پاش وه فاتی شیخ عارف شیخ مه عصوو می کوری
له سه ر خانه قاکه دانیشتو تا له م سالانه ی دوا یدا کوچی دوا یی کرد هه ر
له سه ری بوو •

له سالی ۱۳۰۶ یشدا خانه قایه کی له کفری دروست کردووه •
ئه گیر نه وه که شیخ ویستوو یه ئه م خانه قایه بکاته وه ، ئه سپیکی بووه
فرۆشتوو یه به چل لیره بو ئه وه ی پارچه زه وی یه کی پی بکری خانه قاکه ی
تیا بکاته وه • پارچه زه وی یه که هبی مه جید پاشای بابان بووه ، که به
خه یاله که ی شیخی زانیوه به خو رایی پی به خشیوه • شیخیش به یارمه تی
موسطه فا ریژی ناو که کار به ده ستیکی ناودار بووه و به هه ره وه زی خه لکی
کفری خانه قاکه ی کردووه ته وه • پاشان له ۱۳۱۲ دا نامه یه کی نووسیوه بو
سولتان عه بدولحه مید بو داوای یارمه تی بو کردنه وه ی مزگه وتیکیش هه ر
له و شوینه دا • ئه ویش سیصه د لیره ی بو ناردوووه و مزگه وته که به ناوی
سولتانه وه کراوه ته وه •

به ئه مری شیخ ، مه لا ئه حمه دی کانی که وه بی خزمی مه لا عوسمانی
کانی که وه بیی خه لینه ی شیخ عثمان سیراجو ددین له سه ر خانه قای کفری
دائه نیشی بو پیش نوژی و بو خه تم و ته هلیله کردنیش به خه لک و ، سولتانی
عثمانی یش مانگانه ی بو ئه بریته وه .

خانه قای بیاره یشی له ۱۳۰۷ دا دروست کردووه له قه راخ چه می بیاره و
له داوینی ئاواپی به وه . وه ستای دروست کردنی ئه م خانه قایه وه ستا ره حیم
ناوی بیاره بی بو وه . شیخ خویشی وه ک شاگرد له به رده ستیا کاری کردووه .
به رابه ر دالانی خانه قایش دوو ژووری دروست کردووه ، به کیان هیی
دانیشتنی خو ی بو وه و ئه وه ی پشته وه شیان هیی ماموستا شیخ حه یدهر بو وه
که تا کوچی دواپی له ۱۳۰۳ دا تیا نیشته چی بو وه . له سه ر دالانی خانه قایش
چوار ژووری دروست کردووه ، به کیان بو مه لای گه وره (بو
ده رس و تنه وه) و دوانیان بو فه قی . ئه وی تریان ژووریکی بچوو که هه ر
به شی به ک که س ئه کا . له ره ژاوا ی خانه قایشه وه ژووریکی دریزی
دروست کردووه پاشان کراوه به ئارامگای شیخ خو ی و هه ندی له کوره کانی .

خانه قایه کیشی له بیاو یله دروست کردووه ، نازانم له چ سالیکیدا
دروستی کردووه ، به لام وام بو ده رئه که وی له ده ور و به ری ۱۳۱۰ دا
دروستی کردی . میژووی دروست کردنی خانه قای سه رده شتی شی نازانم ،
به لام وای بو ئه چه م ئه میشی له ده ور و به ری ۱۳۱۴ دا دروست کردی .

هه لویستی شیخ عومه ر ضیائو ددین به رانبه ر به خویندن و مه لا و فه قی

شیخ عومه ر ضیائو ددین پاش کوچی دواپی شیخ موحه ممه د
به هائو ددینی کاکی له بیاره ده ستئه کا به ئیرشادو ری نموونی کردنی

موسولمانانو هەر لهو سهردهمه دا سهفهريكي بهغداو كهربه لاو نهجهف نهكا
 بو زياره تي نهولياو ئيمامه كانو ، پاش گه پانه وهى لهو سهفه ره له سالى
 ۱۳۰۱ دا خانوو ه كانى قه راخى چه مى بياره دروست نه كاو له ۱۳۰۶ يشا خانه قاو
 حوجره كانى فهقى و ميوانيش دروست نه كاو ، نه تيرى مه لا قادري كانى كه وه ييى
 بازىانى كه له دىي (كوچك چه رموو) ي لاي سنه مه لاي (امين السادات)
 بو وه - نه بهينى نه يكا به ماموستاي خوئندنگاي بياره و كچى خوى لى ماره
 نه پرى • ئيتر له وو هخته وه خوئندنگاي بياره (۴) نه بى به مه ليه نديكى گه وره ي
 خوئندنو خوئنده وارى له هه موو كوردستاناو له هه موو لايه كه وه فهقى
 پرووى تى نه كه نو هه ميشه دهيان فهقى له هه موو پله و پايله كه تيا نه بى و هه موو
 زانسته ئيسلامى به كانى هه ر له نه حوو صه رف و شهرع و مه نطق و به لاغ و
 نادابى به حث و موناظه ره وه تا ئوصوولى فيقه و ئوصولى دين و ته فسירו
 حه ديث و رياضيات و فه له كيات و باب به ته كانى ترى به ريكوپينكى تيا نه وترينه وه •
 له سه رده مى شيخ عومه ر ضيا ئوددين و له سه ر ده ستى مه لا قادري
 ماموستاي خوئندنگاي بياره دا كه به (مه لاي گه وره) ناو و بانگى ده ر كرده بو ،
 مه لاي گه وره گه وره وه كه مه لا عه بدوللاي عه باب به يلى و مه لا مو صطه فاي
 خورمالي و مه لا به هائوددين و مه لا زه ينو لعابيدين و مه لا عه بدولر ه جيمي
 چرو ستانى و مه لا فه تاحى خه تى و مه لا عه زيزى رۆغزايى و شيخ باب به ره سوولى
 بيدنى (عه باب به يلى) و مه لا قادري صوفى و مه لا مه حموودى به رلووت و مه لا
 موحه ممه دى جوانرؤبى و شيخ قاسمو لقه يسي به غدايى و گه ليكى تر له
 خوئندنگاي بياره دا خوئندوو يانه و خوئندنيان ته واو كرده وه و ئيجازه يان
 وه رگرتوو وه زؤر يشيان له سه ر ده ستى شيخدا ته ريقه تيان وه رگرتوو وه •

(۴) تا كرده وهى خانه قاى بياره و حوجره كانى ده وروپشتى ، شيخ هه ر له
 مزگه وتى ناودى - كه مزگه وتيكي زؤر كونه و وا باوه له سه ره تاي
 داگير كردنى نه و ناوچه يه دا له لايه ن له شكري ئيسلامه وه دروست كراوه -
 ئيرشادى كرده وه فه قيكانيش هه ر له وى ژياون و خوئندوو يانه •

شیخ عومەر ضیائوددین ههولیکى زۆرى داوه بو کۆکردنه وهى کتیبى
عیلم و شرع بو خویندنگای بیاره و به وچه شنه کتیبخانه یه کی گهره ی بو
پیکه وه ناو هه ر کتیبیکى ده سگير نه بو و وه قفى نه کرده سه ر خویندنگاو
مۆرى وه قفى خۆى لی نه دا • له کتیبخانه ی خویندنگای بیاره دا سه دان دانه
له هه مو و جو ره کتیبیکى پتویست به چاپ و به خهت و گه لی کتیبى نایابیش
هه بو •

بیستوو مه رۆژیکیان شیخ له سه ر به رده نویره کانی حه وزى خانه قا
نه بی ، پۆسته یه کی له مووسله وه بو دى ، نه یکاته وه نه ینى کتیبه به دیارى
بۆیان ناردوو • هه ر له و یادا به رماله گه ی رانه خاو سو جده یه کی شو کر
نه با • لیبی نه پرسن له شو کرانه ی چیدا نه و سو جده یه ی برد ؟ نه ویش له
وه لاما نه فه رمو یت : له سه ر نه وه که خوا ی گه وره کتیبى دینم بو نه نیرى
خزمه تی دینى پى بکه م ، نه گینا نه گه ر که سیک بو وما یه تانجى یان به دیارى
بو بنار دما یه راوى پى بکه م ، چیم نه کرد !

له و کتیبه به رخانه ی له کتیبخانه ی خویندنگای بیاره دا هه بو و ن
ته فسیرى به یضاوى بو و به ده سخه تیکى زۆر جوان ، توحفه ی ئینو حه جه ر
له چوار به رگدا به خه تی مه لا حامیدى کاتب ، حاشیه ی مه لا یه حیا ی
مزو وری له سه ر به رگی یه که مى توحفه که تا باسى نویره جهماعت هاتبو و ،
حاشیه ی عه بدولحه کیمی سه یاله کووتى له سه ر شه رحى شه مسی یه به
ده سخه ت ، نوسخه یه ک (سراج الطالبین) ی مه لا نه بو و به کری مو صه نینف له
عیلمی ته سه و و فدا ، مه کتو و باتى ئیمامى ره بیانى به ده سخه تیکى زۆر جوان ،
دوو دانه ئوستورلاب که یه کیکیان وه ستایه کی ته و یله یی دروستى کردبو و ،
نوسخه ییکى زۆر نایاب و کوونى زیجى ئولو و غ ییگ که به شیوه یه کی
یه جگار زۆر جوان و هونه رمه ندانه نووسرا بو وه ، هه روا گه لی کتیبى تر
هه بو و ن که ئیستا ناویانم له یاد نی یه •

شیخ عومەر ضیائو ددین عاده تی وا بووه هه رچه ند خه به ریان بدایه تی وا
 چه ند فه قی یه ک به ر یوه ن ، نزیك بوونه ته وه ، هاتوون بو بیاره بو خویندن ،
 جلی خوی ئه گۆری تا نه ینا سنه وه و ئه چوو به پیریانه وه بوخچه و کۆله کانیانی
 له گه ل هه ل ئه گر تن تا ئه یگه یان دنه خانه قا . له شیخ عه لائو ددینی کوریم
 بیستوو و تی له خزمه تی باوکما بووین له دئی (گومه) له و به ری سیروان ،
 خه به ریان دای پی وا کۆمه لئی مه لاه و فه قی هاتن بو زیاره تی شیخ ، که ئه مه ی
 بیست ده سته جی هه ستایه سه ر پی ، که وش ی له پی نه کردو کلاوه که ی
 سه ریشی لابر دو به پی پی په تی و سه ری رووته وه چوو به پیری ئه و مه لاه
 فه قی یانه وه . منیش عه رزم کرد : قوربان تو به شی ئیمه ت نه هیشته وه . ئه گه ر
 تو هه ر سه رت رووت بکر دایه ، ئیمه پی شمان په تی ئه کرد . ئیستا که تو
 سه ریشت رووت و پیشت په تی کردوو ، ئیمه مه گه ر جله کانی شمان
 داکه نین . فه رمووی : رۆله ! ئه مه واجبی شه خصی منه ، ئیوه هه قتان
 به سه ره وه نی به .

شیخ عومەر ضیائو ددین فه قی و مه لای هه میشه پی شی خه لیفه و
 موریده کانی خستوو . جار یکیان هه ندی سو فی له دهنگی ده ور کردنه وه ی
 فه قیکان نار هه ت ئه بن و ئه یانه وئی نه هیلن له خانه قا ده ور بکه نه وه . شیخ
 ئه فه رمویت سو فی به کان هه موو کۆئه که نه وه ، پی یان ئه لئی کئی به دهنگی
 ده ور کردنه وه ی فه قی سولوو کی لی تیک ئه چی ، خوا حافیظی بی پروا لی ره
 نه مینی . مه لاه و فه قی به کاری ری نموونی کردنی موسولمانان دین و قازانجیان
 بو هه موانه ، به لام ئیوه قازانجتان هه ر بو خۆتانه .

شیخ عومەر ضیائو ددین زۆر جار به پاره ی خوی جلو به رگی بو فه قی
 کریوه و فه رمووی په تی خیزانه کانی جله کانیان بو بشۆن . زۆر جار شتی وای
 کردوو که خه لک زانیویانه مه بهستی له وه حورمه ت گر تنی مه لاه و فه قی به .
 بو نموونه گه لی جار پیتلاوی له ناو قه ره بالغدا بو مه لای گه وره داناوه ،

له گه‌ل ئه‌وه‌شدا كه زاواى كه‌سيك وهك ئه‌ولادى ئه‌وكه‌سه وايه و مه‌لاى
گه‌وره‌يش زاواى شيخ بووه ، هه‌ر بۆ‌ئه‌وه خه‌لكيش چاو له‌و بكه‌نو
حورمه‌تى مه‌لا و فه‌قى بگرن .

له مه‌لا قادري صوفيم بيست وتى : له حوجره‌كه‌ى به‌رانبه‌رى خانه‌قا
دائه‌بيشتين له بياره ، فه‌قى بيكمان هه‌بوو هه‌موو شه‌وى ميزى ئه‌كرد
به‌خويداو ئيمه‌يش چاو پۆشيمان لى ئه‌كرد تا به‌ رۆژ وشكى ئه‌كرده‌وه .
رۆژيكيان به‌رله‌وه‌ى جيگه‌ى ئه‌و فه‌قى به‌ وشك بيته‌وه شيخ هاته
حوجره‌كه‌مان و له‌سه‌ر جيگه‌كه‌ى ئه‌و فه‌قى به‌ دانىشت . ئيمه‌يش عه‌ر زمان كرد
يا شيخ ته‌شريفت له‌ويا دانه‌نيسى ، فه‌رمووى قه‌يد ناكا . يه‌ك دوو جار
دوو باره‌مان كرده‌وه ، فه‌رمووى قسه‌ مه‌كه‌ن من پيم و تراوه له‌م شوينه‌دا
دابنيشم . ئيتر ئيمه‌ بى‌ده‌نگ بووين .

شيخ عومه‌ر ضيا ئو ددين ته‌نانه‌ت جاروبار به‌پيى ئاره‌زووى فه‌قيكانيش
جوولآوه‌ته‌وه . كه زانيويه فلائه شه‌و ئاره‌زوويان لى به‌ پرۆنه سه‌ر يه‌كى
له باخه به ئيجاره دراوه‌كاني خانه‌قا بۆ ترى دزى ، خوى لى گۆريونو
چووه‌ته ناويان و توويه من ئه‌زانم كام دره‌خت ترى زۆرو چاكي پيوه‌يه ،
له‌گه‌لتان ديم بۆتان دئه‌گرم ، ئه‌وانيش بى‌ئه‌وه‌ى بيناسنه‌وه له‌گه‌ل خويان
بردوويانه ، له‌ناو باخه‌كه‌دا به داره‌كه‌دا هه‌لگه‌راوه‌و ترى يه‌كى زۆرى بۆ
كردوونه‌ته‌وه‌و هيناويه‌ته‌وه له‌گه‌ليان بۆ حوجره . پاشانيش سه‌به‌ته‌كه‌ى
خستوه‌ته ناو حه‌وزه‌كه‌و به‌ردىكى تى خستوووه بۆ ئه‌وه‌ى بنيسى و كه‌س پى‌يان
نه‌زانى . بۆ سه‌بىنى كه‌ كاپراى باخه‌وان زانيويه سه‌به‌ته‌كه‌ى دزراوه‌و ترى
له دره‌خته‌كاني كراوه‌ته‌وه ، هاتوووه بۆ خانه‌قا بۆ شكات بۆ لاى شيخ .
شيخيش پيى فه‌رموووه مه‌يكه به هه‌را چه‌نديان زه‌ره‌ر لى داوى خۆم بۆت
ئه‌بژيرمه‌وه‌و با پروانين به‌لكو سه‌به‌ته‌كه‌يشيان خستيه‌ته ناو حه‌وزه‌كه‌و
چوونه‌ته سه‌ر حه‌وزه‌كه‌ ديويانه سه‌به‌ته‌كه‌ له بنيابه‌تى ، ده‌ريان هيناوه‌و

زه رهری دزی به که ی بو کابرای باخه وان بزار دوو ته ووه و کابرایش پویشتووه
به ریئی خو به ووه •

له مه لا ره حیمی برای مه لا سلیمانی وشقوبه ییم بیستووه ئه یوت
هه ژده هه تیو بووین له خانه قا ئه مانخویندو شه و سه رو جاجمه دراومان
هه بوو خو مان پیی دائه پووشی • گه لی جار شیخ به نیوه شه و ئه هاته سه رمان،
سه ماوه ری ئاوی گهرم و هه ندی شه کری له گه ل خو ی ئه هیئا ، یه کی
قه نداخیکی ئه داینی و دایته پووشینه ووه و ئه پووی •

هه روا له مه لا ره حیم بیست وتی شه ویکیان له شم زور ئالووشی
ئه کرد ، چووم بو نانه واخانه که ی خانه قا هه ندی ئاگر ییم جله کانم
تی ووه شییم • که گه یشته نانه واخانه ئه ییم پیاویکی چوارشانه به رمالیکی
ره شی به سه ره ووه یه کولیره ئه خاته کووره که • که چاوی پیم که وت وتی ها
پو له ئاگرت ئه وی ؟ وتم به لی • ئه ویش هه ندی ئاگری بو دهردام و بو
خویشی هات له ولاره جله کانی بو تی ووه شاندم • پاشان خو م پووشته
کرده ووه و چوومه ووه بو خانه قا • سبه ی که له خه و هه ستام دیم جامانه که م
دیار نی به • چوومه بو نانه واخانه • ته ماشام کرد پیاوه که ی ئیواره کولیره ی
ئه خسته کووره که له وی یه • پرسی ها پو له ئه لی چی ؟ وتم به خوا ئیمشه و
پیاوی لیره جله کانی بو تی ووه شاندم • ئیستا سه یر ئه که م جامانه که م دیار
نی به • وتی پشتینه که ت بکه ره ووه ، بزانه نه که وتوه ته پشتت ؟ منیش
پشتینه که م کرده ووه ، ته ماشا ئه که م جامانه که م له به ینی کراسه که م و که واکه ما
له پشته ووه گیر بووه • دهرم هیئا و به ستم به سه رمه ووه • ئه و پیاوه شیخ
عومه ر ضیائو ددین بوو •

شیخ عومه ر ضیائو ددین وه ک خو ی خزمه تی مه لا و فه قیبی کردووه ،
خه لکیشی هان داوه خزمه تیان بکه ن • ئه گیر نه ووه جار یکیان یه کی له ئاغه کانی

پژدهر له بیاره ئەبێ عەرزى شیخ ئەکا ئەلێ : ئامۆژگارى یەکم بکە بە کارم بێ .
شیخیش پێی ئەفەر مویت ئەگەر دینت ئەوێ خزمەتى فەقى بکە بۆت ئەبێ
بە خێرو چاکە بۆ ئەو دنیات . ئەگەر دنیایشت ئەوێ هەر خزمەتى فەقى بکە
چونکە زۆر شوین ئەگەرین و لە هەموو شوینى بە چاکە ناوت ئەهین .

ئەگەر ئەو جارێکیان شیخ عومەر ضیائوددین ئەچێ بۆ مەریوان .
لەو سەردەمەدا خویندنگای ئایینی کەم ئەبێ لەو ناوچەیدا . کە ئەگاتە
دیی (کانی میران) ئەپرسی ئەم دێ خویندنگای تیا یە ؟ ئەلێن بەلێ مزگەوت و
خویندنگامان ئاوەدانە و مەلا ئەو پرەحمانی پرەشانی مەلامانە و چەند فەقى یە کمان
هەیه . ئەو هیش حوجرەى فەقىکانە . کە شیخ چاوی بە حوجرەى فەقىکان
ئەکەوێ لە وڵاخەکەى دائەبەزى و بە پێ بەرەو ئەوێ ئەروا . کە ئەیشگاتە
بەرەو نيو سەعاتیک بە پێو بەرانبەرى مزگەوت و حوجرە کە رانەوستى ،
تا خەلکە کە نارەحەت ئەبن . یەکنى لە موریدەکان عەرزى ئەکا یا شیخ عالەمە کە
ماندوون ، لەبەر ئەو هەتاوەدا وەستاون . شیخیش ئەرواته ناو مزگەوتە کەو
خویندنگاکە . لە ئەنجامى ئەو هەو دانیشتوانى دێهاتى ئەو دەور و بەرە ،
هەموو دەست ئەدەنە مزگەوت و حوجرە کردنەو و مەلاو فەقى بۆ خۆیان
رانەگرن .

شیخ عومەر ضیائوددین ئەو هەندە خزمەتى عیلم و مەلاو فەقى مەبەست
بوو ، وەك بلیى طەریقەتە کەى هەر ئەو بووبى . هەر وەکوو لە بیاره
خویندنگاو مەلاو فەقى بوو ، لە خانەقای (بیاوئەلە)یش بوویەتى و مەلای
خویندنگاکەى ئەوێ شیخ عەبدولپرەحیمی کورپى شیخ موحەممەد ئەمینى
دەلوو جەى قەرەداغ بوو کە مەلایە کى گەرە بوو و گەلێ فەقى بوو ،
تەنانەت شیخ و یستوو یە وەك چۆن کچی خۆى لە مەلای بیاره مارە بریو
کچیکیشى لەم مارە بیرى ، بەلام ئەم زۆرى پێ نەچو بە گەنجى مردوو .

ئەدەبىياتى شىيخ عومەر ضىائوددىن

شىيخ عومەر ضىائوددىن گەلى شىئىرى ناسك و پەخشانى بەرزى ھەيە •
پەخشانە كانى ھەموو لە شىئودى نامەدان كە بۆ ئەم و ئەوى نووسىو • نازناوى
شىئىرى (فەوزى) بوو ، بەلام جار جار نازناوى تىشى داناو • شىئىرى بە
كوردى (گۆرانى و كرمانجى) و فارسى و عەرەبى ھەيە • من خۆم گەلى
نامەيم دىو ، بەلام بەداخووە ئەو كاتە گويم بە كو كوردنەووە ھەلگرتنى ئەم
جۆرە شتانە نەئەدا • يەكئى لەو نامانەى دىومن نامەيەكى بوو لە خانەقینەووە
بۆ مەلا قادرى مەلای بيارەى نووسىو ، ھەوالى فەقئىكانىشى تيا پرسىو •
نامەيەكى تىرى بۆ حاجى شىيخ عەلى كورى شىيخ موھەممەد صادقى وەزىرى
نووسىو لە دىسى (تەرخان ئاوا) • نامەيەكى تىرى بۆ (آصف الديوان) ي
نووسىو لە سنە سەرزەنشتى تيا كردبوو كە بۆچى لەجياتى ئەو مەسرفە
بى سوودەى بۆ گەلى شتى وەك بەر بەرە كائى ھەندى خزم و كەس و كارى
خۆيى ئەكا ، نايەت رەواقىكى گەورە لە مەككە و مەدینە دروست بكا بى
بە ماواو مەنزل بۆ ھەسانەوھى حاجى يانى ئەم ولاتە كە ئەچن بۆ حەج •
نامەيەكى تىرى بۆ بەگزادە كانى (ولەژىر) مەريوانى نووسىو گلەبى تيا
لى كردبوون لەسەر ئەو كە بۆچى بە گوئىرەى فەرموودەى خواو پىغەمبەر
مامەلە لە گەل ئەو كەسانە ناكەن كە توھمەتى دزى و دەس پىسى يان ئەدەنە
پال و ، لەجياتى ئەو داوا لە شىيخ و مەشاىخ ئەكەن بە كەشف و كرامەت
راستى و درۆبى ئەو جۆرە كەسانە يان بۆ دەرخەنو ، پى يان ئەلى قسەى ئەو
شىخانە بەرانبەر بە ھوكمى شەرع قىمەتى چى بە ؟

لەم سالانەى دوايدا كە ئارەزووى كو كوردنەوھى كە لەپوورى كوونى
مەردانى ئەم ولاتەم كەوتە دل ، توانىم چەند پارچە شىئىرىكى شىيخ عومەر
ضىائوددىنىش ، وەك ھىي كەسانى تر كو بکە مەو • ھەر وھە گەلى نامەيشىم

دهس كهوت كهوا هه موویان له م كتیبه دا بلاوئه كه مه وه و دهسه و دامینی
كه سانی تریش ئه بيم كهوا له كو كردنه وه و بلاو كردنه وهی ئه م چه شنه بابه تانه
كه مته رخه می نه كه نو ، هه رچۆن بی هه ر شتیکی له م جووره بو سه ریکی ژیا نی
روشن بیری و كو مه لایه تیمان كه لكی هه یه •

وا له پیتشا به ریز شیعه كوردی و فارسی و عه ره بی یه كانی بلاوئه كه مه وه و
پاشانیش دیمه سه ر نامه كانی :

چهند پارچه شیعیکی به دیالیکتی گۆرانی

(۱)

قیله وهرده نم •• قیله وهرده نم
جه و ساوه ژاراو دووریت وهرده نم
چه نی دل و گیان شهرتی كهرده نم
مه یل نه ده و وه كهس تا پۆی مهرده نم
دل یه ند مهینه تان مصیبت كیشان
تای تامل ، نازیز ، جه دهستش بریان
پای سه برش هالا شكست ناوهرده ن
په و كه شه و تا پۆ ویردش ئه ی فهرده ن :
« فه لك داخ وه دل جهسته مدا بهردی
ژاراو دووری نازیز پیم وهردی »

(۲)

قیله م ها بهردم •• قیله م ها بهردم ••
داغ دووری تو وه گلکو بهردم

وه مهیل تووه پروو وه چۆل کهردم
ژار دووری دهرده هیجران گشت وهردم

یانجی نازیزم عشق تووم نه سهر
وه عشق تووه ها شیم وهمه حشر

تو بو بهو وه فاو مهیل وهرینت
بنمانه جار جار وه من جه مینت

بنمانه قامهت وهی زامهت وهرده
پهری نهو قامهت داخ وه گل بهرده

تا جهو پرو دهم دهم وه بی مدارا
(قد قامت) واچوون ههر سات نهو سارا

چونکه ذیکر تون مایهی حهیا تم
وهشی و شادی و شهوق مایهی نیشا طم

جه مه ماته دا با تووم جه یاد بو
جهو عالمه دا دل وه توو شاد بو

(۳)

وهشا نازاری لاونا دلان
چه وهخت خهزان ، چه فهصل گولان

دلان وهششان جه نازارانن
وهش پهنگیی گولان نهو وارانن

بولبول ناله شان خهیلجی وهسۆزه ن
نیگای نازاران چاک دل دۆزه ن

ئەو وەشى و ئەو پەنگ ، ئىد نالەى سەحەر
گردین بان وە فیدای نیم نیگای دل بەر

قنیاتم ، قووتم ، زیندە گیم ، شادیم
وہشیم ، وەش کہ یفیم ، جەژنو ئازادیم

ئەوسان کہ ئازیز لاوتۆمەوہ
وہ نیم نیگای ناز تاوتۆمەوہ

ئەودەم ئارەزووم کاملەن یەقین
فانى بۆ جەلام جەمە ئافیلین

تەنیای تاك مانۆ پاسە ئەوسا بی
غەیر پێسەى ئەوسا عەدەم ماوا بی

چەند پارچە شیعرىكى بە دیالېكتى كرمانجىي خواروو

(۱)

فەقیهى مەدرەسەى تەو حیدم ئیمپۆ
فەرىدى دائىرەى تەفریدم ئیمپۆ

پەزا نابم کہ ئەغیار یینە مەجلیس
کہ چەوگانى قەضای تەبعیدم ئیمپۆ

ئى یە بۆ ئەو نیشانە تا بناسرى
بە خۆى من دافىعى تەردیدم ئیمپۆ

لە تەنزىها نى یە هیچکەس پەفیقم
چرای کاروانى رى تەجریدم ئیمپۆ

چلۆن کا حمدی باقی عہدی فانی
به عیسیان ماوه ریئی ته حمیدم ئیمرۆ
عہ لایق دہردی بی دەرمانه (فہوزی)
رہ ئیسی عہ سکەری ته جریدم ئیمرۆ

(۲)

لہ پر بہردی ئەجەل بۆ شیشەیی عومرم نہ کا بی زوو
فیدات بھ دەست و بردی ، ساقی یا ، جامی شەرابی زوو
چی بہ دنیا ؟ ژنیکہ ہەر شەوی سکا پر بہ صەد فیتنہ
سبەینی زوو بہ خوینی جەرگی ئەہلی دل ئە کا بی زوو
نہ کوو دەرچی لہ دەس فرسەت ہەتا ماوم موغەننی دەی
دەفی لیدە بہ کەف چاوم لہ گەل نالہی روباہی زوو
پیالہی چاوی مەستی تۆ بہ دەستی دل کہ ئەینۆشم
مەزە فرمیسکی خوینی دل ، ہەتیو بیئە کہ بابی زوو
گیای ئوممیدی من وشکە لہ ژیر خاکی تەمەننادا
دەنالئ رەعدی دل ہەر شەو لہ بۆ شۆری سەحابی زوو
حەیات شیر ئینی بۆ باغچەیی ویصالی جانی جانانم
رہ فیق ئامان لہ بۆم بیئە لہ زولفی یار طەنابی زوو
کہ دیم قەوسی برۆی لہ یلا وتم ہاوار یەقین بوو لیم
وہ کوو مەجنوونی خیلئ حەیی دەکہومە ناو سەرابی زوو
لہ دەرگای عەشقی تۆ کہ وتم کہ تینکریم لہ عومری خۆم
مرووری دەر و ئەییامی فەنا چوو وەک حوباہی زوو

دلم صهیدی گوروفتاره به داوی دمردی هیجرانت
 خه لاصم که به خیری خۆت ئه جهل ناگاه نه کا بی زوو
 دمهسا لاده شهوی زولفت بکه م سهیری ههتاوی پرووت
 ده می مردنمه ئاخ قوربان بکه ئیحیای تهوابی زوو
 له له علی لیوی له یلا لاله مه جنوونی په ریشان حال
 مه که مه نعی له ریئی حه قدا که نادا ئه و جوابی زوو
 له سه ر بالینی غه م که وتووم ، ده لیل سا بی ته ماشات که م
 که هاتی رامه وهسته ، چاوه که م ، فهرموو خیطابی زوو
 دلم خوینه له هیجری تو ، ته مه نای خالی لای لیوه
 ده خیلت بیه خه لاصی که له پیدایه سه رابی زوو
 له فهرقی فهرقه دهین بالاتره (فهوزی) هه وای عاشق
 ئه گه ر یاری شکاری خۆی بکا گاهی عیتابی زوو

(۳)

کولاهی صیححه تم ناوی که عیلله تاجی ذیلله تمه
 که وای عیززه ت له بهرنا که م که قیلله ت بهرگی په حمه تمه
 له عیش و توشی حه یوانی ئه من چبکه م که ئینسانم
 خه یالی بی به قا بوچی که ذیکری یار خیلله تمه
 به شهر ئه سلهن نه بوو ناوی ، مه له ک ریگهی نه بوو قه طعه ن
 له عهرشی وم حده تا وابوو که په حمه ت جیی مه حه بیه تمه
 عیاده ت بو که سی چا که گوروفتاری طه بیعه ت بی
 که من مه فتوونی جانانم چه باکی دهر دو عیلله تمه

ئەگەر دولبەر بلاوینی ھەموو دەردو بەلا خۆشە
 خودا ناکەردە مەیلی نا ، چە فەرقی سوقم و صیجھەتمە
 کە دیم خوین جاری یە ئەمپۆ لە جەرگ و دل وەکوو سیلاب
 و تەم ئەم شاھیدە کافیی حیساباتی قیامەتمە
 مەلئ (فەوزی) لە فەھمی خۆت مە کە فکری بەتال ھەرگیز
 ئەوہی تو تەدەگە چاوم ئیشاراتی لە خیللەتمە

(٤)

لە نەشئە فیضی عیشقی فەخری عالم دل موصەفایە
 لە ژەنگی مەعصی بەت شۆراوہ سینەم پیر تەجەللایە
 لە دەس تەزویری نەفس و مەکری شەیطانی لەعین دەرچووم
 عەجەب بالایە پوتبە ی عیشقم و نەفسم تەوہللایە
 مەقامی عاریفان بئزەحمەت و رەنج و مەشەققەت دیم
 لە زومرە ی عاشقانم بۆیە عالم لیم تەبەرپرایە
 لە ھەرچی پووودە کەم وەك پۆژ عەیانە چی پومووزاتە
 لە طایف سەربەسەر موستەغریق ذیکری (ھو اللہ) یە
 لە بامی عەرشەوہ پەردە ی حیجابم لادرا یە کسەر
 پومووزاتی حەقایق شوعلە بەخشە ، دل تەسەللایە
 لە مەیخانە ی حەقیقەت بووم بە ساقیی مەجلیسی رەندان
 لە حەلقە ی دائیرە ی عیشقا لە بەس جینگەم موەللایە
 کەسێ شوغلی مەحەبەت بئ ئەبئ وەصلی بە حەق تەحقیق
 صەراحت پیت دەلیم خالی لە ھەر نوکتە و موەمما یە

له موژدهی ئەم خه لاتە خوا به تۆی دا موژنیسی روورپهش
دهبی روچ کهی فیدای شو بیاکی رهوضه ی ئەو شههه نشایه

(۵)

له سایه ی نه خلی میخنه تدا شه رابی عهیشی من کوانی
له نهختی خیلله تی جانان خودا تهقدیری وا هانی
ئهوابه ههرچی تۆ دهیکه ی ، عیقابه ههرچی من کردم
به لوطفی ئەقدهست باقی بیۆشه کردهیی فانی
عهطاو لوطف و کهرهم هیی تۆ ، خهطای بیچاوو راو لای من
به خوۆت یه کیان بکه یارهب به حهقتی شاهی گه یلانی
له دهردی فیرقه تی یاران و سهختی روژی هیجرانی
چلوۆن صهرعی نه بوو و شهیدا ، فهقیری دهرکی عوثمانی
له خیطه ی عه شقه دا زانیا نویساوه به خهطی غه م
عیلاجی دهردی دل ناکا کهستی وهک له علی روممانی
به حهقتی شاهه کهی نه قشی ، به میهری خالیدو عوثمان
به فارووقی ئیمام و باقی بانی جه معی پیرانی
به تهوبه ی طاعت و تهوفیق ، هه تا لای دائیره ی ته حقیق
نیشانم دهی ، نه جاتم دهی له گشت خودلان و چهیرانی
مه ده نیسه بت ئەتۆ (تائیب) له یار ئەم زهحمهت و دهرده
که تۆ خوۆت موسته حهقتی ئەم هه موو دهرده و په ریشانی

(٦)

دهمیکه کاغزت نائیته لامان (٥)
عهجب سستی له په یغام و سه لامان
(جهلی) دائیم ده بی جیلوهی دیار بی
له نیو گیزاوی شهت بی یا که نار بی
(عومه ر) عومریکه بو تو ئینتیظاره
له شهوقی تو وه کو ئاو بی قه راره
چه ئینصافیکه گاهی ناوی نابهی
چه فیکریکت هه یه بی باکی تا که ی
حه یاتی من به یادی تو مه نو و طه
نه وازش چاوه که م لایق به خو ته
ده بوو بو خاطری ته فریحی یاران
بکه ی سه یرو صه فا وهختی به هاران
بینی شاره زووری بی زهرو زور
بچیته کیوی هه ورامانی پر نور
شهوی تا فهجری صادق دابنیشی
به ئوممیدی وه فا پی رابکیشی
وه کو ئه و عالمانه مل به حه ق دهی
هه زار نادان ئه پیشی شهقق و له ق دهی
ئیحازه ی خه رقه وو تاج و مو صه للا
بسینی بو ره و اجی کاری دنیا

(٥) شیخ ئه م پارچه شیعره ی بو حاجی مه لا عه بدو ئلای جهلی نووسیوه .

له عوقبا گهر بلین بۆچی وههات کرد
بلی دهفعی فهسادم بۆ دوهات (٦) کرد

منیش بۆ دهفعی نهو مه نهیی قه بیجه
ته لاشم کرد به نه لفاظی فه صیحه

له نه صلی دین و ئیمان بی خه بهر بوون
له هه هی هه ی قال و قوول و پر خه طهر بوون

به صیره تیان نه بوو تا حق بزائن
حه ق و باطیل جوئی کهن یا بزائن

وه ئیلا عالم و عامی و مه شایخ

هه موو موحتاج بهون هه م طیفل و راسیخ (٧)

(٦) به دوهاتیش و به دیهاتیش نه خوینریتته وه .
(٧) شیخ ضیائوددین نه م پارچه شیعره ی له گه ل نامه یه کدا به مه لا
عه بدولصه مه دی گۆجی شیواشانیدا که یه کیك بووه له موریده کانی و
خزمی مه لا عه بدوللای جه لیش بووه - بۆ مه لا عه بدوللا ناردوووه .
نه ویش به م پارچه شیعره ی بنه وه وه لامی داوه ته وه :

نه مر نامه ت به دهستی گۆجی موخلیص
گه یشته دهستی سستی عه بدی مو فلیس

له پاش بۆ ییده ن و بۆ سیده نی تام
نیامه سه ر سه رو سه ر چاو به ئیکرام
نیگام کرد هه موو لوظفو عیتاب بوو
به هه م ئامیزشی قیشرو لوباب بوو

سه لامی من چی به بۆ تۆی بنیرم
نه تۆی عه ذب و فورات من تال و سویرم
جه لی ئیسمم ، خه فی ره سمم ، دو ره نگی
میثالی مه سه له ی کافوورو زه نگی
سوها بیچاره قوربان چۆن دیاره
له وه ختی شه عشه عه ی (شمس النهار)ه

(عومەر) عومریکه گەر مهیلی له لامه
 ئەدی بۆچ مەرکهزی دەر دوو به لامه
 ئەتۆی بێرەحم و بێ ئینصاف و بێ باک
 وه ئیلا من له بهر پیتام وه کوو خاک
 حه یاتی من له دووری تۆ مه ماته
 عه جائب به سته ییک و ئیر تباطه
 هه موو عومرم به پایز چوو له ههجران
 به هارم ههچ نه دی بۆ گهشت و سهیران
 به قوربان شاره زووری چۆن بیهنم
 زهرو زۆرم نی به شاقاو هه لێنم
 له باتیی کتوی هه ورامانی پر نوور
 له ژیر کتوی غه مان که وتوو مه وه ک موور
 ئەگەر لوطفت بێی پێ راده کیشم
 له قافلای مه طله بێ هه ردهم له پێشم
 ئەوی رۆژی که تۆم دیوه له به غدا
 ملم داوه به حق وه لالا وه بیللا
 وه لێ تۆ دهر حه قم بێ ئیلتیفات
 نی به پهروات به ئیستیحقاقی ذاتی
 « به ظاهر از سوی الله در تحاشی »
 به باطین نه جمه دینی شیخ تراشی
 له بۆنه ی به عضیکی نادانی بێ فام
 له جیتی من بهر شهقی دهم ئەو بهر له قه ی دام
 ئیجازه ی خه رقه وو تاج و موصه لالا
 بسینم بۆ ره واجی کاری دنیا
 فره خۆشه ، گه لێ خاسه ، به جیتی به
 وه لێ گه ر حه ز بکه ی ئیره یش ئەوی به
 له لای تۆ قوربو بوعد هه ر دوو به کتیکه
 بلێ هه مبانه بگره ئاردی تی که
 له بهر شیخان ئەگه رچی دین براوه
 به تیغی تۆ زوبانی من براوه

تاك

له دهستی لیوی له‌علت چاوه‌که‌م من جان خه‌لاص نا‌که‌م
به پوچ مهر جان بکه‌م زنجیر له حه‌لقه‌ی زولفی تاتارت

چهند پارچه شیعیگی به زمانی فارسی

(۱)

مکن در جسم و جان منزل که آن دوناست و این والا
قدم زین هردو بیرون نه ، نه اینجا باش و نه آنجا
عجب نبود که از قرآن نصیبی نیست جر نقشی
که از خورشید جز گرمی نیابد چشم نابینا
جمال حضرت قرآن نقاب آنگه براندازد
که دار الملك معنی‌را مجرد بیند از غوغا
بمیرای دوست پیش از مرگ اگر هی زندگی خواهی
که ادیس از چنین مردن بهشتی گشت در دنیا

هه‌موویان قاطعی ریگه‌ن به‌ه‌ددی
ئه‌وه‌ن میصدافی ئایه‌ی (لا یهدی)

وه‌لی بۆ خاطری تۆ به‌نده‌یانم
زوبان ده‌گرم له‌ه‌قیان تا بتوانم
له‌پاشی تۆ خودا بۆ خۆی عه‌لیمه
له‌که‌رکووکی دوعاگۆی (شیخ عه‌لی)مه

له‌نامه‌که‌ی شیخ ضیائودین و وه‌لامه‌که‌ی مه‌لا عه‌بدو‌للاوه‌ به‌ئاشکرا
دیاره‌ که شیخ به‌شانازی‌یه‌وه‌ داوا له‌ مه‌لا ئه‌کا بیی به‌موریدی و بچی بۆ
لای بۆ هه‌ورامان و ، ئه‌میش عوزر به‌وه‌ دینیته‌وه‌ که مه‌نسووبی شیخ
عه‌لی تاله‌بانی‌یه‌وه‌ سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ شیخانی راسته‌قینه‌ی وه‌ک شیخ
عومه‌رو شیخ عه‌لی لی ده‌رکه‌ی ، زۆر هه‌زی له‌هاوری‌یه‌تی شیخان
نی‌یه‌ .

به حرص ار جرعهء خوردم مگیر از من که بد کردم
بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا
به خلوت از چمن تا کی ، به فکر خویش در اندیش
به یاد غزنوی با من بیا یکدم سوی صحرا
به دام آرزو بودن عبودیت کجا باشد
بری از دام خودبینی برد بر بام (او ادنی)
به فکر موسیء گستاخ در کاخ فنا دعوی
بمیر و بازپرس اول کجا بودی برو آنجا
بیرون از کشتی هستی چو هستی واصلی آنجا است
یکی بینی ، یکی دانی ، نه دعوی هست و نه غوغا
جمال آفتاب صنع قدرت را نبیند کس
مگر در پردهء ابرش بخواهد عاقل و دانا
ولی را در کمال خویش جستن کار دانا نیست
بشر مظهر بود جانا براه مظهر آجویا
چو چشم منکرانرا حسن او دیدن نشد امکان
عجب نبود که نور آن بود پوشیده از اعمی

(۲)

خرقه را در گرو مهر تو دادن اولی
بسته در را به وفای تو گشادن اولی
سبحه و شانه و اسباب نباید به نظر
جان و دل را به ره یار نهادن اولی

آنچه از خلق رسد جمله چو فانی و فناست
جان و دل دادن و مهر تو ستادن اولی
در نعیم ار نبود جا و مقامی جانا
بر در عشق تو چون خاك فتادن اولی
گر نه مقصود بدی مهر و وفا در عالم
(فوزیا) از شکم دهر نژادن اولی

(۳)

رخم چو برگ خزان از غم بتان زرداست
همیشه عارض من از غبار غم گرداست
بود غذای دل عاشقان ز خون جگر
که مال و نعمت دنیا نصیب بی درداست
کسی که اهل محبت بود درین عالم
ز عیش و عشرت دنیا همیشه دل سرداست

(۴)

فیض جنون به نشأء صہبا برابر است
یک خون دل به لعل مصفی برابر است
بی درد عشق هیچ کسی قرب حق نیافت
یک ذره غم به جمله اشیا برابر است
یک قطره اشک ار چکد از چشم عاشقان
میدان یقین به گوهر یکتا برابر است

يك لحظهء توجه خاطر به اهل حق
با فيض صبح و با شب يلدا برابر است
مردن به درد عشق ز هجر پری و شان
با زندگيء خضر و مسيحا برابر است

(۵)

چو ميرم بر همه قائم مقام است
نديشم طالع بخت و سلام است
به انصاف و به عدل و دادخواهي
کمينه خادمش آن شاه عام است
چو نوشيروان به درگاهش هميشه
دو صد بالاتر از زرین غلام است
خودش محمود و طالع يار و محمود
(بحمد الله) که محمودش مقام است (۸)

(۶)

هر کجا خاری است آنجا فرش ديیای من است
هر کجا زاری است و ناله جا و ماوای من است

(۸) شیخ ضیاءوددین ئەم پارچه شیعره‌ی بۆ مه‌حموود پاشای جاف نووسیوه بۆ پیرۆزبایی لێ کردنی به قایمقام بوونی. مه‌حموود پاشا ئەم شیعرانه‌ی له ساڵی ۱۲۸۴دا له که‌شکۆله‌که‌یدا نووسیوه‌ته‌وه که ئیستا له کتیبخانه‌ی خوالی‌خۆش‌بوو‌حه‌سه‌ن به‌گی‌عه‌لی به‌گدايه . له که‌شکۆله‌که‌دا نووسراوه شیخ کاتی ناردوو‌یه که پاشا له مه‌نزلی سهر (سووره‌جۆ) بووه له شاره‌زوور .

گوش کن تا قوس را آنجا که ناموسی نبود
نالهاش هر دم ز ضرب دست الای مناست

هر کجا دردی بود در عالم عرفان بلی
آن همه از غلغل صهبا و مینای مناست
بنده آزاده را (فوزی) کسی گویند کو
باخبر از لذت فقر و تمنای مناست

(۷)

بی هوشیم از دست دل زار و زبوناست
گه عاقل و گه مست و گهی شور جنوناست (۹)

از داغ فراق قد دلدار جفا جو
الف قد عشاق مثال خم نوناست
از حسرت لعل لب میگون تو جانا
هر ساعت از چشم روان چشمه خوناست

عشقت ز کفم رشتهء تدبیر برون کرد
دل بسته به تقدیر و ندانیم که چوناست

مرغ دل کوکب ز دل سینهء نالان
فریاد و فغانش ز فلک رفته بیروناست

(۸)

کرد دل زین دیار میل خروج
همچو روحی بوجد میل عروج

(۹) لهم غزه له دا نیوهی یه که می به یته کان هییی شیخ ضیائوددین و نیوهی
دووه میان هییی نه جموددینی کوریه تی .

سد نموده‌است شه ره اطراف
همت پیر داده راه بروج

(فوزیا) از نظر ندانی و راه
رو بخوان (والسما ذات بروج)

(۹)

همت پیرت همه جا یار باد
لطف خدا یار و مددکار باد

من ز همه بی‌خبر و غافل
گر سخنی هست به سرکار باد
رشته که جز مهر و وفای تو است
بر سر و گردن به مثل مار باد
دل که اگر بر سر زلف تو نیست
گردن او بسته به زنار باد

نشر فولاد به چشم از زنی
گر نه خوشم در گل و دل خار باد
(فوزی) اگر عشق نه از راحتی است
گلشن زلفت ز برم مار باد (۱۰)

(۱۰)

عمر با مصطفی دائم وفا کرد
ازان بطلان حق از یک جدا کرد

(۱۰) شیخ ضیاءالدین هم چند شیعه‌ی بوم‌حموود پاشای جاف نویسه. له رووی که شکوئه‌که‌ی پاشا نویسه‌ته‌وه .

هرانکو حق بود حق گو بود او
یقین در هر دو عالم خوش صفا کرد
مخالف چون مخالف بود کارش
به چاه حسرت و ذلت جفا کرد

(۱۱)

از حسن طالع اثری دستگیر شد
چندانکه خانهء دل ویران منیر شد
سیبی به من رسید ز لطف لطیف یار
کانرا لطائف دل سینه ام اسیر شد
بویش دل فسردهء مارا حیات داد
حسرت دهندهء تفحات عبیر شد

(۱۲)

هر جا که دویدیم همه درد و الم بود
هر سو که شنیدیم خبر ماتم و غم بود
بردار جفا داد مرا جاه و فایت
افسوس که بر کوی غمت راه به یم بود
هشیار خبردار ز بی هوشی ما شد
زان رو همه دم یار هواخواه عدم بود
ترك سر و جان و دل و آسایش کوفین
در راه تمناست نخستین قدم بود

هر زخمی که از تیر غمت بر دل من شد
در دار بقا بهر من آن خط قلم بود
آنها که بود روی به کوی تو نگارا
کی رو به سوی تخت کی و میل به جم بود
زالایش امکان چه کند طالب دلدار
این حادثه‌اش نفس به بازار قدم بود

(۱۳)

بزرگانرا بود معتاد و دستور
که نماید سلیمان ظلم بر مور
بلی باشد به مجنون چشم لیلی
که مستان شیشه گر دارند منظور
گدا و شاهرا با هم بود کار
که بوده این روش معلوم و مشهور

(۱۴)

دور ز خسرو زمان لشکر غم کشیده صف
کرده به تیغ و تیر نی سینه و دوش و دل هدف
دست فراقرا نبست آه یل وصال ما
داد شکست عاقبت لعل امیدرا خزف
قطرهء مهر و خال رو ای مه مهربان من
هست در یتیم دل جای قرار چون صدف

تا که وفات یافتیم ، جان به جفات باختیم
یافت ز چاه راهرا یوسف مصر پر اسف
افعی زلف تاز ده حلقه به دور خال و رو
گفت حیات و ظلمت این ماه به عقرب آن طرف
روی امید سوی تو مانده به آرزوی تو
گشته قدم چو موی تو داده ز کف غم سلف
دید رخ تو مانی او گشت ز شوق فانی او
سینهء خود نموده دف ، میزندش به کف به کف
سیصد و ده ازان ما ، داغ غمت به جان ما
مانده ز رتبهء رسی تا که (عمر) به سه شرف
حال (عمر) خراب شد ، زاتش دل کباب شد
منفعل از تو آفتاب ، ای به غمت نهان شغف

(۱۵)

نه طالبیم به جاه و جلال و منال و مال
نه شایقم به زیور و زلف و به خط و خال
نه طالبیم به قامت سروی که در چمن
نه راغبیم به الفت خوش خوی مه جمال
فانی ز عشق را چه هوای دگر بود
نفس ورا هوا و تمنی کجا مجال
نبود به سر هوا و ندارم خیال هیچ
جز بندگی پیر نکوکار بی همال

گر دست میرسد به غلامی حضرتش
 باشم کمین غلام سگانش به جان و مال
 مرد ره اطاعت و جان بر کف طلب
 دل بر رضای دوست شب و روز و ماه و سال
 صدر جهان کمینه غلام است مرا
 آن دم که جای پای سگانش کنم مجال
 روی وفای دوست به سویم اگر بود
 گویم جواب منکر رویت به يك تعال
 این آن سعادت است که (فوزی) بحسرتش
 دائم دلش شکسته و لب خشک و شور حال

(۱۶)

داد مرا چرخ بسی گوشمال
 با دل و جان هست مرا زو ملال (۱۱)
 پایهء شادیم خراب از وی است
 شمس صفارا بود از وی زوال
 جوهر امید کند پر عرض
 از مرض عشق رخ و زلف و خال
 زد ز جفا سنگ به مینای عشق
 کرد به غل گردن عیشم و وبال

(۱۱) شیخ ضیائوددین نهم پارچه شیعه‌ی بو لاواندنه‌وه‌ی به‌کئی له خیزانه‌کانی
 وتووه ، لام‌وابی دایکی شیخ نه‌جموددین بووبی .

سوخته از آتش غم جان من
مرغ وفا ریخته زو پر و بال
شکوه برم پیش کدامین طیب
یا که توان گفت همی درد حال
کیست ستاند ستم از وی که تا
شرح دهم درد دل حالِ بال
داد مرا تاج کرامت ز عشق
لیک به سر داغ نهاد از خیال
داد مرا دلبرکی نازک
دل ده و دانا به همه حال و قال
سرو چمن پای به گل زو خجل
گفته بنفشه تو به حالش بنال
سنبل و فندق چو گل بسته کبک
داغ ذقن ، روی دهن ، موی خال
گل چو ریاحین دگر صبح و شام
چشم به راه اثر ذی‌الجلال
سبزه به شب نم شده شب‌بو که صبح
روی چو خورشید برارد جمال
داغ فلک نیست یکی تا بود
صبر به دل ایکه تو گویی منال
در شب شنبه به صفر هشتمین
کرد قضا از قلم پای‌مال

برد به خاک آن دل و آن جان من
داد مرا حسرت آن خوش خصال
ریخت به دل خار غم از فراق
نیست مجال دیگر ای دل بنال
صبر کجا تا شوم دل نواز
فکر کجا تا دهم یک مجال
داد فقیران که ستاند ز چرخ
کیست کند دعوی بی دست و بال
گشت کمان قامت الفم چو نون
پشت فرح از غم هجران چو دال
هرچه کند خالق دیو و پری
هست زبان در همه بس کند و لال
وصل و فراق و غم و شادی و شوق
جمله بود خلق به حق آن دوال
گرچه به ظاهر همه ضد همنند
لیک همه در همه پیدا به حال
یعنی عدم مایه اصل وجود
هم عدم از وی طلبد این خصال
باغ عدم داد شمارا وجود
چشم وجود است به آن ماه و سال
موت کجا دید کسی بی حیات
چشم حیات است به سوی زوال

ارهء غم تا كندت فرق فرق
غرق كند خویش به لوح مثال
مایهء شادی غم و صحت ، فرح
نیک نگر حق بود ای ذالکمال
هجر نوید انکه که وصلش بر است
چشمکهایش به هوای وصال
باش به غم شاد و بگو با سرور
« کلّ لسانی بنعوت الجلال »
هست بقا آیت ذات خدا
غیر خدا بر سر راه زوال
گفت قلم با خرد ای بی خرد
(حی غفور)^(۱۲) است بگو رمز سال

(۱۷)

ترك فرما جمله اوهام و خیال
سعی کن با شرع در تحصیل حال
حال را با قال باشد همسری
او بود رهرو کند این رهبری
تا مقال و حرف را باشد مقام
هست عرفان را بدو گفت و کلام

(۱۲) به حسابی حهرفه کانی نه بجهد نه کاته ۱۳۰۴ .

چون مقام حرف جمله شد خراب
روز درگاه حقایق بر متاب
گر حقیقت یار باشد ای رفیق
نبودت کاهش به اصحاب طریق
جمله را یکسر همی دانی به دل
جمله را خوش بو همی خوانی چو گل

(۱۸)

دیوانه نیستم که به دنیا کنم غرور
شیدا ز حرص نه که به میدان زخم دهل
عامی خیال نه که شوم شادمان به هیچ
ناسی خویش و جاهل و طالب به روی گل
از صدق گویم این دو سخن ای مراد خلق
درویشم و سزای جفایم ز جزء و کل

(۱۹)

ز دشت بیخودی میآیم ، از وضع ادب دورم
جنونی گر کنم ای شهریان عقل معذورم (۱۳)
به سر دارد هوای کوی جانان این دل بیدل
نباشد زین سفر دیگر مطالب هیچ منظورم

(۱۳) شیخ نهم پارچه شیعه‌ی لهوکاته‌دا وتووه که گه‌بشتووه‌ته شاری سنه
له سالی ۱۳۱۲ هیجره‌تدا .

کسانرا کز عروج روح باشد بهجت و شادی
خروج از عالم کثرت به وحدت داشت مسرورم
دل شوریدهء مارا نشاید بستگی با کس
که شاه بیدلان آری چنین فرمود دستورم
ندارد حالت معلوم در دیوان اهل دل
ز غیرت حضرت مولا ز عالم کرد مستورم
گدای درگه یارم ، امین سر هر کارم
اسیر قید افکارم ، ز لطف شاه منصورم
به بازی نامدم بر در ، نباشد شاهیم بر سر
بقایی یافتم مطلب ، فنا فرمود مجبورم
فتاده در ره دل ، برفشانده خاک ره بر سر
به صورت گرچه ویرانم ، به معنی بیت معمورم
نبوده ذره در عالم ، ندیدم آدم و خاتم
تجلای جمال مهر جانان کرد مشهورم
فدای ساقی و صہبا نموده غیر مولارا
تشرک میکنم ، والله نشاید گفت معذورم
وفا داری بهارا جو ، (ضیا) از خویشتن میگو
نعیم جنۃ الفردوس زین ره هست میسورم

(۲۰)

گلشن شوق بی وجود نسیم
گلخن محنت است و نار جحیم

بر در محنت ار نسیم وزد
ارم جنت است و جای نعیم
(فوزی) از قیل و قال صرفه ندید
ای خوشا قلقل سبوی قدیم

(۲۱)

(دار الاحسان) از من بیدل خراب
(الأمان) از زحمت ما (الأمان)

خلق از حسن نهاد خویشان
خوانده مارا اهل خیر و غیب دان
لیک خود دانه سگ از من بهتر است
در وفا بهر شکسته استخوان
نه وفا دارم نه وصف خوش نهاد
چشم پوشیده ز خود بهر دو نان
عیب خود را (فوزیا) اصلاح کن
وا مکن چشمت به عیب دیگران

(۲۲)

جانا مگو و بشنو حرفی ز قلقل می
تا کامیاب گردی از شغل می پرستان
ئینجا سخن نباشد حرف و بیان نباشد
بی هوش و بی زبان آی تا خود شوی ز مستان

اختر به بزم رندان ساقی گرو نباشد
کی می حیات بخشد از دست غیر مستان (۱۴)

(۲۳)

ای یاد تو مونس دل من
ذکر تو ضیای محفل من

فریاد و فغان و اشک خونین
در دهر جفاست حاصل من

با چشم سیاه و تیر مژگان
هستی به یقین تو قاتل من

صد یار کشی و خون بریزی
در بار وفاست حاصل من

(فوزی) چه کنی فغان که حل شد
از تیغ نگار مشکل من

(۱۴) شیخ ضیاءالدین هم چند بهیته‌ی له وه لآمی هم چند بهیته‌ی تری بنه وه دا
نووسیوه که حاجی ئیکرام ناوی بوخارایی که یه کیک له مه نسووبه کانی
بووه - بووی نووسیوه :

ای طاق ابروانت آرامگاه مستان
وی خاک آستانت مأوای بت پرستان
ما خود به درج لعلت بستیم دل ولیکن
کی زان و هان براید مقصود تنگ دستان
کس بی جراحی دل زان لب نیافت کامی
هرگز طبیب ندهد شربت به تند دستان

(۲۴)

پیر پیران شیخ عثمان قطب دین
شاهباز آشیان اوج دین

پادشاه تخت تمکین و رضا
یافت زو عالم همه نور یقین

عهد او وسواس در مانده خجل
باشد (الخناس) خود خوار و حزین

ذره ذره ملت و امت همی
سوده بر درگاه اخلاصش جبین

شیعه و سنی به صدقش متفق
جمله گفتندی کسی نبود چنین

گر همی خواهی مقام و مسکنش
در (نبی) خوان آیهء (والصالحین)

گر نجات از دیو شیطان بایدت
خاک درگاهش به سر کن خوش نشین

بر فلک خیل ملک با غبطه زو
محرم اسرار حق با مرسلین

بر سما جولان روحش با فتوح
با جسد شمس است لیکن بر زمین

بی (وفا) نبود (ضیا) ، نور (بها)
ماه و مهرند از یسار و از یمین

(م - ۱۳)

جذبهء عشق مرا کشت ، حریفان مددی
شاهد فتنهء فتان حبیبان مددی

من دراین دامگهم نیست خلاصی اصلا
پیچ و تاب شکن زلف پریشان مددی

ناوک چشم کند قتل من خسته بیا
ای بهای دیهء خون شهیدان مددی

تفسرا باز هوا کرد گرفتار هوس
قبلهء شام غریبان ، شه گیلان مددی

دل نهان سرّ عیان از که عیان جوید باز
نور اخفی مددی ، روح بزرگان مددی

آدم و نوح و براهیم نبی با عیسی
همچو موسی به درت خواسته نالان مددی

خفته بختم چه کنم شیفته و سرگردان
جان من ، غوث زمان ، قبلهء جانان مددی

روز بی مهر رخت همچو شب دیجوراست
شمس رو ، ماه جبین ، مخزن عرفان مددی

بر لب جوی سرشکم قد دل جوی تو کو
سر دمن ، نخل چمن ، گلشن مستان مددی

بادهء وصل تووم کرد به جان سودائی
شاه دین ، ماه جبین ، مظهر جانان مددی

زلف در راه صبا در چمن حسن بیا
قوس ابرو مددی ، ناوک مژگان مددی
خال بر کنج لبت حال مرا واژون کرد
شربت صحبت جان ، چاه زنخدان مددی
پرورش گر نکند شاه بخارا چکنم
شه گیلان مددی ، حضرت عثمان مددی
جان به لب آمده از هجر تو ای مصر مکان
ای تجلای خدا ، یوسف کنعان مددی
معرفت گر نبود راه نه بر مقصوداست
ای دلیل کرم و خضر غریبان مددی
(فوزی) ار نیست به خود راست ولی هست به تو
چشمهء رحمت و امید مریدان مددی

(۲۶)

مرا چون مصطفی باشد صفای جان و دل جانا
جفاجو نبود آن ذاتی کند با مصطفی یاری
خدایا شاد کن عبد و وفایش پیشه‌اش فرما
وفا شرط کمال دین و ایمان است از باری
برو تو آیهء (اوفوا) بخوان اندر کلام حق
بیا تا اهل دل باشد مددکارت به ستاری
مرا نبود مرا می جز وفا با مصطفی جانا
کند خلقم اگر لومی ، زند گر طعنه اغیاری

به (فوزی) مهرور زین طریقت معرفت باشد
که باشد گاه و بی‌گاه در خیال و ذکر غفاری

(۲۷)

خر ویسی کجا بریدم دست
بر ویسی بگو برید که هست
هست‌را کس به دل به نیست نکرد
نفس‌را پرس کو که چیست نکرد
نفس پیر گر قبول بود
نفس‌را زان بسی ملول بود
باکی از حال و مال باکی نیست
آن کسی‌را خیال پاکی نیست
من دعا میکنم و غا نکنم
بهر تو ترک مدعی نکنم

(۲۸)

چون شوی منسلک به زنده دلان
بشکند غنچه‌ات چو روی گلان
ای خوش آنکس که مست باستان
در خرابات گشت همدستان
در ره خدمت خدا جویان
کرده جان‌را فدای حق گویان

دست در دامن صداقت کار
چون سگ صبح کھف تا در غار

(۲۹)

بویکر و عمر ، علی و عثمان
از صدق و وفا شدند جانان
دونان به دو نان شده گرفتار
مانده خجل و شده ستمکار
روزی به شما حواله باشد
کی کس به امید خاله باشد
رزاق یکی است در دو عالم
حی است و حکیم ، قدیر و عالم
(فوزی) تو کجا و حد توحید
علمی است برون ز قید تجدید

بردار تو حائل اضافات
تا غم نخوری برای ما فات

رباعیات

احد به تاج محمد کمر چو بسته نمود
به اربعین نبوت نهاد سر به سجود
مرا به یاد وی آندم سرور بود به دل
قصور و حور به فکر و خیال هیچ نبود

قمری دل همچو بلبل از فراقت بی قرار
نه به سروش جا و نه در گلشنش راه گذار
خاطرش آسوده از الفت به غیر آن نگار
همچو کشته گشته دامانش به خون لاله زار

★ ★ ★

چون عود نبود چوب بید آوردم
روی سیه و موی سفید آوردم
فرموده‌ای خود که ناامیدی کفر است
فرمان تو بردم و امید آوردم

★ ★ ★

چون شوی منسلک به زنده دلان
بشکفتد غنچه‌ات چو روی گلان
ای خوش آنکه که مست باستان
در خرابات گشت همدستان

★ ★ ★

رسم عاشق بود وفا کردن
جان به صدق و صفا کردن
جان و دل ، عقل و هوش صبر و خرد
همه را در رضا فدا کردن

☆ ☆ ☆

ای بخت ولی نه یاور من
ای تاج ولی نه بر سر من
من خاک ولی نه بر در تو
تو روح ولی نه در بر من

★ ★ ★

به آب کوثرم دادند ره (روزی) ولی ناگه
به نار فرقتم دست قضا انداخت ناچاری
گله از دوست کی دارم که تاج کی به سر بنهاد
دهد جامم ، فشاند خاک بر جمعی به عیاری

★ ★ ★

ز من بشنو عزیز من که آگهدار کارانم
پی آن تند خو مگریز با او هم سفرخیزی
به تدبیر من بیدل همان بهتر که بگریزی
ازان چابک سوار غم که دارد میل خونریزی

★ ★ ★

ای زلف یار دانمت از چه مشوشی
زان رو مشوشی که معلق بر آتشی
ایمان و دین ، روان و خرد ، صبر و اختیار
در یک نفس به یک حرکت خصم هر ششی

★ ★ ★

کاش در جمع سگان آستانش بودمی
تا به دل پای سگانش بر رخ خود سودمی
گر بود نامم به جای پای سگهای درش
جنت و فردوس از شوق و شغف بخشودمی

فرد

دیوانه شود هر که ببیند دل مارا
آری نتوان دید در آینه خدارا

★ ★ ★

باشدش روتق ز (شيخ اسلام) او
باد از لطف خدائی در امان

چهند پارچه شیعیگی به زمانی عهدهبی

(۱)

عینی تراکم اهل ودی بالوفا
قلبی یری من حبکم عین الجفا
القدر لی منکم شفاء فاغدر روا
والهجر وصل والقلی عین الصفا
یا لائمى فی العشق عش فی لومنا
ان الفواد عن جفاکم قد عفا
قد ذاب جسمی فی الهوی لأخلتی
هذا الذی ألقاه موجود الوفا
لا تسقنی من ماء غیر آسن
ان الحریق بالدموع اکتفی
مالي وللطب اذا أمرضتني
السقم منکم للجوی عین الشفا
لا تحسبوا العشاق موتی حولکم
من مات حباً فی هواکم قد کفی

(۲)

قد لاح لی الآن من اللوح کتابی
ما فصل لی کلاً کتاب وخطاب

ما لاح لنا سرُّ كلامٍ أزليٍّ
 باها به من كان قميناً لكتابٍ
 لو بؤت بحرفٍ لأبى العالمٍ طراً
 عن فهمٍ معانيه وهم عنه كآبٍ
 صبحُ الأزلِ منه بدا قبلَ وجودِ الـ
 كوينينِ ولا الكونُ رأى لونَ ضبابٍ
 بآءٍ به لي حضرةٌ من تاهَ لوصفٍ
 من آبٍ إليه بثوابٍ وعقابٍ
 وصفان هما قد حَكيا بعضَ معانٍ
 من ذين يثرى كلُّ سؤالٍ و جوابٍ
 ما نحن سوى مظهرٍ معنىً بمعانٍ
 ان ادخلَ عدناً ولئن شاءَ عقابي
 لا يصلحُ للعبدِ لدى السيّدِ امرٌ
 فالأمرُ له كلُّ عذوبٍ وعذابٍ
 النارُ لمن كان عصياً بخطايا
 ان جاء مطيعاً فله حسنٌ مآبٍ
 ان فاز بفوزِ الأدبِ نالَ يقيناً
 ان جاز عن الحقِّ له شرُّ مآبٍ
 من ذاقَ من الحبِّ فلا عيشَ يطيبُ
 من كأسِ رحيقٍ له أو شربِ شرابٍ
 من يعيشَ عن الذكرِ فقد عاش شقيّاً
 والذاكرُ سعدٌ بأيابٍ و ذهابٍ

لا تجفُ صديقي فهمُ في كنتفي
صدقٌ بولاءٍ ولهم عزُّ جنابِ
لا يعرفهم غيرُ خليلٍ بخصالِ
لا أنسَ لهم بالمثلِ مثلَ حُبابِ
فلهم قلبٌ كسيرٍ ولهم عينٌ خيرٍ
ولكم مثلٌ نصيرٍ ومن الكلِّ عِجابِ

(٣)

ولم أرَ في الآفاقِ مأوىً خلا الهوى
ونفسي به ربَّتْ ، وفيه تزكَّتِ
وما قامتِ الأكوانُ الا بنوره
وأطيَّارُ فكرِ القومِ فيه تربَّتِ
فما بال قومٍ ادَّعوه من الهوى
ومن لم يكن فيه صديقا فقل متِّ
إذا كانَ ذاكَ عبدَ صدقٍ فقل له
تقدِّم أخِيَّ واحسُّ كأسَ مودتي
فلا غروَ ان لو عنه مالتِ نفوسنا
لأنَّ الجبالَ لو تراه لدكَّتِ
فلا ضيرَ من ضرِّ تراه بذكره
ولا خيرَ في نفسٍ عن الحبِّ ولتت
فما تاهَ من باهى به بينَ حبِّه
وما ضلَّ من دلَّتْ عليه أحبَّتِي

فان لامني قومي فلا أسمع لهم
أحين إلى ذاتٍ عن الوصفِ جَلَّتِ
لقد سارَ رُوحِي سِيراً سرّاً سرّاً
إلى ما فلا ما استفادَ ولا التي
فلا كيفَ ، لا أينَ هناك ولا هنا
ولا ودّاً لا إنَّ ولا لا بصنعتي

وان شئتَ أنْ تلقاه فاترك سوى الهوى
وخضُ في بحارِ الحبِّ خوضَ الأجلَّةِ
وما خاض من يهوى هواهُ لِّلذَّةِ
وجنَّاتِ عدنٍ بالمكانِ حَفَّتِ
فمن خاض من دعوى فقد خاض بالملأ
إذا ارتاضَ مرتاضاً ليأتي بخلوةٍ
فلما دنا رُوحِي إلى رُوحِ ذكْرِهِ
تدلّني بما أدناه من فوقِ فِرقتي
ولولاهُ والاه بما لا توألهِ

قلوبُ الأجباءِ لفارقتُ حِبَّتِي
ولذَّةِ ذلِّ كان لي من الهوى
وعزَّةِ من أهواه في حالِ شدَّتي
وعهدٍ وميثاقٍ وحبٍّ مع الوفا
وصفوةٍ من بابك بآلاءِ محنتي
ونورِ السرورِ عند ذكرِ جنائِكُمْ
وصدقي فيكم في بدايةِ نشوتي

لأتم مثنى قصدي ومالي سواكم
وأقصى المنايا في اتباع شريعتي

(٤)

له من صفاتٍ لو ألوحٌ بذكرها
انارَ السَّمَاوَاتِ وَكُلَّ الْبَرِيَّةِ
له العرشُ فرشٌ والمكانُ مطاهرٌ
به قد بدا للكون أحسنُ هيئةٍ
به قد سرى نور السرورِ لصدرنا
ومنه القلوبُ في الصدورِ تصفَّتِ
ولو سمعَ البكمُ اسمَ حيٍّ بها الهوى
لعاد فصيحاً بادياً بالحكايةِ
صفاءٌ وصدقٌ ثم صبرٌ لعابري
طريقِ الهوى من بعدِ فقدِ الطبيعةِ
وفاءٌ وودٌ ثم وردٌ لنازلي
خيامِ الهوى من عندِ اهلِ الحقيقةِ
فناءٌ وفقرٌ ثم فكرٌ تأوه
إذا ما دنى منه طفيلٌ الطريقةِ

(٥)

نفسى وقعتُ في مخمصةٍ
من حبِّ فتىٍ ذي محمدةٍ

قد تحرقها نيران هوى
 في هجرته في مقربة
 ما مال من العزة من قد
 ذل بهوى ذي متربة
 دنف ولالى أدمعه
 تجرى كغمام مُمطرة
 ياليت أرى ليلي ليلي
 تحظى شفتي من ذي الشفة

(٦)

يا سليم القلب في وادي الوداد
 كم اناديك خفياً بالوداد (١٥)
 لاتدع ود الودود التائه
 علته ينجيك في يوم التناد
 ود اهل الود في دار الفنا
 ذخر اهل الصدق في يوم المعاد
 ما قلاك القلب آناً يا أخى
 منذ آخاك لدى أهل الرشاد
 ان ذا فضل من الله العلي
 قد علا قدرى بفقري في العباد

(١٥) شيخ ضيائوددين ئەم پارچە شيعرهى بو شيخ سهليمى مهردوخى
 سنهيبى موريدى نووسيوه .

ما انصرف عن عدليه قط (عمر)
انه بالفوز ساد القوم ساد

(٧)

وصل يا رب على من اسمه
محمد وأحمد محمود

وذاك في الكونين بدر زاهر
ومثله في العالم مفقود

شمس أنارت أفق الايمان
وفي الوجود شخصه مقصود

وآله واغفر لنا بجاهه
من لم يكن في ظلهم مطرود

(٨)

يا خالق العرش والأملك والقلم
يا فالق الحب ، يا مولى لذي النعم
يا عالماً بعداد الرمل في الدائم
« يا من يحب انين العبد في الندم
يا من لديه دواء الداء والسقم » (١٦)

★ ★ ★

(١٦) ئەم پینج خشته کی بهی شیخ ضیائوددین لەسەر پارچە شیعریکی
هەزرەتی عومەرە . شیعەرەکانی هەزرەتی عومەر خراونەتە ناو دوو
کەوانۆلکەوہ .

يا من ° لَدَيْهِ خَفَايَا الْخَلْقِ ظَاهِرَةٌ
نَفْسِي عَلَى غَيْبِهَا الْغَفَّالِ قَاهِرَةٌ
عَيْنِي لِأَحْزَانِهَا بِالْدمعِ مَطْهَرَةٌ
« نَامَ الْعَيُونَ وَعَيْنُ الْعَبْدِ سَاهِرَةٌ
تَبْكِي عَلَى الْبَابِ وَسَطَ اللَّيْلِ فِي الظُّلَمِ »

★ ★ ★

مَا مِنْ مَخَازِيٍ إِلَّا قَدْ وَصَفْتُ بِهَا
وَلَا مَسَاوِيٍ إِلَّا اعْتَرَفْتُ بِهَا
وَلَا مَنَاهِيٍ إِلَّا قَدْ أَخَذْتُ بِهَا
« أَذْنِبْتُ كُلَّ ذُنُوبٍ فَاعْتَرَفْتُ بِهَا
لَكِنْ عَرَفْتُكَ بِالتَّوْحِيدِ وَالشِّيمِ »

★ ★ ★

يَا حَبِّدًا لَوْ أَتَى مَوْلَايَ فِي مَدَدِي
بِالْعَفْوِ عَنْ سَهْوِيٍ وَالصَّحْحِ عَنْ عَمَدِي
أَنْتَ الْكَرِيمُ ، فِي الْأَسْرَاءِ خَذِ بِيَدِي
« لَا تَقْطَعَنَّ رَجَائِي فِيكَ يَا سَنَدِي
يَا غَافِرَ الذَّنْبِ لِلرَّاجِينَ بِالْكَرَمِ »

★ ★ ★

عُذْتُ بِعَفْوِكَ يَا غَفَّارُ عَنْ عَمَلِي
أَكْرِمُ نَزِيلَكَ لِاتَّبِيقِهِ فِي خَذَلِ
أَنَّ الدَّمْعَ سَرَّتْ لِيلاً عَلَى طَلَلِ
« أَرْحَمُ بِفَضْلِكَ يَا مَوْلَايَ مِنْ ذَلِكَ
أَنَّ الْكَرِيمَ كَثِيرَ الْعَفْوِ عَنْ خَدَمِ »

★ ★ ★

يا غيرةَ اللهِ اني كنتُ في العدمِ
 منَ الوجودِ وما والاه في الصممِ
 اوجدتني متقناً في الصنعِ والحِكمِ
 ارجو رضاكَ لنا يا منتهى الهِمَمِ
 « يا منْ يُحِبُّ انينَ العبدِ في الندمِ
 يا منْ لديه دواءُ الداءِ والسَّقَمِ » (١٧)

★ ★ ★

يا منْ مكارمُهُ في الناسِ ظاهرةٌ
 نفسي على حالِها الغفّالِ قاهرةٌ
 ان ولتِ النَّفْسُ من جودِكَ فخاسرةٌ
 عيني لآحزانِها بالدمعِ مظهرةٌ
 « نام العيونُ وعينُ العبدِ ساهرةٌ
 تبكي بيايِكَ وسطَ الليلِ في الظلمِ »

★ ★ ★

ما كانتْ اسواءُ الا قدْ أسأتْ بها
 ولا ذنوبُ جَرَّتْ الا اعترفتْ بها
 وما من اهواءٍ الا قد أخذتْ بها
 ما منْ قبائحٍ الا اتصفتْ بها
 « أذنبتْ كلَّ ذنوبٍ فاعترفتْ بها
 لكنْ عرفتُكَ بالتوحيدِ والشَّيْمِ »

★ ★ ★

(١٧) ئەم شەش خستەکی بەشی هەر لەسەر پارچە پێشووەکەى حەزرەتى
 عومەرە .

يا حبذا الحال لو مولاي في مدي
وغافراً لذنوبي سهوي أو عمدي
أحسِنْ بظنِّي يا غفَّارُ خذْ بيدي
اطفيءْ بعفوكْ نارَ الخوفِ في كبدي
« لا تقطنْ رجائي فيك ياسندي
يا غافرَ الذنبِ للراجينِ بالكرمِ »

★ ★ ★

يا ربَّ عفوكْ عندي عروةُ الأملِ
عُدتْ بفضلكْ يا مولاي من عملي
أكرمْ نزيلكْ ، لا تجعله في خذلِ
فتبْ عليَّ الهَيِّ واعفْ عن خللي
« ارحمْ بفضلكْ لا تنظرْ الي ذللي
انَّ الكريمَ كثيرُ العفوِ عن خدامِ »

(١٠)

أدارَ الكأسَ شيخُ العهدِ مولى الخلقِ أبقاه
فأحيانا بروحِ الودِّ ربُّ الخلقِ أحياه
أذاقَ السَّرَّ والروحَ كمالُ الروحِ والوجدِ
ووالانا بما أغناه مولاةُ وولاهُ
لأهلِ الوجدِ من لحظِ أباحِ التَّضلِّ والقربا
فواسانا بما آتاه مولاةُ وأدناه
جزاهُ اللهُ ربُّ الخلقِ عنَّا خيرَ انعامِ
فلا ملجأ ولا منجى لعبدٍ منه الا هو

(م - ١٤)

فربيُّ ربُّني فضلاً وكنُّ لي دائماً ربِّي
ولي ولِّ ولياً كان ربُّ الفضل ربَّاه
فصيحٌ في مقالاتٍ ، صحيحٌ في كراماتٍ
هوينا المشربُ مَشياً اللهُ الخلقِ أعلاه
سليمٌ الطبعِ في الباطنِ ، حليمٌ الخلقِ في الظاهر
عظيمٌ الخلقِ من صبرِ اللهُ الخلقِ أعطاه

(١١)

انا مذنِبٌ ، انا خاطيءٌ ، انا عاصي
هو راحِمٌ ، هو غافِرٌ ، هو كافي
قابلتُ منه ثلاثةٌ بثلاثةٍ
اذ غالبتُ أوصافهُ أوصافي

(١٢)

تأريخُ فوتِ ولدي مطلوبٌ
وذاك عندَ العالمِ محبوبٌ (١٨)
من الوفا ذكرٌ اجلَّةُ الصفا
دفعاً لآلامِ القلوبِ والجفا
قد تهتُّ ليلَ الفكرِ بانتظارِ
اشارةٍ من حبيِّ الاخيارِ

(١٨) شيخ ضيائوددين نهم پارچه شيمرهى بؤ لاواندنهوى سهعدوددينى كورى
داناوه .

مستخبراً فهم الخليل الزاهد
 رمزاً له يكون مثل الشاهد
 قال البشير فيهم أهل الوفا
 (غفر له ^(١٩)) يكفي لدى أهل الصفا
 الحمد لله الذي اغناه
 بفضله عن كل من سواه
 طوبى لكم يا أهل ودّي حيّوا
 من رحمة الباري الاله العفو
 من كان يرجو منكم ذا نائلة
 أمته رحمة الاله الشاملة
 الى متى التسويف منكم (عمر)
 هل حبك بالرحمة قد ستروا
 مكارم الاخلاق حب الله
 في قلب عبدٍ ذاكرٍ لا الاهي
 واغفر له ووالديه ربنا
 وآتته بالرسول ما وعدتنا
 وصل يا ربّ على من أرسلنا
 بالرحمة على الأنام فضلاً
 سلّم عليه ربنا وكرّم
 وآله كرام أهل الكرم

(١٩) به حسابی حەرفەکانی ئەبجد ئەکاتە ١٣١٥ کە سالی کوچ کردنیەتی .

شَفَعَهُ فِينَا رَبَّنَا مَوْلَانَا
 وَاحْسَرْتَا لَوْ لَمْ يَكُن مَوْلَانَا
 اَفْعَلُ بِنَا مَا اَنْتَ اَهْلُهُ وَلَا
 تَفْعَلُ بِنَا مَا نَحْنُ لَهُ اَهْلٌ ، فَلَا
 يَنْفَعُ ذَا لَنَا وَذَاكَ اَتْفَعُ
 اِنْ تَفْعَلَنْ فَمَنْ هُنَاكَ يَمْنَعُ
 يَنْفَعُ ذَا لَنَا لَدَى الْكَرِيمِ
 شَتَّانَ مَنْ كَرِيمٍ اِلَى اللَّئِيمِ

سَيِّ نَامِيلَكَه‌ی شَيْخِ عَوْمَه‌رِ ضِيَانُودِدِينِ

رسالهء در بیان لطائف جهت دفع اشکال مسلمانان

بِسْمِ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ، وَسَلَامٌ عَلٰی عِبَادِهِ الذِّیْنَ اصْطَفٰی • مُحَضِّسٌ تَسْلِيَهٗ
 خَاطِرِ دُوسْتَانِ كِهْ دِمَاغِ ارَادَتَشَانِ اَزْ گَلَسْتَانِ صِدَاقَتِ بُوَسْتَانِ اَسْت ، بَعْدِ اَزْ
 اِسْتَدْعَاۤیِ تَوْفِیْقِ وَ پَسْ اَزْ تَمْنَاۤیِ وَصُولِ بَهْ دَرَجَهٗ تَحْقِیْقِ وَ تَفْرِیْقِ تَصْدِیْقِ ،
 بِيَانِ مِيْدَارِدِ كِهْ بَعْضِيْ اَزْ اَحْبَابِ عِبَارَاتِ بَزْرگانِ بَا صِفَا وَ اِشَارَاتِ سِرْبَلَنْدَانِ
 مَجَالِسِ وَفَارَا كَزْ مِبَا حِثِّ فَنَاۤیِ لَطَائِفِ وَ عِنَا صِرِ عَالَمِيْنَ اَمْرِ وَ خَلْقِ مَحْرَرِ
 فَرْمُودَه‌اَنْدِ وَ دِيْدَه‌اَنْدِ ، وَ اَزْ مَبْتَدِيَانِ بَرِ يَكِ مَعْنٰی اَزْ اَنهَا فَهْمِيْدَهْ ، گُويَا دِمَاغِ
 فَهْمِشَانِ بُوِيِيْ اَزْ گَلَسْتَانِ نَشْمِيْدَهْ ، وَ پَاۤیِ عَزْمِشَانِ اَنْ جَاها نَرَسِيْدَهْ ، وَ اِيْنِ
 فِتْرَهٗ مَایَهٗ تَصَوَّارَتِ نَوْعِيَهٗ بَعْضِ كَمْ خَرْدَانِ گَرْدِيْدَهْ ، يَمِيْنِ وَ يَسَارِ خُودِشَانِ
 نَشْنَاخْتَه‌اَنْدِ ، وَ بَا حَالَتِ فُقْدِ نَقْدِ سَعٰی دَرِ تَفْرِیْقِ فَرِیْقِ اَهْلِ تَحْقِیْقِ بَاخْتَه‌اَنْدِ ،
 وَ قَوْلِ خُودِ رَا جَاۤیِ اِعْتِبَارِ وَ خِيَالِ بَهْ مِثَالِ بَرِ اَمَالِ جَاهِلَانِ مَحْكِ عِيَارِ
 سَاخْتَه‌اَنْدِ ، نَدَانِسْتَه‌اَنْدِ كِهْ حَلَقَهٗءِ عِبَارَتَرَا وَ سَعْتِ دَرِ حَقِّ تَعَالٰی نِيْسْت ، وَ اَن

دقایق مدارك از باب حال اند و خارج عبارات عبارات ، و بعید از قیل و قال اند
و متصور عقل عادی هر پر خلل نمیشود .

باری که فقیر که پای تحقیرش بسته زنجیر تقصیر است ، مظهر نادانی ،
و مرکز عجز و سرگردانی ، با کمال جهل و نقصان ، رمزی را از کنوز رموز
آن بزرگان به سلك تحریر در میدارد که فائده اش عائد فهیمان ، و قاعده اش
قائد مستقیمان کوی تعلم (بیت) :

گر ندارم از شکر جز نام بهر
این بسی خوشتر که اندر کام زهر

آری لطایف عالم امریه در صحبت و جوار لطائف خلقیه اند . اصل
خویش را فراموش و منسی نموده اند ، و به آنهای دگر که در تنزلات منازل
عدیده دارند گرویده و تابع شده اند ، کآنه مملوك و محكوم و مظلوم مانده .
طالب که مقتدارا یافت ، و گردن اختیار خود را بسته فتراك اراده
او نموده اند ، به دائره قبول محسوب شد ، و به سلوك مأمور گردید ،
و صادقانه کوشید ، از یمن توجه معنویه مقتدای خود غبار غفلت و جهالت
مرتفع شد ، و فی الجمله لطائف عالم امر مصفی شد و رشته تعلق علم بشری
از علائق صوریه کوتاه میگردد ، و علم را جهت تجرد به اعتبار صفت ذاتیه
خود پیدا میشود . سالک دران وقت معلوم خارجه ندارد ، لکن بالضروره
علم به وجود خود دارد ، مادام قائد عنایت او را کفالت گردید ، آن علم را
به طرف ذی شرف حق میکشد ، اما چون قابلیت یافت آن ندارد ، و خود را
هم منسی کرده ، صورت فنائی که معبر به نسیان ماسوی باشد حاصل
نموده ، لکن فنا نیست بلکه آثار فنا هم ندارد ، بلکه علم معطل ، و معلومات
خود را مجهول داشته .

بعد ازان که توجه معنویه شیخ بر او غالب گردید ، چیزی فوق

استعداد حالیه خود را که به مال مرجو و متوقع باشد ، در خود مشاهده میکند ، چون آثار توحید افعالی و صفاتی و ذاتی شهودی یا وجودی با وجود هیچ کدام را نیافته ، و شامه اخلاصش از ان گلشن اختصاص رائجه نشمیده است (بیت) :

کوزه گر در بحر شد بحرش مگو
چون کنار آری ورا شد بحر جو

باری تمام فنا در ختام کاراست ، و آن منوط به لطف پروردگار (ذلك فضل الله يؤتیة من یشاء ، والله ذو الفضل العظیم) •

فنا ی که در عبارت ارباب اشارت مذکور است از آن است که کلیه سالک در سیر الی الله و جمیع عالم باسرها در علم سالک منتفی میگردد ، حتی علم را به علم خود نیست • اگر به عمر دنیا دران حال باشد خطرء واحد از جزء تا کل وارد قلب ناید • ولکن هر وقت ، به هوش آید به اخلاق حسنه میآید • ذمایم را وصولش منسی ، و در خود مندفع میبند ، چون دیوانه که افاقه یابد و اگر فنارا از نسیان عبارت دانند خوابیده مطالبات عرفیه در خاطر ندارد و مولود حالت رحم فراموش نموده ، و بالغ حالت طفولیت مجهول کرده (سبحان الله هذا بهتان عظیم) • آن باحثان به ذکر و فکر کوشند (احسن) و (ادب) را ورزند برای سعادت این است که در آخر اعمال را با میزان اقوال بسنجند ، و مراتب قبول به اعتبار تصدیق شریعت است ، و درجات آن (لا یعلمها الا هو والله بکل شیء علیم) •

و فنا ی اتم عبارت از فنا ی لطائف عشره است که بعد از ان داخل زمره مخلصین است ، و راه شیطان نیست که داخل وجود او شود (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) • و بعضی که از ذکر فتوحی ندارند علت کم جهدی است و الا جهد بر فتوح مقرر است • (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) که

باب فتوح بر مجاهد مفتوح و مرصود خواهد بود ، و بر کاسل مسدود است (یا یحیی خذ الكتاب بقوة) • فنای که مقبول و مصطلح اصحاب کشف وصول است ، فنائی است که فانی بعد از افاقه متخلق به اخلاق شریعت است ، و آن سعادت شایسته کاملان است • (الفانی لایرد) مراد از و است که بر ذمائم رجوع ندارند ، والا به عکوس ارواح طیبه غیبت حاصل شود ، فانی نیست غائب است • فرق غائب و فانی نکرده که در تحقیق بر اوها بسته شده •

(ربنا لا توآخذنا ان نسينا او اخطانا • ربنا ولا تحمل علينا اصرًا كما حملته على الذين من قبلنا • ربنا ولا تحملنا مالا طاقة لنا به ، واعف عنا واغفر لنا وارحمنا ، انت مولينا ، فانصرنا على القوم الكافرين) • والسلام •

عمر العثماني

نامیلکه بهک

**له وهلامی نامه ی هندی له مهلا گهوره کاندنا
بؤ لیکدانهوی هندی نادابی پیاوانی خودا**

بسم الله الذي يعلم السر وأخفى ، والصلوة والسلام على سيدنا محمد المصطفى ، صلى الله عليه وعلى صحبه أهل الوفا ، وعلى التابعين بالصدق والصفاء •

اما بعد ، فقد بين لي حبيبي وسيدي السعيد ادامة الله بخير الدنيا والعقبى من الاحباب ماينافي آداب الاصحاب في مقام التقوى ، ولا يحمل قولهم الا على الخير على رغم اهل الظاهر ومايرى في تلك المباحث لنا خير في الاول والاخر ، شكر الله سعيهم ، وصرف الى الخير رأيهم •

ولكن للفقير الخادم من كلمات الاخيار امام ، ومن آداب الابرار الكرام في باب التسليم مقام ، ومن حشمة الاحرار لحسن الختام مقصود ومرام •

من رفع رأسه من سجده قبل الامام ، او قام من ركوعه وارتفع الى القيام ، يوشك ان يتغير وجهه وتتبدل صورته ، بقدره الذي لا تأخذه سنة ولا نوم . اولئك الأحرار قوم لا يخافون من اللوم ولا ينظرون الى اليوم ، نفعنا الله بهم ، فالمرجو من حما يدكم قبول قولهم بين الاقوال واقتفاء آثارهم لسعادة الحال في الحال والمآل ، وتحسين حركاتهم في الافعال . انهم امراء اليقين ، ووزراء ممالك التمكين ، ورؤساء جيش التلوين ، جعلنا الله من محسوبيهم ، وثقنا باظهار الطافهم ومحبتهم ، واحيانا باقتفاسهم القدسية ، ونجانا من الرين بهمهم العلية ، وايدنا بامداداتهم كل بكرة وعشية ، بجاء خير البرية صلى الله عليه وسلم .

فها انا ابين الكلمات التي جعلتها لي اماما ، وهي لدى المنصف كآيات ، وللسائل علامات كالنجوم الزاهرات .

استمع ماذا يقول العندليب
حيث يروى من احاديث الحبيب

قال بعض الاصفياء الأولياء قدس سرهم نصيحة للمريدين وتريية للسالكين : يجب على كل عبد ان يدخل نفسه في كل شىء نعيمها وبؤسها حتى ترجع مطيعة ، فانها في الحقيقة تمنع ان تعبد الله الحق وتوجه العبد الى ماسواه .

وما دام لها حركة لا يصفو الوقت ، وما دام لها خاطر لا يصفو الذكر من لقاء النفس ، وهي التي صعبت على العلماء الاخلاص ، وبعدهم عن درجة الاختصاص في تعليمهم بين العام والخاص . فان النفس اذا استولت على القلوب أسرتها وصارت الولاية لها ، فان تحركت تحرك القلب ، وان سكنت سكن من اجلها ، وحب الدنيا والرياسة لا يخرج قط من القلب مع وجودها ، فكيف يدعى عاقل حالا بينه وبين الله عز وجل مع استيلائها ، ام كيف يصح

لعابد ان يخلص في عبادته وهو غير عالم بآفاقها ، فان الهوى روحها من الشيطان خادمها ، والشرك مركز في طبعها ، ومنازعة الحق والاعتراض عليه مجبول في خلقها ، وسوء الظن وما ينتج من الكبر والحسد والدعوى وقلة الاحترام وطول الامل وما والاها من شيمها ، ومحبة الصيت والاشتهار حياتها، ويكثر تعداد آفاتنا نجانا الله منها • وهي التي تحب ان تعبد كما يعبد مولاها، وتعظم كما يعظم ربها ، فكيف يقرب عبد مع بقائها ، ام كيف يصدق في الاحوال مع مصالحته اياها ، ومن اشفق عليها لايفلح ابدا • فيجب على الصادق ان يترك كل ما ومقته النفوس •

ويقبل من الذامين ذمهم فيه • ويقول للمادحين ما مدحتموه من وراء حجاب ، ويقول لنفسه في كل نفس لا قرب الله مرادك وأبعد مرامك • نعوذ بالله من أرض تنبت فيها نزاهة النفوس ، فان من لمح نزاهتها ورأى لها قدرا وعلم ان في الوجود اخس من نفسه فما عرف نفسه ، فكيف ينزهها أو يغضب لها أو يؤذي مسلما لأجلها ؟ فيجب اجتنابها كالسم • وما دامت هي فليس في وجه القلب خير لانها ترس في وجهه • وكلما قربت على القلب زاد شره ونقص خيره • وما بقى منها بقية فالشيطان لاينعزل عنها • والخواطر المذمومة لاينقطع منها • قد أفلح من زكيها ، وقد خاب من دسيها •

واعلم انه يجب على سالك طريق القوم ان لا يشتغل بالكلية بمقاومة نفسه، فان اشتغل بمقاومتها بكمال الجهد أوقفته • كما ان من اهملها ركبته بل يخدعها بان يطيعها راحة دون راحة ثم ينتقل الى غير ذلك • ومن قاومها وصار خصمها شغلته • ومن اخذها بالخدع ولم يتابعها تبعته •

ومن آداب السالك في المعاملة معها انه اذا لبست النفس على مرید حالها وادعت الترك للدنيا ، وان علمها وتعلمها وعملها خالص لله تعالى جل جلاله ، فيجب عليه ان يزنها بالميزان الذي لاينخرم والمعيار الذي لاينظلم ، وتصوير ذمها بعد مدحها وردها بعد قبولها والاعراض عنها بعد الاقبال عليها

وذلها بعد عزها واهانتها بعد اكرامها • فان وجد عندها التغير والانعصار
فقد بقى عليه من نفسه بقية يجب عليه مجاهدتها ولا يجوز له الاسترسال
معها • وليعلم حين التغير انه واقف مع نفسه عايد حيرتها على حصول آفاتها •
وصاحب هذا الحال بعيد من الله تعالى • وقد علمت يا حبيبي بعد التأمل
الكامل ان نصيحة الناصح امر بعيد من مطلب الفقراء وقريب من عادة الامراء،
وانه لم يكن متفكرا في آية (انما المؤمنون اخوة) • فليس من المروءة ترك
الاخ بل ياتم التارك ما لم يكن لموجب شرعي او اصلاح في الدين مرعي •
وقال الله تعالى جل جلاله (وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا) •
وقال صلى الله عليه وسلم (صل من قطعك ، وأعط من حرمك ، واعف عمن
ظلمك) ، وليس امر الناصح كان الله لنا وله من تلك المصالح ولا له شهادة
من ذوى عدل وهما الكتاب والسنة ، لان تحقيق الامور عند القوم بهما
اعنى عدول اصحاب صفة تصديق الطريق والتوفيق لدى اهل التصديق من
فريق التحقيق وما لنا الحكم بغيرهما • الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا
لنهدى لولا ان هدانا الله • ان ربنا لغفور شكور •

واعلم ان اجلة الكلمات كلمات الاجلة ، فان اكرم المعاملات معاملات
الكرام • فمن اين يوجد احد اكرم من رسول الله صلى الله عليه وسلم واعز
منه عند الله • فاقتد به في الحركات والسكنات وخل سبيلنا • ونحن قوم
في وادية اللوم صان الله من اعانتنا واعان من صاننا • وعلى الله توكلنا وهو
حسبنا ومالنا ان لا نتوكل على الله وقد هدانا سبيلنا • الا الى الله تصير
الامور • وصلى الله على سيدنا ومولانا محمد وآله وصحبه وسلم تسليمًا
كثيرا • ولذكر الله اكبر •

جان عزيزم ! در فرمايشات احباب معذورند كه به اختيار عادت
مسروند • اگر فقير چنان كنم معذورم كه ملعبهء غرور ميشوم • اعاذنا

الله سبحانه من الغرور لاسيما به واسطه عيوب خود خبر از احوال خلق
ندارم .

رباعی :

از هیچ کسی نه وز خویشان باخبرم
از هیچ سگی به نیم الا بترم

هرچند به حال خویش مینگرم
يك حبه نیرزد از قدم تا به سرم

علی الخصوص خدا یکی است او است ضار و نافع . او است معز و مدلل
و معطی و مانع . به همه عملهای من از من داناتراست . نشر و حشر با
او است . وانکس که به عیب من دانا گردد این صفات ندارد تا از نجات یا
شمتتم بازدارد . اگر آشناست ان شاء الله اصلاح میکند .
اگر بیگانه است چه باك که ناگفته میگوید و نادیده میجوید .
اگر دنیا جوئیم یا عقبی خواهیم به خالق است ، دگر چرا عبدا بیزارم ،
و نام خود را در چه بازار آرم .

اگر کسی تعریفی به دروغ کرد ، چراغ رجای من چه فروغی حاصل
دارد . و اگر خلافی گفت چرا در اعتساف شوم . (من عمل صالحا فلنفسه ،
ومن اساء فعليها) . علی الخصوص کرام الکاتبین در دو روز دفتر مرا به
حضور پیغمبر صلی الله علیه وسلم عرض میکنند . لازم شد که آن دوستان
امر فرمایند که نقصی رساند (ربنا لا توأخذنا ان نسينا او اخطأنا) .
والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .

ناميلكه يهك

بو شبيخ نه جهود ديني كوري نووسيوه

لهبارهي باس كردني (لهطائيفي خهمسه) وه

بسم الله الرحمن الرحيم

يا من انت مني بمنزلة هارون من موسى ، ولو كنت آنسا احدا غير
ذكر الله ، لاتخذتك في الدارين انيسا • اسأل الله لي ولك الفتوح •
اعلم ان لكل لطيفة من اللطائف المودعة في الوجود فوق العرش اصلا
مسعودا ومقاما محمودا ، وليس تحصيل الفناء لها من غير وصولها اليه بواسطة
طلب السالك وعمله تحت يد اهل •

مثلا أصل القلب تجلي الأفعال ، وأصل الروح الصفات الثبوتية ، وأصل
السر شؤونات الذات ، وأصل الخفي الصفات السلبية ، وأصل الأخرى الشأن
الجامع • وبملاحظته الاصول يراقب في المراقبات المعلومة ، وللنفس الفانية
كذلك اصل من تلك الاصول • يعنى اصل النفس اصل القلب ، وأصل الهواء
اصل الروح ، وأصل الماء أصل السر ، وأصل النار أصل الخفي ، وأصل
التراب أصل الأخرى • ولكل واحد من هؤلاء نور باللون ممتاز • نور القلب
اصفر ، ونور الروح احمر ، ونور السر ابيض ، ونور الخفي اسود ، ونور
الخفي اخضر ، ونور النفس ليس له لون من تلك الالوان المفضلة ، وذلك بعد
التزكية يدرك لا قبلها ، ولا يلقيها الا ذو حظ عظيم •

اعلم ان المراقبة اذا كانت بملاحظة تلك الاصول ، توجب الوصول الى
درجة القبول وتنتج الترقى والتخلق بالشريعة حقيقة كما هو المأمول •

وتفصيلها انك تصور شخص النبي صلى الله عليه وسلم وتقابل بقلبك
قلبه الشريف وتعرض في مقام التضرع لربك جل جلاله رجاءك فيض تجلى

الافعال الذي من قلب حبيك • هذا ان كنت من اهل المكاشفة • والا تقول
من قلب حبيك محمد صلى الله عليه وسلم وصل الى قلب سيدنا آدم عليه
السلام • ولما حصل الفناء للقلب نسيت الافعال منك ومن الخلق في نظرك و
علمك وتصورك وتقول صادقا (كل من عند الله) • بل ليس يدري من كان
عنده غلبة هذا الحال خلافا للقال ولا يشاهد شيئا الا من الله على قدر
استعداده ، وهو الفاعل الحقيقي للأفعال لدى اهل التحقيق ، وهذه الولاية
الصغرى تسمى ولاية آدم عليه السلام • ومن وصل الى هذه الولاية فهو
آدمي مشربا •

وكذلك الروح • تقابل روحك روحه الشريفة وتعرض لتجلى الصفات
الثبوتية الذي ورد من روح سيد البشر صلى الله عليه وسلم الى روح نوح
وابراهيم عليهما السلام ثم الى روحك • والواصل في هذه الدائرة يقال
له ابراهيمي المشرب فانه الى الخلقة انسب • وعلامة الصدق انه ليس ينسب
الصفات باثرها الى من لا اثر له وبعين الصدق يرى ويعتقد ويقول ما يرضى
الرب وأن لا يشخص شيئا من الاشياء لاحسا ولا نفسا ولا انسا وهكذا في
السر والمقابلة ولكن يعرض فيض شؤون الذات الذي هو من سر كاشف
الاسرار صلى الله عليه وسلم ورد الى سر موسى عليه السلام • والواصل
الى هذا المقام موسى المشرب والصادق في هذا الحال يرى ذاته مستهلكا في
ذاته تعالى •

وكذلك الخفي وقابله بلطفية النبي صلى الله عليه وسلم وتعرض
بالتعرض الى ربك وترجو فيض الصفات السلبية الذي ورد من خفي النبي
صلى الله عليه وسلم الى خفي عيسى عليهما السلام والواصل فيها عيسوي
المشرب • وتجريد الرب وتفريده في هذه المراقبة على السالك وارد لا يرى
ولا يعلم الا من الواحد بعلم الواحد وليس في علمه الا الواحد •

وفي الاخفى تقابلها الى اللطيفة الاخفى الذي في صدر سيدنا سيد
 الورى صلى الله عليه وسلم متعرضا الى رب الشعرى للشأن الجامع الذي في
 اخفى حبيبه الذي اوفى والمسعود فيها محمدي المشرب والتخلق باخلاقه فيها
 اقرب . ذلك فضل الله يؤتية من يشاء والسير فيها لايعين الا بلا تعين ، ولكل
 من تلك المراقبات محو وصحو اذا غلب المحو يسكر واذا عاد الصحو يشعر ،
 وكلما غلب المحو فالصحو ارغب يعني مادام المحو اصفى من الكدورات
 البشرية ، واذا غلب الصحو يكون اصفى الى الاحكام الشرعية ، والاعتبار
 بالاستقامة مع الشريعة اولا و آخرا باطنا وظاهرا لأنها هي المنهج القويم
 والصراط المستقيم بالقرآن العظيم . فطوبى لمن ترك الغير وتوجه بالكلية
 الى الخير . رزقنا الله واياكم ، وما ذلك على الله بعزيز . وليس الكلام واسعا
 لبيان المرام . والله اعلم بالصواب (٢٠) .

عمر العثماني

نامه كانی شیخ عومەر ضیائوددین

دیاره پیاویکی خاوهن پایه و ری و شوینی گه وره ی ئایینی وهك شیخ
 عومەر ضیائوددین ، له هه موولایه كه وه ، له موریدو مه نسووبیه وه ، له
 پیاوانی دین و دنیاوه بۆ پرس و پرا پی کردن ، یا داوای ئامۆژگاری لی کردن ،
 یا به نیازی دوغای خیر ، یا بۆ داوای چاك کردنی بیوان موسولمانان ، یا بۆ
 هه مه بهستیکی تر نامه ی بۆ هاتوووه وه لآمی داوه ته وه . زۆر جار وایش بووه
 ئه و خۆی راسته و خۆ له باره ی یه کئی له م بابه تانه وه نامه ی بۆ خه لك نووسیوه .
 به داخه وه ئه و نامه و وه لآمانه ی که میان نه بی کونه کراونه ته وه . منیش له و
 که مه که می نه بی ده سگیرم نه بوه . هه رچۆن بی که م له هیچ باشته ره ، بۆیه
 وا لیره دا ئه و ئه ندازه نامانه بلاؤه که مه وه که ده سگیرم بوون و هینوام وایه

(٢٠) مه لا قادری گه وره ی بیاره به نامه یه ك وه لآمی ئه م نامه یه ی شیخی
 ضیائوددینی داوه ته وه ، له باسی مه لا قادر خۆیدا ئه ی نووسینه وه .

لهمه وپاش زیاترو گه لیکه تریشم لهم بابه ته چنگ بکه وی و بتوانم پیشکشی
خوینده وارانن نازیزیان بکه م .

نامه ی بکه م

بو شیخ نهجهوددینی کوری نووسیوه

فرزندی نجم الدین ، در امان ایزد حضرت رب العالمین باد ، و با محبت
حضرت فخر المرسلین صلی الله علیه وسلم مشرف و مزین باد .

وبعد ، دلم با تو الفتی دارد که غیرا راهی نمانده . ای کاشکی تو
هم غبار غیرت به دل راه نبودی . ان شاء الله وقت آمدن آن طرف
قریب است ، زخمهای دوری را به مرهم نزدیکی تسکین دهیم . والسلام .

عمر العثماني

نامه ی دووهم

ديسان بو شیخ نهجهوددینی کوری نووسیوه

فرزندا ! وفقك الله تعالى على البر والتقوى . عجبا تا این درجه
دوری را بر بزم حضور ترجیح داده ، از آمدن نکول ورزیدند . برخیز و بیا
و معرفت حاصل کن . مجال تعلل را مجال دیده ، علی الخصوص فقیر بنویسم
بیایند . در هر صورت آمدنت ضرور است .

يك زمانى صحبتت با اوليا

بهرتر از صد سال بودن در تقى

والسلام (۲۱) .

عمر العثماني

(۲۱) وهك بیستوومه شیخ نهجهوددین له خانه قای (گومه) بووه له و بهری
سروان و شیخی باوکی ویستوویه تی بیته وه .

نامه‌ی سیّهم

هەر بو شیخ نه جهوددینی کوری نووسیوه

فرزندی نجم‌الدین ، به سعادت قرین باد . بعد حالات‌را پرسند ، شب
شنبه الحمد لله به سلامتی عودت به محل مألوف شد . بحر اشتیاق شما
ممرش دل باوفای فقراست . نار آرزوی بالهب مایهء بی‌قراری این دل
فگاراست . عنان ارادت‌را به امید وصول به درجهء سعادت باید به طرف ما
معطوف دارند ، و یعقوب محزون ایام مهجوری‌را یوسف‌وار مشغوف
نمایند . بیا ، بیا که نمانده‌است تاب هجرانم . والسلام . الهی بجاهم عندک
ارحم حالی .

عمر العثماني

نامه‌ی چواره‌م

هەر بو شیخ نه جهوددینی کوری نووسیوه

فرزند ارشد محمد نجم‌الدین ، تلویناتش به نور یقین ، واسطهء مقام
تمکین باد . بعد از چشم بوسی خبرات‌را خواهش نمایند ، به یادت مؤنس
میباشم .

عید رمضان به هجرانت در حرمان ماندیم . عید اضحی‌را به امید
دیدارینی میدانستیم . آمد و رفت از نازنین آداب دلنوازی نرسید ، و رسم
رحمیت واضح نگردید . و نظر انتظار پیوسته به راه آن دلدار حیران مانده .
ای وای از محرومی دیدار و دگر هیچ . باری دل در آرزویت در مشقت
مانده ، بخصوصه مبادرت به احضار شد . گل به دست دارید مبیید .
گل به دامن دارید مشوید . بی‌حالت خودگیری برخاسته و آمده که
ضرورت کلیه اقتضا به آمدن شما مینماید .

باز آی که باز آید عمر شده حافظ
هرچند که نیاید پس تیری که بشد از شصت

والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی پینجه‌م

هر بو شیخ نه جهوددینی کوری نووسیوه

فرزندی نجم‌الدین ، کوکب سعادتش از برج یقین طالع ، و نور
ارادتش بر بیابان صداقت ساطع و پرتو آفتاب ادبش بر خدمت فقرا ان شاء
الله لامع باد •

اولا برخورداریت از خدا به خاطر انبیا و اولیا رجادارم • ثانيا جناب
سعادتمند ملا محمد کستانی که راغب ملاقات شما بود آنجا آمد • محبت
علما و صلحارا به دنیا و ما فیها (الا ذکر الله) نباید داد • فرصت الفت
ایشان را غنیمت باید شمرد • خصوصا جناب معزی الیه که حقیقه از محبوبان
این فقیر مستمنداست تا در آنجااست هشیار خدمتش باش •

نقل است یکی از مجذوبان از طلوع آفتاب تا غروب روی به آفتاب
نموده و میگفت آیا در این گردش یکی را دیده‌ام که از خود رسته و به حق
پیوسته باد • دگر اشاره کافی است اگر طالب اهل است کار سهل است ،
والا کوشش جهل • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی شه‌شهم

هەر بۆ شېخ نەجهوددینی کوری نووسیوه

پسرم ، نور بصرم ! از خون دل چون گل نکات ادب‌را مایهء رفع تعب
این زحمت دیده نموده بودید ، رسید . دران لحظه ومابعدها موجب لحظات
التفات گردیدند . صبر که نصف ایمان است ، به سهل و آسان نتوان یافت .
تا دیدهء ارادت به سوی غیراست نیت و قول و فعل موجب برکات تامه و خیر
نخواهد شد . ضرر و نفع به ضار و نافع است ، و منع و عطا از معطی و مانع
دیده . در نظر اهل معرفت دیده به غیر سوی او گشودن خطاست ، و گوش
به حرف نامحرمان به حرم خارج دائرهء صدق و صفاست . گل و دل‌را بخار
هوای اغیار زدن ناسزااست . (ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه
مسئولا) . ان شاء الله به توسط اهل همت با خدا باشی ، و به تیشهء
استمداد از متکیان اریکهء امداد که اصحاب کهف اتحاد بین العبادند نقش
تعلق غیرا از لوح خاطر بتراش .

آنچه بر تو باید ایناست دلت به حق بگراید تا گره از کار بسته
بگشاید ، و الا سنگلاخ به راه وصول در نظر ارباب قبول که سختیها دارد ،
بی اینها مشکل است و سهل نخواهد شد . دارالمحنة و استراحت مگر در
تصور اهل اباحت باشد .

نصیحت گوش کن جانا که از جان دوستتر دانند
جوانان سعادت‌مند پند پیر دانارا

چون عاطفت دیدهء ملاطفت به ظرف آن فرزند ناظر است به این اشارت
اکتفا گردید .

به سر داریم بر تخت ارادت

بیا تا تاج‌را چون در یکتا

والسلام .

عمر العثماني

نامه‌ی جهوتهم

هه‌ر بو شیخ نه‌جهوددینی کوری نووسیوه

دل‌م به داغ و فایت صبور و رنجوراست
که یادگار ازان کوکب زمن دوراست

فرزندی نجم‌الدین سلمه الله تعالی درد فراق‌را تحریر ضرور نیست
که از ارباب اشتیاق نه مستوراست • حدیث آرزومندی را بیان نمایم که به
طومار در نمی‌گنجد • اگر دل داری دلداری را میدانی و آدابش را در میان
اعیان با نشان و برهان‌است • باری گله از من نباید و رنجش از من نشاید
که من ستم‌دیده با ریش سفید به کجا روم که هر طرف مستحق تذکار و هر
یک منتظر و در دائره‌ء انتظارند • کوکب بخت مرا هیچ منجم نشناخت ، که
فرزندان هر یک در جایی با هوایی و فقیر با فقرا تنها مانده • خدا رحمی دهد
صیاد مارا • باری حالات‌را جويا باشند ، عمرتان با‌دا دراز ای ساقیان بزم
جم • به انتظار اخبار سلامتی شما و امثالت بهر طرف نگرانم گویا چهار
چشم مانده‌ام • حق تعالی کچی برایتان نیاورد • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی هه‌شته‌م

هه‌ر بو شیخ نه‌جهوددینی کوری نووسیوه

ای غائب از نظر که توی همنشین دل
من بینمت عیان و دعا میفرستم

فرزند باتمکین ، نور چشم تمکین نجم‌الدین به نور یقین محفوظ از
مزلات راه تلوین و محظوظ به الطاف حضرت رب العالمین و سربلند به
محبت خاتم النبیین صلی الله علیه وسلم باد •

بعد از طی سجد اشتیاق ، و پس از بسط بساط اشواق بیان میدارد از
انجا که خدا راه صلاح و اصلاح را برای ارباب فلاح موجب رستگاری قرار
داده ، اسباب قوت جناح سبک سیران اوقات مساء و صباح است • درین
صورت در بین عباد به همت شاهان تخت ارشاد ، اگر فرصت خیرخواهی
و خیرگویی غنیمت گردید ، جهاد است ، باید کوشید و بلکه شربت زحمت را
هم در آن مقام نوشیدن رحمت است •

باری جناب پاشا در فقره قتل مرحوم مظلوم محمود بگ که امیدوارم
در ظل قبول صاحب مقام محمود صلی الله علیه وسلم مورد رحمت حضرت
ودود مسعود باد ، مکتوبی به فقیر اظهار نموده این است لفا روانه شد ،
ملاحظه نمایند • بعد از آن با سرکار خالو عزیز بگ ملاقات محرمانه بنمایند ،
و مکنونات خاطرش مکشوف دارند • آن وقت به تدبیر او پای عزیمت را به
دائرة مطلب نهید ، شاید کاری سامان گیرد که غبار پریشانی ازان جمعیت
برخیزد • و صلی الله علی خیر الوری وآله وصحبه اهل المغفرة والتقوی •
والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی نوه‌م

هه‌ر بو شیبخ نه‌جهوددینی گوری نووسیوه

فرزند سعادت قرین نجم‌الدین ، از برکات کامله حسن آداب و ارادت
ان‌شاءالله به سعادت دنیا و آخرت نائل و در هر عید سعید و آزاد ، و در
طریقت تا حقیقت بر وفق شریعت برخوردار باد •

کاغذت به ملاحظه رسید • مالش را حالی گردیدم • جوابهارا اگر
تاخیر انجامیدند بر حسب تقدیر بود • آنچه عقلا صلاح دیدم نوشتم • وقت
فراغت و حصول نعمت صحت ان‌شاءالله وفا به مضمون مکتوب خواهد

شد • زیاده مقدراترا در ازل زیر پا شده‌ایم ، تغیر نباید کرد که طناب قضا
در گردن‌است و قلاب قدر به سوی ما اراد الله تعالی جلاب‌است •

از چه کند جنبش بی‌جا که هست

آهوی بی‌چاره به گردن اسیر

فرزندی معین‌الدین را چشم بوسم • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی ده‌ه‌م

هر بو شیخ نه‌جهوددینی کوری نووسیوه

فرزند دل‌بندم ، عزیز ارجمندم ، نجم‌الدین ، همت شاهان تخت تمکینش
تمیمهء بازوی یقین ، و دعای زنده دلان با تحسینش مددکار راه تلوین باد •

وبعد ،

از رفتن جان از بدن ، گویند هر نوعی سخن

من خود به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود

باری تو رفتی ، خدا همراحت • هر جا هستی خدایت به سلامت از
ملامت محفوظ و در کمال سعادت محفوظ دارند بمنه ، اگرچه میدانم که
شرمسارم و جای رجای روی ندارم • مدد یا روح شاه نقشبند و غوث
گیلانی قدس سرهما • و به ملا عبدالقادر گفته‌ام بیاید در گمه بنشیند ،
صاحب‌داری او را در خصوص تعدی خلق لازم دارند ، و اگر زراعتکاری
بنماید باز چشم‌داریش در زمین و غیره ان شاء الله میکنند • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی یازدهم

هەر بو شیخ نه‌جهوددینی کوری نووسیوه

در نعیم ار نبود جا و مقامی جانا
بر در عشق تو چون خاک فتادن اولی

مدد یا روح شاه نقشبند و غوث گیلانی • فرزندا ! بمنه تعالی ابر
رحمت و لطف خداوندی عز اسمه از باران انظار حضرات مقدسه پیران
نقشبندی قدس الله تعالی اسرارهم گلزار ارادت آن ارجمند دلبندرا ریآن
و سیراب فرماید •

لطف حق باد به هر وقت مددکار ترا
همت حضرت عثمان بودت یارو ندیم

بعد ، آنچه از کسالت فقیر استماعاً دستگیر شده دروغ نبوده ، ولی
چراغ امیدواری به صحت له المنه علی الظاهر درین هفته فروغی فراهم
آورده و صحت علترا دور کرده‌است ، اما چه فائده که تنها در زحمت
تنها مانده‌ام •

طالب راه هدی را می‌نگرم شاکرم • تکالیف اراجیف را نظر آرم
شاکرم که پنبهء تبصیرا بر داغ دوری شما و امثال شما نهاده ، به انتظار
ظهور آثار اخیار لیل و نهاررا به حسرت به سر میبرم • وجودرا در شیشهء
اندیشه چو مربای زنجبیل در خاک دلیل به حلوای تمنا در مقام رضا با غسل
مصفاى لقای اهل لقای ایزد حضرت اجلّ جل جلاله دارم ، و حرف ملالرا
له المنه ازین عالم یاد ندارم که دانم با غیر او تفرقه‌است با او جمعیت • معلوم
که تفرقه در نظر فریق اصحاب صنفه تحقیق به تصدیق پیر میخانهء طریق
توفیق غیر مستحسن ، و بدو و ختمش دائر به کمال محن‌است •

هرچه جز ذکر خدای احسن است
گر شکر خوردن بود جان‌کند است

باری انجیر رسید • پیرت مددکار و دستگیر باد بمنه • روز چهارشنبه
گذشته جوانو اسپ را با رضا روانه کردیم ، و در اصطبل تغافلش مدارید • به
چشم ملاحظه باشد که خیلی اسپ مناسب به نظر می‌آید ان شاء الله قدومش
خیر خواهد بود •

فرزندی محمد و خواهرش را چشم بوسم • حالات را علی الظاهر پرسند
جزئی اشتغال داریم • ان شاء الله عنقریب خلاص میشود ، و به اشتیاق دیدار
تا بر و بحر طی خواهد شد • ان شاء الله • ان شاء الله • مدد پا پیر پیران •
والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی دوازده‌ه‌م

هه‌ر بؤ شیخ نه‌جه‌وددینی کوری نووسیوه

به هر منزل که جانان من انجا است
تم اینجا ، دل و جان من آنجا است

فرزندا ، ارجمندا ! أعزك الله بمنه و أيدك بجنود لم تروها بالعين ، و
جدد لك اليقين ، و أوصلك الى مقام التمكين ، ونجاك من التلوين ، بجاه
اوليائه المتقين •

بعد ، آن وقت کاغذت رسید مجال جواب نبود تا بنویسم ، و همیشه
به یادت شاد بوده‌ام و با غمت در الم • این دو سه روزه نورچشمی
عبدالرحمن را معطل کردم که هر وقت او را بینم به یادت بنشینم • سبحان الله

عجب مذکری بود که نزدیک رحم و قریب ملحوظ میباشد • و هر وقت
دعای شفای صادق را کرده‌ام حفظه الله •

الحال که صبح پنجشنبه در حضور جناب مستطاب حاج سید حسن
دامت سعادت نشسته و با جناب سعادت مآثر حبیبی شیخ قادر همزانو هستیم
احوال پرسان شدیم ، انشاءالله احوال حال و استقبال خیر مآل باد ،
و خاطر عزیزت با جمعیت و وجود به صحت در طاعت حضرت معبود ودود
خواهد بود که نعمت عظمی و سعادت کبری را دلیل و قبول بزرگان کوچه
فقرا برهان مدلل میباشد • زیاده‌ها بر حسنی خوان که در قرآن مجید
معلوم بر سعیداست •

عمر

نامه‌ی سیازدهه‌م

هر بو شبخ نه‌جهددینی کوری نووسیوه

فرزندبى نجم‌الدین را چشم‌بوسم • خبرات را پرسند غباری که بر دل
دوری آن سعادت گل‌است که زخم صبوری را مرهم آمده‌است ، انشاءالله
سلامت و محفوظ و محظوظند •

خالویان هر دورا با صوفی علی سلام رسانم • محل تابستان که به خانه
خالویان نزدیک و از شر و شور تریک‌است هر وقت به قبالان آمدند بفرستید
خودم نیز آنجا می‌آیم و این تابستان در آنجا می‌باشم • حکما جایی دیگر
صلاح نیست به هر عبارت بوده • اگر کسی خوف از گمه داشته باشد
اطمئنانش داده • گمه و هرچه در گمه‌است فدای چشم انور باد • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی چوارده‌هفتم

بؤ شیخ عه‌لائوددینی کوری نووسیوه

که لهوکاته‌دا له دئی (تازاوا)ی (سالال) بووه

پسرم ، نور بصرم ! اگر به قلم رقم اشتیاق سیم علم دشت فراق کنم شاید ، واگر بیاض صفحه‌ء نامه‌را به مداد خامه‌ء چون بخت خود سواد نماید عجب نباید که بعد از مدت تربیت فرقت‌را مایه‌ء فرحت دانستید ، و پس از ایام زحمت هجرت‌را رحمت فهمیدید ، ندانستم از من چه حرفی شنیدی ، و از برف چه شگرفی‌را دیدی . گرمی ما چه ضرری داشت که سردی او را به دل گرفتی . مگر دنیا عزیز بود ، یا اصحاب خانقاه بی‌تمیز ؟

عمرتان بادا زیاد ای ساقیان بزم جم
گرچه جام ما نشد پر می به دوران شما

باری هرگاه درانجا عمر را ضایع نداری و اوقاترا به موانع ندهی ، باز حمد خدا میکنم که مطلب اعظم اتباع سرور عالم است صلی الله علیه وسلم . جز آن امری نیست که سرآمد سعادت سرمدی باشد . من شمارا برای خدا میخواهم نه برای دنیا . سعادت حقیقی مقصود است نه زبید دار فنا . الآن اگر من بمیرم تو به من چه ، و اگر تو بروی من به تو چه ؟ ولی خدا هر جا بلا کیف حاضر است (و هو معکم اینما کنتم) . اگر ما هم باشیم ، مادام با خدا نباشیم سودی از ان مقصود نمی‌بخشد و جانرا سروری نیست .
الهی مارا از خدی بستان ، و از دام علایق برهان ، به فضل و کرم خود برسان ، که تا خود بار دوش خودیم هوش نداریم ، و گوش استماع در سماع اقوال مناع است . دشمن در بین دو پهلو پهلو ان فتن گردیده . (اللهم اصلحنا ولا تکلنا الی انفسنا طرفه‌ء عین یا ارحم الراحمین) .

خبرات این طرف‌را اگر بررسی خبر دادند که پادشاه بغداد رفته و به

خلعت فاخره عفو سربلند گردیده ، و قشون تاخیر شده • خبری دگر نیست •
تا چه زاید شب که شب آبستن است •

و فقرهء سرگت بر وفق فرمان معهود • مجرد ظاهرا از کف مدعیان
خارجه بیرون رفته بر قرار خوداست ، و به صاحبان خودش بی‌پاره
واگذاراست •

فقیر و اهل خانقاه به امید رحمت خدا سر ارادت را به گریبان تمنا
فروبرده‌ایم ، و فکری اگر باشد غم ایام فائته غفلت است • حق تعالی به
دست رحمت خود خط عفو بر ماجرای خطایمان کشیده دارد (انه عفو
یحبّ العفو) •

و اهل بیت و صغیر و کبیر لله المنه سلامتی ظاهر داریم • سلامت باطن را
به سعادت مقرون از خداوند عالم رجاداریم • (ربنا تقبل دعاء) • فرزنده
نورجان دعارسانم • فاطمه را چشم بوسم • خواندن (۲۲)
مهمل ندارید ، و طاعت خدا را مجمل نشمارید • اوقات را ضایع ننمائید •
البته شیخ محمود را برایم روانه میدارید ، با او شغل ضرور دارم • باقی
مخلصان آنجارا وکیل سلام باش • والسلام علیکم •

برادر طریق عهد سعادت شیخ محمدرسا سلام رسانم • دعای خیر را هم
منتظر • شیخ عبدالله كذلك • سید امین برایم بفرست • به کلی تأخیر نباید •
فرزندی علاءالدین ! انشاءالله قرار آنجا هر طور بود ، در وقت
عزیمت شهر اطلاع به فقیر بدهید ، چه از قرار آنجا چه از صورت رفتن ،
چه از نام قریه‌ها • باقی حوالهء صدق محبت شماست ، بعد از فضل خدا
و همت پیران •

شب سه‌شنبه • صفر ۱۳۱۴ بدوح

(۲۲) له نه‌سله‌که‌دا ناته‌واو بوو •

نامه‌ی پازدههههه

بۆ خهلیفه‌ی خو‌ی شیخ ماری نیرگسه‌جاری نووسیوه

اخ‌ی وحبیبی فی الدنیا معروف • جان عزیزم ! مریدان حاضر از جای ذکر و فکر و حالات طریقت مشغولند به بیانات احوال شیوخ که شیخ ما فلان کرامت دارد و شیخ ما فلان معامله‌را کرد ، و آنچه لازم حال ایشان است معلوم است • (قد ضاقت حیلتی • ادرکنی یا رسول الله) •

جان عزیزم ! کسی برهء (شهلو (۲۳)) را دزدیده • تو میدانی و من میدانم • به او بگو بره‌را به صاحبش اعاده دهد ، والا ازو قبول نمیشود • نورچشمی سید احمدرا دیده بوسم • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی شازدههههه

دیسان بۆ شیخ ماری نیرگسه‌جاری نووسیوه

عزیزی معروف ! فلان که طلب دعا از ما کرده ، کیم من تا دعا کنم ؟ چیم من تا پای به میدان تمنا نهم ؟ خفته شکلی بی‌ادب ، و لنگ‌لوکی از دست نفس اماره در زحمت و تعب • اگر اهل احسان دعای نجاتم کرد جزاه الله ، والا الحکم لله ، تا بدانم چه آید درین راه • لا اله الا الله •

عمر العثماني

نامه‌ی حه‌قدههههه

له وه‌لامی نامه‌ی شیخ مه‌رووفی نیرگسه‌جاری نووسیویه

جان عزیزم شیخ معروف است • آنانکه در مقام خود صاحب دستند،

(۲۳) ناوی به‌کیک بووه له عه‌ره‌به‌کانی دواوانی زه‌لم و تانجه‌روّ له شاره‌زوور.

در دائرهء توحيد به بادهء استفاده از مظهر اتم صلى الله عليه وسلم مستند •
 باخبر از کون و هر در ماندهء را عوتند • سر خود حرفى نگویند • بى رخصت
 راهى نپویند ، و به هوای خود مطلبى نجویند • مأمورند در حرکات و
 سکنتات • اگر خارج عادت باشند معذورند • چشم صداقت بینان ازیشان عیبى
 نبیند • گوش هوشداران لغوى نشنود ، و خیال خوشحالان بدى برایشان
 نخواهد • خدا آنچه خواهد به ایشان میکند ، وایشانرا چون دام بر سر راه
 بدکاران میتند • دوست به اوها آلوده دارد و طالب را آسوده مینماید •
 بیگانه ازیشان میگزیزد ، و با اوها میستیزد • سرکار پروردگار است ،
 و رشتهء انکار حوالهء قبضهء اختیار اختیار است • حسبنا الله و نعم الوکیل •
 جناب سعادت ندیم شیخ عبدالرحیم را عرض سلام دارم • از من عرض
 بنما اگر حقیقت ظاهر شود طریقت و شریعت معطل میباشد ، اگرچه شریعت
 معبر طریقت است و ممسك حقیقت است • خیالاترا به دل راه دادن علت
 مزمنه است •

ترك فرما جمله اوهام و خیال
 سعی کن با شرع در تحصیل حال

حالرا با قال باشد همسرى
 او بود رهرو کند این رهبرى

تا مقام حرف را باشد مقام
 هست عرفانرا به او گفت و کلام

چون مقام حرف جمله شد خراب
 روز در گاه (۲۴) برمتاب

گر حقیقت یار باشد ای رفیق
 نبودت کاهش به اصحاب طریق

(۲۴) له نه سله که دا ناته و او بوو • پهنگه (حقیقت) بى •

جمله‌را یکسو همیدانی به دل
جمله‌را خوشبو همیخوانی چو گل

والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی ههژدهههههه

بو حاجی شیخ عارفی قزرباتی نووسیوه

فرزندی شیخ عارف سلمه الله تعالی به همت مشایخان میسپارم • بعد
فقیر شمارا به اولاد دنیا و آخرت قبول نموده‌ام • در اشتغال به ذکر و فکر
خودتان باشند و مأذون باشند برای ادعیه نوشتن ، و در وقت توجه نمودن
استمداد از ارواح مشایخان بکنند ، و از بابت دختر درویش حسین هم
مبارک‌است مصلحت‌است • اگرچه فقیر ارادت داشتم زن برایت بیارم •
الآن همان دختررا نیز به اولاد خود قبول نمودم • مبارک باشد • زیاده لازم
به تفصیل نیست • امانت خودتان و دینداری خودتان •

و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین • افقر الوری ،
خادم الفقراء :

عمر العثماني
ضیاءالدین العثماني النقشبندی

نامه‌ی نوزدهههههه

هههه بو حاجی شیخ عارفی قزرباتی نووسیوه

نور چشمی شیخ عارف ، وفقه الله بالمعارف • بقزرباط رفته‌اند
و مشغول ختم و توجه و نصایح دین هستند • الحمد لله • خدا توفیق
دهد بی‌طاقت نباشید •

ان شاء الله خودم بعد از عید به آن طرفها می‌آیم و امور دینی‌ها را بر وفق رضای حق به توفیق حق مطلق تسویه میکنیم • و جمیع مخلصانرا سلام رسانم • فرق قادری و نقشبندی نیست • تهلیل و ختم و توجه بنمایند • هرکسی فرق کند نشانهء شامت دارد ، فقط در طریق خداپرستی صدق نیت و عمل به اخلاص و اجتناب از خلاف شریعت قولا و فعلا و قلبا لازم حال مریداست • که يك گناه بعد از توبه از هفتاد گناه قبل از توبه شدیدتر است • والسلام علی عباده الصالحین بحسن الختام • خادم الفقراء النقشبندیة والقادرية :

ضیاءالدین العثماني الخالدي

حاجی حسین و نجیب افندی و صوفی عبدالله و باقی برادران دینی‌را سلام رسانم •

نامه‌ی بیستم

هه ربو حاجی شیخ عارفی قزلباتی نووسیوه

نور دیدهء معارف شیخ محمد عارف وفقه الله تعالی واعانه بمنه • مدتی بود حالات سلامتی‌را مطلع نبودم تا که صوفی محمد عرب آمد ، حالات سلامتی شمارا بیان کرد مسرور شدم •

عزیز من ! (من كان لله فقد كان الله له) • یکی از بزرگان گفته (حبیب الله فی الدنيا غریب) • امانت خودت و خدا • دگر :

هرچه جز ذکر خدای احسن است
گر شکر خوردن بود جان‌کندناست

جمیع اهل بلده‌را سلام رسانم کلا ، علی الخصوص صالح افندی ، امین

افندی صالح افندی ، درویش حسین ، محمد صالح ، سید خورشید و سائر
محبان و اهل ختم و تهلیل و جماعات •

بعضی کس تغیر پیدا کرده اند پشیمان میشوند • حضرت شاه و حضرت
غوث قبول نمیکند • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و یه‌که‌م

بو شیخ حسینی قهره‌چیواری نووسیوه

پیر منیر ، حضرت دستگیر ، روح الكل فداه !

بعد امیداست ان شاء الله از ذروه کوه فیوضات ، قطره از توجهات
بر مزرعه خشکیده ارواح ماها چاکران برافشانند ، و گاه‌گاهی چون از
باغ ملکوت و کوه جبروت بازآمدند ، به عنوان تسکین خاطر مریدان ،
و تنویر افتده فقیران ، گل نور و ضیمران سرور مرحمت و احسان فرمایند ،
و سپاس بی‌قیاس مر خداوند حقیقی را سزاست که ارشاد همگی را به آن
حضرت منحصر ، و چشم دوران در راه زیارت منتظر گردیده • لله در من
قال :

من رام ان لن یهلکن ، فلیصرفن
بکله او جلّه نحو الحسن

• والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و دوهم

له وه‌لامی نامه‌ی حاجی مه‌لا عبدوئلای جهلی‌دا نووسیویه

عمری‌است عمر خادم جلی‌است ، و عهدی‌است بر درجه چهارم

علی وار به تصدیق چار یار ، فارق آشنا و اغیار ، و شایق رفع غبار انکار
اغیار ، طالب تذکار یار و راغب اذکار به کمال افکار با انکسار ، جامع
و مانع چون تعریف قواعد یا فوائد ، و دادرا تکرار مینماید ، و راه صدق را
به ظن رضا با اسباب وفا در سنگ جفا می پیماید •

باک از تیغ بی دریغ هجران ندارد که به جسم اگرچه دوراست ، جانش
در حضوراست • جای ملاقات ندارد ، (ولا تأسوا علی مافات) میخوانند •
اگر سرگردان باشد دوستانرا به سر نگرداند • می پرستی نماید ، در خود
پر نمی گشاید • آن است که جان افشان دوستان است ، همان است که دماغ
جان هوشیاران از گلشن بیداریش بوستان است • چنان است که از جانان
دل ستاند ، یعنی خاکی است بر درت ، چنانکه تو تاجی بر سرم • غلامی است
جویندهء علام ، نه عبدی مایهء زحمت انام • بنده ایست شایق نه شرمندهء آبق •
غریبی است بی کس ، تمنای نصیب از فریادرس دارد • اگر می پرست را دیدم
قدح به دستم • اگر گل را بینم بلبلم • اگر گلخن نشینم آتشم • با یار
اگر باشم همکار و همقطار و سرخوشم • دوستم (وقولوا للناس حسنا)
فرموده • فرستاده ام (واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم) گفت • صاحب کارم
(کما صبر اولوا العزم من الرسل) اشارت داد • و قادرم در پایهء ارادت نهاد ،
و درگاه را به روی خود گشاد ، و عزت و حیات و رزق را در کف قدرت ،
و منع و عطای خود معلوم و مقسوم کرده ، دگر به دونان برای دو نان
دویدن چه فایده ، و از یار به اغیار گرویدن چ قاعده •

بوبکر و عمر ، علی و عثمان
از صدق و وفا شدند جانان

دونان به دو نان شده گرفتار
مانده خجل و شده ستمکار

روزی به شما حواله باشد
کی کس به امید فاله باشد

رزاق یکی است در دو عالم
حی است و قدیر ، حکیم و عالم

(فوزی) تو کجا و حد توحید
علمی است برون ز قید تحدید

بردار تو حائل اضافات
تا غم نخوری برای ما فات

پای لنگ مرا راه وصول به مقام بی رنگی نیست تا درانجا با تو بی زیان
بیان دارم دیگر معاش تلخ نباشد ، و غرهء ماه را سلخ نخواهم که غنای من
مستغنی از حلال و مقام من دور از حرام است • ذرهء ام خفی ، طالب پرتو
آفتاب جلی • جسارتم خسارت مگو ، جسور صبورا است • ما فی الضمیر
دستگیر است • قلم بر رقم برگردان ، و خط داخل خط انس و جان • والی
جنان محتاج نطق و بیان • چند دفعه (دولمه) کردند ، و من به حسرت و کالة
خوردم ، لذت نبردم • یسر الله لنا شرف التشریف • فرزند ارجمند روشنی
بخش مدرسهء امید محمد بهاءالدین را زین الله به العلوم و صانه من الجهول
واعانه بهمته اصحاب صفة القبول به فرزند ارجمند خود قبول کردم • دگر
نوشته روانه شده • ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم • ولذکر الله اکبر •

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و سیّه‌م

بۆ ئەمینولساداتی نووسیوه له دبی (کوچک چهرموو)

له وهلامی نامه‌یه‌کی گله‌یی ئامیژیا له‌سه‌ر بانگ‌کردنی

مه‌لا قادری گانی‌که‌وه‌یی بۆ ده‌رس‌وتنه‌وه له بیاره

یا علی مدد!

جناب مستطاب ، سید سند ، و سرور امجد ، دام مجده الأسنی ، امین السادات عالی درجات ، صورت وفارا به عین صفا ملاحظه فرماید ، و ستر ابواب جفارا با دست هوا بنماید ، که با هواخواهان هواداری ممنوع است ، و دست قوت آرزو دران مقطوع • پای بی‌وفایی در گل و خار جفا در بارگاه اشتباه خلیده بر دل است •

نامه‌که‌ت یاوا په‌ی ساکنی ده‌رد

ئاما و خاس وانام ، سه‌فایش ئاوه‌رد

فه‌رماییت وه‌ خه‌ط پر جه ئیشاره‌ت

که‌رده‌ییت زنجیر نه‌ تۆی عیاره‌ت

که‌ من بی‌وه‌فام جه‌ عهد وهرین

بی‌شه‌رط و شوئم گۆیا من جه‌ کین

حاشا و که‌للا من بی‌وه‌فا بوو

یاخۆ جه‌ سه‌فا من ته‌وه‌للا بوو

عه‌هدم ئه‌و عهدهن فه‌رامۆش که‌ردی

مۆبه‌تم ئاده‌ن تۆ جه‌ یاد به‌ردی

ئه‌مما چیش که‌روون ، پیش‌ده‌ستی که‌ردی

باده‌ی ئیلتیفات جه‌ مه‌ستی وهردی

سهیید ئەحمەد پەری بەھانە ئاری
جە کۆ بۆ سهیید بەھانە کاری

امین السادات که لقب مبارک است انشاءالله مافات را تدارک خواهید
فرمود • صلاح سادات عالی درجات هرچه باشد معلوم چنان خواهی نمود •

باس قدرت وه یاد ئاوهردەن
قەدر قەدرت فەرمامۆش کەردەن

من که قادر نیم وه هیچ طەرەفدا
جە کۆ باروو بەر دور جە سەدەفدا

قادر قودرەتش پاسە نمانا
وهر نه من تیغم وه پرووی کئی شاننا

غولام و بەندەو خاکسار تۆم
کەترین موشتاق بی قەرار تۆم

ئەر بەندەم وانی جە رای سەر وەری
وهر خاکم زانی جە پرووی میهتەری

تۆ حەساوەنی وه هەرچیم وانی
ئومیدم ئادەن تۆ ویت مزانی

عوثمانی یارای عینادش نی یەن
دائیم سەر نه رای ئیطاءەت بی یەن

مادام سهیید ئەحمەد رەضاش جە لای تۆن
سەفاش باقی بۆ وەسەن جە هەر کۆن

(الحمد لله) دەرگای غەم ژنیا
نامە کەت یاوا وه مۆبەت و نیا

جهی دما ئیتر به هانه نه بو
یاداوه ریمان بهی نیشانه بو

• جمیع سادات کرام دام سعدهم داعی و مستدعیم (۲۵) • (یا عمر)

خادم الفقراء النقشیه والقادریه
عمر ضیاءالدین العثماني

(۲۵) بو روون کردنه وهی هوی گله یی ته مینولسادات له شیخ و وه لامدانه وهی شیخ بهم نامه یه ، یه کئی له کوره کانی ته مینولسادات ته م پهر او یزه ی خواره وهی نووسیوه :

محترمین اطلاع دارند که مدرسه والی کردستان (دار الاحسان) در تاریخ ۱۲۳۰ هزار و دو صد و سی باتمام رسید ، لکن مدرسه علوم دینی اسلامیه آباء و اجداد این جانب سید احمد ستوده در قریه (سنگ سفید) در سال ۱۲۱۴ هزار و دو صد و چهارده یعنی شازده سال قبل از مدرسه والی همواره جای علمای اعلام و محصلین کرام بوده ، و صدها فقهای عظام ازان مدرسه تحویل جامعه اسلامیت شده که در اکثر نقاط به تعالیم شریعت مطهره و نشر علوم پرداخته اند . رحمهم الله اجمعین .

در این اواخر مرحوم ملا قادر کانی کبودی مشهور به (ملا قادر بیاره) مدرس زمان پدرم سید سعدالدین امین السادات بوده است که طلاب آن ایام مرحومین ملا حسن پسر ملا علی تر جان و ملا عبدالرحمن پسر قاضی بانه و شیخ حسین سردشتی و سید عبدالرحمن نظام الاسلام و شیخ عبدالله هزارکانیان و غیرهم بوده اند .

القصة . مرحوم مبرور شیخ عمر ضیاءالدین قدس سره به کردستان تشریف آورده ★ با قوه معنوی و نیروی باطن قلب ملا عبدالقادر را جذب و تصرف مینماید که ملا عبدالقادر از سنگ سفید منتقل و در بیاره مستقر میشود و مرحوم سید احمد پسر سید حامد که از سادات بنی اعمام قاری قرآن و اهل طاعت بوده و لحن و آواز بسیار خوب داشته ، مرحوم ملا عبدالقادر به شیخ ضیاءالدین میگوید که حسن صوت سید احمد برای مؤذن و مترجم خانقاه بیاره خوب است . شیخ ضیاءالدین نامه به سید احمد مینویسد دعوتش برای بیاره مینماید . پدرم قصه را میشنود ، مانع از عزیمت سید احمد میشود ، و نامه پر معنی با عبارات لطیفه و خط زیبای خودش به عنوان گله مندی و اندوه

نامه‌ی بیست و چوارم

له وهلامی حاجی مه‌لا عه‌بدولسه‌لامی بانه‌ییدا نووسیویه

بدست محبت آن جناب قواعد عقاید بر حنجرهء فوائد نهاده گردیده بود ، شرف وقت ارباب دقت بخشید • معلوم که اساس استیناس بر سبجهء تقوی اولی ، و مرصوص برصاص اختصاص خواص بود احری است • ولی تا صرف نظر از نفع و ضرر ننماید و نحو و منطق را کلیه در محو نگرداند، هیئت مقصود را در بیان بزبان نتوان گفت ، و در " حکمت دبستان لسان نخواهد سفت •

کلام وقتی مفید است که تام باشد ، والا مختصر اگر مایه تفصیل مطول نیست چه نفعی به جز ضرر دارد ، و باری (علیکم بالبلاغ) که حق آن بر امثال چنان صاحب افضال مسلم و معلوم علما و جهال است •

بی سر و پا قدری ندارد که جوب قدر و معرفت را گنجانند ، و قوتی که مایهء قوت باشد بدست بیاورد •

تا به نور بصیرت حق را نداند ، دل پر غل و بصر نابینا و گوش ناشنوارا کجا راه تفقد و تبصر و استماع است • (أولئك كالأنعام بل هم أضل) در سورهء أنعام صورشان مشکل و بانشان است •

از رفتن ملا عبدالقادر به شیخ ضیاءالدین نوشته میگوید :

شین فرهادم تهمام نه‌که‌رده‌ن

ده‌ین خوسره‌وم ماری نه‌گه‌رده‌ن

هنوز من حسرت ملا عبدالقادر را فراموش نکرده‌ام که میخواستند سید احمد را از من جدا نمایند ، و شیخ ضیاءالدین نامهء ذیل [فوق] را در جواب پدرم نوشته •

[★ راسته‌کھی ، وه‌ک بۆم ساغ بوه‌ته‌وه ، نه‌وه‌یه شیخ خوی ته‌شریفی نه‌چوه بۆ سنه بۆ هینانی جه‌نابی مه‌لا بۆ بیاره ، مه‌لا عه‌بدوللای په‌سوئی و مه‌لا عومهری واشه‌مه‌زینی ناردوه به‌دوایا هیناویانه — عه‌بدولکه‌ریم] •

و امثال آن جناب که در حضور و غیاب مستطاب ، و بر آداب اصحاب محل خطاب ، و دست معرفتشان به حنای تخلق باخضاب است از برکات سنت و کتاب با مظهر صدق و صواب و با عروة الوثقی فصل الخطابی خدای ناخواسته مورد عتاب باشند که تاج ورثه را بر فرق در بین فرق دارند ، زجابه تصدیق را به مصباح تصدیق بیارای ، و کوکب دری مطلب را در پشت سر امتحان ملاحظه بفرمای . امثال این گذارا به کعبه رهبر شو ان شاء الله تعالی بیری اجر دو صد بنده که نازاد کنی ، والا من کیم تا دعا کنم ؟ چه کسم تا پای بیدان تمنا نهم . خفته شکلی هستم بی ادب . لنک و لوك از دست نفس اماره بزحمت و تعب . اگر اهل احسانی دعای نجاتم کرد جزاه الله ، واگر فراموشم کرد الحکم لله . تا چه پیش آید ازین راه . لا اله الا الله محمد رسول الله . والسلام .

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و پنجم

بؤ شیخ غیاثوددینی نه نصاری تالشیی نویسیوه

جناب سعادت مند ارجمند احباب بهره مند از آداب اصحاب . غره جباه یکه تازان میادین شك و یقین . . قره باصره متحاین صبر و تمکین . . حبیبی شیخ غیاث الدین است .

بعد از تشیید بازوی محبت به آیات صداقت ، و پس تاکید بر اتباع شریعت که مناهج شهبازان قله قاف ابتهاج است یادآور به تذکار آداب اخیار ابرار میگردد .

امیدوارم به لطف پروردگار که پایه استیناس استحکام از اقتباس بانوار کرام دارد ، و بحرر حصین یقین گلشن تمکین مصور از باد خزان تلوین است .

اسباب صداقترا غير از صدق نديدم ، آن هم مشيد بتوحيد
و استقامت (ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تنزل عليهم الملائكة الا
تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التي كنتم توعدون) •

اساس قبول در اتباع است (قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم
الله) • آيهء اخلاص كسى راست كه با شريعت راست آيد • اما در دائره
دعوت نه در مقام ادعا • اختيار ذلت و انكسار و قلت و اصطبار در زاويه
علت لازمه ظهور آثار محبت تواند شد ، و قبول محنت موجب رضای امنای
طريق وحدت است •

عجبا كاغذت نمى آيد كه دل ازو بگشايد • خدايت مددكار ، و يارت
سيد ابرار ، و صاحب مهاجر و انصار باد بمنه • والسلام •

خادم الفقراء
عمر الشعماني

نامه‌ی بیست و شه‌شهم

بؤ زاناو ئه‌ديبي بهناوبانك شبيخ سه‌ليمى مهردوخيى سنه‌يى نووسيوه

يا سليم القلب في وادي الوداد

كم اناديك خفيا بالفواد

لاتدع ودّ الودود التائه

علّه ينجيك في يوم التناد

ود اهل الود في دار الفنا

ذخر اهل الصدق في يوم المعاد

ما قلاك القلب آنا يا اخي

منذ آخاك لدى اهل الرشاد

انّ ذا الفضل من الله العلي
قد علا قدری بفقری فی العباد

ما انصرف عن عدله قط عمر

انه بالفوز ساد القوم ساد

و بعد از سلام چشمان آن عزیز با صدق و تمیزا میوسم و مینویسم:
شکر خدا لازم است که بندهء خود را راه فقر نشان داد و صحبت و خدمت
و غلامی فقرا را خلعت امیدواری و تاج فقر فخر فرمود • (الحمد لله ثم و ثم
الی ابد الابدین) •

امیدوارم دوستان ما را عموما و خصوصا آن عزیز را تمیز مقام صبر و
شکر کرامت فرماید و آلوده به رنگ دنیا ننماید ، و استقامت طاعت بر سجاده
توحید آسوده گرداند • (انه بعباده رءوف) •

خاك قدم فقرا را به تاج مرصع امرا مقابله نباید • ایشان عیال مذکورند،
و اینان به مال بازوال سرور • و شتان مابینهما • دعا کن که همیشه
پیشانی ارادتت به خاکپای فقرای خدا بانشان باد • سعادت جاویدانرا
بهاست • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و هفتم

بؤ شیخ شه‌مسوددینی سه‌قزی نویسیوه

ای شمس روز سرور محبت مهجور ! اگر من و تو تابع و طالب کنز
مطلسم صلی الله علیه وسلم نشویم ، و داخل زمرهء راغبانش نباشیم ، از ما
بدتر چیست یا کیست ؟ واگر در زمرهء جماعتش محشور شویم چه ازان
خوشر ؟ ! (اولئك مع الذين انعم الله) شاهد و مرغ طالق صادق است •

حق را خواهی استرضای روتقرا داخل ملاحی دان و غیر از ضرورات
دینی را علما و عملا ، ظاهرا و باطنا از خود دور دار (من حسن اسلام المرء
ترکه ما لا یعنیه) • در امر حق خلق را داخل مکن (الا لله الدین الخالص) •
در طاعت موحد باش • گوش به خالق هوش ده (ان الله یأمرکم ان تؤدوا
الامانات الی اهلها) و نهی (لاتکن الا مؤمنا) فراموش منمای ، و جوارح
و قوای تو امانت شد برای عمل به امانت •

اگر غافل و کاهل و کاسل مانند متحمل قرآن نمیشوند و به روز جزا
چه خودشان و چه کلام قدیم عارض و شاکی میشوند و کیفیاترا حاکی
میباشند خدا حاضراست (و هو معکم اینما کنتم) • مرگ در راه معطل حین
اجل است (کل نفس ذائقة الموت) • جهنم در پیش (وان منکم الا واردها)
میتوانی به احتساب و اکتساب گذرگاهی پیدا کن، و الا دران مقر (این المفر)؟
صدق موجب اخلاص و هردو قائد وصول به مقام اختصاص • اعنایا
رحمن • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی بیست و هه‌شتم

بو شیخ مهلا عبدالقادر دیوانه‌ی نووسیوه

دیوانه‌ی محبت دارد هزار محنت
هرجا غمی که بیند یاری نماید آفت
پروانه‌را چو دیدی در دور شمع گردان
یاد آر ازین جفا جو نوازش و محبت
دیرست ناپیداست آن مهتر وفاکیش
مهجور از رواتب ، دور از سرور صحبت

غم را به باد فرما ، مارا تو شاد فرما
تا باز بینمت من ای مایه ارادت

(فوزی) منال از غم ، شادی نما به ماتم
دلبر چو شاد گردد بیند تو رو به حسرت

کتیبه دیوان ارادت محبت دیوانه صداقت مآثر فرزند معنوی
ملا عبدالقادر را مشتاقم • انشاءالله تو با خدا باش ، هر کس طالب خدا است
رضا به همه جفا میشود ، و هر که نه بگذار ، و خاطر خود را میازار ، تا
مقدر چه باشد که بی اراده حق احدی طالب صداقت نمیشود • هر که آید
او میفرستد • نصیحت کن ، خیانت مکن • و هر که نیاید باز به اراده
اوست ، تا خدا چه مقدر فرموده • والسلام •

(عمر م)

نامه‌ی بیست و نهم

بؤ حمیب نه‌فهنندی خانه‌قینی نووسیوه

که یه‌کینک بووه له خزمانی و له نهوه‌ی حوسه‌ین ناغا بووه

حبیب سعادت تصمیم انشاءالله در ظل رأفت و عنایات حضرت قریب و
محفوظ از مکائد رقیب باد •

شکوه از ظهورات قدریه نباید که جهد در تغییر قضا هدر ، و عدم رضا
از اراده حق سراسر زندقه و ضرراست • سعی در کسب رضا موجب تهوین
زحمات قضااست • مراد در اول کار تحقق صورت رضا و در آخر کار تحقق
حقیقت رضااست • باقی مرادت در دیوان اکابر طریقه مردودند ، چون خلاف
رضای معبودند • و آنچه را که دیده بیان واقع است ، لکن قلب شما هنوز
وسعت چنان حاصل نکرده • آنکه دیده عکس اهل وسعت بوده که در

خاطرت منعکس شده • امیداست که انشاءالله وسعت دهد که پرتو یار را بگنجانند • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سیهم

له وهلامی نامه‌ی سه‌یید موحه‌مه‌هه نه‌مینی باینچویدایا نووسیویه

مخدوم سعادت قرین ، نور چشمی سید محمد امین ، وفقه الله واعانه بکمال الیقین ، بمنه • مکتوبت ملاحظه شد • من البدو الی الختم مفید آمد و مستفید شدم •

جناب مستطاب ، سید فاضل سیادت مآب سید هدایت دام فضله رؤیاهارا دیده‌است • و اصل رؤیا داخل ظنیات است • دلیل عقاید باید از یقینیات باشد • اگر مفید یقین میبود بشارت‌نامه بودی برای فقیر که شاهد عقل فقیر مییاشد • (خیر المواهب العقل) • ایمان به قدر عقل است • استدلال به عقل میشود بر ایمان • در قیامت محفوظ میشدم از گفتن (لو کنا نسمع او نعقل) ، و در قرآن (افلا یعقلون) متعدد مذکور است •

و جناب مستطاب حضرت مدرس دامت برکاته و اعاد علینا من سعاداته تشریف دارند الحمد لله ، لکن معلوم نیست از برکاتش مستفیدم یا نه • پس از موت از ما معلوم خواهدشد • دولت دنیایم باشد یا نباشد همه خلق در نفس الامر چون فقیراند • هرکسی رزقی مقسوم و معلوم دارد • فقط امیدوارم که فقیر به آن مقسوم راضی باشم • و بر رازق به قدر خود متوکل • حال دیگری اطلاع ندارم •

فقره تردید و انصرافش به جناب فاضل است ، او عالم است و من جاهل • از فرائد عوائد طریقه خبردار نیست ، ازان جهت در کنار تردد و انحراف است • ولی موافق شرع انور کسی کسی را حکم خود نمود عرضش به او ممکن است •

و قال و قيل عمری باطول و بی خوف مرگ میخواهد • (من عمل صالحا فلنفسه ، و من اساء فعلیها • و ما ربك بظلام للعبيد) •

یکی از علما ملا جواد نامی گفته فلانی کامل است ، اما مکمل نیست (جزاه الله عنا خیرا) • من خود را مسلمان مقبول نمیدانم چه در ظاهر و چه در باطن • که (المسلم من سلم المسلمون من یده ولسانه) • و در ایمان هم ناقصم • (قال صلی الله علیه وسلم : لا یؤمن ، والله لا یؤمن ، والله لا یؤمن • قيل : من یا رسول الله ؟ قال : من لا یأمن جاره بوائقه) • من چه قدر زحمت دستی و زبانی به عباد الله رسانیده‌ام و در حق همسایه زحمتها داشته‌ام • غفر الله لنا ولهم •

الحال جناب سید دام فضله فقیرا عاقل خواند ، یا دیگری ولی کامل، خدا جزای خیرشان دهد • الحمد لله که به عیب ماها زیاده ازین قائل نیستند • اگر عاقل باشم خلاف رفتار و گفتار ندارم و عقل منشأ هر خیر •

و در (احیاء) ملاحظه فرمایند تا بدانند عقل چیست و کدام است • دست سید میبوسم • جناب مدرس دعایشان میخواهم • باقی

هر که خواهد گو بیا و هر که خواهد گو برو
کبر و ناز و صاحب و دربان درین درگاه نیست
والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سی‌ویسه‌گم

بۆ حاجی موعته‌مه دولتیسلامی سنه‌ی نووسیوه

الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن •
باز آمد آن مهی که ندیدش فلك به خواب
آورد آتشی که نمیرد به هیچ آب

جناب مستطاب فضائل مآب ، فرج الانام حاجی معتمد الاسلام دامت
فواضله • الحمد لله که تشریف بردی ، و سعادت را به شیر و شکر خوردی ،
و دل دوستان را در عودت آباد کردی •

مضامین حقایق را شقایق آمدی • برکات تمکین را لایق شدی • حفظ
الغیب را از نور یقین یافتی و از تلویحات تغیر نکردی ، و گوی از میدان سعی
به صفا بردی ، و نور مروّت از مینای مروه گرفتی ، و عرفات عرفان را به
رجم احجار به رغم اغیار علم حکم شدی ، و بیت الله را به نیت خالصه
لله فی الله طواف فرمودی ، و لباس تقوی را به قد انصاف بریدی ، دل
بدخواهان را به تیغ زحمت دریدی ، و کالای رحمت بر بالای اصحاب صفه
ولا به صحت و عزت و عفو و عافیت بریدی • الحمد لله ملء المیزان و منتهی
العلم و مبلغ الرضا و زنة العرش ثم الحمد لله • حاجی بقارا و سائر رفقارا
تشکر باید که از برکت محبت به صحت فائز آمدند • کتاب موصل و بغداد
در مبدء و معاد رسیدند جزاك الله عنا خيرا والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سی و دوهم

بۆ ره‌شید ئه‌فه‌ندی کوری موفتی زه‌هاویی نووسیوه

بسم الله حامدا و مصليا و مسلما

اما بعد ، مضت الاعوام ، وفیت الأيام ، و خلت الدهور ، وترکت
الآبق المهجور ، والعبد ثنی بذلك عن السرور • یا من انت مهجتی ، وبك
بهجتی ، لماذا وعلى ماذا ؟ ان كانت الغفلة عن اصحاب صفة الذكر من
غلبة الفكر ، فعلینا الشکر بأن سعادتکم لله غفل عنا • وان كانت من كثرة
الاشتغال بتحصيل الآمال ، فلیس التذکار مشوشا للبال ، وان كان بعد العبد

سببا لنسیان العهد ، فلم قيل : «گر در یمنی، چو با منی، پیش منی» ؟ وفیم
قال الناظم : «در راه عشق مرحلهء قرب و بعد نیست» ؟

در هر صورت فقیر بی بضاعت ارادت را کسوت سعادت داند ، و درر
وفارا آیهء صداقت خواند • روی دل را به سوی تو دارد ، و غنچهء مراد را
به یاد کلمات تو میگشاید ، و جبههء صفارا به عتبهء محبت تو میساید • ای
عجب ، آن عهد و آن سوگند کو ! بشارت صحتمندی ذات حمیده صفات
و فرزندان مفرح خاطر کاسراست • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سی و سیّه‌م

به‌تایبه‌تی بو یه‌گی له مه‌نسووبه‌گانی نووسیوه ،

به‌لام مه‌به‌ستی له هه‌موو مه‌نسووبانه

الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی • یا حبیبی فرصت مغتنم است •
باید که تمام عمر به امور لاطائل صرف نشود ، بلکه تماما به مرضیات حق
جل و علا صرف گردد •

فرائض خمسہ با جماعت و جمعیت با تعدیل ارکان باید که ادا باید ،
و نماز تهجد را از دست ندهند ، و استغفار اسحار را رایگانه و مفت
نگذرانند ، و به خواب خرگوش محظوظ نباشند ، و به حظوظ عاجله مغتر
نگردند ، و تذکر موت و احوال آخرت را نصب عین دانند ، بالجمله از دنیا
معرض و به آخرت مقبل باشند • به قدر ضرورت به دنیا پردازند و سائر
اوقات را به اشتغال امور آخرت معمور دارند • حاصل کلام اینکه باید دل
از گرفتاری ماسوی آزاد باشد ، و ظاهر به احکام شرعیہ متحلی و مزین
شود • کار این است و غیر این همه هیچ •

نبهني الله واياكم من نومة الغافلين ، وحشرنا تحت لوائه آمين • وصلى
الله على خير خلقه محمد صلى الله عليه و آله وصحبه وسلم ، ورحمنا بجاههم
آمين • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سی و چوارم

بۆ یه‌كی له مه‌نسووبه‌كاني نووسیوه

صائب ار چه هیچ چیزی بی‌تأمل خوب نیست
بی‌تأمل آستین افشاندن از دنیا خوش‌است

فرزندا ! علاج آن کس که از درد تنهائی غمین‌است این‌است که در
حجرهء سینه گوشهء که قلبش نام‌است اختیار کند ، و چراغ صدق‌را روشن
نماید ، درگاه آن رو به طرف محبوب سازد تا نور جمال یار نیکو خصال
ظهور کند • بعد به چشم خیال که تصور بال آن صاحب حال‌است نظر بر
پیشانی یار جانی بدوزد ، و آتش محبت‌را برپا کند ، و ریشهء تعلق غیرا
به کلنگ بتر کند • به همان روش دل خوش دارد و با دلدار سعادت آثار
پیوندد • آن وقت نهال آمال برومند خواهد شد • زیاده برخوردار باش •
و اگر مقصود غیراست ، حوصله باید ترا تا بدهندت شراب • تا سینه بریان
شود ، و چشم گریان نگردد ، یار مهر آثار پرده از رخسار بر نمیدارد • بر
اهل استقامت فیض نازل میشود مظهر • (اللهم ارزقنا الاستقامة بحرمة
المستقیمین) •

عمر العثماني

نامه‌ی سی و پینجهم

بۆ هه‌ندی سۆفی‌ژنی نووسیوه

(مسلماتِ مؤمناتِ صالحاتِ تائباتِ) به طاعت و عصمت باشند •

شنیده‌ام در نواحی اورامان شهرت داده‌اند که از طرف فقیر عصمت
مآبه خاتون حبیبه و شیخ رحیم خارج شده‌اند !

(عیاذا بالله) من خیالی چنین نکرده‌ام • هرکس این بهتان کرده‌است
کمک به شیطان لعین نموده ، چونکه پارسال ضعیفه‌های آن طرف میل طاعت
و ختم و ذکر میکردند و به عصمت و طاعت رغبت داشتند ، الخناس غماز
بود بدکاری پیدا کرد که آن آثار خیر قطع شود •

ان شاء الله لعنت بر شیطان لعین بکنید ، و کالأول به طاعت خدا
باشید • خاتون حبیبه مأذون‌است برای ختم و نصیحت دینی شما ، خیال
تفرقه ننمایند • الحمد لله مدت عمرش به طاعت و اخلاص بوده و همیشه
به ذکر و عبادت عمرش صرف کرده ، و سیده‌است • به شما هم توجه
باید بکند ، لکن سعی بکنند که آداب ایمان و اسلام خوب بدانند •

تا سید اسماعیل حاضر است رئیس تمام قوم است • هر وقت او حاضر
نیست شیخ رحیم سر ختم و تهلیل باشد •

معلوم است شیخ رحیم و سید باتفاق سعی در نصیحت دینی مریدان
میکند • خدا توفیقا به همه رفیق دارد • والسلام •

خادم الفقراء النقشبندیة والقادرية
ضیاءالدین العثماني الخالدي
(مؤر)

نامه‌ی سی و ششم

بؤ مودیری ناحیه‌ی قزلباتی نووسیوه

محباً ، مهربانا ! کاغذتان رسید • مالش معلوم گردید • شکر خدا
میکنم که شمارا به این خیر و احسان توفیق داد • شکر خدا میکنم که
اسباب عبادت را بنا کردی • شکر خدا میکنم که رواج دین و طریقت شدی •

الحمد لله هزار هزار • الحمد لله • محض تمنای شما این است کاغذ را به جناب ملا عبدالرحمن نوشتم که مراجعت به آنجا بنماید •

فقیر نیز تدارك آمدن آنجا کرده‌ام • سعادت مدار محمود پاشا حقوق بسیار دارد • يك دو روز با او ملاقات میکنم ، دیگر حرکت به آن طرف مینمایم • این مدت کشف سبب تاخیر شدند • زیاده از حد من مشتاق شما هستم و به مخلصان آرزومندی دارم •

و امر کردم که نور چشمی شیخ محمد عارف در آنجا اقامت خانقاه بنماید و ختم برای مخلصان بکند • کاغذ مرا زود برای ملا عبدالرحمن بفرستند تا خودمان می‌آییم آنجا حاضر باشد • اگر او نیامد ، ازو لایقتر هست • الحمد لله مدبر امور را معطل نمیکند ان شاء الله •

نور چشم ارادت شیم شیخ محمد عارف موفق باد • طول لازم ندارد • ان شاء الله ارادهء خیانت با هیچ عبدی ندارم • صلاح تو این است در خانقاه قزلباط امامت و ختم برای مریدان و مخلصان بکنی ، و تعلیم فاتحه و اصل و فرع دین ایشان بکنی • ان شاء الله خودم نیز به وعدهء قریب به دیدار مخلصان شاد میشوم • دیگر ظاهرا باعث و مانع نداریم • و کاغذ مرا برای جناب ملا عبدالرحمن^(۲۶) روانه بنمایید که زود بیاید و آنجا بنشیند • خودم و جناب ملا ان شاء الله تعالی عنقریب آنجا میرسیم • والسلام •

جناب صالح افندی و مدیر افندی و سلیمان آغا و خلیفه قادر و سید خلیل و جمیع مخلصان سلام رسانم • ان شاء الله از دعای خیرشان غافل نمیکنم ، و ایشان دعای خیر مرا فراموش ننمایند ، ان شاء الله •

(۲۶) وائہزائم نهم مهلا عہدولرہ حمانہ کوری مهلا موحہ ممہدی کہ وانہ دوؤلی بہ کہ لہ خانہ قین دانیشتووہ •

نامه‌ی سی و هفتم

بؤ به‌گزاده‌کانی ههورامانی نووسیوه

عموما سلطان و بیگزاده‌های اورامان تخت سلام رسانم • ان شاء الله صاحب نجات و بخت باشند • حالات را پرسند خیال بد نداشته باشید • به امید کرم خدا و همت پیران بدی به راه رفیقان ما نمی‌آید و امید به همت مشایخ دارم • شما اهل و سهل باشید • همیشه دیوان برای شما انعام و التفات و مواجب و خلعت کند و این دفعه ده خلعت به بیگزاده‌ها و سیدان و ملا جلال داده‌اند و سالار و مشیر و غیره نهایت مرحمت و لطف و نوازش معمول داشته‌اند •

وبعد از بابت خانه شهری هم سهل خواهد شد • هر دسته یک ماه مییابد • این دفعه وقت آمدن باید دسته دیگر از پسرانتان بیاید ، و اینها باید باز آیند • مطلب این است از هر خصوص امیدواری و مرحمت بسیار است ، و ان شاء الله سعی در درستی مسأله مریوان هم میشود ، شاید ایشان هم باید خانه شهری داشته باشند ، و قراری بشود که ولایت امین باشد • والسلام •

خادم الفقراء
عمر العثماني

نامه‌ی سی و هشتم

له وهلامی کابرایه‌کی کیمیاگه‌ردا نووسیویه

که به خھیائی خوی باسی هونه‌رمه‌ندی خوی کردووه

علمی که به علم فقرا در گلشن وجود وجود از عدم آورده و برپا نموده‌اند این است جزء شباب را با جزئین ندم و وتضرع به آب دموع خمیر نموده ، در بوته صدق کرده ، به زیر آتش محبت نهاده ، به آه رجا

دمیده ، تا همه یکسو شوند ، بعد از آن بیرون آورده • پس از گرمی مس وجود به آتش طلب بی تعب ، یک ذره به آهن قلب متقلب چون پیاپی اکسیر عالم گیر میشود • ولی بی اجازه استاد کسی این در را نگشود ، دیگر نمیدانم سرش چه و ترش چه بود غیر ازین (فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون) • از آن جور عملیات بسیارند ، نه هر که محرم اسرار ، و نه هر یک عاشق دیدار ، و نه هر کس قابل محبت یاراست • مدد یا ستار و یا غفار • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی سی و نهم

بؤ شازاده فرمانفرمای حاکی سنه‌ی نووسیوه

درر مکررهء حمد و ثنا کز قعر بحر صدر پر صفای صدر نشینان (الست) به ظهور ، و یواقیت تمجید و شکر کز دینهء سینهء بی کینهء ائمهء جوامع ذکر و فکر در موایقت صباح و مساء مذکور باید ، نثار عتبهء علیهء بارگام رضای حضرت ایزد صمدی باد که ادنی ارض کردستانرا ممر موکب اجلال موهب بندگان مستکان ارفع امجد حضرت والا دام مجده الأعلى فرمود • (الحمد لله قبل کل کلام) ، و نوال صلاة و سلام بردوامرا بمرور لیالی و ایام در هر صبح و شام ، آویزهء گوش هوش و سمع قبول حضرت ذی رفعت بامنقبت فخر رسالت منیر الأنام علیه و علی آله و صحبه الكرام الصلاة والسلام ، و ترضیهء مرضیهء بکره و عشیهء خدمت جمیع آل و اصحاب الی یوم القیام ، و در حال اضطرار ، و نهایت ذلت و قلت و انکسار مینماید •

بعد از تقدیم ادعیهء عبقریه تبریک قدوم خیر ملزوم مبارک موسوم ، و پس از تمنای بقای ضیای اقمار عدل و مروت و اصناف درویشانه بحضور واقفان بزم عنایت دستور معمول میدارد که ان شاء الله سعادت مراحم ملوکانه

و عاطفت مکارم رءوفانه دست تعدی نحوست مؤدی هر آشنا و بیگانه را از مظلومان بسته ، و به سنان تدایر پای بی ادب پیمای شهری و صحرائی را در زنجیر تعب شکسته و اسیر فرموده ، چنانکه مظلوم از چنگال ظلوم بدنگال رستگار ، وسادت مظهر معاونت اخیار و علماء بر ارایک ملاطفت رءوفانه متکی و برقرار ، و مشایخ در شوامخ مکارم متزکی و پایدار ، و فقرارا تفکه فواکه طیبه اشجار احسانات أمرا راحت ، و اهل سیاحت خوشه چین خرمی نوازشات کبار باسماحت ، و رعیت در قلعهء محروسهء امنیت باجمعیت ، و دعاگویان راه مساجدرا به ادای وظایف طاعت پویان ، و مساکین در سایهء پایهء تمکین ساکن در زاویهء یقین باشند • آری خاص کند بندهء مصلحت عامرا •

باری محض ورود موکب جلالت موهب عدالت مرهب صحیفهء دعا لفیفهء را به توسط جناب مستطاب کھف الانام شیخ الاسلام دامت توفیقاته ، که مصباح مشکاة ملک ، و کوکب سماء عزت و ملت است تقدیم داشت که ان شاء الله دوش هوش طالعرا نشان لامع ، و فرق اقبالرا چون بدر طالع ساطع ، و بازوی اجلالرا تمیمهء سعد حال و یمین تمکینرا نگین یقین ، و جبههء دولترا غرهء بهجت ، و بر قامت دل آرای اولیای دولتی نیز سرتاپا باد •

ما فقیران که پنجهء پای رضارا به کلهء هوا زده ، و دست ارادت و ولارا به دامن شاهان تخت تولا پیچیده ، و تا روز ممات در حیات اسیر مانده ، تنرا به قضا و دلرا در صفا به رضا داده ایم چه عیب دارد که شهان بخترا که بر تخت اجلال مظهر صفات جلالتند ، به دعای خیر صباح و مساء مددکار و دستگیر آییم (و ما ذلك على الله بعزيز) •

در (جواهر التفاسیر) در سورهء (نون) بیان میدارد که حاصلش آن است حضرت فعال جل جلاله مشیئه را مایهء قرار عالم گردانیده • (الحمد

لمن يفعل مايشاء ، ربنا يخلق كما يشاء) باری ان شاء الله خیمهء عدالت
گستری بر قلهء قاف رعیت پروری برقرار باد •

امیدوارم با یاد مکرمت و بدست مرحمت بسط بساط الطاف را در مقام
انصاف به کفایت ادانی و اشراف چنان فرمایند که مایهء آسایش ارباب
آلایش و نمایش و مرجع اهالی محل و اطراف و موجب اسعاف و ستایش
باد ، تا بدانند امروز درین میدان کیست ، و معلوم شود که مراد از نشستن
بر تخت چیست که امراء عادلین را امناء خوانده اند ، و سزاوار جزای (أوفی)
گفته اند • (کلکم راع و کلکم مسؤول عن رعیته) •

دیگر فقیر در ایضاح کتاب وضوح شأن درویشانهء خود نمیکوشد ،
و به شرح دیباچهء حالت مستانهء خود نمی خروشد • هرچه باشم ، هرچه
هستم ، از معلومات علم ازلم • ولله المنه خیر خواه عباد و همراه و خادم
عباد و دگاگوی هر فیراق ••

وظیفهء فقیرانه این قدر بود مصدر نمود • زیاده را (من البدء الی
الختام) و در قابلهء مقالهء جناب مستطاب شیخ الاسلام اگر جویا باشند
میخوانند که واسطهء وصول و دعانامهء قبول است (اذ لولا الواسطة لذهب
الموسوط) • گلشن جلال از باد خزان زوال مصون باد • والسلام •

عمر العثماني

نامه‌ی چله‌م

بؤ حوسامولولکی حوکمداری کوردستانی نووسیوه

ان شاء الله طناب خیمهء عزت و اجلال بندگان مستطاب که نصاب
نقود و حبوب عدل و انصافش بی حساب است ، بر اوتاد فحوای آیهء کریمهء
(قل اللهم مالک الملك) بسته و محکم ، و کواکب نیرهء اقبال و طالعش بر

ملك و ملت چون نور ساطع بر أخص و أعم اتم ، و ظلمات زحمات و منافات محل و مضافات را دافع و مانع هر مشکل و غم باد .

و بعد ، از انجاییکه حضرت سبحان به حکمت بالغه به مفاد (کنت کنزا مخفيا فاحببت ان اعرف) این عالم را از آدم تا خاتم از عدم البسه وجود و شادی و غم پوشانید و جوهر نفیس (خیر المواهب العقل) ممیز را به ایشان کرامت فرموده و بخشید ، و شراب عطا و منع و رد و قبول و حب و بغض را به حیلۀ حلقوم هر يك به تقطیر (و ما تنزله الا بقدر معلوم) ریزانید ، و لذت و رحمت هر امیر را به کام مرامشان چشانید ، اتمام دائره این عله غائیه بهمین اهتمام گردانید : (فخلقت الخلق لکی اعرف) .

اگر چنانچه صورت دیگر به غیر این صورت میبود ، تفصیل معارف چنین زیبا نمیگردید . آری (ولیس فی الامکان ابداع مما کان) از آثار جملهء مجمله که موجب ظهور حقایق مکملهء کلیه اند نمایانست که ارباب فقر و فنار با اصحاب کهن جلال و عزت به واسطهء ماشطهء منع و عطا نسب ضروریه حاصل است ، و از سلاسل اربعه عناصر و در اوصاف اتحاد باطنیه و ظاهریه مناسبه تامه دارند که همه مظاهر کامله اند .

آن یکی دارد تجلی از جمال
وان دگر هستش کمالات از جلال

بلکه در نظر ارباب بصر لازم و ملزومند ، اگرچه در نظر قاصرین این نکته نامعلوم است . درین صورت اگر فقیری چون من مستدعی آید شاید و بندگان مستطاب هر گاه بر حسب قضا قبول فرماید و یا بر وفق قدر رد نماید همه را زیبا میباید گفت که دران سلسله پای علی و عمر مسلسل و هردو باصفا و بی کدرند (قل کل من عند الله) .

و چون نسبت سابقه را بالضرورة قرار دادیم ، باید پای تمنا از ان دائره

خارج نهييم • (و من يتعد حدود الله فاولئك هم الظالمون) • (رحم الله امرء عرف قدره ولم يتعد طوره) تا شيوهء آداب سلوك كه در همه آداب مبروك است به آن واسطه زير پا و متروك نشود •

چند سال است كه از جانب سنى الجوانب اصدقاء دولت عليه محض جهت خدمت خانقاه سه چهار خانواده مرفه الحال و معاف داشته اند ، و هر ساله قبض دادنى ايشانرا به ملاحظهء استوارى پايهء احسان در مقام رأفت انعام فرموده اند • امروز له المنه كوكب اقبال بر تخت و طالع ملك و اهالى در بروز است • بيشتر از بيشتر ان شاء الله اميدواريم كه امروز بايد خواند • هرگاه عنان عاطفترا براه رأفت معطوف فرمايند خاطر فقراى كوچهء دعارا مشغوف ميدارند ، و پايهء احسانرا مایهء استحكام تمام ميباشد كه ملترا رعایت جانب درويشان شكسته شان بعون الله موجب رحمت است ، و تفصيل اصل و فرع مضمون كتاب در حديث بندگان عالى شرف الملك والى و خان معتمد دام اقبالهما معلوم است • خدا ناخواسته اگر رافعرا مجهولا اعاده فرمايند ظاهر بنیان حمل بر تفریق فریقين مينمايند ، و دريچهء حديث على و عمررا به كدر ميگشايند ، و بهانهء شين ميشود • ظل مستدام باد • والسلام •

عمر العثمانى

نامه‌ی چلو یه‌كهم

بؤ ناصه فولديوانى سنه‌ی نووسيوه

نصيحتى كمت بشنو و بهانه مگير

هر آنچه ناصح مشفق بگويدت پذير

شنیده‌ام بيست و پنج هزار تومان حاضر کرده‌ای كه منصب مشيريرا

از ديوان براى خود بگيرى •

جان من ! عزیز من ! اگر خوب ملاحظه بفرمائی خیال چنان نمیکنی ،
زیرا دوام خاندان جلیله سرکارمان از یمن اتفاق است • دانشمندان هوشمند
کی پول داده اند تفیق بگیرند ؟ خردمندان کجا جویای خرابی دودمان عالی
خود شده اند ؟ الحمد لله دولتی داری میل جمعیت طائفه بفرما • پریشانی چه
حسنی داشته ؟ عشق منصب داری ایمان ابدی به دست آر (ولله العزة
ولرسوله وللمؤمنین) •

پول به اهل دنیا دهی خسارت است ، و آخرش بی اعتباری • اگر میل
داری پول صرف کنی هجده هزار تومانش نوش جان کن ، باقی را در کیسه
دوخته حاضر دار • فقیر سال آینده محض اتمام احسان شما ان شاء الله به
مدینه منوره میروم و جناب عالی شیخ عبدالحمید را با خود میبرم به همان
مبلغ که هفت هزار تومان باشد رواق با موقوفه به احسان شما درست
مینمائیم ، که مقام در یمین فخر عالم صلی الله علیه وسلم به این جزئی به
دست آری و مایه هزاران سرافرازی گردد چه از آن خوشتر است • چه فائده
در تزیین مال در هوای دنیا ؟ مگر در قیامت خدا بفرماید (من این اکتسبت
وفیم انفق) چه سان جواب دهی ؟

هر که این تدبیر برایت کرده دوست نبوده • از من میشنوی بنای
اتفاقان خراب مکن • ریشه گلشن عقل را به تیشه هوا مزن • اساس
اقبالتان بر باد مده • لقمه نان خداداد را زیر پا منه • خیلی کسان حسرت
شمارا به خاک بردند ، این عشیرت خود را لباس حسرت پوشید • آب سرد
نفاقرا منوشید که مثر قولنج و موجب رنج است • از من دل داده بشنو
ساعت اول به کمال نیاز و دل بستگی و به عافیت و محبت و شایستگی
خدمت بزرگ خود برو ، دست از کمرش وامکن • او هم به کمال ملاطفت
دست محبت و مهربانیش در گردن تو اندازد ، و هر دو کمال اتفاق داشته

باشید • به رعایت رعیت و حمایت ملت و وقایت دعاگویان فقرا و توقیر علما و تفریح مشایخ کوشید •

آن ترقی از یمن شقاق و تفاق نبوده است ، و کس از تفاق نیاسوده •
طاقت طول نیست ، ملول شدم • این مختصر به خدمت همه نوشته ایم • حق ملاطفت دارند ، و حق دعاگوئی هر کلام به گوش هوش نشنوند ضرر میکنند •

مرادم خیر خواهی است ، و خودم شریک غم و سرورتان میباشم •
اصلم عرب است ، دخیل شدن برایم عیب نیست ، دخیل میشوم • آلوده به تفاق میشوید • هیچکس از تفاق نیاسوده است •
اصلح الله ذات بینکم • والسلام •

عمر العثماني

هندی نامه‌ی به عره‌بی

نامه‌ی چلو دووه‌م

بۆ سوتان عهدولجه‌مید خانی عوسمانی نووسیوه
بۆ داوای گبیرانه‌وه‌ی وه‌قفه‌کانی خانه‌قای مهولانا له سوله‌یمانی

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله خير الاسماء • الحمد لله الذي عمر ديار الاسلام بأشعة سيوف
حماية كفاية وقاية حضرة امام المسلمين في الأنام ، وأقام الأحكام العديلية
الشرعية بجود وجود امير المؤمنين من نيابة الاجلة الكرام ، خليفة الله في
العالم ، نائب صاحب المقام المحمود ، سيدنا محمد الخاتم صلى الله عليه وسلم
المصطفى القائم النبي الطاهر المكرم المكلل تاج عزه بسورة (ن • والقلم) ،
المدلل حديثه ب (علم الانسان ما لم يعلم) ، البشير المبشر بآية (وما ارسلناك

الا رحمة للعالمين) الذي قال : «ان اوليائي يوم القيامة المتقون» . اللهم صل على هذا النبي الكريم الذي شد عمامته بكريمة (انك لعلی خلق عظیم) ، صلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين .

اما بعد ، فان التكية العالية والدركاه العلية الخالدية في لواء سليمانية المستندة بايادي استعداد امداد ارشاد (أفمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان) عند طلوع شمس حماية صاحب الطريقة النقشية ، مروج الشريعة العرشية ، مظهر الحقيقة القدسية ، مولانا ضياء الدين ، الشيخ خالد ذي الجناحين قدس سره مد السنين ، واطننا مقرونة بعناية من له المنة ، معمورة بالذكر والفكر على وفق رضاء اصحاب صفة الحمد والشكر ، ويدعى فيها لدوام الدولة العلية كل بكرة وعشية . ربنا تقبل دعاء .

لكن بعدما انقطعت المرتبات في تلك السنوات الماضية ، كادت ان تكون من الاذكار والافكار خالية ، وعن الدعوات راغبة ، والى الغفلات طالبة . والتكية المذكورة ومن فيها من اهل الذكر واصحاب الفكر والواردون بها من ارباب الصبر والشكر وجيرتها من حملة القرآن وقت الصبح والعصر ، ينظرون الى الايادي المبسوطة المكارم ، ومسترحمون من ذوى المراحم اما باعادة القرى المقطوعة عنها واما بفوائد عوائد الرحمة الشاملة لها ولسكانها ووارديها من الدراهم المعدودة في المعيشة المقررة على الاملاك السنية ، فان ايادي الكرام بالكرم والاحسان معروفة ، وليست وجوه المسترحمين وقلوب المستضعفين من قبلة الالطاف مصروفة .

ولهذا الاسترحام من كعبة آمال الكرام ، قد توجه الخليفة الشيخ عارف القائم بخدمة التكية والفقراء ، واتبع مشاعل الطاف الاجلاء وصار سببا لادامة الذكر والدعاء كل صباح ومساءم والتجأ الى باب السعادة العظمى ، راجيا من الصفة الفاروقية ان ينقلب الى اهله مسرورا ، كى يكون الاهل

على كرم الكريم شكورا • والمومى اليه من السلسلة الجلية الخالدية حسبا
ونسبا وهو تعلم الادب وولد هذا العبد العاجز (ربنا تقبل منا) •

وارجو ان يكون اهل هذه السلسلة المباركة بقواعد الشريعة الغراء في
الدعاء للدولة العلية من الصادقين ، وفي خدمة الفقراء بكمال الجهد (لله الحمد
والثناء) من الخالصين ، ولنعمة ملاطفة الدولة العلية دامت شوكتها من
الشاكرين ، لان خلاصة آدابهم صدق وصبر وصفاء ، وفقر وفكر وفناء •
والامر برضى حضرات اولى الامر منوط ، اذ لولا الواسطة لذهب الموسوط ،
والسبب لجسارة العبد العاجز في الحضور هو انه قد تشرفت بحديقة التوفيق
في طريق التحقيق عند ظهور نور نير العهد السعيد الحميدي ادامه الله وانا
واخوانى في الطريقة حقيقة بالظل الظليل مستظل • وعلى الله الغني متوكل ،
ومن بوارق أسياف المراحم الجلية عن المكاره مكفوف ، وبالذعاء حسب
المدعى مشعوف •

اللهم اجعل اركان الدولة العلية محفوظة بالقرآن وأدم قواعد احكامها
الى مديد الزمان ، مؤيدة منصوره بجاه سيد ولد عدنان ، صلى الله عليه
وعلى آله وصحبه والتابعين له من بعده وسلم • وآخر دعوانا ان الحمد لله
رب العالمين •

نامهى چلو سيّهم

له خانه قينهوه بو حاجى شيخ نه حمهدى كاكى نووسيوه له تهويته

جيوش الأحزان من طريق هجر كم قربت ، وأقسام الأسقام الى اهل الغرام
توجهت ، وشمس السرور كورت ، ونجوم الحبور طمست ، وكواكب المواجهة
والموآلفة افلت ، وفرق فِرَقِ الوداد بسهام الوداد تفرعت ، وقوة الوصول
الى المأمول قلت ، وجماعة الاتحاد من قسورة البعد فرت ، وأنواع الآلام
علينا مرت ، لاجاء لشفاء الضياء كتاب ، ولا أرينا من سكان جبال الكمال

خطاب • أذلك عندكم حسن ، ام نجات الهالك فى أبرز المحن، وجيل الخيال
بوفاكم يسير سيرا ؟ فويل للقلب الحزين ان تركتموه كما تركتموه . ويا حسرتا
على هذا المسكين ، لولا ان وجد اخوان الدين في جنات نعيم الالفه فاكهين،
وبما آتاهم الله من النعمة الباقية فرحين • والذين حاروا في فضاء الرجاء
والتمنى داروا على انفسهم يكون • فما الذي يضركم ان بكتاب يفرحون ،
او باستخبار منكم يتفرجون • هل قطعتم جبل الوداد ، ام جعلتم السقاية
في رحل الاتحاد • فاختر من النسيان والتذكار ما عندكم يحلو • ان الغرام
(٢٧) وجمال جمال الاحبة فى عين صدقهم يحلو • لاتحسبونني فى
الهوى متعسفا ، ان احسنتم الظن احسنتم ، وان اسأتم احب الاساءة منكم •
حسنات يذهبن السيئات ولست اهلا للحسنات ، بل اتم الاهل وانا بالخطايا
للسيئات مابقى لدي من نعمة غير نعم ، ومابقى مابقى عند الاكرم صاحب
الهمم • العهد باق لولا اهلكني الغم والوفاء ساقٍ ان امهني الهم • وان جاء
موتى فالسلام عليكم • وان استخبرتم من الامور فبعد وصول الجواب
توجه الى الصلاحية بالصلاح ، نرجو الدعاء فى المساء والصبح • وحياتكم
التي هي منى قلبي ، وحبكم الذي هو غاية مطلبي • ان البعد جعل وجودي
كالصريم • وما وجدت الوجود مذ فارقتكم كالسقيم • كان أن يكون
كأعجاز نخل خاوية ، فانظر هل ترى من باقية • هاؤم اقرأوا كتابيه • اني لم
ادر ما حساييه • اسأل الله بقاءكم ولقاءكم ويكون لنا نعمة باقية • والسلام
عليكم آناء الليل واطراف النهار •

نامهى چلو چوارهم

له وهلامى مهلا عه ببولقادرى هوده ريسى بياره دا نووسيوه

الحمد لله الذي علّم بالقلم ، الكريم الذي علم الانسان ما لم يعلم •

(٢٧) له نهسله كه دا شوينه كهى به سپى بهتى هيلرابوه وه •

والصلوة والسلام على نبيه وحبيبه سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم الذي
في فضله وشرفه جف القلم ، الذي هو أكمل الخلق لو علم الورى واكرم ،
والذي لم يبت في بيته دينار ولا درهم ، وكان عنده صلى الله عليه وسلم
من كل شىء أحب وأعظم ، وهداية الناس الى معرفته علما وعملا مما في
الدنيا اهم . صلى الله عليه وعلى آله وصحبه اجمعين ، الى يوم الدين وسلم .

وبعد ، لقد تشرفنا بكتابكم الانور وتنوّر به بصر عمر ، كأنما اكتحل
بكحل مازاغ البصر ، رأينا حروفه لمدامة الوداد ظروفًا ، وكلماته المبشرة بأن
زمام خيل جيش الفضلاء كان الينا عطوفاً ، وصار بتلك البشارة قلب خادمكم
مشعوفاً ، فحمدت ربي على استقامتكم واستمددت لدوام افادتكم وارجو
الله مزيد سعادتكم .

يا من انت اولينا ان العلم مراد لدى العليم الخبير ، وله امر بالطاعة
في القليل والكثير . وفي كريمة (قل رب زدني علما) لتعظيمه اشارة . (وما
اوتيتم من العلم) تشير الى تكريمه . والعلم يدعيه من ليس فيه ، والجهل يتبرأ
منه من هو فيه .

نعم ان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما اورثوا العلم . فمن
ظفر به وتعلّمه لما هو له فقد فازوا . ومن تعلمه وجهل قدره فقد أدخل نفسه
مع المجرمين في بئر (وامتازوا .) . حشرنا الله مع العلماء الراسخين ، آمين .

نامهى چلو پينجهم

بؤ مهلا فهتحوئلاى ريتراوى نووسيوه

لقد هم قلبي بوداد اهل سعاد ، ولامنى عليه بعض الجياد ، وانتقم منه
رب العباد ، فاهلكهم بالطاغية وأرسل عليهم صرصرا عاتية . نعم من حال باله
حب الحبيب ، وناله من الاعداء سهام المحن ولم يكن له قوة انتقام في البدن،
نصره الله واعزّه ونجاه وجعل الخير منقلبه ومثواه .

فاظفر يا صاحبي هل ترى لهم من باقية ؟ أما ترى كأنهم اعجاز نخل
خاوية ؟ رحم الله اصحاب الالفه الذين ضربوا في ديار الكلفة وأسلفوا ما وجد
في الايام الخالية ، وسلكوا سبيل النجاة ، ووصلوا الى الجنة العالية .
وجوههم ناضرة الى ربها ناظرة • طوبى لهم وحسن مآب • افادوا واستفادوا
واخذوا يمينهم الكتاب •

يا حبيبي لا تغتر بالدنيا فانها دنية فانية ، والقلوب المائلة اليها قاسية ولنعم
الله ناسية • ان كنت تريد عيشا دائما فكن في الليالي بالعبادة قائما ، وبالنهار
ما امكنك صائما ، ولا تمل الى ما يغرك اليوم فانه يتليك في يومك وتسمع
من الملائكة اذا جاءت عليك اللوم ، يوم ترى اقواما في السرور ، وافواجا
مستريحين بالبحور ، وافواجا يدورون في القصور ، وقوما يسعى بين ايديهم
وايمانهم النور • (لا اقسم بيوم القيامة ، ولا اقسم بالنفس اللوامة) لا ينفعك
يومئذ الندم وآمنت بالله ربا وبالاسلام دينا وبالقرآن اماما وبمحمد صلى الله
عليه وسلم نبيا ورسولا ، وكن مع الصادقين كي تكون مقبولا ، والآخرة
خير وأبقى •

نامهى چلو شهشهم

بو خليفهى خوى له بهغدا

شيخ سهعيد نه فهندي نايبي فه زلي بهغدايي نووسيوه

بسم الله سبحانه وتعالى •

الا فاسقني خمرا و قل لي هي الخمر

ولا تسقني سرا اذا امكن الجهر

وبُحْ باسم من تاهوا ودعني عن الكنى

فلا خير في اللذات من دونها ستر

الحمد لله الذي اعاد حببي السعيد بلطف الحميد الى مقام التذكير
والتحميد ، وجعل بقدومه ايامنا يوم العيد ، انه حميد مجيد • والصلوة
والسلام على سيدنا محمد النبي الاحيد وعلى آله واصحابه الذين زاهدوا
وجاهدوا واجتهدوا ودفعوا بسيف الغيرة كل كفار عنيد •

وبعد ، يا ويلتا من بسط يد الفراق من بيارة الى العراق • ويا لهفتى
من هجوم خيله ونجوم ليله واشتداد حبوب آلامه وامتداد سنابل ايامه وكثرة
اسقامه ووفرة أقسامه • الا ان الفراق هو المليك الجائر وعظم ملكه وسلطانه
هو الحاكم لا يعدل في رعيته ولا يسئل عن هيئته ولا يمكن الفرار من
حكومته • فهل للهارب من سبيل ، او للهائم من دليل • الويل حيث لا مفر
من أرضه ، ولا مقر من بغضه ، ولا طريق الى الخلاص ولات حين مناص •

يا حبيبي وفرحة قلبي اذا عطفتم عنان السوآل الى معرفة الاحوال ،
فاعلم ان القلب بحبك متقلب ، والفوآد بوجدادك متعتب ، والعين في جب
الجب تنتظر مع حبك • الى متى تبقينا في بئر الحسرة ، والى اين ترغب
عنا بالهجرة ، وتترك اصحاب كهف الفكرة ؟ على م تنسانا وانا اليك منتظر •
وحق الحب والوداد انه مابقى قوة للبصر • لقد صار مقامي من الفراق وغلبة
الاشتياق كالشجي • حقيق علي ان اقول وايضت عيناى من الحزن • اين
شفقة الوداد • اما تخافن نار اتاوة خدام اهل الرشاد • ادام الله ايامك
واعانك بذكره في قعودك وقيامك وزين بك المقام في البدء والختام بحسن
القيادة وتربية العباد • وايدك بهمم العباد المتكئين على اريكة الارشاد •

واذا صح التوجه الينا فنعما هي وبشر ، والا فأشر ناقلا ماجرى في
السفر ، وكيفية الرجعى من باب السعادة الى الوصول والقبول مفصلا او
مختصرا ، ونرجو لك الحسنى وزيادة ، بجاه من التقوى زاده وزياده ، وسلام
على عباده الذين اصطفى والتزموا متابعة المصطفى صلى الله عليه وسلم وعلى

آله وصحبه اهل المنفرة والتقوى وسلّم • وأسلم على من باء بالصدق عندكم
واهل العلم والمريدين •

نامہى چلو حموتہم

له وهلامى سہييد هيدايت ناويكا نووسيويه

بسم الله حامدا ومصليا ومسلما •

اما بعد ، فقد تشرفت بالكتاب المستطاب ، وأفادت رؤيته فوائد
الخطاب • فلما تأملت فى المعاني التى لاحت نواصيها فى زوايا المباني اذا كلها
كالدرا المنضود ومثله فى الامثال مفقود ، والجواب لدى الخطاب موجود ،
كما هو رأى اصحاب الصدق والصواب • ولكن التحرير موجب تسويد
الصحائف من البدائع اللطائف ، فالايجاز احرى وانفع ، وامثال الامر أولى
ولدفع الهوى عند ذي النهى أعلى واقطع ان لم يكن استعداد فى العباد لم
يكن الله يأمرهم بضرورياتهم فى المبدء والمعاد •

من لم يكن مثلذا بذكر مولاه ، فهو فى فكر هواه • «والذين جاهدوا
فينا لنهدينهم سبلنا» فان شئت ان تتحلى سعيدا والا فالغرام له اهل •

ومن لم يمت فى حبه لم يفدّه
ودون اجتناء النحل صاحبة النحل

ومعلوم اهل المعرفة ان الرقيب بصير وان العليم خير ، وكيف يتصور
الجواب من المصور بين يدي الله المصور •

ترك التهوى فى الهوى احسن وترك الارادة فى الادارة اثنى ، فكن
كمن قام بالاستقامة وكمن توجه الى القيامة ، ودع الامارة اللوامة •

تمسك بأذيال الهوى واخلع الحيا
وخلّ سبيل الناسكين وان جلتوا

یقین که محبت صادقہ در خدمت دارم ، فقط ظہور نور سرور اندک
اندک در ظہور خواهد بود • والسلام •

خەلیفە گانی شیخ عومەر ضیائوددین

شیخی ضیائوددین خەلیفە ی زۆری بووہ کہ دەرەجاتی سولووکیان
تەواو کردووہ و توانیویانە تەربییە ی مورید بکەن • ئیمە ناوی ئەم چەند
کەسانە یانمان دەسگیر بووہ و لێرەدا ئەینوو سین :

- ۱ - شیخ نەجمودینی کوری •
- ۲ - شیخ عەلا ئوددینی کوری •
- ۳ - شیخ تاجوددینی کوری حاجی شیخ عەبدولرەحمان ئەبولوہفای
برای •
- ۴ - مەلا قادری گورە (مەلای بیارە) •
- ۵ - شیخ قادری عەبابەیلی •
- ۶ - مەلا قادری عەبابەیلی (باوکی مەلا عەبدوڵلا) •
- ۷ - مەلا موخەممەدی کەستانەیی پزەدەری •
- ۸ - شیخ ماری تیرگسەجار •
- ۹ - مەلا رەسوولی حافظ •
- ۱۰ - مەلا رەسوولی کەچەل •
- ۱۱ - سەید عەبدوڵلای بلبەری •
- ۱۲ - سەید ئەحمەدی کەلجی •
- ۱۳ - شیخ مەلاوہیسی پزەدەری •
- ۱۴ - شیخ مەلا خدر •
- ۱۵ - مەلا عەبدولرەحمانی گورە •
- ۱۶ - مەلا عەبدولرەحمانی بچووک (ئەم دوو مەلا عەبدولرەحمانە
ھەردوکیان خەلکی رانیە بوون) •

- ۱۷- شیخ ئەمینی بیژوهیی
- ۱۸- شیخ مهلا قادری دیوانه
- ۱۹- بابەشیخی سیری
- ۲۰- حاجی سهید عهلیی صهفاخانه
- ۲۱- حاجی سهید فهتحوئلای کول
- ۲۲- مهلا موحه ممه‌دی بیدنی
- ۲۳- شیخ موحه ممه‌د ئەمینی بارام‌ئاوا
- ۲۴- شیخ عه‌بدوئلای دهیمه‌یه‌وی
- ۲۵- خه‌لیفه ئەللاکه‌رهمی وه‌سنه‌یی
- ۲۶- شیخ سه‌لیمی ته‌خته‌یی
- ۲۷- شیخ عه‌لیی قه‌ره‌داخی
- ۲۸- مهلا عه‌بدولعه‌ظیمی سنه‌یی
- ۲۹- مهلا موحه ممه‌دی سوته‌ته‌یی
- ۳۰- مهلا موحه ممه‌د ئەمینی شه‌ریف‌ئاوایی
- ۳۱- مهلا شیخ طاها‌ی بالیسانی
- ۳۲- حاجی مهلا عه‌بدوئلای په‌سوئ
- ۳۳- شیخ شه‌مسو‌ددینی سه‌قزی
- ۳۴- مهلا عومه‌ری واشه‌مه‌زینی
- ۳۵- شیخ سه‌عیدی فه‌زلیی به‌غدایی
- ۳۶- شیخ ئەحمه‌دی ده‌یری
- ۳۷- خه‌لیفه عه‌لیی که‌رکو‌وکی
- ۳۸- حاجی شیخ عارفی قزرا‌باتی
- ۳۹- خه‌لیفه عه‌بدیی خانه‌قینی
- ۴۰- مهلا ئەحمه‌دی کانی که‌وه‌یی له‌که‌ری
- ۴۱- شیخ قاسمو‌لقه‌یسی له‌به‌غدا

یاری حاجی شیخ محمدی کرپی شیخ عثمان سیراوردین

ژیانی حاجی شیخ نه‌حمه‌د

ټهم ذاته له شه‌شی (جمادی الثانیه) ی سالی ۱۲۶۶دا له دټی بیاره له‌دایک‌بووه . دایکی ناوی نوورشهره‌فه له ټاغه‌کانی پژده‌رو له تیره‌ی میراوده‌لی . هه‌ر بویه‌ش شیخانی بیاره به (خالو) بانگ ټه‌که‌نه ټاغه‌کانی پژده‌رو قسه‌یان له‌گه‌لدا ټه‌که‌ن .

مه‌لا حامیدی کاتبی باوکی ټهم غه‌زه‌له‌ی به‌بوټه‌ی له‌دایک‌بووټه‌وه داناوه :

دوش چه دم ؟ خوش دمی ، از چه ؟ ز سلطان صبح

دبدیه زد ، بر چه ؟ بر گنبد نیلوفری

شب ، چه شبی ؟ شنبه بود ، هفتم ماهی ، چه مه ؟

ماه جمادی که یافت مرتبه‌آخری

مژده رسید ، از که ؟ از بخت ، به که ؟ با جهان

کامدت از نو به ساز نوبت فرخ‌فری

جلوه نمود اختری ، از چه ؟ ز برج شرف

خنده زند ، بر که ؟ بر زهره و بر مشتری

ماه رخی داد حق ، برده ، چه برده ؟ سبق

شعشع‌اش از چه ؟ از مشعله‌آخوری

نام وی (احمد) نیکواست ، از چه ؟ ازین رو که او است
داد ز بس دوست همنامیء پیغمبری

معرفت و سروری هست چو در شان او
شد رقمش این دو لفظ (معرفت) و (سروری) (۱)

نهم ذاته له خزمه تی باوکیدا گه وره بووه و پیگه یشتووه • پاش فام
پیدا کردن تراوته بهر خویندن • پاش ختم کردنی قورئان و خویندنی کتیبه
ورده کان له خزمه تی مهلا نه حمه دی نو تشه یی و مهلا حامیدو مهوله ویدا
خویندو ویه تی • له ئوسوولی دیندا دهستیکی بالای بووه • (العقیده
المرضية) ی مهوله ویی له خزمه تی مهوله ویدا خویندوه و گه لی حاشیه شی له سهر
نووسیوه که هه ندیکیان له گه ل عه قیده که دا چاپکراون (۲) • حاجی شیخ
نه حمه د ته ریفه تیشی له سهر دهستی باوکیدا وهر گرتووه و شیخ موحه ممه د
به هائو ددینی برای له مپروهه و پهروه رده ی کردووه و ، سه ره نجام پله ی
خه لافه تی له باوکی وهر گرتووه و خه ریکی ئیرشاد کردنی موسولمانان بووه •
به جی هیئانی سوننه ته کانی پیغه مبه ری زور مه به ست بووه ، ته نانه ت نه گیر نه وه
له سه فه ری حه ج و نه سته موولیشدا شه و نوژی ته رک نه کردووه •

نهم ذاته له ژیانی باوکیدا هه ر له ته ویله بووه و پاش کوچی دواایی
باوکی دئی (نه حمه د ئاوا) ی له قه راخ چه می (زه لم) و له بناری دهشتی
شاره زوورو داوینی چیا ی هه وراماندا ئاوا کردوه ته وه و کردوویه به
نشینگه ی خو ی •

نهم ذاته له سالی ۱۳۰۷ دا له نه حمه د ئاوا به نه خو شی چاوه قووله کوچی

-
- (۱) نهم وشانه به حیسابی حوروونی نه بجه د ۱۲۶۶ یان لی دهرئه چی که
سالی له دایک بوونی حاجی شیخ نه حمه ده •
(۲) ته واوی نهم حاشیانه له کتیبیکدا نووسراونه ته وه که ئیستا لای مهلا
خالیدی کوری مهلا عه بدوللای موفتی به له سنه •

دوایی کردووو و براووتهوه بو تهوئله ، لهوئ له کهناری چه می تهوئلهدا
له بهرانبهری ئارامگای باوکیهوه به خاک سپیراوه •

ئهولادی حاجی شیخ ئهحمهد

ئه م ذاته چوار کورپی له پاش بهجی ماوه • یه کهم : شیخ هیدایهت که
پاش کۆچی دوایی باوکی چوووه بو هه ورامانی ئه و دیوو له (خانه گای)
به رانبهری (ره زاو) نیشته جی بووه • دووهم : شیخ عه بدوئلا که ئه میش پاش
کۆچی دوایی باوکی چوووه بو هه ورامان و هه ندیککی دئی (ئیزل) ی کپیوه و
لهوئ دانیشتوووه • سیههم : شیخ حه بیب و چوارمیش شیخ حه سه نی ناو
بووه • ئه م شیخ حه سه نه یان له سه رده می ره زاشادا له گه ل ئه و کوردانه دا که
ره زاشا گرتی ، گیراوه و له مه شه د له ناوچه ی خوراسان له به ندیخانه دا
مردوووه • ئه م کورپانه ی حاجی شیخ ئه حمهد له کاتی کۆچی دوایی باوکیاندا
مندال بوون و شیخی ضیائوددین سه ره په رشتی کردوون و پی گه یاندوون •

سه فهری حاجی شیخ ئهحمهد بو ئهسته موول و بو حه ج

حاجی شیخ ئه حمهد پاش کۆچی شیخ موحه ممهد به هائوددینی برای له
ده ورو بهری ۱۲۹۹دا سه فهریکی ئهسته موولی کردوووه و ماوه یه که لهوئ
ماوه تهوه و ئیرشادی کردوووه • له و ماوه یه دا که لهوئ بووه سوئتان
عه بدو لحه میدی عوسمانی زۆر ریزی لی گرتوووه ، که گه راوه تهوه بو
کوردستان قورئایکی پیروۆزو چه ند ته ل مووی ریشی پیروۆزی حه زره تی
پیغه مبه ر^(۳) ی به خه لات پی به خشیوه و فه رمانی تاپۆی چه ند پارچه زهوی و

(۳) پاش کۆچی دوایی حاجی شیخ ئه حمهد ، به هۆی ئه وه وه که ئه حمهد ناوا
دئی به کی بچووک بووه کورپه کانی حاجی شیخ ئه حمهدیش هه موو منال
بوون ، ئه م ته له مووه پیروۆزانه که له ناو شووشه یه کی بچووکدان و

جۆگای ئاوی داووتی بۆ خۆراکدانى ههژارانى موسولمانان که پشتجۆگه‌ی (ده‌لین) و به‌رجۆگه‌ی (ده‌یمه‌جۆ) یشتی (ئه‌حمه‌داوا) و جۆگه‌ی (به‌شاره‌ت) و (شه‌شک) له‌ شاره‌زوور له‌مانه‌ن • هه‌روا چه‌ند پارچه‌ زه‌وی‌یه‌کی ده‌وری دێی (پریس) یش که داوونى به‌ به‌گزاده‌ی جاف • جۆگه‌ی شه‌شک و به‌شاره‌تیشی داوه‌ به‌ شیخ عومه‌ر ضیائوددین ، به‌لام ئه‌م نه‌یویستوووه‌ چونکه‌ مه‌لاکان شوبه‌ه‌یان له‌ دروستی ئه‌و به‌خشین و تاپۆکردنه‌ی سولتاندا بووه‌ وه‌ك پێشتر باسما‌ن کرد •

حاجی شیخ ئه‌حمه‌د له‌ سالى ۱۳۰۲ یشدا سه‌فه‌رى حه‌جی کردوووه‌ و پاش ته‌واوکردنى حه‌ج به‌ چه‌ند مانگى گه‌راوه‌ته‌وه‌ بۆ هه‌وراما‌ن • مه‌لا حامیدی مامۆستای به‌م چوارخشته‌کی‌یه‌ پێشوازیی گه‌رانه‌وه‌ی له‌م سه‌فه‌ره‌ لێ کردوووه‌ :

بر گوی به من ای فلک شعبده‌باز
تا زین دو کدام باز گردیده به‌ ناز
خورشید قوی مهر تو از مشرق چین
یا بدر جمال احمد از صوب حجاز

شووشه‌که‌ش له‌ سنڊووقیکی پۆلادایه‌ ، به‌ قه‌درو حورمه‌تیکی زۆره‌وه‌ گویزراونه‌ته‌وه‌ بۆ بیاره‌و له‌ ژووری تایبه‌تی شیخ عومه‌ر ضیائوددیندا له‌ تاقیکدا دانراون • ئه‌م مووه‌ پیرۆزانه‌ به‌ (مه‌حاسینی شه‌ریف) به‌ناووبانگن و ئیستاش ئه‌م سنڊووقی مه‌حاسینه‌ هه‌ر له‌ شوینی خۆیدایه‌تی • ئه‌م ژوره‌ ئیستا ئارامگای شیخی ضیائوددین و شیخ نه‌جموددین و شیخ عه‌لاؤددینیشی تیايه‌ . له‌وکاته‌وه‌ کراوه‌ به‌ عاده‌ت هه‌رکاتى بى‌بارانى‌یه‌ك بى‌ یا هه‌راو مسیبه‌تى رووبدا سنڊووقی مه‌حاسین له‌ شوینی خویه‌وه‌ ئه‌هیننه‌ ده‌ره‌وه‌ له‌سه‌ر به‌رده‌ نوێژه‌کانی خانه‌قا له‌ که‌ناری حه‌وزه‌که‌دا دای نه‌نین و مه‌لاو فه‌قی و خه‌لکی تر سه‌له‌واتی مونجی‌یه‌ یا قه‌سیده‌ی بوردی‌یه‌ی به‌ده‌وردا ئه‌خویننه‌وه‌ و ته‌ماشای ئه‌که‌ن و ماچی ئه‌که‌ن و له‌ خوا ئه‌پارینه‌وه‌ که‌ بۆ خاتری حه‌زره‌تی پێغه‌مبه‌ر ئه‌و بى‌بارانى‌یه‌ یا ئه‌و هه‌راو مسیبه‌ته‌ هه‌لبگرى .

پاش گه پانه وهی حاجی شیخ احمد له سه فهری چه ج و جیگیر بوونی
 له نه حمه داوا نه و نار چه تی و ناخوشی به نه ماوه که پیشان له ناودا بووه •
 شیخ علی حیسامو ددینی کوری شیخی به هائو ددین له ته ویله له جیی
 باوکی جیگیر بووه و شیخی ضیائو ددینیش له بیاره بووه و حاجی شیخ
 نه حمه دیش بو خوی له نه حمه داوا گیر ساوه ته وه و به م جوړه هه موویان به
 جی به جی کردنی نه رکی ئایینی و کاروباری خو یانه وه خه ریک بوون ••

نامه به کی حاجی شیخ نه حمه

که له مه ککه وه بو شیخ عومر ضیائو ددینی نووسیوه

خدا کناد که یک بار دیگرت بینم
 چو دیده باز کنم در برابرت بینم
 چو صید مرده پس از مرگ دیده ام باز است
 بدان امید که یک بار دیگرت بینم
 سرور ملاطفت گستر خود را فدا می شوم •

اولا :

به عالم غیر ازین کامی نخواهم گر به دست افتد
 گذاری با تو ، وز مردم کناری تا چه پیش آید

ثانی ، حالات گر ملتفت شوی له المنه به سلامتی و صحت واصل کعبه
 مقصود شدیم ، و درین مقام محمود تمنای صحت آن وجود ذی جود را از هر
 مرامها گزیدیم •

حین تحریر که پنجشنبه ۲۳ شهر ذی الحجة الحرام میباشد عزم طرف
 مدینه را علی ساکنها آلا ف صلاة و سلام و تحیه جزم کرده ام • دو روز دگر

(علی برکة الله) راهی می شویم • ان شاء الله التفات آن حضرت باشد تا زمستان نزدیک آن آستان می شوم ، و تلغرافرا وقت نزدیک شدن مینویسم •

آری به همت تا حال همهء آمال حب الخواه بوده است • عجائب کار و بار است که غالب اوقات بلکه در همه ساعات در خوابها به خدمت رسیده و هر دمی به نوعی معاملات را میدیدیم و عرض میکردیم • عاشقم بر قهر و بر لطفت به جد • باقی مگر در شرف تلاقی تفصیل را عرض داریم •

جناب مستطاب سید حسن^(۴) سلمه الله حاضر و بر التفات غائبانه آن حضرت ناظر است • خودت میدانی که خودش به خط خود عادت عرض عرائض ندارد ، والا که معلوم که : سراپا در جبین میغلطد از یاد سراپایت •

حاضران بزم حضور را خصوصا نورچشمان ارجمند طول الله عمر هم یاد آور و داعی طول عمر بر سعادت و صلاحتم ، و به نامه دیگر غیر از این نامه تفصیلا مصدع شداهام • یقین رسیده • به هر حال غرض یاد آور است • در دل دوست به هر حيله رهی باید کرد •
زیاده ازین چه زحمت دهد •

الداعی
احمد

(۴) سهید حهسنی چۆری ، له نهوهی مهلا نه بووبه کری موصه نیفو مه لایه کی گهوره و موریدی بنه مالهی شیخانی ته ویله بووه . له م سه فوری حه جهدا له سهر دهستی حاجی شیخ نه حمه ددا ته ریفه تی وهر گرتووه .

بادی شیخ نهجموددینی کرپی شیخ عومر ضیائوددین

ژیانی شیخ نهجموددین

شیخ نهجموددین له ۱۲۸۰ی هیجره تدا له ته ویله له دایک بووه • دایکی سه لاما خانې کچی مه حموود به گی صاحبقرانه که له پیاوماقوولانی بابانو خه لکی سوله یمانی بووه • پاش فام په یدا کردن لای مه لا حامید دهستی کردووه به خویندنو ههر له دهوری ههرزه کاریدا له گه ل شیخ عه لائوددینی برای لای شیخ موحه ممد به هائوددینی مامی ته مه سوکیان کردووه و ته ریفه تیان وهر گرتووه • له پاش کوچی دوایی مامی که باوکی مالی گواستوه ته وه بو بیاره ، له خزمهت باوکیدا خهریکی سولووک بووه تا به پایهی ئیرشاد گه یشتووه و ئیجازهی ئیرشادی دراوه تی •

له ژیانی باوکیدا زورتر له دئی گومه و پشته له و بهری سیروان رایبوار دووه • هه ندی وه ختیش له خزمهتی باوکیدا بووه له بیاره و خهریکی ئیرشاد کردنی موریدان بووه • پاش کوچی دوایی باوکی له ۱۳۱۸د ، له شوینی باوکیا دامه زراوه و بووه به مورشید ، ههرچه ند به ته مه ن له شیخ عه لائوددینی برایشی بچوو کتر بووه • ته م دامه زراوه ی شیخ نهجموددین له جیی باوکی به بریاری خه لیفه کانی باوکی و پاله سه ربوونی جه نابی مه لا عه بدولقادی موده پریس و له حوزووری عوسمان پاشای جافدا بووه که فه رمانه وای قه زای هه له بجه بووه •

شیخ نه جموددین له سهرهتای مانگی موحه پرهمی ۱۳۳۷دا
نه خوش که وتوووه و پاش چهند رۆژی (وابزانم له ۹ی مانگدا) کۆچی دوایی
کردوووه له ژووری ئارامگای باوکیدا له پشت ئەوهوه به خاک سپیراوه •

ژیانی رۆژانهی شیخ نه جموددین

شیخ نه جموددین له پاش دامه زرانی له سهر بهرمالی ری پيشاندانی
موسولمانان ، له سهر شیوهی باوکی رۆشتوووه و زۆر خزمهتی مهلا و فهقی
کردوووه تا توانیویه خۆی له دنیا دوور راگرتوووه • بیستوووه زیاتری
دانشتنی له گهڵ مهلایانی گهوره بووه و مهجلیسی مهجلیسی ئەدهب و یقار
بووه • زیاتر له گهڵ کهسانی وهك مهلا عهبدولقادری موده پرپرس و مهلا قادری
مهلا مؤمن و مهلا قادری صوفی و مهلا موصطهفای خورمالی و مهلا ئاغا
موحه ممهدی کوری سهید حهسهنی چۆری و شیخ باباره سوولی بیدنی و ئەم
جۆره کهسانه رایبواردوووه ، ههرچهند دهسیان خالی بووبی و کاریک
نه بووبی پییهوه خهریک بن به یهکنی له مهلاکانی فهرمووه کتیبی وهکو (احیاء
علوم الدین)ی غهزالی و (الحکم)ی عهطائوللای سکهندهری و (الابریزی)
شیخ عهبدولعهزیزی دهباغ و (مکتوبات)ی ئیمامی رهیبانی و دیوانی (بیدل)
بخوینیتتهوه ، ئەگەر مهسهلهیهکی گران له ئارادا بووبی لیبی کۆلیونه تهوه •••
چاوپۆشیی زۆر بووه له ههلهی فهقیکان ، تهنا ته زۆر جار بههۆی شه ره
بهفر کردنیانهوه شووشه ی په نجه ره ی ژووره که ی شکاوه ، بهلام هیچ دهنگی
نه کردوووه • ئەگیرهوه جارێکیان شیخ له طیفی تهکیه یی که له بیاره فهقی
بووه له گهڵ شیخ موحه ممهد ئەمین ناوی کیسه داری شیخدا ئەبی بههه رایان •
شیخ له طیف به په نامه کی هه ره شه له شیخ موحه ممهد ئەمین ئەکا ، ئەویش
له ترسا ئەروا لای شیخ شکاتی لی ئەکا • شیخ بانگ ئەکاته شیخ له طیف و
پییه لیبی ئەوه چیت به سهر شیخ موحه ممهد ئەمین هوه و چیت پی وتوووه ؟

ئەویش ئەلئى : بەخووا ياشيخ هيچم لئى نه كردووہ ، تەنيا چپەيئىكم بؤ كردووہ •
شيخيش زەردەخەنەيەك ئەيگرئى و هيچ نالئى ••

دووربى شيخ نەجمووددين لە دنياو دنياپەرستى

بيستووہ زؤر جار دەولەتى عوسمانى ويستووہتى مانگانە بؤ شيخ
نەجمووددين بېرئتەوہ بە ناوى نان دانى ھەزارانى موسولمانانەوہ ، بەلام ئەو
ھەر نەيوستووہ و توويەتى ئەم خەلكە كە دئىن بؤ بيارە ، ئەگەر لەبەر
رەزاي خوا دئىن ، خوا پەكيان ناخاو پارووہ نائىك ھەر ئەبئى بيخؤن • ئەگەر
بؤ رەزاي خوايش نايەن ، ئيمە بؤ زيانيان بؤ بدەين لە بەيتولمالئى موسولمانان •
با حوكومەت پارەى خؤى لە پئويستى يەكى خؤيا خەرج بكا باشترە • بەلام
سەرەنجام دەست و پئوہند لئى نەگەر اوونو مۆرە كەيان لئى وەرگرتووہ •
حوكومەتيش مانگى سى لئىرە مەعاشى بؤ ناردووہ • شيخ دوو مانگ ئەم
مانگانەيەى وەرگرتووہ و دابەشى كردووہ بەسەر سەربازانى عوسمانيدا كە
لە قەلا كەى ملەگاي چنار بوون لە بيارە يا بەسەر ھەزارانى ئاوايدا • پاش
ئەو دوو مانگە وازى لئى ھيئاوہ و ئيتىر وەرى نەگرتووہ •

ھەروا بيستووہ جار ئىكيان ميوانى عەلى بەگى كوربى مەحموود پاشاي
جاف ئەبئى • عەلى بەگ لە كاتىكا كە لە گەل شيخدا تەنيا ئەبئى پئى ئەلئى
وہختى خؤى مەحموود پاشاي باوكم جؤگەى چولمەكى داوہ بە خانەقاو
تائىستا بەروبووہ كەيتان صەرف كردووہ • من ئيستا ئەبينم مەسەف گران
بووہ و شيخ منال و دەست و پئوہندى زؤرەو بيارە شوئىئىكى دوور لە
بەروبووہ • ھەز ئەكەم ئەو جؤگەيە تاپؤ بكام لەسەر شيخ تا خؤى لە
ژياندايە صەرفى بكا بؤ خانەقاو پاش خؤيشى منال و خيزانى سوودى لئى
وہربگرن • ئەویش پئى ئەفەرموئت : عەلى بەگ ! باوكى تۆ ئەو جؤگەيەى

داوه به باوکی من چونکه باوه‌ری وا بووه پیاوی خودایه • تویش ئیستا
 ئەم میهره‌بانی به ئەکە ی چونکه باوه‌رت وایه من پیاویکی باشم • ئەگەر
 لەپاش من و تویش ئەولادەکانم پیاوی باش بن خوا دلی ئەولادەکانی توین
 بۆ نەرم ئەکا • ئەگەر روو له خوایش نەبن ، بۆچی مالی ئیوه‌یان بدریتی و
 هەر بۆ ئەولادی خۆت باشره و تاپۆکە ی ناوی •

شیخ نەجموددین له ژبانی خۆیدا سامان و مالیکی ئەوتوی نەبوو
 پاش کۆچی دوایشی تەنها سی دەست خانووی له بیاره لەپاش بەجی ماوه •
 یه‌که‌م ئەو خانوانه‌ی نووساون به‌ خانه‌قاوه که باوکی دروستی کردوونو به
 میرات بۆی ماونه‌تەوه • دووه‌م : خانووەکانی باخچه‌ی به‌رابەر به‌ خانه‌قاو
 سیه‌م خانووەکانی سه‌ربرج که خۆی کردوونیه‌تەوه •

ژن و مندالی شیخ نەجموددین

ئەم ذاته چەند ژنی هیناوه • یه‌که‌م : خاتوون ناوی کچی حەمه‌که‌ریمی
 کوری شیخ ره‌شیدی خەلیفه‌ی باپیری • دووه‌م : عەتیە ی کچی شیخ
 موحه‌مه‌دی قەرەداغی • سیه‌م : خاتو ره‌عنا ی کچی عەزیز خانی دزلی •
 چوارەم : کافیه‌ خان که ئەمیش هەر کچی عەزیز خانە و پاش مردنی خاتو
 ره‌عنا هیناویه • پینجەم : خاتو خاوه‌ری کچی موصله‌فا خانی قوبادی •
 شەشەم : کافیه‌ خانی کچی شیخ موحه‌مه‌دی عەبابەیلی • حەوتەم : خاتو
 فاطمه‌ی کچی شیخ موحه‌مه‌دی قەرەداغی (خوشکی عەتیە خان هەر له
 باوکه‌وه) • هەشتەم : خاتو تووبای کچی مه‌فاخیرولمولکی سنه‌یی • شیخ
 نەجموددین ئەم ژنە ی پاش دوو سال ناردووتەوه بۆ مالی باوکی و
 دەست‌به‌رداری بووه (۱) •

(۱) له‌بەر رووناکی خوو‌ره‌وشتی شیخ نەجموددیندا من باوه‌رم وایه شیخ
 ئەم ژنانه‌ی بۆیه هیناوه ، که زوربه‌یان کچه به‌گزاوه و ده‌سه‌لاتدارن ، تا له

شیخ نه جموددین یازده کوریشی بووه : له ژنی یه که می موحه ممه د(۲) .

رئگای لی نزیك كه وتنه وه یانه وه جه ورو سته میان که م بکاته وه و بتوانی
نه گهر داماوئ پهنای پی هینا رزگاری بکا . ههروه ها بوئه وهی نه و ئاغاو
به گزادانه له ره وشتی موسولمانه تی نزیك بخاته وه و ، من خوم ئاساری
هاورئ یه تی شیخ نه جموددینم له که سو کاری نه و ژنانه یدا به دی کردووه .

(۲) ئەم کوریهی شیخ نه جموددین به گهنجی کوچی دوایی کردووه . شاعیرئکی
ناسک بووه و نازناوی شیعیری (نه جمی) یه . ئەم دوو پارچه شیعه ریم
دهسگیر بووه ، وا لیره دا ئه یان نووسمه وه :

- ۱ -

به دار الملك غم امشب دلم سلطان دوران است
خدا آباد گرداند عجب صحرای ویران است
دل امشب باز میخواند حکایات محبت را
کز اینها چون دهد یارم سراسر دیده طوفان است
محبت فتنه انگیزد چه آب و آتش آمیزد
چه نسبت آب با آتش ؟ ازین هر عقل حیران است
به بزم شورش مجنون سر سودازده دارم
میان بزم عشاقان دلم طفل دبستان است
ز رنگ اشک گلگونم همه دامان من گل شد
بهاری بس خوش است اینجا که سر تا پا گلستان است
به ابرویت نگه کردم گمان کردم کمان باشد
غلط کردم کمان نبود هلال عید قربان است
ز چین زلف پر چینت گره کم بر دل ما زن
که خود بی چین زلف اشک جهان یکسر چو زندان است
ازان دم دیده وا کردم سر گیسوی او دیدم
نفهمیدم که مشک است آن مگر یا سنبلستان است
چو پرتو بر مه اندازی ز حسرت ماه گم گردد
بلی چون خور شود پیدا جبین ماه نقصان است
من از تیر و کمان او خلاصی نبودم هرگز
خلاصی یافتم خود را علاجم تیر باران است

ز بندابند گفتارت نیستان شکر خیزد
 چه شیرین است گفتارت سراسر شکرستان است
 ز وصف آن لب و دندان جز اینها من نمیدانم
 عقیق و گوهر و یاقوت و در و لعل و مرجان است
 دلم شوریده ، کامم شور و چشمانم سراسر شور
 همه این شور و شورشها ازان گرد نمکدان است
 ز هجر قاتلت دیدم قیامت آشکارا من
 چو رفتی در کنار من به جایت مرگ مهمان است
 بیاید زار نالیدن برین بی طالعی (نجمی)
 که از هر باب و هر بابت سرانجام تو حرمان است

- ۲ -

نخواهم سیر گل دیگر نباشد
 به صحرا یاسمین عبهر نباشد
 نروید سبزه یارب بر لب جوی
 خدایا هر گیاه تر نباشد
 نخواهد سرکشد سرو از لب جو
 الهی بر لب کوثر نباشد
 نمیماند به چشمش نرگس تر
 چو زلفش نیز هم عنبر نباشد
 خطش هر سبزه را نشأت فزا شد
 بلی کز خلد خود کمتر نباشد
 کشد مژگان او چون خنجر تیز
 ولی مژگان او خنجر نباشد
 نمیدانم چه شورا است آنکه دارم
 عجب دارم که این محشر نباشد
 چشانیدی مرا يك لذت خوش
 که آنرا شیر با شکر نباشد
 (معاذ الله) چو تو خونخواره نه
 که جلاد این چنین خونخور نباشد

له ژنی دوو هه می نوو رو ددین و^(۳) زهینو ددین و که مالو ددین و موحه ممه د
 عو ثمان • له ژنی چوار هه می موحه ممه د صاحب و سهیفو ددین • له ژنی
 پینجه می عهینو ددین • له ژنی شه شه می کاکه نه حمه د • له ژنی حه و ته می
 مه حمو و دو حه یدهر •

چهند نموونه یه گی شیعری شیخ نه جمو ددین

شیخ نه جمو ددین شاعیر و خو ش نووس و خاوه ن هه ست بووه •
 ناز ناوی شیعی (کوکب) ه • وا لی ره دا چهند پارچه شیعی کی
 بلا و نه کهینه وه • به داخه وه هه ر نه مه نده مان ده سگیر بوو ، به لام به پله ی
 شیعه کانیدا دیاره که نه بی زیاتری بوو بی •

- ۱ -

ز جور ماه رویان دیده خواهد خون فشانی را
 که نبود در جهان ایام فرصت کامرانی را
 بهر جا بهره مند اند از وصل و من بی دل
 ندیدم لذتی در عمر خود ذوق جوانی را

به بحر فکر بردم غوطه چندی
 به سان آن پری پیکر نباشد
 من آن تاثیر عشق از تو دیدم
 که هرگز در زر احمر نباشد
 من آن آبی که باشد در کلامت
 نباشد در در و گوهر نباشد
 خط و ربط کلام دلکش است آه
 ولیکن چون خط دلبر نباشد

(۳) نه م ذاته پاش کوچی دوایی باوکی ماوه یه ک له بیاره شیخی تیی کردووه و
 پاشان کوچی دوایی کردووه •

الهی محض فضل از ذات پاکت جویم و خواهم
 ترحم کن دل غم دیده عشاق جانی را
 چو در گلزار خوبی نشأه از حسن او دیدم
 به دل ناچار کردم طی امید زنده گانی را
 هلال ابروت را زاهد اندر خواب اگر بیند
 به صحن خاطرش صورت نبندد نقش مانی را
 گر از عناب جان بخشش تبسم بهره مند آید
 کجا ماند سکونت در کمین لعل یمانی را
 به آب دیده و خون جگر چندانکه غلطیدم
 مگر در خواب بینم نشأه های شادمانی را
 به عارف گر نماید نشأه از جلوه حسنش
 شود فارغ ز ترتیب رموز نکته دانی را
 به رمز و عشوه ابرو و چشمش جز دل عاشق
 کجا واقف شود علم زمانی و مکانی را
 به اوج کبریا جا دارد ار سایم کلاه فخر
 که باشم کمترین بندگان فاروق ثانی را
 چه پروا هست (کوکب) را ز خونریزی فتانش
 که گیرد از لب لعلش حیات جاودانی را

— ۲ —

(درویش) که حرف او به صورت پنج است
 هر يك به مشابه که بیش از بیش است

(دال) است دلیل آنکه با درد بسازم
گر بر تن تو هر سر مو صد نیش است

(ری) روی^۲ ریا مکن کین روی^۲ ریا
رسوائی بیگانه و رنج خویش است

(واو) است وداع غیر مولی کردن
این کار چنین منافعش با خویش است

(یا) یکدل و یکتا شدن اندر ره عشق
یکتا نشود هر آنکه او با خویش است

(شین) آنکه شکوه و شکایت نکند
با اینکه هزاران الم اندر پیش است

هر کس که چنین پنج خصائل دارد
دریاب وزو گزیر گو درویش است

— ۳ —

باز دلم اندر کف شاهین هوایت
پر ریخته در قید مسلسل به هوایت
از نیش فراق دل مشتاق پر از خون
لبهای به هم بسته چه گوید ز ثنایت
ای روز فراق شب دیجور غریبان
ای صبح سعادت شب دیجور لقایت
از خوشی وصلت همه اجزای وجودم
لب ریز حلاوت شده نازم به هوایت

(م-۱۹)

حسن ترا ای نگار ماه ندارد
ماه فلک گیسوی سیاه ندارد

فوج حبش صف زده از یمین و یسارت
هیچ شهی این قدر سپاه ندارد

قتل مرا به غمزه ابروان بنمودی
کشته عشق توم گناه ندارد

ناوک دلدوز تو نشسته به سینه
عاشق دل خسته داد خواه ندارد

گوشه عزلت گزیده ام به خیالت
تکیه گهم هیچ پادشاه ندارد

خالی از اغیار است منزلک دل
هیچ کسی غیر دوست راه ندارد

چون به تو دادم عنان دین و دلم را
غیر تو دیگر کسی نگاه ندارد

جور و جفای رقیب شوم بدر کن
قلب چو آینه راه آه ندارد

(کوکب) دل خسته را پناه به یاراست
غیر تو ای دوست او پناه ندارد

از حسن طالع اثری دستگیر شد
چندانکه خانه دل ویران منیر شد

سیبی به من رسید ز لطف لطیف یار
کانرا لطائف دل و سینه‌م اسیر شد
بویش دل فسردهء مارا حیات داد
حسرت دهندهء تفحات عبیر شد

- ۶ -

مسلمانان چه حال است این ز کار خویش حیرانم
گهی فرزانهء دهرم ، گهی مجنون دورانم
گهی در عقل و دین فردم ، گهی از هردو بیگانه
گهی جاهل ، گهی عالم ، گهی از خود جدا مانم
گهی با خلق در کارم ، گهی از غیر بیزارم
گهی واجد ، گهی فاقد ، گهی از خود پریشانم
نه راه شرع می‌پویم ، نه از اغیار می‌گوییم
خراب بادهء اویم ، نه معمورم نه ویرانم
به نقد و نسیهء دوران نه شادانم نه محزونم
ذلیل غیرت خویشم که بی دلبر چرا مانم
دل خود را نمی‌بینم مگر در عقد گیسویش
ازان رو از پریشانی ازین عالم گریزانم
صفای سینهء پیران برین معنی گواهی داد
که من خود را نمیدانم مگر آن جان جانانم
ضعیف و بی‌کس و خوارم به چشم دشمن بدخو
به عالمهای معنی بین که همراز دلیرانم

گهی درویش بی‌جایم ، گهی مجنون رسوایم
نه از آبم ، نه از آتش ، نه چون خورشید تابانم
گهی چون سایه بر عالم ، گهی بی‌مایه از عالم
گهی شادم ، گهی ماتم ، گهی چون ماه تابانم
گهی سیار ناسوتم ، گهی طیار لاهوتم
گهی چون گنج مستورم ، چو مه گه پرتو افشانم
گهی در مرکز خاکم ، گهی در اوج افلاکم
گهی بر خاک می‌پایم ، گهی بر فرق کیوانم
گهی نارم ، گهی نورم ، گهی چون شمع کافورم
گهی خورشید تابانم ، گهی لعل بدخشانم
منم آن (کوکب) دری کواکب‌را چو میرانم
منم مست جمال او که دایم مست و حیرانم

— ۷ —

خواهر شرع و طریقت فاطمه
شادمان بادا به حسن خاتمه
کرده از روی صفائی نیتش
با فقیران عهدهای خاتمه
از خدا خواهیم در هر دو جهان
باشد از امداد پیران غانمه
خواهر ما باشد و فرزند پیر
باد یارب در جوار فاطمه

باشدش نجم هدایت راه بر
در امان بادا ز نفس ظالمه
در قیامت همچو دنیا باد او
در مراتب اسوهء هر خانمه
با (ید) او محکم بدارد رشته را
تا شود از هر مصیبت سالمه (۴)

چوارخشته کی

— ۱ —

ای آنکه مهر تو به دل دل مقرر است
نقشت میان مردم چشم مصور است
خواهم ز لطف حق که سعادت بایدت
منظور خویش اگر خوانمت مکرر است (۵)

— ۲ —

گر به دل داری تمنا وصل جانان (سالما)
با تمنای وصالت سالمی مشکل شود

(۴) شیخ نهجموددین ئەم چەند بەیتە ی بۆ فاطمە خانى خەسووی نووسیوه و
وشە ی (ید) یش له دوا بەیتدا ئیشارەتە بۆ (یەدوللا خان) ی کورپی .
بۆ یە وشە ی (باید) بە (با ید) یش و (باید) یش ئەخوینریتەوه .

(۵) شیخ نهجموددین ئەم چوارخشته کی یە ی له وهلامی شیخ نوروددینی
کورپیدا نووسیوه که ئەم بەیتە ی بۆ نووسیوه :

شاها ! چرا نظر به گدایان نمیکنی
شاید خبر نداری ز احوال چاکران

رو به صحرای جنون و نقد جان و دل به کف
يك لقا جو يك لقا جو ، وصل بس مشکل بود (۶)

— ۳ —

ای ز تو نشأ و نمای شجر ایمانم
بی وصال تو بود حذف حروف جانم
دامن وصل تو گر دست دهد واصل شد
اگر از دست دهم مرگ شود مهمانم (۷)

دوو چوارینه‌ی شیخ نه‌جموددین
مه‌لا موصطه‌فای خورمائی گردوونی به پینج‌خسته‌کی

زان روز که دل به یاد حسنت بستم
اوراق ز غیر شوق ذات شستم
از کون و مکان و جمله عالم رستم

(۶) شیخ نه‌جموددین ئەم چوارینه‌ی له وه‌لامی ئەم چوارینه‌ی سالمی سنه‌یی
(شیخ سه‌لیمی سنه‌یی) دا نووسیوه :

(کوکب) لقبی ، مه صفتی ، راحت جانی
بیمارکن (سالم) و آرام‌ستانی

برده زمن دل شده صبر و خرد و هوش
ای کاش به وصلش شدمی شاد زمانی

(۷) شیخ نه‌جموددین ئەم چوارینه‌ی بو باوکی نووسیوه . باوکیشی به‌م
چوارینه‌یه وه‌لامی داوه‌ته‌وه :

ای ز تو راست قد همچو خم چوگانم
بی تو چون زلف سراپای به خود پیچانم
ناز بر چرخ برین میکنم آن دم که دمی
از درم آبی و گویی که منت مهمانم

« از شور محبت تو چندان مستم
سرشتهء اختیار در شده از دستم »

★ ★ ★

آنها که نه طالب رضای اویند
راضی ز خودند و عیب مردم جویند
بنگر که چه نوع عالمی بدخویند
« گه نام مرا به نیک و گه بد گویند
من دانم و دوست هرچه هستم هستم »

★ ★ ★

آنها که به یاد و ذکر حق معمورند
از بادهء وحدت و فنا مخمورند
در عالم ملک از نظر مستورند
« در عالم جان به نیستی مشهورند
وز ذلت و انکسار خود به جان مسرورند »

★ ★ ★

آنها ز هوای نفس سرکش دورند
اندر ملکوت ناظر و منظورند
با آن همه انتصار کی مغرورند
« مردان خدا ز خودپرستی دورند
وز درد غرور و کبر و هستی دورند »

چهند به یتیکی شبیخ نه جموددین

— ۱ —

(کوکب) به خاکساری خود ناز میکند
ای در غبار دل ز خیالت دفینه‌ها

زمان بی‌مهر و عالم در تلاطم ، یار مستغنی
مرا بر آرزوهای دل خود خنده می‌آید (۸)

(کوکب) بخت مرا هیچ منجم نشناخت
یا رب از مادر گیتی به چه طالع زادم (۹)

به‌یتیکی شیخ نه‌جموددین به‌عربی

القلب تنور نارٍ والمدامع طو
فان ، سمعنا بماءٍ فار من نار (۱۰)

چند نامه‌ی شیخ نه‌جموددین

چند نامه‌ی شیخ نه‌جموددینم ده‌سگیر بووه که بو‌ه‌ندی له موریدو
مه‌نسووبانی نووسیوه ، وا لی‌ره‌دا بلاویان نه‌که‌مه‌وه :

(۸) شیخ نه‌جموددین هم به‌یته‌ی له وه‌لامی نامه‌ی مه‌حمود پاشادا نووسیوه
که له‌پیش جه‌نگی به‌که‌می جیهاندا ویستوویه بچی بو‌ه‌ج و شیخیش
له‌گه‌ل خوی به‌ری .

(۹) دوابه‌یتی غزه‌لیکیه‌تی ده‌سگیرم نه‌بووه .

(۱۰) شیخ نه‌جموددین هم به‌یته‌ی بو‌ه‌ره‌ره‌کانی‌تی هم به‌یته‌ی (ابن الفارض)
داناوه :

ماء المدامع نار الوجد تحدرها
فهل سمعتم بماء فاض من نار ؟

نامه‌ی به‌کهم

بؤ حاجی بابای تائشی نووسیوه

بابای خودرا سپرده دست باطن بابای خود نموده‌ام • ان شاء الله
در ایاب و ذهاب و سفر و حضر بی‌خطر باد • دست پیر از غائبان کوتاه نیست •
اجازه شما که به ضمانت است امید است ان شاء الله طالبان‌زا مفید
باد ، و آن قدر از خود بی‌امید مباش • بازوی خودرا منگر • اقتدار معنوی
پیران مارا بین • ان‌شاءالله به سلامتی وارد وطن خود شوند • از صحبت
اهل انکار خودرا دور دار • میزان شریعت مطهره‌را در حرکه و سکنه
و اکل و شرب و قول و فعل از دست ندهند ، و اختیار قضاوت نمایند و با
ارباب دنیا بی‌ضرورت شرعی اختلاط نباید کرد و از مجاوره و مصاحبه
ایشان احتیاط باید نمود (ولا تترکوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار) • قناعت
پیشه باش تا محتاج نباشی ••

در اوقات توجه صورت مثالیهء رابطه‌را در بین خود و مرید قرار داده
و نفی وجود خود نموده ، یعنی خودرا قابل افاده مشمار و منتظر باش که از
طرف قلب رابطه یا جمیع لطایف رابطه فیوضات و برکات به قلب خودت
و قلب مرید وارد شود • اکثر افادات از طرف ناقص به ضمانت کامل شامل
حال مسترشدان میشود • از ما و شما بهانه بر ساخته‌اند ، والا کاروبار با
ارادهء حق و عنایات خاصان حق است • امیدوار باشند • والسلام علیکم •

نجم‌الدین العمری

نامه‌ی دووه‌م

بؤ حاجی شیخ عارفی قزرا باتیی نووسیوه

ای دل جهان به کام تو شد ، شد نشد ، چه شد
دولت اگر به نام تو شد ، شد ، نشد ، چه شد

ای عزیز مطلب اگر عمر و حیات است ، کریمه (اذا جاء اجلهم) آنرا ختم فرموده • و اگر رزق است ، آیه (نحن قسمنا) کافی است • و اگر عزت است مضمون شریف (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین) ناصحی است بی نظیر • (کفالك بالموت واعظا) یا عارف • والسلام •

نجم الدین

نامه‌ی سیّهم

دیسان بۆ حاجی شیخ عارفی قزلباتی نووسیوه

بسمه سبحانه و تعالی

برادر طریق صفا ، نور چشم ارجمند سعادت قرین ، حاجی شیخ عارف ، واصل به مقام تمکین و محفوظ از مزلات تلوین باد • چندی است از حالات شما اطلاع کامل نیست ، تا اینکه حاج حسین انطاکیه رسید و در مکتوب نورچشمی ملا سعدالدین شرح حالات شمارا یافتیم. از نوید صحت و استقامت بر آداب مبروکه بزرگان خیلی خوش وقت شدم • فحمداه له ثم حمدا له • ان شاء الله این فقیر شمارا فراموش ندارم • در راه عشق مرحله قرب و بعد نیست • چو با منی ، در یمنی ، پیش منی •

امانت خودت و مراقبت و مواظبت بر ختم و تهلیل و رواج دین و نصائح طالبان و ترغیب و تشویق برادران طریق بر آداب معموله بزرگان ، و محبت و مهربانی با اخوان طریق • کار این است و غیر این همه هیچ •

عموم برادران و احباب را سلام مخصوص میرسانم ، خصوص صوفی مجید و حاجی رشید • وفقنا الله وایاکم آمین •

غلام عمرم
نجم الدین

۱۳۱۷

نامه‌ی چوارهم

دیشان بو حاجی شیخ عارفی نووسیوه

برادر طریق صدق و صفا حاجی شیخ عارف ، کان الله له و صانه
و علی حقیقة التقوی أعانه •

ان شاء الله سلامتند ، و بر اتباع آداب بزرگان دین در استقامتند •
زحمات و مصائب روزگار کفارت معاصی هستند ، مادام اساس دین و ایمان
مختل نباشد •

از زحمات و ضرر دنیوی ملول نباید شد • آیه‌ی کریمه (ولنبلونکم
بشیء من الخوف والجوع) را تا آخر آیه ملاحظه نمایند ، و به کارهای
حق سبحانه دل خود را راضی و خوشنود باید کرد ، و اوقات را به ذکر و یاد
حق سبحانه معمور ، و خاطر را به نعمت ایمان و اسلام مسرور باید داشت •
بلایی کز حبیب آید هزارش مرحبا گویم • عموم اخوان و دوستان را عرض
سلام دارم • منسی خاطر نیستند • (ولاتکونوا کالذین نسوا الله) • لا اله
الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم • نوید صحت و چگونگی
احوال را مرقوم دارند ، و حاجی قدوری و حاجی رشیدرا سلام رسانم ،
و صوفی مجیدرا كذلك • والسلام علیکم ، وقلبی الیکم •

نجم‌الدین العمری

سرکار عالی میر مهربان جمیل بگرا صانه الله عرض سلام دارم •
ترتیب نفی و اثبات چنین است : حرف (لا) از ناف به پیشانی که محل
لطیفه‌ی نفس است کشیده ، وهم (اله) را از لطیفه‌ی نفس به کتف راست کشیده ،
و (الا الله) را از کتف راست بر سر لطیفه‌ی قلب آورده •

نامه‌ی پینجم

لهباره‌ی حاجی شیخ عارفه‌وه بو موریدانی قزراباتی نووسیوه

بسم الله الرحمن الرحيم

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته • در خدمت عموم دوستان و مریدان قزراباط و اطراف قزراباط عرض سلام و دعای توفیق بر اتباع سنن سنیّه حضرت خیر الأنام صلی الله علیه وسلم دارم •

برادر طریق حاجی شیخ عارف از طرف حضرت پیر قدس سره و از جانب فقیر مأمور و متولی خانقاه قزراباط است •

هرکس از دوستان تقویت و کمک او را در خدمت خانقاه قزراباط بنماید موجب خوشنودی ارواح مقدسه پیران کبار و باعث مسروری و رضامندی این فقیر است • والسلام علیکم وقلبی الیکم •

خادم الفقراء
نجم‌الدین

۱۳۱۷

نامه‌ی ششم

دیشان بو حاجی شیخ عارفو موریدانی قزراباتی نووسیوه

جناب سعادت‌مند برادر طریق صفا حاجی شیخ عارف سلمه الله و سائر اخوان طریق توفیق‌را به سلام و دعای توفیق یاد میداریم •

جناب فاضل سعادت مآثر ملا عبدالقادر به تصویب این فقیر و امر جناب جلالت‌مآب محمود پاشا برای تدریس مدرسه‌ء محمودیه متوجه آنجا شد (۱۱) • (من کل الوجوه) خدمت و احترام و ترضیه‌ء خاطر عزیزش موجب

(۱۱) له‌م نامه‌وه دهرئه‌که‌وی که مه‌لا قادری مه‌لا مؤمن به‌ئهمری شیخ له‌دیی پریسی ژوورووه‌وه کوچی کردووه بو قزرابات • وادیاره‌ئمه‌له ده‌وروبه‌ری ۱۳۲۳ی هیجریدا بووه • له‌لاواندنه‌وه‌که‌ی مه‌لا نه‌حمه‌دی فه‌قی‌عه‌لی‌یه‌وه دهرئه‌که‌وی که‌وا مه‌لا قادر له‌ ۱۳۲۶ی هیجریدا له‌ قزرابات کوچی دواایی کردووه •

مسروریت این فقیر است چون ظاهرا و باطنا نسبت کامل با فقیر دارد • تعجیز
و تفریح او واسطهء عجز و فرح فقیر و پیران ما است • (و من نکث فانما
ینکث علی نفسه) •

والسلام علیکم •

غلام عمر م
نجم الدین

۱۳۱۷

نامه‌ی جهوتهم

بۆ یه‌گئی له دۆستانی نووسیوه بۆ پرسه

تو خود دانی که طغرانیس ازل نام بقای جاودانی بر نامهء زندگانی
هیچ آفریدهء رقم نفرموده ، و نقاش صور موجودات نقش حیات بر صفحات
ممکنات جز به قلم (کل شیء هالک الا وجهه) ثبت ننموده ، و خیاط کارخانهء
قدم جامهء وجود هیچ موجودی بی طراز عدم ندوخته ، و فراش سراچهء قدرت
شمع ظرافت بی تندباد آفت نیفروخته • فنعم ما قیل :

تا فلك معمار این معموره شد بی خار غم
یک گل شادی به باغ زندگانی کس نیافت

گلستان عمر را در مرغزار روزگار
نوبهار خالی از باد خزانگی کس نیافت

این شربتی است همه را چشیدنی ، و بار محنتی است جمله را کشیدنی •
مرهم این زخم جز صبوری نیست ، و علاج این مرض جز شکیبائی ضروری
نه ، صبوری ضروری است کاین درد دل را به غیر از صبوری دواى ندارد •
والسلام •

نجم الدین

نامه‌ی هه‌شتم

بۆ مه‌حمود ئەدیپ ئەفەندی نووسیوه له خانەقین

أحب الأجاب ، سعادتمآب ، برادر طریق صدق و یقین ، محمود
أدیپ افندی ، سلمه الله و زاده ، و جعل التقوی زاده ، و رزقه الحسنی
و زیاده .

چندی است از حالات شما اطلاع کامل نیست . دارندهء صحیفه
صوفی محمد صالح عازم آن صوب گردید ، استعلام نوید صحت
و استقامت را بر آداب بزرگان لازم شمرده ، ان شاء الله سلامتند ، و بر
آداب ذکر و فکر و اتباع سنن سنیه علی صاحبها آلاف الصلوة والسلام
والتحیة ساعی و جاهد باشند ، و بصحبت ارباب غفلت اوقات خود را ضایع
نکنند ، و جیفهء دنیای دنیه شمارا فریب ندهد و مغرور ننماید .

و ما هی الا جیفهء مستحیلة

علیها کلاب همشهن اجتدابها

فان تجتنبها کنت سلما لاهلها

وان تجتذبها نازعتک کلابها

جناب حق جل جلاله فرموده «ألا بذكر الله تطمئن القلوب» . ساعی
باشند که ظاهر خود را به اتباع شریعت غرا آراسته ، و باطن خود را به ذکر
خدا و یاد شیخ مقتدا که واسطهء حصول معرفت الله است پیراسته نموده ،
و اخوان طریقت را به محبت و صفا مهربانی کرده ، و از محرّمات قولی و فعلی
جدا اجتناب نموده ، تا مقصود حقیقی شما از شما مجتنب نباشد .

جناب دوست قدیمی و مقبول با صدق و صفا جعفر افندی را سلمه
الله سلام مخصوص میرسانم ، ان شاء الله از طرف فقیر فراموش نمیشوند .

تصورات نوعیه مردم چنان است که بعد از رحلت حضرت پیر کامل
والد ماجد قدس الله سره الأقدس دکان معرفت برچیده شده ، و نور
هدایت برخاسته گردیده ، و طریق سیر و سلوک به کلی متروک مانده ،
و مراتب و کمالات بزرگان سلف را در استعداد خلف اساسی نمانده ، به
آن واسطه طریق یأس را پیش گرفته ، و رستهء طلب گسسته ، از برکت پیران
محروم مانده اید .

الحمد لله نور هدایت بی نهایت ، و دکان معرفت پر از جواهر نفیسه
صداقت ، و اعانه و امداد ارواح طیبه بزرگان بر وفق تمنای دوستان است .
فحمدا له ثم حمدا له . والسلام التام والتحية والاكرام على النبي العربي
سیدنا محمد و آله وصحبه العظام آمین .

غلام عمرم
نجم الدین

نامه‌ی نوّه‌م

دیسان بۆ مه‌حموود نه‌دیب نه‌فهن‌دیی نووسیه

برادر طریقت سعادت‌مندی ، أحب الأحاب مهربان جناب محمود افندی ،
سپرده همت ادیبان آستان حضرت سبحان باد که لطائف عالمین امر و خلقشرا
به توجهات معنویه مشفقانه مورد واردات محبت ذات خداوند یگانه
فرمایند ، و طلوع کوکب سعادت دارینشرا از افق استقامت بر وفق تمنای
فقرای زاویه ارادت گرداند که در زمره راستکاران میدان صداقت رستگار
باد . یارب دعای خسته دلان مستجاب کن . آمین بجاه سید المرسلین
صلوات الله وسلامه علیه وعلیهم اجمعین .

غلام عمرم

نامه‌ی ده‌ه‌م

نازائم بؤ کببب نووسببوه

نبوت امری است معین و مکشوف مراتب جمال ، و ولایت حقیقتی است مبهم و مستتر پردهء جلال • پس فهم بر هرچه معین است تأویل نپسندد ، و درك آنچه مبهم است بی تأمل صورت نبندد (فاسألوا اهل الذکر ان کتتم لاتعلمون) •

نکته : آدمی به علت افسون امل در جمیع احوال دشمن آسایش خودش است • اگر در منزل است به هوای سفر و سیر صحرا دوری از وطن میدارد • و اگر در سفر است خار خار سودای وطن دامنش را نمیگذارد • نه در صورت سفری بهره‌یاب کیفیت سفر ، و نه در حالت وطنی از جمعیت وطن باخبر •

خوشا به حال از خود رستگان و به حق پیوستگان که استشمام رائحهء ریاحین الفت از ساز کلام معرفت ختامشان قوت جان بیداران است ، نه همنشینی جهلاء و عمر و زید که نقود اوقات را قولا و فعلا مصروف مکر و کید میدارند ، و همیشه از نشأه فارغ البالی و مرفه الحالی بی‌خبر و از دولت استغراق شهود و حضور بی‌نصیب و مهجورند •

حضرت واهب عطیات حضور جمعیتی که اهم مرام است کرامت فرماید و چشم منتظران به لمعات پرتو دیدار روشن نماید • ان شاء الله کدورت شبهای فرقت و انتظار به طلوع صبح حضور و آفتاب انوار دیدار مرتفع باد ، بمنه • والسلام •

نجم‌الدین

نامه‌ی یازدهم

بۆ نووروددینی گوری نووسیوه

پسرم ، نور بصرم ! سعادت‌را خواهی ، عادت‌را نخواهی • عزت‌را طالبی ، ادب و قناعت‌را پیشه کن • طالب علم شو که گوهر شاهوار حدیث (مرحبا بطالب العلم) در تاج افتخارت شود • از صحبت نادان بگریز و مصاحب اهل فضل و دانش باش (الفضل بالعلم والأدب ، لا بالأصل والنسب) • برخوردار باش • والسلام •

نجم‌الدین العمری

وهسیه‌تی شیخ نه‌جموددین

بۆ نووروددینی گوری نووسیوه

بسم الله خير الأسماء •

یا ولدی و فلذة کبدی ! وفقنی الله وایاکم علی مرضاته آمین ، بجاه سید المرسلین ، صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین •

فرزندا ! مسلمان مکلف‌است به اتباع شریعت محمدی علی صاحبها الصلوة والسلام در التزام اوامر واجتناب مناهی به درجهء ساعی و جاهد باشد که ظاهر و باطن شریعت غرا ازو راضی باشد • و این نعمت عظمی و سعادت کبری در صحبت علمای عاملین و ارباب معرفت و اهل ذکر و فکر باید طلبید • از صحبت جهله و ظلمه و اهل غفلت پرهیز کلی باید کرد که مصاحبه آنها برای طالبان حق شراست • آیهء (واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) بر این معنی نص قاطع‌است •

ای فرزند حتی الامکان ترك جماعت مکن و تأخیر نمازرا از اول وقت منما
که ثواب اختیار نصیب اختیار است •

زبان خودرا به دروغ و بهتان و دشنام و خلاف گفتن مستوجب آتش
مگردان ، و حفظ چشم و گوش از منهیات فراموش مکن ، و بغض و حسدرا
درباره عبادالله به دل خود راه مده که زیان کلی دارد (ان السمع والبصر
والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤولا) • علم حق به جزئیات و کلیات افعال
و اقوال عموم مخلوق متیقن است •

ای فرزند ! از قهر و غضب حضرت حق جل و علا بیندیش ، و حسب
دنیا را به دل خود راه مده که حب دنیا سر همهء خطاهاست (حب الدنيا رأس
کل خطیئة) حدیث صحیح است • ای فرزند در کسب کمال کوش که انسان
بی علم و فضل از حیوانات جدا نیست • (الفضل بالعلم والأدب ، لا بالأصل
والنسب) • (نبهني الله وإياكم من نومة الغافلین ، وحشرنا تحت لواء سيد
المرسلین ، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه اجمعین) •

نجم الدين

تب و تاب موج باید ز غرور بحر دیدن
چه رسد به حال آنکس که ترا ندیده باشد
چه بلندی و چه پستی ، چه عدم ، چه ملک هستی
نشیده ایم جایی که کس آرمیده باشد

روز و شب چون روز و شب با غبار عالم بی اختیاری ساخته ایم ،
و سال و ماه چون سال و ماه به گردش رنگ تحیر پرداخته ایم • بی شائبهء
شك و ریب خواب راستکاران عالم رستگاری يك پرده روشن تر از مضمون

بیداری ، و مستی آن طایفه ده مرتبه رساتر از دماغ هشیاری است • ذلك
فضل الله يؤتیه من یشاء •

هنیئاً لأرباب النعیم نعیمهم
وللعاشق المسکین ما یتجرع

(و ماذک علی الله بعزیز) • والسلام •

نجم الدین

بادی شیخ علائوددینی کوری شیخ عومر ضیائوددین

ژیانی شیخ علائوددین

ئەم ذاتە کوری شیخ عومەر ضیائوددینە ، دایکی ناوی (خاتو ئەسما)ی کچی میران ئاغاى برازای شیخ عوسمانى باپیریەتى ، لە ڕۆژی جومعه ۱۲ى ڕەبیعوڵئەووەلى سالى ۱۲۸۰دا هاتوووەتە دنیاووە . پاش فامپەیدا کردن لای مەلا حامیدی کاتب نراووەتە بەر خویندن و لە گەڵ شیخ نەجموددینی برای پیکهوه قورئان و کتیبە وردەکانیان خویندوووە ، ئەوجا دەستی داووەتە خویندنی نەحو و سەرف و تا سیووطی گەشتوووە . هەندى کتیبى شەرعیشى خویندوووە که لەو قۆناغەدا ئەخوینرین .

لە تەمەنى دوازدەو سیازدە سالانىشا هەر لە گەڵ شیخ نەجموددینی برای تەریقەتیان لەسەر دەستی شیخ موحەممەد بەهائوددینی مامیاندا وەرگرتوووە و خەریکی سولووک بوون . بەمچەشنە تا گەشتووونەتە هەژدە سالان لەسەر دەستی مامیاندا سولووکیان کردوووە . لەو میژوووەدا مامیان کۆچی دواىی کردوووە ئەمانیش بو کاروبارى تەریقەت و ئادابى سولووک هاتووونەتەووە خزمەتى باوکیان .

تا کۆچی دواىی مامیان مالى باوکیان لە تەویڵە بووە . پاش ئەووە گواستووینانەتەووە بو بیارەو تا خانەقاي بیارە کراوەتەووە لە مزگەوتى کۆنى ناودى سولووکیان کردوووە . لەمماووەیەدا بە شیوہیەکی زۆر زاھیدانە

ژيان • تەنانت شېخ عەلا ئوددېن گېراو يەتەو ەكەوا بە خۆي و شېخ
نەجموددېن عابايە كيان بوو ، ھەركاميان لە مزگەوت دەرچوو ە داويە
بەسەرياو زۆر جارېش بە ھەردو كيان جووتې پېلاويان بوو بە نۆبە لە پېيان
کردوو •

لە دەورو بەري سالى ۱۳۰۸ى كۆچيدا شېخى باوكى نوورى جان خانى
كچى ميرزا عەبدوللا خانى كورى شېخ موھەممەد صادقى وەزىرى بۆ مارە
بىر يۈ ە لە دېيى (سەولاوا) دانىشتوو ە لە ناوچەي سەو ، بۆي
گواستوو ەتەو ە بۆ بيارە • پېشترېش باوكى ، عاليە خانى كچى ئەم ميرزا
عەبدوللا خانى بۆ خۆي مارە كردوو ە گواستوو يەتەو ە بۆ بيارە • شېخ
عەلا ئوددېن لە ۱۳۱۱دا لە گەل باوكى سەفەرىكى سەي كردوو ە ماو يەك
لەوئ ماو ەتەو ە • پاش گەرانەو ەي بە ماو يەكى كەم ، بە فەرمانى باوكى ،
مالى لە بيارەو ە گواستوو ەتەو ە بۆ (سەفى ئاوا) لە ناوچەي جوانرۆ كە مولكى
خانەقاى بيارە بوو ە لەوئ نىشتەجى بوو ە دەستى كردوو ە بە ئىرشاد •
چوار پېنج سال لەم دىيە ماو ەتەو ە شېخ عوئمانى كورى لە ۱۳۱۴ و شېخ
خاليدى كورى لە ۱۳۱۵دا لەم دىيە لەدايك بوون لە نوورى جان خانم •
پاشان ھەر بە فەرمانى باوكى مالى ھاتو ەتەو ە بيارەو لەوئو ە چوو ە بۆ
(تازاوا) و (سۆفى بلە) لە ناوچەي (سالال) لەوئ نىشتەجى بوو ە • دوو
سالىش لەوئ بوو ە ديسانەو ە ھاتو ەتەو ە بۆ بيارەو تا باوكى لە ۱۳۱۸دا
كۆچى دوايى كردوو ە ھەر لەوئ بوو ە • پاشان گواستوو يەتەو ە بۆ
(دەرەشيشى سەروو) لەتيوان بيارەو ە ھەلەبجەداو سالىك و چەند مانگېش
لەوئ بوو ە لە ۱۳۲۰دا لەوئيشەو ە گواستوو يەتەو ە بۆ (سەولاوا) لە
ھەورامانى ئەوديو • پاش سالى بەگزا دەي مستەفاسانى كە لە (رەزاو) بوون
ھاتوون بۆلاي و دىي (دوو روو ە)يان داو ەتې بۆ خۆي • ئەوئش ئەگوزىتەو ە

بۆ ئەوئۆ و لەوئۆ خانەقاو حوجرەئى ميوانو و خانوو بۆ مال و منالى خوئى
دروست ئەكاو ئەحهسئتەوه .

لەوماوئەئەدا كە لە سەولائوا بووئە مەلا شەمسوئدئىنى كورئى مەلا حامئىدى
كاتب بۆ كاروبارى نامەنووسئى و خەتم و تەهلئلە و تەرىقەت دادانى مورئىدو
مەنسووبو ، مەلا يووسف ناوئى خەلكئى (گەبە) و (گولئىجە)ئى سوورداش
كە مورئىدى شئئخئى باوكئى بووئە و شاعئرو ئەدئىب بووئە ، بە مەلا ئىبەتئى لائى
بوون ، بەلام مەلا يووسف پاش ماوئەئەك ئەرواو ھەر مەلا شەمسوئدئىن
ئەمئىنئتەوه تا سالى ١٣٢٦ . لەوسالەدا مەلا موخەممەدى حاجئى شئئخ قادرى
(رەشەئى)ئى كە مەلا ئىبەكئى باش بووئە و مەلا ئى دئى (بالك) بووئە لە مەريوان
ھئناوئە بۆ خانەقائى دوورووئە و كردووئە بە مەلا لائى خوئى و فەقئى بۆ
پاگرتووئە . بەھوئى ھاتئى ئەم مەلا موخەممەدەوئە شئئخ شەمسوئدئىن بارئەكاو
ئەروا بۆ دئى (ئى) لە مەريوان . شئئخئىش مەلا عارفئى كورئى مەلا
عەبدولصەمەد ، كە ذاتئىكى زۆر خەتخوئش بووئە ، ئەھئىنئى بۆ ئىمامەت و
خەتم و تەهلئلە . بەوچەشنە لەوكاتەوئە دوورووئە ئەبئى بە مەركەزئىكى گەورەئى
ئىرشادو دەرزوئتەوئە و ناووبانگئى شئئخ عەلاؤدئىن دەرئەكەوئى .

لەم ماوئەئەدا بۆئى ھەئئەكەوئى چەند دئىئەك ئەكړئى لەو دەورو پشئتى
دوورووئەداو بۆخوئى لەوئەوئە سەرپەرشئتى بان ئەكا . ئەو دئىھاتانە ئەمانەن :
(سوورەتوو) و دەوروبەرى ، نئوئى دئى (ژئىن) و (ئارىيان) و دئى
(سووركەوئ) و ئئوئى دئى (قەلاجوق) و دەوروبەرى و ھەندئى وردە
مولكئى تئىش كە لە دواسالەكانئى ژيانئىدا بەپئى سەنەد لەئىوان كورەكانئىدا
دابەشئى كردوون .

لە ١٣٣٨دا كە پاش وەفاتئى شئئخ نەجموئدئىنى برائى ، شئئخ
نووروئدئىنى كورئى شئئخ نەجموئدئىن و مەلا قادرى گەورەئىش كوچئى دوابئى

ئەكەن ، خانەقاي بيارە چۆلئەبىي و سەرپەرشتى كەرى نامىنى • شىخ
عەلائوددىن لەم سالەدا دىتەووە بۆ بيارە و لەوئى نىشتەجى ئەبى •

بياره له سەردەمى شىخ عەلائوددىندا

بە هاتنەوەى شىخ بۆ بيارە ، وەزەى خانەقا چاك بوو • مەلا حوسەينى
كۆرى مەلاى گەورە (مەلا قادر) ئەكرى بە مودەرپرىس بە مەرجى كە مەيدانى
ئەو بەدا مامۆستا شىخ بابەرەسوولى بىدنى كە مەلايەكى باش بوو و مورىدى
شىخ نەجموددىن بوو بىت ئەوئىش ھەر بىي بە مودەرپرىس و دەرز بە
فەقىكان بلى • شىخ بابەرەسوول دى بۆ بيارە و ئەبى بە مودەرپرىس ، بەلام
پاش چەند مانگى لەترسى پەيدا بوونى ھەراو ئازاوە بيارە بەجى دىلى • پاش
ئەو لە ۱۳۳۹دا شىخ ، مەلا ئەحمەدى رەش ئەكا بە مودەرپرىس و دى
دائەمەزرى و ھەندى فەقىشى لە دەور كۆئەيتتەووە كە من خۆم يەكىيان
بووم و شەرح عەقايدى مەلا سەعدى تەفتازانىم لە باسى سىفەتى تەكوينەووە
تا دوايى لا خوئندو دەستم كرد بە موختەصەرى موطەووەلو لەوئىش تا
ئەحوالى موسنەدوئىلەبھىم خوئند • بەلام بۆ پايز مەلا ئەحمەدئىش ھەر
لەترسى ئازاوە بيارەى بەجى ھىشت و منىش لەگەلى رۆشىتم بۆ سولەيمانى •
لەوئى لە يەك جوى بووئىنەووە ، ئەو بوو بە مەلاى دىي (گەلاآلە) لای عەباس
ئاغاي پزددەرو منىش لە خانەقاي مەولانا لە سولەيمانى دامەزرام لە خزمەتى
مامۆستا شىخ عومەرى مەشھوور بە (ابن القرەداغى) دا •

لەو سالەووە بيارە بىي مەلاى مودەرپرىس ماپەووە تا سالى ۱۳۴۶ • لەو
سالەدا شىخ مەلا طاھاي باليسانى بە فەرمانى شىخ ھاتە بيارە و بوو بە
مودەرپرىس ، بەلام ئەوئىش لە بەھارى سالى داھاتوودا گەراپەووە بۆ
مخۆشناو • پاش رۆشىتنى ئەو ، ھەر لە سالى ۱۳۴۷دا من بە فەرمانى شىخ

بووم به موده پرسی بیاره و خوا مووه فقه قی کردم بتوانم ماوهی ۲۴ سال
له وی بمینمه وه ته دریس بکه م •

له و ماوه یه دا که من له بیاره موده پرسی بووم شیخ زور به گهرمی
خز مه تی خویندن و فقه قی بانی نه کردو هه میشه بیاره ۲۰ - ۵۰ و به لکو زیاتر
فقه قی له هه موولایه کی کوردستانه وه ، به لکو جار جار فقه قی عه ره ب و تورک و
تالشیشی تیابوو • من خوم دهرزم به (موسته عید) ه کان نهوت که نهوانه
بوون زوریان نه مابوو ئیجازه وهر بگرنو بین به مهلا ، نهوانیش دهرزیان
به فقه قی مام ناوه ندی یه کان و نهوانیش دهرزیان به فقه قی سه ره تایه یه کان نهوت
که پی یان نه لین (سوخته) • بیاره ی نه و سه رده مه بهش به حالی نه م کوردستانی
عیراقه نیمچه دانشگایه ک بوو • له به یانی یه وه تا یه ک دوو سه عات
پاش نوژی مه غریب دهنگی دهرزو دهوری فقه قی له خانه قاو حوجره کان و
سه ربانه کان نه نه برا ، له وه پاشیش تا درهنگی به بی دهنگی موتالای کتیب
نه کرا • خانه قای بیاره چند هه زار بهرگ کتیبی وه قی چاپ و ده سنووسی
بو فقه قی یان تیدا بوو •

له و ماوه یه دا پتر له ۵۰ فقه قی زیره ک و خوینده وار ئیجازه ی مه لایه تی یان
لای من وهر گرتوو وه گه راونه ته وه بو ناوچه ی خو یان و بوون به مه لای
خز مه تی عیلم و نایینیان کردوو •

له سه رده می شیخ عه لائود دیندا بیاره زورتری وهخت پر بوو له مه لای
گه وره گه وره و له موریدو مه نسووب که له زور شوینه وه نه هاتن • زور جار
مه لایانی ناوچه ی ده وره و بهر وه ک خوالی خوش بووان ماموستا مه لای قادری
سو فی ، شیخ عه بدولکه ریمی نه حمه دپرنده ، مه لای عه زیزی پرسی ، شیخ
ره سوول و شیخ عومهری هه له بجه ، ماموستا شیخ بابه ره سوولی عه بابه یانی
(بیدنی) ، مه لای عایدی بیاویله ، مه لای عه ولای دهره شیش و مه لایانی تر نه هاتن

بۆ بیارەو ماوەیەك لەوێ ئەمانەووە پاشان ئەگەر انەووە • هەر وایە مەلایانی
 ناوچەیی سەقز ، بانە ، سنە ، هەورامان ، مەریوان ، سولهیمانی ، موکریان ،
 خۆشناوەتی ، رەواندز ، پێژدەر هەموو سالی دەستە دەستە ئەهاتن بۆ بیارە •
 لە بەشی زۆری سەردەمی شیخ عەلانی ئۆدیندا لە بیارە مامۆستا مەلای
 بەها ئیمامی خانەقاو سەر حەلقەیی خەتم و تەهللیه ، سەید مەظھەر کاتبی
 شیخ ، مەلای طاھیری مەلای حوسەین خادیمی مەرقەد ، سەید نیتام موعتەمەدی
 شیخ ، میرزا ئەحمەد بەردەستی شیخ ، مەلای صدیق بانگدەر و سەلاکەر
 بوون • من خۆیشم ، کە مودەرریس بووم ، خوطبەیی نوێژی جومعەشم
 ئەخویندەووە •

سەفەرەکانی شیخ عەلانی

ئەم ذاتە لە سەردەمی ژیانی باوکیا گەلی سەفەری بۆ بانە و سەقزو
 مەریوان و سنە و جوانرۆ و شوینانی تری دەورووبەر بووە • پاش کۆچی دوایی
 باوکیشی لە ۱۳۴۰ دا سەفەریکی مەریوانی بووە بۆ ئاشت کردنەوی
 سەیدەکانی چۆر لە گەل بە گزادەیی فەتالی بەگی کە لە سەر ئال و گۆری دوو
 پارچە مولک ناکوکیان بووە • لە ۱۳۴۱ یشدا سەفەری بەغدا و دەیروزوورو
 حەلەبی بووە و چوووە تە گەلی شوینی تریش لە رینگیدا • لەو سەفەریدا
 خاتوو رابیعەیی کچی شیخ ئەحمەدی خەلیفەیی لە دەیروزوور مارە کردوووە •
 لە ۱۳۴۴ دا سەفەریکی کردوووە بۆ سولهیمانی و لە ۱۳۴۸ دا
 سەفەریکی تری کردوووە بۆ بەغدا • ئەم سەفەرەیی شەش مانگی خایاندوووە •
 لەم سەفەریدا شیخ عەبدولکەریمی ئەحمەد پرنەدی لە گەل بووە •

لە ۱۳۵۰ دا سەفەریکی تری بەغدا کردوووە • لەم سەفەریدا شیخ
 بابەر سوولای عەبابەیلی و شیخ موحەممەدی قزنجی و شیخ عوثمانی کوری و

سهید مهظه‌ری کاتبی و سهید نظام‌وددین و میرزا ئەحمەد و منی له گەڵ
بووین • ئەم سەفەرە لە فەسلی پایزو له ۱۸ی شەعباندا دەست پێ کرد •
من و شیخ بابەر سوول پاش پەرمەزان گەڕاینه‌وه ، بەلام شیخ پاش دوو
مانگی تر هاته‌وه •

له ۱۳۵۶یشدا سەفەریکی تری کردوو بە بغداد • هه‌روا له ۱۳۵۸دا
سەفەریکی تری بەغدا کرد • له گەڕانه‌وه‌یدا هه‌والی کوچی دواویی شیخ
حوسام‌وددینی پێ گەشت و چوو بوو پرسەیی •

پاش ئەم سەفەرە تا کوچی دواویی کرد ، له ورده سەفەری هه‌له‌بجەو
شاره‌زوور به‌ولاوه سەفەری نه‌کرد •

ژن و منالی شیخ عه‌لائوددین

ئەم ذاته گەلی ژنی هیناوه • من لێره‌دا ته‌نها باسی ئەوانه‌یان ئەکەم که
منالیان لێ کهوتوو هه‌وه •

یه‌که‌مین ژنی بیوه‌ژنی مه‌لا حەکیم ناویکی زاوه‌روویی بووه که له بیاره
بووه و له‌وی مردوووه و شیخ ژنه‌که‌ی ماره کردوووه بوو خۆی • له‌م ژنه
کچیکی بووه شووی کردوووه به شیخ موحه‌مه‌د سه‌عیدی کوری شیخ
موحه‌مه‌دی کوری مه‌وله‌وی •

دوو هه‌مین ژنی نووری جان خانی کچی میرزا عه‌بدو‌للا خانی سه‌ولاوا
بووه که شیخ عثمان و شیخ خالدو پینج کچی لێ بووه •

سێهه‌مین ژنی زوبه‌یده خانی کچی مصطفا خانی باوه‌جانی بووه که
عیززوددین و زاهیدو موختارو نووری و سێ کچی لێ بووه •

چواره‌مین ژنی کچی مه‌لای ژریژه بووه که کوریکی لێ بووه ناوی

موحه‌مه‌ده •

ژنی پینجه می خاتوو رایعهی کچی شیخ ئەحمەدی دەروزوور بووه
که ئەمین و ثابت و مەزھەر و کچیککی لئ بووه .

ژنی شەشەمی ناھیدە خانی کچی عەلی خانی شەرەفبەیاننی بووه که
ناجی و عەبدولحەمید و سەئ کچی لئ بووه .

کوچی دواویی شیخ عەلائوددین

ئەم ذاتە لە پوژی یەکشەمبە لە مانگی رەجەبی سالی ۱۳۷۳ی کوچیدا
کوچی دواویی کردو لە بەردەمی قەبری باوکیەووە لە بیارە بە خاک
سپیرا (۱) و پاش ئەو شیخ عوثماني کوری لەجینی دانیشت (۲) .

(۱) گەلی لە خویندەوارانی سەردەم بە شیخ لاواندوو یانەتەووە مەرثی یەیان
بۆ نووسیوە . منیش مەرثی یە یەکم بۆ نووسیوە بەم دوو بەیتە دواویی
هاتووہ :

روز یکشنبە رجب ماہ بە نورو دري
بلبل داغزده کرد فغانی اثری
گفتمش : چیست همین ناله ؟ بگفتا : ای وای
« گم شد از باغ محبت گل باغ عمری »

که بە حیسابی حوروونی ئەبجد نیوہ بەیتی دواویی ئەکاتە ۱۳۷۳ و ئەوہش
سالی کوچی دواویی شیخە خوا لیتی خوش بی .

(۲) شیخ عوثمان لەپاش کوچی دواویی باوکی بەپیتی بیرو رای ئەو موریدو
مەنسووبانەیی هاتبوون بۆ پرسە لەجینی باوکی دانراو بوو بە پۆست نشین و
پاش چەند مانگیکیش ئەنجومەنی عیلمی لە ئەوقافی سلیمانی ئیمتیحانی
کردو فەرمانی شاھانەیی بۆ پۆست نشینی بۆ دەرچوو . شیخ عوثمان
لە سالی ۱۹۵۸ هەوہ بیارەیی بەجی هیشت و مالی گواستەووە بۆ هەورامانی
ئەودیوو لە (دوورووہ) دانیشت و خانەقاکی ئەوی ئاوەدان کردەووە
بارەگایەکی گەورەیی لەوی بۆ خۆی پیکەوہناو تا ئەم سالانی دواویی یە لەوی
مایەوہ . لە سالی ۱۹۷۹ دا دیسانەووە گەرایەووە بۆ عیراق و
ماوەیەک لە بیارە دانیشت و پاشان مالی هاتە بەغدا .

وهسیه تی شیخ علائوددین

خوالی خوش بوو شیخ علائوددین به شایه تی من و ماموستا مه لا به های ئیمامی خانه قاو سه یید مه ظهری کاتبی و سه یید نظاموددینی باوه پپی کراوی و شیخ عوثمائی شیخ ماری پیرگسه جارو عومه ر مسته فای عه ره بی دواوانی شاره زوور له بیستی مانگی ره جه بی سالی ۱۳۶۳ ی کوچیدا ئەم وهسیه ته ی کردووہ :

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله
وصحبه اجمعين •

اما بعد ، به شه هاده تی خودای ته علاو مه لائیکه ی موقه پر په بین و پیغه مبه رانی خودا ئەم وهسیه ته ئەکه م : وهسیه ت ئەکه م که سی یه کی عوموومی مالی مه ملووکی خۆم بۆ عوموومی موسولمانان بی له ساکنانی خانه قای بیاره و ئەوانه ی به عه زمی زیارت دین بۆ بیاره یا به میوانی وارید ئەبن که به هه موو شیوه یه کی عاده تی ئیستیفاده له مالی من بکه ن ، خواه به دانیشن و نووستن و هاتوچۆ به خانوو کانما یا به خواردن و خواردنه وه ی ئەوه ی عایدی منه ، خواه نانو و ئاوو چیشته و چایی و میوه و غه یری ئەمانه ، وه به به کاره یانی قاپو قاپاخ و لینه و سه رین و فهرش و که لوپه لی مال به قه ده ر پیوستیان •

ئەم وهسیه ته م شامیله بۆ هه ر مولکیکی شه رعیم هه بی چ له بیاره یا له باقی دیهاتی عیراق یا له دیهاتی مولکی ئیران و له باقی شوینه کان ، خواه ئەوه ی ئیسته هه مه یا ئەوه ی له مه ولا په یدا ئەبی • بۆ ته وضیح : مه قصه د له م وهسیه ته بردنی عه ینی ماله که م ئی به بۆ خویان ، به لکو ئیستیفاده یه به

خواردنو و خواردنه وهو غه یری ئەمانه له وجوهی ئیستیفاده فمّن بدلها بعد
ما سمعها فعليه الوزر • وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم
تسليما • و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين •

الموصى

خادم الطريقة النقشبندية والقادرية

علاء الدين العمري العثماني

٢٠ رجب ١٣٦٣

پاشبند

ئىجازەنامە يەكى خەلافەت لەلایەن شىيخ عوئمان سىراجوددینەوہ بۆ يەكى لە خەلیفەکانى

ئەمە ئىجازەنامە يەكى خەلافەتە شىيخ عوئمان سىراجوددین بۆ يەكى لە خەلیفەکانى نووسیوہ . ئەم خەلیفە يە ، وەك لە ئىجازەنامە کەدا ناوی هاتووہ ، ناوی مەلا ئەحمەدە . ئىمە لە خەلیفەکانى شىيخ عوئمان سىراجوددیندا دوو مەلا ئەحمەد ناو ئەناسین : حاجى مەلا ئەحمەدى تۆتشیی و مەلا ئەحمەدى شاوری . شىيخ لە ئىجازەنامە کەدا تەعریفىكى زۆرى مەلا ئەحمەدە ئىجازەدراوہ کەى کردەوہ . ئىمەش شارەزای مېژوووی ژيانى مەلا ئەحمەدى شاوری نین ، بەلام عیلم و فەزلى حاجى مەلا ئەحمەدى تۆتشیی لە ناوچەى بابان و هەورامان و ئەردەلاندا زۆر بەناووبانگە ، بۆیە وای بۆئەچىن ئىجازەنامە کە ئىجازەنامەى خەلافەتى ئەو بى .

بەداخەوہ ئەم ئىجازەنامە يەمەن پاش وەخت دەسگىر بوو ، بۆیە ئە کەوتە ناو باسى شىيخ عوئمان سىراجوددینەوہ و روا لیرەدا بلاوی ئە کەینەوہ :

بسمە سبحانە و تعالی

احمد الله على ما أنعم ، واصلی واسلم على النبى الأكرم .

وبعد ، حقیر خادم طریقەء مبارکە عثمان خالدی مجددی نقشبندی ، عفى الله عنه وعن أسلافه واخلافه ، گذارش می نماید که چون جمیع طرق موصله الى الله سبحانہ سیمای طریقەء علیہ نقشبندیہ مؤسس بر اساس سنن سنیه حضرت مصطفویہ است صلی الله على مصدرها وسلم ، لاجرم هرکەرا مراعات آداب شرعیہ بیشتر است ، قدمش در سلوک طریق مسلوك بیشتر است ، و از جملهء سعادت مندانی که باین دولت ممتازند و در بین أقران مختار و سرافراز ، برادر أعز امجد ملا احمد است که بعد از آنکه مدتی از

عمر شریف را در اکتساب علوم شرعیہ صرف نمود و حق سبحانہ در گہ فتوح علوم الہیہ را بروی وی گشود ، حسن نیت و نهاد و پاکی طینت و اعتقادش از قوه بظہور آمدہ بقصد سلوک طریقہء نقشبندیہ قدس اللہ اسرار سادتها نزد حقیر آمد و بیعت طریقہء مبارکہ و اذکار و اوراد مقررہء این خانوادہء علیار گرفت ، والحق شرایط و آداب سلوک را کمابغی مراعات نمود ، و بر اذکار و مراقبات موظفہ مواظبت کرد ، و با حسن ادب و اعتقاد مدتی در صحبت فقرا بسربرد ، تا الحمد للہ بمصداق (الحکمة ضالة المؤمن) مورد واردات و تجلیات گشت ، و دریچہء فیض و فتوح بر قلب و روح و سایر لطایفش مفتوح شد ، از کمال طریقہ بتکمیل آن روی نهاد . لذا حقیر کہ بترجمانی سادات علیہ الدرجات معروف است ، و بخادمی فقرای طریقہء انیقہ موصوف ، اورا بارشاد طریقہء علیہء نقشبندیہ مأذون و مجاز ، و در بین ہمگان بخلعت خلافت مشرف و سرافراز نمود . دست او در قبول بیعت و تلقین اذکار و مراقبات دست حقیراست ، و نفسش در تربیت معہودہ و نظرش در توجہات معمولہ نفس و نظر فقیراست . طالبان سلوک طریقہ نسبت با وی معتقد و مخلص باشند ، و تخم ارادت و اعتقاد را در مزرع استعداد خویش پاشند . و برادر مشارالیہ نیز با طالبان حسن تربیت و از جادہء شرعیہ اجتناب را از خود و مریدان خود قبول نماید ، و از بدعت مہما ممکن اگرچہ بدعت حسنہ ہم باشد متجنب باشند .

جعلہ اللہ وایانا من المتمسکین بالسنة ، المتجنین عن البدعة . و صلی اللہ علی سیدنا محمد و آلہ و صحبہ و سلم و بارک و کرم .

والسلام علی من اتبع الهدی (۱)

عثمان الخالدی المجددی النقشبندی
(ئیمزا)

(۱) له رووی فوٹوی دست خہتی مہلا حامید نووسراوہ تہوہ .

چەند پارچە شیعریکی تری حاجی شیخ عەبدوڵڵا رحمان ئەبولوفا

کاتی که له چاپکردنی ئەم کتیبەدا گەشتبووینە شیعەرەکانی حاجی شیخ
عەبدوڵڵا رحمان ئەبولوفا ، له رینگای دۆستی دلسۆزم شیخ ئەمینی
نەقشەندی یەووە کۆمەڵیک شیعری ئەبولوفا دەسگیر بوو که بە خەتی
ئەدیبی خوش نووس ، دۆستی بەرێزم سەید طاھیری هاشمی دەولەتاوایی
نووسرا بوەووە • ئەوکاتە – وەك له شوینی خۆشیدا ئیشارەتم بۆ کردوووە –
لەبەرئەووە که پرۆقەکان کرابوون بە فۆرمە و ئامادە کرابوون بۆ چاپ ، هەر
ئەووەندەم پێی کرا بەراوردیک لەتیوان ئەو چەند پارچە شیعراوەدا بکەم که
لای خۆیشم و له نوسخەکە ی شیخ ئەمینیدا هەبوون و هەلەو ناتەواوی یەکانی
نوسخەکە ی خۆم له پرووی نوسخەکە ی ئەو راست بکەمەووە •

بەلام نوسخەکە ی شیخ ئەمین چەند پارچە شیعریشی تیا بوو که لای من
نەبوون • جا بۆئەووە که ئەو پارچە شیعەرە زیادانەش بکەو نە بەرچاوی
خویندەواران و ئەو بەرھەمانە ی ئەبولوفا له مەترسی لەناوچوون پیاڕێزم ،
وا له دوایی ئەم بەشی یە کەمە ی کتیبە کەمەووە بلاویان ئە کەمەووە •

— ۱ —

(۱)

نسبت خود را به یار خویش میدانیم ما
همچو گیسویش ز سر تا پا پریشانیم ما

یا چو آن خال سیه بر عارضش در بین زلف
برزخی جامع میان کهر و ایمانیم ما
ابرواست آن برزخ زیبات ، یا قوس قضا ،
یا دم شمشیر تقدیراست ؟ حیرانیم ما !
نیست مارا الفتی با سیر صحرای ختن
بهر این شهری غزالان سینه بریانیم ما
حیرتی دارم که این فواره‌های دیده‌گان
از چه میجوشد ؟ مگر تنور طوفانیم ما !
روز اول آتش عشقش به جان ما فتاد
تا ابد زان آتش جان‌سوز سوزانیم ما
شورش و غوغای طفلان پیش و پس خوش عالمی است
چون (وفا) از دولت عشق تو سلطانیم ما

(۲)

ای ز حسن جلوه‌ات آینه‌ها را صد جلا
چهره‌ات زاب لطافت میزند موج صفا
شعلهء حسنت به گلها آتش خجالت زند
سرمهء حیرت کشد خالت به چشم مدعا
تا نهال سرو سیم‌اندام او بالا کشد
در دل ما بی‌نوایان میکشد بالا بلا
لعل جان‌بخشش گر از جوش تبسم دم‌زند
خنده‌ها ریزد به فرق چشمهء آب بقا

بی تو چندان دیدهء امیدواری جوش زد
پای نومیدی به خون اشک ما بندد حنا
درد هجرش را کجا تدبیر درمانی کنیم
بعد ازین دست امید ما و دامان دعا
جای شبنم مردمک از دیده‌ها پالد (وفا)
زاب و تاب چهرهء چون آفتاب (بوالبها)

(۳)

الحمد لمبدع البدایع
والشکر لخالق البرایا
در روز دوم صباح جمعه
ساعت ز دو بود نه به بالا
از ماه رجب که مشعل مهر
(من مطلعہ اذا تجلّی)
شیپور سرور و کوس بهجت
در زد به جهان خروش و غوغا
ناگاه به گوش من سروشی
(من حضرۃ قدسہ تعالی)
در داد یکی نوید و گفتا
ای خاص به فیض و فضل مولا
چویک زن بام تو سکندر
در کوی تو هندویست دارا

ای مهبط واردات غیبی
درویش خرابه گرد و شیدا
باز از سر نو نوازش حق
بر کام تو گشت جلوه فرما
دادت پسری که مهر چهری است
رخشنده چو لؤلؤئیست لالا
شد بخت به یمن او مباحی
هم توأم توست سعد کبری
در کسوت فضل صدر ابنا
در خلعت فقر فخر آبا
گردید به نام پیر أحرار
مخصوص تفؤلا به أسما
در عالم غیب تاج دادند
اورا لقب از جناب مولا
یا رب به کمال فضل و رحمت
این اختر عزت و شرفرا
با علم و عمل قرین دولت
توفیق رفیق و عقل برجا
مقرون به صفا و طول مدت
مسعود و سعید و سعد فرما
تاریخ ظهور این کرامت
جستم ز خرد ، به ناز گفتا :

« لانرغب » ثم قلت « فارغب »
« الصبح به اذا تجلّی »

گفتا که بگوی (بوالوفا) را :
« بشراك وحبذا وأهلا » (۱)

— ت —

(٤)

تا به ما آن لب یاقوت تو خندان شده‌است
حالت سینهء صد چاک نمایان شده‌است
جمع گردید حریفان به تماشا کامشب
کوی ما از شرر آه چراغان شده‌است
تا دلم بستهء آن گیسوی مشک‌افشان شد
چمن سینه لگدکوب غزالان شده‌است
ز آتش سنگ (۲) شده گلخن ما گلشن ناز
شکر طفلان که شب هجر چراغان شده‌است
تیره ایام چنانست (وفا) در غم عشق
همچو زلف تو سراپاش پریشان شده‌است

(۱) دیاره نه بولوه فائهم پارچه شیعه‌ی به‌بۆنه‌ی له‌دایک بوونی شیخ تاجوددینی
کوریه‌وه وتوه . وشه‌کانی ناو هه‌رکام له که وانۆلکه‌کانی دوو به‌یتی دواپی
به حورووفی نه‌بجهد نه‌که‌نه ۱۲۸۳ که سالی له‌دایک بوونی شیخ
تاجوددینه .

(۲) اشک - (ن) .

(۵)

تا گل روی ترا دیدم به بازار آمده‌است
هر که در عالم به چشم نقش دیوار آمده‌است

تا سحر از بیم چشم فتنه‌خوی رهنزنت
در دو چشمم کاروان خواب بیدار آمده‌است

هیچ نقاشی چنین صورت نبسته بر خیال
فکر مانی هم در این سودا چو پرگار آمده‌است

کاش دیگر در چمن میدیدم آن گل پیرهن
تا شدی حل عقدهء مشکل که در کار آمده‌است

حوری است آن یا فرشته یا بشر یا خود پری
کی چنین در عالم اظهار دیار آمده‌است

در لطافت شیوهء حور و ملک دارد ولی
طبع و خویش در دل آشوبی پری وار آمده‌است

نالہ و فریاد و افغان (وفا) بی درد نیست
فتنه‌ئی بهر بلای جان پدیدار آمده‌است

(۶)

تا به آن بالا بلا دل (۳) آشنا گردیده‌است
رشتهء مهر و وفارا از جهان بیریده‌است

دل که تیغ ابروی خونریز آن جلاد دید
مرغ سان در خون خود شادی کنان رقصیده‌است

(۳) دل ما - ن .

تن به رقص آمد ز شادی جان همی پرد ز شوق
 گوئیا کان شاه خوبان نام ما پرسیده‌است
 چرخ دولابی یقین گردد به کامم بعد ازین
 چون به نام من زبان دلستان گردیده‌است
 پای پیک یار من افسرد و از رفتار ماند (۴)
 آنقدر عاشق به روی دیده‌اش مالیده‌است
 رحم بر من آیدش باز آن نگار نازنین
 گوئیا آه و فغان و ناله‌ام بشنیده‌است
 با حریفان آشنا و با رفیقان سرخوش‌است
 از من مسکین عجب چون بی سبب رنجیده‌است
 شیوهء مهر و (وفا) معدوم شد با (بوالبها)
 گر کسی دعوی کند از یار ما دزدیده‌است

(۷)

— ن —

مطرب نوای چنگ به آهنگ ساز کن
 ساقی تو نیز در گه میخانه باز کن
 ساقی میار جام و ، صراحی به کار نیست
 در ده یکی سبو و مرا سرفراز کن
 عیداست و موسم طرب‌است و زمان عیش
 بخرام سوی گلشن و آهنگ ناز کن

(۴) فرسود از رفتار من — ن .

می بر کف است و کف به دف و گوش بر غزل
از در درای و مجلس مارا بساز کن
گل در کنار و سبزه و صحرا و لاله زار
باز آی و ناز عشق بر اهل نیاز کن
ساقی و شاهد و می و مهتاب و بذله گوی
یا رب شبی چنین تو به لطفش دراز کن
بزم است و چنگ و جام می است و نوای نی
مطرب تو ساز زمزمه های حجاز کن
رنگ حنا ثبات ندارد عزیز من
انگشتها به خون دل ما طراز کن
قربانی توام من و آن شکر لب
نه در دهانم و سرم از حلق باز کن
رسم است روز عید که عیدانه میدهند
یک بوسه با (وفا)ی جفاکش نیاز کن

(۸)

کند افکنده بر رخ زلف را ، لیل و نهار است این
فروزان کرده در شب آفتابی را ، عذار است این
به تیر غمزه ام چشم سیه مستش زد و گفتا
ز ما از گلشن ناز و نزاکت یادگار است این
بخوابم روی زیبا نیز ننماید گهی ، آری
که مزد گریه های دیده شب زنده دار است این

به هنگام وداعت ناله در هر استخوان من
چو بهلول دل از کف داده گویی نی سواراست این
مرنج از دل به چین زلف بی هنگام اگر ناله
که بس بیمار و بی تاب و پریشان روزگاراست این
حریف بزم وصلش باوجود غیر نتوان شد
مزاج نازک ما بیدلانرا زهر ماراست این
نمی آید ز فرط حیرتم مژگان بهم آری
به قانون نامهء مجنون دلیل انتظاراست این
فریب عشوه های چشم فتانش مخور ای دل
که جادوکار عیار و محیل و پرقماراست این
چو بینم خندهء گل را همه خون گریم از حسرت
نشانی از تبسمهای لعل آبداراست این
به عیاری برد دل ، باز چون میجویمش ، گوید :
کجا ؟ چون ؟ کی ؟ چرا ؟ برگو ، دروغ آشکاراست این
فروغ از دل فراگیرد چراغ خاندان عشق
که هم نوراست و هم ناراست و هم عین شراراست این
گل افشان شست تازش چون کند بر بیدلان گوید
به طرز خودنمائیها که به به لاله زاراست این
حدیث کشمکشها برمخوان تیر و کمانش را
فرایادم دهی دلرا کمال اضطراراست این
ز بیداد محبت بسکه چشم چشمه خیز آید
ز جیب هر بن مژگان یکی صد چشمه ساراست این

خدا زافت نگهدارد خرابات. محبت را
(وفا) دارالآمان نو گرفتاران. زاراست. این

چوارینه

اگر دل ز یاد تو غافل نشیند
خدنگ بلا بر دل دل نشیند
اگر دل خلاصی ز زلف تو خواهد
به زنجیر و قید و سلاسل نشیند

— ۲ —

تا سوی درت روی به راه آمده ایم
با اشک نیاز عذرخواه آمده ایم
از بهر شفاعتت به رسم هدیه
با بار گناه کوه گاه آمده ایم

تاک

— ۱ —

چشم و رخ نیکوی او ، پیچ و خم گیسوی او
مانند مل ، مانند گل ، مانند سنبل بر قفا

— ۲ —

اشکم روان ، آهم دوان ، سوی بیاره رهنان
فریادگو ، افغان کنان (یا لیتی گنت تراب)

— ۳ —

من دیوانه چو زلف تو رها می‌کردم
هیچ لایق‌ترم از حلقهء زنجیر نبود

— ۴ —

طالبان راه حق را شرط باشد ، والیا
پاس شرع مصطفی و حب عثمان داشتن (۵)

(۵) دیاره نه بولوہ فا لهم بہیتہدا قسہ لہ گہل غولام شا خانی مہ شہوور بہ
نہمانوللا خانی والی تہ کا کہ بووبوو بہ شیعہ .

دوو نامه‌ی تری شیخ عومر ضیائوددین

نه‌مه‌ش دوو نامه‌ی تری شیخ عومر ضیائوددینه ، پاش لی بوونه‌وه له چاپکردنی نامه‌کانی تری ده‌سگیرمان بوو . وا لیره‌دا بلاویان‌ئه‌که‌ینه‌وه :

نامه‌ی به‌که‌م

بو موزه‌فهروددین شای قاجاری نووسیوه

بسم الله خير الأسماء .

نیر اشرف اکرم اعظم طالع همایون مطالع سلطنت منافع ، اعلیحضرت سلیمان حشمت قدر قدرت ، ذات حماید صفات ، شاهنشاه تخت شهریاری دامت شوکته که از مطلع ارفع أنفع ألطاف مواهب ایزد اقدس أجل مالک الملك ملك الملوك أحد صمد باری جل جلاله بر أفق أعلى ظفر نصرت قدرت مسند آرای آرایک سلطنت ، و زینت افزای تخت و بخت شهریاری ، و سعادت بخش ملک و ملت و روتوقده لشکری و کشوری از مه تا بماهی ، الحمد لله چون نور ساطع گردید ، ذرات مستعدهء عالم ارادت را از جمیع جهات بتدارک مافات جامع ، و لمعات پرتو کواکب مراحم شاهانه حبال جبل اغیار و بیگانه‌ها قاطع ، و ظلمات دیاجی دعاگویان را در آفاق جهان رافع ، و حبال افکار مختال فخور را با طالبان فجور له المنه قانع آمد . از جمله ارادتمندان صدیقت همراه حامل ادعیه‌نامه‌ها با کمال جان‌نثاری که کمر یقین را بآیین ارباب تمکین بسته ، از قعر بئر دوری بفیضی باصفای حضور مبارک آیات کشیده ، و در بزم سعادت رزمش بدستور مقبولان داخل دوایر

افتخار سرور گردانید • (ان فی ذلك لذكری لمن كان له قلب او القی السمع وهو شهید) • درین بهار فرخنده نهار که اشجار بساتین یقین امیدواران بقطرات امطار رحمت ، و گازار آمال خیریهء هواداران از انهار بحار مکرمت آثار شهریار در حیات تازه باظهار انواع شکوفه و ازهار تذرو تمنایش را گویا نوروز ، و دیجور جفایش را روشن روز ، و شب استدعایش از یمن بدر منیر دعای زنده دلان شب زنده دار ضیای باوفا رسید و کوکب در بروز آمد سر ارادت را به کمال صداقت در میدان اخلاص به تمنای سعادت اختصاص گوی چوگان الطاف و انصاف ملازمان خواص در بارگاه کیوان پناه اعلیحضرت خلافت اکتناه پادشاه جمجاه دامت شوکته داشت •

سعادت آن کسی دارد که شه باشد پناه او
چو شه باشد پناه او فلك شد تکیه گاه او

(معلوم) کز خیر محض جز مکارم ناید • دیگری هرچه از دور عرضه دارد جای هدر خواهد بود که شاهان تخت و بخت و شوکت بر جمیع مصالح ملك آگاهند که از آثار أفعال ایزد فعال ستار مظهر تجلیات (آناء اللیل والنهار) و مصدر ظهور افکار و ملهم از فضل رب پروردگارند و اظهار دعاگویی درویشانهء فقیرانه در نظر سعادت کیشان صداقت اندیش داخل فضولی و خارج دائرهء قبول اصحاب صنفهء عقول که در گلشن نیستی به گلخن هستی دویدن مشکل و تنگنای قصور انانیت و وجود و وجود بر غرفه نشینان (جنات عدن) تا جمیع حورش سراپا جفا و محن می نماید در زاویهء زهدیه بهیئت فقریه بهر بکره و عشیه بأدعیهء عبقریه مددکار ارکان دولت علیه بودن اولی ، و امور را همه تفویض بحضرت مولا نمودن احسن و پای از کلیم بیرون نیاوردن از همه زیباست •

(حافظ) وظیفهء تو دعا گفتن است و بس
در بند آن مباش که نشنید یا شنید

همینکه عباد الله در ظل ظلیل اعلیحضرت ظل الله اید الله ملکه
استراحت نمایند ، فقیر در جمع عباد شکور مبتهج و شاد و مسرور است •
(وسلام علی عباده الذین اصطفی) • وصلى الله على خير الوری ، والآخرة
خير و أبقی •

۶ صفر ۱۳۱۵

نامه‌ی دووهم

له وهلامی به حیای مه‌ریفه‌تدا نووسیویه

(یا یحیی خذ الكتاب بقوة) واشرب ماء الحب ممزوجا بحبوب الطاعة،
مغلی بنار الصدق فی قدر الاخلاص ، تحصل لك العافية عند الاختصاص ،
ولكن الاستقامة علی اعتاب الأوامر شرط للذاکر ، والارادة مع اهلها فی
الباطن والظاهر تؤیدك فی الأول والآخر •

و ان شئت أن تحیی سعیدا فمت به

شهیدا ، والا فالغرام له أهل

نصحتك علما بالهوی والذی أرى

مخالفتی فاختر لنفسك ما یحلو

ان أخذته بالقوة تصل مقام اهل الفتوة • ودون اجتناء النحل ما جنت

النحل (۱) •

عمر العثماني

(۱) ئەمەش نامەكەى بەحیای مه‌ریفه‌ته كه بۆ شیخ عومەر ضیائوددینی
نووسیوه . نامەو وهلام هەردوو له رووی فۆتۆی خەتى خوشی بەحیای
مه‌ریفه‌ت خۆی نووسراونه‌تهوه .

با وجود باوجودت ز من آواز نیاید که منم ، ولی

من خاک کف پای سگ کوی کسی‌ام

کو خاک کف پای سگ کوی تو باشد

بدیهی‌است که طایفه‌ی ما فدویان غریق میاه این سلسله‌ی جلیله

ئیجازہ نامہ کی خہ لافہت لہ لایہن شیخ عومہر ضیائوددینہ وہ بویہ کی لہ خہ لیفہ کانی

کہ مہیش ئیجازہ نامہ یہ کی خہ لافہتہ شیخ عومہر ضیائوددین بویہ کی لہ
خہ لیفہ کانی نووسیوہ کہ ناوی شیخ مہلا موخہ ممہد ئەمینہ • ئیمہ لہ ناو

ودودمان علیہ نبیلہ ابدہا اللہ تعالیٰ الی مدید الزمان وافتراق الفرقدان،
بودہ و ہستیم ، و بارہا مخمر خمیر اخلاص تخمیر فدوی این بودہ کہ
شرفیاب بزم مینورزم حضور سراسر نور شود ، بااینکہ کعبہ فقرا بانی
و زمزم اضطراررا اسماعیل ثانییم ، سر قدم ساخته کہ ماہ تیرہ بدن
خودرا بدان وتیرہ از محاق دوری و احتراق مہجوری باستقبال آن
شمس سماء اجلال و آفتاب آسمان افضال رسانم ، تا ماہ رخشندہ و بدر
درخشندہ گردم . درین اوقات بحمد اللہ تعالیٰ آنچه در دلم بود از درم
فراز آمد ، و توقع است ان شاء اللہ از حسیض نکبات بأوج سماوات
حصول مہمات برآیم ، لہذا بعرض میرسانم .

قربان محرمان کعبہ حضور و واقفان قبلہ مہر ظہورت گردم !
مدتی است نیر توفیق تحصیل علوم این فدوی در عقدہ ذنب توقیف
و تعطیل منکسف گردیدہ ، و شاہ طاقت و اشتیاق بر صفحہ شطرنج
سعی و اہتمام در میدان عدم طاقتی و اشتیاق مات و طاق مانده ،
و مرض باغرض ضعف قوہ بی تابی ، با مزاج بی ابتهاج قوہ ضعف
تابش و توان در بحران است . دیگر لقمان را حکمت آموختن عین حرمان ،
بمدلول :

چو رسی بکوی دلبر (ارنی) بگوی و مگذر
شنوی ز دوست حرفی بود ارچہ (لن ترانی)

محض افتخار بدستخط مبارک عالی در جواب خود فدوی حاضر
نبودہ . بعون اللہ ہمگی اوقات را من بعد در سلك عتبہ بوسان منسلك کردہ
و خواہم کرد . مستدعی است علاوہ استمداد ہمت باطنی ، نسخہ دواي
این درد و دستور العمل این علت را در گوشہ عریضہ دستخط فرمایند
کہ پیغمبر از کبر نیامدہ . والسلام .

الاقل :

یحیی

خليفه كاني شيخ عومر ضياءودديندا سى ئەمىن ناو ئەناسىن : شيخ ئەمىنى
بىژووبى و مەلا موخەممەد ئەمىنى شەرىف ئاوابى و شيخ موخەممەد ئەمىنى
بارام ئاوا • لەبەرئەووە كە ناوى خەليفە كە ، وەك لە ئىجازە نامە كەدا هاتوو ،
لەو سى خەليفە يەدا لە ناوى شيخ ئەمىنى بىژووەو نزيكترە لەو دوانە كەو ،
لەبەرئەووەيش كە شيخ ئەمىن وەك خواناسىكى ديار بوو ، مەلايە كى گەورەيش
بوو ، لامان وايە ئىجازە نامە كە هبى ئەو •

الحمد لله الذي أحيا قلوب العارفين بنور الصدق واليقين ، والصلوة
والسلام على سيد المرسلين وامام المتقين محمد وآله وصحبه اجمعين •

اما بعد ، فان الطريقة هي الأخذ بالشرية والتخلق بها الحقيقة ، فمن لا
شرية له لا طريقة له في الحقيقة ، وأولها تعلم الاحكام بعد تحصيل الايمان ،
ثم الجهد بالاسلام ، ثم الوصول الى أعلى مدارج الاحسان وهو أن تعبد الله
كأنك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك • وفي المضمون اشارة الى كمال
المشاهدة والفناء • فكلما يكون الفناء أدوم كان البقاء أتم ، ولا يليقها الا ذو
حظ عظيم • ونحن خدام صفة أهل الصفوة لسنا قائلين بالرؤية في الدار
ونختار في تحقيق المشاهدة ما اختاره الاخيار ، ان الصوفي هو الذي تحقق
فيه صدق و صبر و صفاء ، ود و ورد و وفاء ، و فرد و فناء • من لم يكن
بهذه الاوصاف وادعى انه صوفي ، فاعلم انه مكور ، وغير معذور في الادعاء ،
فلا يليق بالصحة لدى أصحاب كهف الصحة ، ولا بالالفة لأهل الصفوة ،
لأنه يوجب الكلفة على أرباب الفناء • ولا يخفى أن شجرة الطريقة على حسب
الشرية في الحقيقة أصلها ثابت و فرعها في السماء ، و منبتها أرض الزهد ،
وسقيها من عين الورع ، وأغصانها الشرع ، وأوراقها التقوى ، وثمارها
الوصول الى درجة القبول في الحقيقة ، وهي ما كان عليها النبي والأصحاب
كما شهد به السنة والكتاب • و قال من هو أهل الحال ما حاصله : الأعمال

بذوى عدل ، فكل باطن يخالف الظاهر فهو باطل ، فماذا بعد الحق
الا الضلال ؟

وموجب بسط الكلام أن الأخ العزيز مع السعادة قرين ، جناب الشيخ
ملا محمد أمين ، على حسن ظنه وكمال يقينه أخذ الطريقة العلية النقشية على
يد الفقير الحقير الكسير الذي ليس له يد في القليل والكثير ، عمر العثماني
الشهير بسلام محمد ، كان الله له وستره بعفوه في الدنيا والآخرة ، و سلك
طريق آدابها في التعلم والتعليم ، واستنار بانوار اذكارها على حد استعداده
القديم ، ووصل الى مقام الغيبة الناشئة منها الفناء ، و صار لايقا بتعلم ما
تعلم ، و سايقا الى مابه الانسان يكرم . فقد اجزناه في تعليم الطالبين ،
و أمرناه على ما ظهر لنا من الاشارة المعنوية بأخذ المريدين . فاللايق بالمخلصين
أن يتأدبوا معه كي ينتفعوا به كل وقت وحين ، فمن لا أدب له لا صدق له .
والمرجو من الشيخ المذكور ادخال السرور في صدور الأحباب بالرفق و الحلم
و المحبة و تقليل التكاليف على الناس ، و الانس بالشرعية ظاهرا و باطنا ،
و الأمر بالمعروف و النهي عن المنكر على تلك الحالة موصوف ، وان لا يرى
لنفسه مكانة عند الخلق ، وأن يصاحب الخلق بالحق للحق ولا يبعد عنهم أكثر
مما هو لازم . ربنا تقبل منا انك أنت الحكيم الودود .

وصلى الله على سيدنا محمد و آله وسلم .

تمناى قبولش دارم و دانم كه نااهلم . مدد يا روح شاه نقشبند و غوث
گيلاني . والسلام (١) .

عمر العثماني النقشبندی

(ئيمزا)

(١) له رووى فوؤتوى ئهسلئ نامه كه نووسراوه ته وه .

بہشتی دووہم

ہندی لہ موریدو منسووبہ دیارہ کانی

شیخہ زقشہندی یہ کانی ہہ ورامان

AMIRKRD

یادی مەلا حامیدی کاتب

کوری مەلا عەلیی بیساراننیه ، له دەورووبەری ۱۲۲۵ی هێجرەتدا لەدایک بوووە . پاش تەواوکردنی خویندن بەپێی داب و نەریتی ئەو سەردەمە هاتوووە تە لای شیخ عوثمان سیراجووددین بوو وەرگرتنی تەریقەت لەسەر دەستیای .

بەپێی نووسینی خۆی لە ۱۲۵۰دا بە رەهنموونیی شیخ موحەممەد صادقی خەلکی (مازی بن) لە ناوچەی ژاوەرۆ لە هەورامانی ئێران هاتوووە تە لای شیخ عوثمان و تەریقەتی لا وەرگرتوووە و لای ماوەتەووە کاری (کاتبی) شیخیشی لەئەستۆ گرتوووە و لەووە بە (کاتب) ناووبانگی دەرکردوووە .

کە شیخ سیراجووددین بە فەرمانی ئەحمەد پاشای بابان لە بیارەووە ئەگوێزیتەووە بوو سولهیمانی و لە خانەقای مەولانا دائەمەزری ، مەلا حامیدیش لە گەڵ خۆی ئەبا . لەوکاتەووە هەرچەند شیخ بە سەفەر چوووبی بوو شوینسی مەلا حامیدی لەجیی خۆی داناووە ئەو کاروباری مریدو مەنسووبەکانی بەرپۆوە بردوووە .

شیخ سیراجووددین مەلا حامیدی زۆر خوشووستوووە و برازایەکی مەولانا خالیدی بوو هیناوە کە ژن خوشکی خۆی بوووە . مەلا حامید لەم ژنە دوو کۆرۆ چەند کچی بوووە .

مەلا حامید تا کۆچی دوایی شیخ سیراجووددین هەر لای بوووە و پاش ئەویش لای شیخ موحەممەد بەهائووددین و ئەوسا لای شیخ عومەر ضیائووددین

بووهو له دهووروبهري ۱۳۱۰دا له بياره كوچي دوايي كردوووهو له گورستاني
(مله گاي چنار) به خاك سپيراوه .

مهلا حاميد ههرچه ند صيفه تي دهرس وتنه وهي نه بوه ، گه لني جار چ له
ته وي له و چ له بياره دهرسي به فه قني وتوه ته وهو زور كهس لاي خويندوو يانه .
ههرچه نديش كاتبي شيخه كان بووه ، گه لني شتيشي بو خوي نووسيوه ته وه
وهك چوار روبه وي (تحفة ابن حجر) به حاشيه كاني مهلا يه حياي مزووريشه وه
تا باسي نويزي جه ماعت . نه م نوسخه يه له كتبخانه ي خانه قاي بياره دا
بوو . نه بني ئيستا له كتبخانه ي نه وقاف بني له سوله يمان ي . مهلا حاميد خه تي
زور خوش بووه .

مهلا حاميد گه لني ته ئليفاتيشي هه يه ، وا لي ره دا باسيان نه كه م :

(۱) عه قيده ي ئيمان و ئيسلام به هه ورام يانه . نه مه نه وه يه كه من
كردوو مه به كوردي سو راني و له چاپم داوه .

(۲) شهرحي مه ثنه وي مه ولانا جه لالودديني رومي به فارسي له سي
به رگدا . له شيخ عه لالوددinem بيستوو فه رموي مهلا حاميد نه م شهرحي
له سهر ته قريري شيخ موحه ممه د به هائوددين نووسيوه . نه م كتبه لاي
كوره زاكاني مهلا حاميد بوو ، له دهووروبهري ۱۳۶۰دا كه وته دهستي مهلا
عه زيزي پريس ، جا نازانم كرپووي لنيان يا به نه مانه ت لني وه رگرتبون .
ئيستاش لاي حاجي مهلا عو ثمان ي كوري مهلا عه زيزه له هه له بجه .

(۳) حاشيه ي له سهر (گلشن راز) ي مه حموودي شه بوستهر ي ته بريزي
له عيلم ي ته صه وفدا . نه م كتبه ئيستا لاي منه له لايه ن نه وه كانيه وه
دهستم كه وتوووه .

(۴) شهرحي مه نظوومه ي (الزبده) له فيقه ي شافيعيدا كه به فارسي
نووسيوه . نه م كتبه له كتبخانه ي خانه قاي بياره دا بوو .

(۵) شهرحی مه نظوومهی (ذات الشفا) ی ئینولحاجی جیشانهیی •
ئه م شهرحهیش به فارسییه • نوسخه کهشی له کتیبخانهی خانهقای بیارهدا
بوو •

(۶) (ریاض المشتاقین) که باسی مهولانا خالیدو شیخ عوثمان
سیراجوددین ئه کا •

ئه م کتیبانهی که ناوم هینان خوّم دیومن •

مهلا حامید شاعیریکی وردو ناسکیش بووه • پیشتر له باسی ههر کام
له شیخ عوثمان سیراجوددین و کورپه کانیدا چه ند قه سیدهیه کیمان نووسی بهوه،
وا لیرهشدا هه ندیکتری له شیعره کانی ئه خهینه پیشچاو :

قه سیدهی یه کهمی به بوّنهی هاتنی فههاد میرزای مامی ناصروددین
شای قاجارهوه بو سهر ههورامان و شکست خواردنی^(۱) وتوویه :

به سال (فور)^(۲) پس از الف روز یکشنبه
که بود سلخ محرم قریب ماه صفر

بیان واقعه میرزا پلنگ اورامی
که هست کاتب دیوان و قاضیء عسکر

علی البدیهه همین قطعه کردهاست انشا
به فتح نامهء شهزادهء بلند اختر

(۱) له باسی «رووداویتک له نیوان شیخ موحهممهده بههائوددین و فههاد
میرزای مامی ناصروددین شای قاجاردا» دا باسی رازی ئه م هیرشه
بخوینهروه •

(۲) له گهّل (الف) هکهدا که ههزاره ، ئه کاته ۱۲۸۶ •

جناب معتمد الدوله شیر ایرانی
که هست در همه عالم علم به علم و هنر
سنخنورانی که در مناقبش خوانند
زهی چو رستم دستان تهمتن و صفدر
زهی ز شوق و غایبی قرار چون کشتی
زهی به معرکه صاحب ثبات چون لنگر
صلا زد از پی تسخیر سد اورامان
به هیبتی که بدی رشک روح اسکندر
چو تیغ قهر کشیده ، قبای صبر درید
به نیتی که کند محو نامش از دفتر
نهاد روی به راه و سپاه در عقبش
به هیبتی که زدی طعنه بر شه سنجر
خروش و ش به خروش و سحاب و ش در جوش
ز شوق اخذ غنیمت سپاه و سر لشکر
شبی که راه همایون بر این قرار گرفت
که بهر ساعت آسودگی ز رنج سفر
(هزارخانی) و (انجمنه) گشت جای موب او
هزار خان همه انجم صفت دران سنگر
به گرد خیمهء آن مه چو هاله حلقه زدند
به صورتی که به جز بادرا نبود گذر
ز احتیاط مبادا که چشم زخم رسد
ولی ز حکم قضا و قدر به وقت سحر

بران سپه دو سه گربه به هول مو کردند
 ازان نهیب یلانرا پرید هوش ز سر
 خزید حضرت شهزاده در یکی سوراخ
 شدند عسکر شاهانه جمله زیر و زبر
 به باد شد بنه و بارخانه و خرگاه
 زیاد شد یدک و اسپ و تازی و استر
 گرفت حق گذشته ز وارث بهمن
 زهی تهمتن ثانی گرفت خون پدر
 بلی ، فرار ز مالایطاق هم هنری است
 ضرور نیست زدن مشت بر سر نشتر
 چه لازم است فتد ماکیان به چنگ شغال
 خلاف عقل بود جنگ پشه با مرم
 مسلم است چو سر هست قحط نیست کلاه
 فدای سر همه اسباب شاهی و افسر

نه مهیش قه سیده به کی تری له لاواندنه وهی شیخ عه بدولر هحمانی
 خالصی تاله بانیدا :

شیخ آفاق که در معرفت علم عکلم بود
 مخزن فکرت و گنجینه اسرار حکم بود
 طلعتش مطلع انوار و دلش منبع اسرار
 سینه او به مثل لوح و زبانش چو قلم بود
 بصرش مائل بالا ، خبرش مائل مینا
 نظرش گرچه به صورت همه دم زیر قدم بود

زمرهء اهل صفارا به درش روی ارادت
 جرگهء اهل وفارا به سرش جمله قسم بود
 غلغل کورهء ذکرش نمک شور محبت
 قلقل کوزهء فکرش همه انوار قدم بود
 کاشف سر طریقت ، در دریای حقیقت
 سند اهل شریعت ، شرف اهل هم بود
 رحمتش ترجمهء رحمت رحمان صیتش
 منتشر در صفحات عرب و روم و عجم بود
 عبد رحمن علم و فخر زمان بد لقب او
 (خالص)ش گاه تخلص ز پی نظم رقم بود
 از همه بود به معنی چو الف صفر مجرد
 گرچه بر مسند عزت شه با خیل و حشم بود
 دم ز حکمش چه زخم خاک نشین سر کویش
 عارش از تخت فریدون و کی و حشمت جم بود
 برجهید از قفس تنگ جهان بلبل جانش
 عمرها بود چو دستان زن گلزار عدم بود
 ماند اندوه و درینغ و غم و حسرت پی عالم
 زانکه او سد سکندر پی یا جوج ستم بود
 سفرهء بود مهیا ز پی مؤمن و کافر
 خوان یغمای کرم بود پر الوان نعم بود
 گوهری بود به دریا به کنار آمد و باز
 شد به دریا و درین جلوه دوصد گونه حکم بود

غرهء ماه جمادی ، چه جمادی ؟ مه اولی
شب سه‌شنبهء آن اول این ماتم بود
دل کزین وحشت عظمی و ازین صدمت کبری
پر ز اندوه و غم و ولوله و درد و الم بود
خواست تاریخ وفاتش (ز غم و کرب) نوید
ناگهان گفت سروشی که بگو (باغ کرم) ^(۲) بود

نه‌میش قه‌سیده‌یه‌کی‌تری له سالی ۱۲۹۴د و توویه بو به‌خیرها‌تنه‌وه‌ی
موحه‌مه‌د پاشای جاف له ولاتی ئیرانه‌وه بو ولاتی عوسمانی :

آمدی و آمدنت بس خوش‌است
رفتن و باز آمدنت مه‌وش‌است
جاذب دولت به خودت میکشد
شاهد اقبال عجب دلکش‌است
ای شه میدان کرم رخ متاب
اسپ طربرا به جهان دوشش‌است
بخت بهرجا که روی مسند‌است
تخت بهرجا که شوی مفرش‌است
حال خودش دشمن بدخواه تو
حال خس و دشمنی آتش‌است
عصمت حق هست ترا دور باش
غیرت مردان خدا چاوش‌است

(۳) نه‌کاته ۱۲۷۵ .

جلوه کن ای سرو خرامان به ناز
زانکه ترا غایت کش و فش است

فش چه بود ؟ دست فشاندن به جود
جستن دلهای عزیزان کش است

جمع شد از بهر تو این دم دو عید
نوش کن این جام صفا بی غش است

جائزه چشنی و عیدانه است

اینکه نویسی که دماغم خوش است

نهم قه سیده یه شی له به هاری سالی ۱۲۹۲ د بو به خیر هاتنه وهی مه حموود
پاشای کوری موحه ممد پاشای جاف له سه فهری به غدا ، نووسیوه :

مژده ای دل که بهار آمد و دلدار آمد

ساغر عیش پر از باده سرشار آمد

چمن از غائله زاغ زغن فارغ شد

بلبل نغمه سرا باز به گلزار آمد

سحر از لطف هوا غالیه سا گشت صبا

گویی از طرف چمن آهوی تاتار آمد

بلبلی رفت ازین جانب و شهباز آمد

باز گردید کنون طالب اشکار آمد

این خبر کز اثرش غنچه صفت دل بشگفت

مرهم سینهء مجروح و دل زار آمد

خاطر اهل صفا تازه تر از گلشن شد

لیک در دیدهء ارباب جفا خار آمد

ای ایاز از غم و اندیشه مکروه زمان
دل به پرواز که محمود جهاندار آمد

زبده اهل کرم ، مفخر ارباب عجم
عمده اهل صفا ، نادره کردار آمد

بخت هم عاشق دیدار تو باشد همه روز
از پی دیدن رخسار تو صد بار آمد

قوه نطق ز تقریر ثنایت خجل است
زانکه وصفت بدر از حیظه گفتار آمد

این قدر بس که وجودت اثر لطف حق است
سطوت ترجمه سطوت قهار آمد

دل ز اندیشه نگهدار به هر جا که توی
همت اهل حق و لطف حقت یار آمد

یاری حاجی مهلا ئەحمەدی نۆدشەبی

حاجی مهلا ئەحمەدی کۆری مهلا عەبدولرەحمانی نۆدشەبی زیاتر له بیست پشتی دانیشتووی دێی نۆدشە بوون له هه‌ورامانی لوهۆن و هه‌موو مه‌لای گه‌وره بوون و گه‌لی پیاوی به زانست و ئابین په‌روه‌ریان تیا هه‌لکه‌وتوو، به‌تایبه‌تی خۆی و باوکی .

مه‌لا عەبدولرەحمان چوار کۆری بوو : موحه‌مه‌دو ئەحمەدو فه‌زلوددین و جه‌لالوددین . موحه‌مه‌دیان به‌ منالی مردوو . کۆره‌کانی تر گه‌وره بوون و ژنیان هیناوو نه‌ویان لی که‌وتوو ته‌وه .

مه‌لا ئەحمەد له ١٢٢٨ی هه‌جره‌دا له‌دایک بوو (١) هه‌ر به‌ منالی لای باوکی ده‌ستی کردوو به‌ خویندن و قورئانی ته‌واو کردوو و کتیبه‌ ورده‌کانی خویندوو و بوو به‌ فه‌قی . ماوه‌یه‌ک لای باوکی ماوه‌ته‌وه ، پاشان به‌ ئوسوولی ته‌و سه‌رده‌مه‌ چوو بۆ خویندن و زۆر لای کوردستان گه‌راوه . سه‌ره‌نجام لای مه‌لا موحه‌مه‌دی خه‌تی مه‌لای میری گه‌وره‌ی په‌واندز ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرتوو .

مه‌لا عەبدولرەحمانی باوکی مه‌لا ئەحمەد پاش چوونی مه‌لا ئەحمەدی

(١) سالی له‌دایک بوونی حاجی مه‌لا ئەحمەد به‌ حه‌رفه‌کانی ئەبجد له‌م به‌ته‌دا دیاری کراوه که‌ نیوه‌ به‌یتی دووه‌می ئەکاته ١٢٢٨ : هاتنی از سر الهام به‌ تاربخش گفت : « بود احمد خلف امجد عبدالرحمن »

کوری بو فەقئەتی ، دلی له نۆدشه ههڵه که نری و ئەچی بو سنه • هیره کانی
ئەردەلان لای خۆیان ئەیکەن به مودەرپریس • پاش ئیجازه وهرگرتنی مهلا
ئەحمەدی کوری له سنه‌یش نامینێ و دی بو سوله‌یمانی و له مزگه‌وتی
(مه‌لکه‌ندی) ئەبی به مامۆستا و پیش‌نوێژ • پاشان ئەشکری به موفتی
سوله‌یمانی و تا کۆچی دوایی کردوو له ۱۲۶۴دا ، هەر موفتی بووه • قه‌بری
حاجی مه‌لا عەبدولرحمان له گردی سه‌یوانه •

ئەم دیاری کردنی سالی وه‌فاتی مه‌لا عەبدولرحمانه له‌سه‌ر ئەوه‌یه
که شیخ موحه‌مه‌دی سمیرانی له (بارقات) دا نووسیویه ئەلی : حاجی مه‌لا
عەبدولرحمان له سه‌رده‌می موته‌سه‌ریفی به‌تی موحه‌مه‌د مونیب پاشادا
بووه که ئەویش پاش ته‌واو بوونی چه‌رخێ بابانه‌کان هاتوووه که ریکه‌وتی
ئەو ساله ئەکا •

هه‌روه‌ها شیخ موحه‌مه‌دی سمیرانی ئەلی حاجی مه‌لا ئەحمەد پاش
وه‌فاتی باوکی به‌یارمه‌تی موحه‌مه‌د مونیب پاشا ئەکری به موفتی له‌جیی
باوکی و پاش ئەو موحه‌مه‌د مونیب پاشا نه‌قل ئەکری بو مووسل و موصله‌فا
پاشا ناویک دیته جیی • ئەم موصله‌فا پاشایه‌ش ئینسایتیکی سالم و باش
بووه و زۆر حورمه‌تی حاجی مه‌لا ئەحمەدی گرتوووه و ده‌رزی سه‌حیحی
بوخاریی له خزمه‌تیدا خویندوووه • به‌عاده‌تی هه‌میشه پاش ماوه‌یه‌ک هه‌ندی
که‌س ده‌ستیان کردوووه به‌ موئافه‌سه‌ی حاجی مه‌لا ئەحمەدو به‌مه‌به‌سته
هاتوچۆیه‌کی زۆری لای موصله‌فا پاشایان کردوووه و عه‌رزو‌حالیان داوه بو
داوای عه‌زل کردنی حاجی مه‌لا ئەحمەد تا فه‌رمانی عه‌زلی له ئەسته‌موول‌ه‌وه
دی ، به‌لام موصله‌فا پاشا له‌به‌ر ره‌وشت به‌رزی خۆی رووی نایه‌ت فه‌رمانه‌که
پیشانی حاجی مه‌لا ئەحمەد بدا ، پێی ئەلی برۆ بو به‌غدا به‌لکو به‌هۆی موفتی
زه‌هاوی یه‌وه فه‌رمانی موفتی به‌تی به‌که‌ت بو دووباره‌ بیته‌وه • حاجی مه‌لا
ئەحمەدیش ئەچی بو به‌غداو به‌میوانی لای موفتی دائه‌به‌زی • موفتی

ههولیکى زۆرى بۆ ئەدا تا دووبارە ئەمرى موفتى بەتیبى بۆ دەر ئەچیتەو ،
بەلام حاجى مەلا ئەحمەد بەهۆى هەندى حالتى نەفسى خۆیەو پەشیمان
ئەیتەو و ناچیتەو سەر وەزىفە کە .

بیستوو مە ھەر لە وەرژەدا کە ئەمرى دانانەو ھى حاجى مەلا ئەحمەد
گەشتوو و تە دەستى موفتى زەھاوى ، حاجى مەلا ئەحمەد بە خزمەتى موفتى
ئەگا و موفتى شى مژدەى بە موفتى کرانەو کەى پى ئەگە یەنى . حاجى مەلا
ئەحمەد شى پاش سوپاسى زۆرو بەیانى مەمنوونى بەتى لە موفتى عەرزى ئەکا
کەوا بریاری داو و ئیتى موفتى بەتى ئەکا . موفتى زەھاوى لە مە زۆر دلگران
ئەبى و بە حاجى مەلا ئەحمەد ئەلى بەهۆى ئەم مەسەلە یەو گەلى لە
پیاو ما قوولانى سولەیمانى لیم دلگران بوون ، کەچى وا ئیستە تۆیش
وەزىفە کەت ناوى ، بەلام حاجى مەلا ئەحمەد لە بریاری خۆى پاشگەزنایتەو و
ئەگەر پیتەو بۆ سولەیمانى و لە سولەیمانى شى بار ئەکا و ئەچیتەو بۆ
تۆدشەى ھەورامان و لەوى دەست ئەکاتەو بە دەر زوتنەو ھى فەقى و
پیش نوێژى کردنى موسولمانان . بەپى هەندى بەلگە ئەبى ئەم رووداوانە
لە ۱۲۶۸ ھى ھىجرەتدا روویان دا بى .

لە گەل ئەو شدا کە حاجى مەلا ئەحمەد بەهۆى پایەى بەرزى مەلا بەتیبى
خۆى و بە یارمەتیبى موخەممەد مونیب پاشا ، پاش کۆچى دوایى باوکى بوو
بە موفتى سولەیمانى و پاش موخەممەد مونیب پاشا موخەممەد پاشاى زۆر
قەدر و حورمەتى گرتوو ، بەهۆى کردارى بەدى هەندى کەسەو گەلى جار
تووشى دلگرانى بوو چونکە ئەوانە و یستوو یانە بیشکینن و بەدناوى
بکەن . بیستوو مە رۆژى لە مەجلیسێکى گەورەدا مەلایى شوینیکى لە
(ابن حجر) نیشان داو و داواى لى کردوو مەعناى لى بداتەو ، بەلام ئەو
شوینە لەو نوسخە یەدا ھەلە یەکى تیا بوو ، حاجى مەلا ئەحمەد شى پاش
تە ماشا کردنى شوینە کە بە خەتى خۆى رستە یەک ئەنووسى و ئەلى ئەم شوینە

به بئى ئەم زىادەى منە مەعنای نایەت ، که پاشان نوسخەى بئى هەلەى (ابن حجر)
دئىن ، تەماشائە کەن هەمان زىادەى تىایە که حاجى مەلا ئەحمەد نووسیووی
تەنها حەرفیكى (و) نەبئى • ئەمە لەناو خەلكدا دەنگ ئەداتەووە و ئەبئى بەهۆى
بەرزتر بوونەووەى پایەى حاجى مەلا ئەحمەد لە کۆمەلدا ، بەلام ناخەزانو
بەدکاران بەو هەش دانا کەونو دەس لە بەدکاریى خۆیان هەلناگرن •

هەر لەو سەردەمەدا که حاجى مەلا ئەحمەد موفتیی سولەیمانى بوو
گەلئى جار مەلایانى سولەیمانى بەر بەرە کانیان کردوو ، وەك ئەو کە
مەسئەلەى شەرقى تەعلیقى و ئیلامیدا رووی داو ، کاتئى که موفتئى فتوای
بە کەوتنى تەلاقى کابرایەك داو ، مەلایانى تر هەریە که لە ئاستى خۆیەو
نووسینیكى دوورو درئىزى لەسەر نە کەوتنى ئەو تەلاقە نووسیو ، حاجى
مەلا ئەحمەدیش بە پئى پئوستى وەزىفە کەى خۆى که موفتئى بەتئى بوو ،
بۆ ئىسپات کردنى راستى فتواکەى نووسینیكى لە بەرپەرچدانەووەى ئەواندا
نووسیو • هەموو ئەو نووسینانەم لە بەرگى سێهەمى (جواهر الفتاوى) کەمدا
لە چاپ داو • هەر کەسئى ئەندازە یەك مەلایەتئى هەبئى و بئى ئىنساف نەبئى ئەزانئى
فتواکەى حاجى مەلا ئەحمەد راستە و ئەوانئى تر لە رێگەى راست لایان داو •

حاجى مەلا ئەحمەدى ئۆدشى هەلیكى لەبارى بۆ هەلکەوتوو بۆ
خوئندن • لە خزمەتئى باوکئى و لە خزمەتئى مەلا گەرەکانئى ئەو سەردەمەى
کوردستانئى خواروودا خوئندوو یەتئى • لە عولوومى عەقلى و ئەقلیدا سەرمامەد
بوو • لە ریازیاتدا دەستیكى بالائى بوو • ئیجازەى مەلایەتئى لای زانای
گەرەى کوردستان مەلا موحەممەدى خەتئى وەرگرتوو • که گەر اویشە تەو
بۆ سولەیمانى تەدریسیكى باشى کردوو و فەقئى بەقائىلەت و تێگەشتووی
بوو • یەكئى لەوانە مەلا عەبدولرحمانئى مەشهور بە مەلای پئنجوئنى بوو
که هەر بە حاجى مامۆستا ناوئى بردوو • هەر وەها مەلا قادرى کانئى کەو یەش

که به مه‌لای گوره و مه‌لای بیاره به‌ناووبانگ بووه ، لای ئەم ئیجازه‌ی
وه‌رگرتوووه .

له ده‌ورووبه‌ری ۱۲۹۰ی هیجره‌تدا مه‌لا عه‌لیی قزنجی که مه‌لایه‌کی
به‌ناووبانگ بووه و له تورجان موده‌رپرس بووه ، به سه‌فه‌ر هاتوووه بۆ
هه‌ورامانو له خانه‌قای ته‌ویله له‌گه‌ڵ حاجی مه‌لا ئەحمه‌د ئەکه‌ونه گه‌توگۆ
له‌باره‌ی وشه‌ی (ته‌لاقم)ه‌وه که له‌ناو کوردانا باوه ، ئاخۆ سه‌ریحه بۆ
ته‌لاقدانی ژنو ته‌لاقی پێ ئەکه‌وی ، یا کینایه‌یه‌و ئەبێ نیازی ته‌لاقی له‌گه‌ڵدا
بێ ئەگینا ته‌لاقی پێ ناکه‌وی ؟ مه‌لا عه‌لی لای وابوووه کینایه‌یه‌و حاجی مه‌لا
ئەحمه‌د به سه‌ریحی داناوه . پاش گه‌توگۆیه‌کی زۆر مه‌لا عه‌لی هاتوووه ته‌سه‌ر
پاکه‌ی حاجی مه‌لا ئەحمه‌دو جارێ داوه که‌وا له پاکه‌ی خۆی په‌شیماننه .
مه‌لا عه‌لی که ئەگه‌رپه‌ته‌وه بۆ موکریان ، به مه‌ریوانا گه‌راوه‌ته‌وه . له‌رێ
لاه‌داته‌ی لای حاجی سه‌هید سه‌نه‌نی چۆری که ئیجازه‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی مه‌لا
عه‌لیدا وه‌رگرتوووه ، له‌گه‌ڵ ئەویش ئەکه‌ویته گه‌توگۆ له‌وباره‌یه‌وه و پێی ئەلێ
که‌وا له پاکه‌ی خۆی په‌شیمان بووه‌ته‌وه و چوووه‌ته‌سه‌ر پاکه‌ی حاجی مه‌لا
ئەحمه‌د . حاجی سه‌هید سه‌نه‌ن پێی ئەلێ : قوربان ! ئیمه‌ چه‌ند ساڵه له‌سه‌ر
پاکه‌ی توین و به‌وه فتوا ئەده‌ین ، ئیسته‌ توو چۆن به سه‌عاتی له پاکه‌ی خۆت
پاشگه‌ز بوویته‌وه و چوووته‌سه‌ر رای حاجی مه‌لا ئەحمه‌د ؟ مه‌لا عه‌لی‌یش
وه‌لامی ئەداته‌وه ئەلێ : حاجی سه‌هید سه‌نه‌ن ئینساف زۆر خۆشه .
باوه‌رپکه که حاجی مه‌لا ئەحمه‌د که‌وته ته‌قریری مه‌عنای عیاره‌تی ئینوچه‌هه‌ر ،
وای لێک ئەدایه‌وه که ئینوچه‌هه‌ر خۆیشی هه‌ر وای ئەزانی .

جاریکیان له‌باره‌ی پایه‌ی مه‌لایه‌تی حاجی مه‌لا ئەحمه‌ده‌وه له مه‌وله‌وی
ئه‌پرسن ، ئەویش ئەلێ : به‌راستی پایه‌ی عیلمیی حاجی مه‌لا ئەحمه‌د بۆ من
دیاری ناکرێ ، به‌لام ئەوه‌نده ئەزانم له سه‌رده‌می خۆیدا تا‌قانه بوو :
جاریکیان حاجی مه‌لا ئەحمه‌د له‌سه‌نه بوو ، منیش له‌خزمه‌تیا بووم ،

ئاخوونىكى زۆر گەورەو بەنازوبانگى ئىرانى ھاتبوو بۆ سنە ، بەوبۆنەيەوۈ
 گەلى لە ئەيىانى شارو زانايانى ولات كۆبوونەوۈ ، ئاخوونىش ھات •
 ئىمەيش لەو كۆبوونەوۈدا بەشدار بووين • لە كۆبوونەوۈدا مەسەلەيەك
 ھاتە پىشەوۈ • ئاخوونو حاجى مەلا ئەحمەد كەوتنە قسە • تاماويەك قسەي
 ھەردوولا بەجۆرى بوو ھەموو مەلا بەشدارەكان لىيى ھالى ئەبوون ، پاش
 ئەوۈ وا بەرزبووۈوۈ تى گەيشتە ھەلى مەجلىس ھىچى لى تى ناگەنو تەنھا
 حاجى مەلاو ئاخوون لەيەك ئەگەن • پاش ماويەكە تىر واي لى ھات زانىم
 ئاخوونىش سەرسام بووۈو ھەر (بەلى) كەردنى بۆ ماوۈتەوۈ • سەرەنجام
 بەتەواوى كپو بى دەنگ بوو •

ئەگىر نەوۈ لە سالى ۱۲۹۰ى ھىجرەتدا حاجى مەلا ئەحمەد لە گەل شىخ
 موھەممەد بەھائوددىن ئەچى بۆ ھەج • كە ئەگەنە بەغدا بە مىوانى لاي
 موفتى زەھاوى دائەبەزن • پاش نانخواردنى شەو مەلاي نۆدشەيى
 شوئىكى حاشىيە عەبدولھەكىم لەسەر شەرھەشەمسى لە موفتى ئەپرسى ،
 موفتى بىش وەلامى ئەداتەوۈ • مەلاي نۆدشەيى رەخنە لە وەلامەكەي موفتى
 ئەگرى • دىسانەوۈ موفتى وەلامى ئەداتەوۈ ئىتر ھەر بەمچەشەنە رەخنەو
 وەلام درىژە ئەكىشى تا خزمەتكارەكەي موفتى دى ئەلى : «مولانا ! طلع
 الصبح » ، واتە بەوباسەوۈ شەو رۆژ ئەگەنەوۈ • ئەمەش ئەوۈ ئەگەنەنى كە
 ھەردوولا چەند خوئىندەوارو ورد بوونو چۆن عىيارەتى حاشىيەكەيان
 لىكداوۈتەوۈ قسەيان لەسەر كەردوۈ ، ئەگىنا گەتوگۆ لەبارەي
 بائىكى واوۈ ئەوۈندەي پى ناوى شەوى پى رۆژ بىكرىتەوۈ •

ئەگىر نەوۈ ھەر لەو سەفەرى ھەجەدا ئەشچنە مىسر • لەوى مەلايەك
 گەلى پىرسيارو رەخنە ئامادە ئەكا لە حاجى مەلا ئەحمەدى بگرى • كە ئەگەنە
 قسەوۈ ماويەكەي زۆر قسە ئەگەن • لەئەنجاما مەلاكە عەرزى حاجى مەلا
 ئەحمەد ئەكا : قوربان ! بە شىوۈي بەلگە ھىنانەوۈ ، بەلگەم نەماوۈ

قه ناعه تم به قسه کانتان کردووہ ، به لآم هیشتا دلّم ئاوی نه خواردووہ ته ووہ و
هه روه کوو ئه وسا وام • جا حاجی مه لا ئه حمه د عه رزی شیخ موحه ممه د
به هائو ددین ئه کا ئه لّی : قوربان ! ئیتر له مه ولا مه یدانی ته ئیری رۆحانی به و
من له و مه یدانه دا دهستم ناروا • تو پیت ئه کری چاریکی ئه م داماوہ بکه
زۆر خیره •

له کورتی بیپرینه وه حاجی مه لا ئه حمه دی ئودشه یی به کیک بووه له
مه لا هه لکه وتووہ کانی سه رده می خوی • ئه م ذاته گه لّی فتوای به قیمه تی
نووسیوه ، من هه ندیکیانم ده سگیر بووه و له به رگی سیهه می (جواهر
الفتاوی) که مدا نووسیو منه ته وه و بلاوم کردوو نه ته وه • هه ندیکیشانم
به داخه وه ده سگیر نه بوو • حاشیه ی له سه ر کیتابی نیکاح و صیdaq و خولع و
ته لآقی توحفه ی ئینوچه جهر هه یه دهستم نه که وتوون • ئه و نوسخه ی
ئینوچه جهره که ئه و حاشیانه ی له سه ر نووسراوه ته وه ، لای نه وه کانی هه یه ،
ئه گه ر که سی بۆی هه لکه وی بی یان نووسیته وه و له چاپیان بدا خزمه تیکی
گه وره به فیهی ئیسلامی ئه کا (۲) •

(۲) مه لاکانی کوردستان ده ستیکی بالایان له حاشیه لّی کردن و لیکۆلینه وه ی
توحفه ی ئینوچه جهره دا بووه ، به لآم به هۆی نه بوونی چاپه وه له و
سه رده مه دا له کوردستان و به هۆی گوئی نه دانی خوینده وارانی ئه مرۆوه
به م جۆره بابه تانه ، به رهه می ئه و مه لایانه به ده گمه ن ده ست ئه که ون و
له وانه شه بفه وتین ، له گه لّ ئه وه شا که بلاو کردنه وه ی ئه و حاشیانه
به شداری به کی گه وره یه له ژیانده وه ی به شداری مه لایانی کوردستاندا
بۆ په ره پیدانی فیهی ئیسلامی •

بۆ نموونه بیستوو مه یوسفی ئه صه م که مه لایه کی گه وره ی ناوچه ی
باله ک بووه موده وه نه یه کی له سه ر توحفه هه یه تا باسی ره ه ن گه یشتوو ه ،
نوسخه یه کی لای شیخ موحه ممه دی خال هه بوو له گه لّ ده سنوو سه کانی
کتیبخانه که یدا به خشیی به کتیبخانه ی ئه وقافی سوله یمانی • مه لا
موحه ممه دی ئینولحاجی جیشانه ییش موده وه نه یه کی له سه ر هه موو
توحفه هه یه ، نوسخه یه کیم دیوه له کاغه زی ره نگا وره نگ نووسرا بووه

بیستوومه پیاویکی نهخویندهوار بووه خزمهتی حاجی مهلا ئەحمەدی کردووہ • حاجی مهلا ئەحمەد له وهختی پرسی شرعی لی کردندا ئەوهنده پیتی وتووہ فلان کتیبم بۆ یینه و فلانه شوینی بکەرەوہ و کابرایش زۆر ورد بووه، وای لی هاتووہ فیربووه کام باسی شرعی له کام شوینی کام کتیبدایه، پاش کوچی دوایی حاجی مهلا ئەحمەد هەر کاتی مهلایان له مائی ئەودا کۆبووبنەوہ بۆ کۆلینەوہ له باسیکی شرعی، له و کابرایهیان پرسبوہ فلانه باس له کام کتیبدا ههیه بۆمان یینه و ئەویش هیناویه و تەماشایان کردووہ و مهسهله کەیان لیکداوہ تەوہ • ئەم پیاوہ نهخویندهواره له ناو مهلایاندا به (مهلائی دەیمی) ناووبانگی دەر کردووہ •

حاجی مهلا ئەحمەد له تەصه و فیشدا پایه یه کی بالائی بووه • له سەر دەستی شیخ عثمان سیراجو ددیندا تەمه سسوکی کردووہ و سولووکی کردووہ • که له سوله یمانی یه وه گهراوہ تەوہ بۆ نۆدشه، به شیکی وهختی له بیاره به سه ر بردووہ و له خزمهتی شیخ عثمان سیراجو ددیندا خه ریکی خۆپه روه رده کردن بووه • پاش وهفاتی شیخ عثمانیش بووه به موریدی شیخ موحه مەد به هائو ددین و له دوادوایی ژیا نی ئەودا له بهر به دره وشتی کۆیخایه کی نۆدشه دلێ له وئ هه لکه نراوہ و کوچی کردووہ بۆ سنه و ئەعیانی سنه پیشوازی یه کی گه رمیان لی کردووہ و بنه مآله ی موخته مه د له سەر مزگه و تیکی خۆیان دایان مه زران دووه و دئ یه کیان که ناوی (عیساوا) یه بۆ

له کتیبخانه ی مزگه وتی گه وره ی سوله یمانیدا • بیستوومه نوسخه یه کی تریشی هه یه لای حاجی مهلا ماری خاوی له قه ره داغ • مهلا یه حیای مزووری ش حاشیه ی تا باسی نوژی جه ماعت له سەر توحفه نووسیوه، نوسخه یه کی له کتیبخانه ی خانه قای بیارده دا هه بوو، ئەبێ ئیستا له کتیبخانه ی ئەوقافی سوله یمانیدا بی • له مهلا عه بدولعه ظیمی موخته هیدی سنه ییشم بیستووہ که مهلا یه حیای موده وودنه ی له سەر هه موو توحفه هه یه، به لام خۆم نه مدیوه •

خۆرالک پیدانی فهقی و ژبانی خۆی و مال و مندالی پی به خشیوه تا بتوانی به
رهحه تی ئه رکی ئایینی سه رسانی خۆی جی به جی بکا • به م جو ره حاجی مه لا
ئه حمه د به قه درو حورمه ته وه له سنه ژباوه و ، وه ک بیستوو مه له ۱۳۰۲ی
هیجره تدا کوچی دوا یی کردوو •

حاجی مه لا ئه حمه ی ئۆد شه یی دوو کوری بووه • یه که م عارف که له
بیاره له دایک بووه • ئه م کورپه له خزمه تی باوکیا خویندوو یه تا ئیجازه ی
وه رگرتوو وه له پاش کوچی دوا یی باوکی بووه به جی نشینی و ده رزی
وتوه ته وه • کوری دووه هم زهینولعا بی دین • ئه م کورپه شی لای مه لا کانی
ناوچه که خویندوو یه تی و سه ره نجام لای مه لا عه بدولقادی بیاره خویندنی
ته واو کردوو وه ئیجازه ی وه رگرتوو •

حاجی مه لا ئه حمه د دهستی شیعریشی بووه و نازناوی شیعی (فانی)
بووه • به داخ، وه من ته نها به یتیکی چه کامه یه کی که بو شیخ عو ثمان
سیراجو ددینی نووسیوه و ، پارچه شیعی کیم ، ده سگیر بووه که لیره دا بلاویان
ئه که مه وه •

ئه مه تا قه به یته که ی چه کامه که :

قطع راه هفت خوان قتل این دیو سفید
از سراج الدین طلب (فانی) ، ته متن همت است

ئه مه ش پارچه شیعه که ی :

آن شیرین یار من دارد همی
صد چو شیرین کوهکن دارد همی
کوژپشت است این زلیخای فلک
یوسف کنعان وطن دارد همی

ور عرق شد برگ گل عین گلاب
شرم ازان نازك بدن دارد همی
بوستان محض باشد دلستان
سنبل و سرو و چمن دارد همی
ظلمت کفر از دو زلفش برنخواست
دوستی با اهرمن دارد همی
در عباى تن لطائف در سلوك
شیوهء زان پنج تن دارد همی
زنده دل هرگز نمیرد (فانیا)
ننگ از قید کفن دارد همی

ياري سەيید عبدالرەھیمی مەشھور بە مەولەوی

ژیانی مەولەوی

سەيید عبدالرەھیمی نازناو (مەعدوومی) و بە ناووبانگ بە (مەولەوی)، کورپی مەلا سەعیدی تاوہ گۆزی و لە نەوہی مەلا یوسفجانى کورپی مەلا ئەبووبەکرى چۆرى یە کہ بە (موصەئنیف) مەشھور بووہو ، رشتەى پشتیان ئەچیتەوہ سەر خواناسى ناودار سەيید موحەممەد زاھیدی کورپی سەيید مەحموودى مەدەنى کہ بە (پیر خدرى شاھۆ) ناسراوہو ، لە نەوہى حەزرەتى حوسەينى کورپی حەزرەتى عەلىی کورپی ئەبووطالیب و فاطیمەى زەھرايە خویان لى رازى بى •

مەولەوی لە سالى ۱۲۲۱ى ھىجرەتدا لە دىنى (سەرشاتە) ناوچەى تاوہ گۆزى کہ ئەکەویتە بەرى باشوورى رووبارى سيروان ، لەدايك بووہ • ھىشتا منداڵ بووہ مالى باوکی ناوچەى تاوہ گۆزى يان بەجى ھىشتووہو لە دىنى (بىژاوہ) جىگىر بوونو ، لەوئى لای باوکی قورئانى پىرۆزو کتیبە وردەکانى خویندووہو فىرى نووسىن بووہ •

پاشان بەپى داب و نەرىتى فەقىى ولاتى کوردستان رۆشتووہ بوۆ ھەلەبجەو لەوئى دەستى کردووہ بە خویندن • ھەر وەھا لە مەدرەسەکانى دەوروپشتى ھەلەبجە وەك خەرپانى و خورمال و پيارەو تەوئىلەيش خویندووہتى و پاش ئەوہ چووہ بوۆ پاوہو ماوہیەکىش لەوئى خویندووہتى و پاش ئەوہ رۆشتووہ بوۆ چۆر لە مەريوان کہ مەلەبەندى کوئى خویان بووہو ،

پاش ماوه یه کیش خویندن له وی ، چوووه بو شاری سنه و له وی له مز گه وتی
وه زیر دامه زراوه . نه و سه رده مه سه رده می فه رمانره وایی نه مانو لالاخانی
گه وره بووه که یه کی بووه له پیاوه به ناووبانگه کانی نه رده لان و مز گه وتی
دارولئیحسان نه و دروستی کردووه . پاش ماوه یه کی تریش له سنه وه
رۆیشتوووه بو بانه و له وییشه وه پاشتر هاتوووه بو سوله یمانی و له سه رده می
ژیانی شیخ معرووفی تۆدیدا به فه قی یه تی له مز گه وتی گه وره دامه زراوه .

پاش ماوه یه ک مانه وه له سوله یمانی ، له وییشه وه چوووه ته وه بو هه له بجه و
له مه دره سه ی شیخ عه بدوللای خه رپانی له مز گه وتی جامیعه دامه زراوه و لای
مه لا صادقی ته ویله یی خویندوو یه تی . نه م مه لا صادقه یش یه کی بووه له
مسته عیده کانی شیخ عه بدوللا خوی .

بیستوووه له م سه رده مه دا باوکی مه وله وی کۆچی دوایی کردوووه و
مه وله وی ماوه یه ک په کی خویندنی که وتوووه و خه ریکی به خیو کردنی براو
خوشکه کانی بووه . پاشان دهستی کردوووه ته وه به خویندن و چوووه بو
قه لای جوانرۆ بو لای مه لا موحه ممه دی قازی و ماوه یه ک له وی یش
خویندوو یه تی ، جا بو جاری دووهه م چوووه ته وه بو سنه و له مز گه وتی
دارولئیحسان دامه زراوه . له م چه رخه دا شیخ موحه ممه د سه عیدی باوکی
شیخ عه بدولقادری موهاجیر موده رپرسی دارولئیحسان بووه . مه وله وی
نه م جاره زیاتر له جاری پیشوو له سنه ماوه ته وه و پاشان دیسانه وه هاتوووه
بو سوله یمانی و له خزمه تی مه لا عه بدولرهمانی تۆدشه ییدا که موده رپرسی
مه دره سه ی مه لکه ندی بووه ، خویندوو یه تی و لای نه و ته واوی کردوووه و
ئیجازه ی مه لایه تیشی لای نه و وه رگرتوووه .

بیستوووه پاش ئیجازه وه رگرتنی مه وله وی ، به پیی داب و نه ریتی
پاشاکانی بابان که هه ر فه قی یه ک له سوله یمانی ئیجازه ی وه رگرتایه یه کی له

پاشازاده کان فەقی ئیجازە وەرگرتوووە کە و کۆمەڵی مەلاو فەقی شارو کۆمەڵی دەستە و دائیرە خۆی لە گەڵ خۆی هەڵە گرت و ئەچوون بۆ سەیران بۆ سەرچنار ، ئەحمەد پاشای بابانیش کە میانە ی دۆستایەتی لە گەڵ مەولەوی زۆر بوو ، مەولەوی و کۆمەڵی مەلاو فەقی لە گەڵ خۆی ئەبا بۆ سەیران . لە رینگەدا فەلاحیک سەری رییان لێ ئەگرێ و دەست ئەکا بە سکالای حالی خۆی لای ئەحمەد پاشا و ئەلێ پارچە بەراویکم هەیه هەموو سالی ئەیکەم بە تەرە کال و پێی ئەزیم ، ئەمسال یەکی لە پیاوەکانی تۆ لێی داگیر کردووم و زۆریشم لێ ئەکا بە جووتی خۆم بیکێلم و بیکەم بە تەرە کال بۆ مالی پاشا . مەولەوی دیتە پیشەووە خۆی لە کابرای فەلاح توورە ئەکا و ناھێلی ئەحمەد پاشا وەلامی بداتەووە . کابرای فەلاح سەرسام ئەبی و بە مەولەوی ئەلێ : مەلا ! تۆ لای خۆت مەلاو پیاوی ئایینی ، کە تکایە کم لای پاشا بۆ ناکە ی ، بۆ وا لێم توورە ئەبی ؟ مەولەوی یش پێی ئەلێ : کابرا ! مردووت مری . . من لە بەر بی عەقڵی تۆ توورە بووم لیت . ئاخر تۆ نەتبیستوووە دنیا کیلگە ی قیامەتە ؟ جا ئە گەر پاشا ئیستا بە جووتی بیگاری زەوی داگیر کرا و نە کیلی و نە یکا بە تەرە کال بۆ مالی خۆی ، دنیای چۆن بۆ ئەبی بە کیلگە ی قیامەت ؟ ئەحمەد پاشا کە ئەم قسە یە مەولەوی ئەبیس ، شەرم ئەیگرێ و بە مەولەوی ئەلێ تکا ئەکەم ئیتر بەس ! کابرا تۆیش پرۆ زەوی خۆت بۆ خۆت و هەرکەس هات بە نزیکتا لیت داگیر بکا و زۆرت لێ بکا ، گوئی مەدەرێ و لە کەس مەترسە .

مەولەوی پاش ئیجازە وەرگرتنی ئەروا لە دێی چروستانە کە دێیە کە لە نزیکێ هەلە بجهووە ، ئەبی بە مەلاو مزگەوتیکی تیا ئەکاتەووە چەند فەقی یەک رائە گرێ و دەست ئەکا بە دەرزی و تیان . شوینە کە ی زۆر پێ خوش ئەبی تەنانەت باغیکیشی تیا دائەنێ . بەلام پاش ماو یەک ئەگوێزیتەووە بۆ دێی گونە [گونده] لە ناوچە ی نەورۆلی لە نزیک چروستانەووە . لەوێ یش

مز گه وتیک دروست نه کاره فقی پائه گری و حوجره یان بو نه کاته وه به
پی خویندنی نه وان و ناموژگاری کردنی موسولمانانه وه چند سالیکیش
له وی پائه بویری •

پاشان له ویشه وه نه گویتته وه بو کانی که وه له ناوچه ی شه میران که
نیشتمانی هۆزی (یهزدان به خشی) یه • له و سه رده مه دا سه رپه رشتی کردنی نه و
ناوچه یه به ده ست شیخ عه لی عه بابه یلی بی یه وه بو وه که زور دۆستی مه وله وی
بو وه و خاتری گرتو وه و خزمه تی کردو وه • پاشان موحه مه د پاشای جاف
ناوچه که ی له سه ر خوی تاپو کردو وه و به ریوه بردنی له شیخ عه لی
سه ندو وه ته وه و داویه ته ده ستی عوسمانی خاله که پیاو مو ناسبی یهزدان به خشی
بو وه • پاش نه مه مه وله وی کانی که وه به جی نه هیلی و نه گه ریته وه بو
سه رشاته ی زی دو نیشتمانی کو نی خوی •

که موحه مه د پاشای جاف له مه ناگادار نه بی نامه یه کی گله یی نامیز بو
مه وله وی نه نووسی • مه وله وی یش له وه لامدا نامه یه کی بو نه نووسی و بو ی
باس نه کا که له پاش ده رچوونی شیخ عه لی یه وه له شه میران ، وه زعی
عه شره ته که ی وهك نه وسا نه ماوه و بو یه ناچار بو وه له بهر نه وان بار بکاو ،
نه م چند به یته شی بو نه نووسی :

وزان سوی وطن هجرت نمودم

خلافت از علی دانسته بودم

به تاثیر محمد پیر اکمل

خلافت چون به عثمان شد محول

دل خویشان مارا پر ز خون کرد

به خویشانند خود نعمت فزون کرد

ئيترا له گهڻ ٺهوشا ڪه ناوچهي تاوه گۆزي زور ڪوورو ڏيڻم سووهو
 ڙياني تيا گران بووه ، مهولهوي هه ر لهوي ماوه تهوهو نه جو و لاوهو به
 هه رجور بووه ڙياني به سه ر بردووه ، تا له ۱۳۰۰ ي هيجر هتدا ڪوچي دوايي
 ڪردووهو له گورستاني مه شهوور به گورستاني ٺه سحابه له ڏيئي (سه رشاته)
 له سه ر به رزايي به ڪ به خاڪ سپيراوه . مه لا حاميدي ڪاتبی شيخ عثمان
 سيرا جوددين ٺه م چند شيعره ي له لاواندنه و هيا داناوه :

آسمان گر خون بيارد بر وفات مولوی
 زييدار برگ سیه پوشند اهل دنيوی
 مجمع علم و عبادت مخزن صدق و صفا
 مظهر عقل و درايت مير ملك معنوی
 پيرو شرع محمد شيخ اولاد حسين
 سالک راه طريقت در طريق اخروي
 فارس نظم و قصايد در حقيقت ، در مجاز
 ريزه چين خوان جودش صد امير دهلوی
 بهر تاريخ وفاتش آنقدر کرديم فکر
 کاسمان (غش) کرد بر مرگ جناب مولوی

مهولهوي له دواساله کاني ڙيانيا ڪوئربووهو ههوت سالي به ڪوئري
 به سه ر بردووهو له ڙياني خويا ڪه پره ڪهي ٺاگري تي چووهو ڪتبه کاني
 سووتاونو و خوئشي له پارچه شيعري ڪيا ئيشارهت بو ٺه و رووداوه ٺه ڪا ڪه
 چون شيعره کاني تيا سووتاووه . له مهوه ده ر ٺه ڪه وي ڪه ٺه بي مهولهوي
 شيعري زوري فهوتابي . راسته ڪه شي قهواره ي بچووکي ديوانه ڪهي نه
 له گهڻ ڙياني دريڙي پر له خوئشي و له دهردو مهينه تي و نه له گهڻ دهستي بالاي
 له شيعردا ريتک ناڪه وي .

ئەو كىتابىنەى مەولەوى داىنانون

ئەم ذاتە لە بەرئەووە كە شوئىئىكى مونسىبى نەبەو تىا بحەسىتەووەو رىئىگایەكى شك نە بردووە گوزەرانو ژىانى خۆى بە رىئىكویئىكى لىووە داىن بكاو زۆر وەختى ژىانى لە گواستەووەدا بوووە لە شوئىئىكەووە بو شوئىئىكى تر ، ئەبوو هىچ نووسراوئىكى لەپاش بەجئى نەمايە ، كەچى لە گەل ئەووەشدا گەلئى كئىبى بە نرخی نووسىووە هەموویان ماونو ، دیوائىكى شىعەرىشى لەپاش بەجئى ماووە كە نوسخەى زۆرى لئى نووسراووەتەووەو بە گەلئى ناوچەى كوردستانا بلاو بوووەتەووە . ئەم دیوانە شىعەرى یەكەمجار لە سالى ۱۹۳۵دا بە دوو بەرگ لە گەل وەرگىرانىا بە شىعەر بو دیالىكتى كرمانجى خواروو لەلایەن پىرەمىردەووە بلاو كراووەتەووەو ، جارى دوو هەمىش لە ۱۹۶۱دا بە لىكدانەووەو لەلایەن مەووە لە چاپ دراووە (۱) .

كئىبە دانراووەكانى مەولەوى ، جگە لە دیوانەكەى ئەمانەن : یەكەم — كئىبىئىكى كوردى بە شىعەر لەبارەى عەقىدەو پىرو باوهرى ئىسلامەووە . ئەم كئىبە هىشتا چاپ نەكراووە . من خۆم نوسخەى كىم لایە (۲) .

(۱) لەپاش ئەو چاپەى دیوانى مەولەوى یەووە تائىستا گەلئى نوسخەى ترمان دەسگىر بوووە كە بەراورد كردنىان لە گەل نوسخە چاپەكە پئوىستە . بوئىە بە دەستمانەووەیە ، خوا رىئىكى بخا ، لە هەلئىكا چاپئىكى تری دیوانى مەولەوى بكەینەووە ئەنجامى بەراوردى ئەو نوسخە تازە دەستكەوتووانەشى تىابئى . نیازمان وایە لەم چاپە تازە یەدا لە داوئىنى شىعەرەكانەووە تەنھا مەعنا گشتى یەكەیان بنووسىنەووەو مەعناى وشەكان هەلگىرینو لەجىاتى ئەووە لە داوئىندا فەرھەنگئىكى تىكراىبى بەپئى تىپەكانى ئەلفوبئى بو بکەین . هەروا ئەشمانەوئى پارچە شىعەرەكان بەگوئىرەى بابەتیان رىئىك بئخەین .

(۲) من خۆم لە سالى ۱۳۳۹ى هىجرەتدا ئەم كئىبەم لای مامۆستا مەلا ئەحمەدى پاش بەردى مەشھوور بە مەلا ئەحمەدى رەش خوئىندووە . لە رىئىگای ئەم كئىبەووە پئوھندى رۆحىم لە گەل مەولەوى پەیدا كرددو عاشقى شىوھى شىعرو نووسىنى بووم .

دوو ههم - کتیبکی تری کوردی به شیعر به ناوی (العقیده المرضیة) وه
له باره ی عه قیده ی فیرقه ی شهه ری یه وه که له دوو هه زار بهیت زۆر تره و
له وپه ری جوانی و ره وانیدایه • ئەم کتیبه زۆر به سووده و مهوله وی خۆی
حاشیه ی زۆری لێ کردوو وه هه روا حاجی شیخ ئەحمه دی کوری شیخ
عوثمان سیراجو ددینیش گه ای حاشیه ی لێ کردوو • وادیاره به دهرزیش
لای مهوله وی خۆی خویندوو یه کاتی که مهوله وی له تهو یله بووه لای
شیخی باوکی سولووکی کردوو • نوسخه ی تهواوی ئەم کتیبه لای حاجی
مهلا خالیدی کوری مهلا عه بدوللای موفتی سنه و لای حاجی مهلا سه عیدی
سادا وایی هه یه •

سپههم - کتیبکی به فارسی به شیعر له باره ی عه قیده و بیروبا وهری
موسولمانانه وه که ناوی (الفوائح) ه واته شته بۆن خو شه کان یا بۆنی خو شه
گه یینه کان • ئەم کتیبه ش له هه زار بهیت زیاتره •

ئهم دوو کتیبه پیکه وه له سالی ۱۳۵۲ ی هجره تدا له میسر له لایهن
خوالی خو شه بوو (محی الدین صبری النعیمی الکانی مشکانی) یه وه
له چاپ درا ون • له م سالانه ی دواییشدا له پرووی ئەو چاپه وه به ئوفسیت
له چاپ درا ونه ته وه •

چوارهم - نامیلکه یه کی له باره ی ئیسپات کردنی دروستی (رابطه) وه که
یه کیکه له ئادابی ته ریفه تی نه قشبه ندی • ئەم نامیلکه یه به فارسی یه ،
نوسخه یه کی لای شیخ حه یده ری کوری شیخ جهه فهر هه یه که له دی یه کی
زیک له سه یید صادقی شاره زووره وه دائه نیشی • ئەم نامیلکه یه تائیسنا
له چاپ نه درا وه •

پینجهم - کتیبکی شیعی ره جهزه به عه ره بی ناوی (الفضیله) یه
۲۰۳۱ شیعره له باره ی زانستی ئوسوولی دینه وه • ئەم کتیبه کتیبکی زۆر

بایه خداره ، مهولهوی به فرمانی شیخ موحه ممه د به هائوددین دایناوه و له سهردهمی ژیانی خۆیدا زۆر خوینراوه • منیش له سایه ی خواوه له سالانی ۱۳۷۶ - ۱۳۷۷ دا شهرحیککی باشم به پیتی توانای خۆم لئی کردوو به ناوی (الوسیلة فی شرح الفزیلة) و له سالی ۱۳۹۲ ی هیجرت (۱۹۷۲ ی.ز) دا له چاپم داوه و ۸۱۹ لاپه ریه و به گه لئی ولاتی موسولمانان و زۆر لای کوردستانا بلاو بوو ته وه • نوسخه یه کی نایابی ئەم (الفضیلة) یه م لایه به خه تیککی زۆر جوان نووسراوه ته وه ، حاشیه ی زۆری مهولهوی خۆی و مه لا فه تاحی پاوه ییی و خه تی مهولهوی خۆیشی پتویه •

له خوالی خوش بوو سه یید عه بدولر حمانی عازه بانیم بیستوو و ئەیفه رموو : له بیاره له خزمه تی شیخ نه جموددیندا کتییکم دی ناوی (خاطراتی مهولهوی) بوو گه لئی شتی به سوودی له باره ی مهولهوی یه وه تیابوو • ئەبێ ئەم کتیبه فه وتابی وا شوینه واری له هیچ لایه که وه دیارنی یه • هه روا بیستوو مه حاجی سه یید عه لیبی مه لای (لۆن) دیوائیککی مهولهوی لایه مونا سه به تی دانانی پارچه شیعره کانی تیا نووسراوه و له رووی نوسخه ی مه لا ئەسه دی پایگه لان نووسیویه ته وه •

ئاخ ، مهولهوی ! خۆزگه به و سۆزو عه شق و تیکۆشینه له ولاتی کدا ئەبووی هه رچیت ئەنووسی وه ره ئەگیراو له چاپ ئەدرا ، تا جیهانی کوردستان به لکو هه موو جیهانی موسولمانان به ته ئلیفات و ئاسارو ئەشعارت رووناک بیوایه ته وه ، تا هه موو دنیا بیزانیا یه بی شه ی کوردستان چ جووره شیرتیککی تیدا بووه و ، مزگه وته بێ ئەوقاف و بێ نازه کانی زانای گه وره و به رزو پیاوانی خاوه ن به هره ی ئەدهیبی چۆنیان پێ گه یاندوو • له شاعیرانا که سانی وه ک مهولهوی و مه لا خدری نالی و عه بدولر حمان به گی سالم و مسته فا به گی کوردی و مه لا موحه ممه دی مه حوی و شیخ ره زای تاله بانن و مه لا مسته فای بیسارانی و سه ییدی هه ورامی و وه لی دیوانه و موحه ممه د ئاغای ده ربه ند

فەقەرە و خانای قوبادی و مەلکەى مرادوھیس و حاجى قادرى کۆیى و مەلا
عومەرى پەنجوورى و ، لە زانایاندا کەسانى وەك ئىینولسەلاحى شارەزوورى و
کەمالوودىنى ئەرپىلى و ئىینولحاجىبى سەئى و سەئىفوددىنى ئامودى و فاضىل
موھەممەد ئەفەندىبى گۆرانى و ئىینو خەلەکانو مەلا عەبدوئالای یتووشى و
کەسانى تىرش پەروەردەى سووچى ئەم مزگەوتانە بوون .

ھەر بۆى ناوى نامىبى مەولەوى
لە پىزى سەئى و جامى و دىھەوى

بۆین زانایان لە پرووى جىھانا
لە زانای عىلمى ماددى و مەئەوى
حەشرمان بکا خودا بە کەرەم
لەژىر سائى ئالای بەرزى نەبەوى

سەفەرى مەولەوى بۆ ئەملاو ئەولا

مەولەوى زیاد لە وردە سەفەرەکانى بۆ دیدەنى کردنى دۆستانو
برادەرانى لە تاوہ گۆزى و جوانرۆو زەھاوو ، بۆ ناو عەشایرى قوبادى و
باوہجانى و وەلەدبەگى و جافو شەرەفبەیانى و ، بۆ شارەزوورو ، بۆ
ھەورامان بۆ زیارەتى شىخ سىراجووددىن و بەھائووددىن و ، بۆ سولەيمانى بۆ
زیارەتى کاک ئەحمەدى شىخو بۆ سەنە بۆ خزمەتى شىخ عەبدولقادرى
موھاجىر کە لەوى مامۆستای بووہ ، چەند سەفەرى تايبەتى تىرشى بووہ
کە رۆژگار پىووستى کردوون لەسەرى . وا کورتەيەك باسى ھەندى لەو
سەفەرانەى ئەنووسىنەوہ بۆ ئاگادارى و بۆ یادگار .

یەكئى لەو سەفەرانەى سەفەرىکىھەتى بۆ سەنە کە بە فەرمانى شىخ عوتمان
سىراجووددىن بووہ لە ۱۲۷۱ى ھىجرەتدا لە خزمەتى مەلا ئەحمەدى

تۆدشەیی و شیخ عەبدولرحمان ئەبولوفای کۆری شیخدا بۆ لای ئەمانوللا
خانی والیی کۆری خوسرەوخانی ئەردەلان کە لەقەبی (غولامشا خان) بوو.

ئەم سەفەرە لەسەر داواو پێشنیهادی مەلایان و پیاوماقوولانی سنە بوو.
لای شیخ سیراجووددین کە یەکی لە کۆرەکانی لەگەڵ کۆمەڵی لە مەلا
گەرەکانا بێری بۆ لای غولامشا خان ئامۆژگاری بکەن بە لێکۆلە
بیروباوەری شیعیەتی پەشیمان بێتەووە و بێتەووە سەر ئایینی خەلکی
کوردستان و ، ئەگەر هەر وازیش ناهێنێ ، هیچ نەبی واز لەو بەهێنی کە
حاجی کەریم خانی موحتەهیدی هەمەدانی بێنی بۆ سنە و بە زۆر بەسەر
خەلکە کەیدا بسەپینێ تا شیعیەتی لەناویانا بلاوبکاتەووە .

شیخیش ، شیخ عەبدولرحمان ئەبولوفای کۆری و حاجی مەلا
ئەحمەدی تۆدشەیی و مەولەوی بۆ ئەم مەسەلە یە ئەبیری بۆ سنە . خەلکی
سنە پیشوازی یەکی گەرم لەم میوانانە ئەکەن . ئەمانیش چەند رۆژ لە سنە
ئەمێنەووە لەم چەند رۆژەدا چەند جار چاویان بە غولامشا خان ئەکەوی و
گەلی گەتوگۆی لەگەڵ ئەکەن ، بەلام هەمووی بی سوود ئەبی و غولامشا
خان لەسەر حالی خۆی ئەمێنیتەووە ، ئەمانیش ناچار بە دلگرانی یەووە
ئەگەرینەووە بۆ هەورامان (۳) .

سەفەریکی تری مەولەوی بۆ سابلاخ بوو کە ئێستە بە (مەهاباد)
بەناووبانگە . مەولەوی لە رێی مەریوانەووە چوووە بۆ ئەم سەفەرە و لە رێی
لای زانای گەرە سەیدەسەنی چۆری لای داووە ، کە ئەویش بە پشت
ئەچیتەووە سەر مەلا ئەبووبەگری موصەننئی باپیرە گەرە مەولەوی .

(۳) لە ئەنجامی ئەم مەسەلە یەدا هەرایەکی گەرە لە سنە قەوماوە کە بە
(واقیعاتی کاروانسەرا) بەناووبانگە و چەندکەسی تیا کوژراوە . لە باسی
(دۆستانی مەولەوی) دا ئەگەرینەووە بۆ ئەم مەسەلە یە .

بیستوومه مهولهوی لهم سهفهردها فهرهنجی بهکی دریژی له بهردابووه
 لهوانه ی له ناو قوبادی و باوه جانیدا له بهریان نه کهن • له مهلا نه وره حمانی
 چۆریم بیستووه که ژن برای سهیید حهسه ن بوو نه یوت مهولهوی له گهل
 نه وهشدا که ریوزارو ماندوو بوو ، شهوان پاش نه وه که میوانداره کانی
 به جی یان نه هیشت که میک نه نووست ، ئیتر پاشان هه لئه سایه وه بو
 شه و نوژی و دوای نه وه رووه و قبیله دائه نیشت خهریکی ذیکرو فیکری خواو
 به جی هینانی ئادابی ته ریهت نه بوو و به وجۆره رۆژی نه کرده وه •

مهولهوی که نه گاته سابلآخ مهلا کانی نه وی پیشوازی به کی گهرمی لی
 نه کهن ، به لام تا قمی مالی سهیید نیظامی له گهل نه وهیش که چۆری و خزمی
 مهولهوی بوون گوپی ناده نی ، تا سه ره نجام به هوی به کتری دیتن و
 گوپی گرتن له مونا قه شاتی عیلمی مهولهوی به وه له پایه و ری و شوینی
 نه گهن و بانگی نه کهن بو مالی خو یان و قه درو حورمه تی نه گرن •

سه فهریکی تری مهولهوی بو که رکوک بووه له سه رده می ژیانی شیخ
 عه بدولرهمانی خالصی تاله بانیدا • مهولهوی نه م سه فهره ی له زه مانی
 شیخ عثمان سیراجو ددیندا کردوو • شیخ عه بدولرهمانی تاله بانی له م
 سه فهره ی مهولهویدا زۆری حورمهت گرتوو • بیستوومه مهولهوی به شه و
 گه یشتوه ته که رکوک و به کسه ر چوو بو لای شیخ عه بدولرهمان و ، دیویه
 هه رچه ند خه لک هه موو نووستوون نه و به خه به ره و خهریکی عیاده ته ، نه م
 به یته ی به سه را نه خوینیته وه :

شه وهن ، خه لوه ته ن ، مال بی نه غیاره ن

ئاله م گرد و ته ن ، دۆس خه به رداره ن

نه ویش به م به یته وه لامی نه داته وه :

نیازم ناله ن به ی که لپۆسه وه

شه و نالین وه شه ن وه لای دۆسه وه

مهولهوی لهم سه فهره دا ماوه يهك له ته كيه نه ميئته وه ، جا نه گه رپته وه .

سه فهر يكي تریشی هه روا بو كه ركوك بووه ، به لام پاش كوچی دوايي شیخ سیرا جوددين و شیخ عه بدولپر حمانی تاله بانو ، له سه رده می شیخ به هائوددين و شیخ عه لی تاله بانیدا . براده ريك له زمانی سه یید موحه ممه دی كوره زای مهولهوی یه وه بو ی گپراومه ته وه كه وا نه م چوونه ی مهولهوی بو كه ركوك جو ره تو راتيك بووه له بهر دل عاجزی ، هه رچه ند نه یته زانی هو ی نه م دل عاجزی یه ی چی بووه .

مهولهوی لهم سه فهره ییدا چه ند مانگيك له كه ركوك نه ميئته وه ، پاشان به فهرمانی شیخ به هائوددين ، شیخ ضیا ئوددینی برای له گه ل چه ند سواريك نه چن بو لای بو كه ركوك به لكو ناشتی بکه نه وه و بیهیننه وه ، به لام مهولهوی به گوئیان ناكا . پاش نه وه ی نه وان سوار نه بن و نه كه ونه ری بگه رپته وه به دوو سی سه عاتيك ، مهولهوی نه كه ویتته حالیکي ناته بیعی وهك جه زبه وه . شیخ عه لی به وه نه زانی پیی نه لی : مهولهوی ! وانه زانم ناره زووت لی یه بگه رپته وه ؟ چه ند سواريك نه خاته ته کی ، له گه لی نه رۆن تا نه گه نه وه به شیخ ضیا ئوددیندا ، مهولهوی له گه ل نه وان نه گه رپته وه و سواره کانش نه گه رپته وه دواوه بو كه ركوك .

هه روا بیستوو مه له زمانی سه یید موحه ممه ده وه گپراویانه ته وه مهولهوی نه و پارچه شیعه ری که به م به یته ده س پیی نه کا :

وه خیلافه وهن ، یاران سه رمه س
ته قازای زاتی ته بعم هه رچی هه س

به هو ی نه و ته بیعت تیکچوونه یه وه و توویه تی که نه وه بووه قسه ی شیخ به هائوددینی شکاندوو وه شیخ ضیا ئوددینی هه روا گپراوه ته وه ، پاشان نه و حاله ته ده روونی به تونده ی به سه را هاتوو وه نه و پارچه شیعه ری

وتوووه ، له گهډ پياوه کانی شیخ عه لیدا که وتوووه ته ری تا گه یشتوووه ته وه
به شیخ ضیا ئوددین و له گه لئی گه راوه ته وه بو هه ورامان (۴) .

سه فه ریکی تری مه وله وی به نیازی حه ج بووه . له م سه فه ره یدا تا
به غدا دی . پاش چه ند رۆژ مانه وه له به غدا هاوړیکه ی ری که له گه لئی
هاتوووه له ری یدا خزمه تی بکاو هه رچی پاره ی مه سره فی ری یان بووه لای نه و
بووه ، هه لدی و پاره کیش نه دزی و له گه ل خوی نه بیاو نه گه ری ته وه بو
تاوه گۆزی و له ناو هۆزدا بلاوی نه کاته وه که وا مه وله وی له به غدا مردوووه
کورپه کانی پرسه ی بو دا نه ئین .

مه وله وی یش که بی که س و بی مه سره ف نه مینیتته وه ، ناچار نه بی
بگه ری ته وه بو مال . که نه گاته به ره وه نه بینئ هاوړیکه ی له وی یه و خزم و
عه شره ت هه موو به هوی هه والئ دروی مردنی نه وه وه که نه و کابرا پی
که یان دبوون ، په ریشانن ، به لام نه م له جیاتی نه وه ی لومه و سه رزه نشتی کابرا
بکا پی نه لئ به خوا قه سه م بمزانی یایه هاتوووته وه بو ئیره ، تا تو له م ولا ته دا
بوایه ی پیم تی نه نه نا بو نه وه ی شه رمه زار نه بی (۵) .

وتمان مه وله وی زور جار بو زیاره تی کاک نه حمه دی شیخ و شیخ
عه بدولقادی موهاجیری مامۆستای چوووه بو سوله یمانی . له یه کئی له م

(۴) له دیوانی مه وله ویدا وتووومانه مه وله وی نه م پارچه شیعه ری له وه لامی
نامه یه کی شیخ سیراجو ددیندا وتوووه . نه گه ر نه مه ی به زمانی سه یید
موحه ممه دی کورپه زای مه وله وی یه وه گیراوه ته وه ، راست بی ، نه بی
نه وه ی نه وی هه له بی . به لام تیکرا به پارچه شیعه ره که دا دیاره که نامه یه ک
له مه یدانایه و ماده م نه مه ی سه یید موحه ممه د گیراویه ته وه راست بی ، نه بی
نامه که هی شیخ به ها ئوددین بووبی و به شیخ ضیا ئوددیندا بو ی نار دبی .

(۵) نه بی نه م کابرا کابرایه کی بیگانه له هۆزو عه شره تی مه وله وی بووبی ،
چونکه پیاوی عه شره ت رووی نایه کاری و ناپیاوانه بکاو بشگه ری ته وه
ناو عه شره ت .

سه فهرانه یدا کاک ئەحمەد پێی ئەلێ مەولەوی ئامۆژگاری یەکم بکە •
 مەولەوی یش وەلامی ناداتەووە • کاک ئەحمەد قسە کە ی لێ دووبارە ئەکاتەووە •
 مەولەوی هەر وەلامی ناداتەووە • کاک ئەحمەد بۆ جاری سێهەمیش داوای لێ
 ئەکاتەووە ، ئەمجارە مەولەوی ئەلێ : لە جاری یەکمەدا کە پیت و تەم ، تەماشام
 کرد هیچ واجب و سوننەتیک نی یە تۆ تەرکت کردبەن و من عەرزت بکەم بیکە •
 لە جاری دووھەمیشدا تەماشام کرد هیچ حەرەم و مەکر و وھیک نی یە
 کردیئت ، تا پیت بلیم تەریان بکە • ئیستا هەر ئەوەندەت عەرز ئەکەم
 شەیتان خۆی ماس داوہ بۆت ، ئاگات لە خۆت بی تەفەرت نەداو لە خۆت
 بایی نەکا • جا کاک ئەحمەد گەلێ فرمیسک بەچاویا دیتە خوار •

خوالێ خۆش بوو سەید ئەحمەدی عازەبانی بۆی گێرامەووە وتی :
 سەید حەسەنی موفتی داوای حەیبە خانی کچی شیخ عەلیی عەبابەیلێ ئەکاو
 ئەیدەنی • جا کە لە سولەیمانی یەووە ئەرۆن بۆ عەبابەیلێ بەشوین بووکدا ،
 شیخ عەلیی باوکی بووک بە مەولەوی ئەلێ مەولەوی من کەسم نی یە لەگەڵ
 حەیبە بینیرم بۆ سولەیمانی و لە تۆ مەحرەم تر نی یە بە مالی ئیمە ، لەگەڵی
 بڕۆ ، ئەویش لەگەڵ بووک ئەروا •

لە رینگادا بە عادی برازاوا دەست ئەکەن بە گۆرانی وتن • یەکی لەو
 کۆمەڵە کە ناوی (حەمەی ئامین) بوو ، دەنگی زۆر خۆش بوو • دەس ئەکا
 بە (قەتار) و (ئای ئای) وتن بە شیعی مەولەوی یەووە • مەولەوی بەسواریی
 و لاخەووە لەبەر خۆشی دەنگی حەمەی ئامین جەزبە ئەیگری و بەجۆری لە
 حالی تەبەیی دەرنەچی ئەکەوێتە خوارەووە • خەلکە کە دائەبەزن و راستی
 ئەکەنەووە سوارێ و لاخە کە ئەکەنەووە لە حەمەی ئامینیش توورە ئەبن
 ئەلین خەتای تۆ بوو و مەولەوی کەوتە خوارەووە • حەمەی ئامینیش دێ
 بەلای مەولەوی یەووە پێی ئەلێ قوربان بۆچی وات پێهات ، خۆ من هەر

شيعره كانى خۆتم ئەخويندەووه ؟ ئەوئيش ئەلئى كورپه كهئى شيعرى من ئەوئنده
خۆش و به تهئسیره ؟ به خوا خه تاي ئاوازه كهئى تۆ بوو •

پئوهئدى رۆحىي مهولهوى

سه ره تاي پئوهئدى رۆحىي مهولهوى ، وهك مهئسووئىكى ته رىقه تى
نه قشبه ئدى ، به شىخ عوئمان سىراجوئدئنه وه بووه • پاش كوچى دوایى
ئهو بووه به مهئسووبى شىخ موحه ممهءد به هائوئدئنى كورپى و زۆرى باوهر
پئى بووه به (ئاینهئى كامل) واته ئاوئنهئى ته واوو پئىگه ئشتوو ناوى بر دووه ،
واته هه موو سىفه ته به رزه كانى باوكى ره نگیان له مئشا داوه ته وه •

مهولهوى به نامهئى به رزو شيعرى پرسۆز هه سئى پاك و خاوئنى خۆى
به رابه ر به م دوو ذاته هه مئشه ده ر برپوه • لئره دا بۆئموونه ئەو پارچه شيعرهئى
ئهنوو سینه وه كه به بۆنهئى هاتنه وهئى شىخ به هائوئدئنه وه له سه فه رى حج
دايناوه و بۆئى ناردوووه :

ئاینهئى كامل ! ئازيزه كهئى فهرد !
فئداى ئامات بيم سه فاىت ئاوهرءد !
خه ئلئىن گهرد پات نه دئدهم دوور بى
يانهئى چه م وئران ته مام خاپوور بى
خاس بى ته شرىفت هه م ئاوهرءده وه
گهرد پات وه ته ن ئاواكه رءده وه
ساقى ، ئینه به زم وه صل يارانن
چه رخیچ هه ر ئەو چه رخ هه رءده جارانه ن

دهورئ دەر وه بهزم وه پيالءوه
ژهنگ دل وه زاخ مهى بمالءوه

جاميمان جه دەس تو هم سه نده بو
فرسه تهن نصيو نهك نه مه نده بو (٦)

چەردەيەك لەبارەى ژيانى گوڤه لایه تىبى مهولهوى يهوه

له گه ل ئه وه شدا كه مهولهوى لهبارەى ئابوورى يهوه هەرگيز ژيانىكى
خۆشى پانه بواردوو ، هەرگيز ئاماده نه بوه له پیناوى ژيانى دنيا دا دەس له
عیززەتى نهفسى خۆى هه لگرتى . له نامه كانى مهولهويدا كه دەسگيرمان
بوونو ههروهها له وهنگوباسانه يهوه كه دەم به دەم ئه گيررينه وه ، بو مان
دەر ئه كهوى كه زور جاريش فه رمان په وایانى ناوخۆى ناوچه كه به وجۆرهى
كه شایانى كه سىكى وهك مهولهوى بى له گه لى نه جوولا و نه ته وه وه قه دريان
نه زانیوه . كه چى فه رمان په وایانى قاجارى و ئه رده لانى گه لى جار بانگیان
کردوو ته لای خۆيان و ديهات و مولکیان داوه تى ، به لام ئه وه قوبوولى
نه کردوو وه هەرگيز نه یو يستوه خزم و كهس و كار ه كانى و ناوچه ی كړینى
تا وه گۆزى به جى بیللى و به مولكى دنياى نه گۆرپو نه ته وه . بو نموونه فه رهاد
میرزای مامى ناصر و ددین شا داواى لى کردوو په پروا بو ئیران و هه ر مولكى
دلى ئه یگرى هه لى بژیرى بو خۆى . غولام شا خانى ئه رده لانىش داواى لى
کردوو به جى بو ناوچه ی سنه و دى (زه لان) وه ر بگرى بو خۆى ، به لام

(٦) له دیوانى مهولهويدا نووسيو مه كه وا مهولهوى ئه م پارچه شيعره ی له
پيشوازی لى كردنى شيخ به هائود دیندا وتوو كه چوو به سهر لى دانى ،
به لام پاشان بو م دهر كهوت ئه وه هه له يه وه به بو نه ی هاتنه وه ی شيخه وه له
سه فه رى چه ج داينا وه .

مهولهوی هەر ئهوهی پێی باش بووه ههرچۆن بووه له (سهرشاته) کرینه کهی
خۆی بمیینهوه •

مهولهوی تا سالی ۱۲۹۳ی هجری ، واته تا ده سال پاش کوچی دواييی
شیخ سیراجوددین ، بێدردو مهینهت رایبواردوووه ، بهلام لهو سالهوه ئیتر
کهوتوووته بهر تیری گهردوون • مردنی عهنبهه خاتوونی ژنی و ، پاش ئهوه
کویربوونی خۆی و ، ئهجا سووتانی ماله کهی که کتیبخانه کهشی تیا
سووتاووه ، پاشتر کوچی دواييی شیخی بههائوددین و ئهوه که لینه رۆحی به
گهورهیهی بهو رووداووه کهوتوووته ژيانی و ، پاش ئهوانهش له ولاخ
کهوتنه خوارو پشت شکانی ، ههموو ئهمانه دواساله کانی ژيانی بان لێ
تال کردوووه ئیتر تا سهری یه کجاریی ناوهتهوه بهدهم دهردو ئازاری دلو
دهروونهوه تلوتهوه •

خیزانو منالی مهولهوی

ئهوهی له پاشماوهی بنه ماله ی مهولهویمان بیستوووه ئهوهیه که مهولهوی
تاقه ژنیکی هیناوه و ئهوه ژنهیش (عهنبهه خاتوون) ی خوشکی (ئه کرهه) ناوی
ئهفغانی بووه که یه کچی بووه له چهندهفغانی له ولاتی خویانهوه کوچیان
کردوووه بۆ کوردستانی بابانو له پهنای پاشای بابانا خویان گرتوووتهوه •
له ناو ئهمانه دا ئه کرهه زۆر دیارو سهربه ده ره وه بووه •

مهولهوی عومریکی باش و خوش و پرخۆشه ویستی له گهله عهنبهه
خاتوون به سهه ربردوووه • ئه مهش به وه دا ده ره ئه که وێ که به مردنی عهنبهه
خاتوون دنیا له پیش چاوی مهولهویدا تاریک بووه ، گهلی پارچه شیعی
ناسکی پرسۆزی له لاواندنه ویا وتوووه که بهرزترین نمونه ی شیعی
خۆشه ویستی و لاواندنه وهن له ئه ده بی کوردیدا •

مهولهوی له عه نهر خاتوون چهند کور و کچی بووه • کوره کانی
نه مانه ن : (۱) سه یید موحه ممد که گوره بووه و ژنی هیناوه ، به لام له ژیانی
مهولهوی خویدا به گنجی مردوووه له دئی (گونده) به خاک سپیراوه •
نه گپرنه وه له کاتی نه خویشی مردنی ئەم کوره ی مهولهویدا باوکی له تهوئله
بووه لای شیخ سیراجو ددین • نه تیرن به دوایا بگه پرتته وه • که دیتته وه له پشت
دئی (عه نه ب) هوه دهس ئەه کا به گریان • لیبی ئە پرسن بوچی ئە گری ؟ ئەویش
ئەلی چۆن نه گریم ! حه زره تی به عقووب بوئی کراسه که ی یوسفی کوری
به لووتاهات پیبی شادمان بوو، من بوئی کفنی موحه ممدی کورم دیتته لووتو
دلّم نه برژی ! که ئە گاته وه مال ئە بینئ موحه ممدی کوری مردوووه و
شورراوه و پیچراوه له کفنه که ی و چاوه پروانی گه رانه وه ی باو کینی • ئەم
سه یید موحه ممده تاقه کوریککی بووه که ناوی موحه ممد سه عید بووه و
وه چه ی لی که وتوووه ته وه •

(۲) شیخ موحه ممد که ئەمیش گوره بووه و ژنی هیناوه ، به لام به
گنجی مردوووه و کوریککی لی به جی ماوه که ناوی عه لی بووه • ئەمیش هه روا
وه چه ی لی که وتوووه ته وه •

(۳) سه یید عه بدوللا که زور ژیاوه و چهند ژنی هیناوه و گه لی وه چه ی
لی که وتوووه ته وه •

(۴) هیدایت که به گنجی بهر له ژن هینان مردوووه • بیستوووه شیخ
به هائو ددین به بوئنه ی مردنی ئەم کوره وه چوووه بو دلدانه وه ی مهولهوی و
سه رخویشی لی کردنی • مهولهوی بهم هاتنه ی شیخ ئەوه نده شادمان بووه
وتوووه خوژگه چهند کورم ئە بوو یهک له پاش یهک ئە مردن به مەرچی تو بو
پرسه ی هه رکامیان بهم جووره ئەهاتی بو لام •

نه وه ی مهولهوی هه موو ئینسانی ره وشت به رزو به شهره ف بوونو

تیکه‌لی یان له گه‌ل بنه‌ماله‌ی شیخ سیراجوددین بووه و هاتوچۆی شیخ ضیائوددینیشیان کردوو ، ته‌نانه‌ت نه‌وه‌نده له‌گه‌ل مالی شیخ تیکه‌ل‌بوون هرچه‌ند هاتوو‌نه‌ته بیاره نه‌وه‌نده خۆیی بوون و نه‌وه‌نده ماونه‌ته‌وه ، زۆر که‌سی نه‌شاره‌زا وایان‌زانیوه کورانی شیخن له‌ده‌ره‌وه هاتوو‌نه‌ته‌وه بو مالی باوکیان . نه‌مانه زۆر به‌قه‌ناعه‌ت و بورده‌باری له‌دیهاتی عه‌شهره‌تی خۆیانا ، وه‌ك (مۆرتکه) و (زارین) و (سه‌رشاته) رایان‌بواردوو ، له‌گه‌ل نه‌وه‌ش هه‌میشه میوانیان بووه و خه‌لك لایان‌داوه‌ته لایان و مالیان وه‌ك کاروانسه‌را بووه بو ریوارانی نه‌و ناوچه‌یه .

دۆستانی مه‌وله‌وی

که‌سیکی نه‌دیپ و نوکته‌زان و سوّفی و مه‌لای گه‌وره‌ی وه‌ك مه‌وله‌وی ، له‌ماوه‌ی هه‌شتا سالی ژیا‌یا به‌ته‌بیعه‌تی حال نه‌بی دۆست و براده‌ریکی زۆری بووبی . ئی‌مه‌ لیره‌دا باسی هه‌ندی له‌به‌ناوو‌بانگه‌کانی نه‌وانه نه‌ووسینه‌وه .

یه‌کی له‌و دۆستانه‌ی مه‌وله‌وی نه‌حمه‌د پاشای (۷) کوری سوله‌یمان

(۷) نه‌حمه‌د پاشا خۆشی له‌عولوومی دینی‌دا پایه‌به‌رز بووه . من خۆم نوسخه‌یه‌ك کتیبی که‌مالی شه‌رحی شافیهم له‌لایهن مامۆستام شیخ عومه‌ری ئیبنولقه‌ره‌داغی‌یه‌وه ده‌سگیر بوو له‌ئاخریه‌وه نووسرابوو به‌ده‌ستی نه‌حمه‌دی کوری سوله‌یمان بابان نووسراوه‌ته‌وه و سالی نووسینه‌وه‌که‌ی به‌هیجری و میلادی و عیبری و قیبطی دیاری کردبوو . به‌داخه‌وه پاشان نه‌و کتیبهم له‌ده‌ست ده‌رچوو .

له‌سه‌رده‌می ته‌دریس کردنیشما له‌نیرگسه‌جار له‌ ۱۳۴۴ی هیجره‌تدا لاپه‌ره‌ی یه‌که‌می کتیبیکی ته‌فسیری به‌یضاویم له‌ناو کتیبه‌کانی کتیبخانه‌ی مه‌دره‌سه‌ی نیرگسه‌جاردا دی به‌خه‌تی نه‌حمه‌د پاشای بابان لیتی نووسرابوو نه‌م ته‌فسیری به‌یضاوی‌یه‌م وه‌قف‌کرد له‌سه‌یدعه‌بدولره‌حیمی مه‌وله‌وی . دیاره‌ کتیبه‌که‌ پاش مردنی مه‌وله‌وی که‌وتوو‌ته‌ نه‌وی و به‌ده‌ستی فه‌قی‌وه‌ دراووه‌ هه‌ر نه‌و په‌ره‌یه‌ی ماوه .

پاشای بابانه که هر له سهرده می فهقی یه تی مهوله وی یه وه دۆستی بووه و
پیشتریش باسیکم گیرایه وه که پاش ئیجازه وه رگرتنی مهوله وی سهیرائیکی
بۆ ریکخستوووه بۆ سه رچار •

یه کیکی تر له دۆستانی مهوله وی موحه ممه د پاشای جاف بووه که
سه رۆکی هه موو خیلی جاف بووه • پاشان خوا یار بی ئه و نامه بی نوخته یه
ئه نووسینه وه که مهوله وی بۆ نووسیوه •

یه کیکی تر له دۆستانی مهوله وی مهحموود پاشای جاف و یه کیکی تریان
عوثمان پاشای برای مهحموود پاشا بووه •

دۆستیکی تری مهحموود به گی خزمی مهحموود پاشا بووه که زۆر
دۆستی بووه و به شیعو په خشان نامه له به نیانا هاتوووه و چوووه • یه کئی له و
نامه ئه م پارچه شیعه یه که ئه م مهحموود به گه بۆ مهوله وی نارددوووه :

شمالا عمر افزائی و جان بخش
که هستی چون دم عیسی روان بخش

سیه ابر از تو چون سیماب گردد
ز فرت کوه برفین آب گردد

که دارم عرضه ای ای دل نوازم
تحمل کن که بنده عرض سازم

مهمی هست مارا از شمیران
ز روی لطف آنجا اسپ میران

مترس آنجا اگرچه جای بیم است
مقام مرشدم مولی (رحیم) است

ز آشوب زمان و چرخ غدار
ز شومی (عمر پشای سردار)
یزید ثانی آن سردار افخم
ولایت شد ز بیدادش پر از غم
(اذلّه) را نموده اهل عزت
که مولای من از او کرده هجرت
(چرستانه) بزد آتش به یک بار
گزیده جای خود دامان کهسار
میان (قلعه) و دشت (ولو بر)
سیا چادر زده چادر به چادر
ورا (عثمان خاله) و (کاکه یونس)
ندیمان یمین هستند و مونس
یسارش را (خضر بگ) با (فتاح) است
به همراهیش آنها ذوجناح است
شرفیاب حضورش باش از من
تو از من دست آویزش به دامن
ز حال بنده میپرسد که چون است
بگو دیدم که در گرداب خون است
که از خیل مهین بانوی ارمن
لرستان را قدیمه کرده موطن
ز قصر از بیم شیرویه گریزان
به (مخمل کو) شدند افتان و خیزان

یکی مه پارهء از نسل شیرین
بت شکر شکن بازوی رنگین
رخش ماه دو هفته کرده محبوس
لقب شیرین ثانی نام طاووس
پی تفریح قلب و خواهش دل
سرای میر مارا کرده منزل
نه بتواند قلم و صفش نوشتن
به خود دارد همی بیم شکستن
مه دو هفته در وی دید ناگاه
مقابل چون نشد با روی آن ماه
اشارت کرد تار هر دو گیسو
مه دو هفته را آرند بر رو
خبردار است البت سرور ما
ز حبس ماه و حکم دلبر ما
خرامان رفت روزی سوی صحرا
شود سر سبز ازو گلهای حمرا
ز (شیروان تپه) تا دامان (شاگل)
گروه آهوان بد گلّه در گل
نظر افتادشان بر چشم جادو
سراسر چشم آهو گشت آهو
غزالان جمله صف صف ایستادند
اطاعت را همه گردن نهادند

من مهجور طاقت رفته از دست
ر بوده جان و دل آن نرگس مست
گریزان گشته عقل و هوش هر سو
معلق روح مانده دست زانو
ولی او از بدن کرده کناره
بفرما ، سرورا ، تا چیست چاره !؟

بۆ روشن کردنه وهی مه بهست له م پارچه شیعره ئەلین که وا مه وله وی ،
وهك پيشتريش باسماز کرد ، پاش ئیجازه وهر گرتنی هاتوو له دیی
چروستانه ی نزیك هه له بجه دانیشتوو وه مائی موحه ممهد پاشای جاف و
خزمانیشی له هه له بجه وه وروپشتی هه له بجه بوون و گه لئ جار هاتوون بۆ
دیده نیی مه وله وی و مه وله وی یش سه ری له وان داوه . له و سه رده مه دا
ده وله تی عوسمانی ئەیه وی چهك له موحه ممهد پاشاو خیله که ی وه ربگری و
بی چه کیان بکا ، به م نیازه (عومه ر پاشای سه ردار) به سوپاوه ئە ئیریته
سه ریان . ئەوانیش ناچار ئە بن شاره زوور به جی دیلن و ئە گوێزنه وه بۆ ئە و
چیا یانه ی بنار . مه وله وی یش که مائی له چروستانه ئە بی بارئه کا ئە چی بۆ
پشتی کانی که وه ی شه میزان و له شویتیکدا که ناوی (ول بهر) ه نیشه جی
ئە بی . عومه ر پاشایش گه لئ له دیهاتی شاره زوور ئە سووتینی که هیی دهسته و
دائیره ی موحه ممهد پاشا ئە بن و چروستانه یش یه کئ ئە بی له و دیهاتانه . ئە م
کاره ساته له ۱۲۷۶ ی هیجره تدا رووی داوه . عومه ر پاشا که سه رناکه وی به
مه رامی خۆی بگاوه شایری جاف چهك دامالراو بکاوه موحه ممهد پاشا
بگری ، ئە گه ریته وه بۆ مووسل . به گزاده و خه لکی کوچ کردوویش
ئە گه ریته وه بۆ ئە م بهری سیروان و له م کاته دا موحه ممهد پاشایش زه ماوه ند بۆ
مه حمود پاشای کوری ئە کاو ژتیکی ده نگ خووشی (تاوس) ناو له و زه ماوه نده دا

گۆرانی ئەللی • ئەو سەردەمە هیشتا مائی مەولەوی ھەر لەوبەرەو بوو و
ھیشتا نەگەر او تەو بو چروستانە خانوو لەوی بو خۆی دروست بکاتەو و
لەگەل موخەممەد پاشای دۆستی بەیەك بگەنەو •

مەحموود بەگ ئەم پارچە شیعرە ی لەم بارەو بو مەولەوی نووسیو و
لە سەرەتایەو باسی ئازاوەی عومەر پاشای سەردار و سووتاندنی چروستانەو
بارکردنی مەولەوی لەگەل خەلکی دەورو بەردا بو شەمیران و دەوارەلدانیان
لە (ول بەر) ئەکا • پاشانیش دیتە سەر باسی زەماوەندەکو گۆرانی وتنی
تاوس و جوانی ئەم تاوس ناو • دیارە مەولەوی یش وەلامی ئەم نامەییە
داوەتەو و ئەبی بە پارچە شیعیکی جوانی — دوور نی یە پر لە ھەستی
نەتەوی و داکۆکی کردن لە ولات — یش وەلامی دایتەو ، بەلام سەد داخ
ئیمە تائیتا ئەم وەلامە یسان دەسگیر نەبوو و ناگادار نین ئەبی لە کوی و لای
کی بی !

دوانی تر لە دۆستانی مەولەوی رەزا قولی خان و غولام شا خانی کورانی
خوسرەو خانی کوری ئەمانوللا خانی ئەردەلان (۸) •

(۸) رەزا قولی خان و غولام شا خان ئەدیبو بنووس بوون ، بەتایبەتی غولام شا
خانیان ئەدیبو شاعیریکی بەرز بوو و شیعی بە دیالیکتی گۆران و توو و
لیرەدا چەند پارچە شیعی بلاوئە کەینەو :

(۱)

میرزام زام حەیی • • میرزام زام حەیی • •
دانیان دەور ، دانش کەردە تەیی • •
ئەفلاتوون فامان ، حەکیمان حەیی
پەیی ئازار دل نیشان دان دوو بەیی
ھۆر یزام دەردەم شاران کەردم تەیی
ناگا دیم دوو بەیی نە سەر شاخەیی نەیی
بەیی چ بەیی ؟ ئەمەر نەونەمام نەیی
خۆلاسەو خۆش بو ، خۆش مەزە چۆن مەیی

نه فهوق بهیدا جفتی سیا حه‌ی
 موسته‌حفیظ مدران نه ده‌وران به‌ی
 ته‌واسیامه‌وه ، مه‌خفی بیم جه حه‌ی
 ته‌رسام ، نه‌به‌ردم ده‌س په‌ی بنه‌ی به‌ی
 مهر هم بای شه‌مال بیاوۆ په‌ی په‌ی
 جه هم جیا کا حه‌ی و به‌ی و نه‌ی
 وه‌رنه نه‌ی طیفله طیفل‌ناسای خودر‌ه‌ی
 په‌نجه مپیکۆ نه قولابه‌ی به‌ی
 حه‌ی و به‌ی و نه‌ی جه‌رگم که‌رده‌ن په‌ی
 زینددگیم په‌ی چی ؟ وه‌ی وه‌ یانه‌م وه‌ی !
 قه‌ومان و خویشان کن دی‌یه‌ن ، کن ، که‌ی ؟
 به‌ی میوه‌ی نه‌ی بو ، حه‌ی نه‌ ده‌ور به‌ی ؟
 گیسوو چون عه‌قره‌ب پیچ پیچه‌ن چون حه‌ی
 لوله‌ن چون لاولو پای نه‌مام نه‌ی
 به‌ حوکم قادر عه‌لا کوللی شه‌ی
 وه‌ به‌یان به‌یان مه‌قسه‌د که‌ردم ته‌ی
 (غولام) به‌شوق نه‌و شا لامه‌کان که‌رد ته‌ی
 بی‌ده‌رس ، عولووم حاسل بی‌یه‌ش په‌ی
 وه‌س بشوۆ نه‌ فیکر ئینتیظار به‌ی
 سه‌ودای به‌ی ره‌نگت زه‌رد که‌روۆ چون خو‌ی

(۲)

یاس دل مه‌یژه (والی) نه‌ر شا بی
 واجبه بوۆ دز پا له حاشا بی
 به‌ل نه‌مه خوداس چه‌پس ته‌قدیر بی
 ده‌س وه‌ دوو شاخه‌ی زولف زنجیر بی
 حوسن بی‌پایان زولف په‌ریشان
 زنجیره‌که‌ی دل ، تازیانه‌که‌ی گیان
 زولفو کاکۆلی دوو ده‌رد ته‌وه‌نم
 نه‌م عوقده‌ی موشکول ، نه‌و به‌ند مه‌حکهم

شیت به بهو زنجیر ، بهو دهشت و دهردا
 ئەمجار نۆبه ته بدهی وه سهردا
 سه رتاپام قوربان پا تا سهرت بی
 ده و له ته که ی حوسن هه ر تا سهرت بی
 له و باده بده ساقیی بی میثال
 ذهوقی وهك هیجران ، شهوقی وهك ویصال
 فاریغ کا له قهید سوودو زیانم
 نه سوودو زیان ههتا نه زانم
 مهستم یا هوشیار ، بیدارم یا خه و
 یارم یا ئەغیار ، من منم یا ئەو
 ئەرزانی بی میسر به عهزیزه که ی
 خه لاص بیم نه دهس توره حیزه که ی
 یاره ب به یه عقووب یوسف وه سه بری
 حه قم بسینی ، حه قۆسین نه مری
 به یه کئی وهك خۆی دهسه و یه خه ی کا
 نیمه شه و دوچار چفه چفه ی کا
 وهك چا و ئیشه دار ئیش و گلی بی
 ئەمجاره نۆبه ی تلاوتلی بی
 به دهر د عیشقۆ دهوا دهوا کا
 بدا وه سهردا ، خودا خودا کا

(۳)

مادده موسته عید وهقت نهشته ره
 وه لیکن خۆفی سه ختم له به ره
 سه راپام مه ملوو له مه یل له یله
 وجوودم نه جام حه یات که یله
 فه ساد بی خه بهر نه که ین و به ینی
 ئیش نیش وه مه یل له یلی نه گه ینی
 له ووه خته نه فهس که وته شو ماره
 دیده وه حه سه رت نیگای دوو باره

نالهي بولبولي بۆ لائوبالي
 (والی) نه بولبول خاستر دهنالی
 وه لآهي صيدقه نهوقات تاله
 مصيبت زهدهي ، حالت بهدحاله
 لهو زهخمه دهرهات وه بن گويچكيدا
 دهرچوو ، خاس دهرچوو ، وهلاي دوچكيدا
 نهگهر وهك جاران نهيتلينيتهو
 قهدری وه نهدهب نهيكولينيتهو
 لهبهر ئيش و نيش خديم زاري به
 زهخم (نهورام) ان خهيلي كاري به
 لهو حاله تيشدا فهراموش نهبووي
 ئافهرين (والی) بازي گوش نهبووي
 ثابت قهدهم بووي ، دل دله نهبووي
 سير نيگادير بووي ، دهمهاله نهبووي
 موونيس و نهيس شهو تارم بووي
 گاه گول ، گاه بولبول ، گاهي خارم بووي (★)

ئەم غولامشا خانەو رەزاقولى خانى براى چەند جار بەهۆى
 ناحەزى كردنيانەوه لەگەڵ يەكترو پەنابردن بە حوكمرانانى تاران ، لە
 حوكمرانانى ئەردەلان لابران و لەسەرى دانراونەوه . سەرەنجام حوكمرانى
 بۆ غولامشا خان جىگير بووه و لەسەرى ماوه تەوه تا كوچى دوايى كردوو .
 هەندىكىش ئەلەين دەرمان خوارد كراوه . ئەلەين ئەم ذاتە بووه بە
 جەعفەرى و گەلى جار لەسەر هەندى شت هەراو ئازاوه لە ولاتەكەيا
 پەيدا بووه . جارتيكيان مەولهوى پشت بە دوستايەتیی كۆن نامەيەكى
 بۆ نووسيوه لەبارەى هەندى شتەوه ئامۆژگارى تيا كردوو . ئەو نامەيەم
 بەداخەوه نەديوه ، بەلام وهلامەكەى غولامشا خانم دەسگير بووه ، ئەوا
 لێرەدا ئەينووسمەوه :

(★) ئەم سێ پارچە شيعرەم لە رووى كەشكۆلەكەى خوالى خوۆش بوو
 مەحمود پاشاى جاف نووسيوه تەوه ، لەوى تەنها لە پارچەى يەكەمیان
 نووسرا بوو هبى (غولامشا خان) ، لەو دوانەكەيان نووسرا بوو هبى
 (والى) ، بەلام وا مەشهوره (والى) نازناوى شيعرى غولامشا خانە .

« نازم به خرابات که اهلش اهل است
چون نیک نظر کنی بدش هم سهل است
یک اهل دل از مدرسه نامد بیرون
ویران شود این مدرسه دارالجهل است

نامه نامی و خطاب مستطاب گرامی سامی بتمامی ، من البدء الی
الختم اولاً و لفظاً ، و من الختم الی البدء ثانیاً و معنی ، بنظری از شائبه
دوربینی محفوظ ، و خاطری از رسیدن نصف المواصله محفوظ ،
ملحوظ گردید .

غمت را در دلم کرد آشکارا زخم پیکانت
فغان در پرده نگذارد یکی راز نهانی را

فدای التفاتهای نهانی و عیانیت را شوم . مطلب طریقتی و بلکه پاره
از نکات شریعتی را بحکم حدیث «استر مذهبک» مستور و دائمی غیر
مسطور داشته‌ام . ولی در این مقام که موقع بیشتر از پیشتر خفا
واخفاست ، اگر عرض نکنم روحانیان دور نیست ارباب هوای نفس و
غرض شمارند (و لا حول و لا قوة الا بالله) .

در اوائل عمر عزیز که بهار نو شانوش و بریز بریز بود ، با عدم سلوک
و غلبه نهایت شکوک و استتاعه حالی و مالی ابناء ولایه
و ملوک متذکر شدم (ما للعب خلقنا) . حتی المقدور ، از نزدیک و دور
ظاهراً احکام شرع مقدس را تابع ، و نفس اماره بسوء را بمفاد (لا یسقط
المیسور بالمیسور) از مناهی و ملاحی مانع گشتیم . بعد از چندی
و گرفتاری بکنده و کمندی خستگی دل بستگی بهم رسید متذکر گردیدیم
که اولوالالباب را حضرت دوست محض این قشر و پوست نساخته است .
اگرچه هرچه از دوست میرسد نکواست بخیال وصال افتادم ، و دیده
دل براه دیدن آن جمال را گشادم ، من جانب الله اخذ طریقہ علیہ
نعمت اللهی را از سالک مسالک و منجی هر مهالك مرحوم کلاب علی شاه
که منسوب بشاه علی رضا شاهندی بود نمود و مدتها طریق این طریقت
علیه را پیمود .

و در ثانی در دارالخلافت تهران در خدمت مستان معرفت جناب
مستان شاه هندی تکمیل بقدر استعداد شد . و بعد در خدمت مرشد
هندی رحمه الله اخذ طریقہ علیہ قادریه کرده بود ، و در خدمت
سراسر سعادت مرحوم مولانا ملا عبدالله تهمتائی طائی طاب ثراه اخذ

طریقهء علیهء نقشبندیه کرد ، و مدتی در خدمت کعبهء ایشان و مرحوم ملا احمد کوله ساره رحمه الله تعالى بسربرد تا الی یومنا هذا که محض فضل حضرت رحیم بشرف صحبت ناشرالدین والامان جناب شیخ عبدالرحمن سلمه الله تجدید عهد نمود ، و بلسان قلب استدعای گشودن باب رحمت کرد . امیداست از ذکر (یا من هو بمن ترجاه کریم) حسن خاتمه نصیب گردد .

چه کار داشتی که نگذاشتی دردم
نهان و خلق در حقم بی گمان باشند

بعد ازین تفصیلات زحمت میدهد آن جناب در املاکات من مختارند هر جا میل داشته باشند سکونت نمایند ، بخصوص در قریهء (زلان) ملك من مادام حیات من و شما ، آن شماست ، و بعد از من تو از بازماندگان من خوشحال صریح میباشید ، و اخلاف شما اهل شما باشند حسبما قرر و حرر آنها برقرار دارند . من که طاقت وداع ندارم خدا حافظ . (ان الذی فرض علیک القرآن لرادک الی معاد . وصلى الله على محمد وآله الطاهرين اجمعين) .

له رسته کانی دوایی نیم وه لآمه ی غولام شا خانه وه وا دهرئه که وی مهوله وی له سه فهریکی سنه یدا ، پیش گهرانه وه ی بو کوردستانی عوسمانی نامه که ی بو نووسیوه و نه ویش وه لآمی داوه ته وه ، بو یه داوای لی نه کا له دئی (زه لان) ی مولکی نه ودا دانیشی و ، نه بی پیشانیش له م پرووه وه قسه ی له گهل کرد بی و ، هه روا نه بی مهوله وی مالآوایی لی کرد بی ، بو یه نه ویش نایه تی (ان الذی فرض علیک القرآن لرادک الی معاد) ی بو نووسیوه .

نیم غولام شا خانه و رده زاقولی خانی برای کوری خوسره و خانی ناکامن و دایکیان ناوی (حوسنی جیهان خان) و کچی فه تحه لی شای قاجار بو وه و به وه ی دایکیانه وه بارو دوخی ناو خانه دانیان گور او وه له سوننی یه تی یه وه بوون به جه عفه ری و به تایه تی یه که میان به ته واوی بو وه به جه عفه ری ، به لآم دووه میان نه لین له سه ری و شوینی سوننی یه تی ماوه ته وه .

خوسره و خانی باوکیان کوری نه مانوللا خانی گهره یه که مزگه وتی دارولئیحسانی سنه ی دروست کردو وه . باوکیان وه ک دایکی نه مان ژنی بو وه ، میردی (مه ستووره) ی شاعیری به ناووبانگیشه که دیوانی له چاپدراوی هه یه . بنه مالهی نه مانه مه شهووره به (نهرده لانی) و نه لین

باپیره گهوردیان ناوی (ناردل) بووه واته (ئاگردل) واته چوست و چالاک و
ئازاو پالەوان .

ئەم بنەمالەیه لە سەرەتای موسوڵمان بوونی کوردستانەووە سەریان
هەلداوەو لە دەرباری وەزیرەکانی (بەنی موهه‌الله) و (ئەبووموسلیمی
خوراسانی) دا بوون و پاش ماوەیهک بوون بە سەرۆک و فەرمان بە دەست و
میرنشینیان بۆ خۆیان پیکه‌وه‌ناوه . لە سەر دەمی موغولی یەکاندا
(قوباد) ناوی ئەردەلانی که هاوچەرخێ (پەشەووت) ی کوری هولاکو بووه ،
دەسلەت بە دەست بووه و خۆی لە گەل موغولەکانا سازاندووه . ئەم
بنەمالەیه سەدەها سال حوکمرانی ناوچەیی کوردستانی ناوەراست بوون
(که پاشان بە ناوچەیی ئەردەلان و بابان ناسراوه) ، هەرچەند گەلی جار
ئەم حوکمرانی یەیان کشاو ته‌وه‌وه‌وه که م‌دەرەتان بووه و گەلی جارێش
پەره‌ی سەندووه‌وه و زۆر لای گرتووه‌وه . لە سەرەتادا ماوەیهکی زۆر
پیتەختیان لە (پالنگان) بووه لە هەورامانی ئەودیو لە داوینیی کیتی
شاهۆوه . تا ئەم دوایی یەش مزگەوتی ئەو دییە که ئەلین لە سەرەتای
هاتنی موسوڵماناندا کراوه بە مزگەوت ، هەر ما‌بوو و کۆلەکه‌کانی
بە پیتووه‌بون (*) . ماوەیه‌کیش پیتەختیان (قەلای مەریوان) بووه .
ماوەیه‌کی تریش لە (قەلای زەلم) ه‌وه حوکمرانی یان کردووه ، جا
گواستوو یانە ته‌وه‌وه بۆ دیتی (حەسەن ئاوا) که بە ناوی حەسەن خانی
ئەردەلانی ه‌وه دروست کراوه و ئەوسا گواستوو یانە ته‌وه‌وه . بۆ قەلای
(سینەدژ) که ئیستا مەشهوره‌ به (سنه) .

(*) مەشهوره‌ مەولانای جامی لە سەفەری حیحازیا ریتی که وتوو ته‌وه‌وه ئەو
مزگەوتە . لە و کاتەدا مەلایه‌ک دەرزی جامی (الفوائد الضیائیة) ی بە
فەقی یه‌ک وتووه‌وه ، شوینە که باسی (ئەمری دائیر) بووه ، مەلایه‌ک باش
نەیزانیوه جیتیکی داوه بە وه‌ی کتیبه‌که‌ی داناوه که مەولانای جامی یه‌و
لە مەجلیسه‌که‌دا حازر بووه ، بەلام مەلایه‌ک نەیناسیوه . که مامۆستاو
فەقی هەلساون و مەجلیسه‌که‌یان بە جی هیشتوووه ، مەولانا حاشیه‌یه‌کی
لە سەر ئەو شوینە نووسیوه لە کتیبه‌که‌داو بۆی روون کردوونه‌وه تیا یا .
دوعایه‌کی شەڕیشی لە نه‌وه‌ی ئەو مەلایه‌ کردووه که هەر کامیان کتیبی
جامی بخوینێ ته‌واوی نه‌کا . ئیستا بنەماله‌ی مەردۆخی جامی ناخوین
چونکه لە نه‌وه‌ی ئەو مەلایه‌ن و گوایه‌ ئەترسن دوعا که‌ی مەولانایان لێ
گیرا بی .

مهولهوی له ماوهی بوونی دووهه مجاریا له سنه بو خویندن له مزگه وتی
 دارولئحسان له گهڻ ئەم دوو شازادهیه بووه به برادهر و زۆر جار پیکه وه
 رایان بواردوووه نوکتهی خویشیان له یواندا و تراوه • ئەگێر نه وه جار یکیان
 رهزاقولی خان به مهولهوی ئەلئی : مهولهوی ! راسته ئەلئین فهقیکان له گهڻ
 خانمه کان میانه دائه مه زرتین و ئەگه ر ئاره زوو بکهن ماچیشیان ئەکهن ؟
 مهولهوی یش له وهلامدا ئەلئی : جا ، والی قهیدی چی به ئەگه ر خانم رهزا
 بی ؟ ئەم وهلامه ی مهولهوی زۆر ناسکه و دوو مهعنا ههئته گری • یه کهم
 ئەوهیه : قهیدی چی به فهقی خانم ماچ بکهن ئەگه ر خانم خوی پئی خوش بی ؟
 دووهه میش ئەوهیه : قهیدی چی به فهقی خانم ماچ بکهن ئەگه ر خانم خانمی
 رهزاقولی خان بی ، واته ژنی ئەو بی ؟

یه کیکی تر له دوستانه مهولهوی مهلا موحه ممد صالحی
 فهخر و لعوله مایه (۹) که له بنه ماله ی مهردوخی به کانه له لقی ناوچه ی
 (بیله وار) یانو ، له و تا قمه شیخانیه که له دئی (دهژن) دانیشتون •

(۹) ئەم مهلا موحه ممد صالحه کوری شیخ موحه ممدی کوری شیخ ئیمامی
 کوری شیخ موحه ممدی کوری شیخ قهسیمی کوری شیخ مهحمودی
 کوری شیخ ئەحمده دی تهخته یی به که به شیخ ئەحمده دی عهلامه
 به ناووبانگ بووه . باوک و باپیری ئەم ذاته له شیخ مهحمود
 به ره و خواریانه وه ولاتی خوئیانیان به جی هیشتوووه له دئی (دهژن) له
 نزیك (پالنگان) نیشته جی بوون . ئەم ذاته پاش ئیجازه وه رگرتن له
 سنه نیشته جی بووه ، خه ریکی ته دریس بووه . شیعریشی ههیه ، چهند
 پارچه یه کیم له که شکۆله که ی مهحمود پاشای جافدا بهرچاو که وتوووه ،
 وا لیره دا ئەیانوو سمه وه :

- ۱ -

نازک ساراو دهشت ، شیرین کۆساری
 سه فای به هه شتی تیدا نه واری
 گۆل شیوه ی روخسار ئازیز ده نوینئی
 بولبول وه پروویدا وه ک من ده خوینئی

لاله کهم کهم چاو بلاو ده کاتۆ
 ده وئیژی مهسته و شهراب ده خواتۆ
 وه شنۆی نهسیم چنووور ئەله رزی
 دیم او دیم ده کا هه ر ته ل وه ته رزی
 شه تاو وه ک فرمی سک چاوم ئەدا جۆش
 گولاو هه ر وه ک خوون دل هاتۆ خورۆش
 ناخ بو دل خووشی قه راری نه وی
 غوصصه ی بی مه یلی نازداری نه وی
 دهس یه ک بگرن هه ر وه ک له گه ل یار
 سه یر به هار کهن دیاره و دیار
 نه ک چون من هه ر یه ند خه م لیم بوو گه کو
 گو ل فیشته ر زامم ماوه رو ئەو سو
 سا ، نه ی چی ، ده ی ، نه ی ! سا ، ده رویش ، ده فی !
 قه زای په نجه تان له گیانم که فی !
 تو وه سه دای ده ف ، ئەو وه نا له ی نه ی
 جه رگم له ت له ت کهن ، ریشه ی دل کهن په ی
 به ل وه ها که می زامم ساکن بو
 ساتیک چی دنیا وه کام من بو
 نه موت بیشه ی عیشق خاری شیر گیره
 چله ی چه نگه لی قولابه ی تیره
 چنگی له ناودل هه ر کهس مه حکه م کرد
 ده سی هه لنه گرت ریشه ی ده رهاورد

(۲)

منه ت باره ویم !
 ئە ی موسو لمانان منه ت باره ویم !
 زه ده ی زام سه خت تیر خاره ویم !
 مه جروح بی هۆش ، گوروفتاره ویم !
 هیجری بی هیجران کیش ، هیجران باره ویم !
 جه یاران بریای بی قه راره ویم !

خه م کیش خه مبار خه م خه لاته ویم !
 جه زامن بریای دور ولاته ویم !
 سهرتاپا سفتهی کوی زوخاله ویم !
 غه ریب شاران ویران ماله ویم !
 تهن پاره پاره ، لهت لهت جه رگه ویم !
 بی واده یاوان وادهی مهرگه ویم !
 تا وه رووی مه ردهن دل ناشاده ویم !
 هه ی داد هه ی بی داد ، رهنج وه باده ویم !
 چه سرت یاران نه خاک به رده ویم !
 ویل سه رگه ردهن هه ردهی هه رده ویم !
 تا (یوم المحشر) گرفتاره ویم !
 زه لیل زه بوون بی غه مخواره ویم !
 جه گوشه ی شاران نه رامهنده ویم !
 جه لای نازداران ددان کهنده ویم !
 شاباز بی پهر ، بی پهروازه ویم !
 بی کهس ، بی ره فیق ، بی هامرازه ویم !
 جه دنیای فانی نائومیده ویم !
 مه ئیووس مه جرووح ، دور جه زیده ویم !
 چه یف ، چه صد چه یف په ی فصل وه هاران ویم
 په ی سه یرو شکار هه ر جاران ویم
 په ی گول و گولزار سه ر مه یدان ویم
 په ی نیم نیگای یار گشت ره فیقان ویم
 واوه یلا پهری نوور دیده ی ویم
 په ی نوور دیده ی بهرگوزیده ی ویم
 په ی فصل هامن هه واران ویم
 پهری نشینگه ی نازداران ویم
 په ی زه وق و زینه ت مه جلیسان ویم
 په ی ئیل و عه شرت گشت که سان ویم
 په ی فصل پایز ره زانان ویم
 پهری نه مامان خه زانان ویم

په‌ی شه‌مع فانۆس چراخان ویم
په‌ی زه‌مزهمه‌ی به‌زم دیواخان ویم
په‌ی شه‌ونشینگه‌ی هامسه‌ران ویم
په‌ری ره‌فاقه‌ت دل‌به‌ران ویم
په‌ی سه‌رحه‌دگه‌ری ولاتان ویم
په‌ی هه‌ی رووگه‌ری ولاتان ویم
یاران ، هامسه‌ران قه‌ومان و خویشان
سه‌رتاپا ته‌نم لیم بین هه‌راسان . .

(۳)

ئازیزم به‌سته‌ن . . ئازیزم به‌سته‌ن . .
جه‌وساوه‌ نه‌ رات زوننارم به‌سته‌ن
شیشه‌ی نام و نه‌نگ ته‌قوام شکسته‌ن
ئه‌عزام جه‌ باده‌ی مه‌یل تو مه‌سته‌ن
ئاذانم سه‌دای سه‌ودای بالاته‌ن
(قد قامت) م ذیکر بالای ئالاته‌ن
تا وه‌ زولفو رووی تو ته‌ماشامه‌ن
ئه‌دای نمای فه‌رز صوبح و عیشامه‌ن
سه‌ججاده‌م وه‌ هوون زامت ره‌نگ که‌رده‌ن
سوجده‌م وه‌ میحراب ئه‌برۆی تو به‌رده‌ن
ئه‌دای زه‌کاتم نیشار رو‌حه‌ن
وه‌ خاکپای تو م هه‌زار فوتوو‌حه‌ن
حه‌ججم ، طه‌وافم ئه‌ر شه‌وه‌ن ئه‌ر رو‌ن
هه‌وای گه‌شت ده‌ور ئاسانه‌که‌ی تو ن
ته‌پل رسواییم وه‌ هه‌رجا ژنیا
نامه‌ی به‌دنامیم په‌ی هه‌رکه‌س ونیا
په‌رده‌ی ئابرووم سه‌د جار دریاوه
تاسم نه‌ بازار عالهم زریاوه
هوونم چ حاکم چ قاضی چه‌ شیخ
واجب مزانان بریزان وه‌ تیخ

ئازيز سا وه رهغم قهول خاصو عام
 جه تاو تانهى مهردم ئه ييام
 شهرط بۆ ، كامين شهرط ؟ شهرط ههر جارار
 شهرط عاشقان جانفيداي ياران
 تا زهرپرى جه تن مانۆم نه فهسى
 گوش نهدهم وه حهرف واتهى هيچ كهسى
 تا رۆى ره ستاخيز ساعه تم نه بۆ
 غه ير جه دين تو طاعه تم نه بۆ
 كهى مه يل ، كهى مۆبه ت ، كهى سۆزش دل
 ههر رۆز زياد كه م تا ساي سه راي گل
 حه رفين واته نم ، عه هدين كه رده نم
 شهرطه ن وه فاي و يم وه گل به رده نم
 ئه ر عاله م ته مام وه نه م بى يان جه م
 به ند به ند ئه عضام جيا كه ن جه هه م
 ره گ ره گ بمپيكان وه قه نار ه وه
 ئاويزانم كه ن وه سي دار ه وه
 جار بده ن وه ناو كو وچه ي شاراندا
 وه عيبره تم كه ن وه بازاراندا
 شهرط بۆ ههر ساعه ت مه يلت زياد كه م
 خاطر ههر وه عه شق بالا كه ت شاد كه م
 ته رك وه فاو مه يل جينن و به شهر كه م
 وه مه يل تو وه روو ئه و مه حشه ر كه م
 سا ئازيز ، قوربان ، ديده و حه ياتم
 بتم ، باده كه م ، لاتم ، مه ناتم
 رۆحه كه م ، حوورم ، باغم ، به هه شتم
 ئاره زووى دنياو قيامه ت گشتم
 قوربان تو يچ به عه شق ئه وه ل جارينت
 به شق سۆز عه شق گه رم پارينت
 بز ان گيانفيدام ، ئيمتيحان تا كهى !
 وي نهى من عاشق سه رگهردان تا كهى !

دۆستیکی تری مهولهوی مهلا مهحموودی دشهیییه • ئەم ذاته
ئینسایتیکی زۆر پیاوچاڤو خواپهرستو دهستله دنیا داشۆردوو بووه • ههر
له بهر ئەم سینه تانهی بووه شیخ عثمان سیراجو ددین کردوو یه به مامۆستای
گهلی له کورپه کانی (۱۰) •

عاشق جه رای دۆس مه یلش جانی بۆ
حه یفه ن دۆس مه یلش وه زوبانی بۆ
عه رض حال و یم وه لات ئاوه رده ن
دهرد جه حه کیمان کئی په نهان که رده ن
وه رنه جه فای تۆو واتهی به دکاران
زوو پیم مناسان ماوای مه زاران
نه زووخ زامهت رهنگ گرتهن که فهن
تویج جوانه نی سه د ئاره زووت ههن
سه رحه لقه نشین به زم مه یخانه م
ته رسا په رسم ، کلیسا یانه م . .
ئهمه ش پارچه شیعریکه تی به فارسی :

کشت مرا تغافل دی چو شدی دچار من
یافته ای که عاشقم ، وای به روزگار من
دید قرار زلف تاب از دل بی قرار من
حلقه بحلقه ، مو به مو ، زد گرهی به کار من
من که به اختیار خود دل به تو داده ام ولی
دل بر بود جبر تو از کف اختیار من
کیست که فرق میکند جبر ز اختیار ، کو
جبر شده است در ازل علت اختیار من

(۱۰) ئەم مهلا مهحمووده کورپیکی بووه ناوی مهلا عهبدو تالا بووه مهلا یه کی زۆر
خاوه ن به هره بووه ، لای حاجی مهلا عومه ر ئەفه ندیی باوکی مهلا ئەبووبه کر
ئەفه ندیی مه شهوور به مهلا ئەفه ندی له ههولیر ئیجازهی وه رگرتوووه .
له مه نطیق و ئوصوولی فیه و ئوصوولی دین و ریاضیات و فه له کیاتدا زۆر
بهرز بووه . پاش ته واو کردنی خویندن له مزگه وتی دارولئیحسانی سنه

دامه زراوه و کراویشه به موفتی . ئەم ذاته له ١٣٤١ ی هیجره تدا له سنه
کوچی دوایی کردوو .

ئەم ذاته شیعی جوانیسی به کوردی و به فارسی ههیه ، وا بۆنموونه
چهند شیعیکی له باسی قهزاوقه دهردا ئەنوسمهوه له کتیبیکی جوانی
بچکۆلهیم وەرگرتوووه له باسی عهقیدهی ئیسلامیدا دایناوه :

جه و دما باوهر به قهزاو قهدهر
یانجی جه عهرصه ی ئیمکان سهواسهر
ههرچی مهوجود بۆ ئەزهل تا ئەبهد
جه خێرو جه شهڕ ، جه نیک و جه بهد
خواه جه کردهوهی ئیختیاری بۆ
خواه ههر وه قودرته ذات باری بۆ
گرد جه رۆی ئەزهل حهق مهعلووم کهردهن
یه کسهر وه رستهی تهحریر ئاودردهن
وهر جه کائینات قهلهم بی مهئموور
جه (لوح المحفوظ) کهردهنش مهسطوور
بی قهزاوقهدهر ، بی تهقدیر حهق
مومکین نین نهسیم بجمنۆ وه رهق
نهواچی وهختی گرد وه تهقدیر بۆ
مشیۆ ئیختیار بهستهی زنجیر بۆ
تهکلیف وه عهبدی فائیدهش نی یه
ههرچیوه کهرۆ موقهدهر بی یه
چونکه جوابت پیسه مداوه
زهمانه نی یه وه لای خوداوه
ئەزهل تا ئەبهد مهعلووم بی یه لیش
کائینات یه کسهر ههر کام نه جای ویش
جه میعش زانان ، جه لاش ویهردهن
جه دمای زانا تهقدیرش کهردهن
عیلمش موحیطهن یوهن روودادی
نه جه برهن پهی ویش نه پهی عیبادی

چواری تر له دۆستانی مهولهوی شیخ عهبدولقادی موهاجیرو شیخ
جهسیم و شیخ نهسیم و شیخ وهسیمی کورانی (۱۱) شیخ موچهمهده سهعیدی

مزانۆ ههر کهس فکرش مهجمووعه
عیلم تابیعهن ، عه مهمل مهتبووعه
زه مان مهتبووع نه صه د لاحیق بۆ
واجبهن (بالذات) ههر نه و سابق بۆ
ئینه کافی بهن پهی نههل و فامی
شدرحت گهره کهن عیلمو کهلامی

(۱۱) ئەم ذاتانه له مهلا گه وره کانی کوردستان بوون و له مزگهوتی دارولئیحسانی
سنه پیگه یشتون . شیخ عهبدولقادر سی شهرحی له سهر کتیبی
(تهذیب الکلام) نووسیوه که به (شهرحی قه دیم و جه دیدو نه جه د)
مه شهوورن . تا ئەم دوایی به له خویندنگاکانی کوردستانا ههر سی
شهرحه که نه خوینران . ههروا ریساله به کی له عه قایددا هه به مامۆستام
شیخ عومه ری ئیبنولقه ره داغی شهرحی له سهر کردوووه . حاشیه به کیشی
له سهر حاشیه ی لاری له سهر قاضی میر هه به له عیلمی حیکمه تا . شیخ
وه سیمیش حاشیه ی به سهر شهرحی ته هذیه به کی شیخ عهبدولقادره وه
هه به . ئەم بنه ماله به خزمه تیکی زۆری عولوومی ئیسلامی یان کردوووه .

له سالی ۱۲۷۱ی هیجره تدا له سه رده می حوکمرانی والی غولام شا
خانی کوری خوسره و خانی ناکامدا به هۆی ئاژاوه گیری حوکومه تی
قاجاری و ده ست تی وه ردانیه وه له کاروباری ئایینی موسولماناندا ،
هه رایه ک له سنه نه قهومی گه لی که سی تیا نه کوژری . ژبانی گه لی
که سیشی تیا نه که ویتته مه ترسی به وه . به بۆنه ی نه و رووداوه وه شیخ
عهبدولقادی موهاجیرو شیخ نه سیمی برای سنه به جی نه هیلن و
روو نه که نه هه ورامانی تهخت و پاش چهند روژی له ویشه وه نه روون بۆ
سوله یمانی . شیخ عهبدولقادر له سوله یمانی له مزگهوتی مه شهوور به
مزگهوتی (عهلی نیظامی) دائه مه زری و ، شیخ نه سیمی برایشی له
خورمال (*) دائه مه زری و تا مردن خهریکی ته دریس و خزمهت کردنی

(*) وا مه شهووره مزگهوتی خورمال له سه رده می هاوری یانی پیغه مبه ر
(د) دا دروست کراوه که هاتوون کوردستانیان گرتوووه . له سه رده می
سولتان سه لیمی عوسمانیشدا تازه کراوه ته وه . ههروا له سه رده می

زانست و نایین نه بن . شیخ عه بدولقادر له بهری رۆژاواى گردى سه یوان له سوله یمانى و ، شیخ نه سیم له خورمال به خاک سپیراوان . شیخ عه بدولقادر له سالى ۱۲۱۵ دا له دایك بووه و له سالى ۱۳۰۵ دا كوچى دوايى كردوو .

مه شهووره كه شیخ عه بدولقادر و شیخ نه سیم نه گه نه هه ورامان ، پاش چهند رۆژيک حه سانه وه شیخ عه بدولقادر به دابى جاران دیوانى خواجه حافظى شیرازى نه گریته وه بزانی چى دیته ریى و چى بکا باشه ؟ نه م بهیتهى نه كه ویته بهرچاو :

دلَم از وحشت زندان سکندر بگرفت
رخت بر بندم و تا ملك سلیمان بروم

زۆر بهمه شادمان نه بی و پرووئه کاته سوله یمانى . نه گیرنه وه پاش نه وهى نه گاته سوله یمانى موته سه ریڤى نه و سه رده مهى سوله یمانى

سلیمان پاشای باباندا مووسابه گى قایمقامى له وى ، جاریکى تر تازهى كردوو ته وه و نه م چهند بهیته شى له سه ر به رده مه ریڤى هه لکه ندوو وه له دیوارى مزگه وته كهى قایم كردوو :

والى ملك جود و كهف عباد
آن (سلیمان) تخت عزت و داد
ید بیضا نمود (موسا) را
حکم گلغبرش بلطف بداد
در بناهای خیر شد ساعى
بهر اجر و ثواب روز معاد
مسجد کهنه سال شاه (سلیم)
دید گشته است جای قدر و رماد
از کرم چند بدره در تعمیر
صرف کرد و بیافت اجر مراد
این اشارت ز غیب شد تاریخ
(بوده مسجد بذکر حق آباد)

نه م نیوه بهیتهى دوايى به حیسابى حورووفى نه بجهد نه کاته ۱۱۶۲ که سالى تازه کردنه وهى مزگه وته كهیه به سالى هیجری .

تەختەیی مودەرپررسی مەدرەسەى دارولئىحسانى سەنەن كە كورپى شىيخ ئەحمەدى كورپى شىيخ مەحموودى كورپى شىيخ ئەحمەدى عەللامەى كورپى شىيخ موصلەفەى كورپى شىيخ شەمسوودىنى كورپى شىيخ عەبدولغەففەرى كورپى مەلا گوشايشى كورپى شىيخ موحمەد مەردۆخىيە ، كە بەگوئەرى شەجەرەى نەسەبىيان كە پىاوانى بەناووبانگى ئەو سەردەمە مۆريان كەردووە ئەچنەو سەر ئىمام حەسەنى كورپى حەزرەتى عەلى .

كاتى كە مەولەوى لە مزگەوتى دارولئىحسانى سەنە فەقى بوو لە سەفەرى دووھەميا بو سەنە بو خويندن ، بوو بە ھاوړى و دوستى ئەم برايانەو دوستانەتىيان تا دوایى ھەر بەردەوام بوو .

رپورت ئەدا بە ئەستەموول و نوسخەيەكيش لە شەرحى (تەھذيب الكلام)ى شىيخ عبدالقادر لەگەل رپورتەكەى ئەنيرى بو لای سولتان عەبدولمەجيد خان و باسى پاىەو شوينى شىيخ عەبدولقادرى بو ئەنووسى . ئەمە لە سالى ۱۲۷۲ى ھىجرەتدا بوو . سولتانيش لە ودلامى ئەمەدا نامەيەك بو شىيخ عەبدولقادر ئەنووسى ، ئەمەى تيا ئەنووسى : « بعد السلام عليكم ، قد ظهر فضلکم من اثرکم ، ونحن تفاءلنا بيوم قدمکم المصادف ليوم دخول عساكرنا المنصورة بلدة (سواستبول) . فها قد خصصنا لكم شهرية تكفي معيشتكم . فان لم تكف فاكتبوا لنا بعد فراغنا من غوائل الحرب ، ولاتنسونا من الدعاء . والسلام عليكم » .

پاش وەفاتى شىيخ عەبدولقادر شىيخ عەبدولكەرىمى كورپى لەجىيى دانىشتووو تەدرىسى كەردوو . ئەم ذاته پاشان مزگەوتىكى كەردوو تەووەو گواستوو تەووە ئەوى . ئەم مزگەوتە ئىستا بە ناوى شىيخ لەطيفى كورپەو ئەناسرى .

بىستوو مە شىيخ نەسىم زۆر ناسك و قسەخۆش بوو ، بەلام ئەگەر سوختەيەك [سوختە فەقىي پلەى سەرەتايىي خويندە] كارىكى بى عەقلانەى بگردايە زۆر لىي توورە ئەبوو . كە لىيان ئەپرسى بو وا لەو سوختەيە توورە ئەبى ، ئەيوت : سوختەى بى عەقل ئەبى بە موستەعیدی بى عەقل و موستەعیدی بى عەقلش ئەبى بە مەلای بى عەقل و دنيا ويران ئەكا . كەواتە ھەر لەئىستەووە چارى بى عەقلىيەكەى بكرى چاكرە .

مهولهوی به بۆنه‌ی کوئربوونیه‌وه که ئیتر توانای خویندنه‌وه‌ی کتیبی
نه‌ماوه‌و کاری کردووه‌ته‌سه‌ر دهرزوتنه‌وه‌ی به‌فه‌قیکانی ، پارچه‌شیرینی
به‌سۆزی بۆ شیخ موحهمهد جه‌سیم نووسیوه ، زۆر به‌قه‌دره‌وه ئیشاره‌تی
بۆ پایه‌ی شیخ عه‌بدولقادرو شیخ جه‌سیم و شیخ نه‌سیم تیا کردووه ، لی‌ره‌دا
ئهم‌چهند به‌یتیه‌ی لێ نه‌نووسینه‌وه :

ته‌دریس و ته‌قدیس ، ته‌مجید ، بی‌ده‌نگن

حه‌ساره‌ی ته‌قریر ته‌وحید بی‌ره‌نگن

پارچه‌ی ته‌ئلیفات شیخ موهاجیر

گرانن ، نی‌یه‌ن مشتهری و تاجیر

(کشف‌الغطا)ی صه‌در (موحه‌مه‌د جه‌سیم)

غونچه‌ی نه‌شکفته‌ن بی‌شنۆی (نه‌سیم) (١٢)

بی‌نازه‌ن کیتاب (عه‌طا)ی (ده‌وله‌ته‌ین)

یه‌ند ریزان قه‌تره‌ی خوم جه‌ه‌ین عه‌ین

ته‌فاوت نی‌یه‌ن تیشدا جه‌ما به‌ین

شوبه‌ه‌ی شین و سین میثل عه‌ین و غه‌ین

بال نه‌دۆ ته‌یر ته‌حریر وه‌ه‌مدا

گا وه‌رووی پۆمدا ، گا وه‌عه‌جه‌مدا

یه‌کیکی‌تر له‌دۆستانی مه‌وله‌وی حاجی مه‌لا ئه‌حمه‌دی ئۆتسه‌یی به‌که
پیشان باسیکی تایبه‌تیمان بۆ ته‌رخان کرد . مه‌وله‌وی هه‌رچه‌ند به‌ته‌مه‌ن
چهند . آل له‌حاجی مه‌لا ئه‌حمه‌د گه‌وره‌تر بووه ، هه‌روه‌کوو عه‌لامه‌ی

(١٢) له‌وازه‌یه‌ له‌کاتی نووسینی ئهم‌پارچه‌شیره‌ی مه‌وله‌ویدا (شیخ وه‌سیم)
له‌دنیا‌دا نه‌بووبی ، بۆیه ئیشاره‌تی بۆ ناوی ئه‌و نه‌کردووه .

سه‌رده‌م و مورشیدی خۆی ته‌ماشای کردوووه • مه‌شهووره مه‌وله‌وی له مه‌دره‌سه‌ی شیخ‌عه‌بدو‌للای خه‌رپانیدا له هه‌له‌بجه که ئیسته مزگه‌وتی جامیعه‌ی پێ‌ئه‌لین ده‌رزی خویندوووه • بۆ ده‌رخستنی پایه‌ی بلندی حاجی مه‌لا ئه‌حمه‌دی ئۆتسه‌یی ، ئه‌وه به‌سه ئه‌م چه‌ند به‌یتیه مه‌وله‌وی بنووسینه‌وه که به‌شیکن له (جفنه‌ی یه‌که‌می (مشرعه‌ی یه‌که‌می کتییی (الفضیله‌) که‌ی :

و من علا صفته و رسمه

انه کان دائما کاسمه

جوهره مجموعا او مشوشا

بحمده و مدحه منقشا

فلم يقع فی عین عقده قدی

بذاك احمد ، و مادح بذا

أروى هواء جریه من غطش

أروى الوری بوریه من عطش

من من شذاه کل عطر ینتشی

حضرة مولای المصفی النودشی

یه‌کیکی‌تر له دوستانێ مه‌وله‌وی شیخ‌عه‌زیزی جانه‌وه‌ره‌یی‌یه (۱۳) •
ئه‌م ذاته کورێ شیخ‌موحه‌مه‌دی کورێ شیخ‌مه‌حموودی کورێ شیخ‌ضیا‌ئوودینی کورێ شیخ‌حه‌یده‌ری برای شیخ‌حه‌سه‌نی مه‌ولاناوایه (۱۴) واته له بنه‌ماله‌ی شیخانی (بست) و (مه‌ولاناوا) یه •

(۱۳) جانه‌وه‌ره دی‌یه‌که له ناوچه‌ی (که‌لاته‌رزان) له‌نیوان مه‌ریوان و سنه‌دا •

(۱۴) ئه‌م ذاته له خانه‌دانیکێ عیلم و فه‌زله له شیخانی (بست) و (مه‌ولاناوا) که پیاوی گه‌وره‌ی زۆریان تیا هه‌لکه‌وتوووه • له مه‌نسووبه‌کانی شیخانی

شیخ عزیز ذاتیکی شاعیر و خوش نووس و (۱۵) هه لکه وتوو بووه • له سهردهمی فهقی یه تیدا له سنه ناسیاوی له گه ل مهولهوی پهیدا کردوووه بووه به دۆستی • مهولهوی گه لی پارچه شیعی بو شیخ عزیز نووسیوه که ئیمه چهند پارچه به کیانمان له دیوانه کیدا بلاو کردوووه تهوه (۱۶) •

(کاکۆزه که ریا) یه و له ۱۱۳۶ ی هیجره تدا کۆچی دوایی کردوووه و رستهی (شیخ حسن حق) یان کردوووه به مادده ته ئریخی وه فاتی • مهولاناوا دی یه که له ناوچهی (خوړخوړه) ی سهر به شاری (سه قز) •

(۱۵) له باره ی خوش نووسی شیخ عزیزه وه مه شهووره مهولهوی وتوو یه تی : شیعی من شایانی نه وه یه شیخ عزیز به خه ته خوشه که ی بینوو سیته وه ، ناوی دهنگ خوشیکی تووداری شی هیناوه که ئیمه له یادمان نه ماوه ، وتوو یه نه ویش به گۆرانی بیللی •

(۱۶) شیخ عزیز برایه کیشی بووه ناوی شیخ عه بدولر حمان بووه • ئەم شیخ عه بدولر حمانه سهرگوزشته یه کی هه یه وا لیره دا ئه ی نووسینه وه :

له سهردهمی شیخ عزیزدا جاف گهرمیان و کوستانیان کردوووه هاوینان بو هاوینه خوړی گه یشتوونه ته نزیکی جانه وه ره • له م جافانه عه شره تی که ره موه یسی له گه ل مالی شیخ عزیز بوون به ناشناو هاتو چۆی یه کیان کردوووه • ئەم که ره موه یسی یانه ژنیکیان تیا بووه (ئامان) ناو شیخ عه بدولر حمانی برای شیخ عزیز دللی لیبی چوووه • که قسه که بلاو نه بیته وه و بهرگویی که ره موه یسی یه کان نه که ویتته وه ، له بهر پایه و ری و شوینی مالی شیخ عزیز به ناشکرا هیچ نالین ، به لام نه یانه وی به فیل شیخ عه بدولر حمان له ناو بهرن • نه سپیکی شیتی سهرکیشی بو زین لی نه که ن و بۆی نه هینن که پیشتر کهس نه یه توانیوه سواری ببی ، به لکو ئەمه خواجه که سواری بوو هه لی گری و فریبی داته خواری ملی بشکی • که شیخ عه بدولر حمان سواری نه سپه که نه بی ، نه سپ نه داته غارو به ره و ژوورو به ره و خواری کردن و نیو سهعات پتر به شوینی خوش و ناخوشا غار نه کا ، به لام نا یخاته خواری ، ناخری ماندوو نه بی و له خو یه وه رائه وه ستی و شیخ عه بدولر حمانیش دائه به زئی • که ره موه یسی یه کان ئەمه به که رامهت دائه نین بو شیخ عه بدولر حمان و دهس بهرداری نه بن • ژنه کیش پاش ماوه یه که نه مرئی و مه سه له که به و جوړه نه بریته وه •

ئەم شیخ عه بدولر حمانه دیوانیکی شیعی هه یه دهستی ئیمه نه که وتوووه ، لای شیخه کانی خزمیه تی ، به لام چهند پارچه به کیان به هوی

شیخ عەبدولرەحمان ناویکی خزمیەووە دەسگیر بوووە ، وا لیرەدا
بلاویان ئەکەینەووە :

ئازیز ئەر پەرسی چۆنەن ئیلاخان
داخان داخانەن ، زاخان نە داخان
ئەو هەرد ، ئەو هەلەت ئەوسا پێوہ بیت
ئەو شەوق ئەو زینەت ئەوسا کە تۆ دیت
ئیسە جە دووریت پۆشان سیاتەم
هاژە ی قەلوەزان بی دەنگەن ماتەم
ئەو ئەر خەوانان نە گوێ شەتاوان
ئەو تەوق سەولان نە پای گۆل ئاوان
دلتەنگەن نە داخ دووری دیدە ی تۆ
وہ ریس مەزلگای دەرە ی (تەنگە کو)
(تاویل بەگ) نە داخ بو تە ی فیراقت
تەوہن تاو نەن نە ئیشتیاقت
پشت (بەردەرەش) ، پال (هەرەس گا)
(قەجە) و (گل جەرە) و هەر دە ی (کە لەبا)
(کەس نەزان) هەر یەند ئەسرینان ریزان
تاف قەلوەزە ی (هەر جاران) بیزان
(کە لەبا) وە بای هەناسان سەرد
کەللەش چون کەللە ی من بی یەن وە گەرد
(مێرەش) رە شپۆشەن ، (ساتیار) ئازیەت بار
(قەجە) زاریشەن ، (بەردەرەش) زگار
(سەررەوان) نە چەم رەوان کەردەن سەیل
(کاوان) گۆلاوان (هەردە) کەردەن کەیل
(سوڵتان ئەغزە توو) ، (مێرەش) و (ساتیار)
منالۆن وە سۆز برگە ی مۆسیقار
پای (تۆراخ تەپە) چەنی (میشەل واز)
هەریەک وە نەوعی لیش مە یۆ ئاواز
(ترشکە دار) خەمین ، (بارگە) زاریشەن
ئەویش وینە ی من دەرد کاریشەن

(تووهره شکه) مه لوول ، (تووهره سووران) سوورهن
په ی تۆ (تۆراخ تهپ) مات و مه هجوورهن
(دهشت میل) زه لیل ، (چنار) خه فه تبار
(ئه شکه وت) شینشه ن جه هیجران یار (★)
کراسه که ی خه م ئه که ن وه بهردا
به رگ ئازیته تبار ئه دهن وه سهردا
یه (ره حمان) واتهن دهروون پر جه دهرد
گرد نه هیجرانان (ئامان) گهردن زهرد

له مالاوایی لی کردنی براده ریکیشیا وتوویه :

دیدم ، دیسان چهرخ چه واشهی به دخوو
سازان فیئل په ی وه صل بهین من و توو
ئاخۆم نصیب عهزم کام ولاتشه ن
هم زام خه دهنگ کی خه لاتشه ن
ئه م جار وه تاقیق دووری تو سهردان
دووریت وینه ی قه یس که رده ن سه رگهردان
هه نی من وه کی خاطر که روو شاد
وه بۆنه ی کیوه غه م بده م وه باد
حه یفه ن ، راز نه رم کی نه گوشم بۆ
شه وان دهست کی نه ئاغوشم بۆ
سا با بناووم من وه ی زامه وه
وه ی زام کاری بی ده وامه وه
پال بده م وه ئیش زام سه خته وه
وه ی زام کاری شوومی به خته وه
شه للا رو ی ئه زه ل دیدم کور بیا
دیدم تا ، دیده ، دیدی تو نه دیا
نه وینام وه چه م لادی خال تو
نه بۆسام سه رخه د لیموی کال تو

(★) وشه کانی ناو دوو که وانه کان ناوی شوینن .

نه گيلام چهنيت شهوان كهرووم راز
سهرم جه سهودات نه بيان سه رنه فراز
چون وهى تهور ته قدیر كهردش چه واله
ههنى ديدهنى بالات مه حاله
نازادكه ر گهردهن ، ناخر لوامهن
كوچ نه وهدل نه وهدنامهن

من خودا حافيظ ، تویش بنیش وه شاد
داخ بهردم وه گل ، منیش چون فههاد

نهم پارچه شى به بونهى گهرانه وهى كوچ و بارى (ئامان) هوه له كوستانه وه
بو گهرميان داناوه :

ديسان سه رههردان جه نو گرتهن تهم
سوپاي گولالان ريزيان وه ههم
شنوى باي پايز وه يشوومهى سزا
وه لگدره ختان بى واده ريزا
بى وه گهرده لوول كهلهى كلاوان
ماتهم بى سه داي هاژهى وه فراوان
گهرميش كه م كهردهن ، سه ردهن سه رههردان
وهك سه ردى مؤبهت شاي گهردن زهردان
كوچ كهرد سيامال چول بى وه رزاخان
په شيو كهرد زينتهت زهوق له يلاخان
سه بزى چه مه نان ته بدیل بى وه زدرد
له بهرزان رهزان ريزان ههرده وه ههرد
بى داخ وه پهرداخ كوچ كهرد نه له يلاح
پرداخ بى دهماخ شى وه كوى ناخ ناخ
ره م ره م ناھوان ، كه ل گه ل گه له خان
مه يل كه ردهن نه و زيد خاك گهرميان
نومالان وينهى غه زالان بهر
گهرمه سیر خير ههم ناوهرد وه فهري

دیده مهسته که ی جهیران ئاساکه
 سهرده لیله که ی حهره م جیا که
 هیمای چون ئیلاخ ها نه پهرداخدا
 بۆی پایز نه دان بۆش وه ده ماخدا
 شه مال شو (★) گیسو و ئاسا
 نم زهره ئه شک ، ههرس سهیل ئاسا
 نم بدهر وه رووی تاش زاخه دا
 زهردی وه لگ نه پهنگ دار باخه دا
 مه په رسو جه رووی گهرمی مه یله وه
 چوونهن قه یسه که ی وه دوجه یله وه
 واچه سهراپاش سوژان نه فتهن
 ههرده وه ههردشه ن ، ساتی نه سه ره فتهن
 یه ند خه یال تو ش ها نه دهرووندا
 که فتهن وه رووی ئیش دهره مه جنووندا
 جه زایفی ویش ههرده م مدا پیچ
 شنوی بای هیجران وه نه ش مدا گیج
 گیج مدا و موات وه ده م دهرده وه
 وه سوژ ته ئشیر ئه م چه ند فه رده وه
 فیدات بام ئازیز ، شوخ شیرین پهنگ
 چه م سیای بووم زهره ، شوخ شه یدای شهنگ
 په م په م ئاهوان چه مه رای راته ن
 ئینتیظار وه دین گهرده که ی پاته ن
 تا به یان وه دین دیدت ئاهووان
 ئاماره جه سوئنگ تو وه گهرمیان

ئه م پارچه یه شی به بۆنه ی کوچی دوایی ئامانه وه داناوه :

فه لهك په ی شوومی تاله ی سیای من
 جو ش دا به کووره ی دهردان دیوای من

(★) له ئه سه له که دا شوینه که ی به بۆشی هیلر ابو وه .

په‌ی به‌خت و تاله‌ی وه به‌د سوروشته‌م
 سه‌نگ دا نه‌ی رووی جام به‌خت به‌رگه‌شته‌م
 کوس کوس نو‌م جه نو‌ ژنیاوه
 بارووت نه‌ی رووی زام تازه‌م شنیاوه
 یه‌خه‌ی مه‌ینه‌تم داوه وه سه‌ردا
 به‌رگه‌ ژازیه‌تیم هم که‌رد وه به‌ردا
 هه‌ره‌س هه‌رگا و لیو شه‌تاوان
 دیسان هم جه‌م بی نه‌ی رووی کلاوان
 تاو گه‌رمیی مه‌یل نیه‌انی یاران
 سه‌رد بی چون سه‌ردیی به‌فر نزاران
 خوصووص قیبله‌که‌ی رشته‌ دوودیده‌م
 نه‌رواحه‌که‌ی تن منه‌ت که‌شیده‌م
 ده‌وای ئیش ده‌رد دل‌ه‌ی ره‌نجوورم
 مه‌له‌م نه‌ی رووی زام سفته‌ی ناسوورم
 تا‌قه‌ت‌ده‌ر وه جیسم خه‌سته‌ی خه‌م‌کیشم
 ته‌فریح خاطر وه خه‌مان ری‌شم
 دل‌سو‌ز نازکیش ، جای نیازه‌که‌م
 با‌عیث شادی و ، زه‌وق‌سازه‌که‌م
 نا‌گا بی وه تیر قه‌زای به‌خته‌وه
 وه به‌دی‌دی دیده‌ی سزای سه‌خته‌وه
 پی‌کیا وه په‌یکان نادیاریه
 پی‌چیا وه کالای ژازیه‌ت‌باریه

نه‌مه‌ش به‌شیکه‌ له‌ پارچه‌ شی‌عری‌کی . هه‌روا به‌ نات‌ه‌واوی ده‌س‌گیرم
 بو‌وه . دیاره‌ به‌هاریک و توویه ، له‌ چاوه‌روانی گه‌یشتنی کوچ و باری
 مالی یارا له‌ گه‌رمیانه‌وه :

نامه‌ ئامانه‌ن ، رای هات ماتهن
 خه‌یمه‌ی گولالان چه‌مه‌رای راتهن
 به‌ر له‌ گشت گولج (نه‌ورۆزه‌) ی په‌ل دیز
 یه‌خه‌و دامنه‌ سیا ، دیده‌ سورمه‌ریز

یەکیکی تر له دۆستانی مهولهوی ئەحمەد بەگی کۆماسی یە (۱۷) کە
مهولهوی جارجار بە (خالۆی کۆماسی) و جارجاریش بە (خالۆی ناوئەبا •
ئەحمەد بەگی کۆماسی دیوانیکی شیعی ههیه به لهجهی گۆران ،
له چاپنه دراوه به لام له ناو عهشره ته که یا دهسگیر ئەبێ • ئەحمەد بەگ و
مهولهوی گەلی جار بە شیعر نامەیان بۆ یەک نووسیوه وهك له دیوانی
مهولهوی یهوه به ئاشکرا دەرئەکهوی و ، ئەمەیش نموونە یەکی .

ئەحمەد بەگ بۆ مهولهوی نووسیوه :

ئەر بۆ پرووی وه مه لاله وه
یاوان وه لای تۆ چه شه ماله وه
ئانه بۆ پرووی سفتهی چه رگمەن
مالوومەن ، مه عدووم ، وادهی مه رگمەن

مهولهوی یش له وه لاما بۆی نووسیوه :

ئاره زووی ئامای مه رگ ویت که ردهن
گۆیا خه لاصیت وه دل ئاوهردهن
ئهی په ی تۆ نه بۆ دۆسه که ی گیانی
چه ند بۆ پرووی بۆ تۆ ههر بمانی

له گەل (گەزیزه) ههر رۆرۆیانە
له تۆی په رده وه ته مای تۆیانە
نه ورۆزه و گولان باقی خه مبارهن
هه موو به ته مای دیدار یارهن

(۱۷) کۆماسی ناوچه یه کی سهر به مه ریوانه له نیوان مه ریوان و که لاتهرزاندا ،
زمانی خه لکه که ی شیوه یه کی تایبه تی هه یه . عه شره تی کۆماسی یش
عه شره تیکی دلیر و لی هاتوون .

مهولهوی گهلی جاریش شیعی ئەحمەد بەگی تەضمینی شیعی خۆی
کردوو ، واتە خستوو یەتیە ناو شیعی خۆیەو ، وەك ئەووە كه ئەلی :

بۆلەند كەر مهقام دلسۆز راسی
تەزیلەش فەردگەل خالۆی كۆماسی

« پۆی وەصلت هەر بيم ئەی پوو پیم بی
جەوبۆتۆ دائیم پۆرۆ خدیم بی »

یەکیکی تر لە دۆستانی مهولهوی مهلا نظام ناویكە كه ئەم سی بەیتە
بۆ مهولهوی نووسیو :

دلە دیوانەم هیمەتش واستەن
ئامان ها ئامان ، تەن وە جا ئاستەن
چون كەفتە کاران دل ئەو شۆن تۆن
بەند وە تەی رشتەیی وەیی وە هوون تۆن
تەن چون سیاسەنگ ئە هەوارانەن
پا شکستەیی دەرد دمای یارانەن

مهولهوی یش بە پارچە شیعیکی تۆ بەیتی وەلامی داووتەووە ئەمە
سەرەتاکە یەتی :

هەیی نظام ، ئە زام نامەت تۆ لا بەرد
ئای ئای سزاش داو قیامەتش كەرد

یەکیکی تر لە دۆستانی مهولهوی شیخ یۆسفی نۆسمەیی بە (١٨) كه لە
شیعرا ئەمیش ، وەك ئەحمەد بەگی كۆماسی ، بە (خالۆ) ناوئەبا • وادیارە

(١٨) نۆسمە دییە كه لە ناوچەیی پاووە لە كوردستانی ئێران •

ئەم شېيخ يۆسەف زۆر دەست پراست بوو ، چونكە مەولەوى لە پارچە شىعەرىكىا بەم جۆرە باسى راوکردنى ئەكا :

من خۆ دوور جە تۆ چون مەردە مەردە

هەر هام نە خەيال ساڵ وپەردە

ئەساسەى نەچپىر ماوەردم پەرىت

وئىت تەيار مەكەرد ، چون كئى ؟ هەر چون وئىت

مەويناى رەزن مادەنىي كانى

مانى وه صەنعەت سەلىقەى (مانى)

صوب نە جاسووسگەى ملان سەربەرزان

چون سۆماى خورشيد شۆلە كەرد هەرزان

مشاناي وه پيئل لوولەى دوور مەنزل

موسەووبى سەرتەل كارخانەى موسل

لە ديوانەكەى مەولەويدا چەند پارچە شىعەر هەيه كە بۆ ئەم شېيخ

يۆسەفەى نووسيون .

يەككى تر لە دۆستانى مەولەوى مەلا عەبدولرەحيمى نجارى يە (١٩) .

مەولەوى پارچە شىعەرىكى بۆ ئەم مەلا عەبدولرەحيمە نووسيوو سەرەتاكەى

بەم بەيتە دەست پيئ ئەكا :

تەختەى مۆبەت تاش نەجار دل تەنگ

گير گيج دام كلافەى شەورەنگ

دوستيكي تری مەولەوى شېيخ عەبدوللای داخى يە كە شاعیريكي

بەرز بوو و هەرچەند بە باشى بۆم ساغ نەبوو تەو و كئى يە ، بە هەندى نیشانەدا

(١٩) نجار دئى يە كە لەوبەرى سىروان لە نزىكى پاوه وە .

وادياره شیخ عهبدوڻلای مرادوویسی خالۆزای مهولهوی بی • به نیشانهی
ئهوهشا که مهولهوی گهلی پارچه شیعی خۆیی بۆ ئەم نووسیوه ، ئەبی
ئەمیش شیعی زۆری بۆ ئەو نووسیی (۲۰) •

(۲۰) له کهشکۆله کهی خوالی خوشبوو مهحموود پاشای جافدا چوار پارچه
شیعی ئەم ذاته ههیه ، وا لیڕه دا سیانیان بلاوئه کهینهوه . ئەوی تریان
له دیوانی مهولهویدا بلاو کراوه تهوه .

- ۱ -

دله با وهس بۆ
هوشیار بهر ، وادهی مهستیت با وهس بۆ
زه مامت با وهس وه دهس هه وهس بۆ
وهس فامت نه فکر کردهی عه بهس بۆ
با وهس خه یالت خه یال خال بۆ
وهس حالت پهی زولف زوخال به دحال بۆ
ودس وه تهمای وه صل نازک نه وهالان
سه رمایه ی عومرت بدهر وه تالان
وهس جۆیای دیدار دیدهی خاسان بهر
وهس مه دح جهمال مودیر باسان کهر
بدیه هام فهران ، هام دهر د ، هام مه شق
نازک خه یالان ، دهروون ده ریای عه شق
گردین وهو خه یال نازک کهرده وه
وه بار فیراق ئەندۆو دهرده وه
هه ر یهک وه تهمای نه وهالیکه وه
وه په ژاره ی خال بووم لاییکه وه
مه زه ی باده ی ناب حه قیقه ت چه شتن
نه ی وارگه ی پر شور وه ناکام وه شتن
خالی بی یاگه ی نازک خه یالان
بی مه دداح مه ندن نه ونوخته ی خالان
مه یخانه خالی ، مه ی خۆران بی شهوق
باده کهش ماتهم ، باده نووش بی ذهوق

زیاد جه گردین شای سینه سافان
 مه خدوومی (مه عدووم) مهولهوی جافان (★)
 جادار رهویهی (بیسارانی) وی
 صاحب تهریکه‌ی (هادی) و (ثانی) وی
 نه بیات (یوسف) ، نه شعار (خانا)
 جه خه یال خاسیش وه هیچ منمانا
 فهد وهش مه ضمون (مه لالا) که‌ی گوران
 نه بیات (تهرکه) ی مه دداح بوران
 دانه‌ی (داخی) وهند ، (خانه) ی داخه‌مین
 فهرمووده‌ی (شه فیع) دهروون ماتهمین
 نه فکر نه بکار (صالحی) که‌رده
 نه بیات به‌نات (نه جه ف) په‌روه‌رده
 نه شعار ره‌نگین (دیوانه) که‌ی شه‌م
 گوفته‌ی (ره‌نجووری) دهروون ده‌ریای خه‌م
 بی خود جه‌لای خه‌یال خاسش بی
 بی وجود جه فکر خاسان باسش بی
 واده‌ی مونا‌جات (قاضی الحاجات)
 وه کزه‌ی دهروون صیدق دل هر سات
 نه‌ی دانه‌ی نه‌فیس شه‌فافتهر جه لال
 مسفت وه قه‌له‌م سهر نووک خه‌یال :
 « یا جه‌گونای من که‌ره‌م ئاوان‌ته‌ر ! »
 « ره‌حمه‌ت جه‌تاوان من فراوان‌ته‌ر ! »
 « هر تونی وه تاق داناو توانا »
 « توم هه‌نی ، هه‌نی وه کیم بو هانا »
 نه فه‌صل فیراق به‌سه‌د زاری و ده‌رد
 نه‌ی لافه‌نه‌گنج خاطر به‌رماوه‌رد :

(★) ئیمه‌وای بوئه‌چین داخی ئه‌م پارچه‌شیره‌ی به‌بوئه‌ی کوچی دوا‌ییسی
 مه‌وله‌وی به‌وه‌و ، بو لاواندنه‌وه‌ی وتبی .

« وه ورده زامدا دل تاقته بيزا »
 « هه رچی بيم يه كسهر وه چه مدا ريزا »
 « تاقته بي وه هوون چه سه ختيي زامان »
 « تك تك چهنی هه رس ريزا وه دامان »
 وادهي ته مه نناي ويصال ياران
 وهخت ئاره زووي ديدهي نازداران (★)
 مه جنوون ثانيي كوي دوجهيل ماوا
 يوورت دل وه ئيل مهيل لهيل ئاوا
 سهردار سه رتيب سوپاي دل ريشان
 (محبوب القلوب) جهرگهي دهرويشان
 ليوياي ليوهي لال ، لال ليو لالان
 شيوياي شيوهي شوخ شاي شيرين خالان
 ئينشاي سه ربه ستهي به ستهي سه ر خامهت
 يانچ نامه كهي ميشكين خيتامهت
 ياوا وه سهروهخت دل خار خاران
 مه حرووم ديدهي ديده خوماران
 دل شاد بي وه شاد ، دلشاد بي وه شاد
 كو كو كوي خهران خه مان دا وه باد
 فه رمابيت چه رووي ره ويهي غه مخواري :
 نه حوالت چونهن ؟ چهنی مه وياري ؟
 چيش عه رض بو نه حوالت به دحاليي حالم !
 دوور چه تو نه حسي و چه فتبي نه حوالم
 چه به دبه ختيي وييم هه ركهس وانام لهيل
 دير صولح بي و زوو جهنگ ، كه موه فاو بي مهيل
 مه علووم چه ته قسيم ئاله م بالا
 كالاي خه مانم بريان وه بالا

(★) هه رچه ند له كه شكوله كهي مه حموود په شادا ئه م پارچه شيعره
 به م جوړه يه ، به لام ئيمه واي بوئه چين ئه گه ر هيي تري به ده مه وه بي لي ره وه
 فه وتابي و ئه مه ي پاشه وه ي پارچه يه كي تري (داخي) بي .

- ۲ -

لهیل وه نیگاوه . .
دیده‌ی فیتنه‌جۆش ها وه نیگاوه
پیل وه چه‌ی تاران ئه‌فعی نماوه
مه‌ر که‌مه‌ند وه شان فه‌ریدوون شاوه
حاجیب وه وه‌هه‌بیه‌ت قه‌وس قه‌زاوه
مه‌ر قه‌وس و قه‌زه‌ح وه رووی سه‌ماوه
بینی وه وه‌شه‌میم ره‌میم ئی‌حیاوه
ئێ‌جازه دارۆ جه‌مه‌سی‌حاه
له‌ب گۆل غونچه‌ی باخ وه نه‌و شکاوه
خال وه نه‌وه‌شه‌ی دیز پای هه‌رده‌ی کاوه
تۆپ ته‌لای زنج سه‌یقه‌ل ئه‌یساوه
یا نارنج باغ خاصه‌ی دالتاوه
دانه‌ی خال وه جید جه‌یران ئاساوه
منمانۆ چون نه‌قش وه رووی میناوه
مه‌م وه ته‌خت سه‌در پر جه‌سه‌فاوه
ئه‌مه‌ره‌ی سیدره‌ن وه مونته‌هاوه
نه‌رمیی لیف وه رووی کافوور نماوه
مه‌ر قاقوم وه رووی کاتبی شاوه
ران وه ره‌وانیی ره‌وان ئه‌فزاوه
ساق سفید چون ته‌لج پای هه‌رده‌ی کاوه
یا شا تا زه‌مین ها وه پشت گاوه
بمانۆ وه حوسن نازدار باوه
(داخی) ها جه‌داخ ئه‌و په‌نجه‌و پاوه
سه‌رنی یا وه سه‌ر ئه‌لحه‌د سه‌راوه

- ۳ -

له وه‌لامی پارچه‌ی شیعرێکی کاک ئه‌حمه‌دی خوسره‌و چاوه‌شیشدا
نووسیویه :

سه‌رمه‌ست باده‌ی به‌خشنده‌ی ته‌وفیق
مه‌جذووب جه‌ذبه‌ی مه‌عشووقه‌ی حه‌قیق

ریسوای سووق زوهد شه‌هنه‌ی شه‌هر عه‌شق
 جورعه‌نۆش به‌زم زومره‌ی مه‌ینه‌ت مه‌شق
 دێوانه‌ی چه‌یران واده‌ی مه‌حرروومی
 سه‌رگه‌شته‌ی پای کۆی نه‌جد مه‌عدوومی
 به‌دنام چه‌رگه‌ی طاعه‌ت فرۆشان
 لای خواری خه‌رقه‌ی مه‌ی چه‌قیقی نۆشان
 سوار نه‌یجه‌ی باآوول دانا
 دێوانه‌ی وه‌ عیلم چه‌قیقه‌ت زانا
 توول دل مه‌صرووف عیلم سه‌رف و نه‌حو
 ثانی نه‌ لیکای ذات بیچوون مه‌حو
 شکار چه‌نگال صاحب جه‌ناچه‌ین
 گێرۆده‌ی که‌مه‌ند سه‌می (ذی‌النورین)
 سه‌ردار سه‌ر دار ، چه‌لاج ثانی
 گۆیای (انا الحق) ، دانای سوبحانی
 جبه‌ی ته‌ن خالی نه‌ ماسیوای چه‌ق
 هووه‌یدا مه‌ملوو چه‌ ذات موطله‌ق
 نیشته‌ی رووی مه‌سند شای نه‌قشبه‌ندان
 جای مه‌لجه‌و ئومید ئیقبال بو‌له‌ندان
 نامه‌ی پر چه‌ ره‌مز عیلم چه‌قیقه‌ت
 ئینشا‌که‌رده‌ی نووک خامه‌ی طه‌ریقه‌ت
 ضیا دا وه‌ عه‌ین بی تو بی‌نوورم
 شیفا دا وه‌ ئیش دله‌ی ره‌نجوورم
 حالی بیم یه‌ک یه‌ک گله‌یی که‌رده‌ت
 ظه‌ن سه‌رد مه‌یلی وه‌ یاران به‌رده‌ت
 وه‌ مه‌رگت دل یه‌ند چه‌ مه‌یلت که‌یله‌ن
 زه‌ری زینده‌گیم ئه‌ر بو ، به‌و مه‌یله‌ن
 به‌لام تو عالم عولوی ماواته‌ن
 که‌رده‌نه‌ی سه‌ربه‌رز مه‌له‌کووت جاته‌ن

یه کیکی تر له دۆستانی مهولهوی شیخ هسه نی سازانی بووه که
نازناوی شیعی (بولبول) هه شاعیریکی باش بووه • ئەم ذاته له خزمهتی
مهولهویدا خویندووویهتی و هزی له کچیکی کردوووه له دلشیا بووه که

نه سایه ی ئەلطف صیدق صیددیقی
ویردتهن وه فخر (هزا طریق)ی
من گیرۆدهی چای گونای هارووتیم
ودهتن نه ماوای سوفلای ناسووتیم
تهرسوون ئهر خامه ی وه خه م شهق وه رده م
تهحریر کهرۆ راز مه خفی تۆی په رده م
ناپاکیم ههر یه ند نه حه د ئه وده ر بۆ
په ی سه فای خاطر پاکان که ده ر بۆ
ئهر ته نیای بی فه رد فه رد گشت فه ردان
په حمش که رد وه حال جه سته ی سه رگه ردان
پیم یاوان وه شه هد لوظف جه لاوه ت
سه یقه ل دا وه زه نگ زه هر قه ساوه ت
ئه وسا ئهر ههر رۆ ، ههر سات ، جه نۆوه
شه مامه ی نامه م نامات وه بۆوه
بزان سه رده فته ر دل بی ده ردانم
عه به س نه پای هه رد ده رد سه رگه ردانم
سا بۆ به شق شای نه قشبه ندان گشت
نه فه س چون شمشر میصری نه برشت
نالآت جه داوه ر په ی حال من بۆ
لالآت په ی ئه حوال مه لال من بۆ
به ل ئه ی حال ته بدیل وه حال خاص بۆ
شیشه ی دل نه زه نگ عیصیان خه لاص بۆ
(داخی) م دل وه زه نگ عیصیان خال خالم
موحه ووهل وه لوظف ته حویل خالم

پارچه شیعه که ی کاک ئه حمه دیش پاشان له باسی خۆیدا
بلاوئه که نه وه .

داوای بکا ، بهلام دهنگی نه کردووہ تا مهولهوی کچهکھی داوه به شوو ،
ٲهوجا به پارچه شیعریک گلہیی له مهولهوی کردووہ که سهرهتاکھی
ٲم بهتہیہ :

نیشانہی ناوک نیگای نازاران
یانئ سهردهفتہر سوپای خہباران

مهولهوی یش زوری پی ناخوش ٲہ بی که بهم ٲارهزووهی ٲهوی نه زانیوه
تا بوی جئ بهجئ بکاو پارچه شیعریکی زور ناسکی له وهلاما بؤ ٲه نووسی
که سهرهتاکھی ٲم بهتہیہ :

چیشهن ٲه شیویم ؟ ماتہمی دلہن ،
یا کزہی ٲامای نامہی بولبولہن ؟

بولبولیش به رابہر بهم هہستہی مهولهوی پارچه شیعریکی تری بؤ
ٲه نووسی ، بهلام له میشا هر دلگرانیی خوی له به نسیب نه بوونی کچه که
دہر ٲہ بڑی و بهم بهتہ دواپی دینی :

ٲہ ما حہیف (بولبول) جہ ویت هہراس کہرد
ٲہی تہ نیا گولئ ویت کہس نه ناس کہرد (ٲ١)

یہ کیکئی تر له دؤستانی مهولهوی شیخ مؤمنی سازانی یہ کہ خہلیفہی
شیخ موحمہد به هائوددین بووه و مهولهوی زوری ریز لی گرتووہ و له
سهرهتای پارچه شیعریکیا بهم جؤره قسہی له گہل ٲہ کا :

نہ تیجہی پاک دین شیخ سازانی
خاس وهتہن نہ توی دہروون سازانی

(ٲ١) ٲم سئ پارچه شیعری بولبول و مهولهویمان له دیوانی مهولهویدا
بلاو کردووہ تہوہ .

دۆستینکی تریشی مه لا یورنس ناویك بووه بۆم ساغ نه بوه ته وه کئی یه و
خه لکی کوئی یه • مه وله وی له پارچه شیعیکیا بهم جوره پرووی ده می
تی نه کا :

لوقمه که ی ماسا و قوول ده ریای مه یل
لوخت سای کو له ی سارای دوری بی له یل

یه کیکی تر له دۆستانی مه وله وی سه یید عه بدولسه مه دی خانه گایی بووه
که پاش ته و او کردنی خویندن و وهر گرتنی ئیجازه ی مه لایه تی نه که ویته ری
بۆ کرماشان ته داره کی ژنه ینان بکا ، له ری دا له نزیکی ده وله تاوا مار
پیوه ی نه داو نه مرئی و له ده وله تاوا به خاکی نه سپین • مه وله وی به پارچه
شیعیکی به سۆز نه م ذاته ی لاواندوره ته وه • سه ره تای نه و پارچه شیعه
بهم به یته ده ست پی نه کا :

پای شنادیم دیسان ماران گهسته وه
نه پیاله ی چه م ژار تو بهسته وه

یه کیکی تر له دۆستانی مه وله وی حاجی مه حموودی یاروه یسه که
وه کیل و مه سه ره فداری مه حموود پاشای جاف بووه (۲۲) •

دۆستایه تی مه وله وی و حاجی مه حموودی یاروه یسه دۆستایه تی یه کی
زۆر به هیز بووه • ههر له مه یشه وه یه که عه بدولر حمانی کو ری حاجی
مه حموودی یاروه یسه به گولله ی ویل پینکرا وه و مردووه ، مه وله وی به چه ند

(۲۲) نه م حاجی مه حمووده له نه سلا له عه شره تی (کلاشی) یه ، وه ختی خوی
کو چیان کردووه و له عه شره ت جوی بوونه ته وه و هاتوونه ته شاره زوور له
ئاوایی یه کانی (ته په کو ره) و (ته پی سه فا) و (به شاره ت) نیشته جی بوون •
حاجی مه حموود پیاوکی کارامه و لی هاتوو بووه و له ناو به گزاده ی جافا
زۆر به حورمه ت بووه و پیوه ندی رو حی یی شی به شیخانی ته ویله و بیاره وه
زۆر پته و بووه •

پارچه شیعی پرستۆز لاواندووویتهوه که یه کیکیان نهوه یه بهم چهند بهیته
خه مگینه دهست پی نه کا :

ئای کئی بی هه و آل لوای تو ئاورد
بهختش بهرگه شت بو هوشم وهحشی کرد

مدیا نه و شوونت دل نه په نهاندا
چون ئیسیم (په حیم) وه شوون (په حمان) نا

کوتره که ی ئازاد هه ریم دل بیت
دانه ی موبهت چین په ی ویت غافل بیت

سه ییاد چه پگه رد ئاخر فرسه ت سه ند
ناکاو دوور نه نداز دووریت وه دل شه ند

یه کیکی تر له دوستانی مهولهوی مهلا فه تاحی جه باری بووه که نه میش
شاعیریکی ناسکی له هجه ی گوران بووه (۲۳) •

(۲۳) وا لیرده دا ئهم به هارنامه یه ی مهلا فه تاح بلاوئه کهینه وه :

ساقی ، سا (دهی) شی ، وه هار ئاماوه
گولان سه رکیشان نه تو ی ساراوه

هه وای دل گوشای نه رووی به هه شتهن
فه ر وه رووی سه حرای گه رمه سیر وه شتهن

واده ی باده ی ناب سه یر وه هاردن
سه رزه مین مه ظه ر لبقای دیدارهن

زه مزه مه ی فیراق دل نه فگارانهن
سه دای ته پل تیپ دهرده دارانهن

وهخت نووشانوش سه بووی قه رقه فهن
دهنگ زیلو بهم دائیری ده فهن

درهختەن ، سەبزەن ، شنۆی شەتاوەن
نەورۆزەن ، گۆلەن ، هەوای پای کاوەن
مەیهن ، مەعشوو قەن ، مۆبەتەن ، مەیلەن
خومەن لەبڕیزەن ، پیالەن کەیلەن
شۆرەن ، شۆرشەن ، غەوغاو غریوەن
وەر جیلووی جەمال دلان فریوەن
نە گشت دیاری تەجەللای طوورەن
نە فحەیی گێرودار قەتل مەنصورەن
فەنا فیلالهان مەست دل ناگاہ
بی باک مواچان (انی انا الله)

رەندان سەرمەست جان فیدای جانان
(انا الحق) چون ذیکر زاھید موانان
بۆ تا بگێرین خوسرەوی بەزمی
چەنی هەستیمان بکەرین رەزمی
بەزمی چون مەجلیس بەھمەن وە کام بۆ
گا حەدیث جەم ، گا باس جام بۆ
ئەیی ساقی دەخیل من وەیی زامەوہ
ئیلتیفاتی کەر تو وەلامەوہ
عیلاجی پێم دەر سوودمەندم بۆ
باعیث حەیات قەیدمەندم بۆ
رستگارم کەر لەم بەند دامە
قەدەم رەنجان کەر وادەم تەمامە
تەشریف باوەرە وە سەبووتەوہ
وە پیالەیی گۆل رەنگ چون یاقووتەوہ
وە سینیی سیمین ظەرف زەرەوہ
وە جام گۆل فام بۆعەنبەرەوہ
ھەرکەس بگێلۆ نە جام پەیی کامی
دەرمان بۆ پەیی ئیش ھەر دەر دو زامی
وە مۆسیقەیی مەشق صەد قانوونەوہ
دەم وە صەدای ساز ئەرغەنوونەوہ

نامه کانی مهولهوی

مهولهوی وهك مهلايه كى گوره و شاعيرىكى بالا و پياويكى كومه لايه تىي
خاوه ن رى وشوین و وهك مه نسوويكى دل پر له سۆزى شيخانى نه قشبه ندىي
تهويله و ، هه روا وهك يه كى له و بليمه ت و هه لكه وتوو انه ي چه رخی
رۆژ گاره كيان له ئاستى بليمه تى و هه لكه وتوويى ئەواندا نه بوه ، گه لى
نامه ي له پاش به جى ماوه و هه ر به وهشا كه ئەو نامانه گه لى له وه كه مترن كه
له گه لى پايه ي له گه لى سه ره وه به رزى مه وله ويدا بگونجین - دياره چه ند
ئه وه نده شيان فه وتاوه يا هه ر هيج نه بى زۆريان هيشتا له ژیر بارى تۆزى
گه ردووندا شارراونه ته وه .

ئيمه به بلا و كرده وه ي ئەم ئەندازه به رده ست كه وتوو وه ي نامه كانى
مه وله وى ده ر گايه كى گوره بو ئەوانه ئەخه ينه سه رپشت كه عه ودالى
ناسينى چاترى مه وله وين و ئەيانه وى له درزى ده روونى خۆيه وه لىي
بكوئنه وه و هه لى سه نگين . هيواشمان ئەوه يه ئەو دلسۆزانه ي نامه ي تری
مه وله وى يان لا هه يه پيشانمانى بدن ، به لكو ئەمه خوايه بتوانين له
به ره مه كانى له مه وپاشماندا بى يانخه ينه روو و نه هيلين وهك هه زاران
به ره مه ي تری هه لكه وتوو وه كانى كوردو كوردستان بفه وتين .

موطريب تۆيش وه چه نك دگنه وازه وه

وه سۆز سه مته وور سه دای سازه وه

مه ر واچان (مه لا) جه هه ستىي ویش ره ست

بى وه كاسه لیس مه ستان (الست)

ئەم مه لا فه تاحه پيوه ندى به كى به تينى له گه لى به گزارده ي جافى گه رميان
بووه و هاتوچۆي لای موحه ممه د پاشاو مه حموود پاشای جافى زۆر
كردوه . جار يكي شيان ميوانى مالى قادر به گى ناوى جاف ئەبى له
(بانەبۆر) ، ئەمنه خانى ژنى قادر به گى پىي ئەلئى : مه لا بى لای ئيمه دانیشه
بانەبۆرت ئەده ينى بو خۆت بيكىله . ئەویش ئەلئى : به خودا ئەمنه خان
بانەبۆرى ئيوه هه ر بو قادر به گى باشه ، به من ناكىلریت ! ..

نامه‌ی یه‌کهم

بۆ شیخ عثمان سیراجوددینی نووسیوه

مخدوم مطاع مهربان ، و قطب دائرهء حق‌شناسان ، و ضیابخش دل ناتوان ، و روشنی‌ده دیدهء پیر و جوان ، اعنی به شیخ عثمان که حدیث (الحیاء شعبه من الایمان) در شأن او جویان‌است ، به قادر منان میسپارم تا مدید الزمان در امان خود نگه‌دارد .

و از جانب آن مرکز دائرهء امن و امان ، و از کلك درر سلك دبیر عطار د نشان ، نامهء عنبرفشان به یادآوری مخلص آستان روانه فرموده بودند ، در أسعد زمان و امجد اوان چون وحی آسمان مقوی عقیدهء ایمان گردید . و از خصوص عزای ما ایمائی رفته‌بود ، به موافق آیهء (انا لله و انا الیه راجعون) ، دیده‌را نوری و جان‌را سروری و دل غمدیده‌را صبوری حاصل شده (۲۴) .

و باقی بندهء اخلاص کیش و معتقد عقیده اندیش اخلاصش زیاد از حد و بیش از بیش‌است . والسلام ختام .

المعلوم

نامه‌ی دووهم

بۆ شیخ موحه‌ممد به‌هائوددینی کوری شیخ عثمان سیراجوددینی

نووسیوه له وه‌لامی نامه‌ی‌دا

تمیمهء بازوی حیات درویشان ، و تتمهء نیروی ثبات دلریشان ، اعنی نتایج افکار ابکار منشیان ایشان ، به سروقت فقرای بی‌مراد و سرافرازی

(۲۴) مه‌وله‌وی له سه‌رده‌می شیخ عثمان سیراجوددیندا مالی له دئی (گونه) بووه . له‌و سه‌رده‌مه‌دا کوریکئی سه‌یید موحه‌ممد ناوی مردووه . وادیاره شیخ سیراجوددین ئەم نامه‌یه‌ی بۆ پرسه به‌بۆنه‌ی مهرگی ئەو کوریه‌وه بۆ نووسیوه .

حقرای خلوصیت نهاد رسید • شمایم بوی گلهای فقراتش بوی بساتین عهود
قدیمه به مشام رسانید ، پیر جانرا به جوانی جاودانی مشرف گردانید •
آنچه از شفقت اظهار فرموده بودند عکس پرتو اخلاص بیدلاناست • بلی

عشق هرچند بین بین آید

میل کلی ز جانبین آید

(رفع الله حجاب الاثنینیه من البین ، وأدام الطرفین للطرفین) • ازینکه

فراقرا به تمنای وصال دوستتر داشتیم یقین

هجری که بود مرا ز دلبر

از وصل هزار بار خوشتر

علاوه برآنکه اگر تعلق روحانی که عبارت از مرحمت سرکار و عقیدهء

این شرمساراست ، تلاقی جسمانی را چه فائده که : گر در یمنی چو با منی ،

پیش منی ، والا

چو پیوندی نباشد آب و گلرا

چه خیزد از ملاقات آب و گلرا

بهر صورت

گر بمانیم زنده ، بردوزیم

جامهء کز فراق چاک شده

ور بمیریم ، عذر ما بپذیر

ای بسا آرزو که خاک شده

حاصل ملاقات عدم فراموشی یکدیگراست ، نه از ما فتوری ، و نه

از شما قصوری • (رزقنا الله وایاکم الاستقامه و شرفنا معکم بحسن الختام •

والسلام) •

المعلوم

نامه‌ی سیم

بؤ شیخ موحدهده به‌هائوددینی نووسیوه
له وه‌لامی نامه‌یه‌کیا

تتمه‌ء اعتقاد درویشان ، و تیمه‌ء بازوی اعتضاد ایشان ، یعنی سرافرازنامه‌ء سامی ، و مفاوضه‌ء واجب الاعزاز گرامی از جانب آن مظهر کلام خدائی و نوازنده‌ء نوای آشنایی بسروقت دل‌ریشان رسید ، موجب تذکر عهد قدیم گردید . اظهار از بابت کثرت شفقت خود فرموده بودید . راست‌است استیلائی خلوصیت و اشتیاقی که از طرف فقیران‌است (شاهد صدق علی ذلك الحال و اصدق دلیل علی هذا المقال) . آری :

عشق هرچند بین بین آید
میل جزئی ز جانبین آید

(رب المشرقین والمغربین) طرفین را بجهت طرفین نگهداری فرماید ، و آینه‌ء یکدیگر را برای انعکاس محبت یکدیگر مصیقل نماید (والحمد لله رب العالمین) .

نهاده داغ بر دل همچو لاله
کند جان از درون نی چو ناله
چو از دل برکشد ناگه نوائی
جدا برخیزد از هر نی صدائی
ز مضمونش هرانکس واقف آید
دعاگویت مستتبط نماید

که حق تعالی ظاهرتر را به زینت احکام شرع انور و باطنتر را به زیب رویه‌ء صالحان فیوضات گستر قدس الله سرهم الاطهر آرایش دهد ، و نبض عمل صحت دایما در بازوی اعتدال تام برجهد .

خصوصاً عمر فرزندان نامیش
مفضل‌دار ز اخلاق گرامیش

پیش کسان کس دعا همین‌است و بس که انسان بی‌انصاف بظاهر
و باطن بصورت انسان‌است ، و ظاهر بی‌باطن و باطن بی‌ظاهر وجود و عدمش
یکسان‌است • دولت دنیویہ بالمرۃ (هباء منشورا) و اهل معرفت از هباء
منشور دور و نفور و مذنبان‌را انابت به رب غفور و شکور ضرور • والسلام •

عبدالرحیم الحسینی

نامه‌ی چوارم

بۆ شیخ‌عہلی حوساموددینی نووسیوہ

یا علیّ الاعلیّ و یا اباالحسن ! عرض میشود کہ بندهء پیرا در طاق
رواق فراموشی گذاشتند ، و در مصیبت امسال و پارسال بخانهء خاموش
گماشتند • اگرچه لایق آنم ، چونکہ نافرمانم ، ہمیشہ درین ضیقت بمانم ،
لکن رحمت و حمیت علی امری است آشکار و جلی • همان رحمت‌را چه
شد و آن حمیت شہزادہء آزادگیت کجا رفت ؟ امثال امر :

نادِ علیاً مظهرَ العجائبِ
تجدہ عوناً لک فی النوائبِ

را بجا آوردم ، و فرزندی عبداللہ‌را بہمت علی سپردم کہ آگاهی اگر
کاسنی تلخ‌است از بوستان‌است ، و اگر عبداللہ مجرم‌است از دوستان‌است •
زیادہ ازین چه عرض شود • (مشکلۃ شارحہا أبو الحسن) • مختارند • والسلام •

نامه‌ی پینجہم

بۆ کاک ئہحمەدی شیخی نووسیوہ

سلامی باصفا تر از تفحات نافہء تاتار ، و تحیاتی خوش‌نماتر از روایح

گل‌های بهار ، و دعواتی سوزناک‌تر از نعمات عنادل گلزار ، بران روشنی‌بخش دیده اشکبار ، و آن مایه زندگی و حیات روزگار ، و آن نونهال حدیقه حیدر کرار ، و آن نظر کرده الطاف حضرت پروردگار ، و آن والا برگزیده احمد مختار ، و آن در طریق حق پاینده و برقرار ، و آن صفا بخش قلوب جمیع ابرار ، و آن در میان خاص و عام چون زر کامل العیار ، و آن ملاذ وملجأ عبید و أحرار مبعوث و اصدار میگردد .

وبعد از طی مراسم دعا و شرح شوقمندی بمد منتها ، مشهود رأی بیضا ضیای شمشیر پیرای آن بزرگوار کامگار نامدار وفادار کامل العیار میدارد .

حالات را جویا شوند ، خدا شاهد حال است و گواه (ما فی البال) و بینه صدق مقال است ، شب و روز دست تمنا به درگاه قادر بی‌همتا از جهت دعای خیر برای ذات بابرکات کامل الصفات آن منبع جود و حسنات برداشته‌ام . امید به خدای غفار و قادر مختار و خالق لیل و نهار چنان دارم از حوادث روزگار و نوائب فلك کیچرفتار و مصائب زمانه غدار نگهدارد . مرجواست که من بعد رویه مخلص نوازی را به‌جا آورند ، و دورافتادگان درمانده را از گوشه ضمیر منیر مرحمت تخمیر فرونگذارند . والسلام .

المعدوم : عبدالرحیم

نامه‌ی ششم

بؤ شیخ عزیز جانه‌وهره‌ی نویسیوه

برادر عزیزم ، تشنگان و تاریک‌نشینان دوری را به آب حیات عبارات نامه به صحابت خضر سیراب فرمودند . کرم کردی ، (جزاک الله خیرا) . بدین شکسته بسته مصدعم :

دیدم ، نه ونه مام ، نه وتوول ساوا . . الخ

پرتو آفتاب بر ذره نایاب افتاد ، هی شادی ! نسیم روح پرور گل در
باغ (۲۵) بلبل در دام افتاده بند مشکل را طراوتی داد ، ای آزادی !

من که باشم که بران خاطر عاطر گذرم

لطفها میکنی ای خاک درت تاج سرم

حق تعالی آن نوگل باغ لطافت را هرگز پژمردگی نآورد ، و بران
بهارستان گذر سردی خزان نبرد . عذر نفرستادن تحفه آورده بودند ،
تصدیعی را زیاده بر خاطر نازک افزوده اند ، و گرنه یادآوری ایشان عین
هدیه است . همان التفات هر زخمی را دوا است ، و همان مرحمت هر زاری را
شفا . همیشه این شیوه را مراعات و پیشه فرمایند . دلدادگان را به گوشه
چشم مرحمت خوشه نمایند . والسلام .

العدوم

نامه‌ی جهوتهم

بۆ مه‌لا موچه مه‌د صالحی فه‌خرو لعه‌له‌مای نووسیوه (۲۶)

من من ، بلکه خرمن خرمن ، به انجمن کمالات مکمن فخر زمن ، ز من
افتاده زمن ، عرض سلام و دعای حسن ختام رسیده باد .

(۲۵) له ده‌سنووسه‌که‌ی سه‌یید طاهیری هاشمی‌دا نووسراوه : (دماغ) .

(۲۶) له شیوه‌ی ئەم نامه‌وه وادیاره هه‌رچه‌ند مه‌وله‌وی رووی ده‌می له
فه‌خرو لعه‌له‌ما کردووه تیایا ، له راستیدا رووی ده‌می له شیخ یوسفی
موده‌پررسی دارولئیحسانه‌وه وه‌لامی ئەو ئەداته‌وه . ئەم شیخ یوسفه ،
پاش کاره‌ساتی (کاروان‌سه‌رای سنه‌وه ناچاربوونی شیخ عه‌بدولقادری
موهاجیرو شیخ نه‌سیمی برای بۆ کوچ‌کردن بۆ ولاتی بابان ، به‌فرمانی
غولام شا خان کراوه به‌موده‌پررسی دارولئیحسان ، چونکه به‌پیتی
مه‌شربه‌بو ئاره‌زووی ئەو ژیاوه . پاش مردنی غولام‌شا خانیش که‌فرهاد

وبعد ، مجتهدین ما در کتب فقهیه از انقباس متبرکهه نبویه این حدیث را آورده اند و انداز علمارا به او کرده اند که « اذا ظهرت البدع و سب أصحابی ، فليظهر العالم علمه ، فمن لم يفعل ذلك فعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين . لا يقبل الله له صرفا و لا عدلا » .

پس چاره چیست اگر نگوییم ، و دادرس کیست اگر نجوییم ؟ سلسله

میرزای مامی ناصیروددین شانه بی به فرماندهوای سنه ، نه م هر له سه ر مزگه وتی دارولئیحسان نه مینیتته وه ، چونکه له گه ل نه میش جور بووه .

هه روا له خویندنه وهی نامه که وه ده رنه که وی که مه وله وی نامه یه کی بو فیه رهاد میرزا نووسیوه و به هوی فه خرولعوله ماوه بووی ناردوودو نه یویستووه که سی تر له وه ناگادار بیی ، به لام شیخ یوسف پیی نه زانی و فه خرولعوله مایش دانی بو پیا نه نی که نامه ی مه وله وی به . هه روا دیاره که شیخ یوسف له جیاتی نه وهی وه که مه لایه کی به راستی مه لا داکوکی له ریباری نایینی خوی بکا ، به لای ریباری نایینی فیه رهاد میرزایدا شکاندووه و فه خرولعوله مایش له م مهیدانه دا به رپه رچی نه داوه ته وه . شیخ یوسف که له نامه که ی مه وله وی و بابته تی نامه که ناگادار بووه ، نامه یه کی پر له تانه و ته شهرو له ریگالادانی بو مه وله وی نووسیوه . به لام مه وله وی نه یویستووه راسته و خو وه لامی بداته وه ، له که لینی فه خرولعوله ماوه وه لامی داوه ته وه . نه مه نه و نامه یه و به ناشکرا نه و بابته تانه ی لیوه ده رنه که وی که شیخ یوسف له نامه که یدا نووسیونی . هه روا له نامه یه وه ده رنه که وی که مه وله وی بو داکوکی کردن له بیروباوه ری خوی چند نازاو نه ترس بووه ، وه که چون نه وه ش ده رنه که وی که له م کیشه دا فیه رهاد میرزای حوکران و ریباری نایینی له ریباری نایینی مه وله وی جیاواز ، گه لی له شیخ یوسفی به دیمه ن هاوریباری مه وله وی ، به لام له راستیدا خو به ده ست حوکرانانه وه داو ، نه رمتر و گونجاوترو سنگ فراوانتر بووه !

شایانی وتنه فه خرولعوله مایش و شیخ یوسفیش ، وه که شیخ عه بدولقادی موهاجیر له بنه مالهی مه ردوخین و خزمی یه کن و پاش چند پشت نه گه نه وه به یه که . له باسی (دوستانی مه وله وی) دا چه رده یه که له باره ی فه خرولعوله مایش و شیخ عه بدولقادرو براکانیشیه وه قسه مان کرد .

علیه فخر العلماء به علم و فضل مشهورند • بایستی که نگذارید جناب مدرس مقدمات لطایل بنویسد ، چرا که در حضور حضرت شیخ ما قدس سره اغلب اوقات اجله اعزه مثل ملا احمد نوتشی و ملا علی طالشی و ملا عثمان اهل سلیمانی و ملا عبدالله داغستانی و ملا حامد اورامانی که هر يك در علم و معرفت و صلاحیت بی نظیر و بیان مناقبشان خارج از دائره تحریر است ، هستند • مکتوب همچنانرا دیدند ، شهرت سلسله ایشان در رتبه آحاد همی نمی ماند • انسان در پیش عوام هر طرز باشد چ ضرر ولی ثبوت بی دانشی در خدمت خواص (فیه خطر و حذر ، آی خطر و حذر) •

وز پی رد و قبول اندر کمین

وز پی رد و قبول اندر کمین

و از هر جانب صدای :

ای مگس عرصه سیمرخ نه جولانگه تست

عرض خود میبری و زحمت ما میداری

به گوش مدرس خواهد رسید • ازان جهت روی خطاب به سرکار شما نمودم ، از علم و عقلت ایمن بودم • در خصوص فرموده بود : گفتم این عریضه چلیپایی نوشته شده از کیست ؟ فخرالعلماء به تبسم به تکلم به خموشی به نگاه فرمود از معدوم است • پس تو اگر اشاره به شیرینی عبارات عریضه و مضمون آن کرده ، و مدرس حالی نشده خوب ، والا تو چه جرئتی کرده ای خودرا در پریشانی عبارت و کتابت اشاره که ابلغ از صریح است شریک مدرس ساخته و به دام مخالفه حق انداخته ، عریضه جمله سابقه با این عریضه مفصله لاحق هر دورا ملحوظ فرموده فرمایند ، پس حالت مرقومه مدرس را که در جواب ما نوشته است منظور نمایند ، والا در خصوص مدح و ثنای جواب والا آیده الله تعالی هرچه فرموده زحمت کشیده ، چرا که :

مدح و تعریف است تخریق حجاب
فارغ است از مدح و تعریف آفتاب

مدح او حیف است با زندانیان
گویم اندر مجمع روحانیان

آنچه در ضبط و ربط و عدالت و معرفت نواب والا اعانه الله نوشته
شده ، دانه از چند انبار و قطره از چند بحار است و بس .

کمال روح اعظم زین چه باشد
به جز ذم وی این تحسین چه باشد

صد چندانه جناب مدرس و مفتی زهابی (۲۷) اخلاص داریم بلکه
مدح و ثنای فقیر در میان امنای دولت عثمانیه به نواب والا مشهور است ،
و نفس مبارك والا خودش میداند که وقتی تشریف به کردستان آوردند اول
کسی که از دعاگویان دولتین و برزخ مابین عریضه نوشت و دلالت خادم
و استمالت خائن و التیام دادن بائن و ترغیب مستقیم بودن کائن نمود من
بودم ، و حالا نسبت به نواب والا همچنان هستم ، و بعد ازین ان شاءالله
همچنان خواهم بود . و نواب والا حفظه الله تعالی هم هرچه عرض نموده‌ام
از رعایت علما و صلحا دریغ نهرموده ، و در تعمیر و تسخیر ملک و
رعیت پروری سعی بوده ، و موافق (هل جزاء الاحسان الا الاحسان)
با خادمان به لطف و مرحمت و مطابق (و جزاء السيئة سيئة بمثلها) با خائنان
در عنف و نقتت بوده‌اند . دیگر افراط و غلو در علو رتبه زیاده ازین
نمیخواهد ، و هر آنیه اخلاص ما زیادتر است چرا که خارج دولتیم ، و این

(۲۷) سه‌بید طاهیری هاشمی له ده‌سنووسه‌که‌ی خویدا له‌سهر نهم شوینه‌ی
نووسیوه : وادیاره فهرهاد میرزاو مفتی زه‌هاوی پیوه‌ندی دوستانه‌یان
له‌نیواندا بووه .

قدر نعمت جناب والا در حق جناب مدرس بوده در حق ما نبوده • بایستی که جناب مدرس چنانکه نبوت و وحی آمدن را برای والی مرحوم رحمه الله که غلام شاه (۲۸) و چاکر نواب والا بود ثابت مینمود ، و اهل سنه اغلب شهادت بر آن میدادند برای نواب والا که صد پایه از والی زیادتر است ، میبود الوهیت را ثابت نماید • عجب میآید که به محض تعریف نسبت به نواب والا و به مجرد مدح اکتفا نموده •

و ثانیاً خِلیع ملوک در پیش اصحاب صف و ارباب ساوک ، کلی باشد یا جزئی ، مرغوب و محبوب القلوب است • کتاب قاموس به سرافرازی این اخلاص مأنوس نه مجدول بود و نه مذهب ، از وجه کرم و لطف عجب شرف ورود بخشود • حمد خدا را به جا آوردیم ، شکرانه انعام نواب والا را به منطوق (من لم یشکر الناس لم یشکر الله) به دل و زبان کردیم ، بر هر دو دیده اش نهادیم و فرستاده را تبرک درویشانه دادیم • همان تفاوت بین کلی و جزئی را مگر جناب مدرس بفرماید : کار پاکان را قیاس از خود مگیر • علت مشترکهء بین الاصل والفرع در اینجا نیست ، قیاس مع الفارق است ، بلکه در نزد علما کلی جزئی است و جزئی کل ، ولکن انعام کتاب سبط ابن الجوزی را به فحوای (زین عصا تا آن عصا فرقی است ژرف) حیثیتی جدا و جهت دیگر است ، چونکه ایماء و اقتضاء و صراحةً مشتمل در جاهای متعدده بر سب و لعن و طعن اصحاب کرام است (رضی الله عنهم اجمعین) • ازان جمله در مبحث (ذکر ماجری له بعد وفات امیر المؤمنین کرم الله وجهه) تماشاکن چه در مدونه و چه در حاشیه چه کرده است ، و نقل از زمخشری نموده که معتزلی بدعقیده و مخالف اهل حق در اصول و فروع بوده و توبه اش در آخر عمر هم معلوم نیست و کلامش را جهت شبهه

(۲۸) غولام شا خان : نه مانوللا خانی والی ، پیشان له باسی (دوستانی مهلهوی) دا ناومان هینا .

و ضلالت به جا گذاشته • و الحق علامه بیضاوی علیه الرحمه در تفسیر مثل سایر علما در کتب کلامیه در رد و ابطال مذهب زمخشری و تجریح و تزییف و تضعیف ادله سائر اهل اعتزال کوشیده و داد سخن داده اند •

بنا بران میگویم مبادا چونکه مختوم به مهر نواب والا در چند جا است علما و امنای دولت عثمانیه ببینند خدا ناخواسته چنانکه در بغداد در خصوص امثال آن کتاب در این چند سال نزدیک آن همه همه پیدا شد نقصی یا طعنی به بارگاه نواب والا برسد از آن جهت گستاخی نموده بلا تشبیه (لامناقشة فی المثال) بسان واقعه (و اذ قال ربك للملائكة اني جاعل فی الارض خليفة ، قالوا أتجعل فیها •• الی آخر الآیة) سوآل از حکمت فرستادن آن کتاب کردیم نه رخنه از رب عالم یا غیبت حضرت آدم صلی الله علی نبینا وعلیه وسلم باشد •

پس نواب والا وفقه الله جواب حکیمانه با نوازش و التفات را موافق اصول شرعیه و قانون دولتی نوشتند و صادر فرمودند ، به قوه دراکه یافته بود که این فتیرا چه مطلب است جزاه الله تعالی ، ولی جناب مدرس درك نکرده بود متصدی عبارات پریشان شده اند ، از جمله آن عبارت است «محرک سلسله تبدیل وفاق دولتین به تفاق ذات البین بود» • انتهى • الحمد لله دولتین متفقند و کس در تدبیر خلاف اصول مابین نیست •

سوآل و جواب علماء و مناظره دگراست و افساد و اصلاح مابین و دخل امور ملکین چیزی دگر • سوآل علما چنانکه در عصر قدیم و جدید بوده و هست از تحقیق مسائل است و افساد و اصلاح خائن و خادم در امور ملک و عزل و نصب و تبدیل و خاک و آب و بغی و عصیان و تفرقگی رعایا و برابری است • جناب مدرس را چه حالت است که پی نبرده • این ره که تو میروی به ترکستان است •

و ثالثاً فرموده بود که :

ساقی مگر وظیفهء حافظ زیاده داد
کاشفته گشت طرهء دستار مولوی

خوشم ازان لسان الغیب شیرازی علیه الرحمة آمد • آری راست
فرموده از نشأهء صهبای شیخ خود قدس سره که پیر میخانهء سعادت اولوی
و اخروی است ، آشفته شدن طرهء دستار مولوی سبب جمعیت و باعث
هزار فیض صوری و معنوی است • بلی :

تا ابد بوی محبت به شامش نرسد
هر که خاک در میخانه به رخساره نرفت

لکن ای مستولی بر مدرسهء پروسوسه ، و ای متولی اوقاف ،
نشیده :

فقیه مدرسه دی مست بود و فتوی داد
که می حرام ، ولی به ز مال اوقاف است

مدرس و گفتگوی مناسب بدین مقام حاشا و کلا • مولوی باور
ندارد این کلام •

و رابعا فرموده بودند : کتاب سبط ابن جوزی نسخهء آنرا از علمای
اعلام اهل سنت گرفته • انتهى • ازین عبارت مفهوم است که مجموع آن
کتاب ارآن علماء مأخوذ است ، چرا که از طرف ثبوت وجود مجموع به
وجود اجزاء است ، ولی ندانسته است که در جانب نفی انتفای مجموع به
انتفای بعض اجزا هم میشود • ما نمیگوییم اگر فرضاً از سبط
ابن جوزی است مجموعش از علمای اهل سنت نیست ، اما آنچه از فضایل
و مناقب در آن کتاب است مسلم است • و فرموده است که احادیث منقوله

مجتمعه در آنجا را متفرقا میتوان در مؤلفات خبر و مصنفات سیر پیدا نمود •
 انتهی • بلی در مؤلفات خبر اهل حق و در مصنفات سیریکه حلال و حرام
 و راست و دروغش آمیخته نباشد میتوان یافت ، لکن فضایل و مناقب نه
 سب و طعن چنانکه در آن کتاب است • و فرموده است : نقل اقوال میکند
 و بیان گفتهء رجال مینماید • انتهی • آری نقل اقوال میکند ، اما مختلط
 به صحیح و ضعیف شدید الضعف که (لا یعمل به فی الفضائل فضلا عن
 اعماله فی السب والطعن والردایل) • و بیان گفتهء رجال مینماید ، بلی ،
 اما نحو من و مدرس که نه مجتهدیم و نه متبحر در مذهب ، بلکه عامی غیر
 متأهل للنظر و مقلد محضیم ، و خبر از تمیز حدیث صحیح از غیر صحیح
 و آگاهی از اتصال سند و اطلاع از احوال رجال رواة نداریم و عالم بالتمام
 به آیات ناسخه و منسوخه و خاص و عام مثلا نیستیم و مطلع ناقص به
 اسباب نزول هستیم ، برای ما عمل به امثال آن کتاب و یا به آیات
 و احادیث مسکوت عنها احتجاج کردن چه گونه جایز است (کما فی فتح المبین
 الذی نقل المدرس عنه فی بحث التقیة) ؟

پس از تقیه بیا بحث کنیم • ماهیت مقسم مشترك بین الاقسام است ،
 ولی امتیاز اقسام از یکدیگر به انضمام قیود متباینه یا متخالفه است • از
 نفی قسمی نفی قسمی دیگر لازم نیاید • مثلا ماهیت مشاعه بین غبطه
 و حسد ، و حقیقت مشترکه میان مداراة و تقیه هست ، لکن امتیاز بین
 اقسامشان به حیثیات است • آنچه این فقیر از مذهب اهل حق و از اصحاب
 کرام رضی الله عنهم نفی کرده ام حسد مذموم و تقیه مشؤومه است نه مداراة
 محموده و غبطهء معلومه ، چنانکه از عریضهء لاحقهء موافق کتاب صواعق
 کالصاعق مستفاد میشود •

جناب مدرس را بعد اربعین ادراک بوی فتح المبین شرح اربعین مگر به
 دماغش برسد • فرموده بود که تجرید که حاشیهء جدیده و قدیمه اش از عالم

ربانی جلال دوانی است خلاف بسیار دارد ، مطاعن زیاد می‌شمارد • انتهى •
 نعم صدق المدرس و صدقه الفقیر ، ولی ندانسته‌است من گفته‌ام که سبب
 و طعن در کتب اهل سنت نیست ، و او تا حال حالی نشده‌است که صاحب
 تجرید کیست ، و آن همه رد و ابطال در حاشیه‌اش بهر چیست •
 و فرموده‌است که از سوء سلوک صاحب کرم از کرم پشیمان و دست
 زبردستان از احسان کوتاه و روزگارشان تباه آید • انتهى • اول سوء
 سلوک این‌است که تقیه مشؤومه را بکنی و کتمان حق را بنمائی • حاکم
 ادباً موافق (و شاورهم فی الامر) مشورت به شما می‌فرماید ، و شما جرئت
 آن نداشته باشید که فتوای حق را اظهار کنید • حاکم مشمول طعن
 و خودتان را مطابق حدیث مورد لعن نمایند • فقیر از سلسله رسولم ، و از
 صلب مرتضی و ترائب بتول • غایتش این‌است که زهرم بدهند یا شهیدم
 بکنند و سرم بر سر نیزه نهند ، از کس ترسم و از حق پرسم • وثانی اگر
 چنانچه مدرس کم‌ظرف و زودرنج‌است نواب اشرف والا خدا ناخواسته
 همچنان‌است راست‌است ، والا ای فخر من مثل نواب والا ظل الله است يك
 نهج در حق مطیع و طاعی و نسبت به منقاد و باغی نوازش می‌فرماید ، رزق را
 به گناه از کس باز نمی‌گیرد ، و به سبب قدرتی که دارد آینهء حلمش غباری
 نپذیرد و باز آن کس که نعمت خوارهء نواب والا است اگر نواب والا را به
 خالق و رازق میداند ، عشقبازان چنین مستحق هجرانند ، بگذار معذب
 باشند • و اگر به سبب اعادیش می‌خواهند و در حمایت ظاهریه وی آسایش
 می‌جویند هر گاه که نواب والا یکی از اسباب‌است بی‌التفاتی فرمود حضرت
 مسبب الاسباب جل جلاله و عم نواله البته سبب دیگر را خواهد ساخت •

بی مگس هرگز نماند عنكبوت

رزق را روزی رسان پر میدهد

عجب عقیده مدرس دارد ، ومع ذلك چنانکه پیشتر گذشت کسی سوء

ادبی از وی صادر نشده ، بلکه هر که مثل این فقیر گستاخی بکند محض نصیحت و ادای غیرت است که میگوییم مبادا خدا نخواستہ زبان نقص گفتن بگشاید ، و اگر نه در امور ملکیه و حکومت نه کسی حد سوء ادب دارد و نه احدی را گله از نواب والا هست •

ناید از وی چنان معامله‌ای
که کسی را رسد دران گله‌ای
نیست از وی به جز گله گله‌مند
زانکه لطف ویش ز بیخ بکند

و خامساً جناب مدرس به قرینهء رقم پریشانش وهم برده این فقیر رجا کرده‌ام نواب والا وفقه الله دارالاحسان را به جناب صاحبی شیخ محمد جسیم کرم فرماید • اولاً این فقیر هرگز این خیال به خاطر نیاورده‌ام • بلی بی‌التفاتى را شنیدم نواب والا نسبت به وی دارد ، عرض نمودم که بی‌التفاتى فرماید ، فضل وی را مشاهده نموده ، معاش وی را منتظم نماید • نواب والا انعم الله علیه رقم عنبر شیم صادر فرموده بودند که امر معاش او و اولادش را به ذمت همت گرفتم و توجیه جواب را فرمودند • دیگر نه بحث دارالاحسان و نه گفتگوی عزل و نصب در میان بوده • وثانیاً با مرحمت نواب والا جناب صاحبی شیخ محمد جسیم در هر زاویه در هر شهر بنشیند اگرچه حاده باشد برای او منفرجه و دارالاحسان است که (شرف المکان بالمکین) نه (فضل المکین بالمکان) است • اما چه فایده قضا و قدر اغلب در پی ضیقہء اهل فضل است • باز (نقول فيه حقه بحق اليقين ، فالحمد لله والشكر لله على شعار الصالحين) •

فرقهء استهزاء به وی میکنند (الله يستهزىء بهم ويمدهم فى طغيانهم يعمهون) • گروهی سفیہش میخوانند (الا انهم هم السفهاء ولكن لا يعلمون) •

و ثلثه دیگر پر مکر و فنون (یقولون أفتري على الله كذبا ، ام به جنه ؟
قل لهم : لا ، والله ما صاحبكم بمجنون) بلکه در این زمانه به یقین سلطان
مبین و حجة الله على العالمين و العالمين است ، ولكن ذات اورا يك صنعت
نقص است و ازان نقصم خیلی بیم است که میگوید خدا يك است و بر آن
گفتن مستقیم است •

مدرس گفته است : عقل بگذار کان عقيلهء تست • انتهى • شکر بکند
که وی آن عقيله را هم ندارد و از اکثرين اهل جنت است ان شاء الله •
فرموده است : سراسر مضمونش معجونست از حب و بغض سرشته • انتهى •
ای فخر من ! ای فقر من ! جناب مدرس متشخص باز مثل مداراة تقيه
مشؤومه ماهیت حب لله ، و حب لغير الله ، و بغض لله ، و بغض لغير الله را
ندانسته که در ضمن کدام قسم ممدوحند و در ضمن کدام مذموم • حب
ما برای ترویج شریعت و بغض به جهت اخفای سنت و ظهور بدعت است •
سادسا ، از بیانی که من در تحقیق احوال مذهب حق کرده ام ، چنان
دانسته است که من ذم مذهب دیگر کرده ام و ظن بد دورادور به مسلمین
برده ام •

اولا من ظن بد دورادور نبرده ام ، بلکه نزدیک نزدیک سب و طعن
اصحاب کرام را در آن کتاب دیده ام • و ثانی مذهب اهل حق هر وقت
چهرهء منورهء خود را گشاید ، بذاته و بنفسه خودش ذم و رد و ابطال
مذاهب دیگر است ، نه به تحریر و بیان و تقریر و به تحسین و تبیین این
فقیر است ، چه کله کله بر سر این فقیر است •

ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است

به آب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبارا

و سابعا ، به منظوق (وبینا فوقکم سبعا شدادا) بی ادبی میشود : اول

در مناظره ، چونکه (اظهارا للصواب) است ، غباری را به خاطر راه ندهید ،
و از طرایف عبارات است و لطایف اشارات موافق شریعت بی کم و کاست ،
چنانکه شیوهء مشارب خوش طبعان گذشته است از جای تجهید و تقلید •
و ثانی المعروض این است امثال ما و شما که از مراتب معلومه که اجتهاد
به مجرد و تقلید است معلوم است غیر از رتبهء تقلید نداریم ، پس اگر مقلدین
و مجتهدین اهل سنت و جماعت هستیم باید به دست و زبان در دفع تغییر منکر
کوشیم ، و هر گاه به دست و زبان ممکن نشد باید غمناک شویم و حسرت
کشیم ، و این عاجزی قلبی و حسرت کشیدن را بانی شریعت صلی الله علیه
وسلم (اضعف الايمان) نامیده • هوش داشته باشیم هر گاه به دل عاجز
نشویم ، بلکه سهل است به مدلول (ودوا لو تدهن فیدهنون) مداهنه کنیم و
خنده نماییم و کیف خوش باشیم چه خاك پر سر باشیم ، (اضعف الايمان) هم
نمیماند (نعوذ بالله) ، یکه تاز شرك و كفر فرصت آورده دواسپه اسپرا بر
سرمان میدواند (انا لله و انا اليه راجعون) •

تو هر گاه در دین خود متین و پا برجا ، و از (احکم الحاکمین) و (مالک
یوم الدین) ادب و حیا و خوف و خشیت داشته باشید البته حاکم عصر هم
ادب و حیا از تو میکند و میداند که چنانکه اخلاص و عقیده در راه خدای
خود داری ، در دعاگویی و رضاجویی و مصلحت اندیشی حاکم عصر هم
راستی ، و اگر در شدت رضا با خدای مضطرب بودی البته میداند با حاکم
عصر همچنان هستی اگرچه به ظاهر نوازشت بفرماید ، اما به دل منافقت
میداند و خوشش از تو نمیآید ، و اگر خارج اهل سنتیم و همه بندگان خسرو
پرست در زیر بار منتیم ، پس حدیث است که (اذا لم تستح فاصنع ما شئت) •
بعداز آن کار اهل تشیع طی شدن و شرع اهل سنت نمودن آن حوالهء امام
الزمان ایشان که از سرداب (سرم رأی) سر بیرون آرد ، و این مفوض به
نزول حضرت عیسی بر منارهء بیضا پرهای ورود را فروگذارد ، و محول به

جناب مهدي که از جانب بطحا علم خروج را برپا آرد ، والا ای فخر من به
فصاحت و بلاغت من و تو درست شود ، حاشا و کلا !

چو دریای قدر جنبش نماید
ز بانگ غول بی سامان چه آید

• (ما شاء الله ، لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظيم)

نامه‌ی هشتتم

بۆ شېخ موحه‌مه‌دهد جه‌سیمی مه‌ردوخی نویسیوه

عنوان :

عریضة بلغت في الحقيقة أقصاها بل كتاب لا يغادر صغيرة ولا كبيرة الا
أحصاها • فبلغها ولا تفتقر • فمن شاء فليؤمن ، ومن شاء فليكفر • ولا تخف
كلالة القلب وملالته ، فان لم تفعل فما بلغت رسالته •

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي تجلى بتجليه في المظهر الأتم سيدنا محمد الجسيم عليه
أفضل الصلوة والتسليم على جهة التعظيم ، وعلى آله وأصحابه الذين تخلقوا
بخلقه العظيم •

وبعد ، فأقول : يا أيتها الصحيفة المزبورة في طيكِ قصة الوری

مسطورة

زینهار که آوری مرا پیش نظر

لو صرت بنظرة الرضى منظورة

چون خه‌یال وه ماچ پاش وه‌ش حال مبی ،

کاش ، جه کون نه‌و به‌خت ، له‌ب خه‌یال مبی !

• [تم العنوان]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مثلی و صنعة لبوس ثنائک السدید ، و لو أعین داودی وألین له الحديد ،
وقدر تقدیرا فی السرد . لا ، اذ بلغت فی الکمال نهاية صرت نوعا منحصرافی
الفرد . حرفة حدادی° نظمی° حدی ورسمی وافادة تلك الهدية ، کلا !
فالیأس احدی الراحین . ان أرم عدم الأذیة ، هل من عارف لك غیر غارف
من معرفة نفسه ، وسوی من من° علیہ من من° کون غده أعلى (۲۹) من
أمسه . یا من أولاه مولاه أجل° الاله ، وجعل أخراه أولى من أولاه ، فبم
المدیح بعد الاخبار بما فی طی انشاء دعاك° ، فیم أنا من ذکراك° ، الی ربك°
منتهاك° ؟ ألسـت أنت الوسیم بمحمد الجسیم ، فعلیک وعلى لاثمی نعلیک°
سلام قولاً من رب رحیم .

وبعد ، فقد قال بعض الأجلّة ، آنَ أن ساق بعض الأدلّة ، علة° العدم
عدم° العلة . فبلغ سلام اعتراضی الیه وان كان کبر° علیہ بأن° عدمی من
و°جودك° () (۳۰) تحقّقک علی° و°جودك° ، وأسنده أنا الی° ، و ما أحس
بحقیقة الأمر مع ذلك الوضوح . فیا لعرفانٍ وتبصرٍ یأتي الی من أهل الفتوح .
ثم قل للقائل فی ظلّ مریة° ، والقائل بالطعن فیك فریة° ، هل سبب خفائی الا
الظهور ؟ لا ترَبّی° ، لم تر بی غیر ما هو من خواصّ نور النور ! أو
هل ترى (۳۱) فی° نقصا° ، یید° أن زدت° فی الکمال الی° الا فزتہ بما
بما وسعته° منه طینتی° ، وانعکس° فی مرآة طویتی° ؟ لا والذي أفاض
ما شاء كما شاء علی من شاء فی أزل الآزال ! با یار دوزبان دوزبانی
بهتراست . تازی اگرچه والا گهراست ، پارسی را نیز لذتی دگراست .

(۲۹) له نه سلّه کهدا (اعلم اعلى) نووسراوه ، به لام دیاره هه له یه .

(۳۰) له نه سلّه کهدا لیره دا وشه یه که هه یه کوژاوه ته وه .

(۳۱) له نه سلّه کهدا (هل تر) نووسراوه ، به لام دیاره هه له یه .

ترکان پارسی گو بخشندگان عمرند
ساقی بشارتی ده پیران پارسارا

ولی نه چون من پیری عمر ضایعی آمال پارسارا •

جانم نقصی که در تست جز از کمال ندیده‌ام ، و جفائی که سبب جفای سرت است غیر از غایت ظهور سرت نپسندیده‌ام ، و بهر طرزیکه ساخته‌اند دگرگون نخواهی شد • (و ماییدل القول لدی) را مبدل چون خواهی گشت! (یمحو الله ما یشاء ویثبت) را دانسته از (وعنده علم الکتاب) چرا در گوشه اغماض نشستهای ؟ و حکمی که از قوانین منطقیه شاهیه بر کلیات مطالب ، و حملی که از قواعد الهیه بر عموم موضوعات مقاصد جاری میشود ، بتو سرایت نمیکند ، ازان جهت است که اگرچه کلیات بیچاره در افراد فرضیه متساویند ، ترا عارفان قوانین اصولیه که امنای دولتی‌هاند ، از جزئیات فرضیه آن کلیات و از افراد تقدیریه آن موضوعات هم نمیدانند • و ازینکه خطا بر قلم صنع نیروود ، خطا بر بزرگان گرفتن خطا است • خداوند پست و بلند ، و سایه‌های پاک خداوند (۳۲) از ناشایسته مقدسند و ارحم از همه کس ، ولی زیردستان ایشان اغلب بدنس مخالفه مدنسند و آلوده به خار و خس ، مصلحت خاصهء نفس خودرا بمیان آورده ، و مصلحت عامه را پامال ، و آمررا مشتبه کرده ، عرض ظل الله و سرکار والا ایدهما الله تعالی مینمایند که :

در ایام عدل تو ای شهریار
ندارد شکایت کس از روزگار

پس اگر قبلهء عالم مثلا یا نواب والا غیر از اینکه الحمد لله بگویند ، چه بگویند ؟ از انرو متوجهان کعبه‌وایه از آنانکه و کفّاء عرفهء معرفتند

(۳۲) مه‌به‌ست فرمانره‌وای سهرده‌مه •

یکسر ، و آفتاب‌زدگان مایل بسایه از اهل هنر یا بی‌هنر از لقب قبلهء عالمی
و ظل‌اللہی همان مییابند که مذاق بندهء مسکین از شنیدن اسم شکر •

احرام چه بندیم که آن قبله نه اینجا است
در سعی چه کوشیم که از مروه صفا رفت

پس اگر برین توانای که محل نقص () (۳۳) و از لطافت بروی
و داخل کثافت و آشکارا شوی و دگرگون نهاد گشته ، و از جمله آن
جزئیات و افراد میگردی ، بسم الله الفرد بیا ، برو ، بشو ، بگرد ، هرچه
باید کرد • این همه زخم نهان است و مجال آه نیست • علی الخصوص با
فهم اغلب قوم که اظهار حق را بی ادبی ، و تحقیق مسئله را ذم و غیبت و لؤم
میدانند • ازان علت (فما لهؤلاء القوم لا یکادون یفقهون حدیثا) ورد اهل
حق گشته ، و دهن ذهن ادبشان بتردد بگویم و نگویم آغشته است • بلی
چون غالب کس تمیز آه از نفس ، و عشق از هوس ، و باز از کرگس ،
و هدهد از مگس ، و گوهر اشرف را از شبه سرخس نمیکنند ، پس از
برای حق ، و بسی بی‌بالک از هر خس نی سالب بلب نای نهاده ، با این نوا
هم نفس خواهیم آمد •

اگرچه این کلمات طبیات مساعد است نوشته بر صدر که در صدر
اهل قدر (کالقمر لیلۃ البدر) پرتو افکن و لمعات اجمالشان بسان تفصیل
ضیا افروز ابنیهء عامره از هر خوضه روزن است • ولی از آنجا که طوینت
اکثر حوادث است و طبیعت اکثر کائنات (بطرفِ خفی) نگران بطرف آیات
بینات است ، اطالت باعث الملالتی ، بل مورثة الخجالتی نسبت بمن باین
بی‌حالتی لازم است • منها بلند مثلا مبدء تو که یکی است معین از صفات
کاملهء ازلیه که در یکی از اسمای حسنای علیه که در یکی از اعیان ثابتہ

(۳۳) لیره‌دا وشه‌یه‌ک هه‌یه بۆمان نه‌خوینرایه‌وه •

که در یکی از اشیای از اصل جبهه کریمه نابته که وجود عینی خارجی
تست و غیر آن نخواهد جست ، جلوه نموده •

نکو رو تاب مستوری ندارد
بیندی در ز روزن سر بر آرد

اعنی تجلی مهر آن مبدء آینه افروز چاره از بروز روز بروز جهت
ظهور مردودی و مقبولی (فی حضرة بعد حضرة) در مراتب قوس نزولی از
حضرات کلیهء خمسه یا سته تا باخرین نسخهء حقیقیهء جامعهء تو رسیده
نداشته •

و اگر راه هواپویی تمنایی کرده میگویى بایستی که من متجالی آن
صفت دگر باشم نه مجالی این تا آن چنان بودی نه این چنین • جان من
این نمیشود تا تو هم آینهء آن بوده باشی نه مظهر این • محبوب حقیقی با
جلا و استجلا ، آینهء بالانمایش جدا ، و آینهء این حسنش از آینهء این
حسنش ، چون این حسنش ازان حسنش جداست • (وان لم تکن صفاته
عین ذاته ولا غیره ، کهده الصفة مع ذهی ، فاعرف المذاهب و مشرب اهل
السير • فلأجل ذلك قالوا قلب الحقایق محال ، و ما تعین اللاتعین الا لهذا
العرفان یا اصحاب الصفا والاحوال) • هی مرا چو با تو میلی است چه خوش
فرموده بودی که هی حق بطرف لیلی است • بگو مدعی را بگذار انکار را
درین کار که پروردگار در هر کار بیدار است ، (لا بل اعلم و صاحب علم ،
و بید قضائه الصحف والقلم ، وقد رفعت الاقلام وجفت الصحف ، وتم
فی ذه الحیثیه الکلام • واما فی حیثیه اخری فانشد انشادا احری) •

آن خیالاتی که دام اولیا است
عکس مهرویان بستان خدا است

زلف او خال است و خالش دانه آن دام و من
بر امید دانه افتاده ام در دام دوست

پس سر این سلسلهء تعلق نابگسلیده تو و استاد بی گونیا و (۳۴)
اسباب و بنای این قصر بی استعداد مشیده تو در چه جا و کیست • وی
ترا چو با من با مقولهء من محبت مکنون است میمویم و میگویم که هی حق
بطرف مجنون است •

لب و دندان خوبان خطارا
بدین خوبی نایست آفریدن

ومنها •• (۳۵)

نامه‌ی نۆهم

بۆ فهراهاد میرزای والیی سنهی نووسیوه

(ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذین سبقونا بالایمان ، ولا تجعل فی قلوبنا
غلا للذین آمنوا • ربنا انک غفور رحیم) •

وبعد ، در مطلع سخن ، از منظوق این آیهء نصیحت مایه ، که حق
تعالی تعلیم مارا بدان فرموده ، سخن من تمام شد • ولی تکرار را در کلمات
حق چند بار باید تأسیس بکار نیاید جهت تاکید لازم دیده • پیشتر از بن بیشتر
با جناب میرزا ربیع که بلکه بوساطت جناب منیع حضرت فخر العلماء سلمه
الله بنظر نواب والا اولاه الله آلاه مشرف شود ، عرضی را نوشتیم ، ضیف

(۳۴) له ئەسله که دا نووسراوه (کونیاد) به لام وشه که له فهراهنگه فارسی به کانا
(گونیا) به ، که واته (د) که یش (و) ی عطفه .

(۳۵) ئەم نامه بهم به فۆتۆکراوی یا له جهنابی سهید طاهیری هاشمی یا له
جهنابی عهبدولحه میدی حوسهینی به وه بۆهاتوووه ، له یادم نه ماوه .
ئەسله که ی خه تیکی خوۆشی تاراده یه ک کۆنه . به داخه وه له شوینه دا
پچراوه و دواپی به که ی نی به .

صیف آمد و رفت ، بزم حریف خریف عرش و فرش را زرافشان کرد و گذشت ، شتاب شتاب انواع شتی نوبتش رسید ، نسیم جواب ربیع از جهت اشرف الجهات نواب والا ایده الله تعالی نوزید . اگر رسیده است و ملتفت بجواب نگشته اند ، از دو صورت بیرون نیست : یا گویا جواب جاهلان خاموشی است ، پس (اعوذ بالله ان اکون من الجاهلین ، فلیسألوا حتی تأتي بیان مبین رفعا لتشابههم وایصالا الی الحق الیقین) ، و یا سکوت را در محل مناظره و سوآل اختیار فرموده اند . پس در این مقام بوی الزام به مشام اهل افهام و افهام میرسد . و اگر هنوز نرسیده است ، مضمون آن عریضه معروضه مجمله پسندیده ، به دیبای زیبای این عبارت پیچیده است ، که کتاب را منسوب به مؤلفین شافعیه فرموده ، و تحفه به حضور باهرالنور حضرت شیخ ^(۳۶) ما قدس سره و دام برکته و بره مبعوث نموده بودند ، دیدیم و بین الدفتین آنرا ملاحظه کردیم . مضمونش معجونی بود مرکب از فضایل و محبت حضرت علی و باقی ائمه اطهار و توابع آن خاندان عالی شان رضی الله عنهم اجمعین ، و ممتزج از طعن و بغض بعضی اصحاب کرام و مذمت ایشان (حاشاهم الله من ذلك ورضی الله تعالی عنهم هناك وهنالك) .

این معجون برای بدن دین اسلام به ضرر مقرون ، و امزجه معتدله اهل حق که مذهب فرقه ناجیه اسلامیه سنت و جماعت است نه در میان انبیا علی نبینا وعلیهم الصلوٰة والسلام و نه در بین اصحاب کرام رضی الله عنهم اجمعین تفرقه نمیکنند . ایمان به بعضی شیمه اهل سنت و جماعت نبوده و نیست و نخواهد بود . مجموع انبیا را اجمالا و تفصیلا مصدقند و تمام اصحاب کرام را هکذا معتقدند . چنانکه انبیا بر غیر انبیا تفضیل میدهند ، اصحاب را بر غیر اصحاب از اولیاء مفضل میدانند و هیچ احدی را از اصحاب و سایر اولیا نعوذ بالله بر هیچکدام از انبیا تفضیل نمیدهند ،

(۳۶) مه بهستی له شیخ موحه ممد به هائوددینی ته ویله یه .

و همگی اصحاب را کلهم اجمعین مجتهد و عادل و مصیبتشان را به دو اجر یا ده اجر و مخطئشان به یک اجر مأجور و معذور و غیر مأزور می‌شمارند • احدی را از اهل قبله بی برهان مثل (الشمس مشرقه) تکفیر نمیکنند و لعن هیچ شخصی را بخصوصه بی دلیل قاطع - چونکه حسن خاتمه مجهول و قوه و اهمه غلط لازمه و روایات کاذبه غیر مقبول است - جائز نمیدارند • و به فرض محال اگر کفر آن شخص به ادلهء ثابتةء ساطعه ثابت شود ، غایتش این است مثل کفر ابلیس مجمع علیه باشد ، حق تعالی لعن ابلیس را به جزء عمل مقرر نفرموده که بفرماید «العنوا الشیطان» •

دل و زبان را حق تعالی برای ذکر و تسبیح خود خالق فرموده ، چه فائدهء معتدبها در مشغول کردن جوارح ظاهریه و باطنیه به لعن شیطان متصور است ، بلکه شیطان فرصت را برای شغل مسلمانان به فعل عبث جهة غفلت انسان غنیمت می‌شمارد و اگرچه لعن شیطان باشد ، خصوصا کسی را که اصل ایمانش ثابت و کفرش که عارضی موهومی و مشکوکی بل دروغ محض باشد • لعن کردن شرعا یا عقلا چه گونه جائز است ، و یا ابلیس یا کافر دیگر را همیشه رابطه کردن و صورت او را به خاطر آوردن و دل را به لعن او پروردن و اعمال قبیحهء او را در خیال جای نمودن ، به علت انعکاس خباثت و شامت او بر ظلمت درون افزون ، و آینهء خاطر را به رنگ زنگ هزار فضاحت آلودن است •

یاد خدا و رسول (صلی الله علیه وسلم) باید ، و نام خدا و رسول (صلی الله علیه وسلم) شاید ، نه یاد کردن کافر ملعون یا نام بردن اشخاص و افرادی به کفر حقانیت مقرون که با یاد گل گلشنی و با تصور زبل و سرگین گلخنی • پس سب و طعن و لعن مطلق نه مطابق حکم ظاهر شرع ، و نه موافق کشفوفات و وجدانیات اهل باطن و ورع است •

(ثم نقول) منظور نواب والا در ارسال این کتاب اگر اینست که گویا ما از فضایل حضرت علی (کرم الله وجهه) آگاهی نداریم ، و او را (استغفر الله) مستحق خلافت و امامت نمیشماریم ، بدان کتاب متنبه شویم ، حاشا و کلا که ما بری ازین تهمتیم ، و از خاکساران عتبه علیه و تربت عترتیم • و فضایل علیه و مناقب جلیله که ثبت جریده آن کتاب است ، بالمضاغف آن در کتب معتبره صحیحه ما هست ، (بحمد الله) به آنها معترف ، و از دریای مودتشان به قدر غرفه استعداد مغترفیم ، و حضرت امیر را اسدالله غالب و مجتهد و مقتدر دانیم نه روباه مغلوب جبان جاهل عاجز متحیر ، و وی را (کرم الله وجهه) مستحق خلافت و امامت میخوانیم به دلیل ساطع لکن نه بی موقع بل در موقع رابع ، و هیچکس از اصحاب بی رأی و مصاحبت وی خلیفه نشده چرا که علماً مجتهد و آگاه از همه نصوص بوده ، وشوکه و قدرة و اختیاراً آماده از هر خصوص ، و صاحب عشیرتی مثل بنی هاشم (کأنهم بنیان مرصوص) بوده اند •

از کس ترسیده ، چرا که زیاده بران شوکت که شنیدی ، تقیه در مذهب اصحاب کرام چنانکه در غزوات و نزاعات و زخم آوردن و مشقت کشیدن و شهد شهادت چشیدن ایشان تا به حضرت حسین (رضی الله عنهما) میرسد معلوم است نبوده ، و از تقلید نمودن به کسی نپرسیده ، چه که علم و فهم و اجتهاد وی رضی الله عنه مشهور ، و در نزد اهل تشیع خصوصاً به (عالم بماکان و مایکون) مذکور است •

و تعظیم و توقیر اصحاب نسبت به حضرت امیر و تعظیم و توقیر امیر در حق اصحاب در کتب معتبره اهل حق ثابت است • مخالفه و اختلافی که در بین ایشان بوده موافق (اختلاف امتی رحمة) مخالفه اجتهادیه بوده نه عداوتیه ، که در بین عداوت و مخالفه عموم و خصوص است نه مساواة ، همه عداوتی مخالفه است نه همه مخالفه ای عداوت ، چنانکه اقتضای انعکاس

قضیه کلیه است • مخالفهء فروعیهء اجتهادیه فرضا اگر هم به نزاع بکشد ، غیر از ثواب عقابی ندارد ، و از محبت قرابت و مودت اسلامی و اخوت دینی قلبا بیرون نمیشوند • در عدم هوای نفسانی و وجود حمیت مسلمانی ، و در حق بینی و اصول دینی همگی متفق و با عزم صمیم صدیق حمیم یکدیگر بوده اند •

و مدح و تعظیم و توقیری را که حضرت امیر نسبت به اصحاب کرام خاصه در خلفای ثلاثه به جا آورده ، بنا بر دلیل سابق از وجه تقیه نبوده ، که شیر حق و صاحب اقتداری همچنان و تقیه فرمودن (معاذ الله) ! باری بنا بر زعم مدعی فرضا در حالت حیاتشان اگر تقیه مسلم باشد بعد از مماتشان که از میت میترسد ؟ بارها بعد از وفات اصحاب و خلفای ثلاثه در خلوه و به کرات در جلوه به مدح و ثنای اصحاب و ذکر مناقب خلفای ثلاثه زبان بلاغت بیان را میگشود • و از خصوص باغیانی که بنا بر اجتهاد و تأویل محاربه با وی (کرم الله وجهه) مینمودند ، میفرمودند (اخواننا بغوا علینا) ، و از سب و لعن آنها زجر و تهدید و تشدید میکردند •

و نزاعی را که ام المؤمنین (رضی الله عنها) و خال المؤمنین (رضی الله عنه) با امیر المؤمنین (کرم الله وجهه) کردند ، نه بر سر خلافت و امامت بوده • هر روایتی که مخالف این تقریر مروی شده یا کذب و افترای محض است یا به تأویل صحیح به قرینهء حالیه احسن المحل وارد و بلکه بر سر به دست آوردن قتلهء حضرت عثمان رضی الله عنه بود ازان موافق اجتهاد تقدیم قصاص را از قاتلان واجب میشمردند ، و از طرف امیر المؤمنین باز اجتهادا به علت عدم استقرار امر خلافت و کثرت توابع و اعوان قتلهء مذکوره تأخیر و تحمل را تا وقت استقرار و فرصت یافتن حیدر کرار لازم دانستند تا به سبب حيله و خوف و تحريك فرقهء قتلهء اَجلاف و اوباش عرب نزاع را برپا کردند ، و طرفین مجتهدین اصحاب با یکدیگر فرصت مناظره و اظهار

حقرا نیاوردند • پس غایت آن نزاع که طرف امیر دو اجر یا ده اجر را چنانکه گذشت - برده ، و آن طرف به يك اجر مأجور بوده باشند (فالاجتهد للطرفین جنة ، فلا یؤثر فیهم سهام مطاعن ارباب جنة ، قاتلهم و قتلهم لذلك الاجتهاد من أصحاب الجنة) •

و اگر منظور نواب والا ایده الله این است که بنا بر آن فضایل و مناقب ، خلافت بلافاصله حضرت علی را ثابت نماید ، چنانکه از منطوق عبارات آن کتاب که میگوید : (هذا نص صریح فی امامته) مستفاد میشود ، آن مدعی البته بسر نمی رود ، چرا که اولاً امامت نزد اهل تشیع از اصول دین است ، و مطالب اصول دینی بالاتفاق براهین یقینی میخواید • ادله ظنیه برای مطالب فروعیه که (الفقه من باب الظنون) خواهد آمد • و ثانیاً اگر ازان عبارت مؤلف را اراده این است که (هذا نص علی استحقاقه الامامة و کونه اماما فی موقعه الذي هو المرتبة الرابعة کما وقع واستمر ، فنحن لانکره کما مر ، فنعم الوفاق ومرحبا بالاتفاق) • و اگر اراده آن نموده که (هذا نص فی امامته فی المرتبة الاولى بلافاصله) ، این اراده کردن معنی نص را ندانستن است ، زیرا که از ادله که در آن کتاب یا در کتب ما است نصی که منطوقش همان مضمون باشد موجود نیست •

فرض کردیم مثلاً که لفظ (مولی) در امثال (من کنت مولاه •• الخ) یا لفظ (ولی) در نحو (انما ولیکم الله •• الآیة) متواتر باشد ولی ندانسته است معنی (مولی) و (ولی) بدان مقصودی که مراد او است متواتر نیست ، بلکه نه بعرف لغوی و نه بعرف شرعی بمعنی امام اول بلافاصله بلکه بمعنی امام نیامده اند •

این تحریر برکنار • فرض کرده باشد که فضایل حضرت حیدر کرار در صحت و متانت و کثرت اشتهار بمثابهء معجزات سید کائنات (علیه و علی

آله واصحابه الصلوات والتسليمات) رسید ، آیا آن معجزات دلالت بر نبوت دارند یا بر خاتمیت ؟ بی نص (ولکن رسول الله وخاتم النبیین) عدم ثبوت خاتمیت یقین است ، پس فضایل حضرت علی دلالت بر فضیلت وی دارند نه بر خلافت اولیاء بلافاصله یا بر افضلیت و عصمت او ، بلکه نص همچنین میخواهد که (علی هو المعصوم و افضل البشر بعد النبیین و خلیفتی اولاً بلافاصله بعدی) • بین تفاوت راه از کجا است تا به کجا •

وخصوص بر زعم عدم جواز تقدیم مفضول از افضل ، ثابت شدن افضلیت امری است مشکل و معضل ، چرا ؟ که افضلیت به معنی زیادت قرب معنوی به حق تعالی و کثرت ثواب است (کما هو المقصود ههنا) و این معنی را سوای حق تعالی و رسول وی صلی الله علیه وسلم به ایحاء و الهام حق تعالی کس نمیداند ، بلکه علم کرام الکاتبین هم به آن نخواهد رسید که میداند حسنات آن چند و حسنات این چه قدر ، و قرب آن تا چه درجه و قرب این تا چه مرتبه است ، و دلایل ظاهریه بین الجانبین متعارضند ، و لازمه تعارض تساقط و توقف است ، و لاسیما این افضلیت و استحقاق اولیت خلافت مختلفیه است ، و وقوع خلاف بدین ترتیب واقع متفق علیه است • آنرا گذاشته ، بر متفق علیه موافق قاعده اصولیه متفق علیها بیاییم •

پس غایتش این است که مدعی به زعم خود دلیل را بر ابطال این وقوع مرتب بیارد ، چنانکه گفتیم دلیل یقینی از او مطلوب است که بر نفی و بطلان وقوع کذائی و بر اثبات امامت اولیت حضرت امیر بیارد تا بشنویم ، (و طلباً للثواب و اظهاراً للصواب) مکالمه بکنیم ، و بیخ مکاره را به مناظره اهل حق بکنیم •

علاوه بر این علمای ما (شکر الله سعیم) خوارج ضاله را دیدند که

(نعوذ بالله) تکفیر و لعن و لعن حضرت امیر را میکنند ، و باعث بداعتقادی مردم در حق امیر شده‌اند ، سعی کردند که از آیات و احادیث آنچه دلالت بر فضیلت حضرت علی امیر میکند فراهم آوردند ، چنانکه اهل تشیع را دیدند که سب خلفای ثلاثه و ام‌المؤمنین و سایر اصحاب کرام را مینمایند ، آنچه دستگیرشان شد از آیات و احادیث در فضایل ایشان جمع نمودند ، و منظورشان آن بود که خلق را نسبت به اصحاب عقیده فاسد نشود ، و همگی را صاحب فضیلت و منقبت بدانند ، و تمامی را بری از طعن و لعن و تهمت و عری از نقص و بغض و مسبت خوانند ، نه برای افضالیت در بین ایشان اثبات کردن و معصومی و خیریت یکی را بر یکی به خاطر آوردن بود ، بلکه برای آن بود که آنچه خارجی نسبت به حضرت علی یا شیعه نسبت به خلفای ثلاثه و سایر اصحاب میگویند و بافته میکنند ، اهل حق همپنان نگویند و نکنند ، و بغض اصحاب کرام را که با ایمان در هیچ دلی جمع نمیشود به دل راه ندهند ، همگی را مبشر به دخول و خلود جنت و مشرف به بشارت و رضای رب‌العزّة دانند .

علمای شیعه ، خدا انصافشان بدهد ، آن فضایل علی را که علمای ما جمع نمودند ، به دلیل افضالیت و خلافت اولیت و معصومیت حضرت علی کردند . از ما آموخته و خریده و باز به ما فروختند ، و زعمات بی‌اصل و بی‌جهت را در انبار ضمیر خود اندوختند . و اگر نه نظیر این افضالیت از که پنهان است ؟ حق تعالی بنا بر قلت فهم مکلفان میفرماید (تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض) الآیه . نمیفرماید که آن رسول معین بر این رسول معین افضل است ، بلکه به مبهم اشاره فرموده ، یعنی ایمان به نبوت شرط است که میسور است ، نه به افضالیت یکیشان بر یکی مقصور است . پس نه دانستن افضالیت پیغمبری بر پیغمبری ، و نه معرفت خیریت امامی بر امامی ، هیچ کدام از واجبات عقاید نیستند ، بلکه تابع اجماع سلف و خلف اهل حق بودن و به

ظاهر حکم ایشان به هرچه فرموده‌اند معتقد نمودن لازم است که یقین بی‌سند حکم نکرده‌اند ، و مقلدرا دانستن سند مقلد چه ضروراست •

و بودن آن کتاب مرسل از تصنیفات علمای شافعیة مسلم نیست ، زیرا که مخالف هر چهار مذهب است • کسی از مجتهدین مذاهب اربعهء ما از متبحرین یا از مقلدین ایشان بغض و طعن هیچ یکی از اصحاب رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نه روایة و نه درایةٔ جائز نداشته‌اند • و اگر فرضاً مصنفهء یکی از علمای شافعیه بنا بر دلیل سابق البتہ موافق (خلطوا حلالها بحرامها) روایات واهی و اقاویل ضعیفه و حکایات کاذبهء مختلفه را دران افزوده‌اند ، از اثبات مطالب یقینیه دورند ، و از ثبوت مدعی مهجور و محجور •

پس عادت ظل‌اللهی و بزرگی مثل نواب والا حفظه الله تعالی این بوده که به انتظام امور حکومت مشغول شود ، و جمیع برایا و رعایا از علما و صلحا و شرفا و فقرا هر یکی را در حد ذات خود ملحوظ داشته فرماید و تفاوت برابر پرورده کردن پشه و عنقا نماید •

ز يك شاخيم اگر شیرين اگر تلخ
ز يك بزميم اگر هشیار اگر مست

و بعد ازان ، بر ما فقیران و سائر منسوبان شکر گذاری لازم آید •

حالا که نواب والا لباس مجتهدی در بر ، و برای امر به معروف و نهی از منکر حسب العقیدهء خود بر در ، و جهت دعوت خلق به سوی آیین دین تشیع بر رهگذراست ، علمای اهل حق را واجب است که علم خود را اظهار • و قرار را در مناظره بر فرار ایثار نمایند •

رجای آن داریم که آینهء خاطر عاظر را به غبار انکدار آلوده نفرمایند ،

و جوابرا بنویسید و بفرستید ، تا دوباره به موقف عرض اندر آییم و سلّمنائی
یا منعنایی را معروض نماییم •

چونکه مصدع گردیدیم ، ختم عریضه بدین مقوله مناسب دیدیم که :
غیر ازین نکته که حافظ ز تو ناخوشنوداست
در سراپای وجودت هنری نیست که نیست

اما ناخوشنودی حافظ ازان جهت است که مطولا عرض نمودیم • و اما
هنرهای عجیبهات این است که در معرفت و بینش نظیرت کم ، و در ادای
ضبط و ربط امورت قلم ابکم ، و در دفع و رفع اهل ناهموار میکوشید ،
واز پیالهء باصفای درك تعمیر مملکت مینوشید • سخاوت و کرم را به
اندازه ، و باغ حکومت را به آبیاریء مرحمت تازه دارید • (وقفکم الله
تعالی لخير عقباکم ، وما ضر ما نسمعه من القاء الفرق بین الفرق بسعادة
دینکم ودنیاکم • آمین • والحمد لله رب العالمین • والصلوة والسلام علی سیدنا
محمد وآله وصحبه اجمعین (۳۷) •

(۳۷) بهراستی پتویسته ئینسان به چاوی ئینساف تهماشای ئەم نامهییهی
مهولهوی بکا که بو فهرهاد میرزای نووسیوه ، تا حالی ببی ئەم زاناو
ئهدیبه جهوانمهرده چهند مهردی و نازایهتی به کارهیناودو چون توانیویه
به رابه ر شازادهیه کی خاوهن خامه و نامه و ولات و ددهسلات که مامی
ناصروددین شای قاجارو حوکمرانی سنه بووه ، بدم جووره قسه بکاو
نامهیه کی چهند موافیقی حهقیقه تی بو نووسیوه و کهم و زور له به رابه ریا
ترسو دوودلی نیشان نه داوه و به جووری که به گویردی ئاین و عه قل بی
له گه لی دواوه •

و دک له دووتویی ئەم نامه وه دهرئه کهوی ، مهولهوی له ولایمی
نامهیه کی فهرهاد میرزادا نووسیویه که دیاره ویستوویه ئەودی تیا بو
ئیسپات بکا که ریازی ئاینی ئەو راسته و کتیبیکشی به به نکه بو
ئەم مه بهسته ی بو ناردووه و خه لکشی تیا بانگ کردووه که بچنه سه
ریگا که ی ئەو ، مهولهوی یش به نامهیه وه لایمی داوده وه • و دک بووم
ددرکه وتوووه فهرهاد میرزایش وه لایمی ناسکی وه نامه که ی مهولهوی

نامه‌ی دهه‌م

بۆ موغنته‌موردو له‌دوله‌ فهرهاد میرزای نووسیوه

قدوم میمنت لزوم نواب والا حفظه‌الله تعالی سعادت مقرون ،
و تشریفش بر برایا از علما و سادات و سائر فقرا و رعایا میمون ، و منزل
عدالت موئیش مبارک ، و تاج معتمد الدولتیش بر تارک باد .

وبعد ، رقم عنبر شیم^(۲۸) در جواب این مخلص خلوصیت توأم شرف
ورود بخشود^(۳۹) . درویشانرا ارادت و صداقت زیادتر فرمود . هر
سوآلی که از نواب والا ایده‌الله تعالی شده بود ، جوابش را مطابق و موافق

داودته‌ودو مه‌وله‌وی‌یش دووباره نامه‌یه‌کی‌تری بۆ ناردوو ، به‌لام
به‌داخه‌وه له‌و هموو نامانه‌ته‌نھا نه‌مه‌مان ده‌سگیر بوو . دوورنی‌یه‌ئهو
نامانه له‌ دۆلابه‌ ره‌سمی‌یه‌کانی سنه‌و تارانامان . هه‌روا زانیومه
پاش‌ئهو دی ئه‌م نامه‌یه‌ی مه‌وله‌وی ئه‌گاته‌ده‌ستی فهرهاد میرزا ، شیخ
یۆسفی موده‌پررسی مزگه‌وتی دارولئیحسان نامه‌یه‌کی توندو تیژو
ناپه‌سه‌ند بۆ مه‌وله‌وی ئه‌نووسیو له‌سه‌ر فهرهاد میرزا ئه‌کاته‌وه له
نامه‌ته‌یدا . به‌لام مه‌وله‌وی وه‌لامی ناداته‌وه له‌باردی بابته‌ی نامه‌که‌یه‌وه
بۆ فه‌خروله‌وما ئه‌نووسیو ئه‌و نووسراوه‌یش هه‌ر له‌م به‌شهی باسی
مه‌وله‌وی‌یدا بلاو‌کراوه‌ته‌وه .

به‌بۆنه‌ی ئه‌م نامه‌ی مه‌وله‌وی‌یه‌وه بۆ فهرهاد میرزا ، جیی خۆیه‌تی
لیرده‌دا ئه‌وه بلتیم فهرهاد میرزا شیعی‌ی مه‌وله‌وی‌ی زۆر به‌رز
هه‌سه‌نگاندوووه به‌ (آغای باله‌خانه‌ی چه‌م) رووی ده‌می کردووته‌وه
مه‌وله‌وی ، چونکه‌ ئه‌م چوارینه‌ی مه‌وله‌وی‌ی زۆر پێ جوان بووه که
سه‌ره‌تاکی به‌ وشه‌ی (باله‌خانه‌ی چه‌م) ده‌س‌پێ‌ئه‌کا :

باله‌خانه‌ی چه‌م دل دیوانه‌که‌ت

بانه‌ناو وه‌ خاک رای ئاسانه‌که‌ت

تکه‌ش عاجز که‌رد خه‌یاالت تیشدا

ئازیز بۆ جاری پا بنیه‌ پیشدا

(۲۸) له‌ ده‌سنوو سه‌که‌ی خۆماندا (شمیم) نووسراوه .

(۳۹) له‌ ده‌سنوو سه‌که‌ی خۆماندا (بخشید) نووسراوه .

اصول شرعیه و قانون دولتی ، و هر توجیهی را از هر خصوص فرموده بود
موجه و با شاهد مایح و صحیح مشاهده نموده • آری :

سخنهای شه کز دل پاک خاست
قبول است ، شاه سخنهای ماست

براین نکته باشد دلیل تمام
(کلام الملوك ملوك الكلام)

چونکه حضرت عالی همت شیخ ما قدس الله اسراره وافاض علينا برکة
انواره ، نواب اشرف اقدس والارای طال بقاؤه ، در امکانه مستطابه و آزمنه
مستجابہ بدعای خیر مذکور ، و خلفا و منسوبان خود را در اوقات ذکر
و فکر باستدعای طول عمر و دولت ایشان مأمور میفرماید • بموافق (الناس
علی دین ملوکهم) بر سر همگی تابعین وی لازم است که بهمان راه سلوک
نمایند •

جواب عبارات جناب شیخ مدرس مدرسه ، سبب به واسطه عزل
و نصب پر وسوسه (علمه الله ما لم يعلم) به یقین به نظر کیمیا اثر خواهد
رسید •

زیاده بقای نواب و الارای از کرم حق تعالی مرام ، و شنیدن خبر صحت
ذات پسندیده صفاتشان مقصود است • والسلام •

المعذور

نامه‌ی یازدهم

له وهلامی حوسامولسه لتهنه دا نووسیویه (٤٠)

برکت حرکت نواب اقدس ، بر هر کس و ناکس ، و بر عامه هر نوگل

(٤٠) حوسامولسه لتهنه برای فهاد میرزاو مامی ناصیردوددین شاو لهقه بی

و خار و خس ، جهت کس و نوگل باعث نشئه و نما ، و درحق ناکس و خار
و خس سبب فنا باد • دعای بقای بزرگان ناصردین و استدعای لقای مراد
بر جمیع مؤمنین لازم است (تقبل الله لهم دعاءهم آمین) •

پیشتر بیشتر درین زمان پریشان آیین در انجمن عدالت مکنن فرهادی،
در زیر این طاق بیستون بوضع شیرین اوقات را چندی بسربردیم ، لکن
دولت مستعجل بود ، سرکشی گلگون گردون عنان آن دولتم را از دست
ربود ، حالا بدین دل شادم که دعاگوی خالص و طالب مرادم •

نیست ذاتم همچو ذات مولوی

یا کلامم چون کلام مثنوی

لیک گویم با امید بس قوی

بهر درویشان حسام الدین توی

باوجود شرف الملك در خاکپای مبارک دوزبانی چون خامه و روسیاهی

چون نامه نامحرم است •

والسلام علیکم و قلبی بدلا عن قالبی لدیکم بین یدیکم •

المعدوم

مراد میرزا بووه ، له ۱۲۹۳ ای هجری یهوه تا ۱۲۹۵ حوکمرانی ناوچهی
کرماشان و سنه و ده و روبر بووه . ئەمیش وهك فەرهاد میرزای برای
زاناو ئەدیبو بنووس بووه . له گه‌ل مهولهوی زۆر جار نامه‌یان بو
یه‌کتری نووسیوه . نامه‌یه‌کی بو مهولهوی نووسیوه ، ئەم دوو به‌یتیهی
بو تیا نووسیوه :

ای تو ذاتت همچو ذات مولوی

وی کلامت چون کلام مثنوی

سلطنت را گر شدستم چون حسام

اندرین دوران حسام الدین توی

مهولهوی یش به نامه‌ی سهره‌وه وه‌لامی داوه‌ته‌وه •

نامه‌ی دوازدهم

بوعالی نه‌کبهر خانی شهره‌فولولکی نووسیوه

ز غواصان این بحر فلك فلك ، جواهر دعای بقا و ارتقای دینی و دنیوی
عاید سرکار عالی شرف‌الملک باد •

وبعد ، علاوهء هجوم مصایب دقیقهء از دیدهء آشوب زمانه غایب نیستیم •

هر بلای کز آسمان خیزد
گرچه از بهر دیگری باشد
نارسیده زمین همی‌پرسد
خانهء (انوری) کجا باشد

از جهت آن‌است در نوشتن عرایض مقصریم • باری با ربط و تعلقی
که باطنا با سرکاراست ، تعارف ظاهری را چه اعتباراست ؟ می‌بینمت عیان
و دعا میفرستمت ، خصوصا ناییی مثل جناب خیر الحاج مولانا محمد نیری
غفر له داریم ، باوجود مسعود ایشان وجود خود را معدوم می‌شماریم • در
اصل میل فقیر این‌است که در دعای خیر جهت سرکار تنها نباشیم که
(الجماعة رحمة) • هرچند رفیقم زیادت‌تر باشد بهتر است •

مورچگان‌را چو بود اتفاق
شیر ژیانرا بدراند پوست

خاصة اجماع علما و صلحا و منسویین نقشبندی قدس سرهم که همهء
شیران جهان بستهء این سلسله‌اند • روبه از حیلہ چه سان بگسلد این
سلسله‌را • ازان سبب وقتی شخصی عزیز الوجودی را مثل ملا محمد نایب
خواهم کرد و گاهی نفس زکیهء باصلاح را بسان مخدوم ملا عبدالفتاح بمیان
خواهم آورد • زیاده براینکه خودش شخصی‌است عالم و عامل و صالح

و سالک • مثل این چهار صفت خودش از نقاط اخلاط اخلاق رویه
پاک است • برادر نیک سیر مخدوم سعادت ملزوم مجدد شیخ محمد است
که هر دو ساکن قریه (آرندان) اند و از دعاگویان خاص آن خاندانند ، دعای
خیرشان غنیمت است ، و صحبت و رعایتشان گوهری است خارج از قیمت ،
و علی الخصوص بشارتی داد که چونکه سرکار عالی شرف الملک است ملک
آرندان مملوک سرکار شده •

ازین مژده گر جان فشانم روا است
که این مژده آسایش جان ما است

این فقیر در همگی ماملک سرکار شریکم ، بلکه همگی را از خودم
میدانم • جناب مخدوم ملا عبدالفتاح را وکیل خودم کرده ام که حاصل بخش
و ملک من تسلیم او شود ، جفتی برای او مقرر بفرمایند و سعتی را در معیشت
جهة وی حاصل نمایند ، بی خطر و فارغ بال در معیت مخدوم شیخ محمد
برادرش بدعاگویی سرکار مشغول باشند ، و در استدعای خیر با این فقیر
همچنان شوند •

ای شرف ملک دل من چند چیز را پیش از چند چیز جهت رضای
خداوند مالک الملک غنیمت بخوان تا بعد از آن حسرت نکشی : دولتندی را
پیش از فقیری ، و صحت را پیش از مرض ، و علت و فراغت را پیش از
مشغلت ، و جوانی را پیش از پیری ، و حیات را پیش از ممات به فرصت
بدان • کس نیاید ز پس تو پیش فرست • روز قیامت برای همه کس
حسرت است • اگر بد عمل است حسرت میخورد که چرا کردم ، و اگر
صاحب عمل صالح است حسرت میخورد که زیادت نکرده ، تا درجه ام بلندتر
باشد •

زیاده تصدیق ندارد و مطلبی دیگر غیر از سلامتی سرکار و خبر دانستن مجاری احوال سرکار عالی نیست •
والسلام علیکم و قلبی لدیکم •

المعنوم الحسینی

نامه‌ی سیازدهم

بؤ مه‌حموود پاشای جاشی نووسیوه

بی‌عرض غرض ، و خالی از حرص عرض مینماید که سرکارت از آفت و مرض محفوظ باد •

وبعد ، پس از ایامی سفارش بی‌نگارش دعا و سلامی با سید علی محمد که آمد رسید و رسانید ، در چه زمانی ؟ در زمانی که چشم انتظار بدیدن نگارش سرکار از جانب این روزه‌دار بی‌قرار و گوش صائم پراضطرار به شنیدن سفارش آن مرحمت شعار مشتاق‌تر به نداء و صدای (الله اکبر) افطار بود • خیلی به‌جا استدعای دعا فرموده و طلب همت از سالهای پیشتر بیشتر نموده‌اند ، چرا که اولاً ماه رمضان زمان استجابات است ، و این فقیر هم الحمد لله کمال صلاح و مسلمانان و ثوابم آماده‌تر از هر بابت است ، به چه سبب ؟ به سبب رفتن پارسال و مراجعتم این قدر غیبت و طعن و لعن از زبان و دل دوستان به طرف ما حواله شد که لیل و نهار بر قطار ثواب اجر شما عاید روزگرم گشته که به صد حج اکبر حاصل نمیشد • عدو شود سبب خیر گر خدا خواهد • ولی چون تو مرحمت‌مند قدیمی و با هر اهل کمال همدم و ندیم ، گاهی با آنان گفتگورا به میان آرند مناظره بفرمایند ، این حکایت‌را به آنها اظهار نمایند •

حکایت : درویشی در گذر راهش به خانه‌ی قصابی و خبازی و یک گیوه‌گر که همسایه‌ی یکدیگر بودند افتاد • از خانه‌ی قصاب قدری گوشت

و از خانه، خباز بعضی نان گرفت. به در خانه گیوه گر رفت. درویش راهی شد برود، سگ هر سه خانه در پیش دویدند، عففعی کردند، رختش دریدند. درویش رو به سگ گیوه گر کرد و گفت: سگ قصاب گوشت از صاحبش گرفتم و سگ خباز نان، ای سگ گیوه گر تو به چه جهت؟

کسی که تعارفی کرده باشد عیبی ندارد اگر گفتگویی بکند، ولی آنانکه ضرری نکشیده‌اند اگر محض حسد و طعن و لعن نیست چرا چیزی بگویند؟ باوجود اینکه آنان که تعارف کرده‌اند اگر هم چیزی بگویند محض عوام کالاً نعمی است، چرا که آنکس حجرا واجب کرده‌است و میکند خدای تعالی است، سبب به اینکه تو چهار قران به هزار ناز و علی بدهی برای خاطر تو این حجرا بر سر من چرا واجب میفرماید، یا من چرا بر سر خودم بنا به خاطر آنکه تو بگویی فلان کس شخصی صالح است فرضش میکنم. من عبادت برای خدا میکنم و خدا استطاعهء مالیه و بدنیه را شرط کرده‌است. فقیر علاوهء اینکه استطاعهء مالیه نداشتم از استطاعهء بدنیه هم افتادم. اطاعهء خدایم خوشتر آمد از مدح مخلوق.

عوام اگر مدح بکنند انسان ترقی نمیکند تا اگر ذم بکنند انسان تنزل بکند. اگر نیمه حکیمی که جانرا میبرد و یا نیمه ملایی که ایمانرا ببرد و نیاورد یا متشیخی که آگاهی از خود و مریدش ندارد و به غیر از (آغه بلی) چیزی بر زبان نمی‌آرد قصه بگوید اوهارا بگویند که معرکهء علما به شما لایق نیست شمارا و گمراهی و گمراه کردن خلق گفته‌اند. اینگونه پریشان گفتن آنها از جهالت و حرارت تاب و تباست، و الا با سلیمان چون براند آنکه مورش مرکب‌است.

اندرین عرصه چگونه دو کند
مه فشانند نور و سگ عوعو کند

چون خدا خواهد که پردهء کس درد
میلش اندر طعنهء پاکان برد

نکتها چون تیغ پولاد است تیز
تو نداری چون سپر و افس گریز

(الحمد لله ثم الحمد لله) پارسال بدان مال نصیب من نشد ، و خودم
به تقصیر خودم معترفم چرا که هر کس به غیر از حق تعالی از یکی دیگر
اعانه طلبید البته حق تعالی او را تأدیب میکند و مبتلایش خواهد نمود •
اگر همچنان نمیبود بدان آزار گرفتار نمیشدم •

گر به تقوی و قناعت اندری
چون مسیح از آسمان می بگذری
چونکه یوسف دید آن غیر معین
ماند اندر چاه در (بضع سنین)

آنها برکنار • اگر حق تعالی از حرکه و سکونم راضی است ، هر کس
هرچه بگوید پاک را باک نیست • و اگر ناراضی است هر کس هرچه بگوید
هنوز کم است • و در کناره گرفتتم هم تعجب نکنید • آن وقت که تمنای
آن بود بلکه رجای مسلمانان بشنوید ، هزار بدعت را برای احیای سنتی
و رجای فقیری از امتی به گردن میگرفتم و آمد و شد میکردم • حالا شنیدن
فریاد زبردستان بسیار و نشنیدن عدل و داد زبردستان بی شمار • کناره از
همه سازگارتر است • هیچ نمانده است که نگوییم ، و هیچکس ندیدم
که بشنود • علی الخصوص اگر کسی گمراه و عاقبت شر نباشد ، بعد از
اینکه رفیقهایش همه رفتند و عمر عبثش به آخر رسید و ریشش سفید شد ،
چرا این قدر دنیا را به آغوش بگیرد ، و چنان بداند که نمی میرد • فقیر دگر
آلوده نشود بهتر است •

چون پرده ز روی کارها برخیزد
معلوم شود که در چه کاریم همه

انشاءالله از دعای خیرت فراموش نکنم • والسلام •

المعلوم

نامه‌ی چوارده‌هفتم

بۆ مه‌حه‌وود پاشای جافی نووسیوه

عرضه آنکه در بین محمودی تو و ایازی این فقیر ، گفته‌ء اهل عناد
و به قول فرقه‌ء فتنه و فساد ، فرزندی عبدالله مستأصل شد و دلگیر شد •

نه شه کاذب نه شیرین بیستون رو
خداوندا که هست این تهمت از نو

باری هزار دفعه مؤذن نبود و عابدان سحری ترك نماز صبح را نمودند،
عاجزی و بهانه آسان است حتی از اطفال می‌آید • لکن بر سر رحمت آمدن
بزرگان را می‌شاید • فرزندی عبدالله را فراموش کردن عیب و نقص کلی بر
مرحمت ظاهری که داشتی آوردن است • بدنم ضعیف و کوفته‌ء راه بود ،
و از سایه‌ء تو پیاده بودم ، والا ملاقاتی حاصل و تصدیعی در مکالمه مینمودم •

گفتگو آیین درویشی نبود
ورنه با تو ماجراها داشتیم

تاروپود گله‌را نمی‌باغتم و دیبای دل‌سردی را نمی‌ساختم • بیا این
داوریه‌ارا به پیش داور اندازیم •

هرچی دیت وه چه‌م شی وه سه‌فهردا
هرچی موینی ها نه گوزه‌ردا

کهس حالی نه بی و هیچ کهس نه فاما
نه و پهی چیش ویهرد ، ئید پهی چیش ئاما (۴۱)

أما صد بار سعی بکنیم و بیخ اهتمام را بکنیم ، چارهء راه رفتن
و نصییمان اگر باشد دو گز زمین و سه گز کفن است • نه عجز تو پایدار
و نه پریشانی ما برقرار • (لمن الملك اليوم ؟ لله الواحد القهار) • والسلام •
فرزندی عبدالله با چند فقیری که عاصی نیستند و قدیمند و مرید
و منسوب آن سرکار و آن صاحبی هستند ، دخلی بمن ندارند • تو میدانی
و آنها • میماند بر سر من • اگر التفات نمودند اعانه دادند مبارک است •
و اگر بر سر عادت خودت بودی ، حجره و خانه نشیمن و گذرانی درویشی در
خدمت حضرت شیخ قدس سره برای من و فرزندی هدایت حاضراست ،
و بلکه حضرت شیخ بفرماید حاضر خواهد شد • مرا ز کنگرهء عرش میزنند
صغیر • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی پازدههههه

بؤ مه‌حموود پاشای جافی نووسیوه

عرضه شاهیدهن خاس بدیه پیشدا
حرف نوخته‌دار مه‌وینی پیشدا (۴۲)

اول هر کلام که همواره اهل کمال در سطور آرد ، و اکمل و أصح هر
طور أملح و سحر حلال که کلک درر سلك گهر مرسوم معدوم محروم محرر

(۴۱) ئاد ویهرد پهری جهزای کاروبار
ئید ئاما پهری سزای رۆزگار

(نامی)

(۴۲) مه‌بهستی نه‌ودیه نه‌م نامه‌یه همووی له پیتی بی‌نوخته پیکهاتووه •

و مسطور دارد ، حمد و مدح هر حامد و هر ممدوح ، در گروه هر مسلم
و در رهط هر ملحد کادح ، کرور در کرور ، در همه اعصار و دهور ، مر
در گاه عالم آرامگاه (لا اله الا الله) را ، و درود لامعدود و سلام لامحصور
و لامحدود عدد (کل داء و دواء مادام السمک و الماء ، و السماک و السماء) ،
مر سالار ملک محدود و سردار محل محمود ، و کارگاه در علوم همه علماء
آگاه ، (محمد رسول الله) را ، و مر آل اعلام و اولاد اطهار الاسرار احرار را ،
و سائر اهل اسلام و گروه صوالح الاطوار را ، حمد اله عالم حاصل ، و درود
و سلام رسول کامل آمد .

مرسول کالوصول را آماده ، و طرح اهل و دادرا در دل آورده ، که همراه
آه دل مکدر در هر مساء و سحر سرکار مکرم و سردار اکرم و اولوالامر مکارم
و مراحم همه را ادام الله عمره طوعا و روجا مرسل رسائل دعا و سلامم .

معلوم سرکار آمده که ولد آدم و حواء ولد داود آسا اگر همه عالم
کالهواء محکوم امر و رام حکم او گردد ، در مال کار کر و کور ، و محل او
گور ، و همسر او مور گردد . عرعر و سرو عمر همه کس صرصر عدم و اره
مرگ در راه دارد ، و حاصل محصول دوام هر احدرا داس اعدام ملک
مالک الارواح در درو آرد . سرور هر رهرو دل در دارالسلام در گرو
راه آورد اعمال صوالح آمد . حالا که همدم روجم و لاء عمل صلحاء در
کاردار که (لو راح الروح ، و صار آدم کالمکروه المطروح ، لاطمع لعامل السوء
الا سوء الدار) ، ارحم همه رحماء و اکرم همه کرماء مرده هارا همه در
دارالسلام مع السلام همسر سور و سرور و حور و سرکار کرم مدار و اولاد
و اهل و دادرا کامروا و دائما در آلاء سرمد و روح مدد همم اهل الله محروس
و مسلم و سرور ، و اعداء او را در آلام ممد ملوم و مدحور دارد . ملول
دعا مدلول صعلوک در صدد سلوک راه وصال اعدل الملوک را درد در دل

ووصل سرکار اورا روحا مائل آمده رسائل رسائل ، اما هوا سرد و دل
آلوده درد و راه دور و کأس آمال مالا مال گرد • اصل اصول همه کامها
و آسای کل مأمول و مرام (الدعاء لکم و لأولائکم مادام الروح و وسعہ
الحال ، والسلام والا کرام هو الموصل لكل موصول مدلول مرسل معدوم
ملول ومحمح ادراک سرکار آمر مکرم هم اسم محمد مکرم صل اللهم له
وسلم مادام العالم • والسلام) •

المعدوم

نامه‌ی شازده‌ههم

بۆ مه‌حموود پاشای جافی نووسیوه

افواهی از سفر بغدادتم آگاهی دادند ، از بیم دوری چنانکه از حله
به کوفه می‌رود ، آب سرابها از چشمهء چشمم با شتاب و تاب روان است •
اگر راست است اگرچه حسرتها خوردم ، لکن تدارک سفر خیریت
اثر ترا آماده‌ام • رو با خدا ، بی‌ناخدا ، سلامت روی و بازآیی • خطم
بجای مٹھراست و جفایت بجای مهر •

المعدوم

نامه‌ی حه‌قده‌ههم

بۆ مه‌حموود پاشای جافی نووسیوه

ئه‌یاز هه‌م‌پراز ناله‌ی داخ و دوود
عه‌رزش هه‌ن وه خاك ئاسانه‌ی مه‌حموود
ئه‌ر نائیره‌ی تو زماناكو جا كه‌رد
دوویدی من نه‌ چه‌رخ هه‌فته‌مین ویه‌رد

نه ر باوهر ناکهی له خودا بترس
خه بهر له دیدهی هه ساران پیرس

ولی چه باید کرد؟ دوری نه در قبضه سرکار ایشان، نه در قوه
اختیار درویشان است.

چرخ آواره به هر سو کدم میدانی
رشک میآیدش از صحبت جان پرور ما

در طی عبارت به بی اخلاصی فقیر اشارت فرموده بودند، بلی:

آنچه من میبایدم گفتن تو میگویی به من
شکر میگویم که این هم هست نوعی زاتحاد

در هر صورت اگر تقدیر مساعد تدبیر فقیر آمد، یقین است که به
خدمت مشرف میشوم.

ور نصیب ما نشد وصل حبیب
ما و درد بی نصیبی یا نصیب

جهت کتاب عقیده اظهاری رفته بود، فقیر حالا در خدمت سرکار
بندگان عالی سلمه الله هستم، اگر آدم آن صاحبی گذرش به کویه
درویشان که باغ سوخته است، افتاد، البته فرزندی عبدالله کتابش تسلیم
خواهد نمود. و اگر به مضمون (الناس علی دین ملوکهم) آدم آن صاحبی
مثل آن صاحبی راهش به خانه درویشان نیفتاد کوتاهی از من نیست.
آن وقت در دشت و صحرا بودند به دست نمی افتادند. حالا من صیاد پیر
افتاده و تو شاهباز آشیانه بر بالای کوه قرار داده، دام با چه طور ترا
باید بگیرد.

عنقا شکار کس نشود دام بار چین
کانجا همیشه باد به دست است دام را

باری آتش آن مرحمت دستور بر کوه زمناکو مثل کوه طور افروخته ،
و من هم از دور نگاه چشم بران دوخته ، به حسرت مینگرم و این بیت را به
خاطر می آورم :

آتشی می بینم ای یاران ز دور
گرم می آید به چشمم کوه طور

گر آستان بوسی محمودی شد فنعم المطلوب ، والا باسوز و نیاز
ایازی همرازی و دمسازی هست •
والسلام •

المعدوم الحسینی

نامه‌ی هه‌ژده‌هه‌م

بو حاجی مه‌مه‌ودی یاروه‌یسی خه‌زنه‌داری مه‌مه‌وود پاشای جائی نووسیوه
جناب مصرف ! همیشه نقد سعادت دارینش در کف ، و هست ارواح
اولیای بزرگوار پیرامون احوالش صف‌اندر صف باد •

اولا ، گوهری که من داشتم ، در صحبت بی‌معرفتان گذاشتم ، و تسلیم
خریدار خودش نکردم ، و به بازار کسادیش آوردم • گله از خود دارم نه
از کس • حسرت بی‌فایده‌ی گذشته‌ی ما را کافی است • پس باز به همین فقره
صادقه خیلی دل‌خوشم ، و راضیم بدین بی‌حرمتی و دل‌شاد بدین کشاکشم ،
که حق تعالی با آن عظمتی که دارد نیمه‌ی مخلوق از روس و مجوس اطاعت‌اش را
به جوی نمیشمارند ، و پیغمبری با آن همه معقولی از دست اغلب طوائف
خصوصا از اقارب کالعقارب خویش چند ملولی بر سرش آمد • ومع ذلك
نه بر دامن جلال خدای غباری نشست ، و نه از تار و پود دیبای نبویه تاری
گسست • از ندیدن خفاش نور آفتاب را چه ضرر ، و از ندانستن عوام
و اوباش عارفانرا چه خطر •

و منظورم ازین تقریر و تحریر تحقیق مسأله است ، نه اینکه بفرمایند تزکیه نفس خودم باشد ، یا بفرمایند دلم در ولوله است ، چرا که حسن خاتمه مجهول است . چه گونه حتی خودم از گبر و یهود بهتر نمیدانم ، و خودم ازین دردسری که خودم و اولادم از بیگزادها دیدم ناراضماند نمیخوانم . هرچه از دوست حقیقی آید اگر مغز و اگر پوست ، همگی از او است و نکواست . اگر کدخدایان قدر مرا ندانند امیران میدانند ، و اگر امیران ندانند خوانین و سلاطین میدانند ، و اگر آنها هم ندانند پادشاهان میدانند ، و اگر مخلوق بی التفات باشند التفات خدا و رسول صلی الله علیه وسلم و اولیای کرام باعث حصول تمام مرام است . نه خودم و نه اولادم ضرری برای کس نداشته ایم ، و علم سرآیلی و رئیس عشایری بر نیفراشته ایم . نه خداوند رعیت نه غلام شهریاریم ، بلکه به محض کرم حق تعالی امیدواریم .

فرزندی عبدالله با آن بی اقتداری و کم تجربگی و بی اختیاری قرض غلهء جوانرود و قرض سرکار محمود را ادا نمود ، حالا در کوشش رضامندی جناب شماست . البته ان شاء الله به نظرت خواهد رسید . چونکه سرکار شما بحمد الله صاحب معرفت و با صداقت و محبت هستی ، و به نشأه بادهء خیرخواهی و حق گفتن مستی ، از آن جهة این تقریر عرض نمودم و بر تصدیقت افزودم .

من ملك بودم و فردوس برین جایم بود
آدم انداخت دراین دیر خراب آبادم

سردی نخورم هرچه بیوشم ، و گرسنگی نکشم و تشنگی نچشم
هرچه بخورم و هرچه بنوشم . تدارك قیامت عمل خیر و دو گز زمین و سه
گز کفن است . والسلام .

المعلوم

نامه‌ی نوزدهم

بۆ حاجی مه‌ه‌وودی یاروه‌یسی نووسیوه

عریضه‌ی این زخم‌زده‌ی هر طرف بخدمت سرکار محمود آقای مصرف امیداست که برسد . خامه بر روی نامه‌ی ملالت علامت خواهد نوشت جراحات وفات فرزانه‌ی فرزند سرکار ایشان چون زخم‌مات جگر گوشه‌های این کمترین درویشان خطیر . نی نی چون آشنای معنوی ما بود ، اثرش در دل خطرتر مینمود . ولی ازینکه درمان زخم قضا غیر تسلیم و رضا چیزی دگر نیست ، و در دائره‌ی تنگ بی‌شکیبائی است ، (من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ، فلیخرج تحت سمائی ولیطلب ربا سوای) (۴۳) . از بدل آمدن برای تعزیه چند غزلی را در تاریخ وفات و مرثیه روانه خدمت کردیم و آخر عریضه را بدین دعا آوردیم : حق رحیم و غفور آن مرحوم را مغفور و سرکار ایشان را صبور و مأجور و مارا و سائر اصداق و اجبارا بحسن خاتمه و عاقبت محمود مسرور و مجبور فرماید آمین .

گر بمانیم زنده بردوزیم
جامه‌ی کز فراق چاک شده

ور بمردیم عذر ما پذیر
ای بسا آرزو که خاک شده

والسلام .

العدوم

(۴۳) واته : ئەم هه‌دیه‌ی قودسی‌یه به‌رابه‌ر به بی‌سه‌بره دل‌ته‌نگه‌کان وارید بووه ، که واته جومله‌ی هه‌دیه‌ی که ، به‌پیتی قه‌واعیدی نه‌حو ، به ئیعتیباری (هذه الجملة) موبته‌دایه‌و عیباره‌ته فارسی‌یه که خه‌به‌ره .

نامه‌ی بیستم

بۆ سه‌هید عه‌بدوئلائی کوری نووسیوه

نورچشما ! سلمك الله .

جواب سرکار عالی شرف‌الملک را سلمه الله تعالی فرستادم ، بخوانید . ساعت اول تحمل نکنید ، قیمت پنجاه تغار گندم باید حاضر باشد ، اینجا بیارید ، و همان صد تغار قرض باید تمسک بدهید و الاغ و آدمت زود بیایند . تمامی صد و پنجاه تغار گندم را بدست بگیرید و ببرید . اگر خودت چابک می‌روید برای نقد و کاروان برو ، و اگر آدم می‌فرستید بفرست . زود زود زود . هوا سرد و دیراست ، و خودت باید بعد از قیمت پنجاه تغار حاضر کردن اینجا بحضور خان حاکم (۴۴) سلمه‌الله ییائی قیمت را تسلیم

(۴۴) عه‌لی خان که له‌قه‌بی (حاکم) بووه و کوری عه‌لی‌خانی شه‌ره‌فولولکه . ئەمانه سه‌روکی ولاتی جوانرۆ و بیله‌وارو مایده‌شت بوون . مه‌وله‌وی رۆیشتوووه بۆلایان بۆ قهرزی گهنم و ، شه‌ره‌فولولک له‌وکاته‌دا له‌سنه بووه ، نامه‌یان له‌م‌باره‌وه بۆ نووسیوه ، ئەویش وه‌لامی داوه‌ته‌وه که بیده‌نی . جا مه‌وله‌وی بۆ سه‌هید عه‌بدوئلائی کوری نووسیوه که هه‌ندی پاره‌یینی بۆ لای خان حاکم و گهنمه‌که وه‌رگری .

له‌م نامه‌وه ده‌رئه‌که‌وی که‌وا مه‌وله‌وی دلگرانی‌یه‌کی زۆری له‌ سه‌هید عه‌بدوئلائی کوری بووه . له‌م‌باره‌وه ئەمه‌وی بلییم مه‌وله‌وی وه‌ک پیاویکی به‌ناووبانگ و خاوه‌ن ری و شوین ، خه‌لکیکی زۆر ئامۆشۆیان کردوووه هه‌میشه میواندار بووه و ، له‌گه‌ل ئەوه‌شا نه‌ له‌ ده‌وله‌ته‌وه ده‌رامه‌تیکی بووه و نه‌ شوینه‌که‌شی بۆ ئەوه شیاوه کاسبی‌یه‌کی ئەوتۆی تیا بکری . بۆیه زۆر جار مه‌جبووری ئەوه بووه ده‌غل له‌ ولاتی (مایده‌شت) بکری که ولاتیکی زۆر به‌پیته‌وه ده‌غلی تیا هه‌رزان بووه و تا ئەم سالانه‌ی دوا‌یش هه‌رچه‌ند قاتی و قری‌یه‌ک له‌ ناوچه‌ی هه‌ورامان و شاره‌زوورو به‌ری سیروان و گه‌رمیان په‌یدا بوایه ئەچوون بۆ مایده‌شت بۆ ده‌غل ، به‌لکو له‌به‌ر بی‌ده‌سه‌لاتی زۆر جار ناردوووه له‌وی ده‌غلی قه‌رزکردوووه تا خوا ده‌ستی ئەدا پاره‌که‌ی ئەداته‌وه . دیاریشه مه‌وله‌وی خۆی ئەم ئه‌رکه‌ی پی جی‌به‌جی نه‌کراوه ، به‌لکو به‌ سه‌هید عه‌بدوئلائی کوری گه‌وره‌ی سپاردوووه ئه‌رکه‌ش ئاسان نه‌بوه چونکه له‌ ناوچه‌ی مایده‌شته‌وه تا

بکنی و حجت صد تغار دگرش بدهی ، و گندم را تمامی بپزید . دگر بهانه
شما هیچ نمانده ، و فقیر هم از دست شما هراسان شده‌ام بلکه خلاص بشوم
هرچه میکنی زود باشد .

و سرکار صاحبی حبیب بگ (۴۵) اگر دران مابین و در آن آمد و شد
کرم بفرماید ، از خصوص آدم و الاغ و اعانه این سر و آن سر دریغ
نفرماید ، خیلی خوب است . خلاصه راه دور و هوا سرد و وقت دیراست ،
زود هرچه میکنی بکن . و خبر طرف ملا علی خان اگر آمده بفرستید .
آخر آن وقت بکرماشان رفتی اگر اظهار مینمودی این قدر طول نمیکشید .
کار تو همچین است ، همیشه نمیدانی چه میکنی .
والسلام .

المعلوم

سهرشاته مهسافه‌یه‌کی زوره و زورتری ریگاکه که ژو کیوه و نه و
سهرده‌مه‌یش نه‌بوو به که‌روبار نه‌م ده‌غله بگو‌یزریت‌ه‌وه .
له‌م لومه‌و سهرزه‌نشته‌ی مه‌وله‌وی‌یه‌وه که له‌م نامه‌دا ده‌رئه‌که‌وی ،
به‌ناشکرا دیاره‌سه‌یید عه‌بدو‌للا به‌باشی نه‌م نه‌رکانه‌ی رانه‌په‌راندووه .
به‌لکو خوی به‌راو‌کردن و هاتو‌چوی شاره‌زوورو ناو عه‌شایری تاوه‌گوزی و
قوبادی و باوه‌جانی‌یه‌وه خه‌ریک‌کردووه و زور جار بووه به‌هوی
دل‌ئیشانی باوکی .

نه‌م نامه‌و چند نامه‌یه‌کی تر چه‌رده‌یه‌کی باری ده‌روونی و دل‌ناره‌حه‌تیی
مه‌وله‌ویمان له‌و زرووفی ژبانی سه‌ختی خوی به‌بو روون‌نه‌کاته‌وه ، وه‌ک
چون نه‌مه‌له‌نامه‌یه‌کیشیه‌وه بو حاجی مه‌حموودی یاروه‌یس که له‌م
به‌شه‌ی نه‌م کتیه‌دا بلاو‌کراوه‌ته‌وه ، به‌ناشکرا ده‌رئه‌که‌وی .

(۴۵) مه‌به‌ست حه‌بیبو‌للاخانی قوبادی‌یه . مه‌لا‌علی‌خانیش به‌کتیکه‌له‌کومه‌لی
نه‌کره‌می نه‌فغانیی ژن‌برای .

نامه‌ی بیست و یه کهم

بۆ سه‌یید عه‌بدوئلا‌ی کوری نووسیوه

فرزندی عبدالله ، نورچشما سلمک الله .

سرکار بندگان عالی محمد پاشا سلمه الله چند سال است این فقیر را بخون جگر و برحمیت پرورده کرد و انواع نعمت کرم فرموده . سرکار رئیس العشائر سلمه الله هزار کس مال پاشارا خورد ، برای صد تغار غله مرا به کاروان فرستاد و رحم از تو نکرد ، و حالا این است هم گرفتار کار شرف‌بادینی کافر گشته شده‌ام ، نمیدانم آخرش چه‌طور میشود .

باری آنچه رأی سرکار پاشاست همچنان عمل بکنید ، بلکه برحمیت قدیمی و جدیدی خودش عسرت و قرضداری تو درست شود . زیاده نمیدانم آخر کار شرف‌بادینی چگونه صورت پذیر میشود (۴۶) .

المعدوم
عبدالرحیم الحسینی

نامه‌ی بیست و دووهم

بۆ چه‌بیبوئلا‌ی خانی قوبادیی نووسیوه

بارها نوشته‌ام :

به عهد تو میبینم آرام خلق
پس از تو ندانم سرانجام خلق

سرکار بندگان عالی مشمول فیض متواتر و متوالی باد . حقوق نعمت

(۴۶) ئەم نامه‌یه و نامه‌ی پیشووم له رووی که شکۆله‌که‌ی خوالی‌خۆش‌بوو مه‌حموودپاشا نووسیوه‌ته‌وه که له بهر ده‌ستخه‌تی مه‌وله‌وی خۆی نووسیویه‌ته‌وه . چه‌سه‌ن به‌گی جاف له په‌راویزیانه‌وه نووسیویه : وائه‌زانم مه‌وله‌وی ئەم نامانه‌ی له ۱۲۸۵ی ه‌یجریدا نووسیوه .

قدیمت در پیش چشم دلم هست • وفای این حقوق نمیگذارد که این فقیر از حقوق اولادت پریشانی بخاطر آرد • انشاءالله وجود ذی‌جود بندگان مرحمت نشان عدالت سمات پرده‌پوش عیوب اولاد و بنده و متعلقات است • کسی اخلاص‌مند و دعاگوی بندگان عالی‌حفظه‌الله باشد ، لابد باید از خار آزار غیر روی دلش نخراند ، چرا که آنکه سرکار عالی‌را شناخته‌است این فقیر است ، و بزرگی که فقیر را شناخته بندگان عالی‌رحمت مصیر است ، و آنکه هر دو را شناخته حضرت علیم و خیر است • کس قدر من ندانست غیر از تو ، و کس قدر تو ندانست غیر از من • نه تو از مرحمت دریغ بفرما و نه من از دعای خیر •

و أما يك حسرت دارم که صدقه‌ء جاریه‌ء از مثل مسجدی و مدرسه‌ء بعد از خودت بجا نگذاشتی ، و دائماً مثل این فقیر با عشرت بی‌غیرت و طائفه‌ء بدملت پرعلت مشغلت داشتی • هر دو عمر را ضایع نمودیم ، و بر ضرر خودمان و نفع اغیاران افزودیم ، چه سود • اکنون که کار از دست رفته و زمام از دست رفته ، باری اگر اهل و عیال بگذارند فرزندی عبدالله بوجه مرحمت ملحوظ دارند (۴۷) • فالأمر الیکم ، والسلام علیکم •

المعدوم

نامه‌ی بیست‌وسوم

نازائم بو کبی نووسیوه

معروض میشود که از تقدیر باری ، بخل چرخ زنگاری یارای صحبت و ملاقات بیداری نمیدهد ، و باز از نارسائی طالع ناساز :

نایدم خواب مبادا که بخوابت بینم
دیده‌ء بخت مرا بین چه بخواب است امشب

(۴۷) ئیشاردیه بو خوازینینی کچی‌ه‌بیبوللا خان بو سه‌بید عه‌بدوئلای کوری •

باری :

شرح این هجران و این سوز جگر
این زمان بگذار تا وقت دگر

و درین مدهء پر سوز و تاب ، بامیدواری يك عتاب آنجناب ، بمقام
سوآل و خطاب بر نیامدیم • ازان ترشی عتاب که ممزوج شیرینی عبارت
خوشاب باشد ، و اسکنجبین وار رشحه را بر حرارت صفرای حرمان ذی مرارت
باشد محروم گشتیم • لاعلاج از احوال سبّطیان که محفوظ از آزار
قبطیان آسا شوند ، چون ارباب حاجت بکوه طور حضور سوآل و مناجاتی
کردیم :

طور جان عاشق آمد صادقا
طور مست و (خرّ موسی صعقا)

آب نیل است این حدیثم خوش بیاب
سبّطیان را قبطیان را خون باب

گر عجایب آیدت پیش نظر
کی ز شیء واحد آمد دو اثر

آنکین بین در مزاج معتدل
خوش مزه (فیه شفاء) قوت دل

طبع صفرائی ازان نفرت کند
پیش وی طعنه بجنظل میزند

چون ندانم قوت تقریر حال
مختصر بهتر ز تطویل مقال

گوش هوشم را چو پنبه اندراست
بر سر ظاهر بیایم خوشتر است

و در زمان شریف و سعید و اوان ظریف از اغیار بعید عبارات رسید •
اگر به عیدش میخوانیم و اگر به عیدش میدانستم بعید نبود • آری زینهار
ز تو آید چنینها تو کنی • اشارات آن ارجمند بسان عبارات حسام‌الدین ما
یعنی حسن نظری موجب شادمانی خاطر و خرسندی و باعث هشیاری
و بیداری •

به بی جنبش هوسیاری مجوید
بجنبانیدم اول ، پس بگوید

باوجود اینکه در حرکتی برکتی نخواهم دید که در جنبش و خروشم
تحریر بجای نازک خواهد رسید •

مپرس از من حدیث زلف پر چین
مجنبانید زنجیر مجانین

بهر صورت دفع‌الوقتی ضرورت بود •

چند فردی را در تاریخ تولد فرزند فرزندی عبدالله سلمه الله بر زبان
نی خامه گذشته بود بخدمت فرستادم • عریضه را تهی از هدیه نمودن اگرچه
هدیه قابل نباشد خوش نما نیست •

پای ملخی نزد سلیمان بردن
عیب است ، ولیکن هنراست از موری

و آن هدیه این است :

کرم کرد داور بما یک پسر
سنای بصیرت ، ضیای بصر

تفاؤل بقول شفیع الانام

بنام محمد نهادیم نام

بدین عهد داده همان ذوالهمم

(وقد كان أوفى الوری بالذمم)

عجب آید این فال پیش نظر

ز همنامی این پسر با پدر

ازان رو شنیدم باآواز نی

(عجیب غریب) بتاریخ وی (۴۸)

نامه‌ی بیست و چوارم

نازانم بو کبی نووسیوه

در زمانی که گوش هوش اشتیاق آواز نی داشت ، و دیدهء فکرت

نظر بر بیچونی چون نائی نی میگماشت ، ناگاه از صدای نوای نی ، و از

ندای نائی بی نشان نشانی از بی نشانی بگوش هوش رسید . آری :

نی نشان از چون بیچونی دهد

عاشقانرا شور مجنونی دهد

و مذاق قوهء استعدادرا لذتی و کیفیتی چنان بخشید که زبان و دست

و قلم مکینف از تقریر و تحریر و تصویر چگونگی ذوق آن ندا و صدا که

بسته و خسته و شکسته ماند . بیت :

گرچه تقریر زبان روشن گراست

لیک عشق بی زبان اولی تراست

(۴۸) رسته‌ی (عجیب غریب) به حسابی حوروفی نه بجهد نه کاته ۱۲۹۷ که

سالی له دایک بوونی نه و کوره زایه‌ی مهوله وی به .

مصدق اهل احوال آمد • بنا بر این در زاویهء خمول گشاده ، و مهر
خاموش بر لب ، و سر بزانونی حیرانی نهاده • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی بیست و پنجم

نازائم بؤ کبئی نووسیوه

فقیر خلوصیت خصال ، مخدوم حسن الفعال را عرض مینماید که نامه
نوشتننت اگر به علت نبودن کاغذ است ، الحمد لله کاغذ ارزان است • و اگر
به سبب عدم آمد و شد است از کثرت مرور قاصد راه دست نمی‌افتسد •
خلاصه به قدر فراموش کاری شما درویشان را اخلاص است •

چون خه‌یال وه ماچ پات وهش حال مبی
کاش جه کون نهو بهخت لهب خه‌یال مبی

گرمیانی دل گرمی و ئیلاقی دل سردی آب و هوای ولایت شما
همچنین است • سردی مقتضای ذات ایشان است • گله را فائده نیست • ایزد
تعالی توفیق کامل و عمر دراز و علم و عملت را روزی فرماید • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی بیست و ششم

نازائم بؤ کبئی نووسیوه

برادر عزیزم ، ما و شمارا تمنای مرگ چون خلائق راست هوای نمودن
سرگردانی حیرانی بر تو آورده • چاره جز این نیست اگر راضی شوی ،
و اگر ناراضی بسوزی و بسازی ، و آخر الامر اگر ممکن باشد جان بازی •
والسلام •

المعدوم

نامه‌ی بیست و هفتم
نازائم بو کبی نووسیوه

برادر عزیزم ، ضیای دیدهء دلم • اگر ماهی را از آب دریا سیری است
مارا نیز از بلای دلبران سیرابی خواهد بود • از ایشان بلا و از درویشان (بلی) •
از ایشان جوشیدن و خروشیدن و گمان کشیدن ، از دلریشان سرخوشی
و گردنکشی نوشیدن و چشیدن • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی بیست و هشتم
نازائم بو کبی نووسیوه

تا به سبب دیگران یادم کنید ، باز شکر • شمارا و آب سرد بیلاق و ،
مارا و کرسی و دل مشتاق • (الفراق • الفراق • الی یوم التلاق) •

مرا کم بود داغ بی نصیبی
فزون کردی بران درد غریبی

• والسلام •

المعدوم

نامه‌ی بیست و نهم
نازائم بو کبی نووسیوه

جان عزیزم ! بعد از تماشای چشم قاصدت ، که این چشمی است کان
رخسار دیده است ، و بعد از بوسیدن پای پیکت ، که این پای است کانبجاها
رسیده است ، عرض خواهد شد که یا اول عهد نباید بستن ، یا در آخر نمیود
شکستن • اگر شما زمستان میآمدید البته ما هم تابستان باز دیدی میگردیم •
(هه ر بازهم وهی بهخت سیای ویمه وه) • چه حرکتی را در طبیعت من گمان
برده اید که تکلیف آمدن را فرموده اید • نظم :

چەم بی پەی دینت ، بینایش کەم بی
گۆش بی مشنهفتش صەدات ، ماتەم بی
تەن بی بارکیشت ، خەستەیی هیجران بی
دڵ بی مەنزەنگەیی مەیلت ، وێران بی
چە دادی مدۆ خاکم وەسەر بو
ئێسە ئارەزووی لای ئاسانەیی تو

خلاصهء مضمون کلام جامی قدس سره السامی شامل حال این خاطر
پرملال است .

عشق تو ای نگار فرزانه
آن چنان کرده در دلم لانه
که نمانده مجال گنجائی
بعد ازین خوشترم به تنهائی

ایزد تعالی شمارا سلامت بدارد و مارا تحملی مرحمت فرماید .
والسلام .

المعنوم

نامه‌ی سی‌یەم
نازانم بو کبئی نووسیوه

جان عزیزم !

مرا با تست هر دم تازه عشقی
ترا هر ساعتی حسنی دگر باد

وبعد ، پیش دلدادگان سرگردان وصل و فراق و قهر و لطف دلبران

یکسان است • اگر بخوانند جلوهء جمال ، و گر برانند جلوهء جلال است •
زمستان دوری چون بهار مشاهدهء حضوری است • آری :

در بهار کفر دو تا در بهار چین یکی است
حملهء مار خشین و لهجهء کبک دری

محبوبانرا هم لازم است که آهرا از نفس و عشقرا از هوس تفاوت
دانند ، تا سوز پروانه و آخ صادقانهء عاشقانه به نالهء گرسنهء شکم انبانه
مشتبه نشود • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی‌ویسه‌گم

نازانم بؤ کبی نووسیوه

زخم تو بستهء درویشان دل‌ریشرا به مشکین تحریرت تازه فرمودی ،
خدا خیرت دهد چه کاری کردی • به هر صورت شوقمندی ملاقاترا اظهار
فرموده بودند علاقهء روحانی بدل تلاقی جسمانی است • آری : قرب جانی
چو بود بعد مکانی سهل است • امید است تا دیده‌را از دیدنی نوری رسد
از ارسال روح افزا نامجات دریغی نهرمایند •

ایزد تعالی جمیع دوستانرا حسن خاتمه روزی فرماید • آمین ، یا رب
العالمین • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی‌ودووم

نازانم بؤ کبی نووسیوه

جان عزیزم ! به رسیدن عریضه آمدنرا فریضه دانید • خیلی دل تنگ،
و ناله فرسنگ به فرسنگ ، و ساز عاجزیم در آهنگ ، و با بخت بد دل در
جنگ است • زود بیایند زود • دریغی نباید نمود • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی‌وسویهم

نازانی بۆ کبی نووسیوه

آه ، حسرتا ! از فراق یار ، و از نیرنگ زمانه غدار ، و از چرخ
دولابی کچ رفتار ، این بیچاره‌را در چاه غم انداخته ، و جیش و جند محسن
و اندوه و سپاه کینه بر سرم تاخته ، و مریخ و زحل سلحشور تیغ خونریز
بر سرم آخته • ناچار سینه‌را سپر بلا و دلرا هدف ناوک قضا ساخته‌ام •
حالاتم‌را جویا شوند ، اختر بدم از افق بدطالعی غروب کرده ، سهاوار در
زاویه تاریکی افتاده‌ام • آری • مگر آن شهاب ثاقب مددی کند سهارا •
بست سوگند از روزی که رفته‌اند روزم دیجور و چشمم بی‌نور و دلم
رنجوراست • با دل داغدار و سینه افگار و جگر پر خار و تن بیمار و چشم
خون‌بار شب تا سحر در گریه و زارم • چرا گاهی بنوید فرح مزید مارا
یاد و شاد نمیفرمایند • باقی پروانه بی‌پروبال بهمراهی فلانی خجسته خصال
به آن دیار پرواز گرفت تا پروانه‌وار سوخته شمع دیدار گردد • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی‌وچوارم

نازانی له وهلامی کینا نووسیویه

از طرف مخدوم بوصف حسن موصوف ، بصحابت قره‌العین کاکه
معروف ، سرورافزا نامه مشکین ختامه ، سرافرازی این خلوصیت علامه
رسید ، قوت جان و قوت ناتوان گردید • اگرچه بنا به اتحادی که عرض
شده به یک جواب تصدیع داده‌ایم ، بنا بصورت ظاهریه هم بدین عریضه
علی‌حده مصدع شدیم • آری چون شوقمندی نوع نوع داریم ، باید بهمه نوع
عریضه هم خودرا بخاطر عاطر آریم •

خبررا پرسیده بودند • از همت ایشان سلامتی قرین حال است

و آرزومندی ملاقات ایشان در بال • اگر گاه گاهی از نوشتن عرایض دریغی واقع شده آنرا از بی التفاتی ندانید ، و فقیر را کم اخلاص نخوانید ، چرا که کسیکه عرایض را برساند کمتر اتفاق می افتد • اگر نه فقیر همیشه مکاتبه را بخدمت ایشان مشتاقم • زیاده علاوه دعای خیر ، در وقت نوشیدن برف و آب گرمازدهه پر تب و تاب را فراموش نفرمایند • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی و پنجم

نازائم بؤ کبئی نووسیوه

عرض میشود : جوانمرد جهان حاضر و برقرار و پایدار و باقتدار ، و من که دعاگوی غائبم بدین مصیبت گرفتار روزگار غدار ناپایدار • غیرت جوانمردیت چرا بحرکت نمی آید ؟ ازین زیادتر فقیر عرض نمی نماید • خودت و غیرت • والسلام •

المعدوم

عبدالرحیم الحسینی

نامه‌ی سی و ششم

نازائم له پرسه‌ی کبیدا بؤ کبئی نووسیوه

عرضه آنکه ، وصل و ازدواجی که با تعینات است و سبب آن همه شکایت و حکایت از جدائی است ، چرا اگر اظهار کمالات نباشد باشد ، و فصل و افتراقی که از مظاهرات است چونکه باعث رجعت است چرا نباشد • اشارت با اهل بشارت صراحت ، و زیاده ازین نسبت به آن حضرت که عین معرفت است ازین بی نوایان خلاف ادب و صباحت است • (الباقی للباقی حسن الخاتمه والتسلیمات الفاتحه ، والماضی المستقبل الی حاله الشریفه الفاتحه) • والسلام •

المعدوم

نامه‌ی سی و هفتم

نازائم بۆ گیبی نووسیوه

سلامی چو بوی خوش آشنایی

بدان مردم دیدهء روشنایی

وبعد ، دوستی کی آخر آمد ، دوستداران را چه شد • نه سلامی ، نه
کلامی ، نه نگارش ، نه پیامی • پای در میدان بی‌التفاتی افشوده یا از غم
بی‌اسبابی افشوده • آن همگی شیرینی خطابت بر سر چه کوهی بجاماند ،
و آن همه سوآلهای باعتابت در چه صحرائی کرد پنهانی بر روی مرحمت
افشانی • چه تقدیری ازیشان روی داد ، یا چه تقصیری از درویشان نقاب
رخ گشاد • بگو هرچه میدانی ، بنویس آنچه میتوانی ، بلکه تفریحا بدو
فکر من هم رشته‌ای را بریسم ، و تفریحا لنفسکم در جوابت اگر توانستم
دو کلمهء بنویسم •

اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد

من و ساقی بهم سازیم و بنیادش بر اندازیم

آسمان آس ماناست •

هر پاسه شادیش نی‌یهن به‌ینه‌تش

به‌ل بی‌به‌قا بۆ سزاو به‌ینه‌تش

والسلام •

المعوم

نامه‌ی سی و هشتم

نازائم بۆ گیبی نووسیوه

فقیر قاسی ، نسبت به سرکار اشکاغاسی از هیچ خصوص از دعای

خیر ناسی نیستم ، لکن نوشتن عریضجات از گردش و مشوشی خاطر ترك

نموده‌ایم ، و اعتماد بر ربط قلبی افزوده‌ایم ، و ازین عبارت که نوشته‌ایم
البته سرکار رئیس العشائر سلمه الله هم فرصت میداند و توجیه نوشتن
خودش را خواهد فرمود • آری از خودم میخرد و بخودم میفروشد •
والسلام •

عبدالرحیم الحسینی
المدوم

له پستی کتیبی دوستیگی نویسیوه

در پشت کتاب دوستان خط
بنویس و به یادگار بگذار

بدان جهت کتابت را بر کتابت ترك کردم ، و شمارا در جواب یادآوردم
که محبت با شما خیلی است ، و خلوصیتم نسبت به شما کلی ، و بعد نه
نوشتن دلالت بر محبت و نه نوشتن قرینه بر عدم مودت است • اگر بنویسم
وگر نه همان مخلص قدیم و بر دوستان رحیم • و معلوم است که بدین صفت
موصوفم و بدین اخلاص معروف • والسلام •

دوو پارچه شیعی میوه لوی به فارسی

له لاواندنه‌وی شیخ عه‌بدولرہ‌حمانی خالصی تالہ‌بانیدا

- ۱ -

ضیائی کان برحمانی درین کون
میان سالها ممتاز گردید

به فیضش هر یک از اجزای عالم
(علی استعداد) همراز گردید

مثالش چون ز رحمت مشتق آمد
پی مصدر روان پرواز گردید

بتأريخش قلم زان سان رقم زد
(برحمت جان پاکش باز گردید) (۴۹)

- ۲ -

ريخت قطب جهان می ماتم
در گلوی جهانیان خم و غم

بگشادند از غم هجرش
چشمه‌ها ز اشک چشمها مردم

زين دو مصرع از آنچه با اشك است
نیست تاریخ فوتش از ما گم

(باد در جلوهء کرم مسرور)
(رضي الله تعالى عنهم) (۵۰)

★ ★ ★

(۴۹) ئەم نیوه بەیتە بە حیسابی حوروونی ئەبجد ئەکاتە ۱۲۷۵ که سالی
کوچی دوايي شیخ عەبدولرەحماني خالصی تالەبانی یە .

(۵۰) ئەم بەیتەیش ، حەرفە نوختەدارەکانی لی دەرکەین که (ب) و (ج) و (ض) و
دوو (ی) و (ت) و (ن) ، بە حیسابی ئەبجد ئەکاتە ۱۲۷۵ که وەك وتمان
سالی کوچی دوايي شیخ عەبدولرەحماني خالصی یە .

تیبینی :

له ئامادەکردنی ئەم باسەي مهولهويدا که لکیکی زۆرم له هەندئ
دەسنووسی دۆستی بەرێزم سەبید طاهیری هاشمی و ، هەروەها له
فۆتۆی هەندئ رۆنوووس وەرگرتوووە که بەرێز عەبدولحەمیدی حوسەینی
بۆی ناردووین . سوپاسی گەرمی هەردوکیان ئەکەم .

يادى نه محمد پريسي

نه حمده پريسي كورى خه سره و چاوهش و له خيلى مكايلى جافه و
له دى پريس (۱) له ناو هوزى نه ورؤلى دا دانىستوهه .

خه سره و چاوهشى باوكى برايه كى بووه ناوى عهلى چاوهش بووه .
ههردوكيان له سوپاي عوسمانيدا چاوهش و كاربه دهست بوون . خه سره و
چاوهش سى كور و كچىكى بووه : نه حمده و مسته فاو كاك نه ولا و له يلى .
عهلى چاوهشيش چوار كور و كچىكى بووه : نه حمده و فه تاح و كه ريم و
حه مه سوورو به ييجى . له يلى خوشكى نه حمده پريسي كچىكى جوان بووه ،
مه وله وى ههزى لى كردوه ، ويستويه داواى بكا ، پيا نه گه يستوهه داويانه
به شوو به نه حمده كورى عهلى چاوهشى ناموزاى . مه وله وى نه مجار
نه يه وى داواى به ييجى كچى عهلى چاوهش بكا ، له پرووه ووه بو نه حمده
پريسي نه نووسى :

قسه يى نه كه م وه رى و جى وى :

كه له يلى نه وو ، با به ييجى وى

نه حمده ديش له وه لا ما بوى نه نووسيته وه :

قسه يى نه كه ي بى رى و جى وى

تو كه مه جنوونى ، چون به ييجى وى !

(۱) پريس : دى يهك بوو له نزيكى هه له بجه .

واته : تو نه گهر راسته دلت به له یلیتی خوشکمه وه بو وه مه جنوونی نه و
بو ویت ، ئیستا چون نه بی دل بگوری و بیده ی به به ییجیی ناموزام ؟ نه میشیان
نه داو ه تی و داویانه به شیخ عه بدولر ه حمان نه بولوه فا .

له شیخ عه لا ئود دینم بیست گپرایه وه وتی نه حمده پریسی له ته مه نی
چوارده سالیدا له گه ل عه بدوللای مرادوه یس ، به فه قئیی نه چن بو ئود شه .
له ریگه دا له ته ویله لانه دن ، له وی شه و نه چنه ناو حه لقه ی خه تمی
موریده کانی شیخ سیراجو د دینه وه ، نه وانیش به بیانوی نه وه که منالن و
داخلي ته ریه ت نه بوون نه یانکه نه دهره وه . نه مانیش غیره تیان قوبوول نا کا ،
هر به وشه وه خه لیفه یه ک نه دوزنه وه و ته ریه تی له سر ده ستا وه نه گرن و
نادابی ته ریه تی لا فی رنه بن و نه چنه وه ناو حه لقه ی خه تم و نه وه نده ی پی
ناچی نه حمده بو یه که م جار جه زبه نه یگری و ئیتر ورده ورده به جورئ له
ته سه وفدا پیش نه که وی نه لین گه یشتو وه ته پله ی (رجال الغیب) ی .
له م باره وه مه وله وی نه لی :

پریا وه بالای کالای ره ئیسی
(رجال الغیب) ه نه حمده پریسی

نه حمده پریسی له راده به دهر زور جه زبه ی لی هاتو وه ، له به ره وه به
(کاک نه حمده ی مه جذووب) ناووبانگی دهر کردو وه . ته نانه ت گه لی جاریش
له سر هه راهه رای حاله تی جه زبه لای شیخ شکاتیان لی کردو وه و جاریکیشیان
شیخ دهری کردو وه ، به لام نه و هاتو ته وه بولای و به دهم جه زبه وه نه م
شیره ی وتو وه :

رشتهء در گردنم انداخت دوست
می کشد هر جا که خاطرخواه اوست

نه حمده پریسی زور دوستی مه وله وی یش بو وه هه موو جارئ به

شيعر بهر بهر هه كانن يان له گهڻ يهك كردووه • بۆنموونه بهرانبهر بهوه گه
مهولهوى له لاواندنهوى سهييد عهبدولسه مهدي خانه گاييدا كه مار
پيوه داهو و مردووه ، له پارچه شيعريكي و توويه :

گوڻ عادتشه ن بئى خار نمه بۆ
گه نيج رهويه شه ن بئى مار نمه بۆ

ئه م ، ئه م بهيتهى و تووه :

نه نه ئه و ماره هه ر مار غار بئى
په ي پابۆس پاش وه ئينتيزار بئى

ئيمه چهند چوارخسته كى و چهند پارچه شيعريكي ئه حمه د پريسيمان
دهسگير بووه ، وا ليره دا بلاويان ئه كهينه وه :

ئه مه چوارخسته كى به كانى :

— ۱ —

ئه وسه تا چه پگهرد راست مگهرد كه م كه م
ران وه بان ران منيشتين وه هه م

ئيسه هه ر وه ختي تاسه ي تو مانه ن
وه سه ودائى نامه ئاموشو مانه ن

— ۲ —

هه ر چه نئى شاهين نيم نيگاش پرتاو
بهست په رى دلهى تو ي دهروون كه واو ،

يانئى چه رخيا ئه ولام ئه و هه تاو ،

وانام كه ليمه ي (نيمه لئينقيلاو) (۲)

(۲) خوالئى خووش بوو مه حموود پاشاى جاف له باره ي ئه م چوارخسته كى به و

— ۳ —

هیچ چینه وهشتهر نی یهن نه ئافاق
وه فتوای جو مهوور مه عشه ره ی عوش شاق
په ی که سی وه عیشق دل سه ودایی بو
دوس نه به هانه ی خودنومایی بو

— ۴ —

ئه لعه جهب ، دیدهم ، عه جیتتهر چیشه ن
چه ند سالهن وه تیر عیشقت دل ریشه ن
قرچه و چۆقه ی جهرگ سه نگ نه بهر تاوان
هیما ی پزیسکه ش وه تو نه یاوان

— ۵ —

بینایی دیدهم ! ئهر بشنه وان گول
گه نج ئاسا ته شریف به رده نی وه گل ،
پای وی مکیشۆ جه دامانشان
نمه بو هه وهس به رامانشان (۳)

ئه مه ش پارچه شیعره کانی :

— ۱ —

فه لهك وه ناسوور •• فه لهك وه ناسوور ••
ئای چهن زامانت كه وتهن وه ناسوور ••

پارچه شیعره سی به یتهی (ئهر په رسی چه نیم ••) هوه ، له که شکۆله که یا
نووسیویه : له به هاری ۱۲۸۲ دا بو جۆمال و پاککردنه وهی (ده لین) و
جۆگاکانی تری شاره زوور له به کراوا بووم ، کاک ئه حمه دیش هاتبوو ئه م
پینج شیعره ی وت .

(۳) کاک ئه حمه د ئه م چوارخشته کی به ی له لاواندانه وهی دوستیکی کوچی
دوایی کردوودا وتووه .

هەر نه رۆی (ئهلهست) تا وه نه فسخ صور
 یانهی کئی وه دهس تو نهوی خاپوور
 پهی وه قولنگ قه تل چه نی دیوانه
 وه سل شیرینت که رد وه به هانه
 ئیسه کاریت که رد ئه وان شه رده وه
 دیسان (که لبه لا) ت تازه که رده وه
 ئه وه سه ر ئیل خاس جای سه ر کلافان
 ئه وه ئیل به گی ئیل قه ییله ی جافان
 ئه وه سه فای خاطر که مه ند وه پیلان
 ئه وه نازار خاس دوور جه ره ویلان
 ئه وه قه لغان ده فع رۆی قه زای ئافاق
 ئه وه رۆسته م نه به یں ئیرانی یان تاق
 ئه وه (سه عد) رۆی به در جیهان ئارای نه وه
 ئه وه ههر خاصه ی ئه وه شه وه یه لغار شه وه
 تا به ردت وه سای سه نگ مه زاران
 شیونات نازان ره عنا ره فتاران
 کورپه ئه گریجان نازاران چین
 ورده پیروزان رووی سه فحه ی جه بین
 ئه وه پاچیان وه پاچ مه ودای دوور تیخ
 ئید وه سه رف تیخ ناخوون هات جه ییخ (٤)

(٤) ئه حمهد پرسی ئه م پارچه شیعه ی له به رانه ری پارچه شیعه که ی مه وله ویدا وتوو که به م به یته دهس پی ئه کا :

نه سهر دیاریی •• نه سهر دیاریی ••
نارۆ شهخصی دیم نه سهر دیاریی
چون چهشمهی حیات خال زه نه خ داریی
چهرخ چه م چون باز که توون مهی تاریی
شهونم نه پرووی بهرگ گول باغ به هاریی
سه ییاد سه یدان چون من هه زاریی
جه سه فجهی جه بین ساکار سامانیی
مه کتوب بی وه ئه مر شای لامه کانیی
سهر ئیل ره ویل زولف کلافانیی
شهم شیوه شیرین نه سل جافانیی
دیم دهس وه سهر سهر که مان گرت مه حکم
کیشا تا سهر سهر کیش سهر دان وه ههم
خه میاو هه وادا عه له م که رد قامهت
شه صت نه و که مان په ی که رده ی زامهت

کام سارا سه د ره نگ نوور پیدای وه شتهن
کشتش کشت دهشت ههر ههشت به هه شتهن

ئه میش ، وه ک ئه و ، بۆ لاواندنه وه ی قادر به گی که یخه سره و به گی جافی
وتوو که به گولله ی ویل کوژراوه و له گوژیستانی سه یید خه لیل نیژراوه
له گهر میان .

من ئه م پارچه شیعره م له پرووی که شکۆله که ی خوالی خووش بوو
مه حموود پاشای جاف نووسیوه ته وه که له سالی ۱۲۸۲ ی هیجریدا
نووسیویه ته وه و نووسیویشیه ئه لێ کاک ئه حمه د خۆی له بهر بۆی
خویندمه وه و منیش نووسیمه وه و وتیشی هه مووم له بهر نی یه .

سه راسهر سارای تهن وه هووناو وهرد
په ره په رهی جهرگه پیران پیران کهرد
تا چهرخ چه پگهرد مدران وه پاوه
گل مدهون وه زام ناسور نماوه
مه جندوو بیه جه زهل ، ههر دوور نه شادیم
کوشته ی سه رره ویل ئیل مرادیم

— ۳ —

عهرزه داشت به ندهی دل وه خهم خارت
سه وداییم که ردهن تاسهی دیدارت
زه لم و تانجه روی دیده ی پر جه هوون
بین وه ره شک نه فزای فورات و جه یحوون
یانئ های دیده م یه ند زور ئاوه ردهن
رای قوفه و که شتی و جی سرش به ند که ردهن
جه قه لوه زهی هوون شه هیدان یه کسه ر
بی جا کوشته ی تیغ نیم نیگای دل به ر
سارای شاره زوور ئینه چهن به ینه ن
وینه ی که لوه لای ئیمام حوسه ینه ن . .
رای ئاماو لوای قاصید به ند بی یهن
په و که نامه مان ئاموشوش نی یهن

— ۴ —

خالو ظاهر بو وه زهین عارف
خالئ بو وه شان شیوه ی ته عارف

مشیا من وهی دهر د بی سامانه وه
وهی صهفای نامای صه د نامانه وه

ههی هوو ده می بی ته شریف بوهر دام
دهس وهی زینده گیی عه بهت نه کهردام

به لام مالوومه ن شک نه داروو لیش
مه رهوونه ن ئوموور پهری وهخت ویش (ه)

(ه) نه حمه د پریمی براده ریکی نه ده بدوستی بووه ناوی میرزا موحه ممه د
بووه ، له گه ل میرزا مه موودی برای له دتی (میرا ولی) دانیشتون
له نزیك هه له بجه . برابه کی تریشی بووه میرزا عه بدو لالا ناو مه نسووبی
وه سمان پاشای جاف بووه . نه مانه له وچه رخه دا دیاری بوون و ده وریان
بووه .

میرزا موحه ممه د کوریکی نه مری ، نه حمه د پریمی یش نامه ی پرسه و
سه رخوشی لی کردنی بو نه نووسی ، نه ویش به م پارچه شیعره وه لامی
نه داته وه :

خالۆ ! وه دیدهی نازیز خالۆت
وه ناله ی وه یاد دووری تو نالۆت
جه وساو ه خالۆت نازیزش مه رده ن
رۆم جه شه و تار ته و فیر نه که رده ن
ظولمات بی وه لام سه ر هه رد ئیلاخ
هه م ها گه رمه سیر بین وه (ناخ و داخ)
(قه سر) و (بیشکان) صه فای سه ر بیره
سه یر سه یرانگهی سه ر سه راو (دیره)
مه زه ی قه تاره ی قازان نه قه تار
گومه ته ی جه یران نه باغچه ی (حه سار)
سه یر هاژه ی تاف ساف (قوره توو)
نیگای ناز نه عه ین ئاهووی سه ربه سوو
ته ماشای بینای (حه وش) خوش بو نیاد
ته جره به ی ته صویر تاقه که ی فه رهاد

ئەر پەرسی : چەنیم چەنی پەژاران
ئەلبەت مالوومەن جە لای نازاران
تا جە لای جەبەهی لەیلێ هەرشیوەن
قەیس هەر پۆ تەرزێ دێوانەو لێوەن
تا نیم نیگای عەین دیدەیی حەویوەن
من مەرگم میوان ، دەردم نصیوەن

— ۶ —

سەبید بەندەیی دڵ وە خەم خەستەت
عەبدوڵلای وە ئەمر حەق کە مەر بەستەت
دانەیی خەزانەیی (لاریب) نە جی پاک
مەمنوون خەلات فاخیرەیی (لولاک)
رەشجەیی بەحر نوور چەشمەیی وشکاوییز
گۆل غونچەیی گۆلشەن رەوضەیی صەفاریز
خەطاط سەر مەشق عیشق نەو هالان
داخ دڵ خال خال خەیاڵ خالان
نە سەر تەختانچەیی تەن نە چەمەیی چەم
تەوحید سەراییش مەیۆ صۆفییی خەم

لەذیدی شنۆی شکارگەیی (سەرنەفت)
لیم بی یەن وە ژار مەندەیی تاس هەفت
جا ئەحمەد پرسی ئەو پارچە شیعرەیی بۆ ئەنووسی کە لەسەر دەو
نووسیمانەو .

نه وپایز هیجر وه ویشوومهی دهر د
وه لگ سووهیل په ننگ شادیم به راوهر د

نه ر نه دهب جه یاد تو نه که رده بی
سفتهی تن شه مال صد جار به رده بی

نه ورؤ دهفته ردار رای (ما فی العدم)
خامهی سه رنویشته دا نه پرووی په قه م

هر کالای جه لاش وه من سپه رده ن
لیقاشان جه عیشق من په یدا که رده ن

هالای نه ووه هار لوطفت پیواره ن
جه و بی غونچهی عیشق من نادیاره ن

نه رانه ندهی به خت به ندهی دل نه وگار

چ خاک وه سه ر که م ، وه چیش که م مدار (۱)

سالی له دایک بوونو مردنی نه حمه د پریسی نازانم • نه حمه د پریسی له
دیی پریس دانیشتووه و هر له ویش کچی دواایی کردووه • له
گورستانه کهی (ملهی مزیار) له ژوور دیی پریسه ووه ، له لای راستی نه و
ریگاوه که له پریسه ووه نه رنویشته بو (نه ورؤلیی پارچه) به خاک سپیراوه •

(۶) نه حمه د پریسی نه م پارچه شیعه دی بو شیخ عه بدوللای داخی نووسیوه ،
له وه لای پارچه شیعیکیا که له باسی (دوستانی مهولهوی) دا
بلاومان کرده ووه .

يارى شيخ عبداللای مرادوہیس

ئەم ذاتە لە سەبیدەکانی تاوہ گۆزییەو لە گەل مەولەوی خالۆزاو پوورزان^(۱) • پیاویکی پیاوانەو لی ہاتوو بووہ • تەریقەتی لەسەر دەستی شیخ سیراجووددیندا وەر گرتووہو لە سەردەمی شیخ بەھائووددینیشدا ہەر بەردەوام بووہو لە سەردەمی شیخ ضیائووددینیشدا پئی وشوینی ئیرادەتو دلسۆزی تیک نەداوہ • لە دئی (کیوہ پئی) ی مەشھوور بە (بەشی ئەحمەدبەگ) دانیشتووہو خەریکی پئی بەدی یی کردنو نامۆژگاری و پیگەیانندی موسولمانانی ناوچەیی شەمیران و تاوہ گۆزیی خواری ژوور بووہو زۆرجاریش بۆ ئەم مەبەستە بە دیھاتی ئەو ناوچانەدا گەراوہ مریدی گرتووہو^(۲) ہیناونیەتیە

(۱) لە لاپەرە ۱۲ - ۱۳ ی ئەم کتیبەدا ، لە باسی (دۆستانی مەولەوی) دا وتم : وای بۆ ئەچم (شیخ عەبدووللای داخی) ئەم (شیخ عەبدووللای مرادوہیس) ہ بئی •

(۲) یەکی لە مریدەکانی سۆفی یەک بووہ فەتاحی ناو بووہو بە فەتاحە گورگە بەناووبانگ بووہ • ئەم سۆفی یە زۆر جار جەزبەیی لی ہاتووہو بەشی زۆری وەختی بە کەژو کیوو چۆلی یەوہ بووہ • ئەلین ئەوہندە لە کەژو کیوو چۆلی ماوہ تەوہ مەرو بزنی کیوی ئولفەتیان لە گەل گرتووہو لپی نەسلەمیونە تەوہو ہاتوونە تە نزیککی و ئەمیش ہەمیشە خوی پی بووہ خوی داونە تی • پۆژی لە پۆژان بە عادی تە کەیی خوی ہندی خوی لە گەل خوی ہەلئە گری و ئەروا بۆ کیو • مەرو بزنی کیوی کۆئەبنەوہ لە دەوری ، ئەمیش خویان بۆ دائەکا ، بەلام ئەوان نایەن خویکە بخۆن و ئەسلەمینەوہ • فەتاح زۆر لەمە سەری سوور ئەمینی ، نازانی بۆ وایە ؟ دەس ئە کوتی بۆ گیانی خوی ئەبینی چە قۆیەک لە گیرفانیایە • تومەز حەیانەکان بۆنی چە قۆکەیان کردووہ بۆیە نایەنە لایەوہ خویکە بخۆن • فەتاح چە قۆکە لە گیرفانی ددردینی و تا ہیزی تیایە فری ئەدا ، جا حەیانەکان دینە سەر

ریزی طه ریفهت ، تا له ۱۳۱۲ ی هیجره تدا له (کیوه ری) کوچی دوا یسی کردوووه له گورستانی (کلاوسوور) به خاگ سپیراوه .

له ریزی نهو که رامه تانه دا که دراونه ته پال شیخ عه بدوللا نه گیر نهوه کاتی که مه حموود پاشای جاف له نهسته موول دهس به سهرو خانه شاری بووه ، شیخ ضیا ئوددین به سه فهر نه چی بو شه میران . هه ندی له خزمانی پاشا نه رۆن بو لای داوای لی بکه ن دو عایه کی خیر بکا به لکو نه مه خویه گیرا بی و مه حموود پاشا بیته وه بو کوردستان . له و کاته دا که نه مانه داوا که یان باس نه که ن بو شیخ ، شیخ عه بدوللای مرادوه یسیش له مه جلیسی شیخدا نه بی . شیخ ضیا ئوددین وه لایمان نه داته وه : تا چل رۆژی تر دیتته وه . شیخ عه بدوللا به حالی جه زبه وه راست نه بیته وه نه لی : تا من مابم نابی بیته وه . قه زاوقه دهر وانه بی شیخ عه بدوللا پاش مانگی له و قسانه کوچی دوا یی نه کاو مه حموود پاشایش پیش نه وه ی چل رۆژه که به سه ربچی و پاش مردنی شیخ عه بدوللا به چه ند رۆژی نه که ریته وه .

خویکه وه هه مووی نه لیسنه وه .

له شیخ عه لائوددینم بیستوووه گیرایه وه وتی : فه تاحه گورگه هه رچه ند مریدی شیخ عه بدوللای مرادوه یس بووه ، به لام هه ر خوی به مریدی شیخی باو کم (ضیا ئوددین) داناوه . شه ویکیان به هار نه بی ، نه ر خه وان سوور ، سیروان هاتوووه ، فه تاح له مالی خویا له شه میران جه زبه ی لی دی و له مال دیتته دهر ، ته ماشائه کا وا باو کم له خواری شه میرانه وه وه دستاوه ، فه تاح نه روا بو لای . که نه گاته نه وی ته ماشا نه کا ، له و به ری سیروانه وه یه ، نه نشیته سه ر سیروان و لی نه په ریته وه نه م به ر . ته ماشائه کا ، له ویاشا نه ماوه ، له دواوه تره . هه ر به م جووره هه ر تاوی شیخ له شوینیکا نه بینی ، تا پاش رۆژ بوونه وه نه گاته بیاره . شیخ عه لائوددین وتی : ته ماشامان کرد وا فه تاح به جه زبه وه خوی کرد به هوشی خانه قادا . پیموت : فه تاح نه م هه راهه رایهت له چی یه ؟ وتی : لیم گه ری ، برا ، برۆ له باوکت بپرسه ئیمشه و چه ردیکی داومه تی و له کو یوه گه یاندوو میه ته ئیره !

یادی شیخ عبداللای قوطبی قهره داغی

ئەم ذاته کورپی شیخ عەبدوللەطیفی کورپی شیخ عەبدوللای کورپی
شیخ عوئمانی کورپی شیخ عەبدوللەطیفی کورپی شیخ مەعرووفی (۱) کورپی
شیخ موحمەد حەسەنی کورپی شیخ شەمسووددینی کورپی شیخ
عەبدولغەففاری کورپی مەلا گویشایی کورپی شیخ موحمەد مەردووخە •
بەم جۆرە دیارە کە رشتەیی نەسەبی ئەم ذاته لە زانایانی خاوەن پایەیی بەرز
بوونو بە بلاوکردنەووی ئایین و زانست سەرزەویی کوردستانیان ئاوەدان
کردوووەتەووە •

شیخ عەبدوللای قوطب لە ۱۲۳۴ی هجریدا لە زەردیاوای قەرەداغ
لەدایک بوووە لە خزمەتی باوکیا خویندووویەو هەر لە سەرەتای تەمەنیا
گەشتوووەتە پایەیی بەرزیی زانیاری و ئیجازەیی دەرس و تەنەووی وەرگرتوووە •
هەر و لە شازدە سالیدا چوووە بوو خزمەتی شیخ عوئمان سیراجووددین و
تەمەسسوکی پێی کردوووە مەشغوولی سولووکی تەریقەت بوووە لە ماوەییەکی
کەمدا پێگەشتوووە و ئیجازەیی ئیرشادی دراوەتی و ، ئەمیش ئیتر دەستی
کردوووە بە ئیرشاد و ریی پێشاندانی موسوئلمانان (۲) •

(۱) ئەم ذاته لە گۆرستانی (دەرەقوولە)ی خوار چەمی بیارە بە خاک
سپێرراوە . وا باوە کە لە سەفەردا بوووە لەو شوێنەدا نەخۆش کەوتوووە و
کوچی دوایی کردوووە .

(۲) لەبارەیی ئیجازەیی خەلافەت وەرگرتنی ئەم ذاته و شیخ موحمەدی

ئەم ذاتە ھەروا تەریقەتی قادری و سوھرەووردی و مەولەوی [تەریقەتی
مەولانا جەلالوددینی رۆمی] یشی وەرگرتوووە و بەمبۆنەیهووە مۆریکی بۆ
خۆی ھەلکەندوووە لیبی نووسیووە (عبدالله النقشبندی القادری السهروردي
الجلالی) •

ئەم ذاتە لە ۱۲۵۹دا لە تەمەنی بیست و پینج سالیدا کۆچی دوایی
کردوووە •

برایەووە ، بگەرێرەووە بۆ باسی «هاتنی شیخ عثمان بۆ خانەقای مەولانا
لە سولەیمانی بە تکای ئەحمەد پاشای بابان بۆ ماوێدەك» لە لاپەرە ۱۷ –
۲۰ی ئەم کتیبەدا •

یادی سهیید شاکه رمی تاوه گوزی

ئه م ذاته له پشتا له (سهیید ره جهب) دا له گه ل مه وله وی ئه گه نه وه بهیهك ، واته ئه میش له نه وه ی مه لا یوسف جانی کوری مه لا ئه بووبه کری موصه نیفه •

ئه م ذاته هه رچه ند نه خوینده وار بووه ، به لام له ریگای ته سه و فوه وه گه یشتو وه ته پله یه کی بالای دهروون پاکی و راست بیژی •

ئه گپ نه وه جاریکیان له شوینیک ئه بی ، لوتی له و شوینه خه ریکی زورنالیدان ئه بن ، ئه میش باش گوی بو زورناکه یان شل ئه کا • پی ئه لین : مامه شاکه ره م بو گوی لی ئه گری ، زورنا هه رامه • ئه ویش ئه لی : رۆله ، به قوربانی چاوه کاتتان بهم ، چون دلتان دی وا بلین ، بو نازانن ئاخری ئاوازه که ی دیته وه سه ر (ئه لالا) !؟

جاریکیشیان له ته ویله له جه ماعه تا نوێژ ئه کا ، که لی ئه بنه وه کابرای هاوشانی ، که دیاره خوینده وار بووه ، پی ئه لی : کوره کابرا ! نوێژه که ت هه مووی غه له ت بوو ، بو ره وانی ناکه ی ؟ ئه میش وه لامی ئه داته وه ، ئه لی : به سه ده قه ت بهم ! من عه وامم ، زمانم له مه زیاتر قابیله تی نی یه ، به لام ئه ی تو بو ناچی ئیمان ه که ت ره وان بکه ی ؟

سالی له دایک بوونو کوچی دوایی سهیید شاکه ره م نازانم ، به لام ئاگام لی یه چه ند کوری له پاش به جی ماوه ، یه کیکیان سهیید قادر ناویک بوو له (گومه) دائه نیشته •

باری شیخی بورهان

ئەم ذاتە ناوی یوسف و لەقەبی شەمسووددین و خەلکی دئی (بورهان) و لە ھۆزی (بلباس) بوو • پاش ئەوێ لە خۆیندندا ئەگاتە پلە و پایە یەکی بەرز ، ئەروا بۆ ھەورامان و لەسەر دەستی شیخ عثمان سیراجووددیندا تەمەسسوک ئەکا و خەریکی ئادابی تەریقەت ئەبێ ، تا پاش ماوەیەك ئیجازە ی خەلافەت وەر ئەگری و ئەگەر پیتەو و بۆ ولاتی موکریان و دەست ئەکا بە ئامۆژگاری کردن و ری پێشاندانی موسولمانان •

ئەم ذاتە یە کەمجار لە دئی (بورهان) و پاشان لە (شەرف کەندی) و ئەوجا لە (سۆلاق کان) ئیرشادی کردوو و ، لەمە ی دوایی یاندا خانەقای دروست کردوو •

ئەم ذاتە گەلی سیفەتی پیاوانە ی تیا بوو وەك ئەو کە :

(۱) لەسەر ھەموو موریدیکی پێویست کردوو ئەگەر نەخویندەوار بێ دەرز ی قورئان بخوینێ بە تەجویدەو و ھەموو پۆژی بە گۆرە ی ترانا دەوری ھەندیکی بکاتەو •

(۲) ئەھمیت دانی بە سوننەتی پیغمبەر دروودی خوی لی بی ، بە تاییەتی لە ئادابی دەس نوێژو نوێژو و مەناسیکی ھەجدا •

(۳) بریاری داوہ لەسەر ھەموو مەنسوویکی کە نانی کاسبی و رەنجی

شانی خۆی بخوا ، مه گهر تووشی دهر دیککی وا بووبی که ریگای کاسبی کردنی
لی گرتبی ، نه وه نه توانی دانیشی و خه لک خزمه تی بکه ن •

(۴) خۆیشی بوخۆی کاسبی کردوووه و نانی خانه قای له که سبی دهستی
خۆی داوه و سالانه نه وه نده به رو بووی کاسبی و کشتو نالی بووه زه کاتی
مالی به گه لی که سی هه ژارو که مده سه لات داوه و دئی (ناغه بلاخ) ی کپیوه و
وه قفی کردوووه بو هه ژارانو که سانی عیاده تکارو ریوارانی خانه قاکه ی •

(۵) که له ۱۳۳۳ دا نه خووش که وتوووه (۱) وه سیه تی کردوووه له کورانی
که سیان جیی نه گرتته وه ، چونکه که سیان سولووکی ته ریفه تی نه بووه و
شایانی ئیرشاد کردن نه بوون • کاری وا له هه موو که سیك ناوه شیته وه و
نیشانه ی پله یه کی به رزی راستگویی به له گه ل خواو خو و خه لکدا • بو
سه رپه رشتی کردنی کاروباری نه وقافی خانه قاکه شی ناوی دوازده که سی
به ریز هیناوه • هه روا بریاری داوه پاش مردنی نه و دوازده که سه هه موویان،
نه هلی خانه قا خویان یه کیك هه لپیژیرنو بیکن به سه رپه رشتی که ری
کاروباری خانه قا و نه وقافی خانه قا •

له نه نجامی نه م په وشته به رزانه یه وه بووه شیخ موحه ممه دی کوریشی
وا په روه رده بووه که وا له گه ل نه وه ش که مه لایه کی زاناو پایه بلند بووه
نه یه یشتوووه به ناوی شیخیه تی یه وه که س ده سی ماچ کات •

شیخی بورهان به سه ر ته پۆلکه یه کی به رزه وه له نزیککی خانه قاکه یا
به خاک سپیراوه •

(۱) هه ر له و ساله دا به و نه خووشی به کوچی دواویی کردوووه •

باری حاجی شیخ ئەبووبە کری لە ولیری

شیخ ئەبووبە کری کوری مەلا موحەممەدی ھەرشەمی ھەولیری پیاویکی ھەلکەوتووی بە ھەرمەندو خاوەنی رەوشتو خوویەکی بالا بوو • لای باوکی دەستی کردوو بە خویندنو تا بوو بە مەلاو ئیجازە ی وەرگرتوو ھەر لای ئەو بوو • پاشان ناووبانگی ئیرشادی شیخ عوتمان سیراجو ددین رای کیشاوہ بو تەوێلەو تەمەسسوکی لا کردوو تا ئیجازە ی خەلافەتی وەرگرتوو خەریکی ئادابی تەریقەت بوو •

شیخ ئەبووبەکر لە گەڵ خەریک بوونی ئیرشاددا دەرزیشی وتوو تەوہو ھەمیشە فەقیی چاکی بوو • مەشھوورە کەوا تەفسیری بەیضاوی زۆر باش زانیوہو ھەرچەند لە دەرزو تەوہی بوو تەوہ تەزییحیک (استغفر اللہ) ی کردوو • لی یان پرسوو ئەم تەزییحە ئیستیغفارە ی ھەموو جارێ پاش وتەوہی دەرزی تەفسیری بەیضاوی لە بەر چی یە ؟ وتوو یە : لەوانە یە لە توانای دۆزینەوہو دەرختنی مەعنا وردەکانی تەفسیرە کەو تیگە یاندنی فەقیوہ تووشی خۆلی بایی بوونو خۆ بە زانا زانین بێم و ئەوہش سیفە تیکی ناپەسەندەو ئەو ئیستیغفارەم لەوہ یە تا خوای گەورە بەھۆی ئەم سیفە تە ناپەسەندەوہ لە ئەوابی دەرزو تەوہ کە بێ بەشم نەکا •

بارى شېخ نەبى مابىسى پەواندىرى

ئەم ذاتە مەلایەكى گەورەو زاناو مەۋىيەكى بەھرەمەندو خوشنوسىكى بەناووبانگ بوو • لەو سەردەمەدا كە ئەم لە خویندن ئەيىتەووە ئىجازە وەرئەگرى و ئەبى بە مەلا ، دەنگوباسى شېخ عوتمان سىراجوددېنىش بلاوئەيىتەووە ، ھەوالى ھەندى گوفتارو پەفتارى بە دلى ئەم نابى • بوئەوھى بەراستى لە مەسەلەكە بگات پىگای ييارە ئەگرىتەبەر كە بارەگای سىراجوددېن لەودەمەدا لەوى بوو • كە ئەگاتە ييارە يەكەم كەس دىتە پى شېخ ەلى تەويىلەيى بوو كە يەكى بوو لە خەلىفەكانى شېخ عوتمان سىراجوددېن ، بەلام شېخ نەبى نايئاسى •

شېخ ەلى ، پاش ھەسانەوہ لىي ئەپرسى بوچى ھاتووە بو ييارە ؟ ئەويش ئەلى دەنگوباسى ئەم شېخ عوتمانەو مريدەكانىم بىستوووە لە زۆر شت نارەھەتو دلگرانم ، ھاتووم بزائىم راستى يەكەى چۆنە ؟

شېخ ەلى ش ئەلى : كاكە ! تۆ وەك من نايانئاسى ، ئەگىنا زۆرتەر نارەھەت ئەبووى •• ئەمانە گەلى جار پۆژووى پەمەزان ناگرن ، زۆر جار لەجياتى نوپى چوار پكاتى دوو پكات ئەكەن • وايش ئەبى لە پەنامەكىدا كچى خەلكى ماچ ئەكەن ••• شېخ نەبى بى ئەوھى وردىيىتەووە مەعناى ئەم قسانەى شېخ ەلى چى يە ، ئەوہندەى تر توورە ئەبى •

كە ھەلئەستن ئەچن بو مزگەوت بو نوپى ، گەلى لە مريدەكان بە پىزو حورمەت لى گرتەووە بەپىرى شېخ نەبى يەوہ دىن • شېخ نەبى بەمە توپى

دلی ئەحەسبیتەووە دیتەووە سەر خۆی • لەوبەینەدا لە قسەو باسی خەلکە کەووە
 شیخ عەلییش ئەناسی ، پرووی تێ ئەکا لیبی ئەپرسی ئەلێ بۆ خاتری خوا
 مادەم تۆ شیخ عەلیی تەوئەلەبیت بۆچی و چۆن ئەو قسانەت بۆ کردم و
 مەبەستت چی بوو ؟ شیخ عەلییش وەلامی ئەداتەووە ئەلێ کاکە مەلا ،
 ماشەللا تۆ ئەوئەندە بە عیلمە کەئێ خۆت ئەنازیت و لە خۆت بائیت ، تەنانەت
 ئەو شەرەعەیش کە بە دەرز خویندوو تەو بە خەلکی ئەلێتەووە فەرامۆشت
 کردوووە پەفتاری پێ ناکەئێ ! جا پاش مەدح و تەعریف کردنی شیخ عوتمان
 سیراجو ددین و مەنسووبە کانی ، بۆی پروون ئەکاتەووە کە مەبەستی لە
 پروژوونە گرتنی جارو باریان ، کاتییکە کە نەخۆش بن یا بەرپێووە بن •
 مەبەستیشی لە دوو پکات نوێژ کردنیان لە جیاتیی نوێژی چوار پکاتی ، هەر و
 کاتییکە کە لە سەفەری درێژا بن • دیارە کە ژنیش دینن ژنەکانیان کچی
 خەلکن و هەر بەنەینیش ماچیان ئەکەن ئەکە لە بەرچاوی خەلکا • ئیتر
 شیخ نەبێ شەرم ئەیگرێ و بەخۆیدا ئەچیتەووە کە چۆن لەم (مەتەل)ەئێ شیخ
 عەلی تێ ئەگەشتبوو و لەخۆیەووە گومانێ خراپی بردبوو (۱) •

(۱) لەم شیخ عەلییە هەر وەک خواناسیکی بێ درێخ بوو ، زۆر نوکتەچییش
 بوو . ئەو سەرگوزەشتەئێ یەئێستا گێرامانەووە ، ئەتوانرێ بە نوکتەئێ کی
 خۆشیش دابنرێ . نوکتەئێ کی تری ئەوئێ یە پروژیکیان کورە کانی شیخ
 سیراجو ددین برسییان ئەبێ پێئێ ئەلین کاکە عەلی قاوئێتێ یە کمان بو
 رێک بخە ، ئەویش ئەلێ فەرموون با لە (یەکاوە) تیرتان بکەم . یەکاوە
 جۆرە قوبلێ یە کی برنجە لە پێشا روون و پیازی بۆ داخ ئەکرێ و ئەوجا ئاوی
 بەسەرا ئەکرێ و کە ئاوە کە هاتە کول برنجە کەئێشی تێ ئەکرێ ، ئیتر
 ئاوی تری بەسەرا ناکرێ . ئەوانیش لەگەئێ ئەروئێووە بۆ مال . ماوەئێ کە
 دائەنیشن ، پاشان شیخ عەلی جامی ئاوی دینن لە بەردەمیانا دائەنن و
 ئەلێ فەرموون بخۆن . ئەوانیش دائەمینن و ئەلین ئەئێ برنجە کە کوا ؟
 شیخ عەلی ئەلێ : برنجی چی ؟ من گفتم (یەکاوە) م پێ دان ، ئەم ئاوەئێش
 یەک ئاوە ئاوی تری نەکراوە بەسەراو لەوە زیاتریش شک نابەم !

شیخ حەیدەری مەشهور کە لە بیارە ژیاووە لە ۱۳۵۳ی هێجریدا
 نە تەمەنی هەشتا سالییدا کۆچی دوایی کردوووە ، کوری ئەم شیخ

له کورتی بیپرینهوه شیخ عهلی پاش به خزمهت گه یشتنی شیخ عوثمان
زۆری ئەچی بەدلاو تهریقهتی لا وەر ئەگری و پاشان ئەشبی به خهلیفه‌ی و
ئێجازه‌ی ئیرشادکردنی موسولمانانی ئەدریتی و ئەگەریتهوه بو ولاتی خو‌ی .

شیخ نه‌بی به‌تایبه‌تی له زانینی شهر عدا ده‌ستیکی بالای بووه و گه‌لی جار
له‌باره‌ی مه‌سائیلی شهر عهوه له‌گه‌ل مه‌لایانی سه‌رده‌م که وتوووه‌ته موجدله‌و
گفتوگۆو له‌ئهنجاما ده‌ر که وتوووه که قسه‌ی ئەم راست و موافیقی شهر عه .

• شیخ نه‌بی له ۱۳۰۱ی هجریدا کوچی دوایی کردوه .

عه‌لی‌یه‌یه . شیخ چه‌یده‌ر خواپه‌رستیکی به‌ناووبانگ و شهر عزانیتی
که‌م‌هاوتا بوو . خه‌تیشی ئیجگار خوش بوو . عومری خو‌ی به
خواپه‌رستی و وتنه‌وه‌ی ده‌رزی شهر عو قورئان خویندن ئەبرده‌سه‌ر .
له‌ گۆرستانی (مله‌گای چنار) له‌ بیاره به‌ خاک سپیراوه .

باری حاجی شیخ ئەمینی خاڵ

ئەم ذاتە کۆری شیخ موخەممەدی خاڵی کۆری مەلا ئیسماعیلی کۆری مەلا موصلەفای کۆری مەلا شەمسووددینە کە هاوچەرخی دروست کردنی شاری سولەیمانی بوو، ئەچیتەووە سەر مەلا ئەبووبە کری موصلەتینی چۆری •

ئەم ذاتە لە ساڵی ۱۲۵۹ی هێجرەتدا لە سولەیمانی لەدایک بوو، پاش ئەوەی سەرەتای خویندنی تەواو کردوو، لای زانایانی بەناووبانگ مەلا موخەممەدی کەوانەدۆلی و شیخ عەبدولقادری موهاجیری سنهیی بوو، بە فەقی تا ئیجازەتی مەلایەتی وەرگرتوو، پاشان چوو، تەوێڵە لەسەر دەستی شیخ موخەممەد بەئووددین دا تەریقەتی نەقشەندی وەرگرتوو، پاش چەند ساڵ سولووک کردن ئیجازەتی خەلافەتی دراوەتی و ئیتر گەراوەتەو بو سولەیمانی و دەستی کردوو بە دەرزی و تەنی فەقی یان و بە رێ نەوونی کردنی موسولمانان •

ئەم ذاتە دەستیکی بالایشی لە زمانی کوردی و عەرەبی و فارسیدا بوو، ئەو حەوت چامەبەیی لە رێی حەجدا بە فارسی و تەوونی، نموونەبەکی بەرزی ئەدەبی فارسین •

ئەم ذاتە لە ئاست ژبانی دنیا دا زۆر گۆشەگیر بوو، چ لە سەر دەمی عوسمانی و چ لە سەر دەمی ئینگلیز و چ لە رۆژانی فەرمانرەوایی شیخ

مهحموودی چهفیدو چ له سهردهمی حوکومهتی عیراقدا هیچ پایه و پلهو
مانگانهیه کی له دهولت وهرنه گرتوووه •

ټهم ذاته له ١٣٥٠دا کوچی دوایبی کردوووه له گورستانی گردی
سهیوان به خاک سپیراوه (١) •

(١) ټهم ذاته باپیری جهنابی شیخ موحهممهدی خاله که خاوهنی کومه لیک
دانراوی ئایینی و ټهدهبی به به کوردی و عه ره بی •

بادی مراد ئیبراهیمی بیاره

مه‌لا ئیبراهیمی کوری مه‌لا ئیسماعیل که موده‌رپرس بووه له دئی بیاره ، یه‌کی بووه له مه‌لا گه‌وره‌کانی کوردستانی چه‌رخێ خۆی • مه‌لا ئیسماعیلی باوکیشی هه‌روا مه‌لا یه‌کی چاک بووه • ئه‌گه‌ر نه‌وه کاتی که کۆچی دوایی کردووه ، بیاره‌یی له‌ناو‌خۆیا‌نا ئه‌که‌ونه قسه‌کردن ، یه‌کیکیان به‌تانه‌وه ئه‌لێ : ئه‌ری • • ئه‌ری • • مه‌لا ئیبراهیم ده‌رز به‌فه‌قیکانی باوکی ئه‌لێ ! ئه‌م قسه‌یه‌ زۆر کاره‌کاته‌ دلی مه‌لا ئیبراهیم و له‌وه‌وه‌ بیاره به‌جێ دیا‌ی بو‌ خویندنی پتر • ئه‌چینه سوله‌یمانی لای زانای به‌ناووبانگ سه‌ییدعه‌بدولکه‌ریمی به‌رزنجه‌یی که سه‌رده‌سته‌ی مه‌لایانی ئه‌ورۆژه‌ی سوله‌یمانی بووه‌ له‌ مزگه‌وتی ئه‌وره‌حمان پاشای بابان مامۆستا بووه که ئیستا به‌ مزگه‌وتی شیخ بابعه‌لی به‌ناووبانگه‌ — ده‌سه‌ کاته‌وه به‌ خویندن • پاشان دیته‌وه بو‌ بیاره‌و به‌یارمه‌تی پاشایانی بابان له‌جیی باوکی دائه‌مه‌زریته‌وه‌و ده‌سه‌ ئه‌کا به‌ ده‌رزوتنه‌وه‌و گه‌لی فه‌قی پایه‌به‌رز له‌سه‌ر ده‌ستیا ئه‌بن به‌ مه‌لا •

ئه‌م ذاته به‌تایبه‌تی له‌ عیلمی ره‌وانیتری (به‌لاغه‌) و عیلمی دانان (وه‌ضع) دا زۆر به‌ده‌سه‌لات بووه • ئه‌لین له‌و سه‌رده‌مه‌دا (عصام‌الدینی وضع) لای هیچ مه‌لایه‌که‌ وه‌ک لای ئه‌و باش نه‌خوینراوه •

له‌ زوبانی مه‌لاعه‌بدولقادری موده‌رپرسی بیاره‌وه‌ گه‌رراوه‌ته‌وه‌ که

فهرموویه تی باوڤو باپیری مهلا ئیبراهیم تا بیست و پینج پشت مهلای زاناو
گهوره بوون (۱) .

مهلا ئیبراهیم هاوچه رخی شیخ عهبدوڤلای خه رپانی و مهلا جهلالی
خورمالی بووه که له مهلا گهوره کانی کوردستانی سهردهمی خویمان بوون .

(۱) مزگهوتی ناودییی بیاره که مهلا ئیبراهیم لهوئی ده رزی وتوه تهوه و وا
مه شهووره له سهردهمی داگیرکردنی کوردستانا له لایهن له شکری
ئیسلامه وه دروست کراوه ، سهرداییکی تیایه به چهن دین پله کانه ئه لاین
ئه چیتته خوار . له ناو بیاره پیدا و اباوه که قهبری پیاوچاکیک لهو
سهردابه دایه و پره له کتیبی کون که به دریزایی سال تیی فری دراوه .
هه رچۆن بی کهس راستی و ناراستی ئه م قسه باوهی تا قی نه کردوو ته وه .

(۲) هه رچه ند مهلا ئیبراهیم مه نسووبی هیچ کام له وشیخانه نه بوه که له م
کتیبه دا ناومان هیناون ، له بهرئه وهی مه لای بیاره بووه و پیا ره یش
مه رکه زیکی گه وره ی شیخانی نه قشبه ندی بووه ، به پتویستمان زانی
باسی ئه م یس بکه ین .

يادى ھاجى سەيد عەسنى ھۆپى

ئەم ذاتە زانا يەككى گەورەم بەناووبانگ بووہ • لە ۋەچەي مەلا
ئەبووبەكرى موصەئىفە كە ئەچىتەۋە سەر سەيىد موصەئىفە مەشھور بە
پىرخدرى شاھۆ • ۋەكوو لە ئەۋەكانى خۆيم يىستوۋە پىشتەي ئەسەبى
بەم جۆرەيە : سەيىد ھەسەن كۆپى سەيىد عەبدولقادرى كۆپى سەيىد
ئىبراھىمى كۆپى سەيىد عەبدولرەھمانى كۆپى مەلا ئىبراھىمى مەشھور
بە مەلا مىرزاي كۆپى سەيىد عەبدولغەفھارى كۆپى سەيىد ئىبراھىمى كۆپى
مەلا عەبدولكەرىمى كۆپى مەلا ئەبووبەكرى موصەئىف ، خوا لىيان
خۆش بى •

ۋەككى يىستوۋە لە فەقىيەتە تىدا مەشھور بووہ بە زىرەكى ۋە لەناو
ھاۋپى يانبا سەرامەد بووہ • ناووبانگى مەلا عەلىي قزىلجىي يىستوۋە كە لە
دېتى (تورجان) مودىرپىس بووہ ، چوۋە بۆ لاي بۆ خويىندىن ۋە چوار سال
لاي ماۋەتەۋە • يەككى لە ۋە كىتئىبانەي لە ۋە سەردەمەدا لاي ئەۋ خويىندوۋنى
ھاشىيەي عەبدولھەكىمى سەيالەكوۋتى بووہ لەسەر شەرحى شەمسىيە لە
عىلمى مەنطقدا كە بە يەككى لە كىتئىبە گران ۋە درەنگ لىي ھالى بووہ كان
دائە نرى • مەلاي قزىلجىي لە بەرئەۋەي كە فەقىيى زۆرى لا بووہ بە ئاسانى پيا
نەگە يىستوۋە ھەموورپۆژى دەرز بە ھەموويان بلىي ، پۆژى بۆ دىارى
كردوۋنى پۆژانى يەكشەممە ۋە چوارشەممەي بۆ سەيىد ھەسەن
تەرخان كىردوۋە • سەيىدان دەسيان كىردوۋە بە دەرس تا نوپۇژى نىۋەپۆ ، جا
ئەگەر تا ئەۋكاتە لىي بوۋىنەۋە ، باشە ، ئەگىنا پاش نوپۇژى نىۋەپۆ

قاوهلتی کردن سه رله نوی تی هه لچو و نه ته وه تا لی بو و نه ته وه • سه یید حه سه ن
 ئەم چوار ساله به م جو ره لای مه لا عه لی قزلجی خویندوو یه و پاشان ئیجازه ی
 مه لایه تی لا وه رگرتوو وه گه راوه ته وه بو چۆر^(۱) و ده سی کردوو به
 ده رزی و تنه وه ی فه قی و بلا و کردنه وه ی ئاین و زانست له و ده و رو به رده او
 بو وه به مه رجه ع و په نای خوینده واران و موسولمانان تیکرا و فه قی له
 هه مو و لایه که وه روویان تی کردوو وه ، ئه ویش هه ر خه ریکی ئه وه بو وه ،
 به چه شنێ که جگه له چه ند جارێ که بو داوه ریی سه ندنه وه ی به شه مولکیکی
 له دئی چۆر چوو بو سه فه ر ، هه مو و کاتی خۆی هه ر له چۆر و به
 خزمه ت کردنی زانسته وه به سه ر بردوو •

سه یید حه سه ن له گه ل به رده وامی شیدا له ده رس و تنه وه به فه قی یاندا ،
 گه لی وه ختیشی به کتیب دانانه وه به سه ر بردوو • ئه مانه ئه و کتیبانه ن که
 ئه و داینا و نو من پێیان ئه زانم :

- (۱) حاشیه ی له سه ر سه عدو لالی بچووک •
- (۲) حاشیه ی له سه ر ته صریفی مه لا عه لی •
- (۳) حاشیه ی له سه ر فه ریده ی جه لالوددینی سیووطی •
- (۴) حاشیه ی له سه ر (ته ذیب المنطق) •
- (۵) حاشیه ی له سه ر جه لالی مه نطق •
- (۶) حاشیه ی له سه ر گه له نبه ویی بورهان •
- (۷) حاشیه ی له سه ر عه بدولجه کیمی شه رح شه مسی •
- (۸) کتیبیکی به ناوی (الرساله الکلامیه) •
- (۹) حاشیه ی له سه ر ته فسیری به یضاوی • له م کتیبه یدا گه یشتوو ته
 سووره تی (القیامه) و له ویدا کوچی دوا یی کردوو •

(۱) چۆر دئی به که له ناوچه ی مه ریوان له کوردستانی ئیران •

ئەم كىتابىنى سەيىد حەسەن لەناو مەلاو فەقىي ناوچەى مەريوانو
ھەورامانا باونو دەسگىر ئەبن ، بەلام حاشىيەكەى لەسەر گەلەنبەويى
بورھان ، وەك بىستووومە ، دوو نوسخەى ھەيە يەككىيان لاي سەيىد
عەطائوللاى كورەزاي و يەككىيان لاي سەيىد ئەحمەدى خەلكى چاولكانى
نزىك سنەيە .

سەيىد حەسەن لە ۱۳۰۵دا لە گەل حاجى شىيخ ئەحمەدى كورپى شىيخ
سیراجوددیندا رۆيشتووو بۆ حەج و ھەر لەوسەفەرەدا تەرىقەتى لەسەر
دەستى ئەودا وەرگرتووو . لە گەل ئەوھشدا زۆر دۆست و دلسۆزى شىيخ
ضیائوددین بووو خانەقاي بيارەى لە فتوايەكيدا وا باس کردووو : « سماھا
بعض المنصفين بسفينة نوح » . بىستووومە جارێكىيان لە گەل ھەندى لە
سەيىدەكانى خزمى لەسەر چەند پارچە مولككناكۆك بووو ، ئەو سەيىدانە
چوون بۆ بيارە كاغەزێك لە شىيخ ضیائوددین بىيىن بۆ كار بە دەستى قەلاى
مەريوان تا يارمەتىيان بىدا . لە ھەمان كاتا ھەندى كەسى ئاژاوە گىيريش
چوونەتە لاي سەيىد حەسەن و وایان تى گەياندووو كە شىيخ ضیائوددین لەو
ھەرايەدا لايەنى سەيىدەكان ئەگرى . حاجى سەيىد حەسەن بەمە زۆر
دلگران ئەبى و ھەوالەكەش ئەگاتوو بە شىيخ . شىيخیش دەسبەجى لە
بيارەو سوار ئەبى ئەچى بۆ قەلاى مەريوان بۆ لاي كار بە دەستەكەو نامەكەى
خۆى لى وەر ئەگریتەووو ئەييا بۆ سەيىد حەسەن و پيشانى ئەدا ئەلى برا ! بزانه
چىم بۆ نووسيوو ، ئەويش كە ئەيخوئىتەووو ئەيىنى جگە لە داواى ھەولدان
بۆ رىكخستيان ھىچى تيانى يە ، ھەندى مەزەرەت بۆ شىيخ دىئىتەووو داواى
لى بووردنى لى ئەكا .

حاجى سەيىد حەسەن لە سالى ۱۳۲۳دا لە تەمەنى حەفتا سالىدا كوچى
دوايى كردووو . مەليكولكەلامى سنەيى بەمجۆرە لاواندووويەتيەوو :

ستوده سید فاضل حسن که در دانش
 ندیده‌است چو او دیده‌ء زمین و زمن
 زهی که بود ز هفتاد و اند سال فزون
 همیشه کار او احیای علم و شرع و سنن
 شد از دیار فنا شادمان بدار بقا
 بدان صفت که غریبی رود بسوی وطن
 نوشت از پی سال وفات او (مجدی)
 « بسوی دار بقا شد روان ، روان حسن » (۲)

حاجی سه‌یید حه‌سه‌ن چوار کوری لی به‌جی‌ماوه که هه‌موویان مه‌لا
 بوون : سه‌یید عه‌بدولقادر و سه‌یید عه‌بدولکه‌ریم و سه‌یید حوسه‌ین و سه‌یید
 موحه‌مه‌د که نه‌مه‌یان له هه‌موویان مه‌لا چاکتر بووه ، به‌لام سه‌یید
 عه‌بدولقادری کوری جی‌گرتووه‌ته‌وه و بووه به شیخولئیسلام • سه‌یید
 موحه‌مه‌دیشیان هه‌روا خه‌ریکی ده‌رس‌وتنه‌وه بووه •

(۲) نه‌م نیوه شیعره به‌حسابی حوروفی نه‌بجه‌د نه‌کاته ۱۳۲۳ که سالی
 کوچی دواپی نه‌و خوالی‌خوش‌بووه‌یه .

باری مهلا عبدولقادی موده پرسی بیاره

ئەم ذاتە کۆری شیخ عەبدولرحمانی کانی کەووەیی بازیانی یەو ئەچیتەووە سەر مهلا مرادی بازیان کە لە ئەوێ مهلا ئەبووبە کری موصەئینی چۆری و لە ساداتی پیرخدری یە • لە دەورووبەری ۱۲۸۵ی هجریدا لە کانی کەووەی بازیان هاتوووە ته دنیاوو لە سولهیمانی و دەوروپشتی خویندوو یەو بیستوو مه لای مهلا عەبدولرحمانی پینجۆینی ش خویندوو یە ، کاتی کە ئەو نزیکە ته واکردنو ئەم لە پلهی ناوەندیدا بوو •

مهلا عەبدولقادر بە نیازی خویندنی مه نطق و ئوصوولی فیه له خزمەتی مهلا ئەحمەدی ئۆتشدە لە سولهیمانی یەو ئەروا بو هه ورامان • لە پێدا لە تهوێله لە سەر دەستی شیخ به هائوددیندا ته ریه تی نه قشبه ندی وەر ئەگری • پینتریش لە سولهیمانی لە سەر دەستی کاک ئەحمەدی شیخدا ته ریه تی قادری وەر گرتوو • کە ئەگاته ئۆتشدە مه به سته کە ی خوی به مه لای ئۆتشدە ئەلی ، مهلا ئەلی باری سهختی گوزهرانی خوی و فهقیکانی کە سی تر هه لئاگری • بو رۆژی دوایی کە مه لای ئۆتشدە چاوی پین ئە کە ویتەووە لە باره ی خویندنی وە پرسیا ری لی ئەکا کە چی ئەخوینی و نیازی خویندنی چی هه یه • کە تی ئەگا هاتوو مه نطق و ئوصوولی فیهی لا بخوینی و به تاییه تی کە ئەزانی کتیبی (گه له نبهوی بورهان) ی پین یه کە ئەو پینتر نهیدیووە ، لە قسه کە ی دوینی په شیمان ئە بیته وەو جینی ئە کاته وە • به م جوړه مهلا عەبدولقادر لای مهلا ئەحمەدی ئۆتشدە یی ئە مینیتە وە تا ئە بی به مه لاو ئیجازه وەر ئەگری ، هه رچه ند نازانم ئاخۆ له ئۆتشدە ئیجازه ی

وهر گرتووه ، يا له سنه پاش کوچ كردنى مهلا ئەحمەد له نۆت شەووە بۆ ئەوێ •
بەلام زیاتر بۆ ئەووە ئەچم که له گەلیا چوو بێ بۆ سنه و لەوێ ئیجازەى
وهر گرتبێ ، چونکە پاش ئیجازە وهر گرتنى بوو بە مهلاى دێى (کوچک
چەرموو) له نزیكى سنه وە لای ئەمینولسادات • ئیتر تا گواستوو یەتەووە
بۆ بیارە هەر له کوچک چەرموو بوووە بە دەرس پێ و تنى فەقێ یانەووە
خەریک بوو •

حاجى مهلا عەبدوللای پەسوێ خوا لینی خوش بێ ، له بیارە بۆى
گیرامه وە وتی : مه نسووبى ضیائوددین بووم ، هاتبووم بۆ بیارە ، مهلا
عوومەرى واشەمەزینی ش له سەردەشتەووە هاتبوو بۆ بیارە • رۆژیکیان
شیخ پێی فەرموو مهلا عەبدوللای ئەم کاغەزەم نووسیووە بۆ مهلا عەبدولقادری
مودەرریسى کوچک چەرموو ، له گەل مهلا عومەرا بۆى بێن و پێی بلین بە
ناوونیشانی ئەو خەووە شەوى ۲۷ى رەمەزان دیویە ، چى یان پێ و توووە
رەفتارى پێ بکا • ئیمەیش رۆشتین و پاش چەند رۆژ بە زەحمەت گەشتینە
ئەوێ و نامە که مان دایە و خویندیەووە • وتی من بە بێ ئیجازەى حاجى مامۆستای
نۆت شەبى هیچ ناکەم • فەرموون با پرۆین بۆ خزمەتى بۆ سنه بزانی ئەلێ
چى ؟ رۆشتین و عەرزى کرد ، فەرمووی : مهلا قادر تۆ ئیستیخارە بکە و
منیش ئیستیخارە ئەکەم تا بزانی ئەنجام چۆن ئەبێ • شەو نووستین • سبەینى
حاجى مامۆستا هات فەرمووی من وام حالى بوو هەرکەس له گەل شیخ
عومەر بێ قازانج ئەکا • مهلا عەبدولقادریش وتی منیش هەر شتیکی وام
حالى بوو و قەرارى دا بێ بۆ بیارە (۱) • جا ئیمە عەرزمان کرد خەووەکەى
رەمەزانت چى بوو ؟ وتی له خەوما له حەوشى خانەقاي تەویله کۆرى
شەربەت خۆرى بوو ، شەربەتیان ئەگیرا • منیش پرسیم ئەمە چى یە ؟ وتیان
شەربەتى دیارى كردنى مهلا عەبدولقادری بۆ مودەرریسى مەدرەسەى شیخ

(۱) له بارەى ئەم مەسەلەووە بگەرێرەووە سەر لاپەرە ۲۴۲ - ۲۴۵ى ئەم کتیبە.

عومەر ضیائو ددین • جا ئیمه‌یش عه‌رزمان کرد وتمان ماده‌م ئه‌مه‌ت دیوه، ئه‌م
پرسیارو هاتوچۆته بو کرد؟ وتی ئاخ‌ر خه‌و نابیی به‌ ده‌لیلی شه‌رعی وه‌کو
ئستیخاره •

پاش دامه‌زرانی مه‌لا عه‌بدولقادر له‌ بیاره شیخ ضیائو ددین فاطمه‌ ناوی
کچی خۆی لی ماره‌ ئه‌بری بو ئه‌وه‌ی به‌ته‌واوی بین به‌ هاوبه‌ش و هاومالی
یه‌ک • به‌م خزمایه‌تی یه‌ مه‌لا عه‌بدولقادر چه‌ند قات دلی گه‌رمتر ئه‌بی و
چالا‌کانه‌تر ئه‌که‌وینه مه‌یدانی ده‌رس و تنه‌وه‌و خزمه‌تی دین و پایه‌ی له‌ناو
کو مه‌لشدا به‌رزتر ئه‌یینه‌وه‌و فه‌قی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ روو ئه‌که‌نه‌ بیاره‌و
مه‌درسه‌ی بیاره‌ ئه‌بی به‌ مه‌لبه‌ندیکی گه‌وره‌ی خویندن •

مه‌لا عه‌بدولقادر پاش ئه‌وه‌ی که‌ دینه‌ بیاره‌و له‌وی ئه‌بی به‌ مه‌لا ، بو
جاری سیه‌م ته‌ریقه‌ت وه‌ر ئه‌گری و ئه‌مجاره‌ ئه‌بی به‌ مه‌نسووبی شیخ عومەر
ضیائو ددین و سه‌ره‌پای خه‌ریک بوونی به‌ ده‌رس پێوتنی فه‌قی یانه‌وه ،
بوخۆشی خه‌ریکی سولووک ئه‌بی و له‌مه‌یدانه‌شدا پله‌ی به‌رز ئه‌یینه‌وه •

له‌ سه‌رده‌می مه‌لا عه‌بدولقادر دا بیاره مه‌لبه‌ندیکی گه‌وره‌ی خویندن
بووه له‌ کوردستانو له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ فه‌قی روویان تی کردووه‌و زۆر جار
فه‌قی (موتته‌هی) هاتوون له‌وی ئیجازه‌یان وه‌ر گرتووه • وا لیره‌دا ناوی
هه‌ندی له‌و مه‌لا گه‌ورانه‌ باس ئه‌که‌ین که‌ لای مه‌لا عه‌بدولقادر ئیجازه‌یان
وه‌ر گرتووه له‌ بیاره :

- ۱ — مه‌لا قادری مه‌لا مؤمن
- ۲ — مه‌لا عه‌بدوله‌حیمی چروستانه‌یی
- ۳ — مه‌لا قادری صوفی
- ۴ — مه‌لا عه‌بدوللای عه‌بابه‌یلایی
- ۵ — مه‌لا موحه‌مه‌دی جوانرۆیی

- ۶ - مهلا ئيسحاقى هه جيڭى
- ۷ - مهلا زهينولعايىدينى تۆت شه يى
- ۸ - مهلا رهمى هه وشارى
- ۹ - مهلا ناصيحي كه ركوكى
- ۱۰ - مهلا عهبدوئلاى په سوئ
- ۱۱ - مهلا عومهرى سهردهشتى
- ۱۲ - مهلا فهتاحى خه تى
- ۱۳ - مهلا عهزى رۆخزايى
- ۱۴ - مهلا موصلهفای خورمالى
- ۱۵ - مهلا صهلا حوددينى پاوه يى
- ۱۶ - مهلا بههائوددينى دزاوه رى
- ۱۷ - مهلا حه مه سه عىدى عه بابا به يلى يى
- ۱۸ - شىخ بابا ره سوئى بىده نى
- ۱۹ - شىخ موصلهفای موفتى
- ۲۰ - مهلا عهزى پريس

مهلا چاكي وه كوو مهلا عهبدوئلاى كانى سانانى و ، مهلا عهلى مهريوانى و ،
مهلا عهبدولقادري ده گاگايى و ، مهلا سه عىدى خه يده رى سه قزى و ، شىخ
قاسمى قه سى به غدايش له وانن كه له و سهرده مهدا هاتوونه بياره و له وئ
خويندوو يانه •

مهلا عهبدولقادر چ له سه ده مى شىخ عومهر ضيا ئوددين و چ له سهرده مى
شىخ نه جمودديندا يه كى بووه له پياوه گه وره كانى خانهفای بياره و ده ورتكى
ديارى له بهر يوه بردنى نه و ده سگايه دا بووه •

مهلا عهبدولقادر بيست سالىش پاش كوچى دوايى شىخ ضيا ئوددين ،

ته درسی کردووه و ئیتر له ۱۸ی شه شه لانی ۱۳۳۸دا کۆچی دوایی کردووه .
مهلا عه بدولقادر له کچه که ی شیخ ضیائو ددین سی کور و کچیك :
حه سه ن و (۲) حوسه یین و عه بدولخالق و حومه یرای لی به جی ماوه . پاش وه فاتی
ئه و ژنه شی یه ک له دوای یه ک دوو ژنی تری هیناوه .

ئه مهش وه لام نامه یه کی مهلا عه بدولقادره بو شیخ عومه ر ضیائو ددینی
نووسیوه :

أعلى المنطق حمد منان نور نور رياض قلوب أصحاب الصفا بنور
جمالكم ، وأولى الكلام شكر حنان يسر صعوب أمور اصحاب الوفا بضياء
خيالكم ، وأعلى البلاغة صرف العمر نحو تحصيل آداب السالكين في فروع
وأصول الآئكم . اللهم اجعلنا من المنخرطين في سلك المتشبهين بأذيالكم ،
واقظمنا في سمط المقتبسين من نور جمالكم .

وبعد ما كنا في بوادي الفراق عطاشا ، قد اتانا ووردنا من معدن الفضل
والايقان عبارات كلامها جمع الجوامع ، وغاية تهذيب الاخلاق ، ومنع الموانع
لن رضى بها وعمل بما فيها .

نعم قد لاح من اشاراتها انواع النور ، وفاح من رموزات عطورها فائحة
الفرح والسرور ، الا انها شفاء لمافى الصدور ، وغاية المأمول ونهاية المسؤول
من حضرتكم أن لاتنسانا من دعاء العمل بما فى الكتاب ، واتخاذ سبيل من
أناب ، والميل عن حاد عن طريق الحق والصواب . وان كنتم سائلين عنا فله
الحمد نحن سالمون عن كدورة الصفاء ، ودائبون على دعاء دوامكم على احياء
الشرع والسنن ، وامامة البدع والفتن . ربنا تقبل دعاء . والسلام .

(۲) حه سه ن ، مهلا حه سه نى قازى يه كه نازناوى (شاهۆ) يه و شاعيرىكى
باش بووه و ديوانىكى له چاپدراوى هه يه .

یادی حاجی مهلا عبداللای په سوئی

ئهم ذاته خه لکی په سوئی ولاتی شنو و لاجانه • پیاوئکی زور له خواترس و یه کیك بوو له مهلا گه وره کانی کوردستان ، به تایه تی له عولوومی ریاضیات و مه نطیق و که لام و حکمه تدا • هه روا له عیلمی حورو و فیشدا دهستیکی بالای بوو • یه کیکه له وانهی له سهر دهستی شیخ عومه ر ضیائوددیندا ته مه سسوکیان کردووه (۱) • پاش ئیجازه وهر گرتن و طه ریه ت وهر گرتنی هه میسه کاتی خوی له تیوان دهرس و تنه ووه به جی هیئانی ئادابی طه ریه ت و موتالای دهرسی فهقی یان و شه و نوئژو حه سانه وهی پیوستدا دابهش ئه کرد • رابواردنی عاده تی زور که م بوو •

پاش ئیجازه وهر گرتنی لای حاجی ئیلخانی له موکریان دائه مه زری و زور به قه درو حورمه ت و هختی به سه رئه با • فهقی له زور ناوچه ی کوردستانه ووه روویان تی کردووه بو که لک وهر گرتن له عیلم و فهضلی •

له ۱۳۴۹ی هیجریدا که من دوو سال بوو هاتبوومه بیاره ، حاجی مهلا عه بدوللا هات بو ئه وی بو زیاره ت و مهلا موحه ممه د ئه مینی کورپیشی له گه ل بوو که فهقی یه کی زیره ک و به هره مه ند بوو و ئه وهنده ی نه مابوو ئیجازه وهریگری • رۆژیکیان ئهم کورپه ی پی و تم من ناوئرم پرسیار له باو کم بکه م، تو پرسیارم بو بکه مه عنای ئهم دوو به یته ی نیظامی چی یه که ئه لی :

(۱) پیشتر له باسی مهلا عه بدولقادی موده رپرسی بیاره دا باسمان کرد که شیخ ضیائوددین ئهم و حاجی مهلا عومه ری و اشه مه زینی ناردووه بو (کوچک چه رموو) مهلا عه بدولقادیان له وئوه هیئاوه بو بیاره •

الهی طول و عرض عالمی را
توانی در دل مور آفریدن

نه وسعت در درون مور آری
نه عالم را سر مویی بریدن

منیش پرسیاره کهم لی کرد • له وه لاما فهرمووی : به ظاهر موساواتی
مه کان و موته مه ککین واجبه و عهده مه کهی مه حاله ، که وایی ئەم دوو بهیته
له سه ر ئیعتیاری صوره تی عیلمی بینا کراون نهک صوره تی عینی و ، بهم
وه لاما ئیشکاله که هل بوو •

حاجی عه بدوللا له و سه رده مه دا که لای ئاغه واتی ئیلخانی مه لا بووه
سه فهری هه جیشی کردوووه ، پاش گه رانه وه له هه ج له جار ان گه رمتر
خهریکی ته دریس و خزمهت کردنی ئاین بووه •

حاجی مه لا عه بدوللا له ۱۳۵۶ یا ۱۳۵۷ د - باش ئاگادار نیم - کوچی
دوایی کردوووه و سی کوری مه لای له پاش به جی ماوه که دوانیان مه لا چاک
بوون : مه لا عه لی مه لای دئی هه مامیان و مه لا موحه ممه د ئەمین • کوری
سیهه میشیان ناوی مه لا عه بدولر هه مانه • ئاگادار نیم ئیستا وه زعیان چۆنه •

يادى مهلا عبدولپرهمى چروستانى

ئەم ذاتە خەلكى دىيى (چروستانە) يە كە دىيەك بوو لە نزيك هەلە بجه وەو
لە هۆزى (مىراولى) يە كە لە (مىر عەبدوئاللا) وەر گىراوہ • مىراولى يە كە
خۆيان بە سەيىدى حوسەينى دائە نين •

مهلا عەبدولپرهمى لاي مهلا عەبدولقادري ييارە خوئندوو يە تى و
دۆستىكى دلسۆزى شىخ عومەر ضىائوددين بووہ • پياوئىكى زۆر
لە خواترس و عىبادت كار بووہ • ئە گىرنەوہ مهلا عەبدولقادري مامۆستاي
پۆژىكيان لە ناو كۆمەلئى مهلاو فەقئىدا وتوو يە : مهلا عەبدولپرهمى لە
هەموومان صالح ترە • جارئىكيشيان شىخ ضىائوددين لە مەجلىسە كەدا مەدحى
مهلا عەبدولپرهمى ئە كا ، نازانى كە ئەو خۆى لەو مەجلىسە دا يە • كە پىيى
ئە زانى داواى لئى ئە كا هەلسى هەندى خۆل بكا بە سەر و پرويا چونكە
پىغەمبەر دروودى خواى لئى بى فەرموو يە تى : « أحتوا التراب في وجوه
المداحين » ، مهلا عەبدولپرهمى هەر چەند لە شىخ ئە پارئتەوہ كە شتى واى
پىنە كا ، كەلكى نابى ، ناچار هەلئەسى خۆلە كە ئە كا بە سەر و پرويا •

مهلا عەبدولپرهمى لە زۆر شوئىن تەدرىسى كردووہ • مەشهورە لە
دەشتى دزەيى و لە خانەقاى سەيىد ئەحمەد لە كەركوك و لە چەمچە مال و لە
ئاوايى ئابلاخى لاي سولەيمانى و لە ئەحمەد پەندەو لە بەرزنجە مهلا يە تىيى
كردووہ و لە مەيى دوايى باندا كۆچى دوايى كردووہ •

مهلا عبدالپرہیم مهلايه کي چاڪ بووه • گهلي حاشيه له سر
گه له نه وي بورهانو گه له نه وي نادابو فرائضي شيخ مهرووفي نودي
هه يه • دوو کوري لي به جي ماوه : مهلا موحه مهده که له سالي ۱۳۸۳ي
هيجريدا له سوله يمانی کوچي دوايي کردو ، حاجي مهلا عبداللہ که
مهلايه کي باشو به نه دهبو زمان پا که و ساله ها دهرسي عولوومي دينيي
وتوه ته وهو له سايه ي خواوه هيشتا ماوه •

پاری مەلا قادری مەلا مۆمن

ئەم ذاتە لە عەشرەتی جافەو مەلا مۆمنی باوکی مامۆستای مەحموود پاشا و عوثمان پاشای کورانی موحەممەد پاشای جاف بوو •

ئەم ذاتە لە منداڵیدا لای باوکی خۆیندوو یەتی و پاشان چوو بە پۆ خۆیندن بۆ مەدرەسە کانی دەور و پشستی هەلەبجە و لای مەلا عەبدولرەحمانی پینجوینی ش خۆیندوو یە • هەر لە سەردەمی فەقێ یەتیدا بوو بە مەنسووبی شیخ عومەر ضیائوددین و پاشانیش بوو بە مەنسووبی شیخ نەجموددینی کوری •

وەک بیستوو مەلا قادر لە زۆر شوین تەدریسی کردوو • یە کەم جار لای شیخ حوسەینی چرچەقەلا بوو و پاشان هاتوو تە پریس و ماو یە کێ زۆر لەوێ بوو و ئەوجا بە فەرمانی مەحموود پاشای جاف و بە مەسلەحەت زانینی شیخ نەجموددین چوو تە قزرا بات و تا کۆچی دوایی کردوو لەوێ بوو • بەلام چ لەو سەردەمەدا کە لە چرچەقەلا بوو و چ لەو سەردەمەدا کە لە قزرا بات بوو ، زۆر بێزار بوو و دلێ هەر بۆ دەور و پشستی هەلەبجە لێی داو ، بەتایبەتی لە قزرا بات کە فەقێی باشی لەوێ دەس نە کە و توو و ئەویش مەلایە کێ زۆر چاک بوو و زۆر حەزی لە وتنەوی دەرسی مەنطیق و حیکمەت و کەلام کردوو •

مەلا قادر ئینشای زۆر جوانی نووسیوو و خەتیشی زۆر خۆش بوو • مەلا قادر لە بەهاری سالی ۱۳۲۶ی هێجرەتدا لە قزرا بات کۆچی دوایی

کردووو • لهوکاته دا که نه مری قه بریکی حازر بووه له قزرا بات مه حموود پاشا بو خوی هه لکه ندوووه و قورئان خوینی له سه ر داناوه قورئانی به سه را بخوینی •• مه حموود پاشا خوی له قزرا بات نابی ، له کویستان نه بی • خه لکی قزرا بات نه لین ئیستا ئهم قه بره حازره ، بو مه لا قادری تیا نه شارینه وه ؟ پاشا پاشان نه مرئه کا قه بریکی تری بو هه لکه نن و قورئان خوین قورئانی به سه ردا نه خوینی • به وجوره مه لا قادر له قه بره که ی مه حموود پاشادا نه شارنه وه • پایزیکی درهنگ که پاشا له کویستان نه گه ریته وه و پی نه زانی ، به وه رازی نابی و پرس به عوله مای شهرع نه کاو نه وانیش فتوای بو نه دن که ماده م زه ویی قه بره که مولکی خوی بی و رازی نه بی مه لا قادری تیا بشار ریته وه ، به مه لا قادر حه رام نه بی • به و پی یه لاشه که ی مه لا قادر له قه بره که ده رنه هیئن و له شوینیکی ترا نه شارنه وه • له حاجی شیخ عارفی قزرا باتم ^(۱) بیست وتی که مه لا قادرمان له قه بره که ده رهینا ته نها که می رهنگی کفه که ی نه بی زه رد بوو بوو ، ئیتر نه کفن و نه لاشه که ی هیچیان لی نه هاتبوو و نه مه بوو به هوی پته و بوونی باوه ری خه لکه که به پایه و پله ی پیاوانی خوا له باره گای خوا دا •

دۆستانی مه لا قادر به مردنی زور دلگران بوون • یه کئی له وانه فه قی یه کی بووه که ناوی مه لا نه حمه دی فه قی عه لی و نازناوی شیعیری (فه وزی) بووه نه م چه ند شیعه ری له لاواند نه وه یا وتوووه و ناردوو یه بو حاجی شیخ عارف :

(۱) نه م حاجی شیخ عارفه کوری شیخ حوسهینی هورینی یه که مه نسووبی شیخ سیراجووددین بووه له (هه رگینه) ی لای پینجوین مردوووه • که شیخ عومه ر ضیا ئووددین له ۱۳۰۳ دا خانه قای قزرا باتی دروست کردوووه ، حاجی شیخ عارفی ناردوووه ته نه وی بو ئیرشاد کردنی موسولمانان و تا له ۱۳۵۹ دا کوچی دواپی کرد هه ر له وی ماوه ته وه • نه م ذاته ئینسانیکی خواناس و به نه ده ب و ره وشت به رز بوو • به شیکی زوری نامه کانی مه ولانا خالد که له به رگی یه که می نه م کتیبه دا بلاوم کردنه وه ، له ریگی نه وه وه ده سگرم بوون •

دیده از هجر دوست شد بی نور
 جان و تن از وفات او رنجور
 گاه در بحر اشک غرقه به خون
 گه ز فریاد و ناله دل پر شور
 حسرت آه در دل افزون شد
 که عدو شد ز مردنش مسرور
 در بیابان هجر او دائم
 میکنم ناله با دل مکسور
 آنکه او بهر مغلقات علوم
 حیدری بود در جهان مشهور
 ولد حیدر و حبیب آله
 متقی همچو قاسم و طیفور
 هاتفی از وفات او ناگاه
 قال تاریخ فوته (مغفور) (۲)

مهلا قادر دهستی شیعریشی بووه و شیعی و تووه ، بهلام نازانم
 کومه لهی شیعره کانی که و تووه ته کوئی و لای کئی • من ئەم چەند پارچە و
 چوارخشته کی و تاکه بهیتانەم دەسگیر بووه و لیرەدا ئەیاننو و سمه وە بوئە وەهی
 هیچ نەبێ ئەمانەهی نەفە و تین •

لەم پارچە شیعرە کوردی یەیدا کە لۆپەلی دەواری دەوارنشینانی
 باس کردوو و ناوە کانی ریز کردوون :

(۲) وشە (مغفور) بە حسابی حوروفی ئەبجد ئەکاتە ۱۳۲۶ کە سالی
 کوچی دوایی مهلا قادره .

فیراقی تو له (هه‌رده) ی دل ده‌س وده‌م
هه‌لیدا (ره‌ش‌ده‌وار) ی مه‌ینه‌ت و غه‌م

به (گرویس) ی سیاتاری په‌زاره‌م
به (میخ) ی مه‌حکه‌می تاله‌و شه‌راره‌م

(چله) ی فرمیسکی (قولف) ی چاوه‌کانم
(چه‌له‌م) قامه‌ت خه‌میده‌ی وه‌ک که‌مانم

به (کو‌ماج) ی (هه‌سوون) ی بی‌ده‌ماخم
به (تیلا) و (چیخ) ی (ئه‌سپه‌رییچ) ی ئاخم

(سنگ) و (کو‌وچیل) و (سه‌ردرز) ی هه‌ناسه‌م
به سه‌یلی (دوو‌ده‌م) ی خوونینی تاسه‌م

له (به‌رمال) و له (پش‌مال) تاله‌ه‌ حاله‌م
ده‌نالینم ، ده‌لینم و‌یرانه‌ مالم

ئه‌مه‌ش پارچه‌ شیعی‌کی به‌ فارسی :

عجب زین مشت خاک من جیله‌ها از زیان دارد

تخیر زین محقر همچنین بار گران دارد

هزاران مرکب عصیان عطای نفس‌آماره

برای گم‌ره‌ی از شاه‌راه حق نهان دارد

ز فیض حضرت قرآن چنان غافل شده‌گوئی

خیال کسب‌جهل اندر کتاب‌اهرمن دارد

گاهی سر بر فلک میساید اندر خواب‌خودبینی

گاهی عزم‌شرارت با همه‌اهل‌جهان دارد

خیال یأس از رحمت مکن با این همه غفلت
امید مغفرت از حضرت حق بی گمان دارد

شفیع روز محشر رحمة للعالمین احمد
محمد ملجأ ارباب عصیان پشیمان دارد
گروه مذنبین امتش شافع بود بی شک
که او از حضرت عالی در عهد و نشان دارد

نهمه ش چوارخسته کی به کان :

— ۱ —

سواران امین وحی مرکب
دوانیدند هر یک سوی مطلب
محمد شهسوار قاب قوسین
دران میدان برایشان شد مقرب

— ۲ —

آهم باقتضای طبع و فغانم ز اضطرار
سوز درون و آتش هجران جلا دهد
زاندم شدم جدا ز تو ای کوکب هدی
اشکم علی الدوام به سینه بلا دهد (۳)

— ۳ —

گر قمر در سر نبودی خدمت گیسوی تو
می نگشتی شانه از تاب فراق موی تو

(۳) نهم چوارخسته کی بهی بو شیخ نه جموددین نووسیوه .

زان شود هر ماه مه در گردشش بدر و هلال
میپسندد نسبتی با طلعت و ابروی تو
همه‌ش تا که به‌یته‌کان :

— ۱ —

ای سرو ورق سبز دل آرام بی‌زوال
گوئی کتاب دوری یاران ندیده‌ای

— ۲ —

ای خاک تیره عزیز مرا نگاه دار
کاین نور چشم ما است تو در بر گرفته‌ای (۴)

(۴) وادیاره هم به‌یته‌ی بو سهر کیلی گوری نازیزیک نووسیوه .

باری شیخ معرووفی نیرگسه جباری

ئەم ذاتە کورپی شیخ عەبدولرەحمانەو (۱) دایکی ناوی پیروۆز خانی کچی حاجی حوسەین بەگی صاحبیقرانی سولەیمانی بوو • لە دەورووبەری

(۱) وەك لە شیخانی نیرگسه جباری خۆیانم بیستوو • ریشتهی نەسه بیان بەم جۆرەیه : شیخ عەبدولرەحمان کورپی شیخ قادر کورپی شیخ عەبدولعەزیز کورپی شیخ معرووف کورپی شیخ مەحموود کورپی شیخ عەبدوللا کورپی شیخ موحەممەدی بچووک کورپی شیخ موصطەفا کورپی شیخ موحەممەدی گەورە کورپی شیخ عەلی کورپی شیخ عەبدولرەحیم کورپی شیخ عەبدولعەزیز کورپی شیخ معرووف •

ئەم بنەمالەیه چەند سەد سەدەیه لەم ناوچەیه دان • هەندی کەس ئەلین ئەگەرینەو سەر سەیدەکانی سۆلەهی قەرەداغ و هەندی کەسی تر ئەلین ئەوان ئەگەرینەو سەر ئەمان ، بەلام هیچ کام لەم دوو قسەیه راست نییە چونکە سەیدەکانی سۆلەهی قەرەداغ ، وەك شیخ معرووفی نوۆدی نووسیویە ، ئەچنەو سەر شیخ یاسینی کورپی سەید قەلەندەری بەرزنجەیی و ، باپیری شیخانی بەرزنجەیی کە شیخ عیسیایە لە ۱۶۸۶ی هێجرەتدا هاتوووە کوردستان و لە بەرزنجە نیشتەجێ بوو ، بەلام باپیرە گەورانی شیخانی نیرگسه جباری پێش ئەوکاتەیش لە نیرگسه جباردا بوون ، چونکە لە ۱۶۹۸ی هێجرەتدا کە شیخ عەبدولقادری گەیلانی هاتوووە بۆ عێراق ، بە کوردستانا هاتوووە بە تەواتور مەشهوورە لە نیرگسه جبار لای داووە چەند روۆژ میوانی ئەو شیخانە بوو ، تەنانەت دارپەلکێک لە باخەکەیی نزیکیی ناویدی نیرگسه جباردا بوو ئەلین چەند جار شیخ عەبدولقادر پالی پتووە داووە ، بەردیکی شینی گەورەو پان لە حەوشی مزگەوتە کە یا بوو ئەلین نوۆژی لەسەر کردوو • شیخ (ابو الوفاء النرجسی) ییش کە لە (پووشین) ی شارباژێر بە خاک سپێراووە لە دۆستانی شیخ عەبدولقادری گەیلانی بوو بە ریشتهی (اخیی ابو الوفاء النرجسی) ناوی ئەباو زۆر ریزی لێ ئەگری ، لە شیخانی نیرگسه جبار بوو •

۱۲۸۰ی هیجره تدا هاتوو ته دنیاوه و له ته مه نی شهش جهوت سالانا نراوه ته
 بهر خویندن و قورئان و کتیبه ورده کانی خویندوووه ، نهجا به فهقییه تی چوره
 بو مه درسه کانی ده ووروبه ری شاره زوورو ماوه یهك له هه له بجه
 خویندووویه تی • پاشان رۆیشتوووه بو ده ولته تاوا ی جوانرۆو ماوه یه کیش
 له وی خویندووویه تی • جا گه راوه ته وه بو شاره زوورو له هه له بجه له
 مه درسه ی شیخ مه حموودی موفتی کوری شیخ عه بدولای خه رپانی
 خویندووویه تی تا خویندنی ته واو کردوووه • له بهر نه وه یش که شیخ مه عرووف
 پیاویکی ده ست و دم پاک و زانا و نه جیب بووه و ، شیخ مو صطه فای کوری
 شیخ مه حموود له و سه رده مه دا منال بووه ، شیخ مه حموود فه رمان نه دا به
 شیخ مه عرووف له سه ر مه درسه که ی دانیشی و یار مه تی بدا له ده رس پی وتی
 فه قیکاندا چونکه نه و خوی به کاری فتوادانه وه خه ریک بووه • به مه به ستی
 مانه وه شی له و شوینه دا ، شیخ مه حموود کچی خوی لی ماره کردوووه •
 به م جووره شیخ مه عرووف ده سال له هه له بجه ماوه ته وه ده رسی به فه قی یان
 وتوه ته وه •

له م سه رده مه دا شیخ مه عرووف تووشی چاوه ئیشه نه بی و بو داوا ی
 دو عای خیر یا بو تیمار کردنی چاوی نه چی بو بیاره بو لای شیخ عومه ر
 ضیا ئود دین • شیخ داوا ی لی نه کا ته مه سسوک بکا و بیته ریزی په ریه وانی
 ته ریه تی نه قشبه ندی یه وه • نه ویش داوا که ی به جی دینی • که نه گه رپته وه
 هه له بجه زۆری پی ناچی خیزانی نه مرئ و نه ویش ئیتر دلی له هه له بجه
 هه لئه که نرئ و نه گه رپته وه بو ئیر گسه جار • له پاش گه رانه وه یه وه بو
 ئیر گسه جار ، له جار ان گه رم و گور تر خه ریکی ئادابی ته ریه ت نه بی و
 به جو ری تیا پیش نه که وی پاش ماوه یهك ئیجازه ی خه لافه تی نه دریتی •

پاش ماوه یه کی تر به فه رمانی شیخ ضیا ئود دین ، مالی بار نه کا بو (نه حمه د
 برنده) و له وی خانوو دروست نه کا و مه لایهك را گیر نه کا و ژتیکی تازه له هوژی

(که ره موهیسی) ئەهیننی و ته کیه یهك بۆ تیا جتی به جی کردنی ئادابی ته ریفه تو
میوانداری موسولمانان (۲) دروست ئەکا .

(۲) مهلا ئەحمه دی فه قی عه لی که نازناوی شیعیری (فهوزی) و مرویه کی
خوینده وارو هاوړی شیخ عه بدولکه ریمی خانه شووری [شیخ
عه بدولکه ریمی ئەحمه دبرنده] او شیخ بابهره سووکی پیده نی بووه، له مه دحی
ته کیه ی ئەحمه دبرنده دا ئەم چه کامه یه ی نووسیوه :

ئەم ته کیه یی شیخ ماره چوار فه سلّه به هاره
جیتی سونبول و گول یاسه مه ن و سه روو چناره
ئەم سه حنه چه حنیکه که ری هه رکه سی تی که وت
دهر چوونی له بۆ باغی ئیره م زه حمه ت و عاره
ئەم باغه چه باغیکه که نه شئهی سه حه ری ئەو
بۆ باده په رستان سه به بی ره فعی خوماره
ئاوی وه کو که وئهر چه مه نی ره شکی به هه شته
خاکی چه بلییم چۆنه هه موو موشکی ته تاره
هه ر زه رپه هه وایتیکی وه کوو ساحه یی چینه
هه ر نوقطه له خاکی به نه ظه ر قه صرو ته لاره
کو حلی به صه ره ، ئەصلی که مالاته غوباری
هه ر چه نده له بهر سه فوه تی خالی له غوباره
هه ر چوار طه ره فی مه حکه مه مه ربووطه به شادی
یهك جاری ئەوه ی خو شه له وئ غه م که فیراره
وهك باغی به هه شت وایه موقابیل به چه هه ننه م
ئەم جه ننه تی دنیا یه ئەویش داری قه راره
هه ر نوقطه ییکی جالیبی ئەنظاری ده قیقه
هه ر مه نطیقه ییکی به خودا خولدی شیعاره
رئیحانه یی بۆن خو شه وه کوو طوریدی دلداری
مه سته له خه وا نه رگسی وهك چاوی نیگار
سه یری که چه ره نگینه له عه کسی گول و سه بزه
قه وسو قه زه حه دائیره ی ئەو چه وشو چه صاره
ئاونگی له گه ل سه بزه یی گول هینده له طیفه
هه روهك عه ردقی سه بزه وو خه ططو روخی یاره

بنواری له عه کسی چه من و قه طره یی شه بنم
 نه فلاکی و دکوو نیلو و فیره پر له ستاره
 جیتی عیشو دوو نه ظطاره یی کام دل به ره ناخو
 صه ف صه ف که وه ها حوورو پهری دینه نه ظاره
 جیلودی چ زیگاریکه که لیتی کردوو ته شیر
 خاری به مه تهل عهینی گو له ، زاغی هه زاره
 مه نظهر که هی کام ره شکی پهری و غیره تی حووره
 دائیم که له بوی جینن و مه له ک دینه زیاره
 نه لحه ق له جیهاندا نی به مانه ندو شه بهی
 جیتی به کی وه ها موسته عیدی سه یرو نه ظاره
 ناگام حه ریفی له جوابا وتی نه ی دو ست
 نه م جیتی که وه خاریجه وه صفی له ژماره
 نه م عه رصه غه ریبه له گهل نه م باغه عه جیبه
 نازانی مه گهر مه نظهره یی حه زره تی یاره
 کام یاره ؟ بلتی : یاری وه ها سه روی ره وانه
 کام دل به ره ، نه و دل به ره وا شوهره یی شاره
 شو ختیکه که وه شیخ و مه لا عاشقی نه و بوون
 جوانی که که عالم له غمی پیرو نزاره
 روژی فه له کی حوسنه له نیو جومله یی خوبان
 خه لکی هه موو وه ک دائیره ، نه و قوطبی مه داره
 نوسخه ی خه طی له و روژه وه بینیه عه طارید
 بو خزمه تی نه و دائیمه بی صه برو قه راره
 رو جیتی که موجه سسه م که له بو یه ک نیگه هی نه و
 جان و دلی عوششاق به یه کباره نیثاره
 تا عه سکه ری موژگانی دلی کردم (نه درنه)
 هه ر ناله یی گهرم بووه ته عهینی شه راره
 چاوی به دو چاوی که ده کا مه یلی به هه رلا
 چهن سامیری ناشفته ده کا هینده عه یاره
 خالی که له سه ر صه فچه یی رووی ثابتته نه قشه
 جیتی حیره ته به م روژه که شه و چونه دیاره

ژیانی مال و منالی شیخ مه‌عرووف و فه‌قئی مه‌دره‌سه‌ی و میوانی
ته‌کیه‌که‌ی به‌وه بووه هموو سالی زه‌ویی ئیجاره کردوووه و کردوویه به
مه‌ره‌زه و حاسلاته‌که‌ی خه‌رج کردوووه (۳) .

عه‌بیادی دوصه‌د سالة که‌ه و چاوو برۆی دی
مه‌ستانه‌ نه‌ی و عوودو شه‌رابی له‌ که‌ناره
مووسا ده‌سه ، عیسا نه‌فه‌سه ، داودی نه‌غمه
گول‌غونچه‌ ده‌مه ، موو که‌مه‌ره ، لاله‌ عوزاره
زه‌هره‌ له‌ سه‌ما که‌وته سه‌ماو ره‌قصو ته‌رانه
ئه‌ورۆزه که‌ دی عیشوه‌یی ئه‌و ره‌شکی نه‌هاره
هیند چابوک و چالا که‌ له‌بو صه‌یدی دلی خه‌لک
به‌سته‌ی سه‌ری هه‌ر موویی دوصه‌د عاشقی زاره
هه‌روا دلی خه‌لکه که‌ ده‌نالی له‌ غه‌می ئه‌و
ئه‌و ئاهوووه صه‌یاده‌ عه‌جه‌ب شی‌ری شکاره
به‌ره‌مه‌زنی ئۆردووویی غه‌مه‌ له‌شکری غه‌مزه‌ی
شۆر ئه‌فگه‌نی رۆم و عه‌جه‌مه‌ هه‌ر به‌ ئیشاره
(فه‌وزی) چه‌ده‌لیت ؟ گه‌ر شه‌وو رۆژ مه‌دحی بکه‌م من
نایته‌ نه‌یاهه‌ت به‌ مه‌ئه‌ل به‌ک له‌ هه‌زاره
ته‌شریحی سه‌مای وه‌صفی وه‌کوو نایه‌ته‌ ته‌قریر
ته‌وضیحی و نایته‌ ناو دورجی عیباره (★)

(۳) له‌ ده‌رویش ئه‌حمه‌دی صه‌یاحم بیست وتی : شیخ مه‌عرووف رۆژیکیان
پیی وتم : ئه‌حمه‌د تو ئه‌زانی گو‌خه‌که‌کانی مه‌ره‌زه‌ی قۆرتاس چه‌ند بار
چه‌لتووکیان دزیوه‌و ئه‌یانه‌وی بیبه‌ن بو شه‌میران ؟ وتم : حا چی‌بکه‌ین ؟
فه‌رمووی : برۆین ریگه‌ی ته‌مووره‌ژه‌نان بگرین به‌لکو مه‌نعیان بکه‌ین .
رویشتین ، ریگه‌که‌مان گرت تا ئه‌وان به‌ بارو کاروانه‌وه‌ هاتن . جا له‌ویا
بانگی لی کردن باره‌کان بکه‌ن به‌ دوو به‌شه‌وه ، به‌شیکیان بیه‌ن و
به‌شیکیشیان به‌جی‌بیکن . ئه‌وانیش وایان کرد ، به‌شیکیان به‌جی‌هیشت
بو ئیمه‌و ئه‌وی که‌یان برد بو خۆیان .

(★) ئه‌م پارچه‌ شیعه‌ له‌ رووی ده‌سنووسی شاعیر خۆی نووسراوه‌ته‌وه .
له‌ داوینه‌که‌یه‌وه نووسیویه : « تحریر شد از دست احمد فوزی برای
جناب ملا فتاح » . له‌وکاته‌دا له‌گه‌ل شیخ عه‌بدوکه‌ریم و شیخ بابهره‌سوول
له‌ ئه‌حمه‌دبرنده فه‌قی بووه .

شیخ مهرووف له و دوو ژنه ی به ولاره که باسماز کردن، دوو ژنی تریشی
هیناوه • له هه موو ژنه کانی ، ژنی یه که میان نه بی ، منالی لی که و تووه ته وه و
کو مه لی کوړو کچی لی یان لی به جی ماوه •

شیخ مهرووف یه کچی بووه له وانهی زور به وردی په پره ویی شهریه تیان
کردووه • تا پینی کرابی به ده سنو ژه وه وهختی به سه ربردووه و نوژی به
جه ماعت کردووه و ره واتیه کان و سوننه ته موقه ییه ده کانی به جی هیناوه •
ته ریه تی کسی دانه داوه تا به ته واوی فیری نادابی دینی نه کردبی • ته نانه ت
ژنانشی کو کردووه ته وه و نوژی پی ره وان کردوون •

نموونه یه کی دل و دهر وون فراوانی شیخ مهرووف نه وه یه بیستوومه
کوړیکی بووه ناوی سه یید نه حمه د بووه ، به هه رزه کاری مردووه ، پاش
ژن هینانی به ماوه یه کی کم • دهستی جلی تازه ی بووه دایکی دایناوه به سه ریا
گریاوه • شیخ مهرووف پی و تووه من له به ریان بکه م چاتره له وه تو و
رایان خهی و به سه ریا نا بگریت • کردوونه ته به ری و سوار بووه چووه بو
شوینیک • له دهره وه ی تیر گسه جاړه وه تووشی کابرایه کی هه ژار دی شتیکی
نه و تووی له به ردا نابی ، جله کانی به ری خوی دانه که نی و نه یان دا به وو عابا که ی
له خوی وه نه پیچی و نه گه ریته وه بو نیر گسه جاړ •

هه روا بیستوومه جار تکیان خوی له نه حمه د پرنده نابی ، فه قیکان دلی
خیزانی نه یه سینن • نه ویش هه لئه سی نه گه ریته وه بو مالی باوکی له ناوایی
(دهق) • له ریدا تووشی شیخ مهرووف نه بی و رووداوه که ی بو نه گیریتته وه •
نه میش نه لی تا نه گه ریته وه بو نه حمه د پرنده و دلی فه قیکان نه هینیتته وه جی و
ناشتیان نه که یته وه سه ر به مالی خو مدا نا که م • من که فه قی دلیان لیم
بی به شی ، ئیتر ژیانم بو چی یه ؟ ئیتر خیزانی به ناچاری دیتته دواوه و نه چی
دلی فه قیکان دینیتته وه جی •

شیخ معرووف له گه‌ل ئه‌وه‌شدا که به به‌ری ره‌نجی شان و ئاره‌قی ناوچاوانی خۆی ژیاوه و نانی فه‌قی و میوان و ریوارانی داوه ، سئ مه‌دره‌سه‌ی پیکه‌وه‌ناوه : مه‌دره‌سه‌یه‌ک له ئیرگسه‌جار که شیخ عه‌بدو‌ل‌لای شیخ موحه‌مه‌د ئه‌مین مامۆستای بووه و ، مه‌دره‌سه‌یه‌ک له وازۆل که مه‌لا عه‌زیزی وازۆلی مامۆستای بووه و ، مه‌دره‌سه‌یه‌ک له ئه‌حمه‌د‌برنده که مه‌لا عه‌بدو‌ل‌رحیمی چروستانه‌یی مامۆستای بووه .

شیخ معرووف هه‌میشه په‌نا بووه بۆ داماوو لی‌قه‌وماوانو هه‌ر که‌س هاواری بۆ هینابی ئه‌وه‌نده‌ی پیتی‌کراپی فریای که‌وتوووه . زۆر هه‌تیوی بی‌که‌سی پتی‌که‌یانده‌وه‌و پیتی‌خویندوون تا وایان لی‌هاتوووه توانیویانه‌ پرۆن بۆ فه‌قی‌به‌تی و خۆیان پتی‌بگه‌یه‌نن . دوان له‌مانه‌ شیخ عه‌بدو‌ل‌که‌ریمی کوری سه‌یید ئه‌حمه‌دی خانه‌شووری و شیخ بابه‌ره‌سوولی کوری شیخ ئه‌حمه‌دی ییده‌نین که منال بوون باوکیان مردوووه که‌وتوووه‌ته‌ لای شیخ معرووف و پیتی‌که‌یانده‌وه‌و تا سه‌رئه‌نجام ئه‌و دوو پیاوه‌ گه‌وره‌یه‌یان لی‌ده‌رچوو که خه‌لکی ناوچه‌ی هه‌له‌بجه‌و وارمااو قه‌ره‌داغ و شاره‌زوور هه‌موو ئه‌یان‌ناسن . ته‌نانه‌ت شیخ عه‌بدو‌ل‌که‌ریم پاش کۆچی دوا‌یی شیخ معرووف به‌ فه‌رمانی شیخ نه‌جمو‌ددین له‌سه‌ر مه‌دره‌سه‌و مز‌گه‌وتی ئه‌حمه‌د‌برنده‌ دانیشه‌توووه‌و به‌ ئاوه‌دانی رای‌گرتوووه‌و تا کۆچی دوا‌یی کردوووه‌ هه‌ر له‌وی بووه .

شیخ معرووف له‌ سالی ۱۳۳۱دا کۆچی دوا‌یی کردوووه .

باری مهلا عبدوللای بهلی کۆری

ئەم ذاتە کۆری حاجی مهلا ئەسەد ئەفەندی جەلییە ، لە ۱۲۵۰ی
هیجرەتدا لە کۆیە هاتووە دنیاوو لای باوکی خویندنی تەواو کردوووە
دەستی کردوووە بە دەرس پێوتنی فەقییان ، وەکو لەناو بنەمالەیی خۆیانو لە
ناوچە کەدا بابوووە •

وەک لای باوکی خویندوویە ، لای مهلایانی گەورەیی وەک مهلا
موحەممەدی خەتیی و مهلا موحەممەدی کاک عبدوللای شیخ وەتمانیی و
کەسانی تریش خویندوویە •

ئەم ذاتە پێوەندیکی کۆمهلائیەتی زۆری بە ناودارانیی ئایینی و دنیاویی
سەردەمی خۆیەو بوو • لە ۱۲۹۳دا سەری لە بەغدا داووە لەلایەن موفتی
زەهاوی و گەورەپیاوانیی بەغداو زۆر ریزی لێ گیراوە • لەو سەردەمەدا
کاک ئەحمەدی شیخیش هاتوووە بۆ بەغداو زۆری ریزی گرتوووە ، پێشتریش و
لەو پاشیش نامەیان لە ئیواندا هاتوووە و چوو • ئەگێر ئەو لە چاوپێکەوتنیکا
لە گەل شیخ عوبەیدوللای نەهری بوو بە دەمەقالەیان و شیخ عوبەیدوللا
بەوو بە کۆمهلی شیخ و سەیدو مهلای کۆرەکەیی و توووە ئیووە خزمەتکاری
منن ، ئەمیش لە وەلاما گوتووویەتی خوا چۆن رازی ئەبێ من خزمەتکاری
تۆ بێم کە بە ناویش و بە لەشیش لە تۆ گەورەترم واتە من ناوم (عبداللە) و تۆ
ناوت (عبیداللە) یە کە بچوو کراوەی (عبداللە) یە ، دیارە بە لەشیش لەو
گەورەتر بوو • ئەم وەلامە لای خەلکە کە زۆر پەسەند ئەبێ و بەو

ده وروبهره دا بلاوئه پيټه وه • له ۱۳۰۹ یشدا چووه بو سا بلاغ بو چارکردنی
ناکوکی بهك له تیوان عوسمانی و قاجارداو له کاره که یا سه رکه وتوووه و
به م بو نه یه وه له هه ردوو لاهه خه لات کراوه •

ههروهك پيټه ندی رۆحیی له گه ل کاك ئه حمه دی شیخ بووه ، پيټه ندی
رۆحیی به تینی له گه ل شیخ عه بدولرپه حمانی خالصی تاله باننی و شیخ عومه ر
ضیائو ددینیشدا بووه • له باسی شیخ ضیائو ددیندا ئه و دوو پارچه شیعره مان
بلاو کرده وه که بو یه کتریان ناردوووه و نیشانه ی ئه و پيټه ندی یه ن •

ئه م ذاته تا ۱۳۱۸ به دهرس و تنه وه و خوتبه خویندنه وه ی جومعه وه
خه ریک بووه و ، له و ساله وه دهستی لی هه لگرتوون بو مه لا موحه ممه دی
کورپی و ، له ۱۳۲۶ دا کوچی دواایی کردوووه •

باری شیخ سەلیمی تەختەبی

ئەم ذاتە یەکیکە لە مەلا گەورەکانی بنەمالەیی مەردۆخی و کوری شیخ
ئەحمەدی تەختەبی بە • لە ئەدەبیاتیشدا دەستیکی بالای بوو و شیعری بە
فارسی و کوردی و عەرەبی زۆرە و لە مەیدانی شیعردا بە (سالمی سنە)
مەشهورە و بۆ بەرانبەرکی لە گەل (سالمی سولەیمانی) وای پێ ئەلین •
ئێمە تەنھا چەند پارچە یە کمان لە شیعری دەسگیر بوو ، لەم کتیبەدا
بلاویان ئەکەینەو •

شیخ سەلیم زۆر مەفتوونی شیخ عومەر ضیائوددین بوو و لە سنەو
بەتایبەتی هاتوو و بۆ لای بۆ هەورامان • کە ئەگاتە خزمەتی کۆمەڵی مەلا
بەدەوری شیخدا ئەبن ، شیخ لێ یان ئەپرسی : ئەزانن سەلیم موحتاجی چی بە؟
هەریەکە لە مەلاکان قسە یەک ئەکا • شیخ ئەفەر مویت : زۆر بۆی دامەچن ،
(سەلیم) موحتاجی حەرفیکی (ت) بە بخریتە سەری بیی بە (سەلیم) ، واتە
ئەگەر خۆی بەدا بەدەستەو و کاری مەیسەر ئەبی • شیخ سەلیمیش هەر
لەویدا تەمەس سوک ئەکا و ماو یەک لە بیارە ئەمینیتەو و پایە یەکی بەرزی
لە تەسەو فدا دەسگیر ئەبی •

یستوو مە رۆژیکیان شیخ ضیائوددین پاش نوێژی بە یانی ئەچیتە
سەر جیگە کە شیخ سەلیم ، ئەبینی هیشتا نوستوو ، ئەفەر مویت :

آفتاب بر سر آمد بر نمی خیزی هنوز ؟

تهویش دست به جی له وه لا ما ئه لئی :

بی تو روزم شب بد و تو آمدی شب گشت روز

شیخ سه لیم شاره زایی به کی زوریشی له عیلمی عهروو ضدا برووه له

هه موو به حره کانی عهروو وض شیعی له ته عریفی شیخ ضیائو ددیندا وتوووه •

بو نموونه له به حری (سالم) وتووویه :

ارجوكَ يا مولى الموالى ، ذا العلاء

أن ترحم الصَّبَّ العشوقَ المبتلى

انى حزينٌ مُستكينٌ ضارعٌ

استدفعُ البلوى بكم يا ذا العلاء

له به حری (ره مهل) یش وتووویه :

سهمٌ لحظٌ من غزالٍ صادني

بعداً ما من صبٍّ حبٍّ كادني

فابتلاني مثلَ قيسٍ بالهوى

ذات ليلٍ مثل ليلي عادني

ثم داواني بفورٍ لطفه

للهدى والرشدِ فضلاً قادني

ذاك نجم الدين مصباح الهدى

كادني باللفظ ثم اصطادني (۱)

له به حری (کامیل) یش وتووویه :

ملكَ الهوى خلّدي هوا قمر الملا

قمرٌ سناه دُجى الهواءِ به انجلى

(۱) مه به سستی له شیخ نه جموددینی کوری شیخ ضیائو ددینه •

هو مرشد" بأوانه ، ومجدد"
لزمانه ، قمر" على فلك العلاء

له به حرى (موتهدارهك) يش وتوويه :

سادتي ! صادني هجركم ، فارحموا
انتي عاشق" واليه" مغرم"

عادني مئدني عادلي شافيا
ذو الهوى عند مهويته مكرم

له به حرى (رهجهز) يش وتوويه :

يا معشر العشاق حبا زوروا
منزله الشريف شهرزور

ان قيل ان شبهه موجود
والله ان ذا المقول زور

له به حرى (وافير) يش وتوويه :

أنار ضياء كوكبنا المنير
فصاد به السرور اذا سميري

لحاظ دلال بغته رماني
فنار يئمن لحظته ضميري

له به حرى (بهسيط) يش وتوويه :

وجئت وجهي اليكم راجيا أملي
أتم كرام بلا من ولا علل

فحَقَّقُوا سُؤْلَتِي يَا أَهْلَ مَكْرُمَةٍ
بِجُودِكُمْ عَجَّلُوا إِذْ حَانَ لِي أَجَلِي

له به حری (ته قاروب) یش و توویه :

بَسَطْتُ ذِرَاعِينَ لِي بِالْوَصِيدِ
لِكَهْفِ الْأَمَانِيِّ بَابِ الْحَمِيدِ
أَزْجِي لِقِطْمِيرٍ مِنْكُمْ قَبُولًا
فَعَنْ بَابِكُمْ مَا لَنَا مِنْ مَحِيدِ

له به حری (طه ویل) یش و توویه :

حَبِيبِي الَّذِي أَحْسَانُهُ اسْتَعْبَدَ الْوَرَى
ضِيَاءُ مُحِيَّاهُ جَلَا ظِلْمَةَ الثَّرَى
وَهَذَا ضِيَاءُ الدِّينِ غَوَتْ الْخَلَائِقُ
لِغُرْقِي الْمَعَاصِي ذَلِكُمْ أَوْثَقُ الْعُرَى

له به حری (طه ویلی سالم) یش و توویه :

به احسان توی حاتم ، به رفعت توی کسری
به فرمان توی آصف ، به برهان توی عیسی

چگویم نگارینا که با من چها کردی
قرارم ز دل بردی ، ز صبرم جدا کردی

نه مهش چند پارچه شیعیکی که پیوه ندیان به شیخ ضیائوددینه وه

• هیه

(۱)

پیری صیددیقی طهریق و تاجی فارووقی لهسهر
واریشی عوثماني دینوورهین و کهپرپاری تهبات
رۆحی شیرینم له دهوری قهددی شهمشادت گهری
تا تهصهددوق بی له بو رهددی ههموو دهردو بهلات
خالی هیندو زولفی چین و رۆمی بی رووی روومهتت
وان له قهزهی قههری شمشیری بروی جهنگ نازمات
چاوی مهستت چۆن له ههرلا مهردمی دل بردوو
بی دلان بو دل له ههرلا بی تهحاشا دینه لات
ههر نیگاهی صهیقهلیکه بو مسی پر ژهنگی دل
بهل تهلای خالص دهیتن مس به ئیکسیری نیگات
گیانفیدای گوفتاری شیرینت که عهینی حکمهته
که شفی ئه سراری تهریقته حهلی کونهی موشکیلات
دل به قوربانی نیگای قهلبولعهیانی کاری تو
واده کاتن قاعیدهی حکمهت به تالیی واهات
قامهتی زیبای قیامهت خیزی تو بی بیر ری
مهحشری بهرپا ده کا بو سه رخۆشی جهورو جهفات
کارنامهی خاصی ئادابی طهریق بی نده گیت
مونتجی حهققولیهقین قهطعی علاقهی مومکینات
فه یسهلی حهققولیهقین فهصلولخیطابی عاریفان
تهرجومانی سیرری ئایاتی دهلالهت موعجزات

بيته مهيداني صه داقهت (سالما) قه لبي (سه ليم)
تا موشه پرره ف بئ به يومني دهوله تي بيرى خودات (۲)

به عه ره بي :

(۲)

اخواني بالله ذروني وبكائي
في رحلة مولى العлма والعرفاء
من كان به سيّدنا أحمد باهي
من قام به الملة دين الحنفاء
قد كان لذكرين خفي وجلي
رأساً ، ولعلمين كذا قطب سماء
في طاعة مولاه قضي حق جهاد
واستكمل ما كلف في دار فناء
أحصى رتب القرب جميعا وتعاطى
ما كان سوى البعثة في كل ولاء
قد حاز خيالاً وخصالاً وتحلّت
من كل سجايا لكرام القدماء
ما غادر ما أمكن في وصف كمال
الا بتعاطيه و في حق وفاء
قد أحصيد في مزرع أخراه زروع
خصت به من كل خيور عظماء

(۲) رووی ده می شیخ سه لیم لهم پارچه شیعه ده دا له شیخ ضیائوددینه .

اذ تَمَّ مقاماتِ سعادتهِ تمَّت
في عاجلةٍ مدَّتْهُ وقتُ ضياءِ
فانجابَ عن الخلقِ الى الله تعالى
طوعاً فقضى نحبَه شوقاً للقاءِ

اذ ذاكَ رَجَتْ° وانتظرتِ° روحهُ امرأً
بالعودِ على البدءِ على وفقِ قضاءِ
حتى سمعتِ° : أيتها النفسُ ! الينا
عودي ، ودعي الخلقَ ، فلبتِ لنداءِ

دامت نزلاًً من عُرفِ الجنةِ جداً
أسرَّت° فشوت° منزلاً خيراً ثواءِ

ارتجى على هجرتهِ الأرضِ وأودى
في مآتمهٍ بعضُ أصيحابِ ولاءِ

في رحلةٍ طاها وقعَ الواقعتانِ
ما أحسن قفواً له في حالِ مضاءِ

أحسنُ بتوفيه بالاثنينِ تباعاً
للخاتمِ في خاتمِهِ مثلَ بداءِ

في الكلِّ قفا سيدنا أحمدَ حتى
في العمرِ فأصغوا لأساليبِ رثاءِ

لاغرٍ و° ان احمر° من الحزنِ سماءُ°
عما مطرٍ يَقْطُرُ° يبكي بدِماءِ

من° أعينِ أحبابه تنصبُ دموعُ°
حمر° فترى الأرضَ مخرً القتلاءِ

من فرقتِه أَنْضَجَ نيرانَ زفيرِ
 أحشاءٍ محبِّيهِ فصارتْ كَشِواءِ
 في مَأْتَمِهِ ألسِنَةُ الحالِ تَنادي
 ياكهفَ نِجاةٍ وملاذَ الغُرَباءِ
 رفقاَ بأسارى لكَ في سجنِ فراقِ
 للوصلِ جِياعٍ وللقياكَ ظِماءِ
 في قلبِي جُرحٌ لأطِباءِ اِباءِ
 عَن مرهَمِهِ وَيَلِي قَدْ عَزَّ دوائِي
 يالائمي دعني وزفيري وبكائي
 في هجرِ حَبِيبِ هو في دارِ بقاءِ
 انْ حَيَّ حَبِيبِي فَعَسَى يَنْفَعُ صَبْرِي
 لَكِنَّهُ قَد ماتَ فَمَنْ أَيْنَ عَزائِي
 فالموتُ دوائِي ، فلعلَّيْ بِهِ أَلْفِي
 اياهُ فِيا موتِي سارعَ لِفنائِي
 يا (سالمٌ) قَد صرتَ (سليماً) لِفراقِ
 قلْ آهَ منَ الهِجرةِ هِجرانِ ضيائِي
 أَلهِمَّتْ منَ اللّهِ لِتأريخِ وفاتِهِ
 يا (سالمٌ) أرِّخْ (هو في دارِ رِضائِي) (٣)

(٣) شیخ سہلیم ئەم پارچە شیعەری بەبۆنەیی کۆچی دواویی شیخ عومەر ضیائووددینەو و توووەو ، رستەیی (هو في دار رضائي) بە حیسابی حوروو فی ئەبجەد ئەکاتە ١٣١٨ کە بە سالی هیجری سالی کۆچی دواویی کردنیەتی .

(٣)

يا تربةً ضمّنتْ نورَ الهدى عمرا
من كان بالجهدِ دينَ اللهِ قد عمرا

أصبحتِ ذاتَ ضياءٍ باهرٍ قمرا
بعدَ الظلامِ وفقتِ العنبرَ العطرا

واهاً لنشرٍ أريجٍ المسكِ يغيّطه
واهاً لنورٍ ضياءَ الشمسِ قد بهرا

وكيفَ وهو ضياءُ الدينِ مرشداً
أرسي به الدينَ دينَ اللهِ وافتخرا

طوبى لبيتٍ به طوفُ العتيقِ لما
ثواه من فيهِ ربِّ البيتِ قد ظهرا

يُزارُ من كلِّ فجٍّ انّ زائره
كأنّما حجَّ بيتَ اللهِ واعتمرا

بُشرى لدارٍ يدورُ العرشُ منْ عليها
لعلّه يتعاطى نورها البهرا

يا مضجعاً ضمّ كالعشاقِ أعظمه
وصلتْ عنا بما قد كان منتظرا

قد نلتَ ما كان مأمولاً لطائفه
تهواه مهجورةً ترثوه مذهبجرا

في حقِّ ماتمه الأهوالِ قائمة
قد لا يدكُ الجبالِ الصمّ والحجرا

الشمسُ طالِعةٌ ليست بكاسِفةٌ
تبكي عليكَ نجومَ الليلِ والقمرُ
يا من غدا كعبةَ الحاجاتِ مرقدُه
ارحمُ (سليمان) اذا ماصار محتضِراً (٤)

(٤)

مَنْ حَسَنُهُ قَدْ تَمَّ وَمَا خَالَطَ شَيْئاً
مَنْ أَصْبَحَ فِي الْحَسَنِ وَحُسْنَاهُ حُسِيناً
مَنْ كَانَ بِدَوْرٍ فَلِكِ الدِّينِ سَهْمُهُ
مَنْ دَكَ لَهُ الْقَتْمُ وَكَانَتْ لَهُ لَيْنَا
مَنْ زُمِرَ أَصْحَابِ جَمَالٍ وَجَلَالٍ
مَنْ عَزَّهَ يَمْشُونَ حَوَالِيهِ هَوَيْنَا
مَنْ ذَبَّ عَنِ الدِّينِ دَجَى الْبِدْعَةِ ذَبّاً
مَنْ زَانَ سَنَا طَلْعَتِهِ الْمَلَّةَ زِينَا
شمسٌ لسناها أفلكت كل شمسٍ
عَنْ أَفِيدَةِ الْخَلْقِ إِزَاحَتْ هِيَ زِينَا
أعني عمرَ الثاني ومن فيه تجلّى
مولاهُ غدا قلبه طورا له سينا
ذا يوسفُ اخوانهُ أصحابِ جَمَالٍ
فيه اختلفَ الكلُّ على فقدِه مِينَا

(٤) شیخ سہلیم ئەم پارچە شیعەرەى لە ۱۳۱۹دا داناوہ کاتى کہ چووہ بۆ زیارەتى ئارامگای شیخ عومەر ضیائوددین و ، تەعریفى ئەو ئارامگایەى پى ئەکا .

قد صارَ عزيزاً هو في مصرَ كمالُ
دانت له اخوانه من عزّه دينا
قالوا له اذ قد ظهَرَ الحقُّ لَدَيْهِمْ
تاللهِ لقد آثرَكَ اللهُ علينا (٥)

(٥)

بُلَيْتٌ بوصفِ للهِلالِ المنوَّرِ
لبدرٍ منيرٍ كان في النورِ حاكياً
يُسمى بنجمِ الدين هضماً لنفسه
نعمٌ انّ في هَضْمِ النفوسِ تعالياً
ولا بأسَ أن يدعى بذا الاسمِ رفعةً
لكونه نجمَ القطبِ في الوسطِ راسياً
فتىً كالجبالِ الراسياتِ وقارُهُ
تراه يبرجُ الاستقامةِ ثاوياً
رقيبٌ لما في قلبِ شيخِ المشايخِ
أبيه ، مطيعٌ بعدَ ما كانَ واعياً (٦)

(٦)

فَتَيْتُ بفتانٍ فتىً ذي تدلُّلِ
أغنّ غضيضَ الطَّرْفِ أعيُنَ أكحلِ

(٥) ئەم پارچه شیعره به (قه سیده ی حوسه نی یه) به ناووبانگه و شیخ سه لیم له ته عریفی شیخ ضیائودیندا وتوو یه .

(٦) شیخ سه لیم ئەم پارچه شیعره شی له مه دحی شیخ نه جموددیندا وتوو ه .

سبى القلبَ مني بعدما سكبَ الحِجبي
بطرفٍ خفيٍّ أو بجيدٍ معطلٍ
وأوثقني بعدَ انطلاقي سائراً
على أحرفِ الدنيا بقيدٍ مُسكسلٍ
ومهما مشى هوناً مشى بمشاعري
وان آبَ أوباً آبَ نحوي تَعَقَلِي
تولّى اذا ولّى سروري وأقبلتْ
اليّ مسراتي اذا كان مُقبلي
اذا اهتزَّ بانّ القدِّ منه يهزُّني
تمايلته مثلَ القنا المتزلزلِ
اذا قامَ قامت من قيامِ قيامتي
ويبعثني من ذاك ريثاً القرنفلِ
اذا صدَّ عني سدَّ عني مذهبِي
وان يلتفتْ لي أنجُ من كلِّ مُعضلِ
بليتُ بوجهٍ ناضرٍ كانَ ناظراً
الى ربِّه الرحمنِ ذي العزّةِ العلي
بسيماهُ "سر" سرُّ من كان سارياً
به السرُّ يسري للفتى المتأملِ
مُحيِّ مُحيّاهُ ومُحيِّ ليّتي
مُسميتُ "لِحِي" مُغرَمٍ والهِ وكي
تعاطى جمالاً جالياً ظلّمةَ الهوى
لِراءٍ وعنه غمّةَ القلبِ تنجلي

يشاهدُ نورٌ في جبينه شاهدٌ
بأنّه قيّومٌ على الكلِّ مُعتلي
علا في علاهٌ أولياءَ زمانه
وذلكَ بحرٌ هؤلأءِ كجدولِ
مقاماتِ قطبِ الدهرِ جازِ مقامه
فما ذاكَ الا مخدعٌ فتأمّلِ
وذلكَ نجمٌ اللّدين شيخِ زمانه
به يقتدي أهلُ الهدى والتوكّلِ
أبوهُ الكريمُ المستطابُ وجدّه
مقدّمَتانِ والنتيجةُ ذا الولي
ألا انّ ذينِ الوالدينِ مقدّمٌ
وذلكَ تالٍ مقتفٍ غيرِ مؤثّلِ
تواترَ عن عثمانِ جدّه اتّه
وليٌ وليٌ للهدى والتوسّلِ
لقد قال شيخي ان هذا لنايبي
وذا غيرُ منسوخٍ وغيرُ مبدّلِ
وأجمعَ أهلَ الحلِّ والعقدِ أنّّه
هو الأهلُ في أمرِ الهدى للتحملِ
ولاسيما علامةِ الدهرِ شيخنا
وأستاذنا المولى الكريمِ المفضّلِ
وذلكَ عبدُ القادرِ العارفِ الفتي
كهي حُجّةٌ لولا اعتسافُ التعلّلِ

ومن كان ذا عقلٍ سليمٍ فملهمٌ
 من اللهِ بالحقِّ « الحقيقِ » المعوَّلِ
 ولولا الذي في المدعى قد ذكرتهُ
 لجئتُ عليه بالدليل المدللِ
 تحلّي بأوصافِ الولايةِ والعلّي
 وان هو ذو مجدٍ سنيٍّ مؤثّلِ
 الا انه نجلُ الوليين وارثُ
 لعلّياهما حقاً بغيرِ تقوُّلِ
 له أسوةٌ في سيد الخلقِ أحمدِ
 عن الحقِّ لم يخرج ولم يتحوَّلِ
 ولم يتكلّم بالذي شأن شأنه
 ولم يعرفِ السئوى ولم يتقوَّلِ
 تخلّقَ بالشرعِ القويمِ ولم يحدِّ
 عن الحقِّ مقدارَ القليلِ المقلَّلِ
 ويُفزي كما يُفزي حياءً وهيبةً
 فأحسنُ به من كاملٍ ومكملِ
 فياربِّ هبْ لي فيه قلباً مصدّقاً
 سليماً من الزينغِ وسوءِ التبديلِ (٧)

(٧) شيخ ساهليم ئەم پارچه شيعره‌يشى له ته‌عريفى شيخ نه‌جموددينى كورى شيخ عومەر ضيائوددیندا وتووہ .

(٧)

هذا عمرُ الثاني ، ما أطيبَ ذكراهُ
من نالهُ أحياءُ من نورِ مُحيّاهُ
من كان يرى خِلْفاً بالصدقِ فهذا هو
آتاهُ مناياهُ من حضرةِ مولاهُ
لم يبقَ لنا همٌ يا معشرَ أحبّابي
حيثوا وخذوا وجداً من نورِ مُحيّاه
من نورِ سراجِ الدينِ قد لاحَ بلا كتمِ
هذا عمرُ الثاني ما أطيبَ ذكراهُ

(٨)

زماناً كنتُ مشتاقاً لما العشّاقُ تهواهُ
شرباً من شرابِ مَنْ من السّاقى تعاطاهُ
ينالُ الحقَّ حقّاً لا يرى في الكونِ الا هو
« أدارَ الكأسَ شيخُ العهدِ مولى الخلقِ أبقاهُ
فأحياناً بروحِ الودِّ ربُّ الخلقِ أحياهُ »

أنارَ القلبَ من فضلِ وزكى النفسَ من مجدِ
ووفاني بما أهداهُ ليلي من ثرى نجدِ
فلما كان ما اهداهُ أحلى كلِّ ما يُجدي
« أذاقَ السّرِّ والروحَ كمالَ الروحِ والوجدِ
والانا بما أغناهُ مولاهُ وولاهُ »

حبيب" لا ترى شيباً له شرقاً ولا غرباً
لأهل القول لا يختارُ الا الصّدِّ والكذباً
لصافي القلبِ يسقي دائماً من خمرِةٍ شهباً
« لأهلِ الوجدِ من لحظِ أبا حِ الفضلِ والقربا
فواسانا بما آتاهُ مولاهُ وأدناهُ »

★ ★ ★

واذ كنّا كقومٍ في بَوادي الجهلِ هَيّامِ
ولسنا آخذين من يدِ المحبوبِ من جامِ
سَكْرٍنا اذ لنا أبدى محيّا وجهه السامي
« جزاهُ اللهُ ربُّ الفضلِ عنا خيرَ انعامِ
فلا ملجأ ولا منجى لعبدٍ منه الا هو »

★ ★ ★

الهي انتَ أنشأتَ الورى بالحبِّ للحبِّ
وما لي ما بهِ أحظى بحبِّ منك من لُبِّ
توسّلتُ بصبِّ عبّرتي صبّاً على صبِّ
« فرَبِّي ربّني فضلاً وكن لي دائماً ربّي
ولي ولٌّ وليّاً كانَ ربُّ الفضلِ ربّاهُ »

★ ★ ★

فريد" في عباداتِ ، وحيد" في اشاراتِ
وسارٍ في سماواتِ وعارٍ من مساواتِ
سريّ في كمالاتِ ، برىءٍ من مُبالاتِ
« فصحيحٍ في مقالاتِ ، صحيحٍ في كراماتِ
هوينا المشربِ مشياً الهُ الخلقِ أعلاهُ »

★ ★ ★

على الأمارة الخبثي أمير "عادل" قاهر
له في عالم الأسرار حظ "وافير" باهر
له وجه "جميل" شبه وردٍ ناضرٍ زاهر
« سليم الطبع في الباطن ، حليم الخلق في الظاهر
عظيم الخلق من صبرٍ اله الخلق أعطاء » (٨)

(٩)

فاجاك يا ألم الجسور بليّة
تمسى بها متلاشياً ومنيّه

أرعدت أفئدة الذين تعشّقوا
قمرأ لذاك على البدور مزيّه

كيف استطعت دنوّ وردة جسمه
لذبولها لزال عنك رزيّة

لم لا تخاف لهيب نارٍ تأوّه
لهواته فتصيبك اللظويّه

هو نائب "لنبيّه وخليفة"

عمرت° بذاك شريعة" نبويّه

وطريقة الصّدّيق خير طريقة
من بعد ما هدمت° فنا عمريّه

لا ، بل به عمير الطرائق كلها

لاسيما الجهرية العلويّه

(٨) ئەمە پێنج خستە کەبى شێخ سەلیمە لەسەر شیعری شێخ عومەر
ضیائوددین .

هو جامعٌ لحقايقٍ ومعارفٍ
وله الذي هو للكرامِ طويته
وله مناقبٌ أولياءٍ توفيت°
تأتي إليه فسائمٌ مديته
وتجليات الهه من بيته
في كلِّ آنٍ تعتريه هويته
ليطف° به من تقصدن° زيارة ال
حرمينِ وليصرف° إليه مطيه
أحجيج بيت الله فاتكم° الذي
عرضت° لكم° للقاءٍ ذاكٍ أذيته
كالشمسِ تشرق° عالماً بضياها
يعلو النهارُ بوجنّيته عشيه
هو نيّر° شمل الوري لمعائها
وأشعة° لجمالها قمرية
ملك الخوارق والكرامة كلتها
نعم المواهب ماله وعطيه
ملك القلوب مع الجسوم جميعها
فه التصرف° فيهما وقفيه
أسرت° بسجن صدود ذلك متهجتي
خلدي بحلقة فودٍ ذاك رعيته
وهو الضياء ضياء قلب سراجنا
هديت° بنور جمال ذاك بريته

هو مظهر " ثمَّ الى السبع العلاء
 لضياءِ ذاك تجاوز " ورقبيته
 هو بالذي لمحمدٍ متخلِّق "
 ولذا صفاتُ علاهٗ مصطفىويته
 أ (سليم) كفَّ عن المديحِ فانهٗ
 بحر " ، وليس تحيطهٗ العريئة (٩)

نه‌مه‌ش پارچه شیعیکی به فارسی :

(۱۰)

بدور رخت صف بصف دل نشیند
 چو بر شاخ گلبن بلابل نشیند
 بلی اخترانرا نباشد تجلی
 که بر آسمان ماه کامل نشیند
 صف مه رخانرا نباشد نمودی
 که یارم بصدر محافل نشیند
 بکنج لب‌ت هندوی تکیه کرده
 چو زاغی که با گل مقابل نشیند
 مقام محمد روا نیست کس‌را
 که فاروق ثانی عادل نشیند
 خودی گشت مارا رقیب مزاحم
 که بین من و دوست حائل نشیند

(٩) شیخ سلیم نه‌م پارچه شیعه‌ی له کاتی نه‌خوشیی شیخ عومهر
 ضیائوددیندا وتووہ .

(سليم) از لباس خودی منساخت شو
که خودوار با یار مشکل نشیند (۱۰)

نهمهش دوو تاقه بهیتی به عه‌ره‌بی و فارسی :

(۱)

بنجم ضیاء‌الدین کان استضاءتی
اذا کنتُ ذا غیِّ بتلکَ براءتی (۱۱)

(۲)

عمر در دین پیغمبر سراسر چون محاسن شد
ضریح سربسر نورش مقارن با (محاسن) شد (۱۲)

(۱۰) نهم پارچه شیعره‌ش هر له ته‌ریفی شیخ ضیائوددیندایه .

(۱۱) مه‌به‌ستی له شیخ نه‌جموددینه .

(۱۲) مه‌به‌ستی له نارامگای شیخ ضیائوددینه که سندووقی (مه‌حاسینی
پیغه‌مبه‌ر) له‌پالیا‌یه .

بادی سَخَّ عَزْرِي تَهْهِي

ٺم ذاته یش له بنه مالهی مه ردوخی به کانو له خزمانی شیخ سه لیمی
ته خته یی به • مه نسووبی شیخ ضیائو ددین بووه و له مه یدانی ٺه ده بیاتیشدا
ده سٺیکی بالای بووه • پارچه یه ڪ له شیعره فارسی به کانیم ده سگیر بووه که
له ته عریفی شیخ ضیائو ددیندا وتوو یه ، وا لیره دا بلاوی ٺه که مه وه :

سخن تا کی نهان دارم که بوی یار می آید
نسیم آستان حضرت دلدار می آید

به هر گلبن که گل چینم ، به هر وادی که بنشینم
نسیم صبح با عطر وی از گلزار می آید

درین صحرای عشق او دمادم میوزد عطری
که گویی بوی تار زلفش از تاتار می آید

چمن گویا چو جنت شد بیا یکدم تماشا کن
صدای بلبلان با حمد بر اشجار می آید

عجب فصلی بهاری شد که با یاد سحرگاهی
به هر آنی شمیم احمد مختار می آید

من دیوانهء صحرائشین مدهوش و سرمستم
ز بوی روضهء احمد کزین کهسار می آید

ز فیض حضرت قطب الیقین جادار ذی النورین
مرا از مبدء فیاض حق انوار می آید
به بتخانه گذر افتد به مسجد یا به میخانه
نسیم نسبت یار از در و دیوار می آید
به هر باغی ، به هر راغی ، به هر شاخی ، به هر کاخی
که می بینم ز عشقش نغمهء طیار می آید
ز عشق بادهء چشمان شاهد صوفی و زاهد
صدای جذبهء ایشان ز هر اقطار می آید
هزاران همچو من دیوانه و سرگشتهء عشقش
ز سوز عشقشان در دل لهیب نار می آید
اگر روزاست چون خورشید ، اگر شب چون مه تابان
در اقلیم جهان شعله ازان رخسار می آید
تو منع من مکن زاهد ز ترک صومعه حقا
صدای جوش من از خانهء خمار می آید
بافتاد از کفم تسبیح صنعان سان که اندر سر
هوای عشق ترساوو بت و زنار می آید
همی نالد دلم امشب ز سوز آتش عشقش
ز شیشه قلقل و جوش از می گلنار می آید
درین گلشن همی بینم ز عشق خندهء گلها
صدای بلبل و قمری به هر اشجار می آید
(بیاره) ساخت کعبه بهر زائر بی گمان آری
دران وادی تجلیهش از ستار می آید

به حصر عشق رخسارش به هر سویی که می بینی
خریدار زلیخایی پی دیدار می آید

به هر میخانه و مسجد ، به هر بزمی ، به هر رزمی
صداهای (مدد) با نامش از می خوار می آید

جمال عالم افروزش چو هر نقاش می بیند
عجب زین نقش بی مانند و زین کردار می آید

چنان غوغا فگنده در میان این جهان حتی
ز عشقش بوی مشک و عطر ازین اشعار می آید

اگر من شمهء و صفش به تحریر و بیان آرم
ز تحریر و بیان او دوصد طومار می آید

اگر افتد گذار مقدمش بر تربت عاشق
تن پوسیده اش رقصان ز تو هشیار می آید

چو بگشاید به خنده غنچهء تنگ دهن هر گه
تو گویی بوی عطر از بوطهء عطار می آید

چو جلوه میکند از برج رعنائی و زیبایی
پی نظاره بانگ (یا اولی الابصار) می آید

بشارت باد بهر معشر اسلام اهل حق
پی دین رسول الله عمر معمار می آید

مبارك خانقاهی ساخته از نور سبحانی
که وصفش آیهء (من تحتها الانهار) می آید

مشو نوید (یا مستمسکا بالعروة الوثقی)
کزو بهر گنه کاران صد استغفار می آید

ندارد کس فصاحت در مقام معرفت گویی
چو او با آن بلاغت در خط مضماری آید
به میدان خداجویی چو جولان میزند گویی
به میدان جهاد آن حیدر کرار می آید
(ضیاءالدین) ذو الاسرار عالم را منور ساخت
به نزد کچروان این قول حق دشوار می آید
بلی شب پرهء ناچیز نایبنا به دور او
ز نور عالمین افروز خورانکار می آید
نه از انکار خفاشش (ضیاءالدین) بود نقصی
که فیض حق مددکار از شه مختار می آید
(عزیزا) وصف او در حیطة بحث و بیان ناید
خمش چون وصف او اکثر بر اکثر می آید

پاری شیخ محمد ئەمینی ئەولیری

ئەم ذاتە کۆری شیخ فەتحوئالای ئەولیری یەو لە دەورووبەری ۱۲۷۰ی
هیجرەتدا ھاتوووە تە دنیاووە لە مائی باوکیا قورئان و سەرەتای خویندنی
خویندوووە ، کە گەرەیش بوو چوووە بۆ فەقئەتی و پاش بوون بە مەلا
تەریقەتی قادریی لە باوکی وەرگرتوووە و پاشانیش چوووە بۆ بیارە و لەسەر
دەستی شیخ ضیائوددیندا تەمەسسوکی کردوووە و خەریکی سولووک بوو
تا ئیجازەتی خەلافەتی وەرگرتوووە و جا گەراووە تەووە بۆ ئەولیری و لەوئ
نیشتەجئ بوووە .

پاش ماوەیەك دلی لە ئەولیر ھەلکە تراووە و چوووە بۆ حیزاز و نزیکە
۱۰ سال لە مەكکە ی موکەررەمە ماوە تەووە . پاش ئەو ھەش چوووە بۆ قاھیرە
میسرو لەوئ سەقامگیر بوووە . لە بەرئەو ھەش کە زۆر ھەزی لە خویندن
کردوووە دەستی کردوووە تەووە بە خویندن و لە ماوەیەدا موسنەدی ئیمامی
شافیعی و مووھططای ئیمامی مالیک و ھەندئ لە تەفسیری بەیضاوی
خویندوووە و پاشان دەستی کردوووە بە ئیرشادکردن و تەریقەت دادانی
موسولمانان و لە ناو عالمانی قاھیرەدا ناووبانگی بلابوووە تەووە بە و جۆرە
ماوە تەووە تا لە ۱۳۴۸دا کۆچی دوایی کردوووە .

گەلی لە زانایان و ئەدیانی میسر پارچە شیعیان لە مەدجیدا دانائووە ،
وا لیرەدا یە کئی لەو پارچە شیعیانە بلابوووە کەینەووە :

حَتَّامَ لَا تَرَعَوِي عَنْ حَبِّ فَانِيَةٍ
فِي مَنَتِهَا جَمِيعُ الْهَمِّ وَالنَّصَبِ

هلاَّ صرفتَ زمامَ الكومِ تلفتها
صوبَ الهمامِ بذاكِ الحيِّ والطَّنبِ
صوبَ الامامِ تقي القلبِ طاهره
طودِ الهداةِ شريفِ الأصلِ والنسبِ
(محمد) النقشبندي (الأمين) ومن
شادَ المكارمَ بالاخلاصِ والحسبِ
طلقَ المُحيّا ، عليُّ القدرِ ذو هيممِ
تجلو الكروبَ ، نديُّ القلبِ في القربِ
بدرُ المعالي ، أبو الأرواحِ سيّدنا
غوثُ الورى منجدُ العرقى من العطبِ
بحرُ المعارفِ نورُ الله مرشدنا
شمسُ الحقائقِ شيخُ العجمِ والعربِ
تاجُ الفخارِ وحيدُ الدهرِ ذو مددِ
فاقَ العبابَ وجودَ الغيثِ والسُّحُبِ
امامُ أهلِ التَّقَى ، سرُّ الولايةِ ، من
أحيا الطريقةَ بالارشادِ والأدبِ
كنزُ المعارفِ قطبُ الواصلينَ ومن
تعنيكُ أفعالهُ الغرا عن الكتبِ
تباركُ اللهُ كمُ أحييتُ مكارمهُ
مواتَ قلبٍ فأضحى مظهرَ العجبِ
كذاكُ وارثُ (طه) في شمائله
عليهمُ حلّةُ الأنوارِ في الحقبِ

هو (العزیزان) ان فاخرتَ في حسبٍ
أو (نقشبند) الذي قد فاز بالأدبِ

أنفاسُهُ عن سنا (المعصوم) تخبرنا
وعن امامةِ (سيفالدين) في الطلبِ

فليحى سادتنا (الأكراد) انهم
أهدوا لنا سيدَ الأبطالِ والشجبِ

ولتهنَ مصرُ وأهلوها بهِ شرفا
باليمنِ في روضةِ الأفراحِ والطربِ

فيا مریدَ العلاءِ في ظلِّ رايتهِ
أقبلْ ولا تُصغِرْ للواشي فذاك غبي

وكنْ بآدابِ اهلِ الحبِّ ملتحقاً
وقبّلِ النعلَ ترقى منتهى الرتبِ

یادی مهلا مهحموودی باکی

مهلا مهحموودی مهشهور به (باکی) خه لکی ناحیهی (خورخوره)ی دهورو بهری سه قزه • نه دیبیککی بالاو شاعیریککی خاوهن ههست بووه • ته ریفه تی له سه ر دهستی شیخ ضیائو ددیندا وهر گرتوووه و هه ر له بیاره یش ژیاوه ، به لام سالی دوو مانگ چوووه بو سوله یمانی هه ککاکیی کردوووه و مؤوری هه لکه ندوووه بو خه لک و به کاری نه و دوو مانگه خه رجی نه و ده مانگه که ی سالی په یدا کردوووه و پاشان گه راوه ته وه بو بیاره •

له سه یید نه حمه دی عازه بانیم بیست وتی سالیکیان مهلا مهحموود دوو مانگه که ی له مز گه وتی ئیمه به سه ربرد ، دیم سه جعی مؤره که ی خوی نه م دوو به یته بوو :

مژهات بهر رخنه در دلها
از من آموخته است حکاکي
هم ز مژگان تست برگشته
شده بخت سیاه از باکی

له شیخ نه جموودینی کوری شیخ شه مسوودینی که س نه زانیشم بیست وتی جاریکیان له و سه رده مه دا که مهلا مهحموودی باکی له بیاره سولووک نه کا ، چه ند رۆژیک شیخ ضیائو ددین له مال نایه ته دهره وه بو خانه قا • سالیکه کان به مه نارمه حت نه بن ، جا مهلا مهحموود نه م پارچه شیعره دائه نی و نه ینیرته ماله وه بو شیخ :

ای بلای دل صاحب نظران بالایت
آتش خرمن سودازدگان سودایت

غارت جان همه از فتن چشم سیاه
آب حیوان نمکی از لب شکر خایت

عیش جنت ثمری از شجر وصل شما
تاب دوزخ شرری از غم جان فرسایت

مست مخمور سر از خاک لحد بردارد
هر که لب تر کند از چاشنی صهبایت

ما بدام تو گرفتار و تو از ما بیزار
تو ز ما فارغ و ما شیفته و شیدایت

دیدهء خاک نشینان سر کویت را
باز روشن بکن از سرمهء خاک پایت

ذره‌ایم و بهوای رخ تو سرگردان
والهء چشم ضیا غمزدهء سودایت

نظری بر من بیچارهء مسکین فرما
من فدای نظر و منظر مهرافزایت

جان بلب آمده پروانهء دل سوخته را
شمع جم تا بکی آخر نبود پروایت

نازینا بسرا پردهء عزت بازا
کور آن چشم که بی روی تو بیند جای

باکی از (باکی) دل تنگ پریشانست
شاه من آه ز بی باکی و استغنائت

ٴم ذاته کتیبکی جوانی له باسی مه نا قیبی شیخ ضیائوددیندا نووسیوه،
نوسخه یه کی له کتیبخانه که مدایه (١) .

(١) له لاپه ره ١٤٩ - ١٥٠ ی ٴم کتیبه دا ، له باسی شیخ عومه ر ضیائوددیندا،
پارچه شیعریکی ٴم ذاته مان بلاو کرده وه که له لاواندنه وهی شیخی
ناوبراودا دایناوه .

یاری مهلا مهجیری پیش نوژی خانه قای بیاره

ئه م ذاته کوری مهلا حامیدی کاتبه که له سه ره تای ئه م به شه دا
باسمان کردو ، دایکیشی برازای مه ولانا خالیده .

پاش وه فاتی شیخ به هائوددین له خزمه تی شیخ ضیائوددین دا بووه و
لای ئه میش پیش نوژی خانه قا بووه و پیاویکی زور له خواترس و عیاده تکار
بووه و پیاوانی له خواناسی گوره و به ناووبانگ هه میشه له پشت سه ریه وه
نوژیان کردوه .

مهلا مهجید تا مردنی پیش نوژی خانه قا بووه . ئه گیر نه وه رژیکیان
کومه لیک مه لای مریوانی له بیاره دهوری لی ئه دن پی ئه لین بی قه زا بی
بوچی خوتت له م بیاره دا به فقیری و گدایی پیر کرد . وهره له گه لمان بو
میریوان ، له وی له دی یه ک داته مه زرین خه لات و به راتی سالانه ت نه وه نده و
ئه وه نده زور بی له گه نم و جو و برنج و پاره و حیوان و به جاری ده و له مه ند
بی . . زوری له گه ل ئه لین . . ئه ویش سه ره نجام وا وه لامیان ئه داته وه ،
ئه لی براینه ! ئینسافتان بی . من حه قم نی یه به رابه ر به پیش نوژی داوای
هیچ بکه م . نوژه ، فه رزه له سه رم و بو خومی ئه که م . پیش نوژی شه ،
فه رزی کیفایه یه هه رکه س ری که وی ئه یکا ، ئیتر بو مه منوونی خوا نه بم
خه لک ئه مخه نه پیشی خویانه وه و له پشت سه ره مه وه نوژ ئه که ن ؟

مهلا مهجید پیاویکی گوشتن بووه . ئه گیر نه وه جاریکیان کابرایه ک
ری ئه که ویته خانه قای بیاره ، برسی ئه بی ، مهلا مهجید ئه یینی به و هه مووه

گۆشتنی به وه ، پیتی ئەلی ئەری مەلا ئیوه بو له خوا ناترسن ؟ من وا له برسانا
ئەمرم ، تۆیش ئەو هەموو گۆشتەت پیوهیه وهخته له تیبی . . ئا بمبه ره وه
بو مالی خۆتان تیکهیی قوبلیم بدهری . مەلا مەجیدیش تۆزی ماتل ئەبی ،
پاشان ئەلی برا ! ئەگەر باوەر ئەکە ی مەگەر جهژنه و جهژن له مالی خۆما
چاوم به برنج بکهوی . منیش وهک تۆ گەدام ، به لام بلیم چی خوا ئەم
هەموو گۆشتهی داومهتی و وا گۆشتنی دروست کردووم !

مەلا مەجید دەستی شیعر وتیشی بووه . ئەمە پارچه شیعیکیه بو
پارانەوه له خوا وتووێهتی :

سر خجالت فگنده شرمسارم

نه طاعت نه زبان عذر دارم

خداوندا نیم لایق به جنت

توانای تب دوزخ ندارم

کرم فرما مرا توبهء نصوحی

بیخشا و بفردوس اندر آرم

ندارم غیر عفو تو پناهی

بفضل خود ز منفوران شمارم

بهاءالدین ، ضیاءالدین بکردند

پی امر امامت اختیارم

امام اولیای وقت خویشم

ملا گویم ، چرا مخفی بدارم

سراجالدین ، بهاءالدین ، ضیا هم

ز مأمومان خود بر می شمارم

اگر هر موی من گردد زبانی
ز صد شکرش یکی را چون گذارم

نگویم من که لایق بودم این را
ولی عین عنایت بود یارم

رجا دارم قبول آن نمازی
که با این اولیایا میگذارم

امام ساکنان خانقاهم

بغیر از این دیگر چیزی ندارم

تو نجم الدین صفت رحمی بحالم
اگر نکنی، چه سان باشد قرارم

چه سان گویم که من عبد مجیدم
نواهی چون اوامر میگذارم

به سال (شغل) (۱) این ابیات گفتم
که تا ماند بدوران یادگارم

بهشت جاودان باشد مر آنکس
بخواند عفووم از پروردگارم

مهلا مهجید له سالانی یه که می ۱۳۳۰ دا کوچی دوایی کردووه و له
گورستانی (مله گای چنار) له بیاره به خاک سپیراوه •

(۱) نهم وشهیه به حیسابی حوروونی نه بجهد نه کاته ۱۳۳۰ که سالی وتنی
پارچه شیعره که یه •

یادی حاجی مهلا موصمکردی بهرانرۆی

باوکی ناوی مههدی و له سهییده کانی پیرخدری یه • له منالی یه وه دهستی کردوو به خویندن و چوو ته بیاره و لهوئ ماوته وه تا ئیجازهی وه رگرتوو • هه ر له سهردهمی فهقی یه تیدا ته ریفه تیشی وه رگرتوو وه خه ریکی عیادهت و خواناسی بووه •

به فهرمانی شیخ عومه ر ضیائوددین لای حه سه ن به گی سلیمان به گ له گه رمیان بووه به مهلا و پاش ئه وه چوو ته خانه قی و ئه رکی پیش نوئیزی و ده رس و تنه وهی له خانه قای شیخ ضیائوددیندا گرتوو ته ئه ستوو تا مردن لهوئ ماوته وه • سه فه ری به یتوللای بووه و هه جی کردوو وه له هه جه که یا چاوی به مه لیک عه بدولعه زیزی سو عوود که وتوو وه گه لی ئامۆژگاری کردوو • پاش ئه وه چاوی به مه لیک فه یسه لی یه که میش که وتوو وه فه یسه ل مانگانه ی بو پریوه ته وه ، به لام ئه م داویه ته دواوه و ئه لین به م رسته یه وه لامی داوه ته وه : (ترك القناعه عار علی فی الدنیا و نار فی الآخرة) •

له ۱۳۵۶ دا کاتی که له بیاره مامۆستا بووم ، حاجی مهلا موحه ممه د هات بو ئه وئ • زۆر له گه لم به لوتف بوو • منیش بو ئه وه ی سه نه دی ئیجازهی عیلمیم به سه نه دی مه لای گه وره ی بیاره وه پتوه ند بی ، که حاجی مهلا موحه ممه د لای ئه و ئیجازه ی وه رگرتوو ، داوای ئیجازه م لی کرد ، ئه ویش ئیجازه ی دامی و به خه تی خۆی له په راویزی ئیجازه نامه که مه وه که مامۆستا شیخ عومه ری ئینولقه ره داغی بو ی نووسیوم ، بو ی نووسیم •

ئه م ذاته له ۱۳۵۸ ی هه جریدا کوچی دواپی کردوو •

پاری مەلا عبداللاری عەبابە یایی یی

کوری شیخ قادری عەبابە یایی یی • هەر لە منالی یهوه دەستی کردوووه به خویندنو له گەنجیدا تەریقهتی له بیاره لەسەر دەستی شیخ عومەر ضیائوددیندا وەرگرتوووه و پیکهوه خویندوووشیهتی و سولووکیشی کردوووه له هەردوو مەیداندا پیگەشتوووه • پیاویکی قەناعەتکارو دوور لە دیمەنپەرستی بووهو ، له ئەمر به چاکه و نههی له خراپه دریغی نه کردوووه چه نیشی له توانادا بووبی به دەرس پێوتنی فەقێ یانەوه خەریک بووه • لەسەر دالانی حەوزو مزگەوتی عەبابە یایی حوجرەیه کی بو خۆی ریکخستوووه کەسێ شارەزا نه بووبی پێی نه زانیوه • لەبەر ئەم دووری یه ی له خەلک خۆی ناو نابوو (ئیلاهی) واتە هەر خوا پشتو پەنایهتی •

گەلی فەتاوای فیهی ههیه و له گەلی مەیداندا نووسراوی به کەلکی ههیه • یه کێ له وانە نامیلکه یه که له باره ی (تاپۆی عوسمانی) یهوه ، لەم نامیلکه یه دا ئەلی ئەگەر تاپۆ لەسەر تەملیک کردنی ئەرزى بهیتولمائی موسولمانان بێ ئەوه لهبەر ناچاری نه بێ دروستنی بهو ئەویش بهومەرجه که به (ثمن المثل) بێ • خۆ ئەگەر لەسەر قاعیده ی (ارفاق) بێ واتە به دەسلات داریکى وا بدری که خزمهتی ئیسلام بکا ، ئەوه ئەویش تا ئەوکاتە دائه مەزری که خزمه ته که بهردهوام بێ ، ئەگینا به شهرع پهوا نی یه • مەلا عەبدوڵلا ئەم نامیلکه یه ی ناردوووه بو مەلا قادری گورە ی بیاره ، ئەویش

له پشت نامیلکه که وه نووسیویه ئه وهی له م نامیلکه یه دا نووسیوته راستو
موتاییقی شهرعه ، به لام کردنه وهی ئه م باسه له م پرۆژهدا ئه بی به هوی
هه رایه کی وا زیانی له ئه سلی مونکه ره که زۆر تر بی ، که واته بی دهنگی چاتره!

مه لا عه بدوللا له ۱۳۵۷ دا له دئی عه بایلی کۆچی دوایی کردوو وه هه ر

له وی به خاک سپیراوه .

یاری مەلا بەلھائوردینی پێش نوێری مانەقای بیارە

ئەم ذاتە لە ساڵی ۱۲۹۴ی هێجرەتدا لە دینی (دزاوەر) لەدایک بوو و بە منالی دەستی کردوو بە خویندن و پاش گەشتن بە پەلە (موسستە عید) چوو و پۆ بیارە پۆ خویندن و لەوێشەو چوو و پۆ لای حاجی مەلا عەبدوللای پەسوێ لە موکریان و ریاضیات و هەندی بابەتی تری لا خویندوو و دیسانەو هاتووەتەو پۆ بیارە و لای مەلای گەرە پێش خویندوو و ئیجازە ی لا وەرگرتوو و ، لەسەر دەستی شیخ عومەر ضیائوردیندا تەریقەتی وەرگرتوو و هەر لە بیارە ماوەتەو و پاشان بوو بە پێش نوێژ و سەرچەلقە ی خەتم و تەهلێلە و تا کوچی دوایی کردوو و هەر پێش نوێژ و سەرچەلقە بوو .

مامۆستا مەلا بەها وەختی خۆی بەفیرۆ ئەدا . لە غەیری وەختی نوێژ و خەتم و تەهلێلەدا خەریکی قورئان خویندن و وێرد خویندن و دەرس پێ و تنی فەقی بان ئەبوو ، بەتایبەتی دەرسی تەجویدی قورئان و شەرع و لە شەرعیشدا بەتایبەتی دەرسی فەرائیض و اتە چۆنیەتی دا بەش کردنی میرات .

ئەم ذاتە لە ۱۳۶۸دا لە بیارە کوچی دوایی کردوو و لە پشت مەر قەدی شیخ عومەر ضیائوردینەو ، لەوشوینەدا کە خۆی قەبری پۆ خۆی تیا هەلکە ندبوو و لەپێش مردنەو بە ماوەیەک قورئانی بەسەردا ئەخویند . بە خاک سپێراو .

یادی مامۆسا شیخ عومری ئیبنولقهره داغی

ئەم ذاته کوری شیخ ئەمینی قهره داغی و له بنه ماله‌ی مەردۆخی یەو
ئەچیتەو و سەر شیخ مەرووفی گەرە که له دەرە قوولە‌ی نزیك بیاره به
خاک سپیراوه .

له سالی ۱۳۰۳ی هیجرەتدا له سوله‌یمانی له‌دایک بووه و پاش فام
په‌یدا کردن نراوه‌ته بهر خویندنو به‌رده‌وام بووه تا بووه به مه‌لا و ئیجازه‌ی
وهر گرتوووه ، به‌هۆی به‌هره‌ی زیره‌کیی خۆی و خه‌ریک بوونی بی‌وچانیه‌وه
به‌ دەرزی و تهنه‌وه‌ی فه‌قی‌یان و کتیب‌دانان و شه‌رح و په‌راویز له‌سەر نووسینی
بووه به‌یه‌کی له مه‌لا هه‌ره به‌ناو و بانگه‌کانی کوردستان .

ئینولقهره‌داغی زیاتر له مزگه‌وتی خۆیا ناو جار جاریش له مه‌درسه‌ی
زه‌ردیاوای قهره‌داغ که شیخ نه‌جیبی قهره‌داغی موده‌رریسی بووه
خویندوووه . خۆی گپراویه‌ته‌وه که‌وا له خزمه‌تی شیخ نه‌جیبدا
ده‌ستی کردوووه به‌ خویندنی (جه‌معولجه‌وامیع) ، به‌لام شیخ نه‌جیب له‌به‌رئوه
که زۆر به‌سەر عیلمه‌که‌دا زال بووه ئه‌وه‌نده موبالاتی به‌ فه‌قی نه‌کردوووه .
له‌به‌رئوه ئینولقهره‌داغی که له موقه‌ددیمه‌ی کتیبه‌که ئه‌یته‌وه دیته‌وه بۆ
سوله‌یمانی و که ئه‌بینی گه‌لی له دهرزه‌کانی موقه‌ددیمه‌که‌ی جه‌معولجه‌وامیعی
به‌ ساده‌یی خویندوووه ، لای مه‌لا حوسه‌ینی پیسکه‌ندی له سه‌ره‌تاوه
ده‌ست‌پێ‌ئه‌کاته‌وه .

ئىينولقەرەداغى لە حساب و رياضيات و ئوستورلاب و روبعدا دەستىكى زۆر بالاي ھەبوو . گىرايەو ھەرمووى زۆر ئارەزوومەند بووم لە خزمەتى عىرفان ئەفەندىدا دەرزى تەشرىحوئەفلاكى بەھائوددنى عامىلى بخوینم ، بەلام عىرفان ئەفەندى مەجالى نەئەدام تا ناچار بووم رازى بووم سەماعى دەرزى مەلا ھادىي يىسارانى بکەم (۱) ، مەلا ھادىيش عادەتى وابوو ھەر بابەتتىكى نەحو لە دەرزە کەيا ھەلکەوتايە ئەپىرسى لە عىرفان ئەفەندى ، ئەویش بەمە زۆر ناپەھت ئەبوو ، ئەفەرموو من دەرزى رياضيات ئەلیمەو ، ھەقم بە نەحو ھەو چى بە ؟ منىش لەجياتى عىرفان ئەفەندى وەلامى پرسىارە کەى مەلا ھادىم ئەدایەو ، لەمەو ھەو خۆشەوېستىم کەوتە دلى عىرفان ئەفەندى بەو ھەو وای لى ھات سەربەخۆ دەرزى تەشرىحوئەفلاکە کەى پى ئەوتەم و بەوجۆرە تەشرىح و کتیبەکانى ترم لاخویند . ئىينولقەرەداغى بەدەم خویندنى ئەم کتیبانەو ئەو ھەندەى سەعى و موتالا تيا کردوون ، مودەو ھەنەى حاشیەى لەسەر تەشرىحوئەفلاک و حاشیەى تەشرىح و ریسالەى حساب و ئوستورلاب و ئەشکالولتەئسیس و روبعى موحەببەو روبعى موقەظەرات نووسیو .

ئىينولقەرەداغى کە لە خویندنى ماددەکانى فەقىھەتى بوو تەو ، چووتە لای شیخ نەجیبى قەرەداغى ئىجازەى وەرگرتوو لە مزگەوتى خۆیاندا لەسولەیمانى کە مەشھوورە بە مزگەوتى شیخ مارف لە گەل شیخ مارفى براى دەرزىان بە فەقى و توەتەو ، تا پاشان لە سالى ۱۲۳۷ى ھىجرەتدا خەلکى گەرەکی دەرگەزىن بەيارمەتیی چەند کەسىكى وەك حاجى سەعید

(۱) سەماع ئەو ھەو دەرزە کە دەرزى فەقىھەكى تايبەتى بى و چەند فەقىھى تریش بۆ سوودو ھەرگرتن بىن گوی بگرن . لەم حالەدا ھەر ئەو فەقى تايبەتى بە حەقى (بەلئى) کردنى بۆ مامۆستا ھەبەو ، ئەوانى کە تەنھا ئەو ھەندەیان بۆ ھەبە جارچار پرسىارىک لە مامۆستا بکەن بى ئەو ھەى درىژەى بدەنى ، بەئەم ئەتوانن لەپاش دەرزە کە ھەمان بابەت لە گەل مامۆستا بەدریژى لىک بەدەنەو .

ئاغاو حاجى مهلا موحى ددين و حاجى عابدوللاو حاجى فهقى شالى خانەقاي مهولانايان ئاوهدان كرددووه تهوهو چەند هۆدهيهكى نوئيان بو مهلاو فهقى تيا دروست كرددووهو هاتوونه ته لاي ئينولقه ره داغى و تكايان لى كرددووه كه بى به مهلاي خانەقاو ئه وىش به گوئى كرددوونو چووه ته خانەقاو تا كوچى دوايى كرددووه هر له وئى ماوه ته وه • به درئزايى ئه وماويه خەلكى دەرگه زىن و به تايه تى حاجى مهلا موحى ددين و حاجى عابدوللاو حاجى فهقى به دلسۆزى و دل فراوانى به وه خزمه تى ئينولقه ره داغى و فهقىكانيان كرددووه و مانگانه يان بو بريونه ته وه (۲) •

ئينولقه ره داغى هر گير كاتى خوى به خورايى به سه رنه ئه برد ، يا دهرزى به فهقى ئه وت ، يا موتالاي كتيبي ئه كرد يا كتيبي دائه نا • له مه جليسيشيدا له باسى زانست و زانايان به ولاوه هيچى تر نه بوو • له به رئه وه باشترين فهقى ناوچه كه به ئاواته وه بوون له مه درسه ي خانەقاي مهولانا جى يان بيته وه و مامۆستا شيخ عومهرى ئينولقه ره داغى دهرزىان پى بلى • ئه وىش هه ميشه فهقىكانى هان ئه دا له سه ر نووسين و نووسينه وه و خوئندن و خوئنده وه •

ژماره يه ك له باش مهلاكانى كوردستانى خواروو لاي ئينولقه ره داغى ئيجازەيان وەر گرتووه و هه ريه كى له ناوچه يه ك بوون به موده رپرس و دهرزىان به فهقى گوتووه ته وه و زانستيان بلاو كرددووه ته وه •

ئەمەش ناوى هەندى لەو فهقى يانەى لاي ئينولقه ره داغى خوئندوو يانەو ئيجازەيان لا وەر گرتووه و پاشان لەناو مهلاكانى كوردستانى عىراق و ئيراندا به مهلا باش ناووبانگيان دەر كرددووه :

(۲) هەرچەند باسى پياوه تىي ئەم دوو برايه بكم له گەل مامۆستا شيخ عومهر و فهقىكانيدا هيشتا حەقى خويان ناده مى . ئەمانه هه ميشه به ده ممانه وه بوون و له هه موو تهنگانه يه كدا يارمه تىيان ئەداين و شهوانى سى شه ممه و جومعه ئه هاتن بۆلامان و قه سیده ي بوردى يه يان له گه لمان ئه خوئنده وه •

- (۱) مهلا قادری سماقانی بانہی •
- (۲) شیخ عہدولکھریمی ہلووڑانی •
- (۳) سہید حوسہینی تایلوغبی موکریانی •
- (۴) مهلا موحمہدی کورہزای شیخولئیسلامی بانہ •
- (۵) مهلا سہعیدی ٹاغجہلہری •
- (۶) مهلا عہدوللای چروستانہی •
- (۷) مهلا رھیمی پھرخی •
- (۸) مهلا صالحی برازای مهلا عہزیزی پریس •
- (۹) مهلا موحمہدی رھئیس •
- (۱۰) مهلا عینایہتی سہرومالی •
- (۱۱) مهلا موحمہد سہعیدی صاحبی •
- (۱۲) مهلا عومہری عومہرگومہتی •
- (۱۳) مهلا یہحیای بانہی و ... گھلیکی تر (۳) •

ئینولقہرداغی ہمیشہ شانہشانی دہرزوتنہوی بہ فقیکانی
خہریکی نووسینیش تہوو • تہمہش ناوی ہندی لہو کتیانہی کہ
دایان:

(۳) من خۆیشم یہکیکم لہوانہی چہند سال لای ماموستا شیخ عومہر
خویندووینانہو ئیجازہیشم ہر لہ خزمہتی تہوا ودرگرتووہ • لہ مانگی
رہبیعولتہووہلی ۱۳۳۹وہ چووہتہ خزمہتی لہ خانہقای مہولاناو تا مانگی
شہعبانی ۱۳۴۳ لہ خزمہتیا ماومہتہوہ ، جا ئیجازہم ودرگرتووہ •
لہ ماوہیہدا تہم کتیانہم لہ خزمہتیا خویندووہ : تہقصہلنہمانی لہ عیلمی
بہلاغہدا ، تہشریح بہ حاشیہکانی موصلہنیفہوہ ، ریسالہی حیسابی
عامیلی ، تہشکالولتہئسیس ، ئوستورلاب ، روبعی موچہیہب ،
تہقربولہرامی شہرحی تہہذیبولکھلام ، جہمعلجہوامیع ، قاضی و لاری
بہ حاشیہکانی شیخ عہدولقادری موہاجیرہوہ ، فہریدی سیووطی بہ
حاشیہکانی ئینولقہرداغی خۆیہوہ ، گہلہنبہوی بورہان ، شہرحی
مہنہجی قاضی زہکھریا لہ سہرہتاوہ تا کیتابی نیکاح ، کیتابی خولعی
توحفہی ئینوچہجر •

- (۱) حاشیهی موده ووه نهی له سهر شهرحی ته هذیبولکه لام له ئوسوولئی دیندا •
- (۲) حاشیهی موده ووه نهی له سهر جه معولجه و امیع و شرحه کهی له ئوسوولئی فیهدا •
- (۳) حاشیهی له سهر نه قصه ئه مانی له عیلمی به لاغهدا •
- (۴) حاشیهی موده ووه نهی له سهر گه له نه ویی بورهان له عیلمی مه نطقدا (له چاپ دراوه) •
- (۵) حاشیهی موده ووه نهی له سهر گه له نه ویی شهرح له عیلمی مه نطقدا •
- (۶) حاشیهی موده ووه نهی له سهر گه له نه ویی ئاداب له ئادابی به حث و موناظره دا (له چاپ دراوه) •
- (۷) حاشیهی موده ووه نهی له سهر ته شریحو لئه فلاك له فه له کیاتدا •
- (۸) حاشیهی موده ووه نهی له سهر ریساله تولحیساب •
- (۹) حاشیهی له سهر ئوستورلاب •
- (۱۰) حاشیهی له سهر ربوعی موجه ییهب •
- (۱۱) حاشیهی له سهر ربوعی موقه نطهرات •
- (۱۲) حاشیهی له سهر فه ریدهی جه لالوددینی سیووطی له نه حوو صه رفدا •
- (۱۳) حاشیهی له سهر ته سرفی میه لا عه لی (له چاپ دراوه) •
- (۱۴) ریساله یهك له فه رائضیدا •
- (۱۵) شهرحی ریساله ی فه رائض (له چاپ دراوه) •
- (۱۶) المنهل النضاح فی اختلاف الاشیاء ابن حجر والقاضی والرملی والمغنی •
- (۱۷) فه تواکانی له وه لامی نه و پرسیاره شهرعی یانه دا که لئی کراون (به پیی بابهت له ناو [جواهر الفتاوی] کهی مندا له چاپ دراون) •
- (۱۸) شهرحی مه قوولاتی عه شهره ی مه لا عه لیبی قزلجی •
- (۱۹) حاشیهی له سهر عه بدوللایه زدی له عیلمی مه نطقدا •

(۲۰) رسالة في الصلوات على سيد الكائنات عليه افضل الصلوات
والتسليمات (له چاپ دراوه) (۴) •

مامۆستا شیخ عومهری ئیبنولقهره داغی نموونهی رهوشتو خووی
بهرز بوو ، بهجۆری که فهقیکانی نهوهندهی له عیلمه کهی که لکیان
وهرئه گرت ، نهوهندهش له رهوشتو خووی فیرئه بوونو که لکیان
وهرئه گرت • عزیزهتی نهفسیکی بی نه ندازه زۆری هه بوو • به هیچ جۆری
له دنیا یه که نزیك نه نه که وتوه که بۆنی سووکی و ده نائت بدا • زۆر قانیع
بوو به وهی دهستی نه که وت • زۆر بی فیزو خو به زل زانین بوو • هه موو جار
به دهستی خووی قاپه چیشتی له ماله وه نه هیئا بۆ فهقیکانو هه رگیز به
یه کیکیانی نه وت پرۆ له مالی خو مان چیشت هه یه بیهینه بۆ خو تان •

له بارهی ته مه سسوکیشه وه له شاری سوله یمانی به خزمه تی شیخ
نه جموددین گه یشتوو وه ته ریه تی له سه ر ده ستیدا وهر گرتوو ه •
نه م ذاته له ۱۳۵۳ دا کوچی دوایی کردوو وه له گردی سه یوان
به خاك سپیراوه •

(۴) کتیبه له چاپ نه دراوه کانی ئیبنولقهره داغی هه موو لای شیخ
عه بدولر ه حمانی کورینی ، به لکو خوا یارمه تی بدا بۆ له چاپ دانیان
بۆ نه وهی خوینده وارانی موسولمانان سوودیان لی وهر بگرن •

یاری شیخ موصطه‌فای موفتی له‌له‌بجه

ئهم ذاته کوری شیخ مه‌حموودی موفتی کوری شیخ عه‌بدوولای
خهرپانی به • شیخ مه‌حموودی باوکی موفتی قه‌زای هه‌له‌بجه و مه‌لایه‌کی
گه‌وره و پیاویکی خاوه‌ن قه‌درو حورمه‌ت بووه • له‌ دئی خهرپانی و له‌ چه‌می
بیاره هه‌ندی باخ و مولکی بووه ، به‌لام هه‌رچی بووه بو‌ خزمه‌تی خه‌لکی
خه‌رج کردوو • شیخ مه‌حموودی موفتی له‌ ۱۳۱۹ی هیجره‌تدا کوچی دواویی
کردوو • له‌وکاته‌دا شیخ موصطه‌فای کوری فه‌قی بووه له‌ بیاره ، ده‌ستی
له‌ خوینده‌نه‌که‌ی هه‌ل‌نه‌گرتوو تا ته‌واوی کردوو و ئیجازه‌ی وه‌رگرتوو ،
جا گه‌راوه‌ته‌وه بو‌ هه‌له‌بجه و له‌سه‌ر مزگه‌وتی خو‌یان که‌ مزگه‌وتی جامعیه‌یه
به‌ پیش‌نوژی و ئیمام‌جومعه‌یی دامه‌زراوه‌و وه‌زیفه‌ی موفتی‌یه‌تی‌به‌که‌ی
باوکیشی دراوه‌تی •

مالی موفتی و مالی شیخ عه‌بدوولله‌طیفی قه‌ره‌داغی له‌ هه‌له‌بجه ،
به‌ش‌به‌حالی مه‌لاو فه‌قی ئه‌و ناوچه‌یه وه‌ک مالی باوک و ابوون ، که‌س هه‌ستی
به‌ بیگانه‌یی خوی نه‌ئه‌کرد تیا‌بانا • من خۆم له‌ ۱۳۳۵ی هیجره‌ته‌وه ناسیاویم
له‌ گه‌ل مه‌لایانی هه‌له‌بجه په‌یدا کردوو • له‌وکاته‌وه به‌تایبه‌تی پاش ئه‌وه
که‌ له‌ سوله‌یمانی ئیجازه‌م وه‌رگرتو له‌ نیرگسه‌جاپ بووم به
موده‌رپرس ، هه‌رچه‌ند چووبمه هه‌له‌بجه ئهم هه‌سته‌م به‌رابه‌ر به‌م دوو ماله
بووه‌و ، هه‌موو جاریکیش که‌ مه‌لایانی هه‌له‌بجه و ده‌ورو به‌ر له‌ یه‌کی له‌ دوو
ماله‌ کوئه‌بووینه‌وه ، ئه‌مزانی که‌ هه‌موان هه‌ر وا هه‌سته‌ئه‌که‌ن •

لەم دانىشتنەماندا وەختىكى زۆرمان بە باسى مەسائىلى ئايىنى و
مەلايانە و ئەدەبىيەو بەسەرئەبردو لە شىعەرى شاعىرانى وەك نالى و سالم و
مەحوى و كوردى و ئەوانە ئەكۆلئىنەو • بەمچەشنە ئەم دوو مائە وەك كۆرى
مەلايانو پىوانى بەزەوق و ابوون •

كە ئىنگلىز عىراقىان داگىر كوردو ھەلەبجەو دەورو بەرىش كەوتە
ژىردەستىان ، زىاتىكى زۆرىان بە شىخ موصطەفای موفتى گەياندو ئەویش
ناچاربوو زۆرتى مائە و مولكى خۆى بۆ جى بەجى كوردنى تەكلىفاتى ئەو
داگىر كەرانە بفرۆشى • ھەر لەو سەردەمەدا تووشى نەخۆشى بوو لە
مووسلدا نەياو ئازارىكى زۆرى پىو چىشت تا لە ۱۳۵۷دا كۆچى دوايى
كرد •

یادی شیخ عبداللطیف قهره‌دانی

ئەم ذاتە کۆری شیخ موحەممەدی کۆری شیخ عەبدوللەطیفی قهره‌دانی یە ، لە ساڵی ۱۳۰۰دا لە هەلەبجە لەدایکبوو و لە لای باوکی دەستی کردوو بە خویندن و هەر لای ئەویش خویندنی تەواو کردوو ، لەسەر دەستی شیخ نەجموددینیشدا تەمەسسوکی کردوو و تەریقەتی وەرگرتوو و پاش ئەویش لەسەر دەستی شیخ عەلائوددیندا تازەیی کردوو تەو .

شیخ عەبدوللەطیف پیاویکی دوور لە دنیاو دەستو دڵ کراو و دلسۆزی موسوڵمانان بوو . لە کاروباری کۆمەڵایەتیدا زۆر لێهاتوو چالاک و خزمەتگوزار بوو . مائی هەمیشە وەک کۆری کۆبوونەو و پابواردنی مەلایانی هەلەبجە و دەوروپشت وابوو .

ماوەیەك قازیبی هەلەبجە بوو . لەوماوەیەدا دیاریی لە دۆستان گلنەئەدایەو . رۆژتیکیان کۆمەڵی مەلا بووین ، مەلا عەزیزی پرسی و بابارەسوولی عەبابەیلێ و چەند کەسیکی تر ، پاش نوێژی بەیانی گەراینهو بو مائی ئەوان . کە دانیشتین زۆری پێنەچوو کابرایەك هات شووتی بەکی گەرەیی پێبوو ، داینا . شیخ عەبدوللەطیف لێپرسی : ئەمە چی یە ؟ کابرا وتی : ییستائیکی باشم هەیه کالەك و شووتیی باشی تیایە ، ئەم شووتی یەم لێ هیئا بو ئەم ماله بەدیاری . شیخ عەبدوللەطیف وتی : بیستووتە من قازیبی هەلەبجەم ؟ کابرا وتی : بەلێ . شیخ عەبدوللەطیف وتی : کەواتە

شووتی به کت به ره وه • کابرا سه ری سوورماو له قسه که ی شیخ
عه بدولله طیف تیکچوو ، به عاجزی به که وه شووتی به که ی هه لگرت • که
گه یشته دهر گای دهر وه مه لا عه زیز رای کرد به دوایا ، گرتی و شووتی به که ی
لی سه نده وه ، وتی : باو کم ! تو نایخوی ، که یفی خوته ، هه ر مه یخو ، ئیمه
ئه یخوین • شیخ عه بدولله طیف له مزگه وتی پاشای هه له بجه موده پرپرس و
پیش نویتز بوو (۱) •

(۱) پاش شیخ عه بدولله طیف شیخ عومه ری برا بچوو کی له جیی دانیشته •
ئه میش پیاویکی قه ناعه ت کارو خزمه تگوزارو به حه یاو شه رم بوو •
ژیانی تا ماوه یه کی زوریش به ناشیکی وه قفی سه ر پیش نویتزی مزگه وتی
پاشا بوو • ئه م ذاته له به هاری ۱۳۷۳ دا کوچی دوایی کرد •

یاری مهلا مهسه عیدی عه بابه یلی بی

• ئەم ذاته کوری ئەحمەدی فەتاح و لە دەوری ۱۳۰۰ دا لە دایک بوو •
لە منالی بهووه دەستی کردوو بە خویندن و لە عه بابه یلی و هه له بجه و سوله یمانی و
بیاره خویندوو یه تی و ئیجازه ی لای مهلا قادری گه وره ی بیاره وهر گرتوو و
گه راوه ته وه بۆ عه بابه یلی و دەستی کردوو بە بازرگانی و دهرس پی و تنه وه ی
فه قی یان پیکه وه •

لە ۱۳۳۹ دا لە گەڵ سه یید فه ره جی عه ربه تی چوینه خزمه تی بۆ
خویندن ، چه ند مانگی لای ماینه وه • من له و کاته دا گه له نه وی بوره انم
ئه خویند • پاشان گه رامه وه بۆ هه ورامانی ئەودیو • له ۱۳۴۱ یشدا
جاریکی تر چوومه وه خزمه تی • ئەم جاره له سوله یمانی به وه چوومه لای ،
له ترسی بۆ مبابارانی سوله یمانی له لایهن ئینگلیزه وه هه لا تبووم • ئەو کاته
(لب الاصول) م ئەخویند ، دوو سی مانگ لای مامه وه •

مامۆستا مهلا حه مه سه عید پیاویکی ره وشت به رزو خاوه نی عیززه تی
نه فس بوو • له سه ر دهستی شیخ نه جموددیندا ته مه سوکی کردبوو •
پاشان له سه ر دهستی شیخ عه لا ئوددینیشدا ته مه سوکی کرد • ئەم ذاته له
۱۳۴۶ دا کۆچی دوایی کردوو و له داوینی مه رقه دی (ابو عییده) وه له
عه بابه یلی به خاک سپێراوه •

یاری شیخ موسی‌دینی قرلبلاخی

ٴم ذاته له شیخه کانی خورخوره‌ی لای سه‌قزه ، بو خویندن هاتوووه‌ته
بیاره و له خزمه‌تی شیخ نه‌جموددیندا ته‌مه‌سسوکی کردوووه و تا ئیجازه‌ی
مه‌لایه‌تیی وهر گرتوووه له بیاره ماوه‌ته‌وه • پاشان له هه‌له‌بجه دامه‌زراوه و
بووه به پیش‌نوئیزو موده‌پررسی مزگه‌وتی خانم (خانمی خیزانی عوثمان
پاشای جاف) و تا له ۱۳۳۲دا کوچی دوایی کردوووه به خزمه‌تی زانست و
ٴایینه‌وه خه‌ریک بووه •

ٴم ذاته ده‌ستی ٴده‌بیاتیسی هه‌بوو • نازانم دیوانی کوکراوه‌ی بیی
یا نه ، به‌لام من پارچه شیعی‌ک و چوارخشته‌کی به‌کیم ده‌سگیر بووه ، و
لیره‌دا بلاویان ٴه‌که‌مه‌وه •

ٴمه‌ پارچه شیعه‌که‌ی :

ای آنکه جان عاشق مسکین فدای تو
یا رب فدای پای تو جان گدای تو

من خواهم از خدا که بجویم رضای تو
چون در رضای تست رضای خدای تو

انوار مرشدان جهان مقتبس شده‌است
از کوکب (ضیای) (سراج) و (بهایی) تو

خالک‌است اگر وجود کشفم طلا شود
از فیض پرتو نظر کیمیای تو

فرقم به تاج شاهی عالم همی رسد
 باشد به زیر سایهء بال همای تو
 اکسیر اعظم است یقین نزد اهل دل
 خاکی که هست زیر کف پای تو
 گر عاجزند خلق ز وصف شمایل
 حیرانم از بیان حیا و وفای تو
 عثمان چو دید روی تو وقت وفات گفت
 این است بس خلیفهء ما از حیای تو
 از رشك (معن زائده) پیچد به خود چو مار
 گر بشنود چو حاتم طائی سخای تو
 چون از ثنات (محیی) بی چاره دم زند
 خارج ز حد عقل بود چون ثنای تو (۱)
 نه مهش چوار خشته کی به کهی :

ای شاه وقت عید سعیدت مبارک است
 در ماه و سال عیش رغیدت مبارک است
 انعام عام شامل احوال هر کس است
 انعام با قریب و بعیدت مبارک است (۲)

-
- (۱) شیخ موحیددین نهم پارچه شیعه‌ی له پیاه‌لدانی شیخ نه جموددیندا
 وتووہ .
 (۲) شیخ موحیددین نهم چوار خشته کی به ی بو جهژنه پیروزه بو شیخ
 نه جموددین ناردووہ .

یادی شیخ بابارہ سوولئ بیدہنی

ئەم ذاتە کورپی شیخ ئەحمەدی کورپی شیخ عەبدولصەمەدی بیدەنی و
لە سەبیدە بەرزنجەیی بەکانی سوڵەیه • لە ۱۳۰۳ی هێجرەتدا لە دئی (بیدەن)
هاتوووەتە دنیاوە و دایکی خوشکی شیخ حوسەینی چرچەقەلایە •

حەوت سالان بوو بەوکی کۆچی دوایی کردوووە و دایکی بردووویەتی
بۆ مائی شیخ مەحموودی موفتی لە هەلەبجە تا لەوئ بنریتە بەر خویندن •
ماوەیەك لەوئ ماوەتەووە خویندووویەتی و هەر هیشتا منال بوووە رئی
کەوتوووەتە بیارە و بە خزمەتی شیخ عومەر ضیائووددین گەشتوووە و شیخ
داویەتە دەستی مەلا عەبدولقادری مودەررپرس و داوای لی کردوووە ئاگای
لی بی •

بابارہ سوول ، وەك فەقیکانی تری کوردستانی سەردەمی خۆی ، لە
گەلی شوین خویندووویە • جگە لە هەلەبجە و بیارە ، لە پریس لای مەلا
قادری مەلا مؤمن و ، لە قزرابات هەر لای ئەوو ، لە سولەیمانی لای شیخ
باباعەلی تەکیەیی و ماوەیەکی کیش لە مزگەوتی مەلا ئەمینی مام روستەم بوو ،
بەلام هەر لای شیخ باباعەلی خویندووویە •

بابارہ سوول پاش ئەوەی خویندن تەواوئەکا ئەچئ بو بیارە و لەسەر
دەستی شیخ نەجمووددیندا تەمەسسوک ئەکا و هەر لە بیارە ئەمینتەووە ، لای
شیخ نەجمووددین وەختی بەسەرئەباو بەجیی ناھیلئ و بەپیی توانایش لە دەرز

پئوتنى فەقىدا بەشدارى ئەكاو پاشان لە سالى ۱۳۳۵دا بەھىخان ناوى
ئامۆزاي ماره ئەكا .

لەو سەردەمەدا شىيخ عەبدولكەرىمى ئەحمەدپرندهيش كە ھەر لە
منالى يەوہ ھاوړپى بابارەسوول بووہ ، لە بيارە ئەبى ، كە شىيخ مەعرووفى
ئىرگسەچار لە ۱۳۳۱دا كوچى دوايى ئەكا ، لەبەرئەوہ كە شىيخ عەبدولكەرىم
لە مناليدا لە بەردەستى شىيخ مەعرووفدا پىگەشتووہ ، شىيخ نەجموودىن
ئەينىرى بۆ ئەحمەدپرنده كە خزمەتى مزگەوتى ئەحمەدپرنده و چاودىرى
منالەكانى شىيخ مەعرووفىش بكا .

شىيخ بابارەسوول بەھۆى ئەوہوہ كە ھىچ پىوہندى بە دنياوہ مەبەست
نەبوہ ، توانيوپە ئەو ماوہ زۆرە ھەروا لە بيارە بمىنئەوہ . كە شىيخ
نەجموودىن لە ۱۳۳۷دا كوچى دوايى ئەكاو شىيخ نووروودىنى كورپى لەجى
دائەنىشى و سالى دوايى ئەوئىش و مەلا عەبدولقادرى مودەپررپىش كوچى
دوايى ئەكەن و شىيخ عەلائوددىن لە ھەورامانى ئەوديوہوہ دىتەوہ بۆ سەر
خانەقاي بيارە ، پريارئەدا شىيخ بابارەسوول بىي بە مودەپررپى بيارە و مەلا
حوسەينى كورپى مەلا عەبدولقادرى يارمەتيدەرى بىي . ماوہيەكى كەم بەم جۆرە
رئەبوئى ، پاشان تاقتى نامىنى و بيارە بەجى دىلى و ئەچى بۆ ھەلەبجەو لە
مالى شىيخ عەبدوللەطيف دائەبەزى . پاش ماوہيەك لەوئىشەوہ ئەچى بۆ
سوئەو ئەبى بە مەلاى شىيخ حوسەينى خالۆى . پاش ماوہيەكى تىش لەوئىوہ
ئەگوئزىتەوہ بۆ زەلەرەش و ئەبى بە مەلاى حوسەين بەگى مەحموود پاشا
تا سالى ۱۳۴۶ كە مەلا حەمەسەعەدى عەبابەيلى كوچى دوايى ئەكا ، ئەوجا
ئەگوئزىتەوہ بۆ عەبابەيلى تا ۱۳۵۵ ، لەوسالەدا لەسەر ھەندى شت دلى
نارەحت ئەبى و ئەروا بۆ سوئە بۆ لای شىيخ قادرى قەمچىرەش كە خالۆزاي
بووہ ، ماوہيەك لەوئى ئەبى ، پاشان دووبارە ئەگەرئەوہ بۆ عەبابەيلى و ئىتر
لەوئى ئەمىنئەوہ تا لە ۱۳۶۳دا كوچى دوايى ئەكا .

شیخ بابەر سوول ذاتیکی زۆر پایه بلندو رهوشت بهرزو دلسۆزی
هاورئییانی و خزمهتگوزاری کۆمهلهی موسولمانان بوو • له ناو مه لایانی
دهور و بهری هه له بجه دا ئه و سه ره به نده بوو که هه موویانی به یه که وه
گری دا بوو، له هه موو گهرو گرتیکدا فریاره سی هه موویان بوو • به مردنی
ئیترا ئه و رسته یه پچرا یه وه که هه موویانی پیکه وه به ستبوو •

سیرهت و باسی رهوشت و خووی بهرزو کرداری مهردانه و هه لوئیستی
پیاوانه ی باباره سوول له چه ند لاپه ره یه کدا هه رگیز ته وا و نابیی و دهفته ریکی
گه وره ی پیویسته • به کورتی باباره سوول مرۆیه ک بوو له هه موو سینه تیکی
مهردانه دا نموونه و کهم هاوتا بوو •

شیخ باباره سوول وهک زانایه کی گه وره بوو ، ئه دیب و شاعیریکی
بالایش بوو ، شیعی به کوردی و فارسی زۆره • من چه ند پارچه شیعی
کوردی و فارسییم ده سگه ر بووه ، لیره دا بلاویان ئه که مه وه به هیوای
ده سکه وتنی شیعه کانی تریشی که له هه لیکه ترا بلاویان بکه مه وه •

به کوردی :

(۱)

ناطیقه ی حالی وهطهن دهرسی وهطهن تهقریر ئه کا

کاتبی دل حه رفه کانی یه که به یه که تهحریر ئه کا

گفتوگوییکی خوش و پر مه غزه دايم دیته گویم

وائه زانم هاتیفیکی غه یبی به تهفسیر ئه کا

پییم ئه لئی بو غه م ئه خووی ، سولطانی سه ییاسی وهطهن

هه ر به قانونی مه حه بیهت دوژمنی تهسخیر ئه کا

عاقیبهت میعماری فیکری ئیتتیفاقی قهومی کورد
 دارولئیحسانی بیلادی کوردهکان تهعمیر ئەکا
 سیلسیلهی کاکۆلی ئالۆزاوی مهجبووبهی وهطهن
 وابزانه زووبهزوو وا عاشقی خۆی زهنجیر ئەکا
 خزمهتی خاکی وهطهن فهرضیکی عهینه بۆ ههموو
 داخلی ئەم حوکمهیه کئی فهرقی جوانو پیر ئەکا
 ظولمهتی جههل ئهرچی زۆری سهندوووه باکت نهبی
 نووری عیلمی عالمیکه عالهمی تهنویر ئەکا
 بۆ دینفاهی زههری ماری دوژمنی خاکی وهطهن
 سهر طهیبی مهعرفهت تهرتیبی شهکرو شیر ئەکا
 رۆژو شهو بۆ پاسی نامووسی وهطهن ئینسانی کورد
 سنگ به قهڵخان و سوپهر بۆ نووکی شیرو تیر ئەکا
 ههر کهسی فکری مهزاری باوک و باپیری ههبی
 بۆ بهقای ئیعزازی خاکی خۆی چلۆن تهقصیر ئەکا
 بۆ نیشاندانی میثالی پالەوانی قهومی کورد
 ئاوی کوردستانه عهکسی شییری نهپ تهصویر ئەکا
 دادی حیکمهت دائهخا سهبیادی طهبعی موستهقیم
 ههر له یهک داوا به ملوین وهحشی پی تهسخیر ئەکا
 طهبعی کهششافی ئەدیبی چاپ ئەکا (روح البیان)
 ئایهتی عهقدی براییی کوردهکان تهفسیر ئەکا
 پیاوی عالم دائیما نهفعی عومومی مهطله به
 جاهیلی ناپیاوه ههر بۆ نهفعی خۆی تهدهیر ئەکا

لووتنی وەرچەرخان له شووشه‌ی پر گولای شیعری من
مونگیری ئاتاری کوردی بۆنی پیازو سیر ئەکا
به‌عضه ئەشخاصی هه‌یه مه‌یلی له خورما خواردنه
ذائیه‌ی به‌عضیکی تر مه‌یلی تری و هه‌نجیر ئەکا
که‌عه که‌چ نابیی به‌ کوردی ناوی کوردستان ئەبه‌م
پینی بلین واعیظ به‌ تورکی بۆچی من ته‌کفیر ئەکا

(۲)

من غوباری گوزهری گهردشی داماتیکم
عاشق و شیفته‌یی جیلوه‌یی جاناتیکم
بۆ گولای پرووی که‌سی ئیسته‌ منیش وه‌ک بولبول
له‌ گولستانی غه‌ما مورغی سه‌هرخواستیکم
ئاخ ! زه‌مانیکه‌ له‌ گۆشه‌ی قه‌فه‌سا وه‌ک قومری
بئی په‌رو بالی قه‌دی سه‌روی خه‌راماتیکم
مه‌که‌ ته‌ کلیفی شه‌رابم به‌خودا ، ئەه‌ی ساقی
مه‌ستی باده‌ی قه‌ده‌حی دیده‌یی فه‌تتاتیکم
وه‌حشه‌ت ئەنگیزه‌ غوبارم له‌ هه‌موو دنیادا
گه‌ردو بادی قه‌ده‌می فه‌وجی غه‌زالاتیکم
خۆ زه‌مانیکه‌ له‌ به‌یتولحه‌زه‌نا وه‌ک به‌عقووب
چاوه‌پێی پیره‌هه‌نی یۆسفی که‌نعاتیکم
گه‌ر ده‌پرسی خه‌به‌ر ئیستا که‌ له‌ گۆشه‌ی غه‌مدا
منی بیچاره‌ عه‌جبه‌ بئی سه‌رو ساماتیکم

بۆچی تەحقیرم ئەگەي زاهیدی طاعات فرۆش
کویره نازانی منیش ئیسته موسولمانئیکم

وهره پروانه که کون کون بووه سینهم ئەمپرو
ههدهفی تیری به لای جونبوشی موژگانئیکم

موددهتیکه که له داوینی شه بی هیجراندا
دائما موتهظیری صوبجی گریبانئیکم

شه و هه موو شه و وه کو په روانه بی بی صه برو قه رار
بال و په سوخته بی شه معی شه بوستانئیکم

ئهی ره فیقان به خودا ئیسته منیش بو له یلا
بی سهرو شوینم و مه جنوونی بیابانئیکم

تا قیامت به خودا زه حمه ته هوشیاره وه بم
من که مه خمووری شه راب و دهس و فنجانئیکم

تا له جه معی یه تی ئەجابی بریوم دهوران
له بیابانی غه ما طورفه په ریشائیکم

ئهی (ره ئووف) خاصیه تی صوحبه تی (بابا) یه که من
ئهدب ئاموخته بی مه جلیسی عیرفاتئیکم (۱)

(۱) شیخ بابارەسوول ئەم پارچە شیعەرە ی بو مەلا رەئووفی مەلا ئەحمەدی
صائیبی ھاوڕێی نووسیوه . ئێمەیش لە رووی فۆتۆی که شکۆلەگە ی
مەلا عەزیزی ریشاوی جوانرۆی نووسیومانە تەوه .

(۳)

له گوشه‌ی عوزله تا دایم قسه‌ی بی خود نه کهم بۆ خۆم
له حوجره‌ی پر نه سه فدا ، (ره‌مزی یا) مه‌شغوول‌ی یادی تۆم

نه‌گه‌ر بیچاره (بیخود) ، (ره‌مزی یا) قامه‌ت خه‌مه ، (بابا) یش
بلی بۆ شاهیدی صوحبه‌ت نه‌وه چاوه ، منم نه‌برۆم

له به‌زمی گوشه‌نی نه‌جابی یه‌ک دلدا من و (بیخود)
له‌بۆ گولده‌سته‌یی ئولفه‌ت نه‌وه وه‌ک ره‌نگ و من وه‌ک بۆم

نه‌وا وه‌ک پیری که‌نعان قافل‌ه‌ی بادامی چاوم نارد
له‌ شاری میسری وه‌سل‌ی ئیوه‌دا من موشته‌ری یه‌ک بۆم (۲)

(۴)

حالی به‌دحالی نه‌من مه‌علوومه ، ئیفشای عاله‌مه
دیده پر ئاب و جگه‌ر داغ و زوبانم نه‌بکه‌مه
عیش و شادیم ، چاوه‌که‌م ، گریان و شین و ماته‌مه
ساکنی گوشه‌ی ده‌روونم پیتم مه‌لی دهردت که‌مه
خوا له‌باتیی له‌علی فه‌ننه‌ر حوجره‌که‌م مه‌ملووی خه‌مه

★ ★ ★

(۲) ئەم پارچه شیعره له رووی فۆتۆی که شکۆله‌که‌ی مه‌لا عه‌زیزی رییشاوی
نووسراوه‌ته‌وه . له‌ویدا نووسراوه بۆ (بیخود) ی نووسیوه ، به‌لام به
شیعره‌که خۆیا دیاره وان‌یه ، شیخ باباره‌سوول باسی خۆی و بیخود
نه‌کاو رووی ده‌می له (ره‌مزی) ناو یا نازناویکه که لامان‌وايه (ره‌مزی مه‌لا
مه‌رووف) بی .

طاقهت و سهبرو قه رارو هوش و نارامم چووہ
مه صلحهت وایه سهری خوم هه لگرم تا کوو زووہ
بو که سی دینی بیی لهم جیگه نیشتن قهت بووه
حوجره که ی ئەم دیو (یقیناً) هه روه کوو قه بری جووه
چون له باتیی له عل و له مپا دوودو عه قرب هه مدهمه

★ ★ ★

قهت له باسی خواردنی ئەم جیگه هیچ کهس نادوی
دۆینه که گهر بیکه یه سه حرا ئیتر گیای ناروی
بی درۆیه ئەم قسه دهیکه م به راستی بییی
گهر له به حشی ئە کل و شوریش بیمه ته حریر جوزئی بی
بی درۆ نابیی له فه رضی ئەر بلایی عهینی سه مه

★ ★ ★

من له بهر خویندن به دائیم خوینی جه رگی خوم ئە خوم
بی کهس و پرووت و غه ریب و عاجزو دل پر له غه م
به حشی عیلمی ئەم زه مانهت بو بکه م بی زیادو که م
گهر قسه ی راستت ئەوی (بابا) ئە من عه رزت ده که م
خویندن و ته حصیلی ئیسته باعیشی دهر دو غه مه

★ ★ ★

من فیرارم کرد له دهس ئەم جیگه ، ریم تی که و ته وه
به ختم هه لسا بوو له خه و ، دوو باره بو خوی خه و ته وه
ره بی ویران بی به حوجره و مه دره سه و مز گه و ته وه
من خو مه حرووم له چایی ، هه م له دارو نه و ته وه
به حشی دۆینه ییش خوت ئە زانی دهر دوو هه فته یه ک ژمه (۳)

(۳) دیاره شیخ باباره سوول بهم پارچه شیعه ی باسی ژیا نی ناخوشی ئەو
سه رده مه ی فه قی یان ئە کا .

(۵)

هەر کورده که عوشه تی نه مابئی
هەر کورده که به زمی بی صه دا بی

پیاوی به په وانندی نه فه رموو :
« ئەم مه سئه له کوو ده بی وه ها بی »

عالم له سه عاده تا ده ژی گشت
هەر کورده حه یاتی لی برابی

دنیا هه موو عه یش و نو شه ته نها
هەر مه حفه لی کورده بی صه فا بی

قانونی ته ظه للومه نه فه رموی :
ئەم کورده له ژیر ئە ساره تا بی

سا گاز که نه قهومی کوردی (خو شناو)
با رۆمی له قهومی (پژدهر) بی

دهشتی (دزه بی) له دهشتی (هه ولیر)
باعیث چی به ، نه هلی بو جیا بی

رهبازی بی (جاف) و (تاله بانى)
با (داوده) وو (زه نگنه) ی تیا بی

(سوورداش) و (سیوه یل) و (شارباژیر)
بو (شیوه که ل) ی نه بی فیدا بی

(هه ورامی) یو کوردی (شاره زوور) ی
بو دهردی (لهۆن) نه بی دهوا بی

(گه لباغی) یو (تيله کو) و (مه ریوان)
بۆ میلله تی (ژاوه رۆ) نه مابئی

(سینجاوی) یو (که لور) و (هه مه وه ند)
بۆ میلله تی (لور) نه بئی شینفا بئی

(سابلاغ) و (سنه) و (سه قز) به جارئی
با بانگ که نه نه هلی (بانه) دا بئی

تیه دادی هه موو عه شایری کورد
باوه ر مه که بۆ که سئی کرابئی

نه ماما به هه موو نه لیم به ئیجمال
گوئی هۆشی له بانگی کابرا بئی

گوئی لئی به عوموومی کورده واری
مه ر نه و که سه گوئی دلی نه مابئی

بۆ نه صره تی مه نطیقه ی جونووبی
با کوردی شیمالی عه ینی با بئی

ئیمانی هه یه نه گهر به ئایه ت
نه م کورده هه موو نه بئی برا بئی

بورهانی موفه ککیراتی کوردی
بئی شوبه هه یه بئی نه تیجه نابئی (٤)

(٤) نه م پارچه شیعره له رووی فۆتۆی که شکۆلی مه لا عه زیزی ریشاوی
جوانرۆبی نووسراوه ته وه .

به فارسی :

(۶)

جانا مراد هر دو جهانانت مرید باد
عمرت به کام اهل محبت مدید باد
از مقدم تو غنچهء دلها شگفته شد
فیض نسیم صبح وصال مزید باد
آنکس که داد مژدهء جان بخش مقدمت
یا رب همیشه شاد دل و خوش نوید باد
وقت عزیمت سفر و بازگشتت
حضرت دلیل و پیش‌روت بایزید باد
جانا صفای عید غریبان لقای تست
خوش طالع آن غریب ز تو مستفید باد
ماتم‌زدای جمع غریبان بی‌نوا
عیشت مدام و عید شریفست سعید باد
خوشنود باد از کرمت آشنای تو
بیگانهات ز عیش جهان ناامید باد
وصلت برای عاشق صادق فزون بود
هجرت نصیب جان رقیب پلید باد
آن ناکسی که منکر این آستانه‌است
از فیض خواجگان طریقت بعید باد
بسمل صفت به خالک طپان در مقام عشق
عشاق تو به تیغ محبت شهید باد

ای در برابر کرم‌ت بحر قطره‌ای
احسان تو قرین قریب و بعید باد
شرح شمایل تو مطول خوش است لیک
شایسته آنکه مختصر و هم مفید باد
در نزد قدر همت تو آسمان زمین
در پیش چهره‌ات مه و خور ناپدید باد
بادا همیشه یاور تو لطف مصطفی
یارت مدام عون خدای مجید باد (۵)

(۷)

ای چشم یار درد تو جان را خراب کرد
دل را دچار شدت صد اضطراب کرد
ای درد سوی نرگس جانان چه میروی
ای وای این قدر که ترا بی‌حجاب کرد
ای درد اگر به دیده انصاف بنگری
باید ز طوق دیده او اجتناب کرد
ای درد چشم دور شو ، این جور تا به کی
جانانه از شامت تو ترک خواب کرد
چشمی که نور دیده اهل وفا بود
ای بی‌بصر چه حق بود او را عذاب کرد

(۵) شیخ بابا ره‌سوول و مه‌لا ره‌تووفی مه‌لا نه‌حمه‌دی صائیب ، نه‌م پارچه
شیعره‌یان پیکه‌وه بو‌ پیروزیابی لی‌کردنی شیخ نه‌جموددین و تووه به‌بونه‌ی
گه‌رانه‌وه‌یه‌وه له سه‌فه‌ر .

چشمی که روشن است ازو دیده جهان
 اورا چه ممکن است پر از پیچ و تاب کرد
 چشمی که دسته دسته به گلزار کائنات
 نرگس برای بندگی او شتاب کرد
 چشم و رخی که نرگس و گل از حیای او
 گل آب شد ز حسرت و نرگس حجاب کرد
 ای خان و مان خراب چه بیداد میکنی
 با دیده که تربیت شیخ و شاب کرد
 ای بی ادب برو عرق انفعال ریز
 ورنه ترا نتوان بدعا غرق آب کرد
 آزار چشم دلبر ما لایق تو نیست
 همچون تو کیست این گذر ناصواب کرد
 چشم (رءوف) و دیده (بابا) مقام تست
 اکنون توان که دیده ما کامیاب کرد
 یارب کند به دیده ما زود انتقال
 دردی که چشم مست ترا پر ز آب کرد (۶)

(۸)

آه از غم بی نیازی یار
 فریاد ز دست جور دلدار

(۶) شیخ بابا ره سوول و مهلا ره ئووفی مهلا نه حمه دی صائب نه م پارچه
 شیعر دیشیان پیکه وه به بونهی چاویشهی شیخ نه جموددینه وه وتووه .

لیلای من از رم غزالت
دیوانه‌ترم ز قیس بیزار
از فتنهء جادوان چشمت
بیمارترم ز چشم بیمار
شادم به امید حرفی از تو
از لوم رقیب و طعن اغیار
یکبار گل رخت ندیدم
دیدم دوهزار نیش از خار
بر عاشق بی‌نوا گواهی
از بهر خدای حی دادار
عمریست فتاده بر در تو
شاید به سرم روی تو یکبار
جانا چه شود برغم زاهد
باری گذری به این گنه‌کار
تا چند خورم غم فراوان
تا چند کشم جفای بسیار
من طاقت هجر دلبرم نیست
ای وصل تو جان من نگهدار
فریاد ز بی‌کسی کسی نیست
حال دل من پیرسد از یار
سالی است ازو خبر ندارم
رنجور برفت از برم یار

در چاه زنج ببرد یا خود
در سلسلهء دو زلف طرار
گر مژده دهی بشارت آرد
دل گشت فدای پای دلدار
(بابا) سر و مال و جان خود هم
زین مژده دهد به آن خبردار

(۹)

ای مالک جهان نبوت توی امیر
وی پادشاه ملک ولایت توی شهیر
بر سرّ امر و نهی (کما هی) توی خبیر
ای مظهر فیوض الهی توی بشیر
وی مظهر مراد خدایی توی نذیر
☆ ☆ ☆

ای مقتبس ز شمس ضمیر تو انبیا
وی مقتبس ز بدر منیر تو اولیا
قطع نظر نموده ز خود جمله ماسوی
روز جزا به جز تو ندارند پیشوا
ای تو شفیع مطلق و من عاصی و اسیر
☆ ☆ ☆

روزی که يك قلم دو جهانرا یکی است شاه
این ملک و مال و عزت مردم شود تباه
واندم که هرکسی به شفیع برد پناه
با اشک سرخ و موی سفید و رخ سیاه
ماییم دست دامن و تو شاه دستگیر
☆ ☆ ☆

در گلشن هوا هوسی صرف کرده‌ام
در کلخن خطا نفسی صرف کرده‌ام
در نار سهو خار و خسی صرف کرده‌ام
عمر از هوای نفس بسی صرف کرده‌ام
بی طاعت و عمل تو رءوفی و هم ظهیر

★ ★ ★

ای خلعت شفاعت کبری توی و بس
روزی که پرسشی نکند هیچ کس ز کس
بر نقد طاعتی چو نداریم دسترس
از لطف عام خود تو به فریاد ما برس
تو منعم و کریمی و ما سائل و فقیر (۷)

(۱۰)

ای نفس بداندیش دمی بهر خدا باش
از بهر خدا تابع احکام قضا باش
با اهل جهان چند توان رنج کشیدن
یک لحظه هواخواه محبان خدا باش
اظهار تملق همه رسوائی محض است
زینهار دمی صبرکن ای نفس رضا باش
آسوده شو از کشمکش شهرت دوران
در گوشهء عزلت نفسی بی سر و پا باش

(۷) شیخ باباره سوول ئەم پینج خسته کی بهی له ته عریفی پیغه مبهردا وتوووه
دروودی خوی لی بی .

تا کی همه جا سلسله جنیان تکبر
این داعیه بگذار و انیس فقرا باش
از اهل جفا هیچ صفائی نتوان یافت
زینهار غبار قدم اهل وفا باش
برباد مده خاک خود از آتش آماں
سیلاب فنای خس و خاشاک هوا باش
اندیشه آهنگ بقا نیست کسی را
آماده تحریک دم تیغ فنا باش
بگذر ز خیال غم آشوب علایق
در هردو جهان عاشق بی برگ و نوا باش
از فتنه املاک مکن شکوه بی جا
مردانه بیا و هدف تیر بلا باش
خواهی که سرافراز شوی در همه عالم
با خواجه خود بنده بی روی و ریا باش
احرام ادب بند به طوف حرم دوست
لیک زنان خادم ارباب صفا باش
خواهی که مراد همه عالم شوی ای دل
از صدق مرید خلف الصدق (ضیا) باش
پاک ار کنی آیینهات از زنگ کدورت
جویای غبار قدم (نجم) هدی باش
از طرز ادب دور نباید شدن ای دل
هنگام حضورش عرق افشان حیا باش

گر میطلبی راه بسر منزل تحقیق
 از هستی موهوم درین بزم جدا باش
 ای صاحب ما قبلهء حاجات غریبان
 گاهی به کرم هم نفس اهل دعا باش
 گر جای تو تنگ است به غم خانهء دلها
 پایی بنه و مردمک دیدهء ما باش
 وابسته به لطف تو بود حاصل آمال
 از کار فرو بستهء ما عقده گشا باش
 (بابا) همه دم همچو (رءوف) از سر اخلاص
 در وصف ثنائیش گهرافشان ثنا باش
 هر چند که یک (خپله) نیرزد گهر نظم
 ای جائزهء گفتهء ما (شکر و چا) باش^(۸)

(۱۱)

برخوان همیشه نعت به نام محمدم
 تر کن زبان ز شربت جام محمدم
 با خال و حور و کاکل و غلمان مرا چه کار
 مرغ اسیر دانه او دام محمدم
 دیگر هوای روضهء رضوان نمیکنم
 از قمریان سرو خرام محمدم

(۸) شیخ باباره سوول و مهلا ره ئووفی مهلا نه حمه دی صائیب ، نه م پارچه شیعه ریشیان پیکه وه وتووه له بیاره .

از ناله‌ام بوجد در ایند قدسیان
 من عندلیب باغ مقام محمدم
 تا حشر اگر به هوش نیایم عجب مدار
 مست مدام بادهء جام محمدم
 از علو شان ناز بر افلاک میکنم
 تا خاکسار در گه و بام محمدم
 آمیخته چو شیر و شکر فکر خاطر
 تا در خیال مدح کلام محمدم
 در بحر فیض شد صدف گوهر یتیم
 قربان لفظ و معنی نام محمدم
 این بندگی به رتبهء شاهی نمیدهم
 فخرم همین بس است غلام محمدم
 بر صبح طعنه میزنم از صاف طینتی
 تا در پناه طرهء شام محمدم
 فردا که يك قلم دو جهان را پناه اوست
 امیدوار رحمت عام محمدم (۹)

(۱۲)

فارغ از پاس حیاتم ، در فنای بیخودم
 غافل از خویشتن تا مبتلای بیخودم

(۹) شیخ باباره سوول ئەم پارچه شیعره‌ی له ته‌عریفی پیغه‌مبه‌ردا وتووہ .

نیستی در عالم هستی بقای دیگر است
مطلق از قید تعلق ، در ولای بیخودم
عاشق مهجورم و یادم به جز معشوق نیست
خویشتن گم کرده دشت ولای بیخودم
گاه در امید وصل و گاه در بیم فراق
معتکف در مسجد خوف و رجای بیخودم
بر سماطم حاتم طائی گدائی میکند
ریزه‌خوار خوان احسان سخای بیخودم
مقتبس از شعلهء ادراک ما مهر فلک
ذرهء پروردهء فیض لقای بیخودم
در لباس فقر ناز پادشاهی میکنم
تا به زیر سایهء بال همای بیخودم
روح پاکم ، فارغم از نحس و سعد روزگار
از گروه قدسی اوج سمای بیخودم
پاکم از ظلمات ترکیب عناصر کرده‌اند
مظهر نور تجلای صفای بیخودم
طینتم آینهء تمثال نیکی ساختند
از بدی بیگانه‌ام ، من آشنای بیخودم
طعنه بر جام جهان بین میزند آینه‌ام
صورت نورم ، هیولای هوای بیخودم
آفرینم میرسد از فرش تا عرش برین
زادم و جن و ملک تا در ثنای بیخودم

از ناله‌ام بوجد در ایند قدسیان
 من عندلیب باغ مقام محمدم
 تا حشر اگر به هوش نیایم عجب مدار
 مست مدام بادهء جام محمدم
 از علو شان ناز بر افلاک میکنم
 تا خاکسار در گه و بام محمدم
 آمیخته چو شیر و شکر فکر خاطر
 تا در خیال مدح کلام محمدم
 در بحر فیض شد صدف گوهر یتیم
 قربان لفظ و معنی نام محمدم
 این بندگی به رتبهء شاهی نمیدهم
 فخرم همین بس است غلام محمدم
 بر صبح طعنه میزنم از صاف طینتی
 تا در پناه طرهء شام محمدم
 فردا که يك قلم دو جهان را پناه اوست
 امیدوار رحمت عام محمدم (۹)

(۱۲)

فارغ از پاس حیاتم ، در فنای بیخودم
 غافل از خویشتن تا مبتلای بیخودم

(۹) شیخ بابارده‌سوول ئەم پارچه شیعره‌ی له ته‌عریفی پیغه‌مبه‌ردا وتووہ .

نیستی در عالم هستی بقای دیگر است
مطلق از قید تعلق ، در ولای بیخودم
عاشق مهجورم و یادم به جز معشوق نیست
خویشتن گم کرده دشت ولای بیخودم
گاه در امید وصل و گاه در بیم فراق
معتکف در مسجد خوف و رجای بیخودم
بر سماطم حاتم طائی گدائی میکند
ریزه‌خوار خوان احسان سخای بیخودم
مقتبس از شعلهء ادراک ما مهر فلک
ذرهء پروردهء فیض لقای بیخودم
در لباس فقر ناز پادشاهی میکنم
تا به زیر سایهء بال همای بیخودم
روح پاکم ، فارغم از نحس و سعد روزگار
از گروه قدسی اوج سمای بیخودم
پاکم از ظلمات ترکیب عناصر کرده‌اند
مظهر نور تجلای صفای بیخودم
طینتم آینهء تمثال نیکی ساختند
از بدی پیگانه‌ام ، من آشنای بیخودم
طعنه بر جام جهان بین میزند آینه‌ام
صورت نورم ، هیولای هوای بیخودم
آفرینم میرسد از فرش تا عرش برین
زادم و جن و ملک تا در ثنای بیخودم

عاقبت (بابا) برای دفع علت‌های دل
شربت‌ی دادند از دارالشفای بیخودم
نالاه ما شور آهنگ سماع قدسیان
بلبل خوش نغمه رضوان سرای بیخودم
باکم از طوفان عصیان نیست در روز جزا
ناخدای کشتی لطف خدای بیخودم (۱۰)

(۱۳)

من گوی بلا دیده چوگان فراقم
حیران و سراسیمه میدان فراقم
از حال من شیفته حیرت خبری نیست
موج یم بی تابی عمان فراقم
ای شیفته فرگس فتان غزالان
بی‌پا و سر خنجر مژگان فراقم
ای مست شراب نگه یار قدح نوش
دریاکش پیمان‌ه پیمان فراقم
تو بلبل گلزار وصال و من غمبار
بی بال و پر گوشه زندان فراقم
تو زنده سرچشمه حیوان وصالی
من مرده هجرانم و بی‌جان فراقم

(۱۰) شیخ باباره‌سوول نهم پارچه شیعره‌ی بو مهلا مه‌حموودی بیخود
نووسیوه .

تو محرم بزم می وصل و من محروم
دردی کش میخانه هجران فراقم
بر ناله من گوش کن ای یار وفادار
آوازه پر شور نیستان فراقم
مینالم و این سوز نهان میکنم اظهار
دل سوخته آتش سوزان فراقم
از حسرت آن یوسف گم گشته عزیزا
ماتم زده کلبه احزان فراقم
گم گشته و آواره صحرای تحیر
حرمان زده بی سر و سامان فراقم
بر لوح دلم فاتحه یأس نوشته
استاد ازل طفل دبستان فراقم
آن بلبل حرمان زده گلشن وصلم
در کنج قفص مرغ خوش الحان فراقم
من قانعم از پیرهن یار به بویی
ای نور بصر ساکن کنعان فراقم
در باغ دلم جز گل پر داغ نروید
من لاله شیدای گلستان فراقم
آهم همه دوداست شرر قطره اشکم
ای وای که من مجمر نیران فراقم
مجنون صفتم با صف اشک و علم آه
خود پادشه ملک بیابان فراقم

پروانه بی بال و پریم از اثر هجر
شبهاست که من شمع شبستان فراقم
در می‌کده هجر دوصد جام لبالب
می‌نوشم و مدهوش خمستان فراقم
عمریست که در بیشه هجران غزالان
چون شیر ژیان سلسله جنبان فراقم
جنسم همه غم ، نقد متاعم الم و داغ
در سوق بلا تاجر دکان فراقم
خاکم همه برباد شد از آتش هجران
سیلاب بلا دیده طوفان فراقم
از نام و نشانم خبر ار هست و اگر نیست
(بابا) ی جفادیده حرمان و فراقم

(۱۴)

عاجز و بی سر و سامان غمم
جان من واله او حیران غمم
ای شه مصر ملاحهت رحمی
بنده بندی زندان غمم
گنجم و بر سر من مار فراق
ساکن خانه ویران غمم
بی تعلق ز هم شاه و گدا
بنده حضرت سلطان غمم

مورم و با علم آه دوان
آصف ملك سليمان غمم
گو جهان بحر کند سیل سرشك
نوحم و ساكن طوفان غمم
دیگر از آب سرشكم چه غم است
آتش كشتی عمان غمم
فارغ از سود و زیان دو جهان
هائم راه بیابان غمم
دست بر سفرهء حاتم نكشم
ریزه خوار نعم خوان غمم
از ازل آمده با داغ درون
تا ابد لالهء بستان غمم
بی خبر از نفس راه حجاز
همدم شور صفاهان غمم
مرکز گردش پرگار بلا
نقطهء جدول دوران غمم
یاد جمعیت كاكل تا کی
طرهء زلف پریشان غمم
گوشهء چشم به قیصر نكنم
خسرو محفل دوران غمم
رندم و گوش به سلطان ندهم
چاكر بندهء مستان غمم

رونق گلشن داغ جگرم
قطرهء بارش نیشان غمم
بی نصیبم ز می و جام طرب
مست پیمانهء پیمان غمم
فارغ از کشمکش قصر فلک
اختر طالع ایوان غمم
آفت قلب سپاه فرحم
فارس عرصهء میدان غمم
سربسرها داغ دلم از هجران
نقد سرمایهء دکان غمم
ناسخ جملهء احکام فرح
آیت معجز قرآن غمم
در ره هجر شدم گرد کنون
رفته از گردش دامان غمم
آه ازین آتش دل سوز آی وای
شعلهء مجمر نیران غمم
بنگر از معجزهء تیغ فراق
ماهیم و پاره ز کتان غمم
وین عجب تر که به گلزار سرور
بلبل کلخن ویران غمم
طائر قدسم و از داغ فراق
قمریء سرو گلستان غمم

این بین کز اثر سردی آه
جان و دل سوخته بریان غم
آه صد آه ازین بخت سیاه
تیره روز شب هجران غم
حال (بابا) ز من حیران پرس
عاجز و بی سر و سامان غم

(۱۵)

ای چای ، اگر راحت جانهای ، جفائی
نه نعمت عامی ، به خدا عین بلائی
گر آب حیاتی سمی ، گر لعل خزفوار
بدیمن زغن گر به مثل مرغ همائی
هرچند که در انجمن خلق عزیزی
بس خواری چو بر چشم شه عصر نیایی (۱۱)
محبوبی اگر در نظر مردم دنیا
مبغوضی چو متروک ز محبوب خدائی (۱۲)
دل گفت برو ترک کن این آرزوی نفس
(بابا) به حقیقت تو اگر طالب مایی (۱۳)

(۱۱) و (۱۲) مه بهستی له شیخ نه جموددینه که وادیاره چای نه خواردووه ته وه .
(۱۳) شیخ باباره سوول نه م پارچه شیعه ری بو به دناو کردنی چایی دناوه .
سه یید عه بدولقادر ناوی تالشی یش که فه قئی یه کی هاو پئی شیخ
باباره سوول بووه ، بهم جووره له وه لاما داکوکیی له چایی کردووه :

(بابا) متنفر اگر از حضرت مایی
دستت نرسد دامن وصلم ز گدائی

چوار خسته‌گی

فریاد ز کوی نیکوی دور شدیم
ای وای ز فیض باری مهجور شدیم
در بزم وصال سوختم از هجران
افسوس ز نادیدن او کور شدیم

حاشا اگر از عزت ما نقص و فتوری
حاصل شود از نفرت هر بی سر و پائی
گر محفل جمع‌است و گر منزل وحدت
بی فیض وجودم نبود هیچ صفائی
شوری به سرت از طرف ارچه نمانده‌است
در ذم چه کوشی و چنین سقله چرائی
در زمرهء عشاق خودت شهرهء آفاق
بنمودی به بی‌مهری و بی‌عهد و وفائی
آن شاه که در طبع شریفش نه عزیزم
مطبوع نباشد بر او هیچ غذائی

بادی شیخ عبدالکبری ئەحمەد پەندە

ئەم ذاتە کورپی سەبید ئەحمەدی کورپی سەبید موحەممەدی کورپی سەبید عەبدولپەحیمی میسری یە (۱) • لە خانەشور لە ناوچەیی باوەجانی نراوەتە بەر خۆیندن و پاشان کە تۆزی ئاوازایەتی هاتوووە بۆ شارەزور بۆ فەقییەتی و لە دینی ئەحمەد پەندە کە ئەوکاتە مەلا عەبدولپەحیمی چروستانەیی لەوئێ مەلا بووە لای شیخ مەعرووفی تیرگسەجار - دامەزراوە ، پاش ماوەیەك لەویشەووە چوووە بۆ هەلەبجەو لەوئێ لەگەڵ شیخ بابارەسوولی بێدەنی یەکتریان ناسیووە بوون بە برادەر و ئیتر پیکەووە خۆیندووینانە • پاش ماوەیەکی تر لە هەلەبجەووە پیکەووە چوون بۆ پەرس بۆ لای مەلا قادری مەلا مؤمن و لەوئێ خۆیندووینانە • لەگەڵی شیخ چوون بۆ قزرابات و پاش ماوەیەك لەوئێوە چوون بۆ سولەیمانی و لای شیخ بابەعەلی تەکیەیی دامەزراون • لە سولەیمانی یەووە لیک جیا بوونەتەووە و شیخ بابارەسوول - وەك پێشتر باسماز کرد - چوووە بۆ بیارە و شیخ عەبدولکەریم لە جی خۆی ماوەتەووە • پاشان ئەمیش چوووە بۆ بیارە و لەگەڵ شیخ بابارەسوول یەکیان گرتوووەتەووە ئەمیش لەوی دەستی کردوووە بە خۆیندن • تا پاش کۆچی دوایی کردنی شیخ مەعرووفی تیرگسەجار ، شیخ عەبدولکەریم کە ئەوکاتە جەمەولجەوامیەع

(۱) ئەم سەبید موحەممەدە کە بە حاجی موحەممەد مەشهور بووە ، لەگەڵ سوپای میسر کە چوووە بۆ حیجاز بۆ سەرپان کردنەووەی بزوتنەووەی وەهابی ، چوووە بۆ مەککە و مەدینە و لەوئێوە هاتوووە بۆ بەغدا و لەویشەووە چوووە بۆ ناوچەیی باوەجانی لە کوردستانی ئێران و لە دینی خانەشور نیشتەجێ بووە •

ئەخوئىنى ، بە فرمانى شىيخ نەجموددىن دەست لە خوئىندن ھەلئە گرى و ئەروا
بۆ تىرگسە جار لە جيى شىيخ مەرووف دائە نىشى و دەست ئەكا بە
دەرس پى و تەوھى فەقىيانو ئەبى بە پىش نوئىزى خەلك ، چونكە وەختى
خۆى كە شىيخ عەبدولكەرىم لە خانە شوورەو ھاتووہ بۆ ئەحمەد پىرندە ،
شىيخ مەرووف چاودىرى و سەرپەرشتىي كردووہ ، لە بەرئەوہ شىيخ
نەجموددىن بە مونسىبى زانىوہ پاش كوچى دوايى شىيخ مەرووف شىيخ
عەبدولكەرىم پىروا سەرپەرشتىي پى و شوئىنە كەى بكاو نەھىلى كوئىرئىتەوہ
چونكە مندالى گەورەى وای نەبوہ ئەم ئەركە بەجى بەئىنى .

شىيخ عەبدولكەرىم ئىنسانىيەتى رەوشت بەرزو دلسۆزى موسولمانانو
خزمەتگوزارى خەلك بوو . ئەو خزمەتەى ئەو بە منالانى شىيخ مەرووف و
بە تىكرای خەلكى ئەو ناوچەىەى كردووہ ، لە ھەموو كەسى ناوہ شىتەوہ .
بۆيە بەش بەحالى دانىشتووانى ئەو ناوچەىە ، نەك ھەر وەك مەلايەكى گەورە
يا وەك شىيخىكى باش و پى پىشاندەرىكى لىھاتوو ، بەلكوو ھەمىشە وەك
براىەكى دلسۆزىش تەماشای كراوہ .

شىيخ عەبدولكەرىم پاش دامەزرانى لە ئەحمەد پىرندەو ژن ھىنانو مال
پىكەوہ نانى ، پىوہندى جارانى لە گەل شىيخ بابارە سوولى بىدەنو لە گەل
مەلاكانى ھەلەبجەو دەور و پىشتى بەتئىتر كردووہ . ھەمىشە ھاتووچووى بۆ
بىارە بۆ لای شىيخ نەجموددىن و پاش ئەوئىش بۆ لای شىيخ عەلائوددىن
بووہو ، بى وچان لە گەل ئەو ھاورى يانەيدا بەدەم موسولمانانى ئەو
ناوچەىەوہ بوون بۆ چار كردنى ھەر گىروگرفتىك ھاتبىتە پىيان .

ئەم ذاتە لە ۱۳۶۱دا كوچى دوايى كردووہو تا دورا پۆزى ژيانى ھەر
لە ئەحمەد پىرندە ماوہ تەوہ .

شىيخ عەبدولكەرىم وەك مەلايەكى باش بوو ، دەستى شىعريشى ھەبوو .

به داخه وه شیعره کانی کو نه کراو نه ته وه ، به لام من چند پارچه یه کیم لایه ،
وا لیره دا بلاویان نه که مه وه .

(۱)

به کوردی :

ئه م دهرده تووشی من بووه ئه مپۆ له پرووی ههوا
چارهی چی به پیم بلین ئهی ره فیکانی باوه فا

هه رلا ئه چم چ جایی ئه جانب که قه وم و خویش
به دتر له ئه جنه بی له دهری خوی دهرم ئه کا

مه نفووری طبعی کافرو موسلیم وه ها بووم
پیم ناده نی بچم نه ئه ده یرو نه خانه قا

دهرمانی دهردی تو له لای منه بیچاره پیت بلیم
ههسته برۆ په نا به به ئه صحابی موصطه فا

گهر کافری موعانیدی صه د ساله یته لای
گورجی ئه یته موجه هیدو مه حره می خودا

(۲)

وه ره ئهی دل وه کوو په روانه بالی عیشق په یدا که
به دهوری شه معی شهرعی ئه نوهره صه د سۆز به رپا که

له طه عنه ی شیته کانی وه ک حو بارای رینگه لی گوم بوو
مه ره نجه و بی به یه ک شوعله هه موویان ته فرو توونا که

طه ره فداری شه ریعت شیره وه ک صیددیق و فارووقه
له حیزه فیلی ریوی بووله هه ب یا جه هل بی با که

ئەگەر باوەر بە من ناکەي وەرە تۆزى بە چاوى دىل
تەماشاي حوسنى ئىقدامى مودىرى وارماوا كە

دەسا ئەي ئەھلى فەضل و مەعرفەت ھەردەم بە سۆزى دىل
تەمەنناي نەصرەت و تەوفىقى ئەم ذاتە بکەن چاکە
قوبوولى كەي بە لوطفى خۆت خودايا ئەم تەمەننايە
بە حەققى ئەو كەسەي فەرمووتە پىي (لولاك لولاك) (۲)

(۳)

ئەمە چى بوو سولەيمانى وەھا پىر شىن و گىيانە
كە چى شادى و بەشارەت سەربەسەر پىر گىردى سەيوانە
ئەمە چى بوو كە زىندوو يەك قەلەم بى دەنگ و خاموشە
لەناو مردوو كە چى ھەر بەزەمە ، ھەر ئاھەنگە ، سەيرانە
ئەمە چى بوو كە ئەم قەبرە دوو وەدە سالانە وەك قەسرن
كە چى ئەم قەسرە شىرىنانى شارە وا پەرىشانە
چى يە پووش و پەلاشى گىردى سەيوان عەينى گولزارە
كە چى باغ و گول و گولزارى شار وەك شارى موورانە

(۲) مامۆستا مەلا قادرى سۆفى مەلاي فەقى جەنە ئەبى لاي حىسەن بەگى
حەسەن بەگى موخەممەد پاشا كە مودىرى ناحىيەي وارماوا بوو ، ئىجازەي
مەلايەتى بە مەلا حەسەنى شاترى ئەدا كە پاشان بە مەلا حەسەنى ھۆرپىن
ئەناسرا . حىسەن بەگ بەم بۆنەو ئەھەنگىك ئەگىرى و شىخ عەبدولكەرىمىش
لەسەر داواي مامۆستا مەلا قادر كە ويستوو يەتى قەدرزانىنى خۆي لە
پىاوەتى حىسەن بەگ دەربىرى ، ئەم چەند بەيتە ئەلى و ئەيدا بە يەك
لە فەقىكان لە كۆرى ئاھەنگە كەدا ئەخوئىتتەو .

له يهك مز گهوتو ته كيهو مه درسه كهس نايبي دهنگي
 نه (قد قامت) نه ياهوويي ، نه (بسم الله) نه سوبحانه
 له ههر قه بريكه وه گوي بگري ههروهك نه غمهي داوود
 سه داي ته كيري عيدو خوطبه يي ئاوازي قورئانه
 وه هام زاني منيش نهو حاله ته روئيايه نه بينم
 له بو ته حصيلي بيداري خوم هينايه جولا نه
 كه هوشم هاته بهر نه ختيك و پرسيم بوم موحه ققهق بوو
 نه مه ئاثاري كوچي شيخي عه صرو فه خري كوردانه
 چ شيخي ؟ چه زره تي باباعه لي ، عه للامه يي دهوران
 كه نه قصه گهر بليم عيلمى وه كوو دهريايي عه ممانه
 به فه يضى عيلمى نهو ره يبي به قورباني عولوومي بم
 فورووعو نه صلى نه م دينه وه ها خوش ره ننگ و ره بيانه
 به عيلمى نهو بوو نه م نه سراره شيرينانه ده ركه وتن
 به فيكري نهو بوو ده ره اتن هه موو نه م دوررو مه رجانه
 به ياناتي به ديعه ي بو مه عانيي موشكيل و مه خفي
 به نه حوي بوو كه سه رفي لي نه بوو نه شكالي بيگانه
 كه لامى وا به حيكمت سه وق نه فه رموو بو عه قيدو دين
 موعانيد دائه ما له م ته رزه ته فسيره و چه ديثانه
 له پاكيي طينه تي چي بليم ؟ مه لهك چه يران نه بوو نه يوت
 چي به نه م روحي مه حضه وا له فه ردی نه وعى ئينسانه
 هه زارو سيصه دو په نجاوو تو شيخ هيجره تي فه رموو
 به عه زمي سيبه ري نهو تاقه سه روي باغى نه كوانه

ته قاضای ئەم ھەموو تەحقیقی عیلم و خزمەتی دینە
بە ئی ئەیلی جیواری ھەزرەتی شاھی رەسوولانە
بە قوربان گەر بلییم تۆ مردووی لال بێم وە کوو لالە
خەلاتی زیندویی قەطعیت لە مەولاو و لە سەر شانە
بە ئیمە گەر بلیین مردوو لە پاش تە شریفی تۆ ھەققە
کە قووتی ژینی پۆچی ئیمە بۆ ئەو بە حری ئیحسانە

یەقینە تۆ مەقامت جەننەتی فیردەوسی عولیایە
مەقامی ئیمە ھەم مەعلوومە بی تۆ قەعری زیندانە
لە ئەم زیندانی یانی خۆتە قەت غافل مە بە قوربان
لە حالی عەبدی خۆپرسینە وە شیوەی بزورگانە
غەمت لایە ، فەرەح بیتە دلت (فانی) کە نووری ئەو
لە جیگایە وە کوو خۆری درەخشان پرتە و ئەفشانە (۳)

(۴)

لە پاش دەرچوون لە دەستی بە فرو باران
بە لاوازی و کەمی ئینسان و ھەیان
بە لاقرتی سوئالم کرد لە شوانی :
چی بە تەئریخی ئەم سالە برا گیان ؟

(۳) شیخ عەبدولکەریم ئەم پارچە شیعرە ی بۆ لاواندەوہی شیخ باباعەلیی
تەکیەیی و تووہ کە یەکیک بووہ لە مەلا گەورەکانی سولەیمانی .

به صدها نَفَسِ وِوَس و حَسْرَتِ جَوَابِي دَاوِه
« سِيَا سَالِيكِي پِيَس و ، عَشْرَتِ نَامَان » (٤)

(٥)

به فارسی :

ای دل گم گشته خون شو ، عالمی برباد شد
گریه کن ای دیده ، صبر از دل که بی‌بنیاد شد

سینه آتش گِیرو خَاشَاك وجودم را بسوز
تیز شو آتش که آه و ناله‌ات امداد شد
ای کف افسوس رو بر زانوی غم حلقه شو
غم مخور پیشانی عجزت دگر املاد شد

نالهء مَوَاجِ رو در شهر غم آواز ده
يَك قَلَمِ شَادِي زَمَلِكِ خَاطِرَانِ نَاشَادِ شَد

ای چمن رو خَاكِ بر سر کن تو سرو خویشرا
کز میان باغ دین آن قامت شمشاد شد

آنکه از بازوی سعیش در طریق مصطفی
خانقاه و مدرسه از علم و دین آباد شد

(٤) زستانی سالی ١٣٤٣ (١٩٢٥) زستانیکی تووشو سهخت بووه . شیخ
عبدالکهریمیش نهم پارچه شیعره‌ی بو یادکردنه‌وه‌ی نهو زستانه داناوه .
دوا نیوه‌به‌یتی پارچه شیعره‌که به حیسابی حوروونی نه‌بجهد سالی
١٣٤٣ نه‌گریته‌وه به‌مه‌رجی و شه‌ی (عشرهت) به ری‌نووسی کون واته
به (عشرت) بنووسری . (پیس و ایش به شیوه‌ی قسه‌کردنی هندی
ناوچه‌ی کورده‌واری واته (پیس بوو) . نهم پارچه شیعره‌مان له‌رووی
فوتوی که شکوکه‌کهی مه‌لا عه‌زیزی ری‌شاوی نووسیوه‌ته‌وه .

آنکه از اکسیر فیضش هر که را يك ذره یافت
زرّ خالص گشت و از زنگ هوا آزاد شد
گرچه کوه بیستون جهل بالا گیر بود
بهر تخریش چه شیرین تیشهء فرهاد شد
از حوادث هر که دیدی منکر معروف خواند
بی نوایان را که هر جا اهل استمداد شد
وضع را اندر بیان دین به نحوی صرف کرد
از زبان منکران عهد هم آزاد شد
تا شد آن خورشید برج معرفت غایب ز خلق
از میان اهل دین خود محشری ایجاد شد
مستقیم اندر شریعت ، بهره مند اندر طریق
چون ضیاء نجم دین آن رهبر امداد شد
هر کرا از همت فاروق ثانی پرتوی
شد نصیب از غم برست و هم چو او دلشاد شد
طالبان علم خاموش و مریدان در خروش
وای بر حال همه از دستشان ارشاد شد
منع درویشان مکن از ناله و آه و فغان
آه صد آه از جهان آن مرکز ارشاد شد
گرچه از خدمت جدایم ، لیک از لطف خدا
خاطرم با منکرانش خصم مادرزاد شد
گریه کم کن (فانیا) ، همت ز نجم الدین طلب
آنکه از فرموده اش این بیت شیرین یاد شد

منکر از من چون جدا شد خویش را داند که او
زیر بار نفس و شیطان خسته و بیمار شد
او چو از شغل خدا يك لحظه آسایش نداشت
رمز تاریخش ز حرف (شاغل) ایجاد شد (۵)

(۶)

این چه غوغائی است می خیزد ز ارکان جهان
شور محشر شد هویدا در میان انس و جان
واله و سرگشته و حیران و در جوش و خروش
شاه و سلطان ، میر و خاقان ، جمله پیر و جوان
چشمه چشم صفای مهر از غم پر کدور
نقطه حال جفا بر سینه مه شد عیان
از تنور دیده شد بسط زمین طوفان اشک
سرخ شد از جوش سیل خون دل هفت آسمان
رونق باغ صفا از آه مردم شد خراب
رنگ گل از ناله بلبل برفت از بوستان
لاله خونریز است از آه دل و گل سینه چاک
زخم خار صد جفا در پرده دل باغبان

(۵) شیخ عبدولکهریم ثم پارچه شیعه‌ی به‌بونه‌ی کوچی دواایی شیخ
مه‌رووفی نیرگسه‌چاره‌وه و تووه . پسته‌کانی و شه‌ی (شاغل) به حسابی
حوروفی نه‌بجه‌د نه‌که‌نه ۱۳۳۱ که سالی کوچی دواایی کردنی شیخ
مه‌رووفه .

شد پریشان خاطر مجموع اعیان زمین
گرد حسرت بر جبین بنشست ارکان زمان

کاکل مشک جهان بیریده از تیغ جفا
سنبل زلف بتان پژمرده از باد خزان

از خرد پرسیدم این غوغا و آواز حزین
گریه بر لب ، دست بر سر ، گفت هان ای بی نشان

آفتاب برج عدل و ماه اوج سلطنت
شاه جم جا ، میر والا ، سایه نوشیروان

فخر ملت ، تاج سطوت ، زینت تخت و نگین
مهر رفعت ، زیور شوکت ، سلیمان زمان

اشک بخش خسرو و حسرت ده کاووس و کی
پنجه بر پیچ اسد ، خون ریز صد چون قهرمان

شیر میدان ، شاه ایران ، رستم میدان جنگ
آفت قلب سپاه ، آشوب جان دشمنان

کنز احسان ، بحر عرفان ، خادم پیر و مرید
قلم دولت ، سعد ملت ، راحت روح روان

زین معما پرده برداریم دل خون شد ز سوز
تابع خیر البشر ، نور بصر ، سرکار خان

(مصطفی) نامش بسان نام فخر المرسلین
مرغ روحش شد طفیل او به گلزار جنان

در میان کافران مانند شاه کربلا
جان به جانان داد و از دنیای فانی شد نهان

از سوار برگ ماتم شد جهان شام غریب
گرد گل از خون شفق در مشرق روی بتان
کاش هنگامی که تیرش از نیام آمد برون
دست دشمن خشک و قامت خم شدی همچون کمان
کاش آن روزی که گنگون شد زمین از خون او
میدریدی تیغ قدرت سینهء داود خان
کاش آن وقتی که شد غلطان خون آن شهسوار
پایمال سیل قهر حق شدندی کافران
زین جفا از ابر تا روز جزا خون میچکد
میر میران مصطفی شد کشتهء شیطانیان
آسمان جور و ارض معدلت بی نور ماند
از غروب پرتو مهر رخ آن نوجوان
از وفاتش سبعةء سیاره بی تاب و قرار
در عزایش چشمهء چشم ثوابت خون چکان
ابر بر ناکامی او آنچنان بگریست زار
خانهء اهل جهان از سیل خون شد بی نشان
ریخت چندان اشک حسرت عرش بر بام فلک
گشت بهر جوی خون چشم کواکب ناودان
حسرتا شد ملك ایران بی نظام از فوت او
مهوشان بی ناز و جمع خانمان بی خان و مان
خواهم از تیغ غضب جان و تنش صد پاره باد
آنکه باعث گشت بهر این جفای بیکران

(فانیا) زین سوز دیگر خامه‌را کوتاه کن
مرغ و ماهی سوختند از آتش آه و فغان
بهر تاریخش فروشد فکر در بحر خیال
نیل بر سر ، ناله در دل ، دیده گریان ناگهان
خامهء دست قضا بر لوح خاطر زد رقم
رمز سالش (خیمه زد بر مأمن دار الامان)^(۶)

(۶) شیخ عبدالکهریم ئەم پارچه شیعردی بۆ لاواندنه‌وه‌ی موسته‌فا خانى قوبادى وتوووه که له جهنگی قه‌لخانیدا کوژراوه . رسته‌ی ناو دوو که‌وانه‌که له نیوه‌ی دووه‌ه‌می ئەم به‌یتهدا ، به‌حیسابی حورووفی ئەبجهد ئەکاته ۱۳۳۷ که سالی کوژرانی موسته‌فا خانه .

بادی مهلا قادری سوئی

ٺم ذاته کوری موحه ممه دی کوری سه فہری کوری ٺحمہ دی کوری
موحه ممه ده ، ٺچیتہ وه سہر (وہلی) ناویک و لہ مہ وه ئیستا نہ وهی ٺم پیا وه
ہم موو بہ (ہوئی وهلی) ناسراون •

ٺم (ہوئی وهلی) یہ بہر لہ وهی جافی مرادی بیٹہ گہرمیان لہ ناوچہی
(دزیایش) نیشته جی بوون و جارو باریش پویشتون بو دہوری (کانی
بہردینہ) و (بیسہ لمین) و گہلی جاریش لہ (گولان) ی تریکی (فہقی جنہ)
ماونہ تہ وه • کہ واتہ ٺمانہ لہ جافی مرادی نین ، بہ لام بہ هوئی ٺن و ٺن خوازہ وه
لہ گہل ہوئی (شتری) ئیستا وایان لی ہاتو وه بہ بہ شیک لہ وان دائہ نرین و
لہ خیر و شہرا بہ یہ کی ٺناسرین •

باوکی ماموستا مهلا قادر لہ دئی (ژالہ ناو) دانیشتو وه • مهلا قادر
ہہر بہ منالی تراوہ تہ بہر خویندن و پاشان کہ فامی پیدا کردو وه چو وه
بو بیارہ بو خویندن و تا بو وه بہ مهلا خویندو و یہ تی و ہہر لہ بیارہیش
ئيجازہی و ہر گرتو وه لای ماموستا مهلا قادری گہورہ و پاش
ئيجازہ و ہر گرتنیش ہہر لہ بیارہ ماوہ تہ وه و ٺنی نہ ہیٹا وه تا لہ سالی ۱۳۳۳ دا
لہ سہر دہمی شیخ نہ جمود دیندا و بہ فرمانی ٺہو بہ مهلا یہ تی چو وه تہ
کانی کہ وهی شہ میران و (۱) لہ ناو عہ شرہ تی (یہ زدان بہ خشی) دا بو وه بہ مهلا و

(۱) ماموستا مهلا قادر ، پاش کوچی دواپی شیخ عہ بدو لالی شیخ موحہ ممہد
ٺمینی عہ بابہ یلی پی بو وه بہ مهلا ی کانی کہ وه . ٺم شیخ عہ بدو لالیہ مهلا و
مودہ پریس و شاعیر و نازناوی (جہ فایی) بو وه . دیوانیکی شیعی ہہیہ
لہ م دواپی یہ دا لہ لایہن شیخ موحہ ممہد علی قہرہ داغی یہ وه لہ چاپ دراوہ .

پاش ماوه یه کی کهم زینهت خانی کچی حاجی مهلا عهزیزی وازۆلی هیناوه که جافی هاروونی بهو ، به دهرس وتنهوهو ئامۆژگاری کردنی موسولمانانهوه خهریک بووهو فهقیی بههرمهندی زۆری وهک مهلا فهتاجی کاگردهلی و مهلا فهزوللای تالشی لای خویندوو یانهو پیگه یشتون •

پاش چه ند سال مامۆستا مهلا قادر کانی کهوهی به جی هیشتوووهو باری کردوووه بۆ (فهقی جنه) له ناحیهی وارماواو لای حوسهین به گی حهسهن به گی موحهمه د پاشای جاف بووه به مهلاو لهوئیش ههر خهریکی پیگه یاندنی فهقی و ئامۆژگاری کردنی موسولمانان بووهو نزیکه ی بیست سال لهوئ ماوه تهوه ، ئهوجا باری کردوووه چووه ته دئی (بانی خیلان) و مزگهوت و مهدرسه ی تیا کردوووه تهوهو تا له مانگی رهبعولثانی سالی ۱۳۷۲ (۱۹۵۳) دا کۆچی دوایی کردوووه - ههر لهوئ ماوه تهوه •

مامۆستا مهلا قادری صۆفی یه کی بوو لهو کهسه نایابانهی که سهرانسه ری ژیا نی خویان بۆ خزمهت کردنی موسولمانان سهر فئه کهن • مالی هه میشه وهک دیوه خان وابوو • زۆرتری مهسره فی فهقیکانی له گیرفانی خۆی بوو • بهشیکی زۆری وهختی له هاتوچۆی ئه م لاو ئه ولادا بوو بۆ چار کردنی گیروگرتی ناوخه لک و ئاشت کردنه وهی ناکوکانو دۆستی کردن له ئیوانیانا ، سهره رای خواپه رستی و جی به جی کردنی ئه ر که ئایینی یه کانی به رابه ر به موسولمانانو وه لام دانه وهی پرسی شه رعی له هه موولایه که وه • هه میشه بهر له رۆژبوونه وه له مزگهوت ئاماده ئه بوو و ئیوارانیش تا پاش نوژی خهوتنان نه ئه گه رایه وه بۆ مال •

ئه و پیه وندی دۆستی بهی له گه ل شیخ نه جموددین بوو یه تی زۆر به تین بووهو زۆر کات له ژووره بچوو که که یا به سه ر پاه کانه کانی دالانی خانه قای بیاره وه که ئه چی بۆ مهدرسه و حوجره ی فهقیکان ، پیکه وه دانیشتون • ئه و

دۆستایه تی بهی له گه‌ل شیخ عه‌لا ئود دینیش هه‌ر بوو و هه‌موو سالی ئه‌هات بو
بیاره بو سه‌ر لیدانی و هه‌ر چه‌ند نامه‌ی بو ئه‌نووسی ، ئه‌م چوار خسته‌کی به
جوانه‌شی له سه‌ره‌تای نامه‌که‌یه‌وه بو ئه‌نووسی :

همه‌ بیگانگان چنان داند
که منت آشنای در گاهم
ترسم ای میوه درخت بلند
که نیایی بدست کوتاهم

وه‌ك زانیومه ناوانانی مامۆستا مه‌لا قادر به (سۆفی) بو جوی کردنه‌وه‌ی
بووه له (مه‌لا قادری مه‌لا مؤمن) واته‌ باوکی ئه‌و ناوی مه‌لا مؤمن بووه‌و
باوکی ئه‌م ناوی سۆفی موحه‌مه‌د بووه . بیستوو شمه‌ بۆیه‌ و ناو نراوه‌ چونکه
هه‌ر له سه‌ره‌تای فه‌قی به‌تی به‌وه سولووکی کردوووه‌و بووه به سۆفی و هه‌ر
له‌خۆیشیا سۆفی مه‌شرب بووه .

یادی مهلا مه عمرودی موفتی "بیخود"

مهلا مه حموودی بیخود کوری مهلا موحه ممه دئه مینی موفتی سوله یمانی کوری مهلا نه حمه دی موفتی مه شهوور به (چاوماری) کوری مهلا مه حموودی دلیژیه بی به که له گه ل شیخ مه عرووفی نو دی پیکه وه موده پرپرسی مز گه وتی گهره ی سوله یمانی بوون .

بیخود له سالی ۱۲۹۶ ی هیجره تدا له سوله یمانی هاتوو ته دنیا وه له مه دره سه و مز گه وتی خو یان و هه روا له مه دره سه به ناووبانگه کانی تری سوله یمانی خویندوو یه . ماوه یه کیش له پینجوبین لای مهلا عه بدولپرهمانی پینجوبینی و ماوه یه ک لای مهلا قادری گهره ییش له بیاره خویندوو یه . هه ر له و ماوه ی له بیاره خویندنه یدا پیوهندی رۆحیی له گه ل شیخ نه جموددین په یدا کردوو وه بووه به یه کئی له موریده جانانه کانی . ماوه یه کیش له هه له بجه بووه به (حاکم) و ماوه یه کیش له گه ل ره فیک حیلمی و زیوهر مامۆستایه تی کردوو . سه رده میکی زۆری ته مه نی له هه له بجه به سه ربردوو تا مهلا عه بدولعه زیزی موفتی کاکئی له ۱۳۶۶ دا کۆچی دوایی کردوو ، نه و جا گه راره ته وه بو سوله یمانی و له جیگه که ی نه و دانیشتوو ، تا له سالی ۱۳۷۶ (۱۹۵۵/۸/۲۵) دا کۆچی دوایی کردوو (۱) .

(۱) تا من له بیاره بووم و بیخود له هه له بجه بوو هه رچه ند بچوومایه ته هه له بجه له گه ل نه وو مهلا کانی هه له بجه پیکه وه رامان نه بوارد . که پاش گه رانه وه ی بیخود بو سوله یمانی ، منیش له ۱۹۵۱ دا بیاره م به جی هیشته و چوومه سوله یمانی ، دۆستایه تیمان له جارن به هیزتر بوو و هه موو

ههفتهیهك ئهچوومه لای . بهداخهوه كه كوچی دوایی کرد من له
سولهیمانی نهمابووم و گواستبوومهوه بو کهرکوک . ههوالی مردنی زۆری
نارهحت کردم . له دوورهوه بهم پارچه شیعره لاواندمهوه :

بێخوده یا باخوده ، بێهۆشه یا هوشیاره دڵ
نووستوووه و چاوی له خهودایه ، وهیا بێداره دڵ
ئهم سهعاته روژه یا شهو بوچی بهرچاوم رهشه
یا دهمی هیجرانه ، بویه عاجزو غهباره دڵ
دووکهله ههستا له سینهم تالی کرد سهفحهی جیهان
یا گری ئاگری جهفای لی بهربوووه و پر ناره دڵ
یاوه کوو بیستووومه (بێخود) مهنبهعی عیلم و ئهدهب
ئهو عهزیزی میسری روچه لهو پرو سهرشاره دڵ
رهختی کوچی بهستو رووی کرده بیابانی بهقا
یانێ لهم دارولفهناي خاوهن جهفا بێزاره دڵ
کوچی بێواده له زومرهی یاوهران و دوستان
یانێ ناچاری قهزای فهرمانی بێئینداره دڵ
پینجهمی مانگی موچهپرهم بوو تهمی ئهم ماتهمه
یانێ هاودهردی شههیدی کهربهلای ئازاره دڵ
کوچی خیرت بێ برا بو دیدهنی دلداره کان
بو لیکای (باباره سوول) و یاره کهی ئهفگاره دڵ
دڵ بهئیش و موبتهلایه ، ئیشی بهم چهرخه نییه
یانێ لهم بازاره دا بێ کاسبی و بێ کاره دڵ
تال بووه لیم کاکي من سهیرانی گولزارو چهمن
چۆن به بێتو طالیبی دهشت و دهرو گولزاره دڵ
بێ سهرو بێ سهروهرو بێ غه مخۆرو بێ یاوهرم
بێ چه بیبو و بێ طه بیبو خهستهوو بیماره دڵ
ههه له شهوق و ذهوقی تو بوو لهم ههموو غه مباری یا
وام نهزانی مهست و سهرمهستی گولی بێ خاره دڵ
چی بوو ئهم سهکته که سهکتهی دا له زهوقی دوستان
یا مهگه جیی تیری تهقدیرو قهزای قههاره دڵ

- بیخود ئینسانیکی پاک مه شرب و دل پرووناك و كردار چاك بوو .
- دل فراوان و دهس بلاو بوو . باوه رناكهم كهس له ووه و نازاری پی گه یشتی .
- له ته ماعی دنیا دوور بوو . تا مرد هه ر به ره به نی ژیا نی به سه ربرد .
- بیخود شاعیریکی پایه بلند بوو . شیعی به کوردی و فارسی زوره .
- دیوانه که ی له لایه ن موحه ممدی کورمه و به یارمه تی عه بدولر حمان موفتی
- برازای له ۱۹۷۰ دا له چاپ دراوه (۲) ، به لام هه موو شیعه کانی تیا نی به .
- لیره دا به مونسبی نه زانین چه ند پارچه شیعی بلاو بکهینه ووه که له دیوانه که یدا
- بلاو نه کرا و نه ته ووه .

دل که مه حرووم بوو له بینی باغی رووی تو کاکي خۆم

هه رچی باغاته له لای وهك شوره کات و خاره دل

بینی یارانت نه دا (باباره سوول) ، (عه بدولکه ریم)

بۆیه دایم وای نه زانی هه ر له لای دلداره دل

ناوی (نامی) ی تۆیه ویردی دایمی (عه بدولکه ریم)

وه قفی فیکری تۆیه خاطر خاوه نی نه سراره دل

مه طله عی سالی هه زارو سیصه دو چه فتاوو شهش

نه و ده مه ی پر بوو له ئیش تا ئیسته وا بیماره دل

(۲) جیتی خۆیه تی لیره دا هه له یهك راست بکهینه ووه که له دیوانه که یدا
رووی داوه ، نه ویش نه و ته که له سه ر پارچه شیعی :

(بحمد الله) دلی ده ریایه خادیم

مه عانیی لوئوئی لایه خادیم

نووسراوه بیخود بۆ سه یید عه لی ره فیقی (خادم السجاده) ی نووسیوه .

له راستیدا ، وهك وهختی خۆی ماموستا موحه ممد چه ویز له نامه یه کی

پر له مه علووماتدا بۆ موحه ممدی کورمی روون کردوو ته ووه ، بیخود

نه و پارچه شیعه ی بۆ حاجی میرزا عه بدوللای کۆبی نووسیوه که نازناوی

شیعی (خادیم) بووه و زۆر دۆستی بیخود بووه . شایانی وتنه خادیمیش

به پارچه شیعیکی جوان وه لامی بیخودی داوه ته ووه که سه ره تاکه ی

نه مه یه :

له عیشقی چه زره تی مه ولایه بیخود

سه ری پر نه شه یی سه ودایه بیخود

(۱)

(بحمد الله) که میعماری ئەزەل کۆیهی تەماشای کرد (۲)
به صونعی سەرمەدی خۆی دائیرهی ئەوقافی ئاوا کرد
دەمی بوو تووشی عیلهت بووبوو ئەوقافی قەزای کۆیه
قەدەر کردی که دوقتۆریکی هیناوی پیتی موداوا کرد
خودا وهك بووعهلیی سینا که (سەید هادی) پی بوو نارد
به قانونی شینا ئالام و دەردی تەفرو توونا کرد
له پاش مزگهوتی گه وره و ته کیه دەستی کرده ئینشائات
له ناوشارا نزیك حهفتا دوکانی تازهی ئینشا کرد
که ئەم بازاره وهك قەسری بههشتهی بوو دروست کردن
زهمانی حوورو غیلمانی سەراپا پر له طووبا کرد

(۳) بیخود ئەم پارچه شیعرهی بهبۆنهی ئەوه وه داناوه که مهئمووری ئەوقافی
ئەو سەردەمهی کۆیه که ناوی سەید هادی بووه و خزمی بیخود خۆی
بووه له سالی ۱۳۵۴ دا چاخانهیهك و شهست و چوار دووکان و چوار سهكۆ
له تەنیشت مزگهوتی گه ورهی کۆیه وه به پارهی ئەوقاف بوو سوودی ئەو
مزگهوتە ئەکاته وه . ئەم پارچه شیعره هەرچهند له دیوانه کهی بیخوددا
نییه ، بهر له به چاپ گه یاندنی دیوانه که له ژماره (۱۰) ی سالی (۱) ی
گۆقاری (پرووناکی) دا بلاو کراوه ته وه که له ۲۵ ی نیسانی ۱۹۳۶ دا
دەرچوو . پاش دەرچوونی دیوانه کهیش له ژماره (۳۰) ی سالی (۷) ی
پۆژنامهی (هاوکاری) دا بلاو کراوه ته وه که له ۲۳/۱/۱۹۷۶ دا دەرچوو
[بوو زانینی زۆرتر له بارهی ئەم پارچه شیعره وه بروانه ره ژماره ی ناوبراوی
پۆژنامهی هاوکاری ، وتاری «دیوانه کهی بیخود و پارچه شیعریکی
دۆزراوهی» که مامۆستا کهریم شارهزا نووسیویه] .

ئەگەر لوطفی بیی مافهوق ئیتر شایانی تهر فیعه
 که چونکوو بۆ حوکومەت واریداتی زۆری پەیدا کرد
 لە سایە ی پراتییی مافهوقه ئەم مه ئمووری ئەوقافه
 لە کۆیسنجاق کهوا فهوقی وەزیفه ی خۆیشی ئیفا کرد
 چ مافهوقی ؟ که وهك پۆسته م له مهیدانی دلیری دا
 به تیغی جه وههری دیوی سپی زولمی یه کالاً کرد
 وهلی نیعمەت مودیری عام (کوبه یسی) عیسهیی دهوران
 (په ئووف) به گ یه عنی ئەو ذاته کهوا ئەوقافی ئاوا کرد
 که (بیخود) سالی ته ئریخی له مامۆستای خیره د پرسی
 له شیوه ی فارسیی لادا ، به کوردیی تازه ی ئیملاً کرد
 به صه د ته حسین جه وابی دایه وهو دهسته و دوعا فهرموی :
 « مووه فقهق هه ر بژی (هادی) وهك ئەم بازاره ی ئینشا کرد (۴) »

به فارسی :

(۲)

چرا در مزرع دل تخم مهرم کاشتی ، رفتی
 مگر از حاصلاتش دسترا برداشتی ، رفتی
 تو خود چون گل شدی در جنت قادر کرم شادان
 مرا در دوزخ غم خاررا پنداشتی ، رفتی

(۴) بۆئهو دی پیتەکانی ئەم نیوه شیعره به حیسابی حورووفی ئەبجهد
 ۱۳۵۴ یان لی ده رچی که سالی دروست کردنی چاخانه و سه کوو
 دوو کانه کانه ، پیویسته نیوه شیعره که بهم جووره بنووسریته وه : « موفق
 هه ر بژی هادی وهك ئەم بازاره ی انشا کرد » .

نشستی چون هما بر شاخسار روضهء مقصود
به قاف عزلتم عنقا صفت بگذاشتی ، رفتی
وصالترا وجودم هست چون شیر علم لرزان
مرا تا رایت هجران بدل افراشتی ، رفتی
به اشك گرم و آه سرد (بیخود) از غمت گوید
چرا در مزرع دل تخم مهرم کاشتی ، رفتی (۵)

(۵) وهختی خۆی پاش دەرچوونی دیوانه‌که‌ی بیخود ، دۆستی خۆشه‌ویستمان
شیخ حوسه‌ینی شیخ عوثماني شیخ مه‌رووفی نیرگسه‌جار ئەم پارچه
شیعره‌ی بۆ ناردین . له‌م‌دوایی‌یه‌شدا له‌که‌شکۆله‌که‌ی مه‌لا فه‌تاحی
کاگرده‌لیدا دیمان‌ه‌وه‌ که‌ فۆتۆپیه‌کی لای دۆستی خۆشه‌ویستمان شیخ
عه‌لی قه‌رده‌اغی‌یه‌ ، مه‌لا فه‌تاح خۆی له‌سه‌ری نووسیوه‌ له‌گه‌ل بیخود
له‌که‌رکوک پیکه‌وه‌ خۆیندوو‌یانه‌ ، پاشان ئەو که‌رکوک‌کی به‌جی هیشتوو‌ه‌و
چوو‌ه‌ بۆ قادرکه‌ره‌م ، بیخودیش یادی کردوو‌ه‌ته‌وه‌ ، ئەم چه‌ند شیعردی
له‌که‌رکوک‌ه‌وه‌ بۆ نووسیوه‌ . شایانی وتنه‌ شیخ‌عه‌لی قه‌رده‌اغی ،
له‌باره‌ی که‌شکۆله‌که‌ی مه‌لا فه‌تاح‌ه‌وه‌ ، وتاریکی له‌ ژماره‌ ۱۲ - ۱۳ ی
پاشبه‌ندی کوردی رۆژنامه‌ی عیراقدا بلاو‌کردوو‌ه‌ته‌وه‌ که‌ له‌ شوبات و
مارتی ۱۹۷۸دا دەرچوو‌ه‌ ، ئەم پارچه‌ شیعره‌ی تیا نووسیوده‌ته‌وه‌ .

پیرست

لاپهړه	بابهت
۵	به شی یه کهم — شیخه نه قشبه ندی یه کانی ههورامان .
۷	یادی شیخ عثمان سیراجوددین .
۷	له دایک بوونی شیخ عثمان و پشت و بڼه چهی .
۹	خویندنی شیخ عثمان سیراجوددین .
۱۲	تهریقته وهرگرتنی شیخ عثمان له سهر دهستی مهولانا خالیددا له بهغدا .
۱۳	گهړانه وهی شیخ عثمان بو سوله یمانی له خزمه تی مهولانا دا .
۱۴	گهړانه وهی دیسانه وهی شیخ عثمان بو سوله یمانی له خزمه تی مهولانا دا .
۱۵	گهړانه وهی شیخ عثمان بو ههورامان .
۱۶	دهوری شیخ عثمان سیراجوددین پاش کوچ کردنی مهولانا بو شام .
۱۷	هاتنی شیخ عثمان بو خانه قای مهولانا له سوله یمانی به تکای نه حمده پاشای بابان بو ماو دیکه .
۲۱	ناوی هندی له خهلیفه کانی شیخ عثمان سیراجوددین .
۲۸	دارایی و باری گوزه رانی شیخ عثمان سیراجوددین .
۳۰	سه فهره کانی شیخ عثمان سیراجوددین .
۳۱	خیزان و مناله کانی شیخ عثمان سیراجوددین .
۳۵	کوچی دواایی شیخ عثمان سیراجوددین .
۳۶	لاواندنه وهی شیخ عثمان سیراجوددین له لایه ن هندی له شاعیرانی سهرده مهوه .
۴۳	نامه کانی شیخ عثمان سیراجوددین .
۴۴	نامه ی یه کهم — بو کاک نه حمده دی شیخی نووسیوه .
۴۵	نامه ی دووهه م — بو سهید عه بدولر دحیمی تاوه گوژی (مهوله وی) ی نووسیوه .

۴۷	نامه‌ی سیپه‌م - بۆ حاجی موحه‌منه‌دی سمیرانیی نووسیوه .
۴۸	نامه‌ی چواره‌م - دیسان بۆ حاجی موحه‌منه‌دی سمیرانیی نووسیوه .
۴۹	نامه‌ی پینجه‌م - بۆ موریدانی ناوچه‌ی جوانرۆی نووسیوه .
۵۱	نامه‌ی شه‌شه‌م - بۆ مه‌لا عومه‌ری عومه‌رگوبه‌تی نووسیوه .
۵۲	نامه‌ی چه‌وته‌م - به‌مه‌به‌ستی روون‌کردنه‌ودی ئامانجه‌کانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی بۆ هه‌موو زانایان و گه‌وردپیاوان و موسوگلمانانی سه‌رده‌می نووسیوه .
۵۳	چه‌ند نامه‌یه‌کی مه‌ولانا خالیدی نه‌قشبه‌ندی بۆ شیخ عثمان سیراجوددین .
۵۶	وه‌سیه‌ته‌کانی شیخ عثمان سیراجوددین بۆ موریدو مه‌نسووبه‌کانی .
۵۷	وه‌سیه‌تی یه‌که‌م .
۵۸	وه‌سیه‌تی دووه‌م .
۶۱	وه‌سیه‌تی سیپه‌م .
۶۲	وه‌سیه‌تی چواره‌م .
۶۳	وه‌سیه‌تی پینجه‌م .
۶۶	وه‌سیه‌تی شه‌شه‌م .
۶۷	وه‌سیه‌تی چه‌وته‌م .
۶۹	وه‌سیه‌تی هه‌شته‌م .
۷۰	وه‌سیه‌تی نووه‌م .
۷۳	وه‌سیه‌تی ده‌هه‌م .
۷۳	چوارینه‌یه‌ک و چه‌ند تاکه‌ به‌یتیکی شیخ عثمان سیراجوددین .
۷۵	یادی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددینی کوری شیخ عثمان سیراجوددین .
۷۵	کورتیه‌ی میژووی ژبانی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین .
۸۱	رووداوێک له‌نیوان شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین و فه‌ره‌اد میرزای مامی ناصروددین شای قاجاردا .
۸۲	خیزان و منالی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین .
۸۵	مولک و دارایی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین .
۸۸	کوچی دواویی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین .
۸۹	نامه‌کانی شیخ موحه‌منه‌دی به‌هائوددین .
۸۹	نامه‌ی یه‌که‌م - بۆ طه‌ه‌ماسیب میرزای موئه‌بیدوده‌وله‌ی حوکمداری ئارده‌لانی نووسیوه .

- ۹۱ نامه‌ی دووه‌م - بۆ شیخ عوبه‌یدوللای شه‌مزینی نووسیوه .
 له وه‌لامی نامه‌ی سه‌رخووشی کردنیا به‌بۆنه‌ی کوچی دواویی باوکیه‌وه .
- ۹۵ شیخ موحه‌ممه‌د به‌هائوددین .
 ۹۶ پارچه شیخ‌ی به‌که‌م .
 ۹۷ پارچه شیخ‌ی دوو‌دم .
 ۹۷ پارچه شیخ‌ی سیه‌ه‌م .
- ۹۹ **یادی حاجی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فای کوری شیخ عوئمان سیراجوددین .**
- ۹۹ له‌دایک‌بوون و خویندنی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا .
 ۱۰۰ خیزان و منالی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا .
 ۱۰۰ سه‌فه‌ره‌کانی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا .
 ۱۰۳ کوچی دواویی حاجی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا .
 ۱۰۳ نامه‌یه‌کی حاجی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا بۆ موحه‌ممه‌د پاشای جاف .
- ۱۰۵ به‌شیکی دیوانی شیخ‌ی حاجی شیخ عه‌بدولر‌ه‌حمان نه‌بولوه‌فا .
- ۱۴۹ **یادی شیخ عومه‌ر ضیائوددینی کوری شیخ عوئمان سیراجوددین .**
- ۱۴۹ له‌دایک‌بوون و پیگه‌یشتن و ئیرشادکردنی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۱۵۴ ژن و منالی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۱۵۶ خانه‌قاکانی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۱۵۸ هه‌لو‌یستی شیخ عومه‌ر ضیائوددین به‌رانبه‌ر به‌خویندن و مه‌لا و فه‌قی .
 ۱۶۵ نه‌ده‌بیاتی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۱۶۶ چهند پارچه شیخ‌ی به‌دیالیکتی گوران‌ی .
 ۱۶۸ چهند پارچه شیخ‌ی به‌دیالیکتی کرمانجی خوارو .
 ۱۷۶ چهند پارچه شیخ‌ی به‌زمانی فارسی .
 ۲۰۰ چهند پارچه شیخ‌ی به‌زمانی عه‌ره‌بی .
 ۲۱۲ سئ نامیلکه‌ی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۲۱۲ رساله‌ء در بیان لطائف جهت دفع اشکال مسلمانان .
 ۲۱۵ نامیلکه‌یه‌ک له وه‌لامی هه‌ندی له مه‌لا گه‌وره‌کاندا بۆ لیکدانه‌وه‌ی هه‌ندی نادابی پیاوانی خودا .
- ۲۲۰ نامیلکه‌یه‌ک بۆ شیخ نه‌جموددینی کوری نووسیوه له‌باره‌ی باس‌کردنی (له‌طائفی خه‌سه) وه .
 ۲۲۲ نامه‌کانی شیخ عومه‌ر ضیائوددین .
 ۲۲۳ نامه‌ی به‌که‌م - بۆ شیخ نه‌جموددینی کوری نووسیوه .

- ۲۲۲ نامەى دووھەم – ديسان بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۴ نامەى سىھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۴ نامەى چوارەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۵ نامەى پىنجەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۶ نامەى شەشەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۷ نامەى حەوتەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۷ نامەى ھەشتەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۸ نامەى نۆھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۲۹ نامەى ددھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۳۰ نامەى يازدەھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۳۱ نامەى دوازدەھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۳۲ نامەى سىيازدەھەم – ھەر بۆ شىخ نەجموددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۳۳ نامەى چواردەھەم – بۆ شىخ عەلائوددىنى كورى نووسيوھ .
- ۲۳۵ نامەى يازدەھەم – بۆ خەلىفەى خۆى شىخ مارقى نىرگسەجارى نووسيوھ .
- ۲۳۵ نامەى شازدەھەم – ديسان بۆ شىخ مارقى نىرگسەجارى نووسيوھ .
- ۲۳۵ نامەى حەقدەھەم – لە وەلامى نامەى شىخ مەرروفى نىرگسەجاردا نووسيوھ .
- ۲۳۷ نامەى ھەژدەھەم – بۆ حاجى شىخ عارقى قزراباتى نووسيوھ .
- ۲۳۷ نامەى نۆزدەھەم – ھەر بۆ حاجى شىخ عارقى قزراباتى نووسيوھ .
- ۲۳۸ نامەى بىستەم – ھەر بۆ حاجى شىخ عارقى قزراباتى نووسيوھ .
- ۲۳۹ نامەى بىستويەكەم – بۆ شىخ حەسەنى قەرەچىۋارى نووسيوھ .
- ۲۳۹ نامەى بىستودوۋھەم – لە وەلامى نامەى حاجى مەلاەبدوللاى جەلىدا نووسيوھ .
- ۲۴۲ نامەى بىستوسىھەم – بۆ ئەمىنولساداتى نووسيوھ لە دىيى كوچك چەرموو .
- ۲۴۵ نامەى بىستوچوارەم – لە وەلامى حاجى مەلاەبدولسەلامى بانەيدا نووسيوھ .
- ۲۴۶ نامەى بىستوپىنجەم – بۆ شىخ غياثوددىنى ئەنصارى تالىشى نووسيوھ .
- ۲۴۷ نامەى بىستوشەشەم – بۆ شىخ سەلىمى مەردۆخى سەنەبى نووسيوھ .
- ۲۴۸ نامەى بىستوحەوتەم – بۆ شىخ شەمسوددىنى سەقزى نووسيوھ .

- ۲۴۹ نامەى بیست و هه شتەم - بۆ شیخ مەلا عەبدولقادرى دىوانەى نووسیوه .
- ۲۵۰ نامەى بیست و نۆ هەم - بۆ حەیب ئەفەندى خانە قىنى نووسیوه .
- ۲۵۱ نامەى سیهەم - لە وەلامى سەید موحەممەد ئەمىنى باىنچۆیدا نووسیویه .
- ۲۵۲ نامەى سى و یەكەم - بۆ حاجى موعتەمەد دولئىسلامى سنەبى نووسیوه .
- ۲۵۳ نامەى سى و دوو هەم - بۆ رەشىد ئەفەندى كورى موفتى زەهاوى نووسیوه .
- ۲۵۴ نامەى سى و سێهەم - بەتایبەتى بۆ یەكێ لە مەنسووبەكانى نووسیوه، بەلام مەبەستى لە ئەموو مەنسووبانە .
- ۲۵۵ نامەى سى و چوارەم - بۆ یەكێ لە مەنسووبەكانى نووسیوه .
- ۲۵۵ نامەى سى و پێنجەم - بۆ هەندى سۆفى ژنى نووسیوه .
- ۲۵۶ نامەى سى و شەشەم - بۆ مودىرى ناحیەى قزىباتى نووسیوه .
- ۲۵۸ نامەى سى و حەوتەم - بۆ بەگزادەكانى هەورامانى نووسیوه .
- ۲۵۸ نامەى سى و هه شتەم - لە وەلامى كاپرايەكى كىمیاگەردا نووسیویه .
- ۲۵۹ نامەى سى و نۆ هەم - بۆ شازادە فەرمانفەرماى حاكى سنەى نووسیوه .
- ۲۶۱ نامەى چلەم - بۆ حوسامولەولكى حوكمدارى كوردستانى نووسیوه .
- ۲۶۳ نامەى چل و یەكەم - بۆ ئاصە فولدیوانى سنەى نووسیوه .
- ۲۶۵ نامەى چل و دوو هەم - بۆ سولتان عەبدولحەمىد خانى عوسمانى نووسیوه .
- ۲۶۷ نامەى چل و سێهەم - لە خانە قىنەوه بۆ حاجى شیخ ئەحمەدى كاكى نووسیوه لە تەویكە .
- ۲۶۸ نامەى چل و چوارەم - لە وەلامى مەلا عەبدولقادرى مودەررىسى بیارددا نووسیویه .
- ۲۶۹ نامەى چل و پێنجەم - بۆ مەلا فەتحووللاى ریزاوى نووسیوه .
- ۲۷۰ نامەى چل و شەشەم - بۆ خەلیفەى خۆى لە بەغدا شیخ سەعید ئەفەندى نائىبى فەزلىی بەغداى نووسیوه .
- ۲۷۲ نامەى چل و حەوتەم - لە وەلامى سەید هیدایەت ناویكا نووسیویه .
- ۲۷۳ خەلیفەكانى شیخ عومەر ضیا ئوددىن .
- ۲۷۵ **یادى حاجى شیخ ئەحمەدى كورى شیخ عوتمان سیراجوددىن .**
- ۲۷۵ ژيانى حاجى شیخ ئەحمەد .
- ۲۷۷ ئەولادى حاجى شیخ ئەحمەد .

سه فهري حاجي شېخ نه حمدهد بو نهسته موول و بو حج .	۲۷۷
نامه يه کي حاجي شېخ نه حمدهد که له مه ککه وه بو شېخ عومهر ضيا ئودديني نووسيوه .	۲۷۹
يادي شېخ نه جهودديني کوري شېخ عومهر ضيا ئوددین .	۲۸۱
• ژياني شېخ نه جموددين .	۲۸۱
• ژياني روژانه ي شېخ نه جموددين .	۲۸۲
• دووربي شېخ نه جموددين له دنيا و دنيا په رستي .	۲۸۳
• ژن و مندالي شېخ نه جموددين .	۲۸۴
• چهند نموونه يه کي شيعري شېخ نه جموددين .	۲۸۷
• چهند نامه يه کي شېخ نه جموددين .	۲۹۶
• نامه ي يه کهم - بو حاجي باباي تالشي نووسيوه .	۲۹۷
• نامه ي دووه هم - بو حاجي شېخ عارفي قزراباتي نووسيوه .	۲۹۷
• نامه ي سېته هم - ديسان بو حاجي شېخ عارفي قزراباتي نووسيوه .	۲۹۸
• نامه ي چواره هم - ديسان بو حاجي شېخ عارفي نووسيوه .	۲۹۹
• نامه ي پينجه هم - له باره ي حاجي شېخ عارفه وه بو موريداني قزراباتي نووسيوه .	۳۰۰
• نامه ي شه شه هم - ديسان بو حاجي شېخ عارفو موريداني قزراباتي نووسيوه .	۳۰۰
• نامه ي حه و ته هم - بو يه کي له دوستانو نووسيوه بو پرسه .	۳۰۱
• نامه ي هه شته هم - بو مه حمود نه ديب نه فهندي نووسيوه له خانه قين .	۳۰۲
• نامه ي نو هه هم - ديسان بو مه حمود نه ديب نه فهندي نووسيوه .	۳۰۳
• نامه ي ده هه هم - نازانم بو کيي نووسيوه .	۳۰۴
• نامه ي يازده هه هم - بو نوورودديني کوري نووسيوه .	۳۰۵
• وه سيه تي شېخ نه جموددين ، بو نوورودديني کوري نووسيوه .	۳۰۶
يادي شېخ نه لائودديني کوري شېخ عومهر ضيا ئوددین .	۳۰۸
• ژياني شېخ نه لائوددين .	۳۰۸
• بياره له سه رده مي شېخ نه لائوددیندا .	۳۱۱
• سه فهره کاني شېخ نه لائوددين .	۳۱۳
• ژن و منالي شېخ نه لائوددين .	۳۱۴
• کوچي دوايي شېخ نه لائوددين .	۳۱۵
• وه سيه تي شېخ نه لائوددين .	۳۱۶
• پاشبه ند .	۳۱۹

ئىجازە نامە يەكى خەلافەت لەلايەن شىيخ عثمان سىراجوددینەوہ بۆ يەكى لە خەلیفەکانى .	۳۲۱
چەند پارچە شىعەرىكى تىرى حاجى شىيخ عەبدولرەحمان ئەبو اوہ فا .	۳۲۳
دوو نامەى تىرى شىيخ عومەر ضىائوددین .	۳۳۴
نامەى يەكەم - بۆ موزەفەروددین شای قاجارى نووسىوہ .	۳۳۴
نامەى دووہەم - لە وەلامى يەحىاى مەعریفەتدا نووسىوہ .	
ئىجازە نامە يەكى خەلافەت لەلايەن شىيخ عومەر ضىائوددینەوہ بۆ يەكى لە خەلیفەکانى .	۳۳۷
بەشى دووہەم - ھەندى لە موریدو مەنسووبە ديارەکانى شىيخە نەقشەندى يەکانى ھەورامان .	۳۴۱
يادى مەلا حامیدى كاتب .	۳۴۳
يادى حاجى مەلا ئەحمەدى نۆدشەيى .	۳۵۲
يادى سەيید عەبدولرەحیمى مەشھور بە مەولەوى .	۳۶۲
ژیانى مەولەوى .	۳۶۲
ئەو كىتابانەى مەولەوى دايناون .	۳۶۷
سەفەرى مەولەوى بۆ ئەملاو ئەولا .	۳۷۰
پىوہندى رۆحى مەولەوى .	۳۷۶
چەردەيەك لەبارەى ژيانى كۆمەلایەتیی مەولەوى يەوہ .	۳۷۷
خیزان و منالى مەولەوى .	۳۷۸
دۆستانى مەولەوى [ئەحمەد پاشاى بابان . موحەممەد پاشاى جاف . مەحمود پاشاى جاف . عثمان پاشاى جاف . مەحمود بەگى جاف . رەزاقولى خان . غولامشا خان . مەلا موحەممەد صالحى فەخرولعولەما . مەلا مەحمودى دىشەيى . شىيخ عەبدولقادرى موھاجىرو براكانى . حاجى مەلا ئەحمەدى نۆتەشەيى . شىيخ عەزىزى جانەوہرەيى . ئەحمەد بەگى كۆماسنى . مەلا نىظام . شىيخ یۆسفى نۆسمەيى . مەلا عەبدولرەحیمى نجارى . شىيخ عەبدوللاى داخى . شىيخ ھەسەنى سازانى . شىيخ مۆمنى سازانى . مەلا یوونس . سەيید عەبدولصەمەدى خانەگایى . حاجى مەحمودى یارودیس . مەلا فەتاحى جەبارى] .	۳۸۰
نامەکانى مەولەوى .	۴۲۳
نامەى يەكەم - بۆ شىيخ عثمان سىراجوددینى نووسىوہ .	۴۲۴

- ۴۲۴ نامەى دووھەم - بۆ شىيخ موحەممەد بەھائوددینى كورى شىيخ عوتمان سیراجوددینى نووسیوہ لە وەلامى نامەیدا .
- ۴۲۶ نامەى سىپھەم - بۆ شىيخ موحەممەد بەھائوددینى نووسیوہ لە وەلامى نامەيەکیا .
- ۴۲۷ نامەى چوارەم - بۆ شىيخ عەلى حوساموددینى نووسیوہ .
- ۴۲۷ نامەى پىنجەم - بۆ كاك ئەحمەدى شىيخى نووسیوہ .
- ۴۲۸ نامەى شەشەم - بۆ شىيخ عەزیزى جانەوەرەيى نووسیوہ .
- ۴۲۹ نامەى حەوتەم - بۆ مەلا موحەممەد صالحى فەخرولعولەماى نووسیوہ .
- ۴۴۱ نامەى هەشتەم - بۆ شىيخ موحەممەد جەسىمى مەردۆخى نووسیوہ .
- ۴۴۶ نامەى نۆھەم - بۆ فەرھاد میرزای والى سەنى نووسیوہ .
- ۴۵۶ نامەى دەھەم - بۆ موعتەمەدوددەولە فەرھاد میرزای نووسیوہ .
- ۴۵۷ نامەى یازدەھەم - لە وەلامى حوسامولسەلتەنەدا نووسیوہ .
- ۴۵۹ نامەى دوآنزەھەم - بۆ عەلى ئەكبەر خانى شەرەفمولى نووسیوہ .
- ۴۶۱ نامەى سیازدەھەم - بۆ مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۶۴ نامەى چواردەھەم - بۆ مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۶۵ نامەى پانزدەھەم - بۆ مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۶۷ نامەى شانزدەھەم - بۆ مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۶۷ نامەى حەقدەھەم - بۆ مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۶۹ نامەى هەژدەھەم - بۆ حاجى مەحموودى یاروہيسى خەزنەدارى مەحموود پاشای جافى نووسیوہ .
- ۴۷۱ نامەى نۆزدەھەم - بۆ حاجى مەحموودى یاروہيسى نووسیوہ .
- ۴۷۲ نامەى بیستەم - بۆ سەید عەبدووللاى كورى نووسیوہ .
- ۴۷۴ نامەى بیستویەكەم - بۆ سەید عەبدووللاى كورى نووسیوہ .
- ۴۷۴ نامەى بیستودووەم - بۆ حەبیبوللا خانى قوبادییى نووسیوہ .
- ۴۷۵ نامەى بیستوسپھەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۷۸ نامەى بیستوچوارەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۷۹ نامەى بیستوپىنجەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۷۹ نامەى بیستوشەشەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۸۰ نامەى بیستوحەوتەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۸۰ نامەى بیستوهەشتەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۸۰ نامەى بیستونۆھەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۸۱ نامەى سییەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .
- ۴۸۲ نامەى سیویەكەم - نازانم بۆ كىيى نووسیوہ .

لاپهړه	بابهت
۴۸۲	نامه‌ی سی و دوو دم - نازانم بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۳	نامه‌ی سی و سی و یه م - نازانم بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۳	نامه‌ی سی و چوارهم - نازانم له وه لامي کيدا نووسیویه .
۴۸۴	نامه‌ی سی و پینجهم - نازانم بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۴	نامه‌ی سی و شه شهم - نازانم له پرسه‌ی کیدا بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۵	نامه‌ی سی و حه و ته م - نازانم بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۵	نامه‌ی سی و هه شته م - نازانم بۆ کیتی نووسیوه .
۴۸۶	له پشتی کتیبیکي دۆستیکي نووسیوه .
۴۸۶	دوو پارچه شیعری مه وله‌وی به فارسی له لاواندنه‌وه‌ی شیخ عبدالرحمانی خالصی تاله بانیدا .
۴۸۸	یادی نه‌حمه‌د پریسی .
۴۹۸	یادی شیخ عه‌بدو ئالای مرادوه‌یس .
۵۰۰	یادی شیخ عه‌بدو ئالای قوطبی قهره‌دانغی .
۵۰۲	یادی سه‌هید شاکه‌ره‌می تاوه‌تۆزی .
۵۰۳	یادی شیعنی بوره‌هان .
۵۰۵	یادی حاجی شیعنه‌بووبه‌گری هه‌ولتیری .
۵۰۶	یادی شیعنه‌بیبی ماویلی رده‌واندزی .
۵۰۹	یادی حاجی شیعنه‌مینی خال .
۵۱۱	یادی مه‌لا ئیبراهیدی بیاره .
۵۱۳	یادی حاجی سه‌هید حه‌سه‌نی چۆری .
۵۱۷	یادی مه‌لا عه‌بدو لغادری موده‌رپریسی بیاره .
۵۲۲	یادی حاجی مه‌لا عه‌بدو ئالای په‌سوئ .
۵۲۴	یادی مه‌لا عه‌بدو له‌حیدی چروستانه‌بی .
۵۲۶	یادی مه‌لا قادری مه‌لا مؤمن .
۵۳۲	یادی شیعنه‌عرووفی نیرگسه‌جاری .
۵۳۹	یادی مه‌لا عه‌بدو ئالای جه‌لی کۆبی .
۵۴۱	یادی شیعنه‌سه‌لیمی ته‌خته‌بی .
۵۶۱	یادی شیعنه‌ه‌زیری ته‌خته‌بی .
۵۶۵	یادی شیعنه‌موحه‌مه‌د نه‌مینی هه‌ولتیری .
۵۶۸	یادی مه‌لا مه‌حه‌وودی باکی .
۵۷۱	یادی مه‌لا مه‌جیدی پیش‌نوئیری حانه‌قای بیاره .
۵۷۴	یادی حاجی مه‌لا موحه‌مه‌دی جوانرۆبی .

يادي مهلا عهبدو ٽلاي عهبابه يٽي يي .	۵۷۵
يادي مهلا بههائو دديني پيش نوٽري خانه قاي بياره .	۵۷۷
يادي ماموستا شيخ عومهرى ئينولقهره داغى .	۵۷۸
يادي شيخ موصيئه قاي موفتيي هه له بجه .	۵۸۴
يادي شيخ عهبدو لله طيفي قهره داغى .	۵۸۶
يادي مهلا حهه سه عيدي عهبابه يٽي يي .	۵۸۸
يادي شيخ موحيديني قز ٽبلاخى .	۵۸۹
يادي شيخ باباره سوو ٽي بيدهنى .	۵۹۱
يادي شيخ عهبدو لكه ريهى نه حهه دبرنده .	۶۱۸
يادي مهلا قادري سوڤي .	۶۳۰
يادي مهلا مهه وو دي بيخود .	۶۳۳

پیرستی بهرگی به که می (یادی مهران)

وه ختی خۆی که بهرگی به که می ئەم کتیبه مان له چاپدا ، ئەوه مان به سهردا تیپه ری که پیرستی بۆ بنوو سین ، هه رچه ند زۆریش پتویسته . ئیستا که وا به یارمه تی خوا له بهرگی دووه میشی ئەبینه وه ، له بهر ئەوه که تیکرا زور به ی ئەوانه ی بهرگی به که میان ده سگیر بووه به دوا ی بهرگی دووه میشیا ئەگه رین و ههردوو بهرگه که یان لا ئەبێ ، وامان دانا شتیکی بێ جێ نابێ ئەگه ر له داوێنی ئەم بهرگه وه پیرستی بهرگی به که میس له چاپ بده ین چونکه هه رچۆن بێ بۆ به شی له خه لکه که سوودمه ند ئەبێ .

مهولانا خالیدی نه قشبهندی .	٦
مهولاناو بنو بنه چهی .	٧
سهردهمی منالی و تازه پیگه یشتنی مهولانا .	٨
خویندنی مهولانا .	٨
کورتیه که له باره ی مامۆستاکانی مهولاناو ریشه ی سه نه دی ئیجازه یانه وه .	١٢
باسی سه فه ری مهولانا بۆ چه ج و زیاره تی ئارامگای پیغه مبه ر دروودی خوای لی بێ .	٢٣
چوونی مهولانا له گه ل ده رویش موحه ممه ددا بۆ دیه لی .	٢٧
گه رانه وه ی مهولانا بۆ کوردستان .	٣٢
سه فه ری دووه می مهولانا له سوله یمانی به وه بۆ به غدا .	٣٥
گه رانه وه ی جاری دووه می مهولانا له به غدا وه بۆ سوله یمانی .	٣٨
کوچ کردنی مهولانا بۆ جاری سیته م بۆ به غدا و دوا سه فه ری له به غدا وه بۆ هه ورامان و کوچی به کجاری له ویوه بۆ شام .	٤١
گه یشتنه شامی مهولانا .	٥٠
سه فه ری مهولانا بۆ قودس و سه فه ری دووه می بۆ چه ج و زیاره تی ئارامگای پیغه مبه ر (د) .	٥٢
کوچی دوا یی مهولانا .	٥٣
وه سیه تی مهولانا .	٥٤
جێ نشینه کانی مهولانا .	٥٥

باسی نهوانه‌ی مهولانایان لاواندووه‌ته‌وه پاش وه‌فات کردنی .	۵۹
رشته‌ی ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی مهولانا .	۶۱
باسی دهرس‌وتنه‌وه‌ی مهولانا .	۶۴
نه‌و کتیبانه‌ی که مهولانا دایناون .	۷۰
نه‌و کتیبانه‌ی له ستایشی پایه‌ی مهولانادا نووسراون .	۷۲
چهرده‌یه‌ک له مه‌ناقیبی مهولانا .	۷۹
عیززه‌تی نه‌فسو له‌دنیا‌دووری و ده‌س‌بلاوی مهولانا .	۸۰
خه‌لیفه‌کانی مهولانا .	۸۳
نه‌حوالو مه‌ناقیبی نه‌و خه‌لیفانه‌ی مهولانا که ئاگام له نه‌حوالو مه‌ناقیبانه .	۸۷
مه‌ناقیبی نه‌و خه‌لیفانه‌ی مهولانا له غه‌یری کورد که ئاگام له مه‌ناقیبانه .	۱۰۱
مه‌نسووبه‌کانی مهولانا .	۱۱۵
زنجیره‌ی ته‌ریقه‌تی مهولانا .	۱۲۴
ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی .	۱۲۷
ته‌ریقه‌ت چی‌یه‌و بوچی پیوسته ؟	۱۲۹
بوچی ناوی ته‌ریقه‌ت له‌ناو نه‌صحابه‌و تابعیندا نه‌بوو ؟	۱۳۲
بوچی به نه‌هلی ته‌سه‌ووف نه‌لین (نه‌هلی ته‌سه‌ووف) ؟	۱۳۴
نه‌وکه‌سانه‌ی ئاده‌میزاد له هاورچی‌یه‌تی یانه‌وه پی‌نه‌گات .	۱۳۵
ئادابی پیړه‌وانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی .	۱۳۵
ئادابی مورید له‌گه‌ل مورشیده‌که‌یدا .	۱۳۸
هویه‌کانی گه‌یشتن به‌خوا لای نه‌قشبه‌ندی‌یه‌کان .	۱۳۹
شیوه‌ی خه‌تم له ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی‌دا .	۱۴۵
نامه‌کانی مهولانا خالیدی نه‌قشبه‌ندی .	۱۴۹
نامه‌ی یه‌که‌م – بو‌یه‌کی له گه‌وره‌پیاوانی نووسیوه له وه‌لامی نامه‌ی نه‌ودا .	۱۵۱
نامه‌ی دووه‌م – بو‌یه‌کی له خاوه‌ن‌پایه‌کانی بابان .	۱۵۲
نامه‌ی سیپه‌م – بو‌مه‌لا موحه‌مه‌دی ئیمام .	۱۵۳
نامه‌ی چواره‌م – بو‌براده‌ریکی نه‌خوش‌که‌وتووی نووسیوه .	۱۵۴
نامه‌ی پینجه‌م – بو‌حوسه‌ین چاوه‌ش .	۱۵۴
نامه‌ی شه‌شه‌م – له وه‌لامی یه‌کی له گه‌وره‌پیاواندا .	۱۵۵
نامه‌ی چه‌وته‌م – بو‌نه‌حمه‌د به‌گه‌ ناویکی نووسیوه .	۱۵۶
نامه‌ی هه‌شته‌م – بو‌لای یه‌کی له گه‌وره‌پیاوان .	۱۵۶

نامەى نۆهەم - بۆ لای گەورە يەك .	۱۵۷
نامەى دەهەم - لە سەردەمى فەقىيەتيدا بۆ يەكئى لە گەورە گەورانى نووسيوە .	۱۵۸
نامەى يازدەهەم - بۆ يەكئى لە خۆشەويستانى خۆيى نووسيوە .	۱۵۹
نامەى دوازدەهەم - بۆ يەكئى لە دۆستانى خۆيى نووسيوە .	۱۶۰
نامەى سيازدەهەم - بۆ مەلا سولەيمان ناويكى نووسيوە كە فەقىيى بوو .	۱۶۰
نامەى چواردەهەم - بۆ لای يەكئى لە ميرە گەورەكان .	۱۶۱
نامەى يازدەهەم - بۆ لای ميرى بابانى نووسيوە .	۱۶۲
نامەى شازدەهەم - بۆ يەكئى لە مامۆستا گەورەكانى خۆيى نووسيوە .	۱۶۳
نامەى حەفدەهەم - لە وەلامى نامەى پرسەى دۆستىكى گەورەيدا نووسيوە .	۱۶۳
نامەى هەژدەهەم - بۆ لای يەكئى لە دۆستانى نووسيوە .	۱۶۴
نامەى نۆزدەهەم - بۆ لای يەكئى لە ميرەكان .	۱۶۵
نامەى بيستەم - بۆ يەكئى لە دۆستانى نووسيوە .	۱۶۶
نامەى بيستويەكەم - بۆ يەكئى لە دۆستانى نووسيوە .	۱۶۶
نامەى بيستودووھەم - بۆ يەكئى لە دۆستانى نووسيوە .	۱۶۷
نامەى بيستوسپتەھەم - بۆ يەكئى لە دۆستانى نووسيوە .	۱۶۸
نامەى بيستوچارەم - بۆ پرسە بۆ لای برادەر يەك .	۱۶۸
نامەى بيستوپپنجەم - [بۆ مەحمود بەگى ئەورەحمان پاشاى بابان].	۱۷۰
نامەى بيستوشەشەم - بۆ مەلا ئەحمەدى ياوزى نووسيوە .	۱۷۱
نامەى بيستوحەوتەم - لە سەردەمى مەلايەتيدا ، پاش سەفەرى حەج ، بۆ ئەورەحمان پاشاى نووسيوە .	۱۷۲
نامەى بيستوھەشتەم - لە سەردەمى مەلايەتيدا بۆ ئەورەحمان پاشاى بابانى نووسيوە .	۱۷۳
نامەى بيستونۆھەم - [بۆ سەيد عەبدولقادرى زاواى] .	۱۷۴
نامەى سيھەم - لە وەلامى دۆستىكىا پاش گەرانەوہى لە ھىندستان نووسيوە .	۱۷۵
نامەى سىويەكەم - بۆ يەكئى لە گەورەكانى شارى كۆيەى نووسيوە .	۱۷۶
نامەى سىودووھەم - بە زمانى داىكەوہ لە وەلامى پىرۆزبايى ھاتنەوہى مەولانادا بۆ دۆستىكى نووسيوە .	۱۷۷
نامەى سىوسپتەھەم - لە وەلامى دۆستىكدا كە داواى تەلقىنى تەرىقەتى لى كردووہ .	۱۷۸

- ۱۷۹ نامەى سى وچوارەم - بۆ ميريكى بابانى نووسيوه .
- ۱۸۰ نامەى سى وپينجەم - له سوله يمانى يەوه بۆ دۆستىكى نووسيوه له ههولير .
- ۱۸۰ نامەى سى وشەشەم - بۆ سهيد عەبدولقادري حەيدەرى نووسيوه .
- ۱۸۱ نامەى سى وحهوتەم - [بۆ يەكى له ميرزادە كانى بابان] .
- ۱۸۳ نامەى سى وههشتەم - [بۆ يەكى له ميرزادە كانى بابان] .
- ۱۸۴ نامەى سى ونۆهەم - [بۆ (ياوزى) و (عبدالعزيز)] .
- ۱۸۵ نامەى چلەم - بۆ خيزانى نووسيوه له سوله يمانى كه بروا بۆ لاي بۆ بهغدا .
- ۱۸۵ نامەى چل ويەكەم - بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه له بارەى ناردنى ژنو منالە كانىهوه بۆ بهغدا .
- ۱۸۶ نامەى چل و دووهەم - بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه .
- ۱۸۷ نامەى چل و سپهەم - ديسان بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه .
- ۱۸۷ نامەى چل و چوارەم - ديسانەوه بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه .
- ۱۸۹ نامەى چل و پينجەم - له وهلامى نامەى داىكى و دوو خوشكە كەيدا .
- ۱۹۰ نامەى چل وشەشەم - بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه .
- ۱۹۱ نامەى چل وحهوتەم - له بهغداوه بۆ سهيد عەبدولقادري زاواى نووسيوه .
- ۱۹۲ نامەى چل وههشتەم - له وهلامى نامەى سهيد عەبدولقادري زاوايدا نووسيوه .
- ۱۹۲ نامەى چل ونۆهەم - بۆ شىخ مەحمودى خيۆه تەيبى نووسيوه .
- ۱۹۳ نامەى پەنجاهەم - ديسانەوه بۆ شىخ مەحمودى خيۆه تەيبى نووسيوه .
- ۱۹۳ نامەى پەنجاويهكەم - هەر بۆ شىخ مەحمودى خيۆه تەيبى نووسيوه .
- ۱۹۴ نامەى پەنجاو دووهەم - ديسانەوه بۆ شىخ مەحمودى خيۆه تەيبى نووسيوه .
- ۱۹۴ نامەى پەنجاو سپهەم - له وهلامى نامەى يەكى له دۆستانا .
- ۱۹۵ نامەى پەنجاو چوارەم - له بهغداوه بۆ سليمان ئاغاي ئامۆزاي نووسيوه له سوله يمانى .
- ۱۹۶ نامەى پەنجاو پينجەم - له بهغداوه بۆ مەلامەحمود ناويكى نووسيوه .
- ۱۹۶ نامەى پەنجاو شەشەم - بۆ شىخ مەحمود صاحيبى براى نووسيوه .
- ۱۹۷ نامەى پەنجاو ههوتەم - له وهلامى مريدىكيا كه داواى پله بەرزبوونهوى لى كردوو .
- ۱۹۹ نامەى پەنجاو ههشتەم - بۆ پرسەلى كردن بۆ دۆستىكى نووسيوه .

- ۱۹۹ نامەى پەنجاونۆھەم – ديسانەوہ بۆ سەيىد عەبدولقادرى زاواى نووسىوہ .
- ۲۰۳ نامەى شەستەم – بۆ دۆستىكى نووسىوہ كە خەبەرى داوہ تى ھەندى كىتىبى فەوتاون .
- ۲۰۴ نامەى شەست و يەكەم – بۆ عوتمان بەگى بىراى مەحمود بەگ و كورى عەبدولرەحمان پاشاى بابانى نووسىوہ .
- ۲۰۵ نامەى شەست و دووھەم – بۆ عوتمان بەگى بىراى مەحمود پاشاى نووسىوہ .
- ۲۰۶ نامەى شەست و سىپھەم – لە وەلامى يەكى لە گەورە پىاواندا .
- ۲۰۷ نامەى شەست و چوارەم – بۆ لای يەكى لە مېرزادەكانى بابان .
- ۲۰۷ نامەى شەست و پىنجەم – بۆ شىخ شەمسوددىنى مېرىدى نووسىوہ .
- ۲۰۸ نامەى شەست و شەشەم – ديسانەوہ بۆ شىخ شەمسەددىنى نووسىوہ .
- ۲۰۹ نامەى شەست و حەوتەم – بۆ يەكى لە مېرىدەكانى نووسىوہ .
- ۲۰۹ نامەى شەست و ھەشتەم – بۆ عوتمان بەگى بىراى مەحمود پاشاى نووسىوہ .
- ۲۱۲ نامەى شەست و نۆھەم – لە وەلامى يەكى لە گەورەكانى سولەيمانىدا .
- ۲۱۳ نامەى حەفتاھەم – لە وەلامى كەسىكدا كە داواى بەمەنسووب بوونى مەولاناي كردووە .
- ۲۱۴ نامەى حەفتاويەكەم – لە وەلامى دۆستىكيا كە بانگى كردووە بچى بۆ لای .
- ۲۱۵ نامەى حەفتا و دووھەم – لە شىوہى گلەيى كردندا بۆ دۆستىكى نووسىوہ .
- ۲۱۵ نامەى حەفتا و سىپھەم – لە وەلامى نامەى موخەمەد بەگدا .
- ۲۱۶ نامەى حەفتا و چوارەم – لە بەغداوہ بۆ عيسا بەگى نووسىوہ .
- ۲۱۷ نامەى حەفتا و پىنجەم – بۆ شىخ عوتمان سىراجوددىنى نووسىوہ .
- ۲۱۸ نامەى حەفتا و شەشەم – بۆ شىخ ئەحمەدى ھەولپىرى نووسىوہ .
- ۲۱۹ نامەى حەفتا و حەوتەم – بۆ مەلا عەبدولرەحىمى زيارەتەيى نووسىوہ .
- ۲۲۰ نامەى حەفتا و ھەشتەم – بۆ شىخ ئەحمەدى ھەولپىرى نووسىوہ .
- ۲۲۰ نامەى حەفتا و نۆھەم – ديسانەوہ بۆ شىخ ئەحمەدى ھەولپىرى نووسىوہ .
- ۲۲۱ نامەى ھەشتاھەم – ديسانەوہ بۆ شىخ ئەحمەدى ھەولپىرى نووسىوہ .
- ۲۲۲ نامەى ھەشتاويەكەم – ھەر بۆ شىخ ئەحمەدى ھەولپىرى نووسىوہ .

- ۲۲۵ نامه‌ی هشتاودووههم - بۆ مه‌لا موحه‌ممه‌د ناویکی نووسیوه .
- ۲۲۵ نامه‌ی هشتاوسیپههم - بۆ فه‌قی موحه‌ممه‌د ناویکی نووسیوه .
- ۲۲۶ نامه‌ی هشتاوچواردم - بۆ مه‌لا موحه‌ممه‌دی نه‌عردج .
- ۲۲۶ نامه‌ی هشتاوپینجههم - بۆ حاجی حه‌سه‌ن ناوی موریدی نووسیوه .
- ۲۲۷ نامه‌ی هشتاوشه‌شهم - بۆ یه‌کی له‌ گوره‌کانی کویه‌ی نووسیوه .
- ۲۲۸ نامه‌ی هشتاوحه‌وته‌م - بۆ خه‌لیفه‌یه‌کی خۆیی نووسیوه .
- ۲۲۹ نامه‌ی هشتاوه‌شته‌م - له‌ وه‌لامی ئیسماعیل ناویکی
ع‌رزو حال نووسدا نووسیویه .
- ۲۳۰ نامه‌ی هشتاونۆههم - بۆ شیخ عه‌بدولوه‌هه‌بابی سووسیوی نووسیوه .
- ۲۳۱ نامه‌ی نه‌وه‌دههم - بۆ مه‌حموود صاحیبی برای نووسیوه .
- ۲۳۲ نامه‌ی نه‌وددویه‌که‌م - بۆ میرزا لوطفوللای نووسیوه .
- ۲۳۴ نامه‌ی نه‌وددووههم - دیسانه‌وه‌ بۆ میرزا لوطفوللای نووسیوه .
- ۲۳۵ نامه‌ی نه‌ودوسیپههم - دیسانه‌وه‌ بۆ میرزا لوطفوللای نووسیوه .
- ۲۳۶ نامه‌ی نه‌ودوچواره‌م - بۆ یه‌کی له‌ مه‌نسووبانی نووسیوه .
- ۲۳۷ نامه‌ی نه‌ودوپینجههم - له‌ وه‌لامی یه‌کی له‌ گوره‌ پیاواندا نووسیویه .
- ۲۳۷ نامه‌ی نه‌ودوشه‌شهم - بۆ هه‌ندی له‌ مه‌نسووبانی نووسیوه .
- ۲۳۸ نامه‌ی نه‌ودوچه‌وته‌م - له‌ وه‌لامی یه‌کی له‌ مه‌لا گوره‌کاندا نووسیویه .
- ۲۳۹ نامه‌ی نه‌ودوه‌شته‌م - بۆ یه‌کی له‌ مه‌نسووبانی نووسیوه .
- ۲۴۰ نامه‌ی نه‌ودونۆههم - بۆ حه‌سه‌ن نه‌فه‌ندی ناویکی نووسیوه .
- ۲۴۱ نامه‌ی سه‌دههم - دیسان هه‌ر بۆ حه‌سه‌ن نه‌فه‌ندی نووسیوه .
- ۲۴۲ نامه‌ی سه‌دویه‌که‌م - بۆ یه‌کی له‌ مه‌نسووبه‌کانی نووسیوه .
- ۲۴۳ نامه‌ی سه‌دو دووههم - بۆ مه‌لا مه‌حموودی جوانرۆیی نووسیوه .
- ۲۴۴ نامه‌ی سه‌دوسیپههم - بۆ مه‌لا ره‌سوولی کویی و هه‌ندی دۆستانی
کویه‌ی نووسیوه .
- ۲۴۴ نامه‌ی سه‌دو چواره‌م - بۆ سه‌هید ئیسماعیلی هه‌نارانی نووسیوه .
- ۲۴۵ نامه‌ی سه‌دو پینجههم - بۆ یه‌کی له‌ دۆستانی نووسیوه .
- ۲۴۶ نامه‌ی سه‌دو شه‌شهم - بۆ شیخ نه‌حمه‌دی هه‌ولیری نووسیوه .
- ۲۴۷ نامه‌ی سه‌دو چه‌وته‌م - بۆ مه‌حموود چاوه‌شی نووسیوه .
- ۲۴۷ نامه‌ی سه‌دو هه‌شته‌م - بۆ مه‌حموود به‌گی صاحیبقرانی نووسیوه .
- ۲۴۸ نامه‌ی سه‌دو نۆههم - بۆ عومه‌ر به‌گی فه‌رمانداری گولعه‌نبه‌ری
نووسیوه .
- ۲۴۸ نامه‌ی سه‌دو ده‌ههم - بۆ یه‌کی له‌ میره‌کانی نووسیوه .
- ۲۴۹ نامه‌ی سه‌دو یازدههم - بۆ فه‌رمانره‌وای خورمالی نووسیوه .

- ۲۴۹ نامەى صەدو دوازدههەم - بۆ ئىسماعىل بەگ ناوئىكى نووسىوہ .
- ۲۵۰ نامەى صەدو سىازدههەم - لە وەلامى ھەندى لە مەنسووبانىدا .
- ۲۵۱ نامەى صەدو چوارددههەم - بۆ سەيد زەكى كوچك چەرمووى لای سنەى نووسىوہ .
- ۲۵۱ نامەى صەدو پازدههەم - بۆ يەكئ لە دۆستانى نووسىوہ .
- ۲۵۲ نامەى صەدو شازدههەم - بۆ يەكئ لە مەنسووبانى نووسىوہ .
- ۲۵۳ نامەى صەدو حەقدەهەم - بۆ يەكئ لە مەلا گەورەكانى نووسىوہ .
- ۲۵۴ نامەى صەدو ھەژدەهەم - بۆ شىخ عەلى نووسىوہ .
- ۲۵۴ نامەى صەدو نۆزدەهەم - لە وەلامى يەكئ لە دۆستانا نووسىوہ .
- ۲۵۵ نامەى صەدو بيستەم - بۆ شىخ ئىسماعىلى نووسىوہ .
- ۲۵۶ نامەى صەدو بيستويەكەم - بۆ پىرۆت ئاغا ناوئىكى نووسىوہ .
- ۲۵۶ نامەى صەدو بيستودووھەم - بۆ يەكئ لە دۆستانى نووسىوہ .
- ۲۵۷ نامەى صەدو بيستوسىتھەم - بۆ يونس ئاغاى مۆردارى نووسىوہ .
- ۲۵۷ نامەى صەدو بيستوچوارەم - بۆ مەلا موخەممەدو مەلا موصطەفاى كورانى مەلا جەلالى خورمالى نووسىوہ .
- ۲۵۷ نامەى صەدو بيستوپىنجەم - پاش گەرانەوہى لە بەغداوہ بۆ سولەيمانى بۆ دۆستانى بەغداى نووسىوہ .
- ۲۵۸ نامەى صەدو بيستوشەشەم - بۆ دۆستىكى نووسىوہ .
- ۲۵۹ نامەى صەدو بيستوحەوتەم - بۆ لای حەمەخانى براى نووسىوہ .
- ۲۵۹ نامەى صەدو بيستوھەشتەم - بۆ (عەرەب) ناوئىكى نووسىوہ .
- ۲۶۰ نامەى صەدو بيستونۆھەم - بۆ يەكئ لە دۆستانى نووسىوہ .
- ۲۶۰ نامەى صەدو سىھەم - بۆ ئىسماعىل ئاغاو فەقى رەسوول ناوى نووسىوہ .
- ۲۶۱ نامەى صەدو سىويەكەم - بۆ سالىمان بەگى نووسىوہ .
- ۲۶۱ نامەى صەدو سىودووھەم - بۆ يەكئ لە دۆستانى نووسىوہ .
- ۲۶۲ نامەى صەدو سىوسىتھەم - بۆ عەبدولكەرىم ناوئىكى مەنسووبى نووسىوہ .
- ۲۶۳ نامەى صەدو سىوچوارەم - بۆ ئىسماعىل ئاغاى نووسىوہ .
- ۲۶۴ نامەى صەدو سىوپىنجەم - بۆ مەلا عەبدولغەفوور ئەفەندى ناوى قازى بەسرى نووسىوہ .
- ۲۶۴ نامەى صەدو سىوشەشەم - بۆ سەيد عەبدولقادرو سەيد ئىسماعىلى نووسىوہ .
- ۲۶۵ نامەى صەدو سىوحەوتەم - بۆ يەكئ لە مىرانى بابانى نووسىوہ .

- ۲۶۶ نامەى صەدو سى وھەشتەم - بۆ سەيىد عەبدولقادىرى نووسىوھ .
- ۲۶۶ نامەى صەدو سى و نوۆھەم - بۆ حاجى ئەحمەد ئەفەندى نووسىوھ .
- ۲۶۷ نامەى صەدو چلھەم - بۆ دوو مەنسووبى خۆى نووسىوھ كە ناويان فەردى ئەفەندى و خالىد ئەفەندى بووھ .
- ۲۶۸ نامەى صەدو چل و يەكەم - بۆ يەككى لە مەنسووبەكانى نووسىوھ .
- ۲۷۰ نامەى صەدو چل و دووھەم - بۆ شىيخ عەلى قاضى نووسىوھ لە سولەيمانى .
- ۲۷۱ نامەى صەدو چل و سىتھەم - بۆ يەككى لە مەنسووبەكانى نووسىوھ .
- ۲۷۲ نامەى صەدو چل و چوارەم - بۆ ئىسحاق بەگ ناويكى نووسىوھ .
- ۲۷۲ نامەى صەدو چل و پىنچەم - بۆ مەحموود پاشاى بابانى نووسىوھ .
- ۲۷۵ نامەى صەدو چل و شەشەم - بۆ عوتمان بەگى نووسىوھ .
- ۲۷۶ نامەى صەدو چل و حەوتەم - بۆ يەككى لە مەلا گەورەكانى نووسىوھ .
- ۲۷۷ نامەى صەدو چل و ھەشتەم - بۆ ھەندى لە دانىشتووانى خانەقاى نووسىوھ .
- ۲۷۸ نامەى صەدو چل و نوۆھەم - بۆ مەلا مەحموودى بازىيانى نووسىوھ .
- ۲۷۹ نامەى صەدو پەنجاھەم - بۆ كورى حەسەن ئەفەندى شەھىدى نووسىوھ .
- ۲۸۱ نامەى صەدو پەنجاو يەكەم - بۆ مەنسووبەكانى سەئى نووسىوھ .
- ۲۸۳ نامەى صەدو پەنجاو دووھەم - بۆ دوستىكى نووسىوھ .
- ۲۸۳ نامەى صەدو پەنجاو سىتھەم - بۆ يەككى لە مەلا گەورەكانى نووسىوھ .
- ۲۸۴ نامەى صەدو پەنجاو چوارەم - ديار نى يە بۆ كىيى نووسىوھ .
- ۲۸۵ نامەى صەدو پەنجاو پىنچەم - بۆ پرسەلىگى كردن بۆ مەلا ھىدايە توللاى ھەوليرى نووسىوھ .
- ۲۸۶ نامەى صەدو پەنجاو شەشەم - بۆ يەككى لە مەنسووبانى نووسىوھ .
- ۲۸۷ نامەى صەدو پەنجاو حەوتەم - بۆ پرسەلىگى كردن بۆ مەلا ھىدايە توللاى ھەوليرى نووسىوھ .
- ۲۸۸ نامەى صەدو پەنجاو ھەشتەم - بۆ يەككى لە مەنسووبانى نووسىوھ .
- ۲۸۹ نامەى صەدو پەنجاو نوۆھەم - لە شامەوھ بۆ شىيخ عەلى قاضى سولەيمانى نووسىوھ .
- ۲۹۰ نامەى صەدو شەستەم - بۆ حاجى ئەحمەدى حاجى سەلمانى نووسىوھ .
- ۲۹۱ نامەى صەدو شەست و يەكەم - بۆ ئامۆژگارى كردنى مرىدىكى خۆى نووسىوھ .
- ۲۹۲ نامەى صەدو شەست و دووھەم - بۆ يەككى لە مەنسووبانى نووسىوھ .

۲۹۳	نامەى سەدو شەست و سێهەم - بۆ لای عوتمان بەگى براى مەحمود پاشای بابانى نووسیوه .
۲۹۷	نامەى سەدو شەست و چوارەم - بۆ یەكێ له دۆستانی خۆى نووسیوه .
۲۹۸	نامەى سەدو شەست و پێنجەم - بۆ عەبدولكەرىم ناویكى مەنسووبى نووسیوه .
۲۹۹	نامەى سەدو شەست و شەشەم - بۆ مەلا یەحیای مزوورى نووسیوه .
۳۰۰	نامەى سەدو شەست و حەوتەم - بۆ خواجە عیسای نووسیوه .
۳۰۱	نامەى سەدو شەست و هەشتەم - بۆ مەلا موحەممەد ناویكى نووسیوه .
۳۰۱	نامەى سەدو شەست و نۆهەم - بۆ لای یەكێ له دۆستانی نووسیوه .
۳۰۲	نامەى سەدو حەفتاهەم - بۆ فەقێ عیسای نووسیوه .
۳۰۳	نامەى سەدو حەفتاویەكەم - بۆ سەید طاهاى نەهرێى نووسیوه .
۳۰۳	نامەى سەدو حەفتاودووھەم - بۆ یەكێ له مەنسووبانى نووسیوه .
۳۰۴	نامەى سەدو حەفتاوسێهەم - بۆ ئیسماعیل ناویكى نووسیوه .
۳۰۵	نامەى سەدو حەفتا و چوارەم - بۆ شیخ موحەممەدى فیراقى نووسیوه .
۳۰۵	نامەى سەدو حەفتا و پێنجەم - ديسانەوہ بۆ شیخ موحەممەدى فیراقى نووسیوه .
۳۰۶	نامەى سەدو حەفتا و شەشەم - بۆ یەكێ له مەنسووبانى خۆى نووسیوه .
۳۰۷	نامەى سەدو حەفتا و حەوتەم - بۆ یەكێ له دۆستانی نووسیوه .
۳۰۷	نامەى سەدو حەفتا و هەشتەم - بۆ چوار دۆستى خۆى نووسیوه .
۳۰۸	نامەى سەدو حەفتا و نۆهەم - بۆ فەيزوڵلا ئەفەندى نووسیوه لە ئەستەموول .
۳۰۹	نامەى سەدو هەشتاهەم - ديسانەوہ بۆ شیخى فیراقى نووسیوه .
۳۱۰	نامەى سەدو هەشتاویەكەم - بۆ مەلا عەبدولرەحمان ناویكى نووسیوه .
۳۱۱	نامەى سەدو هەشتاودووھەم - بۆ یەكێ له دۆستان و مەنسووبانى نووسیوه .
۳۱۲	نامەى سەدو هەشتاوسێهەم - بۆ مەلا عەبباسى كۆبى نووسیوه .
۳۱۳	نامەى سەدو هەشتا و چوارەم - بۆ لای شیخ موحەممەدى فیراقى نووسیوه .
۳۱۴	نامەى سەدو هەشتا و پێنجەم - بۆ یەكێ له دۆستانی نووسیوه .
۳۱۵	نامەى سەدو هەشتا و شەشەم - بۆ سەید عەبدوڵاى حەیدەرى نووسیوه .

نامەى صەدو هەشتاوحەوتەم - بۆ يەكئى له دۆستە تايبەتى يەكانى نووسىوہ .	۳۱۷
نامەى صەدو هەشتاوحەشتەم - بۆ مىرزا عەبدولوہ هەبابى مونشيلمەمالىكى شای ئىرانى نووسىوہ .	۳۱۸
نامەى صەدو هەشتاونۆھەم - بۆ ئاغا عەبدولغەنى ناویكى نووسىوہ .	۳۲۰
نامەى صەدو نەوہ دەھەم - بۆ پرسە بۆ دۆستىكى نووسىوہ .	۳۲۲
نامەى صەدو نەوہ دوپەكەم - بۆ شاھ عەبدوللاى دىھلەوىى نووسىوہ .	۳۲۴
نامەى صەدو نەوہ دودووہەم - بۆ مەنسووبەكانى شارى هەولسىرى نووسىوہ .	۳۲۹
نامەى صەدو نەوہ دوسىتەھەم - بۆ يەكئى له گەورە گەورانى نووسىوہ .	۳۳۰
نامەى صەدو نەوہ دوچوارەم - بۆ موخەممەد ناویكى كۆنە فەقىتى خۆى نووسىوہ .	۳۳۱
براىى نامەى مەولاناو دەرویش موخەممەد ناویك .	۳۳۱
نامە عەرەبى يەكانى مەولانا .	۳۳۳
الرقعة الاولى - الى مقام النبي صلى الله عليه وسلم .	۳۳۳
الرقعة الثانية كتبها جوابا على سؤال بعض العلماء .	۳۳۴
الرقعة الثالثة - كتبها الى اخيه الشيخ محمود الصاحب اطفاء لخلاف وقع بين علماء السليمانية .	۳۳۶
الرقعة الرابعة - ارسلها الى خلفائه في استانبول .	۳۳۸
الرقعة الخامسة - كتبها الى السيد اسماعيل البرزنجي الكونه كوتري خليفته في المدينة المنورة .	۳۴۵
الرقعة السادسة - كتبها بحق اخيه الشقيق الشيخ محمود الصاحب انتصارا للحق واستفتاء من اهل الصدق .	۳۴۷
الرقعة السابعة - كتبها الى مريده عبدالله باشا حاكم ايالة عكا ، مرشدا له الى الاستسلام لما جرى عليه القضاء والقدر .	۳۴۹
الرقعة الثامنة - كتبها من الشام الى مخلصه مكي زاده مصطفى عاصم افندي شيخ الاسلام في استانبول .	۳۵۱
الرقعة التاسعة - كتبها الى داود باشا والى بغداد .	۳۵۳
الرقعة العاشرة - الى خلفائه في مدينة السلام بغداد .	۳۵۶
الرقعة الحادية عشرة - الى خليفته في بيت الله الحرام الملا احمد الكردي الهكاري .	۳۵۸
الرقعة الثانية عشرة - كتبها الى خليفته الملا رسول في بلدة ساوجبلاغ (مهاباد) .	۳۵۹

۳۶۰. الرقعة الثالثة عشرة - كتبها من دمشق الى نجيب افندي في استانبول .
۳۶۱. الرقعة الرابعة عشرة - كتبها الى الشيخ معروف النودهي ، عندما طلب منه طرد احد اهل الطريقة من باب ارشاده .
۳۶۱. الرقعة الخامسة عشرة - كتبها الى مولانا يحيى المزوري جوابا له على طلبه .
۳۶۳. الرقعة السادسة عشرة - كتبها جوابا الى العلامة الملا يحيى العمادي المزوري .
۳۶۳. الرقعة السابعة عشرة - كتبها الى نجيب باشا .
۳۶۴. الرقعة الثامنة عشرة - كتبها الى بعض منتسبي الطريقة الخالدية وخلفائها في استانبول .
۳۶۵. الرقعة التاسعة عشرة - كتبها الى عيني افندي احد رجال طريقته في استانبول .
۳۶۶. الرقعة العشرون - كتبها من دمشق الى بغداد جوابا الى الشيخ ملا علي السويدي .
۳۶۷. الرقعة الحادية والعشرون - كتبها الى الحاج حسين افندي خليفته بملاطية .
۳۶۷. الرقعة الثانية والعشرون - كتبها الى الملا يحيى المزوري .
۳۶۷. الرقعة الثالثة والعشرون - كتبها الى خليفته في كويسنجاك الشيخ الملا عبدالله الجلي .
۳۶۹. الرقعة الرابعة والعشرون - كتبها الى مريديه في قرية التل من اعمال دمشق .
۳۷۰. الرقعة الخامسة والعشرون - كتبها الى خليفته وخطيب جامع تكيته الشيخ ابي بكر البغدادي نزيل دمشق .
۳۷۱. الرقعة السادسة والعشرون كتبها من دمشق الى السليمانية لشقيقه الشيخ محمود صاحب لما اذن له باداء فريضة الحج وذلك سنة ۱۲۳۹ ، يوصيه فيها بما يلزمه .
۳۷۲. الرقعة السابعة والعشرون - كتبها الى مولانا الحاج عبد المؤمن البخاري في بلد الله الحرام .
۳۷۳. الرقعة الثامنة والعشرون - كتبها الى العلامة الشيخ عبدالله جلي زاده في كويسنجاك .
۳۷۳. الرقعة التاسعة والعشرون - كتبها من دمشق الى استانبول جوابا الى مريده محمد نجيب افندي .

الرقعة الثلاثون - كتبها الى السيد عبدالقادر الحيدري القاضي بالبصرة .	٣٧٤
الرقعة الحادية والثلاثون - كتبها الى الشيخ عبدالله الفردي خليفته في القدس الشريف .	٣٧٥
الرقعة الثانية والثلاثون - كتبها الى خليفته الشيخ اسماعيل الشرواني .	٣٧٧
الرقعة الثالثة والثلاثون - كتبها الى السيد اسعد صدرالدين الحيدري مفتي الحنفية ببغداد .	٣٧٧
الرقعة الرابعة والثلاثون - كتبها لبعض اساتذته ايام التحصيل .	٣٧٨
الرقعة الخامسة والثلاثون - كتبها الى مريده نجيب باشا .	٣٧٩
الرقعة السادسة والثلاثون - كتبها الى السيد عبدالقادر افندي الحيدري .	٣٧٩
الرقعة السابعة والثلاثون - كتبها الى العلامة السيد عبدالقادر افندي الحيدري .	٣٨١
الرقعة الثامنة والثلاثون - كتبها الى خليفته السيد عبيدالله الحيدري .	٣٨٢
الرقعة التاسعة والثلاثون - كتبها الى العلامة صدرالدين محمد اسعد افندي الحيدري الماوراني .	٣٨٣
الرقعة الاربعون - كتبها من السليمانية الى داود باشا والي بغداد .	٣٨٤
الرقعة الحادية والاربعون - كتبها جوابا الى السيد عبدالقادر افندي الحيدري قاضي البصرة .	٣٨٥
الرقعة الثانية والاربعون - كتبها من الشام الى جلي زاده مولانا الشيخ عبدالله الجلي ابن كاكي جلي خليفته في قسبة كويسنجق .	٣٨٦
الرقعة الثالثة والاربعون - كتبها الى خليفتين من خلفائه في بغداد للاعتناء بارشاد السيد عبدالعزيز الكيلاني نقيب بغداد في طريقة اسلافه .	٣٨٧
الرقعة الرابعة والاربعون - كتبها الى راغب افندي في استانبول .	٣٨٨
الرقعة الخامسة والاربعون - كتبها من دمشق الشام الى بعض محبيه في دياربكر .	٣٨٩
الرقعة السادسة والاربعون - كتبها الى مولانا الشاه عبدالعزيز المجددي الدهلوي في الهند .	٣٩٠
الرقعة السابعة والاربعون - كتبها الى اخيه الشيخ محمود صاحب و الى سليمان باشا الباباني معا .	٣٩١

لاپهره	بابهت
۳۹۲	الرقعة الثامنة والاربعون - كتبها الى السيد عبدالقادر الحيدري الماوراني قاضي البصرة .
۳۹۳	الرقعة التاسعة والاربعون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري الماوراني .
۳۹۴	الرقعة الخمسون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري .
۳۹۵	الرقعة الحادية والخمسون - كتبها ايضا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري .
۳۹۶	الرقعة الثانية والخمسون - كتبها براءة لذمة السيد الشيخ معروف النودهي .
۳۹۸	الرقعة الثالثة والخمسون - كتبها الى العلامة الشيخ عبدالرحمن الروزبهاني .
۳۹۹	الرقعة الرابعة والخمسون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري .
۴۰۰	الرقعة الخامسة والخمسون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري ايضا ، وكان قد عزاه بوفاة ولد له في اورفه وهو في طريقه الى الشام .
۴۰۰	الرقعة السادسة والخمسون - كتبها جوابا الى كل من محمد طاهر افندي والخواجه عمر راسم افندي .
۴۰۱	الرقعة السابعة والخمسون - كتبها الى الملا محمد سعيد افندي السويدي البغدادي .
۴۰۲	الرقعة الثامنة والخمسون كتبها الى اتباعه المخلصين في المدينة المنورة .
۴۰۲	الرقعة التاسعة والخمسون - كتبها جوابا الى عبدالله باشا حاكم ايالة عكا .
۴۰۳	الرقعة الستون - كتبها ايضا الى عبدالله باشا حاكم ايالة عكا .
۴۰۴	الرقعة الحادية والستون - كتبها جوابا الى خليفته في بغداد الشيخ محمد الجديد .
۴۰۵	الرقعة الثانية والستون - كتبها الى خليفته في بغداد الشيخ محمد الجديد والسيد عبدالغفور المشاهدي .
۴۰۶	الرقعة الثالثة والستون - كتبها جوابا الى الشيخ عبدالرحمن الروزبهاني .
۴۰۶	الرقعة الرابعة والستون - كتبها الى الشيخ عبدالله الجلي في كويسنجق .

- ٤٠٧ الرقعة الخامسة والستون - كتبها الى السيد محمد اسعد افندي المعروف بابن الكاتب .
- ٤٠٨ الرقعة السادسة والستون - كتبها جوابا الى الشيخ صالح العجلوني المعروف بابن ابي الفتح .
- ٤٠٨ الرقعة السابعة والستون - كتبها الى السيد محمد الجندي المفتي بمعرة النعمان بولاية حلب .
- ٤٠٩ الرقعة الثامنة والستون - كتبها جوابا الى عبدالله باشا حاكم ايالة عكا .
- ٤١٠ الرقعة التاسعة والستون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله الحيدري .
- ٤١١ الرقعة السبعون - كتبها الى خليفته في بغداد الملا محمد الجديد .
- ٤١٢ الرقعة الحادية والسبعون - كتبها الى خليفته في بغداد السيد عبدالغفور والسيد محمد الجديد .
- ٤١٣ الرقعة الثانية والسبعون - كتبها جوابا الى الشيخ اسماعيل الاناراني في دمشق .
- ٤١٤ الرقعة الثالثة والسبعون - كتبها جوابا الى خليفته في بغداد السيد عبدالغفور والملا محمد الجديد .
- ٤١٥ الرقعة الرابعة والسبعون - كتبها جوابا من القدس الى الشيخ عمر المجتهد الدمشقي .
- ٤١٦ الرقعة الخامسة والسبعون - كتبها من دمشق جوابا الى خليفته في بغداد السيد عبدالغفور والسيد محمد الجديد .
- ٤١٧ الرقعة السادسة والسبعون - كتبها الى خليفته في بغداد الملا محمد الجديد .
- ٤١٨ الرقعة السابعة والسبعون - كتبها الى شيخ الاسلام مكي زاده مصطفى افندي .
- ٤١٩ الرقعة الثامنة والسبعون - كتبها جوابا الى تلميذه السيد محمود شهاب الدين الالوسي .
- ٤١٩ الرقعة التاسعة والسبعون - كتبها الى الشيخ محمد صالح امام الشافعية في الحرم الشريف .
- ٤٢٠ الرقعة الثمانون - كتبها الى السيد محمود الكيلاني نقيب اشراف بغداد .
- ٤٢١ الرقعة الحادية والثمانون - كتبها جوابا الى الملا يحيى المزوري .
- ٤٢٢ الرقعة الثانية والثمانون - كتبها جوابا الى السيد طه الحكاري في شمدينان .

- ٤٢٢ الرقعة الثالثة والثمانون - كتبها من بغداد الى خليفته الشيخ احمد الخطيب الاربلي .
- ٤٢٣ الرقعة الرابعة والثمانون - كتبها جوابا الى السيد خليل السمين تقيب اشرف طرابلس الشام .
- ٤٢٣ الرقعة الخامسة والثمانون - كتبها الى السيد حسن تقي الدين الحصني مفتي دمشق وتقيب اشرافها .
- ٤٢٤ الرقعة السادسة والثمانون - كتبها من القدس الى السيد محمد امين الشهر بابن عابدين .
- ٤٢٥ الرقعة السابعة والثمانون - كتبها جوابا من القدس الى الشيخ عبدالرحمن الكزبري .
- ٤٢٥ الرقعة الثامنة والثمانون - كتبها الى الملا محمد امين السويدي البغدادي .
- ٤٢٦ الرقعة التاسعة والثمانون - كتبها جوابا الى السيد عبيدالله افندي الحيدري .
- ٤٢٦ الرقعة التسعون - كتبها الى خليفته السيد عبيدالله الحيدري .
- ٤٢٧ الرقعة الحادية والتسعون - كتبها جوابا الى الملا محمد امين السويدي البغدادي .
- ٤٢٩ الاجازات التي منحها مولانا خالد النقشبندي .
- ٤٢٩ الاجازة الاولى - اجازته للعلامة محمد ابن عابدين .
- ٤٣٠ الاجازة الثانية - اجازته للشيخ حسن الخطاط القوزاني .
- ٤٣٢ الاجازة الثالثة - اجازته للشيخ احمد الاغريبوزي .
- ٤٣٣ الاجازة الرابعة - لاخيه الشقيق الشيخ محمود صاحب .
- ٤٣٥ الاجازة الخامسة - اجازته للشيخ ابراهيم افندي .
- ٤٣٦ الاجازة السادسة - اجازته للشيخ محمد بن عبدالله الخاني .
- ٤٣٦ الاجازة السابعة - كتبها للشيخ ابي الخير آذنا له بحضور ختم الخواجهگان عند الشيخ خالد الجزري خليفته في دياربكر .
- ٤٣٧ رسائل مولانا خالد النقشبندي .
- ٤٣٧ رسالته في العقائد .
- ٤٣٨ رسالته في تحقيق الارادة الجزئية المسماة بـ «العقد الجوهري» في الفرق بين كسبي الماتريدي والاشعري .
- ٤٥٤ رسالته في آداب الذكر للمريدين .
- ٤٥٨ رسالته في تبيان المراقبات وما يتولد منها من الحقائق القدسية على المشرب المجددي .

لاپہرہ	بابہت
۴۵۹	سلسلہ رجال الطریقۃ النقشبندیۃ - کتبہا لأخیه الشقیق الشیخ محمود صاحب .
۴۶۱	سلسلہ رجال الطریقۃ القادریۃ - کتبہا ایضاً لأخیه الشقیق الشیخ محمود صاحب .
۴۶۵	دیوانی مہولانا خالیدی نہقشبندی .
۴۶۷	پیشہ کی
۴۶۸	(ا)
۴۷۵	(ئ)
۴۷۶	(ب)
۴۷۷	(ت)
۴۸۹	(ث)
۴۹۰	(ج)
۴۹۱	(ح)
۴۹۲	(خ)
۴۹۲	(د)
۵۱۴	(ذ)
۵۱۵	(ر)
۵۲۷	(ز)
۵۲۸	(س)
۵۳۰	(ش)
۵۲۳	(ص)
۵۳۴	(ض)
۵۳۵	(ظ)
۵۳۶	(ع)
۵۳۷	(غ)
۵۳۸	(ف)
۵۴۱	(ق)
۵۴۲	(ک)
۵۴۳	(ل)
۵۴۴	(م)
۵۵۲	(ن)
۵۵۹	(و)
۵۶۲	(ہ)
۶۶۴	

(ی)	۵۱۲
متفرقه	۵۷۶
مخمسات	۵۹۹
قطعات	۶۰۵
رباعیات	۶۱۰
فرد	۶۱۴
بهشی کوردی	۶۲۱
القسم العربي	۶۲۷

هه‌له راست کردنه وه

له گه‌ل ئه وه هه‌موو هه‌و‌ل و ته‌قه‌لايه‌شدا كه داوما نه بوئه وه‌ی ئه‌م كتيبه
 بئ هه‌له له چاپ ده‌رچئ ، هيشتا هه‌ندئ هه‌له‌ی هه‌ر تئ كه وتوو ه ، وا ليره‌دا ،
 له گه‌ل داواي چاوپوشي له خوينده‌واران ، راستيان ئه كهينه وه :

لاپه‌ره	دبیر	هه‌له	راست
٣٤	٩	گورستانی	گورستانی
٣٦	١١	درا بوويه	درا بوويه
٤٤	٥	هه‌رچون	هه‌رچون
٤٤	٧	پوون ئه‌كاته وه	پوون ئه‌كاته وه
٥٠	٥	نخواهدشد	نخواهدشد .
٥٢	١٨	صرف	صرف
٥٣	٥	(ان شاء الله تعالى) .	(ان شاء الله تعالى) .
٥٨	٨	وصيه‌تی	وه‌سيه‌تی
٦٢	٥ و ٤ و ٥	—	وه‌سيه‌تی چواره‌م
٦٦	٧	ای	این
٨٢	٢١ و ٢٠	—	خیزان و منالی شیخ موحه‌مه‌د به‌هائوردین
٨٤	٣٠	ته‌ویله‌ییم	ته‌ویله‌ییم
٨٨	٩	ره‌بیعولئه‌وه‌لی	ره‌بیعولئه‌وه‌لی
٩٣	٢٣	نعمته	نعمه
١٠٥	٢٠	خوالی خوش بوو	خوالی خوش بوو
١٢٣	١٠	سخت جان	سخت جانی
١٥١	١٦	لی	لی
١٥١	٢٣	ی	ی ٢٩
١٥٩	٣	١٣٠٦ یشا	١٣٠٧ یشا
١٥٩	١٨	بیدنی	بیدنی
١٦٢	٦	لی	لی

لاپهړه	دټبر	هه‌ته	راست
۱۶۶	۴	روشن بیری و	روشن بیری و
۱۶۷	۲۰	بولبول	بلبل
۲۰۱	۲	باها	باهی
۲۵۵	۱۷	شود	نشود
۲۵۸	۲۲	وتضرع	تضرع
۲۶۱	۱۲	دگاگوی	دعاگوی
۲۷۴	۶	بیډنی	بیډه‌نی
۲۸۲	۱۱	بیډنی	بیډه‌نی
۳۱۱	۶	بیډنی	بیډه‌نی
۳۱۲	۲۳	بیډنی	بیډه‌نی
۳۳۱	۱۸	خودنمائیها	خودنمائیها
۳۵۳	۸	نه‌لی :	نه‌لی : کوچی دوایبی
۳۵۳	۹	له سهرده‌می	له سهره‌تای سهرده‌می
۳۶۵	۱۹	پیر	میر
۴۰۶	۲۴	روی	رووی
۴۱۸	۲	(بولبول) هـ	(بلبل) هـ
۴۱۹	۱۰	بولبوله‌ن	بلبله‌ن
۴۱۹	۱۴	(بولبول)	(بلبل)
۴۱۹	۲۱	بولبول و	بلبل و
۴۳۱	۹	وزپی رد و قبول اندر زیرکان اندر یسار و در	وزپی رد و قبول اندر زیرکان اندر یسار و در
۵۰۸	۱	شېخ‌عه‌لی	کمین
۵۰۹	۱۰	بهاؤددیندا	شېخ‌نه‌بی
۵۱۳	۳	مه‌شهور	به‌هاؤددیندا
۵۲۲	۱۰	ئیلخانی	مه‌شهور
۵۲۴	۲	هه‌له‌بجه‌وه‌و	ئیلخانی
۵۳۲	۱	شېخ	هه‌له‌بجه‌وه‌و
۵۳۶	۲۰	ده‌رویش	شېخ
۵۸۰	۲۱	(۲)	ده‌رویش
۵۸۲	۱۸	فهرائضیدا	(۲) حاجی عه‌بدو‌للاو حاجی فه‌قیی شالی برا بوون . فه‌رائضدا

لاپهړه	دیر	هله	راست
۵۸۷	۴	لی سهندوه	لی سهندوه و پرووی کرده شیخ عبداللطیف و
۵۸۷	۵	نہ یخوین	نہ یخوین
۵۹۹	۱۳	پرمی	پرحی
۶۲۳	۶	بو	بو
۶۳۲	۱	همووسالی	همووسالی
۶۵۶	۲۹	قاضي	قاضي

به داخه وه دهر فته تی نه وه مان نه بوو چاویک به بهرگی یه که میشدا
بگیرینه وه و لیسته ی هله و راستی بو بکهین ، به لام نه بی هر هیچ نه بی
نه وه بلین که هله یه کی گوره له دیری (۱۱) ی لاپهړه (۱۲۵) یدا پرووی داوه ،
نه ویش نه وه ته که نووسراوه سهلمانی فارسی یه کیکه له تابعین ، که له راستیدا
یه کیکه له نه صحابه ی پیغمبر دروودی خوی لی بی •

محمدی مهلا کریم

به مکتیبه دا چوو ته وه و دایر شتوو ته وه و

سه ره رشتیی له چاپدانی کردوو

له کتیبخانه‌ی نیشتمانیی به‌غدادا
ژماره (۸۲۷) ی سالی ۱۹۸۳ ی دراوه‌تی

A Publication of the Iraqi Academy

YADI MARDAN

(REMEMBERING THE GREAT MEN)

Vol. II

THE NAQSHBANDI SHEKHS OF HAWRAMAN
AND
A NUMBER OF THEIR EMINENT FOLLOWERS
(IN THE KURDISH LANGUAGE)

By :

MALA ABDULKAREEM I MUDARRIS

(Working Member of the Iraqi Academy)

IRAQI ACADEMY PRESS
BAGHDAD — 1983

من منشورات المجمع العلمي العراقي - الهيئة الكردية

تذكار الرجال

(يادى مهردان)

الجزء الثاني

مشايخ هورأمان النقشبنديون
وبعض من أبرز مريديهم ومنسوبيهم

(يضم جانبا من سيرهم وقسما مما تيسر الحصول عليه من آثارهم)

- باللغة الكردية -

تأليف

الشيخ عبدالكريم المدرس

العضو العامل فى المجمع العلمي العراقي - الهيئة الكردية

طبع فى مطبعة المجمع العلمي العراقي

بغداد - ١٩٨٣